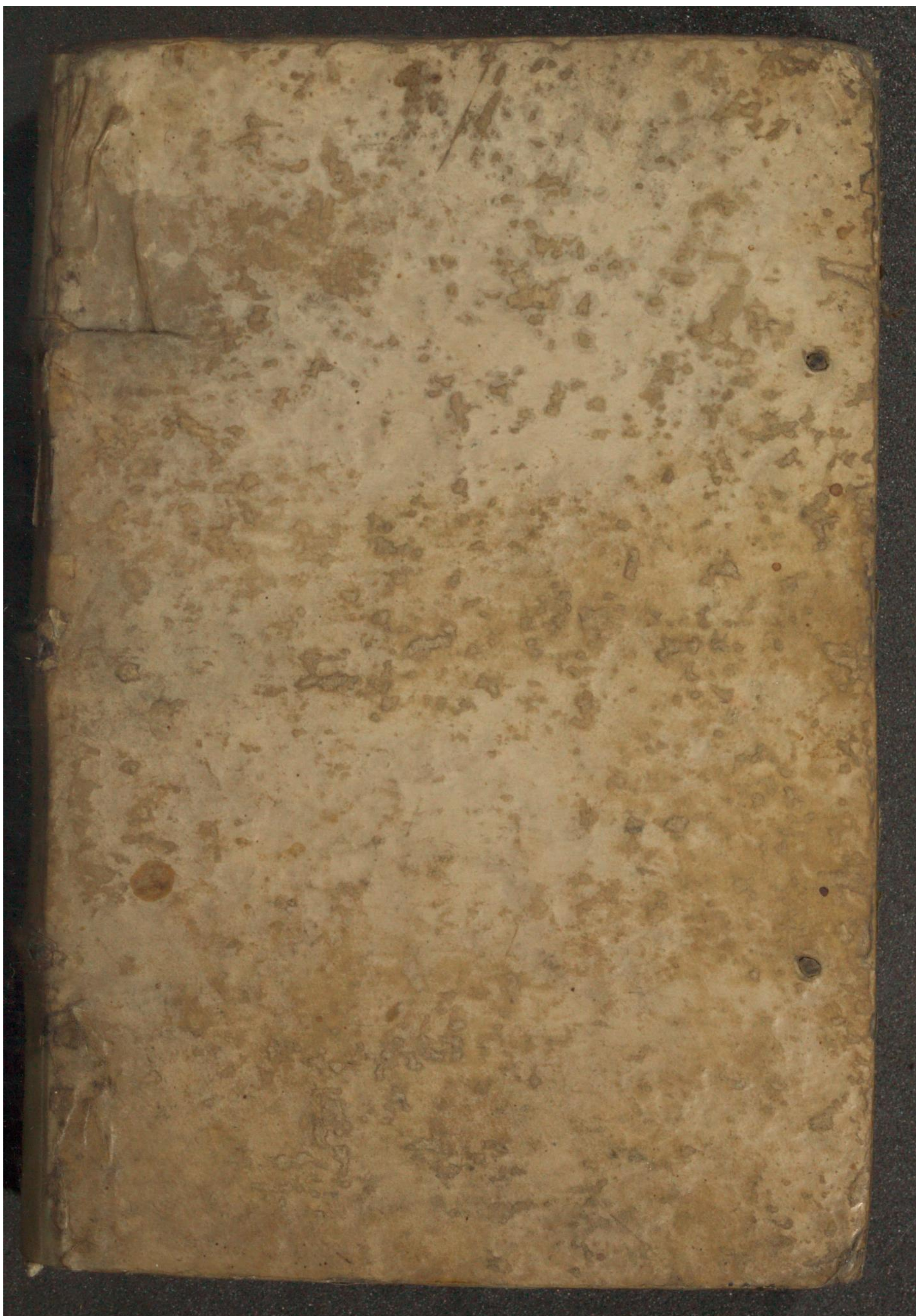
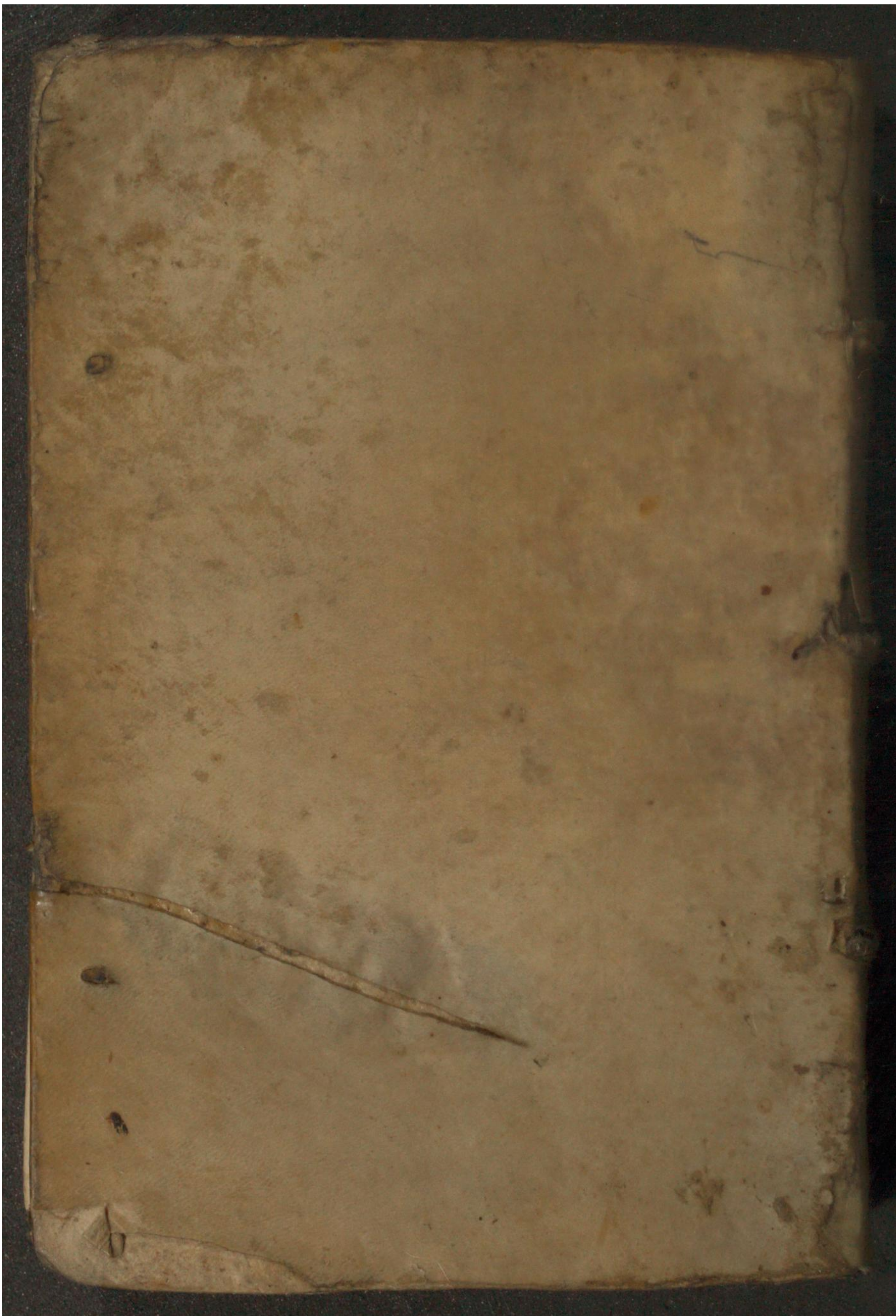

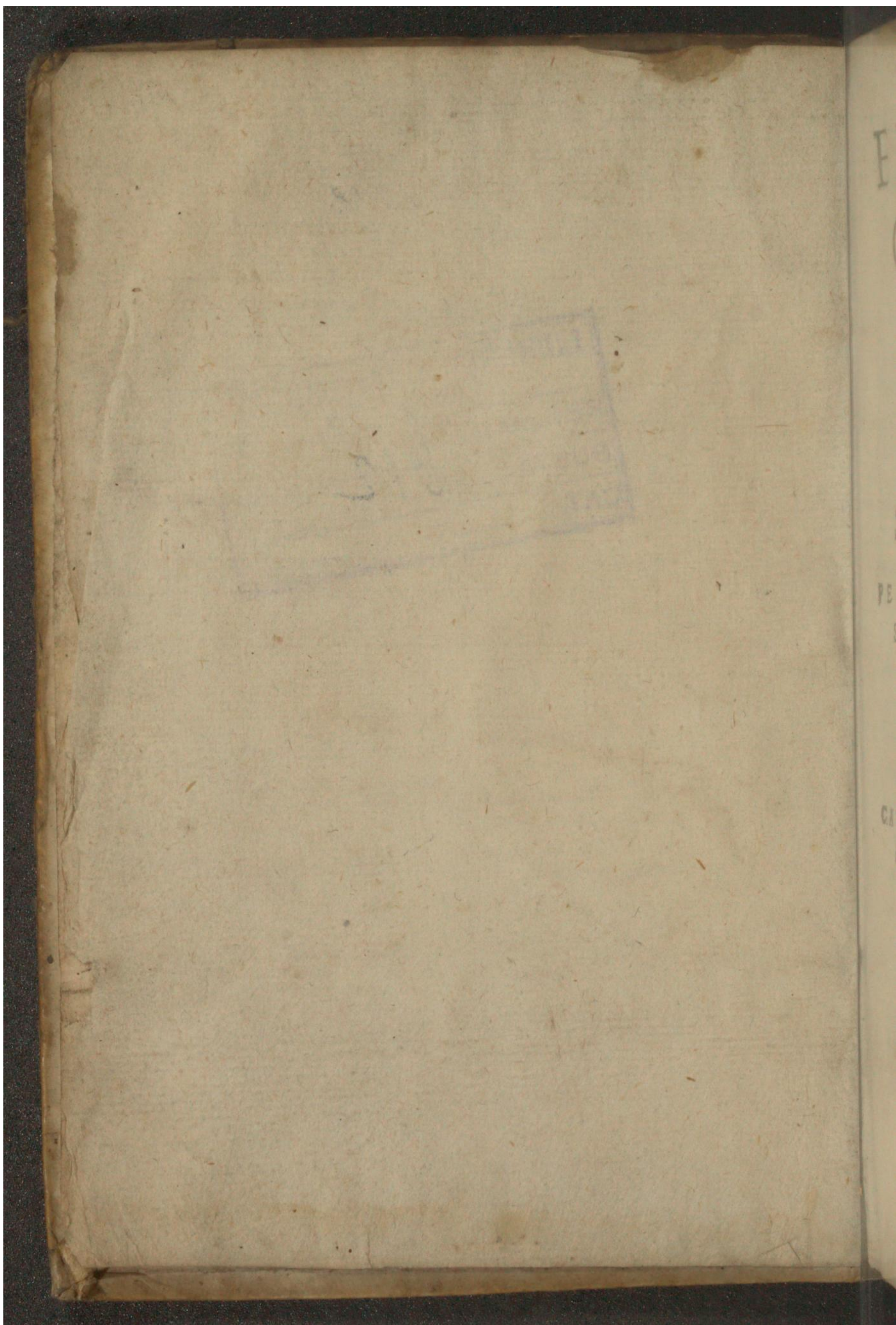

Galeni
1548

EPITOMES
Omnium Galeni
PERGAMENI OPERVM, VNIVERSAM ILLIVS VIRI DOCTRINAM, & methodũ, quàm accuratissimè continẽtis,

SECTIO QVARTA.

PER ANDREAM LACVNAM Secobiensem, Doctorem Medicum, atq; ex sacro Militum Sancti Petri apud Vrbem collegio, Auratum Equitem, summa fide atq; studio collecta.

CAVTVM EST PONTIFICIA, CAESAREA, & Christianissimi Regis, Augustissimiq; Senatus Veneti authoritate & decreto, ne quis impunè hoc opus aut cudat, aut ab alio excusum, quàm à Hieronymo Scoto, exponat venale.

VENETIIS M D XLVIII

ILLVSTRISSIMO ET REVEREN=
dissimo D. D. Petro Pacheco, Gienensi Episcopo,
atq;. S. R. Ecclesiæ Senatori Vigilantissi=
mo, Andreas Lacuna, Secobiensis,
Doctor Medicus, Miles San=
cti Petri. S. P. D.

I VT corpus erectum sortitur homo, sic animum ad sublimia erigeret, neutiquã caducarum (ut solet) rerum, teneretur admiratione, Pater Obseruandiss. sed perpetuò & Diuina suspiceret, et assiduè in eorum exerceretur meditatione. Cæterùm quum ita sit natura cõparatum mortalibus, ut pars quidem uicti, ac ueluti captiui ducti à suis cupiditatibus, illis tantùm inseruiant: pars autem, adeò ignaui, stupidiq; sint, ut animam habeant, nec ne, ignorent penitus: contingit sanè, ut perpauci eorum sursum aspicere queant (lux enim lippos maximè offendit) sed omnes ferè humi serpãt, instar crocodilorum. Id quod certè est in causa, ut si quãdo uideant canem transilientẽ per circulum, aut tripudiantẽ simiam, aut deniq; fœdissimum Scythã supra funem saltãtem, uniuersi, sui ipsorũ obliti, confertim ad id genus spectacula cõfluant: atq; ea quidem admirentur stupefacti: negligant autem & aspernẽtur cõditoris illius nostri opera: quæ si, ut decet, expẽderentur, omnium spectatorum animos in maximã admirationem sui, cõmendationemq; cõuerterent. Nam ut impræsentiarũ præter eam ordinatas illas orbium cœlestiũ

lationes, constãtissimos ortus syderum, uicissitudines tẽporum, animaliumq; generationes & incrementa, quæ captum humanũ superãt: de ijs autem differam, quæ indies calcantur pedibus: quid obsecro admirabilius possit unquã contingere, quã ex erucæ, nasturtij, aut alio uix perceptibili semine, oriri herbam bicubitalem? ex nucleoq; aliquo exiguo, nasci prodigiosæ magnitudinis arborẽ? Etenim postea quã semẽ in terram, ueluti in matricem quandã, coniectum est, attracti humoris copia intumescit, intumescensq; rũpitur, ac duo de se emittit germina: unum quidem, quo terræ adhæret, ab eaq; sibi alimentũ sugit: quæ est radix: alterum uerò, quod solem uersus, à quo uiuificatur, erumpens, ab uno caudice in uarios tãdem ramos diuaricatur. Atq; hic sanè plantarum est ortus: quas quidem uniuersi Philosophi & Medici, animatas esse dixerunt, neq; id iniuria: quòd nimirum animantium ritu gignãtur, crescant, uiuant, atq; senio absumantur. Primò siquidem sunt molliusculæ, ductilesq;, & tractabiles, ut infantes. Dein processu tẽporis adolescunt, suisq; articulis roborantur. Postea uerò iam consistentes, ubi crescere desti terunt, & renituntur trahenti, & solida fructuum ubertate pinguescunt: donec tandem concedentes naturæ, hominum instar senescunt, atq; fatiscentes dehiscunt. Reperitur etiam, ut in animalium generibus, sic sexus uterq; in stirpibus. Discernitur autem à fœmina masculus, quòd folia huius prius germinent, folijsq; fœminæ sint minora. Quòd si masculus adeò coniunctus sit fœminæ, ut folijs mutuò sese contingãt: aut si ex flagrantia masculi portio aliqua ad fœminã, uentorum beneficio, peruenerit, ipsius

fœminæ fructus cito ad maturitatẽ perueniunt. Sunt autem stirpes ut cæteris rebus omnibus longè amœniores & iucũdiores uisu, sic earum usus mortalium uitæ multis numeris necessarior: utpote à quibus non modò alimẽta ipsa, sed etiam medicamenta, quibus utimur ad profligandos morbos, multaq; alia pertinẽtia ad uitæ cõmoditatem proficiscantur. Vnde nõ immeritò Marcus Curius, Lucius Quintius Cincinnatus, Marcus Valerius Coruinus, Cyrus Persarum Rex, alijq; Viri grauissimi, allecti plantarum amœnitate, plurimum agriculturæ indulserunt. Quum igitur undecim cõmentarios Galeni de uiribus medicamentorũ simplicium: septem, de compositione pharmacorum secũdum genera: ac deniq; decem alios de compositione medicaminum iuxta singulas nostri corporis partes (in quibus non modò uniuersæ dotes, ac facultates plantarum, sed uaria etiam morborum genera, eorumq; absolutæ curationes exaggerantur) superioribus diebus ad Græcorũ exemplarium fidem restituissem, restitutosq; cõtraxissem in methodũ ut breuiorem, sic multo studiosis aptiorẽ, statui equidem hos ipsos uigintiocto cõmentarios, Naturæ thesauros quosdã opulẽtissimos, tibi, Antistes Reuerendissime, nuncupare: idq; non ut ex hac ipsa dedicatione aliquid splendoris accederet tuæ Celsitudini, quæ iam pridem ob insignem prudẽtiam, uariã eruditionem, raram incredibilemq; Clementiã, ac deniq; summam pietatem, conciliauit sibi omnium bonorũ animos, atq; extra omnẽ ingenij aleam est posita: sed ut tui nominis fulgore illustrati, inirẽt multo maiorem gratiã eruditorum hominũ: sub tuoq; patrocinio, ueluti sub cly

peo Aiacis, delitescentes, non tam facilè impeterentur à uirulentis quorundã morsibus, quibus alienæ famæ detrahere, & exercitium, & summa uoluptas est. Siquidē quum olim summi Imperatores & Principes, aduersus impendentes fluctus & tempestates fortunæ, cōmunirentur literis: nūc ingenuæ artes et disciplinæ, ut tutò prodire possint (Proh dolor) fautoribus & Mecœnatibus egent. Cæterùm si. T. C. hasce nostras lucubrationes defendendas susceperit, nulla inuidia, aut calumnia, in nos quicq̃ moliri poterit. Quòd si quæ barbarorum ac sophistarum cohors (hi nãq; præcipui sunt, infestissimiq; bonarum disciplinarū hostes) accedat propius, ut facessat nobis negotium, cōfestim in pedes se conferet, uel solius nominis tui fulmine perterrefacta. Adeò siquidē heroicas illas ac nondum satis laudatas Virtutes tuas, quadam seueritate, grauitateq́; prudentissima adornas (quod passim de te omnes prædicant) ut non minus tetris ac flagitiosis hominibus, terrori ac formidini sis, q̃ ingenuis omnibus admirationi. Quibus quidē rebus adductus Diuus Carolus. V. Imperator, Tridentinæ synodo te unū inter alios omneis præfecit, ut singulari sapientia tua, Ecclesiæ causam tuereris: sibi nimirum persuadens, te præsente, nihil transactum iri, quod non pium, non æquum, non sanctum, non deniq; uniuersæ Christianæ Reip. maximè salutare futurum esset. Quam prouinciam adeò alacriter suscepisti: eaq́; fide et pietate suā pacem, religionemq́; Ecclesiæ restituendam curasti, ut. S. D. N. P. III. P. M. te inter Purpuratos illos Patres censuerit tandem annumerandum: sentiens haud dubiè se non minus accessu tuo

illustraturum Senatum illum Patrum Amplissimorum: q̃ exornaturum Amplitudinem tuã tam splendida, tãq; iusta pietatis tuæ, atq; integritatis corona. Quocirca Illustrissimi illi, Reuerendissimiq;, omnes collegæ tui, summo desyderio tenentur uisendæ tuæ Celsitudinis, in eaq; suos pascẽdi oculos: sed inter omneis præcipuè Illustrissimus et Reuerendissimus D. D. Franciscus à Bouadilla & Mendozza, Cardinalis Cauriẽsis. meusq; Mecœnas maximus. Qui quidem tuarum uirtutũ præco, ut est studiosissimus tui, iam uellet ut moram rumperes, quo liceret sibi ac cæteris frui isto cõspectu tuo, splendoreq; illis tam exoptato. Cui nec potuissem equidem (quod certò scio) rem unq̃ gratiorem facere, q̃ si hosce labores meos, futuros ceu testimonium quoddam arctissimæ illius necessitudinis, quam inter uos mutuò alitis, consecrarẽ tuo numini: nec poterit Tua Celsitudo, q̃ si ipsos singulari suo patrocinio dignetur. Deus, Op. M. Amplitudinem istam tuam, Antistes Obseruandiss. diu nobis q̃ florẽtissimam seruet, ut tum pietas, tum religio, tum bonarum literarum studia, sub tali coryphæo & protectore inualescant. Vale. Venetijs. Ex ædibus Illustrissimi & Sapientissimi Viri, D. D. Ioannis Furtadi à Mendozza, in hac Rep. Oratoris Cæsarei Vigilantissimi. XV. Cal. Maias.

M. D. XLVIII.

INDEX COMMENTARIORVM qui in hac sectione quarta habentur: nominaq́; Doctißimorum uirorum, quorum uersionibus sumus usi & adiuti.

GALENI PERGAMENI DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM Facultatibus liber Primus.

CAP. I.

Edicamentorum ſimplicium facultates exquiſitè cognoſcere, quum ad uariorum compoſitionem, tum ad inuentorum opportunum uſum, admodum neceſſariũ eſt. Porrò medicamentum omne id dicimus, quod alterare noſtrã naturam poteſt: ſicuti nutrimentum, quicquid ſubſtantiam augere. Refertur enim utrũq; ad aliquid. At uerò medicamẽtum ſimplex, et ipſum per oppoſitionem ad cõpoſitum nũcupatur. Eſtq; id quod ſecundum naturam ſuam, ſyncerum eſt. At facultas, cauſa quædam eſt effectrix: eaq; partim actu, ut calefaciendi in igne: partim potẽtia, ſiue futuro tempore: quali nimirum calefacit pyrethrum Quum autem ſingulis medicamentis propria quędam effectrix facultas inſit, aut purgatoria, aut uomitoria, aut alterius generis alia: nosq; alibi demonſtrarimus ex calido, frigido, humido & ſicco, corpora uniuerſa conflari, certè facultatum effectricium eſſentias (de quibus neq; inter Medicos, neq; inter Philoſophos conuenit) tum in aliĳs omnibus, tum in medicamentis, has ipſas qualitates ſtatuemus.

Simpliciũ medicamẽtorũ cognitio ad qnid conferat.

Medicamentũ quid.

Nutrimentum quid.

Medicamẽſimplex quid.

Facultas quid.

Facultas ẽ duplex, actu.ſ.& potentia.

Medicamẽtis ſingulis,ppria q̃dam facultas ineſt.

Eſſentię facultatũ ſunt qualitates ex q̃bus corpora cõſtãt

CAP. II.

Facultatis iudicandæ experimentũ sumẽdũ eẽ ab ea re ad quã dicitur.

IN primis autem ac maximè sumendum est iudicandæ facultatis experimentum, ab ea re ad quam dicitur. Nam quam uim in homine aliquod medicamen habet, in alio animali eandem nõ necessariò sortietur. Proximum est, ut quod ex accidẽti est, distinguatur ab eo quod primariò & per se. Nam aqua frigida calorẽ quandoq; reuocat, cutem refrigerando, contrahẽdoq;: ad quod sanè consequitur reuocatio caloris. Rursum calida quoq; ipsa refrigerat sæpenumero, digerẽdo ex calfacientem humorem. Quæ igitur admota corporibus nostris, primariò ac ꝑ se excalfaciũt, ea sanè facultate dicunt̃ calida: si uerò contrà, refrigerẽt, frigida: nõ aũt ꝙ alba uel rubra sint, tali facultate sunt prædita.

Aqua frigida calfacit ex accidẽti vt calida sæpe refrigerat.

Calida et frigida facultate, q̃ dicantur.

CAP. III.

Examini medicamẽtorũ quid requiratur.

ETenim quod ab initio ad finem usq; dum applicatum est, magis semper calfacit, aut refrigerat, id non ex accidenti, sed ex sua natura est tale. Danda autem opera est, ut quodcunq; medicamen in iudicium uocare uelis, diutius hęreat applicitũ, omnisq; sit alienæ tum frigiditatis, tum caliditatis expers: ne natiuam facultatem illius ascititia adulteret qualitas. Porrò quædam tota substantia in sese mutuo & agunt, et patiuntur: quædam una duntaxat, aut duabus qualitatibus. Ad hæc, alia quidem tenuium partium sunt: alia crassarum: tenuium quidem, quæ facilè in tenues comminui partes possunt: crassarum uerò, quę contra.

Tenuiũ et crassarũ partiũ, q̃ dicant̃ esse medicamenta.

CAP. IIII.

Aquã esse ad vitã maxime necessariam.

SI igit̃ primò aquam, quæ & cõmunissima uniuersis hominibus, tam sanis q̃ ægris est, & ad uitam maximè necessaria, nec frigidam insigniter, nec calidam, corpori temperato applicueris: dein ĳs quæ natura sint intemperata: tertiò, quæ aliquo affectu tenẽtur: temperato quidem admota, plusculo tempore omnino ipsum refrigerabit: intemperato uerò, citius qui-

dem refrigerabis id quod frigidius natura fuerit: tardius autem q̃d calidius: ſemper tñ refrigerabit. Quum uidelicet talis exiſtens, nequeat reuocare calorẽ, quẽadmodum ſummè frigida: quę ſi quadrato, aut iuuenilis corporis naturæ pauculo fuerit tempore admota, caloris molietur reuocationem. Sin aliter utaris, ſemꝑ refrigerabit: id q̃d etiã facit admota ijs qui ſimplici laborant affectu. Nam ubi affectus compoſitus fuerit, contingit aliud primariò à medicamento fieri: aliud ex accidẽti: ut licet cernere in phlegmone, quę calidæ copioſæq́; fluxionis eſt ſoboles. Siquidem quæ modicè excalfaciunt pharmaca, dum ſuperfluitatem euacuant, id quod affectum eſt, protinus frigidius efficiũt. Aqua itaq; potabilis utrobiq; uidetur frigida: id quod nõ licet de ijs aſſerere, quæ ſulfureæ, bituminoſæ, atq; nitroſæ exiſtunt. Immo uerò neq; marina ipſa, prius q̃ aſcititium frigus ſummum acceperit, admodum refrigerare conſpicitur. Ergo quæ exactè ac ſyncerè aqua eſt, omnis alterius ſubſtantiæ miſtione uacans, ea neceſſariò ex ſua facultate eſt frigida. Si qua uerò per bituminoſa, ſulfurea, nitroſa, aut aluminoſa loca diſtillãs, aliquid ſecum eius ſubſtantię abſterſerit, miſta iam ea eſt, non autem exactè aqua. Quòd ſi etiã ipſi aquæ potabili igneam aut eſſentiam, aut qualitatem adieceris, ſic etiam quodammodo compoſitam illam effeceris. Quinetiam aqua limoſa, quali apud Ægyptum utunt̃, compoſita quadãtenus eſt: ſed ea per fictilia uaſa optimè percolata, q̃ puriſſima efficitur.

Aqua ſummè frigida ĩ qbus calorẽ reuocet.

Aqua potabilis frigida exiſtit.

Aqua oĩs ſyncera eſt naturaliter frigida.

Aquæ miſtæ quæ ſint.

Aqua limoſa apud Ægyptũ vtuntur.

CAP. V.

IVdicatur autem aqua guſtu, uiſu, & olfactu. Siquidem guſtu eſt pura, ſi omnis qualitatis expers uideatur. Viſu, ſi ſyncera & pellucida fuerit. Sic nec odoratu, ullam præ ſe ferre qualitatem debet, ut ſunt quædam prauitatis extremæ, quæ aut aciditatem, aut acrimoniam, aut ſalſedinem, aut putredinẽ præferunt. Igi-

Aqua debet iudicari guſtu uiſu, & olfactu.

Elemētum purū minime reperiri.

tur aqua, quæ absq; his est omnibus, ut ad naturā certè, ne ipsa quidē adamussim syncera fuerit, sicuti neq; aliud ullum sensibilium elemētorum, sed ut ad sensum & usum, syncera est. Quæ itaq; examinanda ueniēt medicamina omnia, omnis extraneę qualitatis ualentisq́; aliena sumpto.

CAP. VI.

Aqua oīs dulcis refrigerat. Ceratū humidū ablutū frigida, calidos omneis affectus refrigerat.

QVod autem omnis aqua dulcis manifestò refrigeret, hinc discas licet, quòd si cerā oleo liquaueris, humidumq́; ceratum confeceris, ac postea ipsum refrigeratum, largioriq́; affusione frigidę ablutum admoueris, ualenter eos qui febre urunt refrigeret, si hypochondrijs supponatur: necnon omnem phlegmonē, herpetes, carbunculos, erysipelata, phygethla, & breuiter omnes calidos morbos: id quod non contingeret illi per aliquam nuper dictarum aquarum, quæ calidis aduersantur affectibus, calidæ nimium quum sint.

CAP. VII.

Aqua potabilis sola est humida.

CAeterùm q aqua quoq; potabilis sola sit inter propositas humida, ex eadē disces methodo. Nam si ulcera supra modum sicca, hac irriges, statim admodū humida & mollia reddentur, quum aliæ aquæ uniuersæ ulcera desiccent: nōnullæq́; etiam ob acrimoniam exasperēt. Quin etiam sitiēti, dulcis aqua remedio est: cætere uerò, acerbiorem etiam sitim relinquunt. Tum aqua inter cutem laborantibus aduersissimū est & poculum & lauacrum aquę dulcis. Salsarum uerò, nitrosarum, sulfurearum, bituminosarumq́; omnium, sanè perutile. Imitari autem potes, sicuti marinam, sic aliarum quamlibet, substantia uidelicet admista, quæ in quaq; uincere cernitur.

Aqua dulcis restinguit sitim.

Hydropicis quorū usus aquarū sit vtilis.

CAP. VIII.

Aquæ natura.

Aquā summe humectare.

AQuę igitur propria natura humida & frigida est. Cæterùm summè quidem humectat, siue tepida, siue temperata ea sit: non autem calfacit summè, nisi quę extremè ferueat. Quòd si corpus aliquod eucratū,

calida moderatè perfundas, in ipso quidem ꝑfusionis tẽpore, calidius simul, atq; humidius efficies: paulo uerò post, id seipso euadere frigidius, non tamen siccius, conspicies. Nam tãetsi humores qui in uasis, alijsq; cõmunibus spatijs sunt, per id genus perfusiones, uniuer si exhauriant, ipsa tamen uasorum corpora, & uniuersum genus carnosum seipso humidius redditur. Quale exẽplum, quãuis ratione diuersa, licet uidere in senibus: qui quum genuinas partes, q̃ adolescentes, magis siccas sortiantur, pluribus tamen excrementis redundant. Hanc itaq; humectandi uim solam, nunq̃ aqua deponit. Neq; enim siue feruens sit, siue etiam extremè frigida, partem cui affusa fuerit, sicciorem efficit: quãq̃ ob euaporationem quę à calida perfusione excitari solet, perfusa particula nonnullis longè siccior uideatur, quum pręsertim uapor, humor sit extenuatus.

Aqua semper humectat.

Senes ꝑtibus quidem solidis sunt sicci, excrementorꝫ autem copia humidi.

Vapor humor ẽ extenuatus.

CAP. IX.

NEc uerò usq; adeò absurdum fuerit, quod facilè in ignem uertitur, id calidum facultate putare. Vnum quippe ex ijs quæ facultate talia dicũtur, est id quod ex propria eius quod dicitur materia, tale est facultate. Vt si quid facilè in ignem uertitur, id non actu, sed facultate est ignis. Nam hoc quod est facultate, ex aduerso ei diuiditur, quod est actu: sicuti & quod est ꝑ se, huic quod ex accidenti contingit.

Ignis potentia est, quod facile in ignẽ vertit. Facultate aliquid, ex aduerso dicitur ei quod actu.

CAP. X.

AT quibus consilium est, tutò à rebus extraneis, ad corpora transire animalium, uidere primùm debent, an tenuis sit essentiæ, an crassæ, quod exploran dum uenit. Secundò, an sibi continuum, densumq; ac solidum: an interuallis interceptum, an rarum.

CAP. XI.

EOrum autem quæ in confesso est facultate esse calida, nullum omnino apparet nos calfacere, prius q̃ in tenuia sit cõminutum. Nam si quis piper integrũ

Calida potestate, vt nos calfacere possint, debent prius ĩ tenuia comminui.

cuti inspergat, nullam planè caliditatem percipiet: si uerò pollinis instar cuti inspergatur aut linguæ, excalfaciet utiq;, ac potissimum si fricueris. Quare multa quidem facultate sunt calida, facileq́; in ignem uertuntur, quæ nos tamen haud facile excalfaciunt. Ignis siquidē, ut qui omnium tenuissimus & calidissimus sit, minimo negocio penetrat illa, atq; uincit. Nostra autem caliditas, præter quòd quòd crassæ est essentiæ, halituosaq́;, adeò existit infirma, ut ægrè quod contingit permutet. Quare nihil eorum quæ calfacere nos uidentur, perinde ut ignis calfacere potest, sed tanquam materia quæ accenditur facilè. Siquidem mutationis principium à nostra caliditate accipiētia, ut calami aridi ab igne, nos contra recalfaciunt, & ueluti partes fiunt quædam natiui caloris; ut ignis illi. Quare mirandū nō est, si quædam medicamenta primæ qdem mutationis principiū à nostro calore nacta, inde iam pergāt, eum quoq; qui mutabat, uincere & superare.

Piper calfacit. Ignis omnium tenuissimus & calidissimus ē, ob idq; facile penetrat. Caliditas nostra crassæ est essentiæ. Calfacientia corpus, ab eo initiū caloris assumere.

CAP. XII.

POrrò cutis omnis in primo statim ortu sibi continua quum sit, tēporis spatio pertunditur, sic ut uniuersum corpus fiat perspirabile, arteriæq́; ipsæ (quæ in cutis meatus, quemadmodum uenæ, aperiūtur) undequaq; se dilatantes, per poros attrahant, non aerem modò, halitumq́;, sed quicquid etiā trahi facilè potest, ac præ tenuitate sua, motum ipsius spiritus consequi. Quam obrem quicquid piperis ad exactissimum fuerit redactum pollinem, uerisimile est, simul cum ambiente aere, ab ipsis arterijs attrahi, protinusq́; à calore natiuo alterari, idq́; tum ob paruitatem, tum ob ingenitam ut à calore alteretur aptitudinem. Quod quidem si semel illi insit, per totum corpus, temporis progressu, perlatum, ipsum recalfaciet: prius tamen calfaciens sibi proximiores particulas. Vnde liquet, crassorū nullum, prius quàm ad unguem comminuatur, neq; ipsum à

Corpus uniuersum esse trāspirabile.

Medicamenta oīa quo pacto i corpore suas uires exerceāt.

nostro corpre quicquã perpeti, nec rursus in nos posse agere. Quod uerò in pipere adduximus, exẽplum idẽ licet ad alia transferas, siue ea calefaciendi, siue etiam refrigerandi facultatem sortiantur.

CAP. XIII.

CONsyderandum autem est, non solùm crassarùm ne sit partium, an tenuium, explorandorum medicamentorum substantia. uerũ etiam rara'ne an spissa, densaúe. Voco sanè rarã, cuius partes inanibus spatijs sunt itercepte. Vbi igitur spatijs eiusmodi multis, quæ plena semper sunt aere, corpus fuerit distinctum, facilius q̃ spissum accenditur: etiamsi calidius illo non fuerit. Nam qui in ijs spatijs continetur aer, primo statim ignis occursu accenditur, atque inflammatur (aer enim accensus est flamma, quemadmodum terra, carbo) unà uerò secũ corpus uniuersum accẽdit. Sic itaq; calamos aridos ignis exurit celeriter, tametsi minus alia substantia calidos, idq́; ob meatuum multitudinẽ, quos prius aer occupabat, quorum argumentum summum, calamorum leuitas est. Nam siccum natura corpus, leue esse alioqui non posset. Quęcunq; autem fistulosa sunt, multumq́; uacui obtinent, pondere existunt leuia. At calamus à nostro corpore ægre calfieri potest, q: essentiæ sit crassæ. Si igitur alicuius medicamẽti substantia tenuis sit & continua, eandem in nos naturam ostẽdet, quam prius in ignem: sin autem rara sit & crassa, fieri poterit, ut ab igne quidem alteretur per facilè, non tamen à calore nostro, ac proinde nec nos recalfaciat.

Rara quę sint.
Rara q̃ spissa cur accendant facilius.
Flãma est aer accensus.
Carbo est terra succensa.
Fistulosa oĩa sunt leuia.

CAP. XIIII.

QVamuis aqua ipsa tenuis substantiæ sit, non tamen ob id ex sua natura nos calfacit, nec proprium est ignis nutrimentum, sed potius extinguit illum, ut quod illi sit aduersissimum. Nec mirum si cum igne tum calidissimo, tum siccissimo pugnet aqua, fri

Aqua igni aduersissima, nimirum frigida & humida.

Oleum cur obscure nos calfaciat.

gida & humida existens. Porrò oleum, tametsi in flammam uertatur facilè, non tamen admodum celeriter, nec manifestè nos calfacit, ob lentorem substãtiæ, quo tenaciter inhæret ijs, quæ semel contigit: neq; ab ambiente facile aut extenuari, aut augeri ualẽs, nec promptè intus in corpus transumi. Aqua uerò, & celerrimẽ in halitum soluitur, & expeditè digeritur. Quòd si in idem uas coniectam aquam, oleumq; decoquas, prior aqua absumetur.

Aqua feruens simul cũ oleo, citius quã illud absumitur.

CAP. XV.

Calfaciẽs actu et potẽtia, unũ quodq; dupliciter dicitur.

VT autem calfacientium, aliud est simpliciter calidum, ut ignis: aliud exuperãtia, ut qui in nobis est calor: sic eorum quæ facultate sunt calida, aliud quidẽ ad id q̃d primò & absolutè est calidũ: aliud uero ad id q̃d per exuperantiã refertur. Non ergo quod citius accendit, protinus ad nos simpliciter apparet calidius.

CAP. XVI.

Concrescentia in glaciẽ facilius, tẽperamẽti sunt frigidioris, si vtrobiq; eadẽ consistentia insit.

SEd neq; citra limitationem, ex eo q aliquid in glaciem cogatur, debemus frigidum esse colligere. Nam in ijs quæ eandem habent aut tenuitatẽ aut crassitudinem consistentiæ, quod ocyus à frigore congelatur, temperamenti est frigidioris. Si uerũ alterum sit tenuius, puta exempli gratia, uinum: alterum crassius, ut oleum: non est necesse aut citius, aut magis concrescere quod est frigidius: nisi frigiditatis excessus, q̃ huic inest, excessum crassitudinis, quæ inest alteri, superet.

CAP. XVII.

Tenuia corpora prõpte incalescũt, atque refrigerantur.

Ignis non congelatur.

ESt autem refrigerari, frigidam qualitatem recipere: at congelari, durescere est præ frigore. Quæcunq; igitur corpora tenuis essentiæ sunt, promptè tũ incalescunt, tum refrigerantur: at non æquè congelantur: ut aer, & ignis. Nam hic planè non congelatur: ille autem, nempe aer, non perinde ut uitrum, pix, cera, resina & bitumẽ: cuius quidem, tametsi calidissimum sit, terrenitas tamen crassitiesq;, ad congelationis celeritatem adiuuat. Porrò aquam quæ celeriter & incale-

sceret, & refrigeraretur, meritò leuissimã esse dixit Hippocrates. Nam quanto tenuior fuerit, tãto pati erit prõptior. Atqui quæ tenuior est, minimum habet limi terrestris. Non ergo absolutè ex materiæ passionibus ad ignẽ, conijcere eius ad nos facultatem oportet: quum multò securius sit hoc iudicium, quo ad nostrum corpus quippiam examinamus. Quòd lac similare nõ sit, nec undequaq; sibi simile, coagulatio indicat, qua sero sæ partes à caseosis facilè separantur. In uniuersis etiã liquoribus, qui à fructibus exprimuntur, crassum defertur quippiam, quod spatio temporis subsidet: uocaturq; fæx in uino: in oleo autem amurca. In aceto uerò est eiusmodi qupiam: ac forsan ipsum est, quod caloris est particeps. Nam quod frigoris, id quod tenue est. At acetum maiori ex parte frigidius est, quã calidius.

Aqua q̃ dicatᷓ leuissima.

Lac non esse similare.

Fæx.

Amurca.

Acetum maiori ex parte frigidius quã calidius existit.

CAP. XVIII.

PErperam igitur faciunt, qui usq; adeò calidum esse acetum pronunciant, ut cauterio illud assimilent: quum tamen nec tantam sensu percipiamus in aceto caliditatem, nec ipsum crustas, instar cauterij, excitet. Constat siquidem ubi per cauteria consilium est, sanguinem sistere, crustam relinqui haud exiguam, quæ ue luti operculum fit corporibus sanguinem profundentibus. Ac proinde illis cauteria planè candentia applicamus: quæ haud quidem q calfaciant, sed q urant, atq; subiectis partibus operculum, quã Græci uocant escharam, relinquant, fluentem sanguinẽ supprimunt. Itaq; acetum, haud perinde ut crusta facientia medicamenta, sed potius ut astringentia citra crustam, sanguinis fluores cohibet: qua ratione non excalfacere, sed refrigerare potius ipsum existimandum est.

Cauteria sanguinem supprimunt, q relinquãt escharã.

Acetũ qua rõne fluentẽ sanguinẽ sistat.

CAP. XIX.

SI uerò idiotam aut plebeium aliquem (nam horum in istiusmodi rebus ĩcorruptum est iudiciũ, qa nulli dogmati seruiliter sunt addicti) temperato aceto ex

Idiotarũ iudicium cur incorruptum.

ſpongia fouerimus, dein autẽ interrogauerimus, nũ calorem an frigus percipiat, fatebitr quidẽ ſe, primò ſanè frigus percipere: poſtea autem, nempe ſpõgia ſublata, ſenſim naſcentis in parte quãdam caloris phantaſiam ſentire. Vnde perſpicuum eſt, omnino quidem frigidum eſſe acetum, obtinere tamen quendam calorem, qui acrimoniæ ratione per accidens ſucceſſu temporis corpora calfacit: niſi fortè ubi laxus ac doloris expers tumor infeſtat. Si quis etiam illo ab illata thapſia utatr, ardor aceto reſtinguitur: nõ ꝙ acrimoniam & mordacitatem obtundat, ut oleum atq; roſaceũ, ſed ꝙ euidenter refrigeret. Quare niſi moleſta facultatis aſperitas illi ineſſet, non alio utendum ad refrigerationem foret.

Acetũ eſt frigidum, ꝗꝗ caloris particeps

Acetũ ardorẽ a thapſia excitatũ, ſua refrigeratione reſtinguit.

CAP. XX.

Qvum autẽ alij ob acrimoniã ipſius, calidiſſimũ eſſe acetum contendant: alij contra, maximè frigidum, quòd putent ipſum grumos cõſtringendo diſſoluere, ueriſimile eſt, id iuxta mediũ conſiſtere. Quippe ſi longè ab extremorum utroq; diſtaret, nõ tanta incidiſſet de facultate ipſius controuerſia.

Aceti tẽperaturam non lõge a media diſtatr

CAP. XXI.

Qvia uerò quæ neutra ſunt, dicuntur tripliciter, ſecũdum diuiſionem Herophili, partim amborum extremorum participatione: partim neutrius: partim nunc illius, nunc huius: mihi ſanè tum acetum, tum etiam roſaceũ, utriuſq; extremi neceſſitudine, eſſe neutra uidentur: & ꝙ nunc quidem ſenſibiliter calfacere, nunc refrigerare cernantur.

Neutra dici tripliciter.

Acetũ qua rõne dicatr neutrũ

Roſaceũ qua ratione dicatr neutrum.

CAP. XXII.

Qvod uerò ad aerem ſpectat, iudicatur eius tenuitas, ex ſola in tenuia diuiſionis celeritate. Cæterũm ſi ea ratione ignis ſit tenuis, haud omnis ignis tenuis exiſtimabitur, quum æs & ferrum fiat ignis, non tamen ꝗ antea tenuius. At flammæ, quum aliud ſint ignis genus, re uera tenues exiſtũt. Quocirca non om-

Aeris tenuitas unde iudicetr.

Ignẽ oẽm non eſſe tenuem.

nis ignis est tenuis, nec quicquid tenue, protinus & ignis fuerit Nam pruna ignis quidem est & non tenuis: & aer tenuus, uerùm non ignis. Tenuia oĩa nõ esse ignem.

CAP. XXIII.

QVocirca minimè concedendum arbitror, acetum, quòd mordax & tenue sit, calidum continuo esse. Nec enim quicquid mordax fuerit, id & calidum est: fortè uerò, nec quicquid mordax fuerit, & tenue. Mordacia oĩa non eẽ calida.

CAP. XXIIII.

EOrum igitur medicamentorum quæ uehementer aut refrigerant, aut calfaciunt, non sunt facultates ambiguæ. Verùm ea de quibus dubitare cõtingit, neutra omnino esse, necesse est. Pleraque autem, ut ad sensum simplicia, expugnãtibus facultatibus constant: ob quas quidem fieri potest, ut acetum uim illam obscurè calfaciendi, quam ostendit, sortiatur, existens alioqui tenue, refrigeratorium, atque exiccatorium medicamentũ. Etenim quidam efflorescere rubor in partibus ab aceto irritatis conspicitur. Neutra eẽ de quibus dubitari contingit. Aceti facultas

CAP. XXV.

CÆterùm non sat est generaliter uires medicamẽtorum cognoscere, quòd hoc uidelicet calfaciat, illud autem refrigeret, nisi etiam ipsarum facultatum excessus & gradus, accuratissimè didicerimus. In qua quidẽ cognitione, tum artificialis simplicium usus est constitutus, tum ratione proficiscens ac methodo compositio: ipsorumq́; compositorum recta usui accõmodatio. Facultatũ medicamẽtorum excessus & gradus discendos esse.

CAP. XXVI.

PErperam autem superioris seculi homines à compositis orsi medicementis, eorum quæ in illa ingrediuntur medicamentorum simplicium uires diiudicabant. Quum non liceat rectè composita ipsa cognoscere, prius quàm simplicia sigillatim examinarimus. Cõposita cognosci nõ posse, simplicibus ignoratis.

CAP. XXVII.

ATque hi quidem, quum citra iudiciũ simpliciterq́;

compoſitis omnibus facultatibus fidem habent, uel Empiricis ipſis reprehenſionis locum & occcaſionem exhibent.

CAP. XXVIII.

Senſus cur nō ſint cōtēnendi.

QVum autem non aliunde ignem calidum eſſe, ac glaciem frigidam cognoſcamus, ꝙ ex ſenſu ipſo, omnino ſtupidi ſunt, qui ſenſus eſſe contemnendos exiſtimant.

CAP. XXIX.

Oxycrati vires.

Aquā ab aceto deduci per vniuerſum corpus.

Aqua vino ꝑmixta, ꝙ ſola, cur efficacius reſtingat ſitim

Vinū ſemper ad auget ſitim

POrrò æſtiuo tempore oxycrati potu, quidam planè refrigerantur, atq; ſitis expertes permanent. At nondum conſtat, an id aceti cauſa contingat. Dixerit tamē aliquis, aquam, tardioris diſtributionis quum ſit, ab aceto, tanꝙ uehiculo, duci digeriq; in uniuerſas partes. Sic etiam ſi cum uino bibatur aqua, ſitim efficacius extingui, ꝙ ſi ſola. Refrigerationem itaq; ſitisq; ſanationem ab aqua prouenire, ut quæ frigidæ humidæq; naturæ ſit: cæterùm adminiculo eſſe, ac ueluti alas illi ad omnes corporis partes permeandas, tum uinum, tū acetum: quę ipſa nequaꝙ frigida ſunt & humida: alioqui ad reſtinguendam ſitim, præſtaret ea ſola, ꝙ cum aqua, exhiberi. Porrò ut à uino apparet homini ſemꝑ ſitim increſcere, ſic ab aceto epoto, interim quidem augeri, interim uerò ſedari.

CAP. XXX.

Sitis unde exoriatur.

Acetū cui ſiti remedium ſit.

Oxycratū ex aqua & aceto conſtat.

QVum igitur ſitis, partim humoris inopia, ꝑtim caloris copia proueniat: neq; à ſicca diſpoſitione prouenientem ſitim, neq; à calida & ſicca, epotum ſanare unquam poteſt acetum. At ſi quando in unum coeant humiditas atq; caliditas, eiuſce ſanè ſitis, acetū medela optima exiſtit. Siquidem humectare nequit: at refrigerare, non inſtrenuè. Verùm ſiti, quæ ex compoſita affectione, uidelicet calida & ſicca, naſcit̃, compoſita medela eſt oxycratum, quod ex aceto cōſtat tenuiū partium, atq; refrigerante; & ex aqua, quæ non modo

refrigerat, sed humidorum etiam omniũ est humidissima. Nihil enim aqua est humidius.

Aqua humidorũ oĩum est humidissima.

CAP. XXXI.

PEr se autem solum, quod iudicandum est, expendere oportet, tum in sanis temperatisq́; corporibus: tum etiam in intemperatis: ac præterea in ijs qui alicui sunt morbo obnoxij. In temperatis quidem, ut supra: in intemperatis autẽ, sicuti dixit Hippocrates. Naturis picrocholis utilissimum esse acetum: at melancholicis aduersissimum. Porrò in morbo aliquo affectis, si simplex fuerit, in simplici exploretur affectu: sin mistũ alicui, necessum est, id cui miscetur, temperatura sit medium. Siquidem quod medio cõiunctum fuerit, ipsum eorum quæ perficiẽtur, existet causa. Quare si acetum simplici cerato cõmisceas, cerato ipso longè frigidius medicamen effeceris: eritq́; tibi id remedium uel optimum, ad erysipelata, phlegmonas, herpetes, & carbunculos. Sin autem quod mistum est, tanq̃ simplex expẽdas, hallucinaberis. Nam quemadmodum ærugo neq̃ carnem producere, sed ceratum quod illam recipit, sic ulcerum glutinatorium, non acetum, sed oxycratũ est. Quippe acetum per se, ulcera erodit & mordicat.

Medicamenta q̃ iudicare volumus, qualiter expẽderẽ oporteat.

Acetum biliosis esse vtilissimũ, aduersissimum melãcholicis.

Ceratum simplex aceto ablutum, cõtra tumores calidos optimũ esse p̃sidium.

Oxycratũ vulnera glutinat.

CAP. XXXII.

IAm uerò, quum liceat ex astrictorijs complura offendere, quæ minimè sanè conglutinent: sicuti ex conglutinantibus, haud etiã pauca, quę minimè astringentia uidentur, falluntur q̃p absurdissimè, qui astrictoria omnia conglutinare, conglitinantia omnia astringere profictentur.

Astrictoria oĩa haud quaq̃p cõglutinare, neq̃p glutinãtia oĩa astringere.

CAP. XXXIII.

MIserè etiam hallucinantur, qui astringẽtia omnia refrigerare dictitant: quum si nihil aliud, saltem chalcitis, chalcanthos, & misy, quæ ualenter astringunt, tantam assequuta sint caliditatem, ut nos etiam exurant.

Astringẽtia cĩa haud quaq̃p refrigerare.

CAP. XXXIIII.

Dioscoridem suggillat Galenus.

HErodotus autem & Dioscorides, quod medicamenta quædam profluuijs alui, atque dysenterijs medeantur, ob id astringentia ea esse colligunt: quum tamen ne minimum quidem astrictionis sortiātur, sed potius rarefacientia & laxantia sint. Nam exempli gratia, caprinus adeps, omnibus quæ & gustu & facultate sunt astringentia aduersissimus est: ijs tamen quæ acria & mordacia per aluum fluunt, manifestè efficaciterque auxiliatur: quod scilicet concrescat facilè, inūgaturque intestinis, ac plurimo tempore inhærens, illa demulceat, & foueat Quum uidelicet condensare, cōstringere, & cōstipare, opus sit astringentium.

Caprillus adeps contra succos itestina erodentes, cur sit salutare psidiū. Astringentium opus.

CAP. XXXV.

VNaquæque sensibilium natura, priuatim subiecta est, tactui quidē caliditas, frigiditas, durities, atque mollities: albedo uerò, nigredo, atque ut summatim dicam, uniuersum colorū genus, uisui: amaritudo, dulcedo, austeritas, acerbitas, aciditas, salsedo, acrimoniaque, gustui. Planeque demens uideatur, siquis gustu colores iudicare tentet, aut sapores uisu, similiterque & de alijs sensibus. Siquidem tactu iudicandæ sunt differentiæ tangibiles: auditu audibiles: odoratu odorabiles. Omnis autē inuentionis demōstrationisque principia sunt, quæ sensui atque intellectui euidentia existunt.

Tāgibiles qualitates. Visui quæ subiiciantur. Gustui q̄ subiiciantur.

CAP. XXXVI.

POrrò Plato in Timæo, sapores (quos Græci χυμοὺς appellant) duos primùm assignat, eosque ut speciei eiusdem, sic rōne maioris & minoris inter se differentes. Quorum sanè alterum austerum, alterum acerbum (qui ex illius intensione procedit) nominat. Secūdam speciem facit, eorū qui illis opposita sunt, nitrosorum uidelicet, salsorum, & amarorū. Et in his quoque amarus ex nitrosi prouenit intēsione. Salsus uerò, aut nitroso imbecillior est, aut astrictionis quoque assumēs

Saporū diuisiões ex doctrina Platonis.

aliquid. Deinde à Platone acris expositus est: mox acidus: postremo dulcis. At à Theophrasto additus est unctuosus, quem nimirum omisit Plato, ut qui ad gustum nihil attineret.

Vnctuosum saporem nihil attinere ad gustum.

CAP. XXXVII.

EXponere autē hos sapores exactè, impossibile est: quandoquidem neq; aliam ullam sensoriam passionem: eum tamen qui tali sensu cōmunicat, recordari fuerit possibile. Igitur quando quod linguæ nostræ fuerit admotum corpus, uehementer desiccat, contrahit, & in multam profunditatem usq; illam exasperat, sicuti pira syluestria immatura, & corna, eiusmodi omne appellatur acerbum: ab austeris tantùm intensione diuersum. At quod astringens uocamus, idem uidetur significare quod austerum, aut etiam cōmune esse genus tum huius, tum etiam acerbi. Quæ uerò linguam, dum contingunt, non contrahunt, neq; constipant, sed detergunt potius & abluunt, etiamsi astringentiū quippiam permistum habeant, hæc omnia salsa cognominamus. At quę his etiam magis detergunt, ita ut etiam molestè exasperent, amara uocantur. Porrò quæ mordicāt, roduntq;, idq; cum ualida quadam caliditate, dicuntur acria: sin hæc absit, acida: cæterùm hæc fermentandi quoq; uim obtinent. Rursus, quæ ueluti inungūt atq; implent, in statumq; suum restituunt exasperatas ac ueluti erosas linguæ particulas, hęc, si cum uoluptate manifesta cōtingant, dulcia: sin hac sine, pinguia uocantur. Quòd si ex calido, frigido, humido, & sicco, coeuntibus, uniuersa constent, uerisimile profectò est, dictarum quamq; qualitatum, ex horum etiam miscella conflari.

Sapores exactè exponere esse īpossibile.

Acerba quæ.

Astringēs esse cōmune genus austeri & acerbi.

Salsa quæ dicantur.

Amara quæ.

Acria quæ.

Acida quæ.

Dulcia quæ.

Pinguia quæ.

Sapores oēs ex miscella q̄tuor qualitatū primarū nasci.

CAP. XXXVIII.

VErùm non quale unumquodq; ex se fit, & ad totā naturam, sed quale secundum corpus nostrum, consyderamus. Alioqui nec acetum, nec marina aqua

Medicamenta singula taliadici qualia erga nos sunt.

nos exiccare possent, sicuti nec sicca dici, quum utrunque illorum sit actu humidum. Ceterùm si nos exiccare appareant, sicca dicentur, ad nos uidelicet, & nostram naturam, parē siccandi uim obtinentia: de cæterisq; qualitatibus idem est ferendum iudicium. Quare facultatum omniū quæ medicamentis insunt, experientia erit certissima iudicatrix. Quam qui relinquunt, nō solùm falsa pro ueris ducūt, sed tractationis etiam utilitatem destruunt. Icci rco prius delēdi sunt dispungendiq; omnes paralogismi à discentium animis, quàm in uera disciplina imbuantur. Nam quemadmodum corpora impura, quāto magis nutries, tanto magis lædes, sic quoque si impuris animis nutriētes sermones offeras, nō modò nihil prosis, uerū etiam magnopere obfueris.

Experiētia est certissima iudicatrix facultātum q̄ medicamentis insunt. Impuros aīos, prius esse a paralogismis purgandos, quàm vera doctrina ībuendos.

GALENI PERGAMENI DE SIMPLICIVM Medicamentorum facultatibus. Lib. II.

CAP. I.

NON desunt qui nobis, mortales quū simus, à sensibus auspicandum esse contendant, ad facultates omnes examinandas: in illis tamen perpetuò immorandum nō esse, sed ad partem diuiniorem accedendum, nempe rationem. Sensum quippe & animantibus inesse rationis expertibus: rationem autem solam, hominibus esse cū Dijs cōmunem. Qui sophistæ non sentiunt, si à sensibus recedendum sit, demonstrationis primordia futura esse longè incertiora, quàm ea quæ demonstranda ueniunt.

Rationrm solā esse nobis cō munē cū Diis. Sensus referendos non esse.

CAP. II.

EQuidem optarim nullas non res clarè sub sensus nostros

nostros cadere, nec quicquam esse quod illos fugeret. Hoc enim pacto nihil ambiguum unquã aut anceps fo ret. Verùm quoniam illos quędam effugiũt, rationem ĩpsis superinducere conandum est: sic tamen ut nec cõ fusa, nec infinita colligamus, sed ante omnia, nominũ significata diligenter definiamus: deinde quod ex se quid agit, ab eo quod per accidens, separetur. Irriden di autem meritò sunt, qui de olei aut rosę colore nimis anxiè ratiocinantur, quum rebus ipsis uariè uti liceat, de illisq; periculum facere. Ac tales mea quidem sen- tentia, perinde factitare uidentur, atq; ij qui ex aliqua ĩmagine cognoscere quempiam conãtur, quem etiam uiuum intueri, maximè illis est licitum.

Ambiguũ nihil esset si oĩa sub sensus caderẽt.

Ratio cur in- terponẽda sen sibus.

CAP. III.

TRribus ergo modis in sermone peccant, qui aiunt rosas temperatura esse calidas, ꝙ sint rubræ. Pri- mùm, ꝙ non demonstrata hac propositione, omnis i- gnis rubet, conuertere ex hac aliam, uidelicet omne ru brum est ignis, tanquam ueram conantur. Secundò ꝙ nesciunt, propositiones quæ ex mutuò ueris conuertun tur, non autem simpliciter conuertentes, ueras existe- re. Tertiò, ꝙ etiãsi mutuò conuerterentur, non tamen omne quod colore sit rubro, calidum esse, ex mutua il- la conuersione sequatur, sed rubrum omne esse ignẽ: id quod minimè inuestigamus. Eodem errore tenentur, qui ex odoribus, medicaminum facultates conijciunt. Nec enim quicquid bene redolet, calidũ est: nec quic- quid calidum est, bene olet. Quin etiã nec si quid gra- ueolens est, calidum etiam fuerit, nec si calidum, etiam graueolens. Sic nec si quis quicquid grauiter oleat, fri- gidum dicat: nec si quicquid frigidum sit, olere graui- ter, uerum dixerit. Siquidem calidorũ innumera sunt, partim bene olentia: partim grauiter: partim neutra: atq; frigidorum similiter. Quãquam quid calida dico, ac frigida, cum dicere debeam nos calfacientia, & re-

Rosas ꝙ rubrę sint, calidas eẽ dicẽtes, quotu- pliciter peccẽt

Propositiones q̃ ex mutuo ue ris cõuertunt, sunt veræ.

Odores nõ in- dicant faculta tes medicamẽ torum.

frigerantia? Etenim aliud est facultate calidum: aliud actu. Et huius quod actu calidū est, aliud absolutè dicitur calidum: aliud per exuperātiam: aliud ad symmetrum sui generis: aliud ad quiduis obuium collatum. Homo autem non absolutè calidus, quemadmodum ignis, sed exuperātia calidus dicit: q maior i eo portio calidi sit, q̃ frigidi Ergo & queçūq; ad hūc modū dicū tur calida potestate, illum dicūtur excalfacere, facileq; de ipsis iudicium sumitur per experientiam solam, cui adiūxeris paucos quosdam epilogismos. Quare neq; à calore, neq; ab odore, neq; à cōsistentia, aut huius generis aliquo, de medicamentorum facultatibus est opus ratiocinari.

Calidum multipliciter dicit Hō nō absolute, sed per exuperātiam calidus dicitur.

Color non sat est ad iudicandas medicaminum vires.

CAP. IIII.

TAceo sophistas minimè quidem rationibus scientificis uti, sed aut inductionibus, aut exēplis. Differt autem ex exemplis quippiam suadeas, an ex inductione. Siquidem qui ex exemplis fidem facit, unū, aut duo generis eiusdē affert: aut certè planè paucula, plerisq; cæteris prçteritis. Qui uerò ex inductione, omnia comprehendere nititur, quæ per experientiam sunt cognita. Quare talis inductio uehemēs est, ac plurimum persuadet.

Sophistæ vtuntur inductionibus et exēplis.

Inductio q̃ exēplū validior.

CAP. V.

QVod uerò ad oleum spectat (quo de multa Archidamus citra demōstrationē atq; ineptissimè prodidit) quæ in ipso coquuntur omnia, sicca & friabilia efficit, contra q̃ in aqua contingit: quæ uerò sunt illo imbuta, magis propriam humiditatem conseruant, q̃ si eo madidata non essent. Quin etiam scillæ & urticæ morsus oleum persanat: & quum reliquum uniuersum corpus demulceat, tantùm oculos mordicat, necnon guttur exasperat. Subducit autem aluum: lassitudines tollit: tueturq; inūctos à frigore, atq; lora emollit, insectaq; animalia perimit. Quorū omnium causam

Olei effectus varii.
Oleo incocta reddunt sicca.

Oleum oculos mordicat.
Oleum aluum subducit.
Oleum īsecta perimit.

reddere debuisset Archidamus. Porrò coci oleo tum carnes, tum pisces, interim dum assantur, oblinunt, quod siccæ, adustæque extimæ eorum reddantur partes, si assentur citra talem unctionem. Athletas etiam oleo gymnastæ inungunt, quod præsentem quidem lassitudinem soluat: occurrat autem futuris: ac breuiter frictionem tum æqualem, tum mitem efficiat, corpusque ad motus futuros præparet.

Oleum lassitudinem lenit.

CAP. VI.

AT Archidamus non solùm quæ in multis perspicuè apparent contemnit, sed hac etiam parte iure taxandus est, quod dicat meliorem esse frictionem siccã, ea quæ cum oleo adhibetur, quia corpus durius & siccius ĳs qui inungũtur, euadat: mollius autem ĳs qui fricantur sicci. Falli præterea mihi in hoc uidetur, quod similiter affici putet tum ea quæ in illo coquuntur: tum eos qui fricantur. Neque enim eadem agere dixerim oleum calidum, frigidum, temperatum, tepidum, aut feruens, sicuti neque aquam ipsam. Nam quî obscuro simile fuerit, herbas in oleo feruente coquere, ac exercitantiũ corpora oleo temperato fricare? Etenim si quis uelit expẽdere oleum, ab omni prius aliena qualitate (à qua semper propria obscuratur) ipsum liberum reddat, atque ita demum ad explorandum se accingat.

Archidamiopinio couellitur.

Olei uires qualiter expẽdẽdæ. Qualitatem propriam ab aliena obscurari.

CAP. VII

PRæparare oleum solemus, non aliter atque aquam: nempe prius excalfacientes, ac deinde in aquã mergentes summè frigidã. Quòd si etiam fons in ipsum cũ strepitu decidat, uasculo cui inest oleum, ante diligenter occluso, magis quoque ac magis ita reddetur frigidũ. Multum item frigefeceris, si pręcalfactum ita in puteũ demittas, ut aquam contingat. Ac sic oleum reddimus frigidum: * cõtrario autem modo, calidum. Quo sanè utimur in refrigeratis corporibus, in alueum olei calidi demittentes, quibus pars quæpiam obstupuit, aut qui

Olei refrigerandi ratio.

Olei profusio calidi, quibus cõueniat.

tremuli sunt, aut conuulsione, aut tremore, aut motus sensus 'ue oblęsione tentant.'Porrò fructus ex quo premitur oleu, oliua nũcupatur:& arbor, olea:atq; hoc q. dem simpliciter & primariò oleum dicit: reliqua autẽ omnia per abusum & translationem.

Oliua. Olea. Oleum simpliciter & ꝑ abusum dici.

CAP. VIII.

Olei differẽtię complures.

CÆterùm ueri olei plures sunt differentiæ. Secundum ætatem quidem, quũ aut recens est, aut ætate uigens, aut inueteratum. Secundũ præparationis modum, quum simplex atq; impermixtum fuerit, aut pręparatum cum sale. Secundũ fructus diuersitatem, quũ is aut immaturus, aut maturus extiterit. Secundum inductam arte alterationem, quum ut ab initio fuit, sic relinquitur: aut candidum redditur.

CAP. IX.

Experiri q̃ & quomõ medicamẽta debeamus.

EXperiri autẽ solùm oportet, quę impermixta sunt, & ab omni extranea qualitate aliena: eaq; primũ in optima corporis constitutione: deinde in intemperatis: demùm in morbis simplicibus.

CAP. X.

AT nonnulli Medicorum, non solùm in explorandis medicamentorum uiribus hallucinantur, uerùm etiam in opinionibus quas habent de affectibus. Nãm oleum ꝙ lassitudinis remediũ sit, omnes ꝓpemodum confitentur: cæterũ quis affectus sit lassitudo, non consentiunt: ac proinde secundum ipsorum doctrinã, nihil certi de olei facultate colligi potest.

Oleum lassitudini confert.

CAP. XI.

NEc uerò parum interest, an inijciat in uẽtrem pituita scatentem oleum expers salis, an quod plurimum accepit salis, in uentrem purum. Vtrũq; enim aluum subducit, facultatibus tamen diuersis: nempe illud quod sale uacat, in pituitoso uentre per lubricitatẽ: quod uerò salem habet, in puro, per acrimoniam, perinde ut muria, & marina aqua. Iccirco sanè hoc radet,

Oleũ expers salis, et salsum qua rõne subducant aluum.

alterum non radet.

CAP. XII.

NOnnunquam autem mordicationes ex accidenti quod salsuginosum est, sanauerit, unà secum educens acres & mordaces humores, ꝓinde ut cætera omnia quæ abluunt. Sed nõ statim ubi immissa sunt id genus medicamenta morsus sanãt: quin potius tunc etiã magis exasperant. Siquidẽ euacuationis, haud mistionis ratione, sanationẽ moliuntur. At ceratum ex rosaceo & adipe infusum, sæpenumero morsibus cõtinuò succurrit, idq; cõmistionis ratione. Oleum etiam solũ, sed dulcissimum, idem frequenter præstitit: sicuti certè adeps hirci, aut succus chondri, aut ceratũ ex oleo dulci. Nos autem sæpenumero quibus ex frigore torquebantur dolore interna, iniecto oleo calido liberauimus: atq; ubi maius esse frigus coniecimus, addidimus & anethum: si uerò adhuc etiam maius, rutã quoq; et bitumen. Cæterùm occurrunt interdum quædam affectiones permistæ, ex intẽperie uidelicet atq; mordicatione: in quibus consueuimus nos anethinum, aut rutæ oleum infundere, anserino in eo liquato adipe: is si non adsit, saltẽ gallinaceo, aut aliquo aliorum, aut cera mordacitatis experte, qualis nimirũ est lota. Vnũquodq; autem medicamentorum temperãtium, ubi ualentius euasit humoribus mordicantibus, morsum eorum retundit. Verùm si aut ualẽtioribus facultatibus, aut multis, paucum permistum fuerit, unà & ipsum corrumpitur, alitq; cacochymiam. Quamobrem protinus euacuandi sunt, qui ab ijs quæ temperandi naturam habent, exasperantur.

Salsuginosa ex accidẽti nõ nũquam mordicationes sanant.

Dolentibus intestinis q̃ soleãt opitulari.

Cera elota est mordicationis expers.

Vacuandos ꝓtinus esse, q ab iis q̃ tẽperandi naturã habẽt, exasperantur.

CAP. XIII.

SIc sanè lac frequẽter simul atq; sumptũ fuerit, alijs acescit, alijs in nidorem uertitur, prius q̃ probè cõ coctum, corruptionem temperet. In quibus utiq; primùm cacochymiæ pars euacuari debet: atq; inde su-

mendus chondrus,& ptisana,& lac,& alia,q̃ ubi probè fuerint confecta,cõferunt ad boni succi generationem. Porrò ptisana,ex sua propria natura,boni quidẽ est succi:uerùm interdum unà cùm iis succis, qui excitant mordicationes,corrumpitur, atque ipsum auget symptoma.

CAP. XIIII.

Cacochyma qua rõne mordicationes sanent.

CÆterùm cacochyma,non temperando,sed id q̃d mordicat educendo, mordicationes sanant. Ac proinde, donec uacuentur, hominem, mordicare non desinunt:& insuper euacuata,in partibus asperũ sensum relinquunt,aliud medicamen desyderãtem:quod non faciunt quæ boni sunt succi & dulcis, cuiusmodi existũt chondrus,lac,atq; ptisana,quæ in id genus affectibus & edenda prębemus,et per sedem iniicimus, ubi aut melle,aut quopiam eiusmodi, quod infestabat extersimus Quo tẽpore opportunus est, & adeps,& ceratũ dulce,& oleũ dulce. Quatuor itaq; indiciis,quũ possis quod per se leniens est distinguere, ab eo quod per accidens,facilè cuiusq; talium medicamentorum facultatem inuenies. Primum indicium est,an statim mitiget,an non. Secundum, an simul cum lædentibus euacuetur,an non. Tertium an asperitatem quandam in corporibus ipsis relinquat,an non. Quartum,an nõ ita affectis cõmodum utileq; uideat. Nam quum nec protinus mordicationem sanat,nec intus leniendo remanet,molestamq; asperitatẽ parti affectæ relinquit, quam,si denuo offeratur,exasperat,argumentũ est rodentis,ac mordicantis ipsum esse naturæ:ex accidenti tamen quandoq; morsus sanare. At quod continuo mitigat,& nullam excretionem prouocat, sed nec exasperat dum intus manet, imò exasperatorum medela existit,ipsum quidẽ natura bonum est,uerùm interdum à cacochymia quæ ipsum alterat, corrũpitq;, mordax efficitur.

Mordicationibus cibi apti qui sint.

Lenientia per se, ab iis q̃ ex accidẽti id faciũt quatuor ĩdiciis distĩgui posse.

Leniẽtia interdũ a cacochymis uicta, mordacia reddunt

CAP. XV.

LAuanda porrò est nō modò cera, sed pix, resina, & oleum, omniaq; breuiter, quæ calfieri & fundi quum possint, aquæ misceri nequeunt. Singula igitur modicè calfacta in uas latioris orificij & magnum, cuiq; insit aquæ copia qualitatis expertis, infundito. Dein tundito, et frangito, manibusq; impēsè subigito. Postea effusa priori aqua, rursus quod abluitur excal faciens, in aliam æquè synceram aquam inijcito: rursusq; in aliam, et aliam, donec aqua nullam ex eo qualitatem recipiat: quod quidem gustu datur cognoscere. At si quæ sunt lapidosa & dura, ut cadmia & æris squama, & æs ustum, ea cōminuētem exactè in tenuia plurimùm terere in aqua potana & purissima oportet, idq; sæpius aqua priori effusa, aliaq; denuò instillata, donec nihil in ea innatet, maneatq; aqua prorsus à cōtriti medicaminis qualitate immunis. Sic itaq; abluta omnia quæ elui possunt, expertia mordacitatis reddūtur. Ac præter id sanè, oleum etiam candidius reddit. Mitius tamen id uerberari, quā alia, debet, ne uidelicet adeò ipsi aquæ misceat, ut ægrè postea secerni possit.

Lauāda q̄ sint medicamenta et quomodo.

Lapidosa abluendi ratio.

Abluta reddi mordacitatis expertia.

Oleum ablutū cādidius reddi.

CAP. XVI.

OLeum autem quod immaturum non fuerit (hoc enim astringit) nec preparatum sale, nec recens, ac ueluti etiamnū feruens, ad hæc adamussim lotum, id neq; epotum, neq; infusum, excitabit mordicationē. Quòd si guttur ad tussis impetum prouocet, non iccirco mordax dicendum erit. Nam quicquid mordax est & acre, ad tussim incitat: non tamen quicquid ad tussim incitat, existit mordax & acre: quū & pinguia mouere impetum ad tussim appareant. Sequitur itaq; si quid non cieat ad tussim impetum, id haudquaq; mordax existere: non tamen perinde constiterit, quicquid ad tussim impetum moueat, cōtinuò mordax esse, nec si categoricas, nec si hypotheticas cōficiamus propo-

Oleū omphacinū astringit.

Tussim excitātia non esse necessario mordacia.

Tussim minime prouocātia esse mordacia non possunt.

ſitiones: ꝙ ſcilicet ex duabus uniuerſalibus affirmatiuis, nihil concludi in ſecunda figura poſſit, nec concluſio ex neceſſitate ſit uera.

CAP. XVII.

Sternutationis vſus.
Tuſſis vſus.

NAtura hominibus ſternutandi uim indidit, ut p̄ſidio ipſius, q̄ in naribus infeſta moleſtaq́; ſunt, propulſarent: tuſſiendi uerò, ut quę in gutture. Contingit autem hæc affectio dupliciter: aut reſiccata, exaſperataúe, quæ in arteria eſt membrana: aut à delato corpore, inæquali reddita. Hinc ſiue panis micula, aut alterius cuiuſpiam edulij, nobis inuitis, in ſpiritus meatum decidat, tuſſire adigimur: ſeu ſi bibentibus affatim ipſius potus quippiam eò influat, ſimiliter ad tuſſim cōpellimur. Percolatur tamen per aſperam arteriam perpetuò in pulmonem ipſius potus tam exile quippiam, ut protinus ab inſtrumentis raptū, perfacilè quocunq; diſtribuatur, nec animal ad tuſſim irritet. At ubi uel id ipſum pluſculum, uel aliud quodpiam ſeù liquidū, ſeu ſolidum corpus, per aſperam deferē arteriam, iam inde tuſſire eſt neceſſe, donec à ſpiritus uehementia moleſtum id excutiatur. Mordacia itaq; gutturis exaſperatione, oleoſa uerò & pinguia, illitu inæqualitatem, & ad tuſſim impetum faciunt. Spiritus ſiquidem, in eminentia quædam impingens, efficit inæqualem concuſſionem in gutture, ad tuſſimq́; animal prouocat. Cęterùm non eo inficias, ex oleis eſſe mordicantia pleraq;: qualia tum ſalſa, tum recentia uidentur: atq; hæc quidē non propria eſſentia, ſed ꝙ omnibus plātarum ſuccis geminum excrementum inſit, alterum craſſius, tenuius alterum. Quæ ambo quum reperiantur etiam in oleo, ad concoctionem & diſcretionem, tempus ſanè poſtulant. Procedēte uerò tempore, quod craſſum quidem eſt, nūcupatum amurca, ſubſidit: quod uerò tenuius & ueluti aquoſius & ipſum compoſitum quodammodo eſt, ex acri ſcilicet eſſentia, & tenui ſeroſa.

Tuſſis cauſæ.

Potionis deſtillare ſemper aliquid in pulmones per arteriā aſperam.

Succis plantarum oībus duplex excremē tum ineſſe.
Olei partes.

CAP. XVIII.

CÆterùm serosum istud rufi coloris est, à crasso illo scilicet qualitate absтersa. At oleum ipsum, tũ minimè mordax, tum candidũ sua natura existit. Quapropter ubi tenue hoc excrementũ secretum fuerit, candidius & dulcius reddetur. Separant autem ipsum, aut insolantes oleũ, conchisq́; attollentes in altum: aut uasculis in quibus est oleum, calidos subijcientes cineres: aut oliuatum nucleos, aut frumentum circa ipsa apponentes: aut deniq́; medicamenta in uasa ipsa inijcietes. In summa, quod aqueum est, consumunt: reliquum uerò reponunt. Tale igitur oleum, si salis expers, lotumq́; sit, medicamentorum omniũ minimè mordax erit, maximeq́; humectat et mollit, si nec summè frigidum, nec calidum applicetur. Porrò cui iniectus sal est, nõnulla quoq; necessariò mordacitas inest. Frictio itaque ex oleo, magis q̃ sicca, lassitudinem tollit: emollitq́; corpora, cohibens occludensq́; quicquid è nobis foras effluere est natum: haud quaq̃ digerens & exiccans.

Oleum repurgandi ratio.

Olei dulcis natura & vires.

Frictionis ex oleo vsus.

CAP. XIX.

QVæ autẽ ex oleo fit frictio, prorsus æqualis existit: inęqualis uerò quæ sicca Cutim siquidem per siccam frictionem manus coadducũt, ac ueluti duplant, uiolenterq́; ac præter naturam complicant. Deinde ubi non amplius prior ueluti duplicatio labentes sequi manus potest, ipsa quidem recurrit, atq; ad continuum reuellitur: manus autem semel ac uno impetu in alteram cutis partem transeunt, inferiorẽ transgressę ipsius duplationis partem: ac proinde inæqualem, duram, & laboriosam talem frictionem sentimus Quòd si læuis lubricaq́; exactè sit cutis, nec duplicari facilè poterit, nec inæquabiliter admittere ipsos manuũ decursus. Quare externo aliquo medicamẽto indiget, q̃d rugas impleat, manibusq́; lubricitatem conciliet: quas ad res oleo nihil aptius inuenias.

Frictionem ex oleo quidẽ æq̃lem, siccã vero inæqualẽ.

Oleũ frictionibus accõmodatissimũ esse.

CAP. XX.

Oleum experiundum esse in hominibus.

QVum autem liceat in hominibus de ipso oleo periculum facere, nescio equidē qua nam occasione ducti complures ueteres, ad diuersa alia uertuntur, ut illius facultates explorent.

CAP. XXI.

Experiendi rōnes diuersæ.

AT recta experiundi ratio, in primis quidē ea est, quæ in corporibus fit temperatis: dein ea quę in intemperatis: mox, ut sæpenumero antea monuimus, quæ in simplicissimis fit, hoc est calidis, frigidis, humidis, atq; siccis affectibus: distinguētibus semper nobis id quod per se fit, ab eo quod ex accidenti. Curandum etiam est, ut oleum de quo experimentum sumitᷓ, alienæ qualitatis sit expers: id quod est in omni medicamento obseruandum. Si igitur ita oleum adhibeas, manifestè comperies, refrigeraré ne, an sit calfacere natū. Atq; hæc quidem summa est rationis. At opus ipsum quod perficitur, experientia cōmonstrat. Nam qui ardore tenentur, tantum abest, ut à calore liberentur, ut etiam magis & æstuent, & processu tēporis calidiores euadant. At algētibus, ex olei inūctione, perspicua nulla aut noxa, aut utilitas conspicietur. Ex quo liquet, calfacere quidem ipsum, non tamen admodum, nec euidenter, ut resina, pix, & bitumen, quæ uidelicet sponte fluunt. Nam quę sicca sunt, ut eis inūgi non possumus, sic nec simplicia, nec sponte nata medicamēta existūt. Cæterùm in ardoribus, si salis sit expers oleū, perfundaturq; frigidum, nonnullum sanè solatium adfert. In erysipelatis autem, sicuti in omnibus quæ à pura bile fiunt fluxionibus, quantūuis sit frigidum, uel maximè lędere est natum. Quę uerò ex sanguine fiunt misto cū bile, eas fluxiones minus aliquātulo affligit: uideturq; calorem parem eis quibus applicatur, accendere: quādoquidem modicè calida, calfacit mediocriter: immodicè autem illa quæ magno ardore æstuant.

Medicamenta q̃ experiri volumus, debent eē alienę qualitatis exptia.

Oleū calfacit quidē, sed non euidenter admodum.

Oleū quibus sit noxium fluxionibus.

Oleum videtᷓ calorem parē eis quibus applicatᷓ accēderᷓ

CAP. XXII.

IGitur medicamenta omnia quæ facultate dicuntur calida, caloris sui à nobis accipientia principium, partim similiter nos recalfaciunt: partim ualētius. Atq; ex ijs sanè quæ nos æqualiter recalfaciunt, oleum esse mihi uidetur: ac proinde nec conuulsiones, nec tremores, nec sensum tum difficilem, tum deperditum magnopere aut iuuare, aut lædere potest: nisi ascititiū sibi compararit calorem. Tunc siquidem plurimū proderit. Vnde meritò ueluti materia quædam cæterorū medicaminum fuerit. Nam si frigida illi commisceas, frigidum efficietur q̊d mistum erit: sin calida calidū. Quippe quod ex media tēperie est, utrisq; summis inseruit. Porrò non calfacere oleum hac ratione quis dixerit, q̄ caliditatem quam reperit, non augere, sed conseruare uideatur.

Medicamenta facultate calida quomō nos calfaciant.

Oleū est ueluti materia reliquorū medicaminum.

Medium tēperie, vtrisq; extremis inseruit.

CAP. XXIII.

CAlfacere itaq; nos dicuntur, & quæ energia, siue actu, sunt calida, ut ignis: & etiam quę potestate. Hæc tamen partim alimenta sunt: partim medicamēta: partim tegumenta. Sed & calidum actu est, quod simpliciter calidum est ut ignis: & quod per exuperantiam, ut animal: & quod ad sui generis symmetrum cō paratur, & quod ad quiduis obuium. At quod potestate dicitur, primo quidem distinguit̃ ab eo, quod ex accidenti est. Deinde totidē habet significationū differentias, quot actu calidum. Etenim quum sit ueluti q̄dam apta materia ei quod est actu calidum, partim ad ea quæ absolutè calida nuncupantur, partim ad ea quę per excellentiam quandam, tum ad quiddam sui generis, aut speciei deniq;, & ad obuium quoduis collatū, ꝓpria fuerit materia. Quocirca quū ea calida quæ ad hominem referunt̃ expendimus, ut alia omnino omittantur, æquum existimamus.

Calfacere nos quæ dicantur.

Calidum facultate, & actu, vtrūq; quotuplíciter accipiatur.

CAP. XXIIII.

CAP. XXIIII.

Oleum multifariam dicitur nos calfacere.

ACcidit autem fortaſſis oleo, ut tanquam alimentum nos excalfaciat, ubi intrò in corpus aſſumitur: quum probatis medicis quibuſdam uideatur, ſicut ex cibis, ita ex oleo fieri corpori appoſitionem. Accidit etiam illi, ut tanquam medicamen, ſit mediũ inter nos calfacientia et refrigerantia: tum ut ipſum nos ueluti tegumentum excalfaciat. Nam quemadmodũ ueſtimenta à nobis excalfacta, nos excalfacere cõſueuerunt, ita & oleum. Et quemadmodum illa excalfaciente corpore calidiora minimè euadunt, ita quoq; neq; oleum. Mediæ ſiquidem aeris nos ambientis temperaturæ ſimilis eſt tum qui à ueſtimentis, tum qui ab oleo proficiſcitur calor. Quam ob rem tum ueſtimẽta ipſa, tum oleum, calfacere nos non propriè, ſed per abuſum dicuntur, quòd frigori obſiſtant. Quemadmodũ ſi duos æquè temperatos adoleſcentes, qui contingantur mutuò, ſeſe dixerimus calfacere, tametſi haudquaq; excalfaciant, ſed duntaxat arceant frigus ambientis. Quæ enim ſimilia undequaq; corpora ſunt, à ſe mutuò nullam mutationem accipiunt. Reſpondet itaq; calidiori aeri pyrethrũ, & piper: moderato autem oleum & pinguitudo: actu tamen aeres ſunt calidi: potẽtia uerò, medicamenta. Siquidem à nobis accipientia excalfactionis principium, partim nos recalfacere ſunt nata: partim plus: partim minus. Oleum igit̃ ex genere eorum, quæ æquè recalfaciunt nos, exiſtẽs, duplici ratione ut excalfacere uideatur euenit, ꝙ nimirum inſtar ueſtimẽti, aut munimenti illinatur: & ꝙ meatus infarciat, prohibeatq; foras effluere magnam uaporoſi intus caloris partem. Hac ratione, quos largius ſudare uolumus, non protinus ijs ab initio admouemus oleum. Verùm eos quidem qui morbo laborarũt, ubi ſudare inceperint, tum excalfacto ꝑfundimus: eos uerò qui etiamnũ laborant, ubi abundè iam ſatis ſudauerint. Porrò ſanis

Veſtimenta a nobis calfacta nos recalfaciũt

Olei cũ veſtimẽtis collatio.

Oleũ et veſtes nõ ꝓprie nos calfaciunt, ſed obſiſtentia frigori.

Similia corpora a ſe mutuo nullã mutationem accipiũt.

Medicamenta quomodo nos calfaciant.

Oleum corpori illitum, caloris & ſudoris effluxũ ꝓhibet

Oleo ungendi qui ſint, & qui minime.

quauis occasione exhaustis, inungi et ante sudorem permittimus. Verùm quibus cruditas inest, aut corpus laborat plethora, his neque in balneo inungi cõcedimus.

CAP. XXV.

Qvemadmodum inter calfacientia & refrigerantia, sic oleum mihi inter humectãtia nos, & siccantia mediũ esse uidetur. Atque humectat quidẽ aqua: exiccat uerò tum laurinum, tum cedrinum oleum. At expers qualitatis alienæ oleum, talem seruat nostram temperiem, qualem scilicet accepit: uaporosas omnes expirationes uel maximè prohibens. Quòd si pluscu-lum membra oleo frices, comparabis ascititium calorem: qua ratione lassos nõ parum iuuabis, quod uidelicet in minutos corporis meatus pingue ingrediatur, ac sic quæ durata sunt molliat: & quod acrem & subtilem humiditatem, quæ latebat sub cute, per halitum digerat. Nam quum in lassitudine similares quidem animalis partes siccentur, spatiola autẽ uacua, tenui, acri, & mordace humore impleantur, ea certè corpora remediis indigent quæ & siccitatẽ irrigent, & humorem acrem discutiãt. Cui negotio aqua per se sufficeret, si inhærere posset corporibus. Quia uerò facilè diffluit, ob id nimirũ illi cõmodissimè oleum miscetur: maximeque ex utroque frictio auxiliatur siccis æqualibusque corporibus: quum ipsius olei ratione diutius aqua adhærescat. Quare humectantium et exiccantium, sicuti calfacientium atque refrigerantium, oleũ ueluti materia existit. Nam si exiccanti cõmisceas, totum effeceris exiccans: sin humectãti, & ipsum humectãs, ac plerunque magis quàm anteà reddideris: ut in aquæ exẽplo docuimus. Quum itaque omnibus quæ sibi commiscentur subseruiat oleum, recta ratione ueluti omnium materia existit: nam licet eorũ necessariò propriam actionẽ retundat, ac minuat, non tamẽ utilitatem: imò est ubi eã quoque adaugeat. Quippè contusa cum oleo aqua, magis auxilio est lassitudini

Oleũ esse medium inter humectãtia & siccantia.

Oleũ talẽ seruat nostrã temperiem, qualẽ illam accepit.

Lassitudini discutiendæ qualia requirãtur remedia.

Frictio ex hydrelæo cur siccis corporibus auxilietur.

Oleũ est aliorũ medicamentorũ materia.

bus, quam si esset sola: non sanè quod intendatur uiribus, sed quod ijs quibus opus est, diutius inhæreat.

CAP. XXVI.

Quòd autem nisi mediam habeat temperiem id quod ea quæ primariò affectibus auxiliantur, ueluti deuinciet, sępenumerò ipsorũ repugnabit actionibus, generatim quidem ex ipsa rerum omnium natura: speciatim autem, ex medicamentorum historia licet addiscere. Etenim generatim, quoniam id quod miscetur, si in contrarium retrahat, admisti sibi facultatem medicamenti uincere interim poterit, & in alteram planè speciem id quod ex ambobus miscetur, transferre. At speciatim, sic etiam id ipsum cognosces. Nam si excalfacientium resiccantiumq; medicamentorum cuipiam aquam miscere uelis, non modò nihil eorum quæ agere nata est, fieri uidebis, sed omnino obscuratam esse, perindè ac si admista non esset. Omnino ergò constat mediam obtinere temperaturam debere, quod utrisq; extremis tanquam materia inseruiet. Quem in ordinem si oleum statuas, utiq; nihil peccaueris.

Mediũ esse debere, quod vtrisq; extremis ẽ futurũ materia

CAP. XXVII.

Rosaceum ex oleo et rosis cõficitur.

Rosacei tẽperies est qualis succo rosarum inest.

Quum igitur oleum ueluti media quædam materia sit medicaminum calfacientium atq; refrigerantium, constetq; tantùm ex oleo & rosis rosaceum (quod saltem exactum & simplex est) utiq; & ipsum talis temperaturæ fuerit, qualis rosarum succus existit. Quare illos qui adustione tentantur experieris ab eo refrigerari, protinusq; aliquam utilitatem percipere: qui uerò refrigerati sunt, omnes lædi. Non tamen ualida in ipso apparebit refrigeratio, sed quæ in primo refrigerantium gradu collocari mereatur.

Rosaceum in primo gradu refrigerat.

GALENI PERGAMENI DE SIMPLICIVM

Medicamẽtorum facultatibus. Lib. III.

CAP. I.

CORPORVM unumquodq; aut calidum, aut frigidum, aut humidũ, aut siccũ, et dicitur & apparet, interim quidẽ ex sua natura, hoc est primariò, & per se: interim autem aduẽtitia qualitate assumpta, quod est per accidens. Porrò eorum quæ propria sua natura calida aut frigida, aut humida, aut sicca dicuntur, quędã actu siue energeia talia existunt: quædam potentia. Sed & eorum quæ actu dicuntur, aliud quidem absolutè est calidum, frigidum, humidum, siccum, ueluti elementa: aliud excessu, ut homo, equus: aliud ad symmetrũ, seu generis sui, seu speciei: ut leo cum homine cõparatus, homo autem ętate florens cum puero: aliud ad quiduis obuium, ut Dion ad Theonem. Quin & corpora quæ potentia talia aut talia dicuntur, unumquodq; ut ad id quod est actu relatũ dici necessariò monuimus: id quidem quod facilè accẽditur, ad id quod actu est absolutè calidum: hoc uerò quod alia calfacit, ad id quod per exuperantiam.

Calidum, frigidũ, humidũ, siccum, quot modis unumqdq; eorum dicat.

CAP. II.

IN eo igitur corpore periculum est sumendum, ad quod unumquodq; tale & est & dicitur: à cæteris autem recedendum. Elementa nãq; huiusce tractationis, in primarum quatuor qualitatum, uidelicet caliditatis, frigiditatis, humiditatis, & siccitatis cognitione consistunt. Porrò alimentum à medicamento differt, q; hoc quidem alteret in qualitate: illud autem substantiæ corporis assimiletur.

Alimentum a medicamento quo differat.

CAP. III.

Alterationes sunt duplices.

VErùm quum duplices sint in genere alteratio- nes, aliæ specificæ, quę propriè sanè & primariò dicuntur alterationes: aliæ uerò quę contundunt & cõ trahunt corporis nostri particulas, quas utiq; per abu sionem potius q̃ propriè alterationes cognominant: in primo sanè genere, contineri uires medicamentorum censemus. Nec enim quicq̃ mutari ex specie in speciẽ possit citrà excalfactionem, refrigerationem, humecta tionem, & resiccationem: etiam si constringatur, con- tundatur, conuulneretur. Dico autem mutari ex specie in speciem, ueluti quum ex pane fit sanguis: aut ex hoc caro. Itaq; non ab alio q̃ à calore, frigore, humiditate, siccitateq́; specificas alterationes singuli corporis affectus accipiunt. Qua ratione quatuor eæ qualitates elementares, primæ & specificæ nominantur. Earum igitur, quam unumquodq; medicamentum in mistu- ra pollentem sortiatur, inuestigamus.

Medicamentorum vires sub quibus cõtineantur alterationibus.

Qualitates specificæ q̃ sint, & cur sic dicantur.

CAP. IIII.

QVum autem totius naturæ respectu bifariam unumquodq; dicatur calidum, frigidum, humi dum, atq; siccum, partim absolutè, ut singula elemen- torum: partim per exuperantiam, ut homo equus, & bos, minimè profectò nos Medici inuestigamus, an in aqua marina humidi simpliciter plus sit quàm sicci (id enim clarè cõspicimus) sed an corpus humanũ facul- tate sua ęqualiter resiccare ualeat. Cuius sanè rei sume mus periculum, si eam admoueamus corpori, per fo- menta aut emplastra: id quod ex accidenti, ab eo quod propria medicamenti ui proficiscitur, distinguentes.

CAP. V.

CÆterùm quod per exuperantiam dicitur, id Phi- losophi accipiunt dupliciter: aut enim secundum substantiæ molem: aut secundum qualitatum effectũ. Atq; hi quidem calidum uincere in omnibus plantis,

ꝓnunciant

pnunciãt,ob incremẽta earũ & germinationes id iudicãtes. Quibus sanè,quũ de tota natura scrutẽtur, rectè hęc & similia alia dicunt: Medicis autẽ nõ rectè. Siquidem nulla planta, ꝙ planta sit,calida dici debet,sed ꝙ hominem calfaciat. Sic enim & salamandram,& cicutam,ad hominẽ frigida esse dicemus: qua ratione sunt alia omnia etiam diiudicanda. Nam cicuta non modò sturnos nõ refrigerat,et enecat,uti nos, sed alit quoq;, ob idq; nimirũ etiam et calfacit. Insunt quippè omnibus rebus amicitiæ quædam, & qualitatum pugnantiæ. Præterea quod familiare est, promptissimè assimilatur: quod uerò contrarium, ad internitionem ducit, tum animalia,tum plantas. Cæterùm familiaritates illæ,à totius substantiæ proprietate exoriuntur. Porrò quum acetum & rosaceum nos primariò & per se refrigerent,nemo ea calida dixerit.

Salamãdra est frigida respectu hominis.
Cicuta sturnos alit & calfacit
Cõsensus quosdam & discrepantias qualitatũ inesse vniuersis rebus.
Familiaritates vnde exoriant

CAP. VI.

QVod applicitum nobis uidetur actu esse calidũ eodem gradu quo nos,aut ex cõtactu similiter calidum redditur,id ex media est temperie, nobiscum collatum:ac per se etiam calidum secundum exuperantiam,quemadmodum nos. At si quid nõdum adeò calidum est sicut nos,nec tale admodum redditur,id temperie humana frigidius est, quantumcunq; in eo caliditas exuperet: ac proindè admotum, nostrum calorem minuet.

Media tẽperie pditũ, quomõ cognoscatur.

CAP. VII.

EA autem est cõmunis alterabilium corporum omnium natura, uti in se agant & patiantur admota: quodq́; minus est calidũ,à magis calido calidius reddatur: quod uerò magis calidum,à minus calido remittatur. Nã id uel ex ipso tactu clarissimè discas. Etenim eadem subindè illi tum calida,tum frigida esse uidentur: calidiori quidem facto,frigida: frigidiori uerò calida. Quæ sanè causa est,ut in balneis quidem frigida ui

Alterabilium omnium natura,quæ sit.

Vrina cur apparet nobis frigida ĩ balneo. Putealis aqua cur apparet rigentibns frigida.

deatur nobis urina, foris uerò calida: quum tamẽ semper ipsa reddatur tepida. Similiter dum rigemus frigore, aquam ex puteo profundissimo haustam, calidã iudicamus: quæ eadẽ nobis in balneo, aut balneũ egressis, apparet frigida. Itaq; tactum calidi frigidiq; dignoscendi normam ponentes, atq; eius dispositioni cuiuis iudiciũ omne tribuentes, meritò sanè crebro fallimur: ut qui quod haud ex se est frigidum, id frigidum esse dicamus: quod uerò calidum ex se non est, id calidũ pronunciemus. Absolutè autem et urina, et aqua putealis, qualis ad nos optimè temperatos, atq; ab aliena qualitate immunes uidetur, talis profectò & est, & dici etiam potest.

Tactũ debere esse ab oĩ aliena qualitate ĩmunẽ, si sensibilia sit recte iudicaturus.

CAP. VIII.

QVum igitur nec an absolutè unumquodq; calidum sit, ut ignis: nec an per exuperantiam, ut sanguis: nec deniq; an cum symmetro sui generis aut speciei collatum, cõsyderare nobis propositum sit: sed an ad hominem sit tale uel tale: nec rursum ad hũc, tanquàm id quod ad aliquid aliud comparatur: sed an admotum ipsi, eam partem quam tetigerit, reddat aut calidiorem, aut frigidiorem, aut humidiorem, aut siccio rem: certè in experientia omnis iudicandi et dignoscendi consistet ratio: per quam nimirũ docemur, & rosas exẽpli gratia, & rosarum succũ euidenter refrigerare.

Medicamentorum facultates in quẽ modum examinẽtur a medicis.

Rosas rosarũq; succũ, euidẽter refrigerare.

CAP. IX.

SIue enim in ijs qui inculpata sanitate fruuntur, siue in ijs qui laborant simplicissimo affectu, uidebitur tibi planè oleum quidem in media temperie existere: quod uerò componiť ex ipso rosaceum, ex primo esse ordine refrigerantium. Siquidem rosarum succus frigidioris naturæ est q̃ oleum: sed non ita multò, quum tepidam quandam in se caliditatem possideat. Eiusdem cum illo ordinis est, quod ad calorem quidem tepidũ attinet, linospermon: ab eo tamen haud minimũ tenui-

Oleũ esse medium tẽperie. Rosaceum eẽ ex primo refrigerãtiũ ordine

Rosarũ succus tepidã quandã caliditatẽ pos-

tate relinquitur. Nam rosarum succus est exquisitè tenuis essentiæ: proinde quàm celerrimè arescit, odoresque; aliorum unguentorum exoluit. Est & chamæmelum tenuitate quidē, rosæ persimile: calore uerò, ad olei uires magis accedens, homini tum familiares, tum temperatas. Quapropter lassitudini, ut si quid aliud, in primis confert: doloresque; sedat. Præterea tēsa remittit & laxat: mediocriter dura emollit, constipataque; rarefacit. Ad hæc febres quæ citra uisceris inflāmationem infestant, concoctas discutit, ac dissoluit: & potissimum quę ex cutis dēsitate & humoribus biliosis proueniunt: ob idque; Soli à sapientissimis Ægyptiorum est cōsecratum. Est autem hypochondrijs gratissimum. Quibus etiam lini semen est gratum: minus tamen quàm chamęmelum, quum & minus calidum sit, & essentiæ crassæ. Cæterùm ad ascensus, augmentaque; inflāmationum, chamæmelo rosaceum præfertur: quum hæc tepida caliditate cum leui astrictione indigeāt. In principio siquidem, quæ refrigerant, atque astringunt: per incrementa uerò tepida, & mediocriter constringentia: at in uigore ac statu inflāmationum, quæcunque tum moderatè calfacere, tum laxare possunt, magis cōpetūt: sicuti in declinationibus, quæ ualenter calfacereque; & discutere.

fidet, odoresque aliorū unguentorū exoluit.

Chamęmeli facultates insignes.

Chamęmelum Soli ab Ægyptiis est consecratum.

Linospermon.

Inflāmationes qualia medicamenta desyderent.

CAP. X.

CÆterùm quæ mediæ tēperaturę sunt, & quæ utrāuis in partem declinant leuiter, interim calfacere uidebuntur, rursusque; refrigerare: interim talia seruare corpora, qualia in principio acceperūt. Nec mirum sanè, quum aqua tepida, urinaque; in balneis quidem frigidæ: algentibus uero, calidæ appareant. At rosaceum, oleo quidem, minus: succo autem rosarum, magis existens calidum, refrigerat sanè exustos, idque; suæ caliditatis tepore: algentes uerò, paulatim etiam excalfacit: qui effectus etiam caloris est tepidi.

Vrina uidetur in balneo frigida

Rosaceū refrigerat & calfacit diuersa corpora.

CAP. XI.

QVocircà si aut refrigerãtibus medicamẽtis, aut calfaciẽtibus rosaceum indideris, sicuti nec magnoperè obfueris, ita nec admodũ profueris. Nam caliditas tepida, nec est sufficiens quæ refrigerata sunt lædere, nec eadem curare potens. Siquidem quod curari debet, tanquam quod ab immoderatione ad symmetriam reducitur, non id quod probè tẽperatum sit postulat, uerùm id quod contrariam habet temperaturã, & æquè recedẽtem à media. Etenim si quod curari desyderat, multò frigidius sit, necessariò oportet quod ipsum curabit, multò etiam calidius existat: sin paulò frigidius, paulò etiam quod curabit calidius erit: ac de cęteris intẽperaturis, pari iudicio. Porrò si exquisita utamur nominum appellatione, quod medium in singulis est, id eucratum, siue temperatum dicemus: quod autẽ ab huius excedit modo, si ad calidius quidẽ, tum plus, tum minus calidum: sin ad frigidius, plus minusq; frigidum: nec de alijs alia ratione. Quandoquidem igitur corpora humana, tum ijs quas ab ortu nacta sunt temperaturis, tum ijs quas ab ætate postea acquirunt, tum ijs quæ ex uitæ consuetudine adueniunt, plurimũ inter se differunt, ab ijsdem ea medicamentis uariè alterentur necesse est.

Reducenda ad tẽperiẽ, nõ mediocria, sed cõtraria, & quæ ęque a medio recedãt, pſidia postulant.

Eucraton.

CAP. XII.

MEdium ergo horum mihi quempiam intelligas, qui & natura sit temperatus, & moribus & consuetudine conuenienti, hanc ipsam eucrasiam tueatur. Deinde hos tres optimæ temperaturæ scopos concipiens animo, secundum corpus illius, ueluti secũdum regulam quandam, uires omnium medicamentorum explores. Quodq; similem illius temperiei caliditatem accẽdit, temperatum uocetur, etiã si uel maximè excalfacere senem refrigeratum uideatur. Quod uerò calfacit aut refrigerat corpus eiusmodi, illud quidem calidum, hoc uerò uocetur frigidum. Esto autem ipsorum

Tẽperatũ medicamen quod dici debeat.

Gradus viriũ medicamẽtorũ quomõ inueniendi sunt.

excessuũ ordo, ad frigidum quidem, primus, cuius esse dicas rosaceum: secundus, cuius sit ipsa rosa: post hũc tertius & quartus, quo ad sermone ad frigidissima ꝑtigerimus: nempè cicutam, succum papaueris, mãdragoram, hyoscyamũ. Rursum ad calidum, anethum q̃dem, & fœnumgræcum, prima: secũda uerò deinceps, tertiaq;, & quarta, donec ad exurentia peruentũ sit. Ad eundem modũ in medicamẽtis humectantibus & exiccantibus est ineundum iudicium.

Rosam esse frigidam in secũdo excessu.

CAP. XIII.

VErùm omnia propemodum medicamenta, licet sensu simplicia appareant, natura tamen composita sunt, diuersissimasq; in se facultates possidẽt, excernendi, sistendi, incrassandi, extenuandi, atq; alias id genus uniuersas oppositiones. Nec mirum id esse debet, quum uni eidemq; medicamento, uim calfaciẽdi & refrigerandi esse appareat: aut exiccandi, humectandiq;. Quæ primæ efficacissimæ uirtutes nisi hoc pacto complicarentur, haud sanè quæ ex illis sequuntur, similiter complicatæ forent. At si nos ipsi rhu succum melli misceamus, quod ex ambobus conficitur, astringendi simul & abstergendi uim possidet: sicuti & cohibendi uentris, atq; laxandi. In lacte autem duas esse facultates, nempè sistendi uentrem atq; euacuandi, non item concedimus: tametsi caseus quidem secretus, uentrem sistat: serum autem resoluat.

Medicamenta ꝑpemodũ oĩa esse cõposita, cõtrariasq; in se facultates sortiri.

Caseus sistit ventrem. Serum aluum laxat.

CAP. XIIII.

QVod uerò et brassica duas easq; cõtrarias in se se facultates obtineat, neq; id quidẽ promptè concedimus. Nam tametsi succum eius planè aut solũ, aut ex melle purgare cernamus, attamen quoniã quod reliquum est, edere minimè possumus, astrictoriũ esse id diffidimus. Quãq; si bis ter'ue aut quater elixam, ipsam brassicam edamus, cõperiemus sanè, succum eius qui in aqua fuit relictus, purgare: ipsam uerò uentrem

Brassicæ bis terue elixę succũ, vẽtrẽ soluere, ipsam autẽ supprimere.

astringere. Eadē est ratio in beta, lente, atq; in ijs quæ testa pro cute teguntur: ac breuiter in omnibus fermè illis, quibus sapor aut acris, aut salsus, aut nitrosus inest. Gallorum etiam ueterum ius, uētrem subducit, tametsi caro eundem sistere possit. In æris autem squama, sicuti duplex qualitas, ita gemina quoq; facultas inest: nam & astringit & mordicat: cæterū si intra corpus sumatur, purgat quidem uētrem, uerùm non cohibet. Quippè uincitur eius astringendi facultas, ab acri purgatoriaq; potentia, quemadmodum si rhu succum scāmoniæ cōmisceas. Sic enim cum mali cydonij carne, aut cum alio quopiam eorum quæ & astringentia et grata uentriculo sint, non pauca purgantium medicamentorum dum mista exhibentur, gustum q. dem fallunt: at effectu solo quid ualeāt cōmonstrant. Persæpe siquidem lingua à materiæ uicta est copia: at actio, pro facultatis robore, uiribusq; perficitur. Itaq; quum substantia exigua quidem, sed ualidis prædita uiribus, mista alteri substantiæ plurimæ, eidemq; imbecillæ, corpus ingreditur, gustum quidem fallit: attamen effectū, q̄ illa, efficaciorem exhibet. Porrò si ab aloe quod purgat, ab eo quod est astringēs, eluatur (id quod fieri potest, per exactam lotionem) tunc certè aut debiliter, aut planè nihil purgabit: id quod usu etiā uenit æris squammæ, ærisq; usto. Iam uerò ipsius quoq; qualitatis medicaminosus sapor, primo statim gustu, facultatis mistionem demōstrat. Nam si unica semper qualitas, unicuiq; gustu astringentium medicamentorum inesset, haud sanè inter ipsa alia esui apta, alia medicaminosa existerent: sed tantū intensione aut remissione astrictionis differrent. At non ita res habet: quū uideamus æris squāmam malo cydonio astringētem minus, gustu tamē eo longè insuauiorem existere: quā gustus absurditatem proficisci: à uehementia astrictionis, dicere id quidē non possumus. Si itaq; ut astrictio,

Gallor. ueterū ius uentrē subducit, caro autem cohibet.

Aloe lota aut nihil aut parū purgat.

ita etiam astringens unum perpetuò esset, sanè unum quoq; perēniter eius esset opus. Verùm quum præter astrictionem insuper alias qualitates, neq; paucas, sortiatur, semper quidem omnibus illis aget: sed euidentius aliàs per aliam, nempe uincentem: idq; ut ad corporis cui admotum est affectionem. Astringens igitur hac ratione, non est ei quod purgat contrarium: quāq̄ si quis illa esse contraria statuat, nihil inde absurdum sequetur. Etenim in rosæ succo, aliud quidem grauissimum est, amurcæ & fæci proportionale: aliud leuissimum, & ipsum ꝓportione respondens flori in quocq; succo supernatāti: aliud tertium, quale est quod in musto feruet: ad hæc quartum, ipsum uidelicet purissimū, ac syncerissimum, cuius hęc tria excrementa existunt. Euenit autem alios quidē succos aut acescere, aut corruptos putrescere: sola uerò, oleum, mel, & uinum, in longum tempus durare. Quare nec per ebullitionem, nec per secretionem in alijs succis, has excrementorū differentias inuenire perspicuò licet: uerùm protinus ab initio coctione quadam illis est opus, aut saltem alicuius perdurantis succi mistura. Nam sic rosę succum melli miscētes, aut totas rosas ei immergētes, reponimus. Quum autem rosa nō astringens modò, sed etiā dulcis atq; amara gustanti appareat, satis apertè ostendit, se habere illorum succorum quatuor miscellam. Quin etiam uel ex hoc tantùm, ꝙ non extremè astringat, aliorum quoq; saporum misturam ītelligere in ea possemus. Quippe si solus sapor austerus illi insit, summus itidem fuerit: quo modo si sola corpori cuipiā caliditas summa inesset, id ignis utiq; foret: at si non summus, sequitur ꝙ neq; etiam solus. In uniuersum enim contrariorum misturæ, summitates ipsas frangunt.

Astringēs non esse contrariū purganti.

Rosę partes q̄ternæ.

Succos alios acescerē, aut cō putrescerē, sola autē oleū, mel et vinum in lōgum tēpus durare.

Rosarum succum asserendi ratio.

Rosarū succū seruandi rō.

Sūmitates frāgunt cōtrarorū misturæ.

CAP. XV.

Atq; in similaribus quidem corporibus calor, frigiditas, siccitas, & humiditas, particulares diffe-

Similariū inter se ac dissimilariū differentiæ vnde nascant

rentias efficiunt: in dissimilaribus uerò acrimonię, siccitates, austeritates, acerbitates, dulcedines, amaritudines, salsedines, aquositates, & pinguitudines. Quare unumquodq; corporum similarium, hoc est, quæ non ex diuersis substantijs constant, in ipsis partibus non multas, sed unam ex his qualitatem obtinet: quod uerò totum est dissimilare, complures. Quarum hæ quidem astringunt: hæ laxant: aliæ aliam facultatem ostẽdunt, sic ut omnes quidem linguã partibus diuersis, ꝑ contactus ratione, afficiant: affectio tamen ipsa, ex eo quod primò affectum est, in totam eam q̃ celerrimè diffundatur. Cuius simile in tranquillis aquis uidere licet. Nam si in duas eius partes duos cõieceris lapides uno eodemq; tempore, ij sanè duos efficient circulos, qui mutuò per sese ferent, contrariosq; cernes in quauis ipsius aquæ particula motus. Quòd si unum pedẽ in calidam, alterum uerò in frigidam simul demittas, haud dissimile habebis etiam exemplum. Quippè in totũ corpus utriusq; affectionis motus peruadit, cõtrarijq; inuicẽ sibi occurrũt: id quod etiã euenire autumo in lipyrijs, & hepialis febribus, nisi q̃ in illis nõ extrinsecus, sed ex ipso corpore caliditatis frigiditatisq; affectus orit. Si uerò parem absynthij portionẽ melli exquisitè cõmistam, linguę imponas, simul dulce & amarũ, quod ex ambobus mistum fuerit, uidebitur: quum nõ alio tempore mellis saporẽ lingua ipsa sentiat: alio autem absynthij, sed utrũq; simul. Quemadmodum igiẗ abijs lingua afficitur, ita necesse est quãq; aliarũ corporis partiũ, ab eis siliẗ affici: etiã si qualitates ipsas non sentiat. Neq; enim in patiendo, aut nõ patiẽdo, ab alijs linguam differre est putandũ, uerũ eò q̃ ipsam familiarium affectuum, ob exquisitam sentiẽdi facultatem, nihil latere possit. * Ad quod sanè nonnihil ipsius conducit raritas: sic enim succi facilius penetrant. Porrò si solano & anthemide alicui parti simul applicitis, neq;

Linguã secundum diuersas partes a diuersis saporũ qualitatib⁹ affici.

Lipyriæ feb. Hepialę feb.

Saporũ qualitates afficiũt reliquas etiã partes, vt linguã, licet non perinde ab iis percipiantur.

Lĩgua cur sensum habet exquisitum.

ita densa, dura, tensa, liuidaq; reddatur, ac si solo usus solano esses: neq; adeò rara, mollis, tepida & rubens, ac si anthemide sola usus fuisses: sed dictorũ mediam accipere affectionẽ particula conspiciatur, consentaneum certè est, utrũq; medicamentum secundum suã facultatem esse operatum: ac proinde particulam ipsam eodem tempore contraria simul perpessam fuisse. Igitur quemadmodum mirum non est, * si à medicamentis compositis contrarij simul affectus corporibus infligantur, ita nec si à simplicibus: quum & ipsa sensui quidem simplicia appareant: natura autem composita sint. Siquidem quemadmodum nos in ijs quæ indies cõponimus, sic natura in simplicibus ipsis, contrarios temperare succos consueuit: quorũ sanè actiones, si pari facultate & portione ipsi in mistura coeant, euadent similes: si dispari autem, diuersæ. At uerò, ut astrictio quidem una res est, ita astringens, duplex. Aliud quippè summum existit, ut alumen & galla: aliud autem, quod astrictionis sit particeps, ut pirum, uinum, et rosa: nam huius minimum est id quod astringit: quare medela existit inflammationum.

Simplicia medicamẽta affectus cõtrarios gignere nõ est mirũ cũ natura composita sint.

Adstringẽs duplex.

CAP. XVI.

Rosaceum uerò (utpote cuius natura olei rosæq; in medio est) in inflammationum augmẽtis, hoc est in illarum medio, optimum est præsidium. At oleum commodum est, ubi inflammationes maximè uigent. Etenim per initia repellere cõprimereq; influxus oportet: in uigore autem, ita per halitus digerere, ut morsus absit: at in incrementis, repellere simul ac digerere. Vtrunq; autem rosaceum præstare potest. Nam præter quàm quod tenuium est partium, leuem quandã astrictionem sortitur, nimirum inter oleum & rosam existens medium. Quippè medium omne ex cõtrarijs mistum existit, ijsq; totis per tota contemperatis, aut per exiguas particulas, sensum effugientes eorum quibus admouẽ

Rosaceum quã cõueniat inflãmationibus. Inflãmationũ curatio.

Rosacei f... tas.

Mediũ o... contrariis ... stum existit ...

tur. Etenim quę magnopere austera, acerbaq́; sunt, primo statim contactu superficiem densantia, homorem ingredi prohibent. At quæ modicè astringunt, cæterũ plurimũ in se continent essentiæ tum tenuis, tum tepidæ, tantùm abest, ut præ astrictione ingredi altius corpora admota prohibeãt, ut etiam ab ea, magis scilicet impellente, iuuentur. Quæ autem penitus tenuia calidaq́; sunt, magis digerunt humores ex corporibus quibus admouentur, quàm alios ipsa apponant. At quæ frigida sunt & essentiæ crassioris, omnino nullũ introducere humorem queunt. Quę itaq; humida, tenuia, et modicè astringentia sunt, ea inter omnia humectantia efficacissimè humectant.

Humectare q̃ possint omniũ efficacissime.

CAP. XVII.

AD hæc autem omnia, nõ mediocriter confert innata nobis caliditas, & intrò ad sese attrahens, & comminuendo extenuans. Hinc est ꝙ frigida deleteriaq́; medicamẽta, utputà cicuta, papauer, hyoscyami semen, mandragora, & alia id genus, citius magisq́; in calidis naturis uim suam exerant. Nam quũ sit impossibile ut talia interficiant, nisi prius cor refrigerent, necessum sanè est, ut intrò comminuta ingrediantur: id quod ex sua natura pręstare nequeunt, crassa & inepta ad motum quum sint. Quare ascititiam caliditatem requirunt, quę in minuta extenuet, ac ueluti manu ducat in subtiles meatus. Itaq; si quando ea absit, cunctant̃, in maioribus hærentia meatibus, in ipsisq́; fluctuãtia arterijs & uenis, temporis spatio aliquid perpetiũtur. Siquidem qualitates omnes quadantenus in sese agũt. Nã et lapis ab assiduò stillicidio excauat̃, gladiusq́; cerã secãdo hebescit. Quãdiu igit̃ solidæ partes (à q̃bus perficiuntur actiones) à refrigerantibus medicamentis nondum refrixerint, tandiu animans superstit, est necessarium: refrigerari autem nequeũt, prius quàm illa subierint proprios harum meatus, id quod sua ex natu

Calor innatus ad quid conducat.

Frigida & deleteria medicamenta, cur citius, magisꝙ; ĩ calidis naturis uim suã exerãt

Qualitates oẽs quadãtenus in se mutuo agũt

Lapis ab assiduo stillicidio cauatur,

Gladius cerã secando hebescit.

ra non possunt. Deducit quippè succos, ut causa quidē primaria, arteriarum attractio: ut secundaria uerò & materialis, ipsorum tenuitas: qua destituta quum sint, frigidiora & crassiorum partiū medicamenta, ijs opus habent, quæ præbeant. Cæterùm corpora frigidiora, tractum arteriarum imbecilliorem possident, medicamentorumq; substantias cōminuere nequeunt: proinde medicamenta ipsa cunctari est necesse, processuq; temporis tum immutari, tum concoqui: quod solet succus lactucæ. Qui si integer ad cor perueniret, nō secus ac cicuta perimeret. Hæc igitur & similia, nisi celeriter perimant, nullius tandem effectus redduntur. At quæ aut erosione aut putredine enecāt, ijs ut tempore uires acquirant, accidit: quū temporis spatio putrescant omnia, eoq; magis, quo fuerit humidior atq; calidior locus. Meritò ergo fit, ut quæ frigore suo noxam inferūt, ijs actionis celeritas ad perniciē proficiat: quippè quę alioqui spatio excalfacta, uim per quam agebant, deperdant. At quibus in putredine actio consistit, ijs tempus actionē adauget, quoniam et putredinem. Nullum autem animal interire potest, nisi cor ab agendi munere cesset: at fieri ut cesset non potest, citra maximam intemperiem Cicuta itaq; hominem è medio tollit, tum ob meatuum amplitudinem, calorisq; multitudinem, tum ob ualidam arteriarum in attrahēdo uim, usq; ad cor ipsum perueniens. Sturnos uerò ob causas contrarias haud enecat, ut putà quum & retineatur, & cunctetur, ac sese temporis tractu concoqui, præparariq; à corde patiatur: quemadmodum & in ipsis lactucis accidit, quæ moderate quidem sumptæ, alunt hominē: si uerò quispiam expressum earum succū largiter hauriat, non secus proculdubio morietur, q̃ qui aut cicutam, aut papauer sumpserint. Ad eundem quippè modum cicuta hominem quidem celeritate distributionis interficit: sturnos autē tarditate ipsa, nutrit. Sin autem

Succi a q̄bus deducātur per corpus.

Lactucæ succus, si integer ad cor perueniret, nō secus ac cicuta perimeret,

Deleteria quæ putrefaciendo enecāt, quomō ab iis differāt, quæ sua extingūt frigiditate

Interire nullū aīal posse, nisi cor a munere agēdi cesset.

Cicuta cur minime sturnos enecet.

Lactucę succū liberaliter sumptum, esse letalem,

Vetula quædã Atheniẽsis alebatur cicuta.
Cõsuetudo est adscititia natura.

exiguum quippiam sumatur, mortẽ homini haudquaquã inferet: id quod anus illa Atheniensis experimento docuit, q̃ ab exigua cicutę portione auspicata, nullo detrimento ad permagnam progressa est copiã: adeò consuetudo uidetur esse adscititia natura.

CAP. XVIII.

Necãtia frigore, nõ genere, sed sola quãtitate dicunt̃ letalia, cõtra q̃ ea q̃ putrefaciendo aut erodẽdo iterimũt.

EOrum ergo medicaminũ quæ frigore interimunt, nullum genere letale est, sed sola quãtitate: quum si exigua portione sumantur, mortem non inferant. At in erodentibus, putrefaciẽtibus, & calfaciẽtibus, haud ita res sese habet. Ad hæc, quemadmodum frigida medicamenta, nisi calorem offendant ualidum, qui cõminuat atq; deducat ipsa, non perimunt, sic si quod comminuit deducitq;, multò ualentius fuerit, deuincet prorsus, mutabitq;, ac alimento ut sibi sit medicamentum, efficiet.

CAP. XIX.

Medicamenta calida & frigida a nobis sumunt initium actionis suę, ac ꝑinde potestate dicunt̃ talia
Cicuta si cum modico & minime generoso vino bibatur, ocyus perimit
Vinum vetus, generosumq̃, & calidũ, auxiliatur venenis refrigerãtibus
Vinũ refrigeratis oĩbus utile, quale nã eẽ debeat.

QVum igitur medicamenta refrigerantia quadãtenus à nobis accipiãt suã refrigerãdi uim, sicuti et calfaciẽdi calida (neq; enim quicq̃ moliri possent, absq; corporis patientis auxilio) iure potestate dicunt̃ frigida Nam ut actu nos refrigerent, nõ prorsus ex sese obtinent. Ea propter meconium & cicuta, si cum modico eoq; minime generoso uino bibantur, ocyus quidem interimunt. Si quis uerò papaueris succum, quãtus interficere potest, hauserit, ac etiãnum tamẽ superstit, huic largè epotum uinum uetus generosumq; & calidum auxiliabitur. Cæterùm quod tenui pellucidaq; substãtia est, colore uermiculo aut flauo, odore gratũ, quodq; multam aquæ misturã postulat, id tum admodum excalfacere est natum, tum facilè undiq; per corpus uniuersum deferri. Tale ergo natura uinum, ætate uetus, multum, atq; impermistum, non modò perfrigeratorum omnium, sed eorum etiam qui aut ex oris uentriculi, aut cordis dolore, animi deliquium patiun-

tur, præsentanenm remedium existit.

CAP. XX.

AT eorum medicamentorum quæ erosione atq; putredine interimunt, pleraq; sanè perinde ut illorum quæ potestate dicuntur calida, actu etiam calida existunt, sed iccircò nos fugiunt, quoniam aut ipsi plurimum habemus caloris, aut crassa est ipsorũ substantia. In balneo quippè urina nobis uidetur frigida, quemadmodum algentibus, hyeme, aqua putealis, calida: cæteris autem frigida. In summa enim, pro suo unumquodq; affectu, admota consueuit sentire corpora. Sic ergo si manum habens frigidam, eam in tritici aceruum immiseris, luculenter calorem percipies. Sin calidam, nequaquam. At si columbino stercori accumulato, potissimum columbarum syluestrium, manum inseras, etiam si calidam, manifestam tamen senties caliditatem. Sic misy, sori, chalcitis, ærugo, calx, aliaq; id genus innumera, si illis aceruatis manum altius inijcias, protinus uidebuntur excalfacere. Cæterùm si bolum ex eis unum acceperis, cuius extrema superficies ab ambienti fuerit refrigerata, meritò nullum percipies calorem. Quã ob rem fieri etiam potest, ut quæ respectu nostri sunt potestate calida medicamenta, ea secundum alterum animantium genus calida esse actu uideantur.

Quisq; pro suo affectu admota cõsueuit sentire.

CAP. XXI.

QVæ igitur nos contactu per putredinẽ aut erosionem enecant, ea recta quidem ratione, deleteria humanæ naturę toto genere existimantur: non ut refrigerantia, quãtitate duntaxat. Hæc enim interdum uincuntur & nutrimentum animali redduntur: putrefacientia autem, uel si sumantur portione minima, omnino tñ corrumpunt, quòd uidelicet quæ putredini obnoxia sunt, calore humiditateq; putrescant: calidus autem humidusq; sit sanguis. Proinde longo etiam post

Deleteria humanæ naturæ quæ sint.

Putrefaciẽtia vel si sumãtur portione minima, corrumpũt animal.

tempore à quo ſumpta ſunt, nõnulla interimũt, potisſimũm quæ craſſa terrenaq; eſſentia ſunt prædita.

CAP. XXII.

Erodentia.

INterdum autem ipſa erodentia medicamẽta adeò exigua ſumuntur, ut excerni cum excremẽtis poſſint, prius ꝙ iniuria corpus efficiant. Interdum etiam qui illa ſumpſit, opportunis remedijs uſus, aſſeritur. Nam ubi grauis ab ijs noxa illata eſt, malũ ipſum ſiſtẽ nullis præſidijs poteſt. Cęterùm cantharides medicamentis diureticis commodè permiſcentur, ſicuti alexipharmacis alia pleraq; letalia. Feruntur enim alioqui ſponte ſua per urinam ad ueſicã cantharides, ac ſic rodendo illam exulcerant, niſi ubi copia modica indunтur. Ex quibus patet, quæcunq; frigiditate interimunt, ſi exigua ſumantur, nutrire corpus poſſe: at quæ putrefaciendo, nequaquam: quum naturæ humanæ aduerſentur.

Cãtharidas cõmode miſceri diureticis. Alexipharmacis commode miſceri iterdũ letalia. Cãtharices ueſicã exulcerãt.

CAP. XXIII.

Medicamẽtis multas diuerſi generis imiſtas eſſe ſubſtãtias.

VT igitur in alimentis miſtos eſſe uarios ſapores diximus, ſic in medicamentis intelligere oportet, multas diuerſi generis miſtas eſſe ſubſtantias: id quod inuenias facilè, ſi conſyderes granum cnidium ſolùm hoc à cnico differre, ꝙ plurimum habeat caliditatis. Porrò attractio quę in ipſis cernitur, à qualitatũ proprietatibus, quæ ſunt in ſubſtantijs, perficitur. Iccirco purgantium medicamentorum ubi fortè purgatione fruſtrantur, quædam præter quàm ꝙ noxam corpori nullam inferunt, etiam alimentum corpori præbent: alia uerò in corruptionem ac uenenum uertũtur. Omnino ſiquidem medicamentum purgans, uel cum uno ſaltem humorum, qui in noſtro corpore ſunt, ſimilitudinem babet: non autem perpetuò miſta eſt uis uiroſa. Quamobrem nec perpetuò, licet non purget, iniuria afficiet, uerùm & concoctionem admittet, talemq; producet humorem, qualem erat natum educere.

Purgantiũ medicamẽtorum diſcrimina.

Purgantia, ubi a natura uincutur, talẽ gignũt humorem, qualẽ ductura erãt

CAP. XXIIII.

PLeræq; itaq; attractiones fiunt qualitatis familiaritate: ac proinde singulæ animalis particulæ familiare sibi alimentum attrahunt: ad quam sententiam sequitur medicamenta purgantia familiaria esse purgandis humoribus: quodammodo efficaciora, ualẽtioraq́; sicuti magnes ferro: quippe qui ad ferri naturam accedat, reperiaturq́; in ferri fodinis, eiq; specie magnopere sit persimilis: uerum fortior est quodammodo, ut attrahere sit aptior, quàm trahi. Cnicus etiam (quẽ carthamum uocant) colore quidem pituitæ similis, calore illã superat, sic ut trahere q̃ trahi sit prõptior. Ad eũdẽ modum granum cnidium, si quando à corpre nostro uincatur, uice purgationis alimentum efficitur: ueluti ueratrum semper coturnicibus. Verũ enimuerò quoniam attractiones, substantiarum similitudine fiunt, necessum est, ut si quod purgatur pituita est, id quod trahit sit non pituita, sed pituitosum. Differt siquidem similitudo ab identitate.

Purgantia medicamẽta esse familiaria purgandis humoribus.

Magnes ferro est specie similis, eo tamẽ fortior.

Cnicus est pituitę similis.

Veratrum alit coturnices.

Attractiones fieri substantiarũ similitudine

Similitodo differt ab identitate.

CAP. XXV.

AD hæc purgantium medicamentorum quædam iam actu possident idoneam ad attrahendum similitudinem: quędam ab animantis illam corpore accipiunt. Præterea in unoquoq; medicamento, permisti similibus sunt alij succi dissimiles, qui partim quidẽ medicamẽtosi sunt: partim minimè. Quare ubi purgationem haud assequuntur, quædam in perniciem: quędam in alimentum uertuntur.

Purgantiũ medicamẽtorum differentiæ

CAP. XXVI.

CÆterùm ubi purgãs pharmacum usq; adeò inualuit, ut in uasorum ad uentrem pertinentium osculis mordicationem apertionemq́; multam relinquat, assidueq; irritans, conuellensq́; corpora, uasorũ facultates dissoluat, uacuationes immoderatæ contingunt: ita ut si quod pituitam educit medicamentum

Vacuationes imoderatæ qñ & quomõ accidant.

exhibitum fuerit, prima quidem omnium ipsa euacuetur: dein flaua bilis: mox atra: quarto deniq; loco sanguis. At si quod flauam bilem detrahat, pituita consequetur, post quam atra bilis: quartus demum reddetur sanguis. Sin atram bilem purgare sit natum, eam quidem primam eliciet: post quam, flauam: dein pituitam, ac omnium ultimò sanguinem, tanquam ex inanimis uasis effluentem: ut quæ summa iam imbecillitas occupet, quæq; ad extremam osculorum apertionem peruenerint. Ex quibus manifestum est postremum in immodicis purgationibus uacuari humorem qui familiarissimus est: aliorum autem singulos, prout crassi existunt, aut tenues.

Sanguinē vacuari omnium vltimū, ceu naturę familiarissimum.

CAP. XXVII.

QVum igitur uascula non amplius in se continere succos possint, & oscula eorum reclusa fuerint, neq; irritare medicamētum desinat, nec possit amplius familiarem succum attrahere, necessum est reliquos quoq;, quo diximus ordine, sequi. Fit autem orificiorū apertio, ob medicamenti uiolentiā, ob quam uidelicet mordicatio etiam ꝑuenit. Vasorum autem imbecillitas, tum ob ingentem defatigationē, tum ob intemperātiam, quæ immodicas purgationes præcedit.

Vasorū reseratio, ībecillasq; vnde accidāt.

Galeni

GALENI PERGAMENI DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM Facultatibus. Liber IIII.

CONSTAT igitur uniuersas corporis partes perpeti afficiq; ab alterantibus qualitatibus, quemadmodum lingua afficitur: sed passionum sensum non exactè percipere: at linguã ob pfectionẽ quã habet sensus, posse naturas earũ omnium dignoscere: tametsi passionum similitudinem inuenire sit etiam in alijs partibus uniuersis, ac precipuè in exulceratis: Quandoquidem cutis duritas densitasq; prohibet, quo minus foris incidentiũ facultates intrò in carnem penetrẽt.

CAP. I.

SIc enim & illud ab Hippocrate dictum est: Vlceribus frigidum mordax: tametsi cuti prius q̃ exulceraretur, mordax nequaquam esset. Porrò quæcunq; frigus contingit, eorum & contrahat, & condenset, & constringat substantiam, primumq; tenues tum excernantur humiditates, sicuti ex oculis lachryma, ex naribus mucus, necesse est: postea uerò etiam mordax appareat, licet alia ratione, q̃ in calido. Nec enim erodendo quod continuum est, sed diuellendo, mollemq; substantiam in arctũ contrahendo, ac breuiter ipsius partis continuitatem per diuulsionem soluendo, molestũ, ac mordax est frigidũ. Cæterùm ut in his protinus cõtractionis condensationisq;: sic in illis quæ calore suo mordicant, dissolutionis & fusionis sensus percipitur. Ad hæc in refrigerantibus quidem, utcũq; tardior est atq; cunctantior mordacitas: in excalfacientibus ue-

Vlceribus frigidũ mordax.

Frigidum qua ratiõe sit mordax.

Mordicãtium alia sunt facultate calida, alia frigida.

rò q̃ celerrimè penetrat. Quam ob rem medicaminũ mordicantium, alia sanè calida facultate, alia necessariò sunt frigida. At quæ moderatè calida sunt, quæq́; temperata potius q̃ calida dici deberent, ut poculum atq; balneum, dum mediam temperiem sortiuntur, nobis grata & amica existunt. Funditur enim p ea, quod in corporibus nostris constiterat atq; concretum fuerat, unde animantibus uoluptas maxima oritur. At si quis in eis immoretur diutius, sensim quidem et ipsa molesta euadunt, idq́; non q mordicatione infestent, sed quòd substantiam nostram soluentia digerentiaq́; deliquium animi, ac tandem mortem inducant. Quę autem his calidiora sunt, secãt, distrahuntq́; substantiam: quare necessariò mordacia uidentur, ut tum aqua feruens, tum ignis. Igitur subiectam materiã contrahere, condensareq́;, frigidi semper est proprium: fundere autem atq; liquare, calidi: utriusq; uerò immoderatius aucti, communis est mordicatio. Verùm quæ à summa frigiditate, aut caliditate absunt, minimè cutẽ mordicant. Plurimum autem ad id genus affectiones facit essentiæ medicamẽtorum uel tenuitas, uel crassitudo. Siquidẽ frigida quæ tenuium partium sunt, quũ magis in profundum transeant, uehementius mordicant. Calida uerò quæ crassarum sunt partium, quoniam plus ulcerant, uehementius iccirco affligunt. Tenuiorum itaq; partium aer est: crassiorum terra: medium eorum tenet aqua. Sed aer accensus fit flamma: terra autem pruna: at aqua, uehementem sanè caliditatem recipit, sed nec flamma nec pruna, propter innatã humiditatem, efficitur. Siquidem flamma & pruna, ignis sunt genera: ignis autẽ omnis, calidus est & siccus: at aqua sicca ut sit, fieri nequit. Nullum autem est adeò calidum pharmacum, ut flamma, aut pruna, aut aqua ferueus. Procedit tamen usq; ad ustionẽ ipsa medicamentorum caliditas, ubi in crassa consistit essen-

Cõdensare materiam frigidi semper est proprium.

Liquare est ꝑprium calidi.

Aer accẽsus fit flamma.

Terra accensa fit pruna.

Ignis gñia sunt Flãma & pruna.

Aquã esse siccã nõ potest.

ti. Quæ uerò subtilium partium sunt calida, nonnunquam omnino non mordicant, sed calfaciunt dũtaxat. Est ubi mordicent, non tamen urant.

CAP. II.

Tenuiũ et crassarũ partiũ quę esse dicantur

Porrò quæ celeriter in tenuia soluuntur, tenuiũ dicuntur partium: quæ id perpeti nequeunt, crassarum. Quòd ergo ea soluantur, calor animalis, cui applicantur, est causa: quòd in tenues crassas'ue partes cõminuantur, id à propria natura obtinent. Quocirca refrigerantium medicaminum ea quæ crassarũ sunt partium, mordicare nequeunt, quòd extimam cutis superficiẽ penetrare non ualeant. At quę tenuium sunt partium, maximeq; si inæqualem temperiem sortiantur, ualenter mordicant. Sed supra demõstratum est inæquabilia esse propemodum omnia: ubi ostenderemus & in uino, et in oleo, quatuor reperiri succos diuersos, ĩ summaq; uniuersa medicamẽta facultatibus contrariјs cõstare. Enimuerò acetum, tametsi ingenitam uini caliditatem amiserit, ex putredine tamen sibi aliã adeptũ est. Quippè uinosę ui ni partes, dum ipsum in acetũ trãsit, refrigerantur: at aqueum recrementum putrescens, ascititiam caliditatem acquirit, ueluti quæ putrescunt omnia: fitq; acetum quiddam ex cõtrariјs facultatibus mistum, partim refrigerantibus, partim calidis, sicuti ustorum lignorũ omnes cineres, qui ex adustione nõnullas partes igneas conseruãt, quas macerati postea solent in aquam deponere. Hanc enim aquam marinę & muriæ per omnia correspondentem, uulgo Lixiuiũ appellant. In uniuersum autem, quod tantùm est acidum, quicquid id fuerit, planè frigidum est, eoq; uti cõtra omnes calidos affectus commodissimè poteris: ut omphacij succo. Qui quidem quũ omnino acidus sit, perfectè etiam refrigerat, uniceq; ardoribus prodest, inimicus affectionibus frigidis, quemadmodum omnia exquisitè refrigerantia. Ea autem quæ quum acida

Mordicarẽ quę valeant.

Medicamenta oĩa facultatibus cõstant cõtrariis.

Acetum ex cõtrariis facultatibus cõstat.

Lixiuium.

Acida oĩa sunt frigida, quatenus acida sunt

Omphacii facultas

sint, habent etiam saporem quẽdam acrem permistũ, qualis planè inest aceto, haud dubiè nonnihil calidita tis possident. Verùm si frigiditati astrictio coniuncta sit, aliud est frigiditatis genus. Quippè acida frigiditas tenuium est partium: at astringens, crassarum.

Acida frigiditas, tenuiũ est partium. Astringens frigiditas crassarum est partiũ.

CAP. III.

NOn igitur sola ratione p̱ methodos logicas nos exerceri oportet, sed exercere etiã sensum in saporibus singulis: quod fiet, si omnia ea sedulò experiamur lingua, quæ unamquãq; qualitatem præ se ferunt manifestissimam. Vt si acrimoniam cogitatione cõplecti uelis, in allio, cæpis, atq; his, simililibus, ea sępè gustando, te exerceas oportet. Sin astrictionem, in galla, rho, & similibus. Si amaritudinem, tum in nitro, tum felle. Si qualitatem saporis expertem, in aqua immuni ab omni qualitate ascititia. Nam hinc exorsus, promptius ad aliorum obscurorum omnium saporũ cognitionem peruenies.

Sensus quo pacto exercẽ debeamus.

CAP. IIII.

SIn autem qualem præbet sensum aqua planè omnis qualitatis uacua, talem in re aliqua sicca inuenias, ea nimirum mediam cõstitutionem sortietur: aut certè ad frigidius paululum inclinabit. Quòd si talis, quum sit in caloris & frigoris differentia, insuper consistentiam nacta sit siccam, terrestris sit, ac citra morsum desiccet, est necesse. Atq; huius generis medicamẽta omnia medici appellant emplastica.

Emplasticamedicamẽta quæ dicantur.

CAP. V.

DVplex autem est emplasticorum natura: altera exactè terrea & sicca: altera uiscosa quidem omnino, sed ex aqua & terra, & plerunq; etiam aere, commista, sicuti oleum dulce. Hoc siquidem ex aerea, terrea, aqueaq; essentia conflať. At oui albumen, ex ijsdẽ quodãmodo, sed magis terreũ est oleo. Quin & quod lactis est caseosum, emplasticum quoq; est: & suillus

Emplasticorũ natura duplex

Olei partes.

adeps. Nam tauri; & hirci pinguedo, acrimoniam & multam, & igneam possidet: bouis item, ouisq; adeps acris existit. Porrò anseris & gallinacei calidior est pinguitudo, & siccior quàm suum: necnon subtiliorum partium, & minimũ terrestris, sicuti & auium omnium. Quæcunq; ergo pinguedines nondum ullã nactæ sunt acrimoniam, emplasticam & illinendi poros possidẽt facultatem: eamq; tantò efficaciorem, quãtò sicciores, magisq; terrenæ fuerint. Huiusmodi enim est cera elota, quæ ex melle tum aquosiore, tum minimè mordaci conficitur.

Adipis differentiæ.

Cera elota est emplastica.

CAP. VI.

ASstringentia porrò terrena sunt & crassa corporis consistentia: qualitate uerò frigida. Acida autem, tenuitate pollent corporis, sed perinde ut astringẽtia refrigerãt. Etenim arborum fructus, quotq; nobis, ubi maturauerunt, dulces apparent, nuper enati, acerbi sicciq; sunt consistentia: progressu uerò tẽporis, humidiores redduntur, acquiruntq; ad acerbitatem, aciditatem quãdam: quam exuentes sensim, postea dum perficiuntur ac maturescunt, dulces euadunt. Sunt qui non in arboribus, sed postea quàm repositi aliquandiu fuerint, dulcedinem indipiscantur. Alij non interueniente aciditate, paulatim in dulcedinem transeũt. Omnes tamen coquuntur & maturescunt calido: quod quidem duplex existit: alterum nempe & proprium, & cuiq; ingenitum: alterum externum, à sole uidelicet, sed naturæ ipsorum conueniens & familiare. Si igitur qui initio acerbi essent, tempore maturescentes dulcescunt, sequitur ex calore ipsis prouenire dulcedinem: acerbitatem uerò, aciditatemq; ex frigore. Ad hæc etiam, initio quidem lignosi quum sint, necnon sicci & acerbi, postea uerò humore adueniente reddantur acidi, palàm est, saporem acerbum acido magis terrenum existere. Quin etiam, si ab acerbo sapore manifestè linguam cõ

Astringentium natura.
Acidorum natura.
Fructuum sapores.

Fructuũ differentiæ.

Fructus oẽs coquunt, et maturescunt calido.
Calidũ duplex

Acerbus sapor acido magis terrenus existit

trahi, ſiccari, aſperariq; contingit (quæ unius frigiditatis ſunt opera) liquet planè frigidum eſſe ſaporem acerbum. Quoniam uerò inæquabiliter etiam deſiccat (id enim eſt quod exaſperat) fuerit utiq;, omnino etiam terrenus: nam aqueus, omnia æquabiliter penetrat. Præterea, uelox quidem acidorum saporũ tranſitus in partibus fit ſentientibus: acerborum autem tardus: tum acida quidem in alto magis agere apparent: in ſuperficie autem acerba. Quę omnia, craſſarum eſſe partium acerba indicant: acida uerò tenuium. Cęterùm utraq; dicuntur aſtringere, tum quæ acerba ſunt, tum quæ auſtera: ſed in maioris minoriſq; ratione differunt. Inſunt autem ipſis medicamentis qualitates complures, non diuerſæ modò, ſed pugnantes etiam, atq; interim ſubcontrariæ. Quare ubi aſtringentium, exempli gratia, diligenter explorare actionem contendis, ea tantũ diſquiras, quæ guſtui exquiſitè acerba uidentur, nullamq; ſaltem manifeſtam habent qualitatem admiſtã. Quę quidẽ ubi nactus fueris, tũ in optima ſanorũ corporũ ꝯſtitutiõe, tũ in affectibus ſimpliciſſimis, de illis facies periculum. Nam ſi corpus ſanum manifeſtè cernatur refrigerare, & calidis proſit affectibus, intrepidè ſanè poteris, de aſtrictione ipſa, ꝙ refrigeret, ꝓnunciare. Sin contra appareat, taleq; medicamen acerbum in illis conſpicuam caliditatem inducat, calidum natura putandũ eſt, in cæteriſq; ſaporibus pari iudicio experiundum. Ego uerò, etſi facultates medicamentorum, uel citra ſapores, ſola experientia noſcunt, uſus tamen prędicta methodo, omne exquiſitè aſtringens, frigidũ perpetuò comperi: nõnullaq; modicè dulcia, aut amara, aut acria, ſimul cum aſtrictione ſum expertus etiã apertè refrigerantia. Item quæ aſtringunt pariter atq; acida ſunt, ea quoq; manifeſtè refrigerare experientia didici. Sola uerò dulcia omnia pro dulcedinis modo, protinus etiam calorẽ cõtinent. Quocirca eorum quæ

Acerbus ſapor eſt frigidus.

Acerbi & acidi ſaporis diſcrimen.

Aſtringens oẽ exquiſite, eſſe frigidum.

admodum dulcia sunt, nullũ omnino est frigidum. At amara omnia, calidam possident facultatem.

Dulcium esse nullũ frigidũ.
Amara omnia calida.

CAP. VII

AVsterus igitur sapor, exolutus acerbus est. Quũ autem corpus acerbum, terreum sit atq; frigidũ, tripliciter necessariò exoluitur: nempè aut incalescẽs, aut humescens, aut utrunq; simul perpetiens. Si ergo incalescat dũtaxat, solidã dulcedinem contrahet, qualis castaneis inest. Sin tãtũ humescat, si quidẽ ea crassarum sit partium, et aquea humiditas, austerum euadet: sin uerò aeria, acescet. Si pariter humescat et calfiat, humiditate quidem aquea, in dulcedinem: aerea uerò trãsibit in pinguitudinem. Ac sanè secundum propositarum qualitatũ misturas, uarias fructus mutationes sortiuntur. Cæterùm acerbus ad extremũ perseuerat fructus ilicis, arbuti, fagi, & corni. Acerbus simul & dulcis, myrti fructus est, piri agrestis, & roboris. Austerus una & dulcis palmarum fructus. Pinguis exactè, tum fructus, tum succus oleæ.

Acerbum corpus exolui tripliciter.
Acerbitatis in alias qualitates mutatio.
Saporum differẽtię in uariis fructibus.

CAP. VIII.

QVicũq; ergo fructus oleosi dũtaxat sunt, edẽdo ij sunt, & dulces. Quibus uerò alterascentibus amaror aduenit, ij edi nõ possunt. Quippè amarũ omne edi nequit, taleq; efficitur à caloris excessu. Verùm dulce omne calidũ est, nec immodicè calorem nostrũ exuperat, sed inter limites se continet fundentis, leuigãtis, mollientis. Quum autem q̃dam sint quę una: quædam quæ duabus in sese qualitatibus & agunt & patiuntur: quædam uerò etiã totis substantijs suis: in horum certè numero medicamẽta non pauca ponuntur: sicuti & nutrimenta uniuersa: quorum duplex est genus. Siquidem quædã sunt pinguia, ut ipsa pinguedo: quædam dulcia, magis minus ue: ut omnia illa quibus nutrimur.

Fructuũ qui nã sint uesci, & q minime.
Amara edi nequeunt.
Dulcis saporis natura.
Nutrimentorũ duplex genus.

CAP. IX.

Nutrimētū oē esse dulce.
Nutrio quid.

Est tamen & pingue ipsum, & quicquid nutrit, dulce. Nam quum nutritio euacuati repletio sit: quod euacuatum autem est, familiare & benignum esset: certè etiam id quod nutrit, familiare, iucundū, & amicum sit est necesse: ac proinde calidum modicè, respectu illius quod nutrit. Sed in hoc non parua est maioris minorisq; ratio: quandoquidem nec ad cibos accedimus exactè secūdum naturam affecti. Corpus siquidem eorum qui cibos appetunt, sit dūtaxat inanitū oportet, si absoluti futuri sint familiaris ipsorum qualitatis cognitores. Nam si præter id calidiores q̄ conueniat, aut frigidiores euaserint; non solùm quæ nutriāt, uerū etiam quæ refrigerent aut calfaciant, postulabūt. Quocirca cibi quoq; illis aliàs alij iucundiores uidentur. Nam quum duplex sit genere iucundum: alterum quod impleat id quod uacuatum est, cuiusmodi est nutrimentum: alterum quod medeatur ei quod alteratū est, id quod medicamentum existit: euenit utiq; cibis, ubi non modò uacuatis exhibētur corporibus, sed etiā qualitate aliqua mutatis, ut duobus nominibus delectent: ut cibi scilicet, et ut medicamenta. Quamobrem nec eduliorum nec medicamentorum una est animantibus oībus species: siquidē ꝓ sua unaquæq; familiari substātia simul et affectione, tū delectanť, tū iuuanť ab utrisq;. Sed si hæc sic habent, id q̄d in cibis minus erit dulce, minus quoq; erit calidum: quod dulcius, tantò nimirum erit calidius, quantò uidelicet dulcius: sin ad immodicum recidat calorem, nec eiusmodi dulce erit, sed iam apparebit amarum.

Nutrimenta eē mediocriter calida.

Iucundum esse duplex generē.

CAP. X.

Dulcedo a moderato calore prouenit.

Etenim ut à moderato calore bifariam cuiq; corpori dulcedo prouenit: partim enim sunt proprio & insito calore dulcia, partim uerò ascititio: ad eundem modum amara. Alia nāq; sunt, quæ suapte natura excalfaciunt: alijs autē id accidit ab acquisititio ca-

lore accensis. Porrò dulcia omnia ꝓximè accedunt ad naturam eorum quibus apparent dulcia: idq; aut proprio calore, ut mel: aut acquisititio, ut sunt omnia q̃ ab igne præparantur. At mustum non suo modò, sed etiã ascititio calore dulce esse uidetur. Siquidem haud parum ueluti ardoris ex solari calore tũ acinis, tum alijs inest fructibus: à quo id quod illis aqueum ac ueluti semicoctum inest, ad concoctionẽ ducitur. Nam ex quibuscunq; pomis, si succũ exprimas, eum protinus non secus atq; mustum feruescere deprehẽdes: tanto tamẽ feruoris discrimine, quanta erit unius fructus ab alio in calore diuersitas. Cæterùm ubi quod semicoctum erat, transmutatũ iam fuerit, euanueritq; is q excitabat feruorem calor, iam tum deniq; syncerræ succorum ꝓprietates cernũtur, propriaq; uinorum natura agnosci tur. Iam uerò, quæ inueterantur uina, omnia calidiora redduntur: ac primùm quidem quandam dulcedinem acrimoniamq; asciscunt: q̃ uerò prius inerat illis astrictio, austeritasq;, tẽpore ipsam deponũt. Dein rursus acrimonia increscente, dulcedinem indies abijciunt, paulatimq; amarescunt. Vnde constat dulce esse calidius austero, sicuti & dulci amarum. Atqui si uerũ est dulcedinẽ ꝓuenire à moderatione caloris, patet astrictionem à frigido uincente perfici.

Dulcia ꝓxime accedũt ad naturã eorũ quibus talia videntur.
Mustum.
Succũ cuiusuis pomi feruescere, vt mustum.
Vina vetera, calidiora.
Dulce est calidius austero.
Amarũ esse calidius dulci.
Astrictio a frigido oritur.

CAP. XI.

VT igitur uinum acerbum, tẽpore dulcius primũ: mox acrius amariusq;: ultimò uerò planè amarũ naturaliter redditur: ad eundem modum quod ueluti rigorem præter naturam perpessum est, protinus acidius efficitur: ac si prorsus refrigeretẽ, acescit penitus. Præterea quod in uindemia ipsa ꝑ assiduam pluuiam, aliena humiditate fuerit imbutum, leui occasione acescit. Contrà uerò accidit ijs quæ talia quum sin, igni admouentur: nam & protinus, & progressu temporis dulciora redduntẽ: tandemq; si ꝑdurauerint, alijs

Vina igni admota, dulciora reddi.

Maturatio fructibus oibus a solari calore ꝓuenit,

similiter amarescũt. Quum itaq; omphax sit acida, uua uerò dulcis, ac fructibus omnibus maturatio à solari calore proueniat, planum est, imperfectius & frigidius esse quod acidũ: perfectius uerò & calidius, quod dulce fuerit. Cæterùm diuersis uiribus acetũ atq; succus omphacis constant. Nam acetum proprio quidem uini calore, est frigidum: ascititio autem, contractoq́; ex putredine calidum. At omphacis succus calorẽ non habet: ac proinde nec acrimoniam. Præterea omphacis succo acetum tenuius est. Quamobrem frigiditas q̃ ab aceto infligitur, excellit eam quæ procedit à succo omphacis, idq́; & uehemẽtia, & mistione. Nam tametsi succo omphacis, ne minima quidem caliditas isit: aceto autem acrimonia quædam excalfaciens: hæc tamen satis non est, ad superandam ab aciditate prouenientem frigiditatem: sed potius ueluti sternens uiam, atq; aperiens meatus, illius celeritatem promouet. Caliditas siquidem quæ à pręcedẽte aceti acrimonia oritur, protinus à frigore insequẽtis aciditatis extinguit, ita ut multò maior ex aceto frigiditas percipiatur. Ad hæc autem si pari mole acetum melli permisceas, aceti frigiditas superabit mellis caliditatẽ: eoq́; magis, quo fuerit maior aceti copia. Quòd si multò plus mellis q̃ aceti indideris, parem calorem atq; frigiditatem in ea mistura comperies. Siquidem multis numeris acetum plus ab ijs q̃ moderatè sunt calida, ad frigiditatem recescit, q̃ mel ad caliditatem. Porrò omphacis succus, qui & ipse (ut omnes fructus ĩ primo sui ortu) est acerbus, ad ardentia hypochondria longè p̃stantior est, q̃ acetum: q; nec uiolentam, nec ferientem, nec mordaci calori iunctam frigiditatem sortiatur.

Aceti facultas

Omphaciũ & acetum in quibus differant.

Acetũ magis refrigerat q̃ mel calefaciat

Fructus oẽs in primo sui ortu esse acerbos.

CAP. XII.

PORrò q; uina quædam inualida Vere atq; æstate acescãt: quodq́; uehemẽtius mota in meridianisq́; locis reposita, idem etiam patiantur: contrà uerò hye-

me atq; uersus aquilonem defossa, integra & secundū suas uires seruētur, nonnulli à calore nasci aciditatem existimarunt. Se autem ij falsos esse deprehendent, ubi uiderint non calida & uetera uina, sed quæ principio sunt frigidiora, sic per calorē acescere.

Vinorū q̃ nam acescant.

CAP. XIII.

PErsimile autem quid uinis accidit, quæ natura frigidiora aquosioraq; sunt, quale flāmis exiguis & imbecillis. Quippè si eas ad feruidum solem exponas, prorsus obscurari, aut etiā extingui conspicies. Quòd si ualido etiam flatu concutias infirmā, ac paruam flāmam, citius illam extinxeris, q̃ inauxeris. Natura enim infirma ualidum nec motum, nec calorem sustinet. Cęterū multis in locis fortiora uina, ex īdustria cōmouēt & transportant, necnon soli exponunt, & calfaciunt, ac deniq; ad meridiē obuertunt cellas, ut citius sic maturescāt & potui idonea euadant. Nam quod multo tēpore alijs, hoc ijs quæ sic excalfacta sunt, breuissimo accidit. Quemadmodum igitur exercitia ualida et sol, calida & robusta corpora, etiā ualidiora efficiunt: prosternunt autem, digerunt, & refrigerant quæ non sunt eiusmodi: sic uina natura calida, motus ueluti uentilās, sol excalfaciens, flammæq; iuxta ardentes, celerius cōcoquunt: quę uerò frigidiora & aquosiora existunt, eorum arguūt omnia id genus imbecillitatem, celeriusq; perpeti cogūt, quæ alioqui post passura essent: quum nimirum res quælibet in propria natura seruetur calore proprio: corrūpatur autem ab īmoderatione extrinseca, non minus caloris, q̃ frigiditatis.

Flāmulas extingui a feruido sole.

Infirma natura ualidum neq; motū, neq; calorem sustinet.

Vina calida a quibus concoquant celerius

Calore ꝓprio seruanť singula, corrūpuntur contrario.

CAP. XIIII.

IN uniuersum autem aciditas nascitur calore quidē mutante, non autem uincente siue alimentum, siue medicamentum: quemadmodum uidere est in acidis ructibus, qui à semicoctis cibis oriūtur. Quòd autem opus sit calore alterante, argumēto sunt lac, & ptisanæ

Aciditas unde oriatur.

Acidi sapores sunt essẽtiæ simul tenuis & frigidæ.

succus, quæ tempore æstiuo citius acescunt q̃ hyeme. Quum enim sapores acidi sint essentiæ simul tenuis & frigidæ, quemadmodum cõstitutio Borealis, nasci certè sine calore nõ possunt: sicuti nec ille ipse aer: ac proinde licet frigidi sint omnes sapores acidi, nullũ tamen eorum quæ extremè refrigerãdo enecant, acidum est.

Acidus sapor syncerus ĩ oxalide & oxylapatho reperiť.

Exploranda porrò acidi saporis natura est, in oxalide & oxylapatho, ut in quibus reperiatur maximè syncerus & simplex. Etenim quod propriè in saporibus appellatur acidum, à sola lingua percipi potest, sicuti & acre: cæterùm quod utriq; est cõmune, nempe mordacitas, etiam à tactu sentitur.

Generationes omniũ corporũ ex quatuor elementis constare.

Porrò ex quatuor elementis impari mistura coeuntibus particulatim omniũ corporum constant generationes. Ex ea autem imparitate perficiuntur proprietates corporum particularium. Quippè ex elementorum inæquali mistura, plãtarum: ex plantis autem, animalium proprietates oriũtur. Ac transeunt sanè quædam protinus in se mutuò: nõnulla mediantibus alijs: ueluti terra in triticum, hordeum, & alia id genus: rursum horum singula in carnem humanam: quum tamen ipsa terra caro ut fiat sit impossibile, transiliendo eam quæ in medio est mutationem.

Similium faciliorem esse trãsitum in se inuicem.

At eorum quę in sese mutuò transeunt, quædam celerem: quædam diuturnam alterationem obtinent. Verùm quæ maximè sunt inter se similia, celerẽ: quę dissimiliora, tardiorem.

Lingue facultas.

Lĩguæ cur plures nerui tributi.

Lingua igitur exactissimo sensu prædita, omnes qualitates dijudicat, necnon familiaria & similia, ab ijs q̃ sunt contraria discernit. Cuius usus gratia in hanc solam particulam complures nerui inseruntur: quum in aliarũ singulas inseratur aut unus tantùm, aut alter, nec is magnitudine insingnis. Quũ igiť quædam naturæ nostræ magis sint familiaria: quædã minus: atq; hæc quidem temperamento huic: illa autẽ illi: necessariò plures qualitates ipsius gustus existunt.

Dulcedo ẽ cõmunis omniũ quæ nutriunt.

Cæterùm omnium quæ nutriũt cõmunis dulcedo est:

quandoquidem quicquid nutrit, necessariò plus aut minus sit dulce oportet. Quæ uerò nō nutriunt, ea, aut non dulcia, aut salsa esse, est dicēdum. At uerò id quod cuiq; rerum familiare est, unum est: nam & natura eius est una: atque autem aliena, complura: partim plus, partim minus à substantia eius dissidentia. Porrò quæ dulcia simul & acerba sunt, ea crassioris essentiæ sunt, & temperaturæ frigidæ. Quæ acida simul & dulcia, tenuiora sunt q̄ acerba, refrigerant tñ & ipsa. At amara, calida sunt, sed acria his calidiora. Nutriūt ergo hęc omnia, si iunctam habeant dulcedinem. Per se autem nullum dictorum nutrit: quorum saporum mistiones, minimè quidem fiunt subitò, sed in alteratione consistunt. Nam ijs quæ à natura mutantur, sensim fiunt alterationes. Sicuti igitur quod est summè dulce, aptum esui est: quod uerò exquisitè amarum, ineptum esui: ita quæ in medio sunt eorum, nutriunt quidem, uerū minus q̄ dulce. Eadē ratio est in cæteris qualitatibus: siquidem præter dulcem, nulla nutrire potest. At elemēta multò sanè etiam minus nutriunt, nullamq; gustui qualitatem offerunt.

Familiarē cuiq; esse vnicū, aliena autē, plura.

Acria amaris calidiora.

Elementa nec nutriunt nec ullā gustui qualitatē offerunt.

CAP. XV.

SEd quemadmodum edulia quæ nutriendorum naturæ quàm simillima sunt, ea & dulcedinem præ se ferunt, nec ullam præparationem requirunt: sic quę temperaturam nacta sunt remotiorem, alia condimentis, alia coctione, alia utroq; indigent. Etenim condimenta, quum ex se edendo non sint, suauitatem tamen ijs quæ per ipsa præparantur, conciliant: quòd illa reducant ad medium. Apparet etiam natura calidi, quibus admota fuerit, ea celeriter alterare, atq; in aliam mutare speciem. Quædam tamen suauiora, quædam insuauiora igni applicata redduntur: sicuti & quædam longo tēpore: quædam minimo, ut coquant, indigent. Etenim quæ nutriendorum corporum tēpe-

Condimentorum vsus.

raturis similia sunt, ea uel citra coctionem, aut præparationem, iam dulcia apparēt. Quæ uerò dissimilia existunt, omnia insuauia sunt, anteq̃ præparentur. Atq; ea quidē quę nimis calida sunt, frigido corrigi debent: quæ uerò impense frigida, calidorum mistura obsoniorum, & igni. Ad eundem modum humiditate, quæ terrea sunt & sicca: siccitate, quę humidiora sunt q̃ expediat. Maximam eorum, quæ dicta sunt, faciet fidē, quæ in ore fit transmutatio. Nam qui plusculū sustinuerunt ieiunium, ijs saliua salsa redditur: qui uerò plurimum, amara. Sic etiā uniuersum corpus biliosum redditur. Est autem ipsa flaua bilis amara: atra autē, acida: Sanguis qui secundum naturam est, dulcissimus. At pituita linguam contingens, nunc dulcis, nunc acida, nunc salsa uidetur.

Alimenta intē perata, quomō corrigenda.

Humorum qui i corpore sunt, sapores.

CAP. XVI.

NIhil igitur mirum, nec cur rerum omniū dulcissimum mel, succum generet amarissimū: nec cur id maximè ætate florētibus & calidis natura, & febriētibus accidat. Nam ut foris quum plusculum igni admouetur amarū efficitur, ad eūdem modum in animātium corporibus, ubi syncerū ualidumq; nactum calorem fuerit, biliosum succum procreat. At in temperaturis & affectibus frigidioribus, facilè in moderatū sanguinē uertitur. Nec uerò ab alieno tantū calore, sed à suo etiam proprio, mel amarum temporis spatio redditur. Porrò lac, etiāsi gustu sit dulce, ex se tamen nūq̃ amarum efficitur. Vincitur enim in eo caliditas à frigiditate: ac proinde acescit repositum. Constat autem ex tribus substantijs, qualitate diuersis: prima quidē crassa, ex qua caseus conficitur: secunda pingui, ex qua butyrum: tertia aquea, quam nominamus serum. Ex quibus pinguis quidem, maximè temperata est: crassa uerò, paululum ab ea declinat: excremētum autem illud serosum, frigidum est et humidum. Si igitur gustari lac-

Mel quibus in bilē vertatur.

Mel plusculū igni admotum amaricat.

Mel temporis spatio amarescit.

Lac nūq̃ amarum effici.

Lac ex tribus substantiis constat.

possét, ubi in uentre & per uenas concoctum est, ipso melle dulcius inueniretur. Nam quod foris & ex sese mel obtinet, id dum coquitur lac accipit. Et quum admodum ingens calor in animante extiterit, tantam acqrit lac dulcedinem, quantam deperdit mel. Rectaq; id ratione euenit. Etenim quod summè dulce est, ac proinde nihil apponi ad eius dulcedinem potest, id ut in consequentem uerti pergat qualitatem est necesse. At cui quid deest, id per concoctionem acquirit. Verùm lac ubi cruditatē in uentre perpetitur, in frigidiori quidem, acescit: in calidiore nidorosum amarumq; efficit: nunquam autem inter coquendum mel aciditatem cōtrahit. Porrò utraq;, tum quod acidum est, tum quod amarum, linguam mordicant. Cæterùm mordacitas ipsa, à tactu propriè, non à gustu sentitur: tribusq; istis saporibus, acido, amaro, & acri, est mordicatio cōmunis: uerùm acido quidem, ut frigido simul atq; subtili: amaro uerò & acri, ut calidis.

Lac incidēs in uētriculi ingētē calorē, tantā dulcedinē contrahit, quātam amittit mel.

Lac quomodo in alienas qualitates mutet.

Mordicatio acido, amaro, & acri sapori est cōmunis.

CAP. XVII.

QVòd sapor acer sit calidus, nō est cur in demōstrando sim anxius: quādoquidem id nemo addubitat: & euidentia sensus, demōstrationis fidem præuertit. Porrò quæ ex acribus idonea sunt esui, dulcem quandam, & si obscuram, necessariò habent qualitatē admistam. Proinde multis ipsorum pro obsonio utimur: multis uerò ut condimentis tantùm: at ut cibo, ipsorum omnino nullo, idq; ob uirium uehementiā. Eorum autem quæ non eduntur, alia mortifera sunt, alia simpliciter medicamenta: omnia * tamen cuti nostræ imposita, celeriter ulcus moliunt. Sunt & quæ ne gustare quidem audeas, cuiusmodi sunt cantharides, thapsia, & ea quæ erosione aut putrefactione interimunt. Multa uerò etiam ipso statim odore pugnantiam cum homine indicant: ueluti, & hæc ipsa quæ nūc diximus: & ex summè refrigerantibus, cicutæ, papaueris, man-

Acer sapor est calidus.

Acria esculēta, necessario habēt admistam dulcedinem.

Acrium medicaminū differentiæ.

Saporũ ſingulorũ qualis ſit finis aut terminus.

dragorę, lycoperſij, & hyoſcyami ſuccus. Terminus autem ſiue finis ſaporis amari eſt abſtergere: acris uerò, urere: at dulcis, nutrire: ubi ĩ ſua quiſq; natura abſolutus fuerit, hoc eſt minimè alienis qualitatibus offuſcatus. Porrò quod in ulceribus nati ſunt præſtare amari ſapores, id ipſum aſſumpti in corpus efficiunt. Abſtergunt quippè & expurgant: quæq́; in uenis eſt craſſitiem incidunt. Quamobrem menſes mouẽt: educendoq́; ex pectore & pulmone curi auxiliãtur: comitialiq́; etiam competunt morbo: ſi modò naturam deleteriam non habeant. Iis tamẽ qui ſanguinem expuũt ſunt noxij. Ariſtolochia autẽ, iris, & panax, adeò amara ſunt, ut proximè ad ſaporem acrem pertingant: ob idq́; nec abſtergant tantùm, ſed etiam exedant & mordicent. Staphiſagria etiam, nihil ab iſtis amaritudine uincitur, eſtq́; iam adeò & acris & calida, ut non modò ſordem ulceribus auferat; ſed ipſam etiam carnem colliquet.

Amari ſaporis facultas.

Amara quibus morbis conueniant.

Staphis agria colliquat carnem.

CAP. XVIII.

Acriũ ſaporũ facultas.

IGitur ſapores acres, primùm exactè eſſe calidos dicimus: dein exedentes, urentes, cruſtam molientes, & colliquantes, ſi uel ipſi cuti imponantur. Nam intra corpus aſſumpti, ſi quidẽ tota ſubſtantia animanti aduerſentur, ipſum putreſacientes corrumpunt: ſin uerò caloris ĩmoderatione dũtaxat, ſi craſſæ ſint eſſentiæ atq; terreæ, interna exulcerant: ſin tenuis, urinam atq; ſudores promouent, in ſummaq́; incidendi & digerendi in halitum obtinent facultatem. Ex quo genere quidam, tum expuitionibus ex thorace, tum menſiũ motibus auxiliantur. Nec uerò ſola uehementi caliditate ab amaris acres ſapores differũt: ſed ꝗ amari omnes non modò calidam habeãt facultatem, ſed etiam ſiccam, & fuligini aſſimilẽ: nimirum à dulcibus excalfactis & exiccatis ſuam ſuſcipiẽtes generationẽ: acres autem, quicunq; amari non ſunt, admiſtam nullã humidi atem

Acres ſapores quõ ab amaris differant.

miditatem sortiantur: quo fit ut eiusmodi corporum à nobis non pauca esitentur. Cæterùm astringentibus medicamentis non parum tenuiora sunt medicamēta amara: acribus uerò, crassiora. Quare nec facilè crassos uiscidosq́; humores pertanseunt, ueluti ea quæ tenuiori essentia sunt prædita: nec ad incidēdum inepta sunt, ꝑinde ut crassiora. In medio siquidē sint utriusq; excessus oportet, quæ incisura sunt. At uerò ferro lapidiq́; ignito ea quæ per erosionem interimunt medicamenta similia sunt: quæ à corporis nimirū calore huc perducuntur: ueluti chalcitis, misy, sori, arsenicum, hydrargyros, lithargyros, & alia innumera. Crassarum enim sunt partiū id genus omnia, & potestate calida: proindeq́; temporis spatio accensa, per eā quæ ab animante proficiscitur mutationem, non aliterq̃ lapis ferrumq́; ignitum, uentrem, tum exulcerāt, tum exurunt: quū scilicet in corpus distribui pręgrauitate non possint. His tamen tenuiora sunt, calx, cantharis, lepus marinus: necnon aristolochia, & iris: quæ quidem hæc ultima duo, & magis sunt illis acria, minimeq́; deleteria existunt. Cantharis autem modicè sumpta, quibusq́; oportet admista, non modò nihil offendit uesicam, sed renes etiam expurgat.

Incidētia q̄lia esse debeant.

Erodentia medicamenta ferro esse ignito similia.

Erodentiū species variæ.

Cantharis cōmode exhibita, expurgat renes.

CAP. XIX.

QVòd itaq; amarus sapor siccis temperie corporibus insit, hinc colligere est, ꝗ & minimè omnium amara putrescant, minimeq́; tum uermes, tum animalcula illa, quæ ĩ radicibus, herbisq́; & fructibus putrescentibus oriri solent, producant. Maximè nāq; uidemus in humidis nasci corporibus uermes ac putrilaginem. Quam obrem quæ exactè amara sunt, animantibus ꝓpemodum uniuersis sunt esui inepta: quū nimirum aial omne sit humidum. Porrò absynthium nō solùm amarum est, sed astringit: marina uerò aqua salsa potius est, q̃ amara. At aqua quæ est in lacu Sy-

Amara minimè omniū putrescere.

Amara cur animalib⁹ vniuersis sint esui inepta.

Animal omne esse humidū.

Maris mortui aqua cuiusmodi sit.

riæ Palestinæ, quę alij uocant mare mortuum, alij stagnum bituminosum, alij denique Sodomenum, gustantibus non salsa modò, sed amara uidetur: estq; adeò grauis & corpulenta, respectu aliarũ, ut ne si coneris quidem insiliens, in profundum differri possis. Inest enim ei salis substantia admodum grauis & terrea: ac proinde tantò est aqua quæ in eo lacu est, marina grauior, quantò marina fluuiali. Poteris autem ipse aquam marinã efficere, colliquato sale in aqua fluuiali: cognoscereq; simul quanto grauior reddatur aqua eiusmodi, quàm sit dulcis. Quin & modũ iam inuenerunt moderatam ad saliendum conficiendi salsuginem, si in ea ouum natare uideatur. Quòd si decoquere salsuginē ipsam uelis, protinus amarior reddetur. Nam quicquid salsum plusculum excalfeceris, amarũ euadet. Ergo in eo Syriæ lacu, quod nimirum aqua quæ in eo est, amaricet, nullum neque animal, neque plãta inesse conspicitur. Immò quum duo in eum longè maximi fluuij confluant, pisciumq; copia scatẽtes, præcipuè qui propè Ierichontē fluit, quem Iordanem appellant, nullus omnino pisciũ fluuiorum ostia excedit: et si captos quis in lacum inijciat, celeriter eos mori conspicit: adeò est omnibus tũ hominibus, tum plantis aduersum, quod amarum existit. Omni autem sali obscura quędam astringendi uis inest, qua eas quæ condiunt carnes constringit ac densat: potissimũ ubi durus, & minimè fragilis fuerit. Talis est exactissimus quidem fossilis ferè omnis: minus autem illo, marinus: tum qui multis in locis aquis leuiter salsis arescentibus prouenit, tertium locũ obtinet, abstergere magis quàm astringere contrahereq; potens. proximas his uires Sodomiticus habet, æquè atque marinus durus.

Salsuginē eam eē ad saliendũ optimã, cui ouum innatare videatur.

Salsa amarescere, amplius excalfacta.

Mare mortuũ, cur nec plantã nec aĩal vllum alat.

Amara eē hominibus atque plãtis aduersa.

Salis vires & differentiæ.

CAP. XX.

PRopinquus est sapor salsus amaro, quum terreni sint ambo, & calidi: non obscura tamen diuersita-

te diſſident: ꝙ uidelicet amarus à calore arido magis ſit extenuatus, & elaboratus. Sic in genere ſalis, qui durior, denſior, atq; terreſtrior eſt, q̃lis ferè eſt uniuerſus foſſilis, minus exiſtit calidus, ſubtiliũq; minus partiũ: q uerò rũpi facilis, laxusq;, tenuior ſimul atq; calidior eſt: in quo genere & ſubamarus cõſiſtit, mediã naturã inter ſalem durum & aphronitrum obtinens. At uerò ſpuma nitri omnium eſt iam dictorum tenuiſſima: ueluti & Aſiæ petræ flos: qui aphronitro tamẽ minus eſt calidus: quare hic excreſcentias carniũ minori cruciatu colliquat. Mordicat uerò eas nitri flos ſiue ſpuma: mordicat etiam, tum aphronitrum, tum nitrum. Cęterùm quæ ſunt craſſa eſſentia, plus rodunt, ubi quendã fuerint calorem nacta.

Salſi & amari ſaporis diſcrimen.

Salis genera.

CAP. XXI.

PLeriq; odores ſimiliter ſaporibus nos afficiunt. Siquidem acida omnia, & præcipuè acetum, ſimiliter odoratum guſtumq; mouet. Tum acria quoq; ueluti, allia, cępæ, & ipſa non minus ꝙ̃ guſtum, odoratum offendunt, mordicantq;. Itaq; nonnullorum corporũ, etiam non guſtantes, qualitatem cognoſcimus, ueluti fimi: proinde ne guſtare quidem aggredimur, ꝙ maxima fides odoratui habeatur. Quin etiã ſi qua boni odoris edulia putrilagine corrupta, odore nos ſuo offendant, ne guſtare quidẽ illa dignamur: fereq; in omnibus mutuò conſentiunt odoratus & guſtus. Attamen in odore ſuauiſſimis, ueluti roſa, plurimum ſanè diſſident. Tantum enim abeſt ut guſtãtibus ſuauia ſint, ut amaritudinem non uulgarẽ exhibeant. Tametſi quod amarum eſt, nunꝙ̃ ſit odoratum. Siquidem generatio amari ſaporis ex dulcibus proficiſcitur à calore extenuatis: ac proinde amara calidiora ſimul & tenuiora ſunt dulcibus. Porrò ſenſus odoris in cerebri collocatur uentriculis anterioribus: odorabiliumq; uaporoſa eſt ſubſtantia. Ea quippè quæ à corporibus defluunt,

Odores pleriq; ſimiliter ſaporibus nos afficiunt.

Amara odorata non eſſe.

Odoris ſenſũ in cerebri uentriculis anterioribus collocari

aeri ambienti permista, in cerebrumq́; per narium inspirationem delata, sensum mouent. Recta ergo ratione odorata omnia eadem & calida sunt quadantenus, quum uaporum copia à calore excitetur. At non quicquid odoratum est, suaue continuò erit. Siquidem non omne id spiritui contento in uentriculis cerebri, familiare existit. Iam uerò in beneolentia & graueolentia odorabilium pleraq; reducimus: appellantes beneolentia quidem proportione quadam ad ea quæ linguæ sunt dulcia: graueolẽtia autem, ad ea quę omnino insuauia. Cæterùm ab ijs quæ exactè, tum salsa, tum acerba sunt, aut nihil, aut omnino parum uaporis defluit.

Odorabilium eē vaporosam substantiam.

Odoratum oē nō esse suaue.

CAP. XXII.

Itaq; haud solida res est, ex odore de sensibilium temperatura conijcere, perindè ut gustu: nimirum ob substãtiarum inæqualitatẽ & differentiam. Etenim quæ odore carent, crassam quidem essentiam obtinẽt: cæterùm quæ sit eorum in calore & frigore cõstitutio, id nondum constat. At quæ odorata sunt, tenuia utiq; sunt quadãtenus, calidaq́;. Porrò quum in rosæ succo (præter ipsius rosæ corpus durum terreumq́;) tria excrementa inueniantur, unum crassum, quale est in uinis fæx: alterum aerium, quod uini flori respondet: tertium aqueum, quod in omnibus bullitionẽ corruptionemq́; molit: certè gustus id genus omnia dijudicat. Siquidem rosam gustantibus aliud quidem acerbum est: id quod terreum ut sit, & crassum & frigidũ, est necesse: aliud uerò amarum, quod tenue est & calidum: tertium deniq; aqueum, necessariò quidem frigidum, sed in tenuitatis crassitudinisq́; oppositione, quodammodo extremorum, quorum uires exoluit, mediũ. Hęc itaq; omnia de succo rosæ per gustum ipsum discernas: at per odorem, haud æquè: quum non perinde omnes eius partes euaporent, nec perinde sensum moue-

Odor nō perinde vt sapor sensibiliũ temperies indicat.

Rosæ iesse excrementa tria.

Rosæ partium examen.

ant. Multò minus ex coloribus de uiribus medicamẽtorum licet ratiocinari: quum in coloribus singulis calida, frigida, humida & sicca reperias. In particularibus autem seminum, radicum, aut succorũ generibus aliquam ex coloribus, licet sumere idicationem. Vt si dicas cępam, scillam, uinum, quãtò fuerint albidiora, tantò & minus calida: quæ uerò subflaua fuluaq́;, calidiora. Idem usu uenit tritico, milio, ochris, phaselis, ciceri, ireos radici, asphodiliq́;, & alijs compluribus. In quoq; enim genere in uniuersum fulua, flaua, rubraq́; omnia albis sunt calidiora.

Colores ad medicaminũ uires dignoscẽdas parum cõferunt.

Calidiora sunt albis fulua, flaua, rubraq;.

Itaq; etsi hinc quoq; coniectura fieri queat, optimũ tamen fuerit per experiẽtiam discretam facultates inuenire medicamentorũ. Siquidem in hac falli nõ possis: licet prius q̃ experientia uirtutem agnoscas, gustus pleraq; indicet, pauculũ etiam approbãte ipso odore.

GALENI PERGAMENI DE SIMPLICIVM

Medicamẽtorum facultatibus. Lib. V.

SVNT ergo (quatenus dictum est) qualitates primę, caliditas, frigiditas, humiditas atq; siccitas. Quę uerò ab illis denominãtur corpora, ea sunt tũ cõmunia omnium elementa: tum ea quæ per harum excellentiam, calida, aut frigida, aut sicca, aut humida nuncupantur: tum ea quæ ad conueniẽs siue symmetrum generis eiusdem, aut speciei conferũtur: quæq́; ad quiduis obuium. Diximus præterea nutrimentum uinci ab eo quod nutritur: medicamentum autem uincere, ac superare alterareq́; corpus cuius fuerit medicamẽtum: idq́; aut una

Qualitates primę quæ sint.

Nutrimentum vinci ab eo quod nutritur. Medicamentũ vicit, alteratq;

corpus cuius medicamentũ existit.

qualitate, aut coniugatis duabus, aut uniuersa substantia, ut complura letalium medicamentorum, nec pauca etiam amuletorum: tum purgantia omnia, & pleraq; eorum quæ attrahentia uocantur. Quæ uerò una duabus'ue qualitatibus in uniuersum nostrũ corpus agunt, ea hoc in libro exponemus, hinc sumpta hypothesi, q̃ simplicium medicamentorũ pleraq; dissimilarium sunt partium, req; uera composita, tametsi appellẽtur simplicia, q̃ cuiusmodi sint, talia natura sint, nec quicq̃ ex nostra industria assumpserint.

Simpliciũ medicamẽtorũ pleraq; dissimilariũ sunt partiũ

CAP. I.

Medicamẽtis quorsum vtantur homines.

MEdicamentis frquenter utũtur homines, tum ob alterationem quam qualitatibus primis moliuntur, dum uidelicet calfaciunt, refrigerant, humectant, & siccant: tum ob eam quæ à secũdis ꝓficiscitur qualitatibus, quarum nimirum ratione, alia emolliẽtia dicuntur, alia tendentia, alia laxantia, atq; alia deniq; aliter nominantur. Siquidem quum particulatim unumquodq; medicamentorum non pari modo ex illis primis qualitatibus suam temperaturam acceperit, inde fit, ut hoc quidẽ ex ijs uim laxandi, tendendi illud, aliud aliam facultatem sortiatur. De quibus sanè siue secundis, siue tertijs facultatibus agere in hoc quinto commentario est animus. Porrò ad simplices intemperies, facilesq́; affectus pellendos, sæpe natura duce, pleriq́; idiotarũ ipsa remedia inueniunt. At phlegmones, scirrhi, œdematis, erysipelatisq́;, nullũ ex illis sibi remedium ducit peruestigandum: tanquam unũquodq; eorum maius iam sit, q̃ pro captu hominis plebeij, ac scientiam requirat uenerabiliorem, quam Medicinam appellant, sicuti & illius professorem, Medicum. Atq; hucusq; & ipsi procedunt, ut sciant ulcus cauũ impleri carne: sordidum purgari debere: æquabile cicatrice induci: non tamẽ norunt, quid carne impleat, quid purget, quid cicatrice inducat: sed ea inuenire, unius

Medicamentorũ tãta in agẽdo diuersitas vnde oriatur.

Idiotarum cognitio quousq; progrediatur.

opus est Medici. Cęterùm quũ ferè numerari nequeãt omnes particulatim uires medicamentorum, si secundum singula quæ ab eis perficiuntur, dum huic aut illi morbo auxiliantur, imponamus ipsis deflexa nomina: multò sanè præclarius uidetur, missa omni, prolixitate cõmodis speciebus compositas definire ipsorũ facultates compẽdiosissimè, sub quibus cæterę omnes quę dici possunt, comprehendunt. Vt si dixerimus non puris mouendi, aut doloris sedandi in triticeæ farinæ cataplasmate, exempli gratia, facultatem inesse, sed modicè tum humidam, tum calidam.

Medicamẽtorum vires particulares numerari non posse

CAP. II.

QVæ in cõmentario hoc discutienda ueniunt, ijs quæ in alijs exposita sunt, magis ad medẽdi rationem pertinent. Igitur ab emollientibus & pus mouentibus orsi, dicamus utraq; calida & humida existere: cæterùm hæc quidem, ceu simillimũ corpori in pus mouendo calorem producere, absq; ulla existentis in eo humiditatis aut consumptione, aut adiectione: illa uerò, ceu maiorem quàm pro natura accẽdentia, nõnihilq́; humiditatis contrahentia. Est autem suppuratio idem quod in pus motio.

Pus mouentia ab emollientibus quomodo differant.

Suppuratio quid.

CAP. III.

SEd nec de emollientibus medicamentis, nec de ipsa emollitione, simpliciter loqui licet, quãdoquidẽ nec de corpore duro, uel molli. Siquidem partim absolutè durum dicit, ut terra: partim per excessum, ut unguis: partim ad symmetrum sui generis uel speciei, ut elephas nimirũ ad Herculem: partim ad quiduis obuium, ut Diogenes ad Aristotelem: ac de molli pari iudicio. Omissis tamen significatis cæteris, de mollibus durisq́;, ut ad cutem hominis temperatissimi, contemplemur, quam sanè regulam & mensuram statuimus, omnium quæ ita dicuntur. In idem aũt recidit, si quod per excessum ad totam substantiam dicitur, sic durum

Cutẽ hominis tẽperatissimi esse regulã secũdũ quã omnia diiudicant

molleq́; appellites, quãdoquidem medium quoddam est tactus noster: uti & Aristoteli uisum est, & Plato quoq; sensisse uidetur, ubi ait. Dura quidẽ, quibus caro nostra cedit: mollia uerò, quæ cedunt carni. Quod uerò in comparatione ad quiduis obuium durum ac molle est, id in eo quod magis minusq́; cedat, iudicari uidetur. Porrò corporum præter naturam induratorũ ad statum naturalem redditus emollitio est.

Tactus hominis temperati medius est omniũ tangibiliũ. Durum quid. Molle quid.

Mollitio quid.

CAP. IIII.

Verùm quum uariè quidq; efficiatur durius, nempè aut siccescens, aut concrescens, aut nimia repletione, sic ut uehementer tendatur: aut deniq; aliqua coniugatione: sequitur ut & propria suaq́; cuiq; emolliendi sit ratio. Cæterùm quod in se cedit, molle est, si quidem corpus id simplex fuerit. Nam quod ex pluribus constat, ac sese inuicem contingentibus, ut tritici aceruus: aut inuicem implicatis, ut lana, simul & cedere potest, nec tamen esse molle. Contrà, in ijs quę summè plena sunt, ut utres, neutrũ latus in se cedit: nec tamen quod continetur est durũ, sicuti neq; id quod continet, q̃ antea durius, etsi sit tensius affectum. Ac talia sanè non dura, sed renitentia appellamus. Vt autẽ non est una ĩduratorum natura, ita neq; una medela. Nam quod à siccitate ĩduratum est, humectari postulat: q̃d à congelatione, excalfieri: quod à repletione euacuari: q̃d à siccitate simul concretioneq́;, humectari simul & ĩcalescere, p ea. s. quę tãtò sunt calidiora et humidiora, quãtò ipsa intẽperies fuerit frigidior et siccior: q̃d à cõgelatione simul & repletione, pariter & calfieri & uacuari. Siccantur porrò corpora citra congelationem, tum in ualidis exercitijs, tum in sole feruenti, tum in ingenti inedia, tum in ardenti febri, & medicamẽtis quæ ita siccant, ut non refrigerent. Congelantur à uehementi duntaxat frigore: sicuti & implentur à largi tantũ humoris affluxu. At siccantur simul & congelantur, co-

Durius quibus modis reddatur aliquid.

Molliendi rationes plures.

Cedentia oĩa nõ eẽ mollia.

Renitẽtia quę. Induratorũ variæ medẽdi rationes.

euntibus quæ simul cõuenire possunt causis: ut si quis supra modum laboret in frigore. Sic quoq; replentur simul et congelantur ab influxu frigido ac partis refrigeratione. Frigoris rursus causa triplex est: una, à foris incidentibus: altera est propria particulæ patientis temperies: tertia ab influente in ipsam humore prouenit. At emollientia pharmaca peculiariter congruunt ijs, quæ concretione induruerunt, magisq; si in eis collectus sit humor præter naturam, ueluti in scirrhosis. Nam si à siccitate induruerint, humectanda, non emollienda sunt. Similiter quæ sunt impleta, nõ molliri, sed euacuari postulant: idq; aut refrigerantibus, aut calfacientibus, aut resiccantibus. Vacuant siquidem frigida repellendo, simulq; cum calore exprimendo uaporis plurimũ: excalfacientia autem, humorem contentũ discutiendo in uaporem: quæ uerò propriè sicca appellantur, in halitus digerẽdo: idq; aut ebibẽdo humores, aut totam alterando particulam. Porrò oleum & aqua calida humectant simul & calfaciunt, idq; multò magis, in unum coeuntia, q̃ si singula per se adhibeantur. Idem efficit eduliorũ qualitas si similiter habeat. Quæ quidem ob id fami caninæ auxiliatur, q̄ affectus is sit frigiditas siccitati coniuncta. Cæterùm cataplasma ex farina triticea in tẽperatis naturis pus mouens, nec naturalem partium humiditatem minuit, nec quicquam illam adauget, sicuti nec calorem intendere potest, nec hebetare, sed tantùm illius substantiam augere. Id igitur genus medicamẽta humida & calida dicimus, ceu similem habentia nobis temperiem, quæ calida existit & humida.

Frigoris causa triplex.

Emolliẽtia q̄bus cõueniãt.

Vacuationum modi diuersi.

Fames canina qualis sit affectus.

Cataplasmatis e triticea farina vires.

CAP. V.

MEdicamenta igitur quæ pus mouent, substãtiam similarium particularum secundum naturam se habentium, tueri potius q̃ alterare sunt nata, quũ nimirum eis similem temperaturam obtineant: humidi-

Pus mouentia tueri nõ ĩmutare substantiam p̄tis sunt nata.

tatem autē ipſam quæ in uacuis hæret, atq; adeò etiā contuſam carnem īmutant. Etenim quum tres in ani- malium corpore fiant alterationes, una planè ſecundū naturam eſt, qua cibi in cremorē nutritioni aptum uer tuntur: altera contraria huic, præter naturam, qua cō- putreſcunt omnia: tertia ex utraq; miſta, & media eſt, partim qdē, cum prima illa cōicans: partim autem cū hac ſecūda, quam præter naturam dicimus. Siquidem alterationi ſecūdum naturam, duo hæc inſunt, * ut & ex familiari materia animantis naturæ alteratio fiat, & materia ipſa à calore ingenito ſuperetur. Ei uerò quæ præter naturam eſt, & ab aliena caliditate mutatio ac- cidit, & ad nihil utile. At media earū, quę comitatē ſup- purationes, ab ingenito quidem calore fit, ſed non pla nè uincente. Pręterea nec ex materia prorſus benigna peragitur, nec etiam omnino aliena. Itaq; quemadmo dum naturales alterationes, quæ ab innato calore pro ueniunt, à ſimili iuuantur extrinſecus (nam quid æquè concoctioni uentris conferre nouimus, q̃ illi humanū corpus admotum? unde nonnulli tum puellos, tum ca tellos, per quietem uentri imponūt) pari modo & quæ in mouendo pure conſpicitē. Cæterùm tale eſſe debet quod mouendo puri adhibetur medicamētum, qualis eſt in naturis temperatis calor natiuus. Quare ſi iuſto calidior natura fuerit, in eo corpore, medicamen quod pus mouebit, tantò oportet ſit temperato calidius, quā tò & natura eius tēperatā in caliditate exuperat. Qua- re cuiuſq; ſingulatim hominis ſuum proprium eſt mo uendo puri medicamentum. Explorandæ autem ſunt, uniuerſę facultates medicamentorum iuxta hominem optimè temperatum: quo quidem propoſito canone, quæ mouendo ſunt puri, calida & humida dicimus, q; illius calidæ & humidę tēperatæ ſint conſimilia: ſicuti calidiora multò, quæ indurata emolliunt.

Alteratio in animalibus triplex.

Alterationi naturali, pter naturā, & medię, quæ inſint.

Cōcoctio quæ fit ab īnato calore, ab externo calido iuuatur.

Pus mouentia qualia eſſe debeant.

Pus mouēs medicamen ęqualem habet calo rē, cū corpore, in quo pus mouetur.

Pus mouentia eſſe calida & humida.

CAP. VI.

INitium autẽ sumit induratorũ affectio ex fluxione uiscida & crassa, paruis particulæ poris impacta. Digesto uerò per halitũ quod in ea fluxione est tenue & subtile, ac deinde quod reliquum est refrigerato, ac ueluti concreto, uocata sequitur scirrhosis. In qua quidem quoniam cum frigiditate humor redundat superfluus, iccirco etiam cõpositam eius esse oportet medelam: ob refrigerationem scilicet excalfacientia poscente affectu: ob superuacaneam autem humiditatem, uacuantia. Quia uerò quæ immodicè, tum calfaciũt, tum siccant, fluxionem ipsam magis impactam reddũt, manifestum est sola ea quæ nõ admodũ calfaciunt, quęq; non magnoperè exiccant (uocant enim talia emollientia) eiusmodi affectus posse sanare.

Scirrhus quomodo fiat.

Scirrhum tollẽtia qualia sint.

CAP. VII.

QVapropter calida sunt id genus medicamenta, nec admodum sicca, à pus mouentibus eo dissidentia, ꝗ calidiora sint & sicciora. Illa enim cognatã ac simillimam corporibus nostris caliditatẽ possident: emollientia uerò, licet ualidiorem habeant, non tãtam tamen, ut attractionis uiolentia desiccent reliquũ. Pręterea, quæ pus mouent, humorem qui præfuit in partibus induratis conseruant: emolliẽtia autem, paulum quidem eius absumunt. In summa, illa quidem, quantitate potius ꝙ̃ qualitate caloris agũt: quę uerò indurata molliunt, qualitate potius ꝙ̃ quãtitate. Itaq; si in parte quę suppuratiõe indiget assidui impositas liceret seruare manus, celerrimè suppuratio perficeretur. Porrò inter emolliẽtia cõnumeratur bdellium, styrax, galbanum, ammoniacum thymiama, medulla, tum ceruina, tum uitulina, adeps caprinus, taurinus, & quæ eiusdem sunt generis.

Emollientia et pus mouentia quõ differant.

Pus mouentia humorẽ qui ꝑfuit in ptibus induratis cõseruant.

Manibus assidue appositis ꝑfici suppurationem celerrime.

Emollientia.

CAP. VIII.

QVinetiam ꝗ emplasticum esse debeat id genus medicamentum, ut exactè puris generatiuum

Pus mouentia debere eẽ emplastica.

ſit,liquidò conſtat. Nam ſi ſubſtantiam innati caloris augere,non intendere qualitatem ipſam conueniat,poros corporis obſtrui eſt neceſſe,quo uidelicet halituoſos tranſpiratus includant. Siquidem ea cataplaſmata quæ aut detergẽtia,aut ualidius excalfacientia halitus difflari permittunt, exiccant quidem,ſed pus non mouẽt. Talis eſt hordeacea,cicerum,fœnigręci,fabaceaq́; farina:amplius etiam erina,eruina,panici,lupinorum, milij,omniumq́; ſimiliter exiccantium. Per detergẽtia quippè,ꝙ meatus reſerent, particulæ calor euolat: ab immodicè autẽ calfacientibus, etiâ natiui caloris ſubſtantia minuitur,ſed qualitas ipſa intenditur: quum tamen halituoſus quidam exuberansq́; ſpiritus deſyderetur, caliditate tamen cõmoderatus. Qui quidem quũ in pueris copioſiſſimus ſit(quod nimirũ intellexit Hippocrates,creſcentia dicens plurimum habere calidi innati)eorum omnes actiones naturales adauget. Verũ nihil prohibet,ſanguineam ſubſtãtiam,ſimulq́; aereã, unà cum ſpiritu,calidum inaudire innatum. Qui ſpiritus in omnibus animantis cõtentus partibus, licet nõ undequaꝗ ſui ſimilis,ſi non ſit eſſentia animæ(ut Stoici quidem exiſtimant)at certè primum eius eſt inſtrumentum. Continetur autem in ſpatijs ĩnanibus quędã ueluti ſpiritus ipſius materia,etiãnum mutationẽ expoſcẽs leuiculam,ut ſpiritus innatus euadat: nihiloſecius tamen conducens admodum ad naturalia opera:ex quibus unum eſt ea quę in pus fit conuerſio:quum in ipſa quædam etiam perficiatur concoctio. Quum igitur aliquid concoquere nobis conſilium eſt, quãplurimum ſpiritum intus ſeruare oportet:nõ autem diſcutere,q̃d faciunt illa quę nuper cõmemorauimus. Porrò omniũ ad puris generationem aptiſſimum eſt, ex ijs quidem quæ irrigantur,aqua temperata,aut hydrelæum:ex ijs uerò quæ perfunduntur,oleum temperatum. At ex ijs quæ ex hydrelęo illinunt̃,farina triticea,& panis ipſe,

Pueris ineſſe plurimũ halituoſi ſpiritus.

Innatũ calidũ. Spiritum eſſe, aut ſubſtantiã animæ aut primum illius inſtrumentum.

Puri mouendo quę cõgruant.

qui uidelicet modicè est coctus. Nã qui plurimum co ctus est, quodãmodo ficcior est, aptusq́; phlegmonis quæ ęgrius concoctionem admittunt: qui uerò minus, ijs quæ feruentes sunt. Et sanè quod ex pane cõficitur cataplasma, difficulter coctioni cedẽtibus phlegmonis idoneum est. Siquidem pani, tum sal, tum fermentum miscetur. Quod uerò ex triticea farina præparatũ est, calidioribus utilius est. Et ipsius etiam triticeæ farinæ quæ pura est, tum panis quoq; qui purus est, puri mouendo congruentior existit: quum furfur & minus sit calidum, & magis desiccet. Farina autem pura, humida est & calida: qualia certè ad pus mouendum conferunt. Itaq; medicamenta quæ phlegmone tentatis imponũtur partibus, si calida sint & humida, ad pus mouendum conducunt, uti adeps suillus & uitulinus. Nam taurinus caprinusq́; illis acrior existit: quam ob rem phlegmonis tum frigidioribus, tum durioribus, magis congruit. Est & adeps gallinaceorum phlegmonis coquendis familiarissimus, magisq́; etiam anserum: quodammodo tamen ad digerendum potẽtior. At agrestium omnium animalium adeps multò acrior & siccior est, q̃ domesticorũ, maximeq́; pardalis, atq; leonis. Quare horũ nullus mouendo puri est idoneus. Porrò pus mouent & pix, & resina: ad feruentes quidẽ phlegmonas, ex rosaceo: ad frigidiores uerò, ex calfacientium aliquo oleo liquatę: utputà cicino, raphanino, ueteri, aut sicyoneio. Quum autẽ cera per se minus sit calida, quàm ut pus mouere possit, solis feruẽtibus phlegmonis apta est, ex calidorum oleorum quopiam liquata. Igitur quæ pus mouent, naturã modicè excalfaciente & humectantem sortiuntur. Cæterùm medicamen puri mouendo idoneum, facultate quidẽ est tale: ubi uerò corpori nostro est admotum, fit actu tale, siue energia. Ergo scirrhum uocant tumorẽ præter naturam, doloris uacuum, sed durum: interdum etiã sen-

Furfuris facultas.

Adipis differẽtiæ.

Pus mouentia modice excalfaciunt, humectantq;.

Scirrhus quid, & vnde gignatur.

Scirrhũ qui gignant ſucci.

ſus expertem. Oritur ſcirrhus ex humore craſſo & frigido, quales ſunt duo duntaxat: bilis uidelicet atra, & ſuperexiccata pituita. Proinde tumores ſcirrhoſi omnino aut pituitoſæ ſubſtantiæ ſunt, aut atrabilariæ, aut ex utraq; miſti. Propriè autem emollientia dicuntur, quæ medentur ſcirrhoſis tumoribus ex pituita exiccata, craſſisq; humoribus ortis. Conſueuerũt enim ij potiſſimùm in muſculorum capitibus gigni. At quæ ab atrabilario ſucco duruerunt, cancroſa ſunt omnia, & ab emollientibus medicinis exaſperantur. Sed his quo pacto proſpicere oporteat, in commentarijs methodi medendi docebimus. Quæ uerò à lento craſſoq; humore concreto indurata ſunt, calida in ſecundo aut tertio ordine: ſicca autem in primo medicamenta deſyderant. Sed quum non exigua ſit in corporibus induratis maioris minorisq; latitudo, neceſſum eſt medicamentorum illis medentium non paruam etiam latitudinem eſſe. In uniuerſum autem ex emollientibus medicamentis, pręſtantiora ſunt, quæ recentia exiſtũt. Siquidem inueterata, ualidius quàm expediat exiccãt. Porrò radix altheæ & cucumeris agreſtis, nonnullęq; aliæ plantæ, partim in oleo, partim in aqua decoctę, emolliunt: ſicuti maluæ agreſtis folia, tum cruda, tũ cocta. Atq; hoc ſimplex medicamentum eſt, ſicût porcinus adeps inueteratus, cui ſalis nihil indere oportet, ſicuti nec emollientiũ ulli. Valde ſiquidẽ ſal exiccat. In ſumma uerò, quæcunq; alia emollire poſſunt, calida ſunt ex ſecundo, & interdũ ex tertio ordine: leuiter uerò ſicca. Sed & his etiã emplaſtica uis inſit oportet, non ſecus quàm pus mouentibus: at quę nõ perinde meatus obſtruat: quod magis, quàm illa, euacuare ſint nata.

Emollientia quæ

Cancroſos ſcirrhos ab vſu emollientiũ exaſperari.

Scirrhis a viſcida pituita ortis, quàlia medicamenta cõueniant.

Emollientia.

Sal emollientibus iniiciẽdus non eſt, quod exiccet valde.

Emolliẽtia debẽt eſſe etiam emplaſtica.

CAP. IX.

At indurantia frigida ſunt, & humida, ut ſemperuiuum, portulaca, pſyllium, lenticula paluſtris, ſolanum: quanquam hoc, in medio exiccantium &

Indurãtia ſunt frigida & humida.

Solani natura.

humectantium consistit, duplicē in se habens substantiam, nempe terrenā & aqueam. At uerò si quid simul & refrigeret & desiccet, sanè & ipsum īdurabit omnino: impropriè tamen, quum concretione potius quàm euacuatione induret corpus. Illa siquidem potius siccitas est, ac proinde non emollitione, sed humectatione curatur: quemadmodum tensio relaxatione, & relaxatio tensione.

CAP. X.

Porrò laxatio in articulis fit, humectatis immodicè quę circa eos sunt ligamentis, pariter & tendonibus: tensio uerò, non etiam simpliciter: sed aut pluscu lum exiccatis, aut refrigeratis, aut phlegmone affectis, aut scirrho. In cute autem non tantùm ita, sed musculis quoque subditis quoquo modo in tumorē sublatis: queadmodum etiam in inflāmationibus accidit. Quā obrem non simpliciter una est species remediorum laxantium: utpotè quum alia humectando, alia calfaciendo, alia emolliendo, quædā uacuando, nonnulla tumores præter naturam purgando, alia etiam per coniugationem, horum quippiam agendo, laxare assolent. Est autem emplasticum medicamentum, quod terrena uiscidaq; substantia, minimeq; mordaci pręditum, illitū meatibus corporis tenaciter hæret.

Laxatio ubi fit & quomō. Tensionis cāę.

Laxantiū species variæ.

Emplasticorū essentia qualis

CAP. XI.

Quod emplastico contrarium est, dici queat poros repurgans, & infarctu liberans: estq; nec uiscidu, nec mordacitatis expers, sed subtile et nitrosum. Nam in ratione tantū maioris, ac minoris differunt, tū emplastica ab ijs quæ sordes nutriunt, tum repurgantia ab extergentibus. Nam quæ poros obstructos reserāt, subtiliora extergentibus sunt, emplasticisq; cōtraria. Sunt autem hæc, tum nitrosa, tum amara. Cæterū ad extergenda ea quæ in superficie sunt, requiritur ut cuti extimę imposita medicamēta ipsa, solā exactamq;

Emplastici oppositum quale

Extergētia cutim quidē, debent esse exacte nitrosa, uiscera autē, uel si aliqd astrictionis sortiant, nihil nocuerint.

nitrosam qualitatem possideāt. At intrò in corpus assumpta, etiam si adiuncta sit quędam astrictio, possint tamē sic quoque magnos purgare abstergereq́; meatus, cuiusmodi in uasis consistūt. Nam foris meatuum exiguitas prius ab astrictione occlusa, quàm probè queat expurgari, non etiam inde in altum abstergentem substantiam recipit, nec expurgatur. At quæ circa uentrem uisceraq́; sunt partes omnes, quum maximos in se habeant meatus, maius accipiun t commodum ex uasorum corroboratione, quàm propter osculorum exiguitatem lędantur. Proinde intus absynthium repurgare potest, foris nō potest: quippè quod ex amara acerbaq́; facultate est compositum. Quæcunque igitur repereris nitrosa et amara, ea ad purgādos meatus omnes, ualere noueris. At cutis & ulcerum sordes, non hæc tantū, sed & uiribus minora possunt auferre, qualia sunt dulcia quę tenuium sunt partium. Porrò scilla, iris, nitrum per se, aphronitrum, spuma nitri, seriphon, abrotonū, cū cibo potuque assumpta, crassos uiscidosq́; humores extenuandi uim obtinent. Quam ob rem lentis ac pituitosis thoracis pulmonisq́; humoribus, aut purulētis & incidendis, et extenuandis, & educendis, aptiora inuenire alia præ istis medicamenta non possis. His ipsis & iecinoris obstructiones expurges, & modicas etiam lienis. Nam quę maiores sunt, uehemētiora desyderant: nempe capparis corticem, radices tamarices, scolopendrion, & scillam, & asplenon. Sed tamen istis utendum est ad iecur quidē, ipsis per sese dūtaxat: ad lienem uerò, mistis aceto, aut ei incoctis: ad thoracem pulmonemq́;, melicrato, ptisanę, oxymeliti, aut dulcium uinorum cuipiam.

Absynthium intus repurgat meatus, foris nequaquam.

Medicamenta ad crassos uiscidosque humores expectorādos cōmoda.

Obstructiones iecoris et liēis, quę potissimū tollant.

CAP. XII.

QVum autem plurimam urinam mouere est cōsilium, non admodum dictis utendum est pharmacis, sed quæ acriora sunt, & magis excalfaciūt. Est

enim

enim omne acre calidũ: cuius generis sunt semen apij, petroselini, fœniculi, dauci, agrioselini, smyrnij, ipsumq́; seseli, ammi, phu, meon, asaron, & cum his acoron: à quibus sanguis non extenuatur duntaxat, sed & funditur & secernitur: nempe seroso & tenui seorsum segregato ad renes, crasso uerò in sese coeunte. Quam obrem puris ex thorace expuitioni ea omnia aduersantur: quum nimirum excalfactoria exiccatoriaq́; sint, necnon secretoria & coactoria. At quę expui debent, mediocrem caliditatem desyderant: ne uidelicet impẽse exiccentur: ac proinde medicamenta illis congruentia, eiusdem utilitatis gratia, cùm sorbitiunculis potionibusq́; exhibentur. Quæ uerò renes expurgant, & ipsa incidendi uim possidentia, larga humiditate non indigent. Porrò quæ callosas consistentias sunt incidere idonea, admodum quidem incidunt, sed minimũ sanè caloris possident. Caliditas quippè callum poeron ue ginit: non incidit, nec diuidit. Cæterùm quæ & incidunt & mediocriter calida sunt, meliora existunt: ut radices regiorum asparagorum, & rubi, & betonica, & polium, tum ochra, & uitrum ustum, & ex scilla confectum acetum, & consimilia.

Acria oĩa esse calida.

Diuretica medicamẽta quę.

Diuretica puri ex thorace expuendo aduersantur.

Expuitioĩbus q̃ sint idonea.

Callis incidendis discutiendisq́ꝫ congruẽtia, qualia esse debeant.

CAP. XIII.

Quæ cutis meatus reserant, ea rarefacientia dicimus: quæ uerò uasorũ oscula, aperientia. Quin & illis contrariorũ, quod poros contrahit, condensans dicunt: quod autem osculum claudit, occludẽs siue obstruens nominant. Cæterùm rarefacientium quidẽ natura modicè calida est, ac tum minimè siccans, tum tenuium partium: aperientium uerò, tum crassarum partium, tum acris ac mordax. His porrò contrariorum, condensantium quidem, frigida sanè & aquea: occludentium autem, tum frigida, tum partium crassarum. Rarefacit igitur chamæmelum, & althea, quodq́; ex ipsis conficitur oleum: nec minus quod ex agrestibus cu

Rarefacientia.

Aperientia.

Condensantia

Occludentia.

cumeribus. Quin & uetus, & cicinum, & raphaninũ, ex eadem sunt nota. Aperiũt autem cyclaminus, allia, cæpæ, fel taurinum, unguentumq́; irinum & amaricinum, quæ & occœcatas hæmorrhoidas aperiũt. At cõdensantia sunt aqua frigida, semperuiuum, portulaca, tribolus uiridis, psyllium, auricula muris, lenticula palustris, ac deniq; quæcunq; refrigerant, sed non astringunt. Proinde mandragora, cicuta, altercũ, papauer, si eis quis modicè utatur, condensandi uim obtinent: sin liberalius, non modò condensandi, sed stupefaciendi, & necandi. Occludunt porrò meatus omnia quæ ualidè astringunt, nec tamen acrimoniã habent adiunctã: quum nimirum essentia talium sit simul terrena & frigida. Medicamenta uerò quæ frigida quidem sunt aut æquè, aut amplius: sed substantiam sortiuntur aqueã, ea inquã debiliter & contrahunt & constringũt: uidelicet propter ipsam molliciem: quare condensantia potius quàm obstruentia dicuntur. Quippè quicquid ualenter tum constipare, tum constringere debet, robur quoddam renitens, & durum, habeat oportet.

Hæmorrhoidas aperiẽtia.

CAP. XIIII.

QVę itaq; citra molestiã excalfaciunt, ea sola omnium sunt rarefacientia. Si uerò non modò calida fuerint, sed etiam consistentia crassa, si quidem uehementia sint, & caustica, hoc est urentia, ignis instar corpus colliquant, & sæpe escharas ritu cauterij inducunt. At si debilius quàm ut urere possint, excalfaciant, anastomoticam, siue aperiendi uim obtinẽt. Quod autem causticũ, non tamen ueheměter, est, pręterea essentiæ tenuioris, id prorsus ab omni mordacitate aberit: aut cum exiguo, tum dolore, tum morsu eliquabit partes carnosas. Nam quod nõ confertim alterat, ut quę uehementer sunt calida, quodq; non ægrè penetrat, ut quæ crassæ sunt essentiæ, ea latentem actionẽ obtinent. Porrò alterationem subitæ confertæq; mutationes, sicuti

Rarefacientia.

Colliquantia.

Anastomotica

& penetrationũ quę uiolentæ sunt, quales proficiscun tur à causticis, & escharoticis, maximè sensibiles sunt. Cæterùm de quibus nunc agimus, minimè faciunt eschar as, uocanturq́; putrefacientia, licet impropriè, atq; ob symptomatis tantũ similitudinem: quũ ab utrisq; nullo doloris sensu corruptio fiat. Nã quę uerè putrefacientia sunt, humectant simul & calfaciũt. Multis autẽ modis corrũpi quid potest. Corrũpũtur siquidem plus nimio refrigerata, aut excalfacta, aut humectata, aut exiccata. Non tamẽ quicquid corrumpitur computrescit, sed quibus id cum fœtore accidit. At medicamẽta de qbus nũc sermo est, putrefaciẽtia, q̃lia sunt auripigmẽtum (q̊d arsenicum uocãt) sandaraca, chrysocolla, dryopteris, pityocãpe, & aconitum, omnia colliquare sunt nata, & potissimum carnẽ tenellam, idq́; absq; dolore. Ex quibus quidem nõnulla imbecilliora cæteris ut ustæ petræ flos, extimã tantùm superficiem, quã contigerint, exedendo, ulceribus excrescentibus cicatricem inducunt: quãquam medicamẽta quæ uerè ad cicatricem perducũt, nec detrahere, nec liquare carnẽ, sed durare, & siccare sunt nata: ut alumẽ, galla omphacitis, æs ustum, ac maximè lotũ, cum eisq́; fructus spinæ Ægyptiæ, siccaq́; mali granati putamina.

Corruptionis modi diuersi.

Putrefactioni fœtor necessario accedit.

Putrefacientia q̃ carnẽ absq; dolore liquant.

Cicatricẽ inducentia medicamenta quę.

CAP. XV.

ID igitur est in planis ulceribus ad cicatricem ducendis consilium, ut caro alteretur, fiatq́; cutis: id quod perficitur per ea quæ illam contrahere, constringere, constipare, densare, siccare, & in callũ cogere ualeant: quum nimirum cutis, ueluti in callũ durata caro sit. Ea ergo medicamenta quæ sic agere possunt, primariò proprieq́; dicũtur epulotica, siue ad cicatricem ducentia: cætera uerò quæ exedunt carnẽ, secundariò, & per accidens: sicuti & ea quæ absq; astrictione desiccandi uim habent mordacitatis expertem. Nam & hęc quoq; ex accidẽti cicatricem inducunt: cuiusmodi

Epulotica quę dicãtur primo & quæ secundario.

utiq; medicamentum est, myrrha, lithargyrus, ostreū, & diphryges combusta: quandoquidem & ipsa cicatricem sæpe inducunt illita. At uerò medicamenta citra morsum mediocriterq; abstergentia, cauitates ulcerum implent.

CAP. XVI.

Porrò attrahentes facultates sunt quæ ex alto uehementius extrahunt: repercutientes uerò, quæ in altum occurrentes sibi succos repellunt. At essentia illis quidem calida est & tenuium partium: his uerò frigida, & crassarum. Attrahit enim perpetuò calidum: repellit uerò frigidum. Verùm quod calori iunctam partium tenuitatem sortitur, trahit uehementius: quod autem crassitudinē frigori, uiolentius repellit. Atq; astringentium quidem nota est essentia. Attrahētium autē, alia spōte est nata, ut dictamni, propoleos, thapsiæ, sagapeni, succiq; cyrenaici & Medici essentia: alia uerò * à putredine exasperante suam ducit eriginem: qualis tum fermēto, tū psorico inest. Quòd si fimis quoq; ex putrefactione generatio constat, utiq; omnes attrahendi facultate pollebunt: sed non parua illis differētia inest. Nam columbinus admodū attrahit. Ex æquo autem utrinq; ab eo recesserunt, ad calidius quidem anserinus: ad frigidius uerò gallinaceus. Hoc etiam magis uincuntur humanus & suillus. At canum stercus simile est medicamentis extergentibus, maximè si uescant ossibus. Crocodilorum autem stercus magis etiam id perficit. Est & aliud attrahentium medicamentorū genus, quod qualitatis familiaritate attrahit: id q̄d aliud est nihil, q̄ totius essentiæ similitudine: ceu quæ nutriū tur, familiaria nutrimenta attrahunt. Talium enim medicamentorum sunt purgantia omnia, & amuletorum nonnulla. Cæterùm calida ut sint id genus omnia est necesse. Quinetiam, inter ea quæ essentijs similia sunt, quod calidius fuerit, id potentius attrahet.

Attrahit calid. Repellit frigidum.

Attrahētiū essentia duplex.

Fimus omnis attrahit.

Stercorū differentiæ.

Trrahentia similitudine essentiæ.

Calidiora trahere potētius.

CAP. XVII.

IAm uerò facultatum alexipharmacarũ natura est duplex. Quædam siquidem alterant: quædam euacuant uenenum lædens, aut deleterium medicamentum. Alterant igitur una qualitate, idq; rõne cõtrarietatis: aut duarum coniugatione: aut deniq; tota substãtia. Euacuant totius substantiæ similitudine, & caliditate subtilium partium. Cæterùm alexipharmaca medicamẽta, sanè facultate sunt media inter corpora quæ oblæduntur, & medicamenta lædentia: ut uidelicet eadem sit proportio corporis, ad facultatem alexiteriam, quæ illius ad deleteriam. Quamobrẽ omnia propemodum quæ deleterijs aduersantur medicamentis, si largius sumpta fuerint, grauiter animantis corpus offendunt. Quapropter ea exhibeãtur moderatione, ut nec copia nimia corpus oblædãt, nec exiguitate sua à deleterijs uincant. Euacuatur autem omne deleterium uenenum à foris impositis medicamentis, nempè aut caliditate attractionem molientibus, aut totius substãtię similitudine. Quum igitur omnia deleteria medicamẽta aduersissima secundum temperiem sint corporibus quæ ab ipsis læduntur, certè si à similibus tẽperie medicamentis uacuentur, erunt utiq; & hæc corporũ naturis contraria: ut sunt haud dubie aliqua ex parte contraria, non tamen adeò ut interimant, sed in corporis perpetientis, & medicamenti lædentis medio librent.

Alexipharmacarum facultatum natura duplex.

Alexipharmaca esse media iter oblęsa corpora, & lædentia medicamẽta.

CAP. XVIII.

AT facultas quæ uerè & est & dicitur anodyna, eorum est, quæ primo ordine excalfaciunt, tenuemq; essentiam sortiunt. Quæ uerò impropriè anodyna uocatur, ijs medicamentis inest, quæ suo ingenti frigore partẽ stupefaciunt. Est autem stupor paulò minus quàm insensibilitas, ac sensus priuatio. Cæterùm quę affectum sanando dolorẽ sedant, nec meritò dici anodyna possunt: nam id est omnium curãtium cõmune.

Anodynæ facultatis natura

Stupor quid.

Anodynorum opera.

Quæ itaq; re uera sunt anodyna, partium sint tenuiũ, & calidiora q̃ quæ symmetra sunt, est necesse: ut scilicet euacuent, digerant, rarefaciant, extenuent, concoquant, & ęquabile reddant, quicquid partibus doloris est causa. Quare nihil ꝓrsus astrictionis habeant oportet, ne si pars quidem aut affectus exposcăt. Ex quibus liquet, q interdum affectionem non iuuabunt, sed tantũmodo mitigabunt dolorē: quando uidelicet uerè anodyna dicentur. Interdum adiuuabunt affectum, dicenturq; simul anodyna, & salubria. Igitur medicaminũ anodynorum quædam ex primo sunt calfacientiũ ordine, quę propriè anodyna dicunt̃, ut anethinum oleũ: quædam similiter ut corpus nostrum, qualia sanè pus mouentia. Quæ uerò soporem epota inducunt, temperiem sortiuntur uel summè aduersam ijs quæ reuera sunt anodyna. Refrigerant siquidem omnia corpus, & sensum eousq; stupefaciunt, ut si paulò liberalius bibantur, mortem afferant. Cęterùm ad usum propositũ optima sunt quæ desiccant. Quæ uerò existentia frigida, humiditatis etiam copiam obtinẽt, ut cicuta, ea potui non sunt utilia. Talis est mandragora, excepto eius cortice sicco: & altercũ præter semen. Sunt tñ & quæ nobis tota essentia aduersent̃. Proinde si uel minimũ eorum assumptũ fuerit, oĩno lædat necesse ẽ: ceu dryopteris, pityocampe, thapsia, solanũ manicum, hydrargyros: & fungorum nõnulli: præterea saliua & fel animalium uenenatorũ. Nam talia omnia genere sunt deleteria, non quantitate. Ac proinde nihil eorum in alexiterias antidotos indit̃, ut solet papaueris succus, myrrha, styrax, & crocus. Nam tametsi quædam horũ dementent largius bibita, quædam mortem inferant, mẽsura tamen conuenienti permista alijs, adiuuant. Eorum porrò quæ mentem lædunt, pleraq; etiam caput degrauant, uaporibus ipsum implẽtia: Sunt quæ id affligant, oblædentia uentriculum. Cõmuniter uerò ce

Anodynis nihil debere inesse astrictiõis

Anodynorum differentia duplex.

Deleteria tota substantia quę

Deleteria quã titate q̃ sint.

rebrũ uniuerſa duobus modis infeſtant,aut totius ſubſtantiæ contrarietate:aut quum una duabus'ue qualitatibus illius temperaturam immutant.

CAP. XIX.

Vocabulum hoc purgans,una quidem,eáq; cõmuni ratione,de ijs omnibus dicitur,quę quouis modo animalis excremẽta expurgant:alia uerò de ijs tantùm enunciatur per excellentiam,quę aut per uomitũ, aut per alui deiectionem,purgationem moliuntur:ita ut ab his diuerſi gñis ſint ea quę tum ꝑ nares,tum per os à capite humores eliciunt. Eiuſdem cum iſtis ſunt generis,quæ uuluæ admota,ui quadam attractrice illius excrementa repurgant. Quæcunq; ſiquidem purgare animaduertimus, ea trahendi uim poſſident, alia unum quempiam ſuccum:alia duos,aut etiam plures, idq; illis inter ſeſe cõmune exiſtit.Nam quę craſſos humores extenuando,aut urinam ciere poſſunt,aut ex pectore pulmoneq; eijciendis excreationibus auxiliari, aut menſtruas purgationes ciere, purgant ſanè & ea aliquo pacto,uerùm antedictis non ſimiliter nuncupant,ſed alia dicũtur diuretica,alia bechica,alia mẽſes mouẽtia,hac re à ſuperioribus diuerſa, ꝙ non habeãt uim familiarium ſuccorum attractricem,ut illa. Bifariam autem dicuntur bechica:partim ꝙ tuſſim prouocent:partim ꝙ eandem ſedent. Atqui contrariæ horũ ſunt facultates. Alia enim extenuandi naturam habẽt: alia incraſſandi. Atq; extenuandi quidem facultas, in calidis & tenuium partium ſubſtantijs ſita eſt: incraſſandi uerò,frigidis,& craſſarũ partiũ eſſentijs ineſt.

Purgãs medicamen multiplex habet ſignificatum.

Purgãtiũ alia vnũ alia duos trahunt humores.

Bechica dicibifariam.

CAP. XX.

Lactis & ſeminis effectrices facultates ſunt, partim in medicamentis tantùm: partim in alimẽtis. In medicamẽtis quidem, quum ſuccos pituitoſos excalfacientes in ſanguinem uertimus:in alimentis autẽ, ſecundũ ſubſtantiæ totius ſimilitudinẽ: ubi uidelicet

humorũ corporis humani tẽperies,

boni sunt succi, & humida, & tepidè calida, ceu ipsum lac. Siquidem sanguis est caloris mediocris particeps: plus uerò q̃ mediocris, bilis: sicuti pituita frigiditatis. In medio autem pituitæ & sanguinis lac ipsum consistit: propius tamen sanguinẽ uersus inclinans. Vbi igitur ob penuriam sanguinis parum lactis in mammis cõficit, humectãte simul & calfaciente uictus ratione est opus. Si uerò ꝗ biliosus fuerit, in primis purgationem ipse sanguis desyderat: mox uictum quem nuper diximus. At si ꝗ pituitosus, medicamenta requirit excalfacientientia aut primo, aut secundo ordine, non tamen exiccantia. Verùm inter ea potiora sunt quæ non tantũ medicamẽta sunt, sed & nutrimẽta, ueluti eruca, fœniculũ, anethũ. Intelligo enim ipsas herbas etiamnum uirentes & humidas: nam quę siccæ sunt, plus q̃ par sit & excalfaciunt & desiccant. Huius generis est smyrniõ, apium, sion, polion, eaq; prius q̃ exiccentur. In summa uerò quęcunq; calfaciunt plus q̃ expediat, quæq; desiccant aut refrigerant, partim qualitatem ipsius sanguinis uitiantia, partim ipsum minorem reddẽtia, lactis prohibent generationem.

Lactis temperies.

Lactis gignendi ratio.

Lactis generationem quę ꝓhibeant.

CAP. XXI.

Porrò dictis adsimilem facultatem obtinent, quæcunq; prouocare aut sedare menses possunt. Vtrunq; enim cõmunis materia est, nempe sanguis in uenis contentus. Quare ubi hic fluxilis fuerit, & qualitate contemperatus, utriq; abundantem copiam suppeditat. Cõmunes præterea uberibus uteroq; uenæ sunt non exiguę: Itaq; ubi ad alterutram partẽ sanguis defertur, altera siccescit. Proinde quibus menses mediocriter deferũtur, ijs lac minimè in mamillis colligitur, Quibus uerò hoc largè suppetit, ijs planè menses cohibentur. Quocirca mirandum non est, si tum uictus, tum medicamenta similia sint, nẽpe & ea quę gignunt, et sedant menstruas uteri purgationes: et ea p̃ lactis in

Sãguis est materia mensium & lactis,

Venas esse cõmunes vberibus & matrici

Lacti mẽsibusq; gignendis, eãdẽ victus & medicinæ rationẽ desyderari.

uberibus generationem, tum procurant, tum suppri-
munt: quãquã hactenus differant, quod & calidioribus, &
magis incidentibus nonnunquam menstrua purgatio
indigeat: quum nimirum ea in parte sitæ uenæ magis
aperiri debeant, quàm quæ tendunt in mãmas, & sangui-
nem fluxilem magis requirant, utero ad delationẽ eius
nihil conferente. Mittuntur enim in uenas quæ comit- Menses demit
tuntur illi, non attrahunt menses. At sanguis in ubera ti in vterũ, nõ
non tantùm mittitur, sed etiam trahitur: ac proinde le- ab illo attrahi.
uiori subsidio medicaminum opus habet, quum non
abundè in mãmas is confluit. Medicamẽta etiam quę
iuuãt ut sanguis in mamillas ferat, imperfectas etiam
purgationes promouent. Sin autem nimis oblęsæ sint,
aut planè retentæ, nullum eiusmodi eas sanare potest:
uerũ sabina, meion, iris, calamintha, pulegium, dicta-
mnũ, asarum, costus, casia, cinnamomum, amomum,
aristolochia, buniũ, & eius gñis reliqua, exactas ute- Menses & vri
ri purgationum retentiones persanant: taliáq; etiã uri- nas quę eliciãt
nam promouent. Sed ab ijs quę diuretica tantùm dicũ Menses ducen
tur, hoc quidem differunt, quod non uehementer desiccẽt. tia a diureticis
Etenim quę non desiccant, & modicè calfaciunt, lacti quõ differant.
sunt generando utilia: quæ uerò plus excalfaciunt, non
tamen ualenter desiccant, mensibus eliciendis sunt cõ
grua. Verùm & utraque hæc urinas prouocant, necnon
in primis ea quæ desiccantia, etiam calfaciunt. At præ
ter alia & reddendis ex pectore pulmoneq; excreatio-
nibus incõmoda sunt desiccantia. Poscunt quippè &
ipsę incidi quidem, non tamen exiccari: ceu & renum
uesicæq; calculi.

CAP. XXII.

SEmen generant cibi qui probè nutriunt, & flatulẽ- Semen quę gi
ti sunt, familiaresq; totis substantijs: medicamenta gnant, extin-
uerò flatulenta etiam & calida. Extinguũt autem desic guantque.
cantia & refrigerantia omnia, quæq; totis substantijs
cõtraria sunt. Porrò prouocant quæcunque calida sunt

& flatuosa absq; desiccatione: supprimunt uerò cõtraria. Etenim quum seminis substãtia ex bona superfluitate generationem sortiatur, sitq; etiam flatuosa: bene nutriant & flatulẽta sint, necesse est, quæcũq; semẽ aut procreare, aut prouocare possunt. Quare bulbi, cicer, fabæ, polypodes, cornus, edulia multi seminis & dicũtur & sunt. At scincus & satyrion medicamenta ad id apta existũt. Porrò simul cibi & medicamina multi seminis sunt lini semen, & eruca. Cæterùm quæ refrigerare sunt nata, tam edulia, quàm medicamenta, semen cogentia, incrassantia, & stabile reddentia, uim habent ipsum supprimentem, non autem corrumpentem: ut lactuca, blitũ, atriplex, cucurbita, mora, melopepones, cucumeres, siue maturi, siue immaturi. Iam uerò quæ desiccant, ne esse quidem semen permittũt, etiamsi natura calida sint, ut ruta. Quòd si etiam non calfaciant, multò minus: ut nymphęa. Eandem proportionem tũ esculentorum, tum medicamentorum est inuenire, circa lac & menstrua. Sub idem genus cadũt, quãuis alio modo, quæ respirantium instrumentorum reijciendis excreationibus auxiliantur: quæq; urinã ciere possunt. Hæc enim omnia extenuandi facultatem obtinent, uti contraria incrassandi.

Semẽ prouocãtia supprimentiaq;.

Semen supprimunt oia refrigerantia.

Semen ne esse quidẽ pmittũt, quæ siccant.

CAP. XXIII.

Ocularia medicamenta.

TAmetsi collyrio diarodon, & diapompholygos, & cygnio, & thure, uti possimus ad aures, aut os, aut nares affectas, necnon ad pudẽdum & anum, quia tamen frequẽtius ad oculorum morbos ijs utimur, ob id nimirum ocularia medicamenta uocantur: sicuti alia hepatica, alia splenetica, stomachica'ue, secundum differentiam particularum quibus solent auxiliari creberrimè.

CAP. XXIIII.

DVm autem ij qui Methodici nominantur, metasyncriticas quasdam materias & facultates appellãt,

præterq́ꝫ ꝙ obſcura & falſa loquũtur, etiam ſuæ ipſorum hæreſi maximè repugnantia aſtruunt.

CAP. XXV.

EX operibus autem contrarias iudicare facultates oportet: dicentes quaſdam eſſe facultates emplaſticas, & his contrarias, tum extergentes, tum farctu liberantes: prætera emollientes, indurantes, laxantes, & contendẽtes. Nam aſtringẽtes, acres, amaras, acidas, atqꝫ dulces, non facultates medicamentorũ, ſed guſtus eſſe qualitates monſtrauimus. Quanquam & harum etiam tum actiones, tum temperaturæ nobis ueniunt inueſtigandæ. Etenim aſtringens, terreſtre eſt & frigidum: acidum, ſubtile & frigidum: amarum tereſtre & ſubtile: quod inſignis qualitatis expers, frigidum ſimul & aqueum: acre, igneum: ſalſum terreſtre & calidum: nondum tamen igneum: ſimiliter dulce, calidũ, ſed nõdum urens: quæ deniqꝫ oleoſa ſunt, omnia aquea ſunt & aerea. Sequuta ſanè ſunt temperaturas eorũ, & opera. Nam aſtringens contrahere, conſtringere, denſare, repellere, incraſſare, omniaq́; refrigerarẽ, exiccareq́; eſt natum: acidũ uerò incidere, extenuare, farctu liberare, & ꝑpurgare citra calfactionẽ & cum aliquantula repercusſione poteſt. At acre ſimiliter ut acidum extenuatq́; & perpurgat, necnõ perrumpit, attrahit, & eſcharam inducit: cæterùm calfaciens, & digerens. Sic amarũ quoqꝫ meatus perpurgat, abſtergit, extenuat, ĩcidit humorum craſſitiẽ abſqꝫ manifeſta excalfactione. Quod qualitatis eſt expers incraſſat, cogit, contrahit, extinguit, ſtupefacitq́;. Porrò ſalſum contrahit, conſtringit, condiendo ſeruat, deſiccat citra apertã aut frigiditatem, aut caliditatẽ. Dulce uerò concoquit, laxat, rarefacit: oleoſum deniqꝫ humectat, emollitq́;, et laxat. Ex quibus ſanè facilè inuenire licebit, qui nã ſapores temperie, & qui ſint contrarij operibus.

Guſtus qualitates quæ ſint.

Saporum temperaturæ.

Guſtatiliũ qualitatũ facultates & opera.

CAP. XXVI.

Symmetrum quid dicatur.

SYmmetrum appellare medicamentum conuenit, quod nec excalfacit, nec desiccat, nec refrigerat, nec humectat: nec calidū, frigidū, humidū, siccum'ue existit. Quod uerò aut calidius, aut humidius, aut frigidius, aut siccius est, à uincente, seu excedente facultate cognominatur. Porrò per unumquēq; excessum quatuor posuisse ordines, quod ad usum spectat, sufficit: calidum quidem exempli gratia nominantes primi ordinis, quod nos excalfacit, non tamē euidenter, sed ita ut opus sit rationali demonstratione. Quæ uerò manifestè calfacere nos dicuntur, ea secundi ordinis esse dicentur. At quæ iam uehementer quidē, non tamē summè, tertij. Quæ autem adeò excalfacere possunt, ut escharam moliantur & urant, quarti: similiterq; in alijs exuperantijs existimandum. Nam quę adeò uehementer refrigerant, ut extinguant, & ipsa quarti sunt ordinis. Cæterū nullū inuenire est, q̊d quarto desiccet ordine, quod non etiam urat. At tertij ordinis exiccantium quippiam eē possit, quod minimè urat, ceu omnia quæ uehementer astringunt: ex quibus est omphaciū, rhus, alumē, balaustia, galla omphacitis. In his autem ipsis quædam uicina sunt adurentibus, ut squama æris, & æs ustum, quasi inter tertium quartumq; ordinem hęreant. In medio tertij est æs ustum, si lotum sit: in principio tertij hypocystis. Sic in secūdo & quarto differentias licet cōstituere triplices: quū non perinde urāt cauterium & napy, licet ambo quarti sint ordinis.

Ordines, siue gradus excessuū, quatuor.

Exiccantia quarto ordine, etiam urunt.

GALENI PERGAMENI DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM Facultatibus. Liber VI.

GENERALIS igitur sermo de facultate medicamentorum simpliciũ, uniuersus iam superioribus libris finem suum cõsequutus uidetur. Tempus uerò iam est ad sermones particulares, siue speciales transire: hoc solũmodo repetentes, primùm quidem, in natura temperatissima: secundò in intemperata: postea deinceps in simplicibus morbis, faciendum esse periculum de facultate ipsorum medicamentorum. Cæterùm quoniã medicamenta omnia; partim quidem sunt animalium partes, aut plantarum, aut fructuum, aut horum liquores, aut succi: partim autem ex metallis sumuntur: optimum mihi uisum est de plantis ante omnia disserere: dein, de metallicis pertractare: ac ultimò ad animaliũ partes transire, idq; obseruato literarũ Græcarum ordine. Curabimus autem semper, ut (quod monuit primo oraculo Hippocrates, uitam pronunciãs breuem, & artem longã) festinantes quàm maximo studio, uiã incedamus compẽdiosissimam, per ea nẽpe quæ sunt in arte utilissima. Inter omnes porrò Dioscorides pfectissimè mihi uidetur confecisse tractatũ de medicamentorum materia. At qui aggrediuntur figuras herbarũ describere, quas ne per somnium quidẽ uiderũt, ij certè uident præconibus similes, qui notas ab alijs acceptas fugitiui mancipij publicant, quem ipsi nunq̃ uiderunt: imò quem ne agnoscere quidem possint, si propè assisteret. Illos etiam nõ possum non accusare,

Medicamenta in qbus experiri debeamus

Vita breuis, Ars longa.

Dioscoridẽ exactissime tradidisse historiã plantarum.

Herbarum formas nõ eẽ ex libris discẽdas

qui primi herbarũ formas, scriptis docere conati sunt, quum melius existimem ab ipso præceptore oculis discere, ac non assimilari ijs, qui ex libris prodeunt gubernatores.

Abrotonum.

Abrotoni temperatura & essentia.

ABrotonum calidum & siccum est facultate, in tertio recessu, aut ordine, qui ad temperatam naturam expenditur, situm. Valde siquidem est amarũ: qui sapor, quum essentiæ terrenę sit, à largo est calore extenuatus. Porrò si quibus per circuitus redeũt rigores, ante inuasionem rigorum eos abrotono confrices, minus utiq; concutientur, subitoq́; sensum caloris percipient. Quòd abrotonum etiam lũbricos perimat, par quidem est, quum sit amarum. Cæterùm & digerendi & incidendi quãdam uim habet, ipsoq́; absynthio maiorem: quandoquidẽ paucissimę acerbitatis particeps est abrotonum: haud autem exiguæ absynthium. Vnde inimicum sanè est uẽtriculo abrotonum, ueluti etiã seriphum: gratum uerò et amicum absynthium. Per se quippè amarum omnifariam est infensum uentriculo: austerum uerò, aut acerbum, aut in summa astringẽs, amicum & familiare. Abrotoni duę sunt species: quarum alteram sanè marem, alteram fœminam uocant. Similiter & absynthij tres species, aut differentiæ assignantur. Quarum unam eodem cum genere ipso nomine appellant absynthium: cuiusmodi est Ponticum. Secundam autem Santonicum: ac tertiam, deniq; Seriphum. Quibus omnibus absynthiũ quidem minus est calidum, nempe plurimam astrictionem obtinẽs. Non tamen minus deficcatorium existit. Cæterorũ autem, Santonicum à Santonia regione, in qua nascitur, nomẽ sortitum, proximam habet facultatem, Seripho paulò imbecillius in extenuando, calfaciendo, desiccãdoq́;. Porrò ipsum Seriphum Abrotono minus est calidum, uerùm calidius absynthio, stomacho impendio

Abrotono siqs perfricet ante iuasionem, minus a febrili rigore infestabitur.
Abrotonũ uermes perimit.
Abrotonũ inimicum uentriculo.
Absynthiũ uẽtriculo gratũ.
Astrigẽtia sunt amica uentriculo.

Absynthii tres species.
Santonicum
Seriphum.

inimicum, nempe cum amaritudine, prę se etiam quãdam ferens salsedinem. Sed nonnullam tamẽ, & si minimam, astrictionem sortitur. Sic abrotonum & santonicum admodũ sunt infesta uetriculo. Solum enim inter ea absynthium, & maximè ponticum, gratũ stomacho existit. Abrotonum ustum, calidũ siccumq́; facultate est, magis etiam quàm cucurbita sicca usta, & anethi radix. Illa enim ulceribus humidis simul & citra phlegmonẽ callo induratis conueniunt: ac proinde maximè præputij ulceribus cougruunt. At cinis abrotoni ulceribus omnibus mordax est: atq; iccirco ex oleo aliquo tenui, cicino scilicet, aut raphanino, aut sicyonio, aut ueteri, & maximè Sabino, ad alopecias accõmodatur. Tum barbam tardius nascẽtem, in eorum aliquo, nec minus lentiscino maceratum, elicit.

Cucurbita usta præputii vlceribus cõgruit.

Abrotoni cinis ex aliquo oleo calido barbã tardius nascentem elicit.

Agnos. Vitex.

Agnos. Vitex.

AGgnos, aut uitex, fruticosa illa plãta, calidus quidem & siccus est, tertio ordine, uerùm multũ tenuis substãtiæ, tum gustu acris simul & astringens: ipsas tamen uitices ad medicinam habet inutiles. Cæterùm folia, semenq́;, et flos, calida siccaq́; sunt facultate, necnon tenui substantia, quare sæpe nobis sunt usui. Porrò semen edendo est: tam perspicuò tamen calfacit, ut capiti dolorem hoc nomine pariat: quãquam si id frigatur minus caput tentat. Vtcunq; autem sumatũ, flatus uentris discutit. Præterea tum semen, tum flos, tum folia, uenereas intemperantias compescunt. Quare non tantùm esa potaq́; conferre ad castitatem uidentur, uerùm etiam substrata, unde plãta ipsa, agnos, hoc est casta uocatur. At ruta quàm agnos, magis quidem excalfactoria & exiccatoria existit. Adhæc, agni quidem semen ac germina, modicã astrictionem ferunt: at ruta ubi aruerit, exactè amara est & acris: quãdiu uerò humida fuerit, subamara. Nulla tamen austeritas aut acerbitas illi inest: aut illa certè obscurissima Quocirca &

Viticis semen capitis grauitatem parit.

Vitex venereas intẽperantias cõpescit.

Rutæ facultas

Vitex obstru-ctis cōfert, mē-sesq; ꝓmouet.

ad iecur & lienem indurata & obstructa, agni semen potius ꝗ̄ rutæ competit. Præter dicta autem agnus & mēses mouet, & indurata digerit, & lassitudinē tollit.

Agrostis. Gramen.

Agrostis. Gramen.

GRaminis radix, modicè frigida est et sicca, mordacitatem quandam exiguam, & partium tenuitatē obtinens. At herba ipsa primo quidem recessu refrigerat, in humiditate uerò & siccitate existēs q̄ moderata.

Gramen esculentum.

Graminis escu-lēti radix cruē-ta vulnera glu-tinat, frāgitq; lapides.

EIus radix est modicè frigida et sicca, ꝓindeq́; eruēta ulcera glutinat. Ipsa autem herba illita non uehementer refrigerat, in medio cōstituta humiditatis & siccitatis. Radici porrò mordacitas & tenuitas quædā exigua inest, qua nimirum lapides frangit, si quis eam decoctam bibat. At semen alterius quidem, imbecillū est: eius uerò quæ in Parnaso nascitur, urinam ciet, ac fluxus uentris & stomachi resiccat. Vis enim eius est exiccatoria, tenuium partium, & subacerba.

Graminis se-men.

De quatuor Anchusis.

Anchusæ qua-tuor species.

ONoclea quam uocant, radicem habet admodum refrigerantem, desiccantem, astringētem, & subamaram, corporibus condensandis & modicè extenuandis idoneam: tum abstergendis quoq; & abluendis biliosis & salsis succis. Quare aurigini & lienosis est utilis. Præterea cum polenta illita, iuuat erysipelata, & abstergit non modò epota, sed etiam admota extrinsecus: proinde aceto macerata uitiligines et lepras sanat. At folia ipsius herbæ imbecilliora radice sunt, non tamen à resiccatione & astrictione aliena. Itaq; ꝓfluuiū sanant cum uino pota. Lycopsos nominata, refrigerās etiam & siccans, similiter erysipelatis congruit. Cæterùm radicem ꝗ̄ onoclea magis astringentem sortitur. Onochilo cognominatæ uis & calidior & medicamētosior inest. Quare eos qui à uiperis morsi sunt, admodum iuuat, tum illita, tum suspensa, tum esa. Reliqua

Onoclea qui-bus morbis cō-ueniat.

Lycopsos.

Onochilos.

uerò

uerò quæ quarta est, & parua, cæteris est calidior, amarior, & medicatior: ac proinde ad latos lumbricos idonea, oxybaphi mẽsura cũ nasturtio & hyssopo epota.

Anchusæ quarta species anonymos, latos lũbricos perimit.

Agarici radix.

PRimò quidẽ gustu dulcis, sed paulò post subamara apparet, acrimoniæq; & astrictionis leuiculæ quandam speciem temporis spatio inducit: estq; consistentia laxa. Quare composita hæc radix est ex substãtia aerea & terrea, à calore extenuata. Minimum autẽ habet essentiæ aqueæ. Hac rõne & digerẽdi uim possidet, & crassitudinem incidendi, tum anfractus uiscerum expurgandi. Icciroo regio morbo laborantes ex obstructione iecinoris, necnon morbo comitiali obnoxios, sanat: tum rigores per circuitus recurrentes, ex crassis uiscidisq; humoribus ortos exterminat. Iuuat & morsos à bestijs frigore lædentibus, aut compunctos, tum foris in affecta parte impositum: tum intrò in corpus assumptum, pondere drachmæ unius cũ uino diluto. Est etiam & purgatorium.

Agaricũ radicem eẽ credit Galenus.

Agarici facultates insignes.

Ageranton.

FAcultatẽ digerendi habet, & leuiter quadantenus phlegmone liberandi.

Ageranton.

Adiantum, Polytrichum, Callitrichum.
Vulgo capilli Veneris.

IN calore & frigore symmetrum est, siccat tamen, & extenuat, et digerit. Caput ex alopecia glabrũ, capillis uestit: strumas & abscessus digerit: epotum lapides frangit: uiscidorũ crassorumq; è pectore pulmoneq; excreationibus, nõ mediocriter cõfert: ac deniq; uentris profluuium sistit.

Adianton. Polytrichon. Capill. Ven.

Aeizoon. Semperuiuum.

AEizoon utrunq; tum maius, tum minus, desiccat quidem leuiter, utpote astringens modicè: est tamen ex tertio ordine refrigerantium, in eoq; aquea essentia præpollet. Quare ad erysipelata, herpetes, &

Aeizoon. Semperuiuum.

phlegmonas à fluxione ortas accõmodatur.

Ægilops. Auena.

Ægilops. Auena.

DIgerendi uim obtinet, existens leuiter acris. Vnde phlegmonas induratas, & ęgilopas sanat.

Æra. Lolium.

Æra. Lolium.

IN principio tertij ordinis excalfacientium, secundi uerò extremo exiccantium consistit, sic ut accedere magis quàm iris, naturæ acrium uideatur: à qua tamẽ essentiæ tenuitate relinquitur.

Ægyrus, siue populus alba.

Ægyrus. Populus alba.

POpuli flores calidi sunt in primo recessu, paulũq; ad siccius declinant, subtiliorumq; potius quàm crassiorum sunt partiũ. Floribus similia sunt folia, licet imbecilliora. Resina etiam floribus similem facultatem, sed calidiorem obtinet. At semen, tum resina, tum floribus subtiliorum est partium, & exiccantius: non tamen multò calidius.

Acacia.

Acaciæ facul.

ACacia & planta ipsa acerba est, & fructus, & succus: qui lotus acrimoniam deponit. Porrò si parti illinatur, protinus eam sicciorem atq; contractã reddit: estq; tertij ordinis exiccantium, & secundi refrigerantium, ubi quidem elotus fuerit: alioqui si illotus sit, primi. Est autẽ consistentia terreus, habetq; in se partes quasdam aqueas, necnon alias tenues & calidas.

Acalephe. Vrtica.

Acalephe.

HVius herbę, tum fructus, tum folia, admodum digerentis sunt facultatis: adeò ut phymata & parotidas sanent. Sed & quiddam flatuosum exibent, dum coquuntur quo extimulant uenerem, & maxime ubi semen cum musto bibitur. Quòd non calfaciat uehemẽter, sed nimis tenuium sit partium, testimonio est crassorum ex pectore eductio: tum pruritus quem in partibus excitat. Porrò subducit uentrem titillatione magis quàm purgatione. In uniuersum, q̃ exiccari citra mor-

Vrtica extimulat venerem.

Vrtica subducit aluum titillatione magis quàm purgatione.

dicationem postulant ea conuenienter persanat.

Acanthos. Spina uulgaris.

Folia quidem mediocriter digerentem facultatem obtinent: at radix exiccatoria est, & leuiter inciso- ria, & tenuium partium. Acanthos. Spina.

Acanthium.

Radix huius & folia facultatis sunt excalsactoriæ, ut & ijs qui conuelluntur auxilietur. Acanthion.

Acanthe leuce. Spina alba.

Radix eius desiccatoria est & modicè astringens: quamobrē & cœliacos et dysentericos iuuat, et sanguinis reiectiones cohibet, œdemataq́; illitu contrahit, ac dentes dolentes iuuat, si decocto eius colluā- tur. Semen tenuis essentię & calidæ facultatis est: itaq́; potui dari ijs qui conuelluntur conuenit. Acanthe leuce Spinæ albę facultas.

Spina Ægyptia.

Validius quàm spina alba, tum astringit, tum siccat. Quare profluuium muliebre radix eius supprimit. Fructus uerò & columellæ prodest, & ijs quæ in sede inflata sunt: ulceraq́; ad cicatricem perducit. Spinæ Ægyptiæ facultas.

Acoron.

Huius radice utimur, quæ gustu modicè amaro est, odoreq́; non iniucundo. Itaq; facultatis calidæ est, & consistentię tenuis. Quare & urinam mouet, et lienes induratos discutit, ceratoidisq́; crassitiem detergit, extenuatq́;. Ad quod succus pręstantior existit. Calfacit enim & siccat in tertio ordine. Acori facultates.

Aconitum Pardalianches.

Hoc putrefacientis & deleteriæ facultatis existit: quare in cibo potuq́; fugiendum. Aconitum pardalianches.

Aconitum lycoctonum.

Est & hoc similis alteri facultatis: sed peculiariter lupos interficit, ut illud pardos. Aconitum lycoctonum.

Acte, quam sabucum: Chamæacte, quam Ebulum uocant.

Acte.
Sabucus.
Chameacte.
Ebulus.
Alimum,

VTraq; potentiam habet & desiccandi, & conglutinandi, necnon digerendi modicum.

Alimum.

SEmen simul & lac hæc planta gignit, estq; gustus acris & substringentis: ex qbus constat ipsam esse dissimilarem. Maior tamen pars eius temperatè est calida, cum humiditate inconfecta, & leuiter flatuosa.

Aloe.

Aloes facultates.

HÆc herba, optima in India nascitur, cuius liquor est id quod ad nos importatur cognominatum aloe, medicamentum ad plurimas res, propter siccitatem mordicationis expertem, utile. Quod quidē astringit modicè, sed fortiter amarum est: ac proinde subducit uentrem. Est autem tertij ordinis exiccātium: calfacientium autem, aut primi intensi, aut secundi remissi.

Aloe est grata ventriculo.

Ad hæc uerò, gratum est uentriculo medicamen, ut si quid aliud: & sinus glutinat. Sanat ulcera quę ægrè ad cicatricē perduci possunt: & maximè quæ in ano sunt & pudēdo. Confert similiter si maceretur aqua, ad eorum phlegmonas, necnon eas quę in ore, naribus, oculisq; oboriūtur. In summa, repellere & digerere simul potest, cum hoc ut paulùm extergeat, quantum uidelicet ulceribus puris non sit molestum.

Aloe quibus affectibus conferat.

Alysson.

Alysson morsos a cane rabido, rabientemq; ipsum sanat.

NVncupata est hæc herba Alysson, q mirificè iuuet morsos à cane rabido. Sed rabiēti quoq; data, sæpe in totum sanauit, ob totius substantiæ similitudinem. Siccat autem digeritq; mediocriter: ac præterea detergit nonnihil. Qua ratione uitiliginem, & ephelim purgat.

Alsine. Auricula muris.

Alsine.
Auricula muris.

HÆc quum essentiæ sit aqueæ, citra astrictionem, tum refrigerat, tum humectat. Quare ad feruētes phlegmonas & mediocria erysipelata confert.

Amaracon. Maiorana.

CAlfacit quidem in tertio ordine: in secundo autem siccat.

Amaracon. Maiorana.

Ambrosia.

ILlita uim habet astringentem, ac repellentem.

Ambrosia.

Ami.

EIus semẽ est admodum utile. Quum enim sit subamarum & acre, constat ipsum & digerere, & ꝓuocare urinas. Calfacit autem, resiccatq; in tertio ordine intenso.

Ami.

Amarantum.

FAcultatis est incidentis & extenuantis. Quare coma eius cum uino pota, menses educit: omnesq́; pota fluxiões desiccat: stomacho infesta. Grumos etiã sanguinis dissoluere creditur.

Amarantum.

Amurca.

EX secundo est ordine calfacientium: at siccãtium, intenso quodãmodo magis, terrestris substantiæ quum sit. Sic et ulcera corporum temperatura siccorũ, curat: quæ uerò in alijs omnibus sunt, exasperat, perinde ut resina, pix sicca, & bitumen.

Amurcę uires.

Ampelopra[s]on. Porrum agreste.

ESt enim herba hæc porrũ agreste: ob idq́; acrius eo, atq; siccius: ut agrestia oĩa hortensibus. Proinde stomacho quã illud, nocẽtius. At crassos & lentos humores potentius incidit, ualentiusq́; infarcta organis obstructione liberat. Hac quoq; rõne sæpe ꝓuocauit urinas, ubi à crassis & lentis retinebantur humoribus. Adeò uerè est calidum, ut illitum cataplasmatis ritu, exulceret.

Ampeloprasõ. Agrestia oĩa esse acriora hortensibus.

Ampelos agria uitis agrestis.

RAcemi eius extergẽdi uim possident: ac proinde cutis extimæ ulcera purgare possunt. Sed astrictionem quandam sortiuntur extrema germina: quæ & sale condiri assolent.

Ampelos agria Vitis agrestis.

Ampelos hemeros. Vitis satiua.

Ampelos. Vitis.

VItis cultæ aſſimilis facultas eſt agreſti, ſed ad omnia imbecillior.

Ampelos leuce, Vitis alba, Bryonia.

Ampelos leuce. Vitis alba. Bryonia.

PRima huius germina Vere edi ſolent, edulium uẽtriculo propter aſtrictionem acceptum. Cęterùm ſubamaram, & modicè acrem aſtrictionem poſſident. Quare & urinam modicè cient. At radix & abſtergẽtem, & deſiccantem uim habet, & moderatè calidam. Quam ob rem & lienes ĩduratos liquat epota: cũ ficubusq́; foris impoſita, pſoram & lepram ſanat. Porrò fructus eius, racemi ſpeciem præferens, ijs qui coria depſant eſt utilis.

Ampelos melæna. Vitis nigra.

Vitis nigra.

VOcatur autem hęc propriè bryonia, pręddictæ ad omnia ſimilis, niſi ꝙ imbecillior.

Amygdala.

Amygdalorũ vires.

QVæ quidem palàm amara ſunt, omnino extenuandi uim poſſident. Siquidem ephelim purgant, & excreationibus ex pectore pulmoneq́; craſſorum lentorumq́; humorum mirè auxiliantur. Obſtructiones præterea iecinoris à crasſis & uiſcidis ſuccis ortas expediunt. Quin & lateris & lienis, & coli, & renum dolores, ab huiuſmodi cauſa natos perſanant. Ipſius arboris etiam radices coctæ, illitæq́;, epheles purgant. Porrò amygdala dulcia, quę & ipſa nonnihil ſortiuntur amaritudinis, moderatè ſunt calida.

Ammoniacum.

Ammoniacũ.

CViuſdam ferulæ eſt lachryma, intenſam emolliẽdi uim poſſidẽs, adeò ut articulorum tophos diſſoluat, & lienes induratos ſanet, & chœradas per halitum digerat.

Amomum.

Amomum.

ACoro ſimilem facultatem obtinet, niſi quòd acorum ſiccius ſit, maiore autem concoquendi uĩ amomum.

Anagallis.

ANagallis utraq; , & quæ cœruleum, & quæ purpureum fert florem, extergentis est facultatis. Habet uerò nonnihil etiam caloris, & quandam trahendi uim, qua corpori infixa extrahunt. Succus earũ ex naribus purgat eadem de causa. In summa, desiccandi uim habent citra mordicationem. Quam ob rem uulnera glutinant, & putrida corrigunt. Anagallis vtriusq; facultates

Anagyrus.

FRutex est grauiter olens, et digerentis, excalfacientisq; facultatis. Cuius folia uiridia tumores reprimunt: at resiccata, incidẽtis sunt, exiccãtisq; potentiæ. Similem ferè uim habet eius radicis cortex. Semen autem subtiliorum est partium: uomitũ tamen ꝓuocat. Anagyri facultas.

Androsæmum. Officinis Milleperforata. Hispanis coraconcillo, hoc est corculum.

PLanta est fruticosa, natura duplex. Vnum enim dicitur Ascyrõ, species hyperici: alterum à quibusdam appellatur Dionysias. Est autem semen eorum purgatorium: foliorum uerò facultas modicè extergẽs & desiccans, ut & ambusta curare credantur. Cæterùm in uino austero decocta, uinum ipsum uulnerum grandium glutinatorium efficiunt. Androsæmon Milleꝑforata.

Androsaces.

AMara & acris est herba. Potest autẽ resiccata ebibitaq; tum ipsa, tũ fructus eius, magnopere prouocare urinam, & nimirũ etiam digerere & desiccare. Androsaces.

Andrachne. Portulaca.

FRigida & aquea est temperie, paucæ particeps austeritatis: proinde fluxiones repellit, maximeq; biliosas & calidas. Estq; tertij ordinis refrigerãtium: humectantium autem secundi. Quare maximè æstuãtes adiuuat, tum uentris osculo imposita, tum hyponchondrijs: ac præcipuè in febribus hecticis. Præterea dentium stuporem lenit. Quoniam autem restringit, utili- Andrachne. Portulaca dentium stuporem lenit.

ter dysentericis editur, & muliebri profluuio, & sanguinis reiectionibus. Sed ad hęc sanè multò est quàm herba succus ipsius efficacior.

Anemone.

Anemone.

RAdix cõmansa pituitam euocat: succus è naribus purgat, & oculorum cicatrices extenuat. Insuper sordida ulcerum anemonę expurgant, & lepras detrahunt, mensesq; appositæ eliciunt, & lac trahunt.

Anethum.

Anethi facultates.

ADeò excalfacit anethum, ut habendum sit aut secundi ordinis intensi, aut tertij remissi. Exiccantis uerò ordinis est secundi incipientis, aut primi finientis. Itaq; meritò in oleo decoctum digerit, dolorem sedat, somnũ conciliat, crudos humores cõcoquit. Vstũ autem, tertij ordinis, tum calfaciẽtium, tum exiccãtiũ fit. Proinde ulceribus nimis humidis prodest: potissimum ijs quæ in pudendis consistunt. At quæ in præputio sunt inueterata, ea probè cicatrice inducit. Cæterùm uiride humidius & minus calidum est. Itaq; magis concoquit, & somnũ conciliat, sed minus discutit.

Anethum vstũ pudendorũ vlceribus cõfert

Anthillis.

Anthillis vtraq;.

ANthillis utraq; modicè desiccat, ut & ulcera glutinet. At quæ chamæpityi assimilis est, subtiliorum est partium, magisq; detergit: præterea comitialibus competit.

Anthemis. Chamæmelum.

Anthemis. Chamęmelũ.

CAlfacit, & desiccat in primo ordine, estq; tenuiũ partium, ac proinde digerendi, laxandi, & rarefaciendi uim obtinet.

Anisi semen.

Anisi semen.

CAlfacit & siccat in tertio ordine. Proinde urinam mouet, ac digerit, flatusq; uentris reprimit.

Antirinum. Anarinum.

Antirinum.

SEmen habet inutile, estq; cum bubonio similis facultatis.

Aparine. Philanthropos.

MOdicè extergit et desiccat, habetq; nonnihil subtilium partium. Aparine. Philanthropos

Apios. Pirus.

PIri folia pariter & turiones, austera sunt. Ex fructu autem, pars una terrea est, alia aquea. Cæterùm utraq; frigida: necnõ alia temperata. Proinde esu pira stomacho grata sunt, & sitim prohibent. Illita autẽ desiccãt, modicè refrigerãt. Vnde etiã uulnera glutinãt. Apios. Pirus.

Achrades. Pira syluestria.

MAgis q̃ pira reliqua astringunt & desiccant: ob idq; maiora uulnera glutinãt, fluxusq; reprimũt. Achrades. Pira syluestria

Apocynum. Cynocrambe. Cynomorum. Syluestris mercurialis.

CAnibus iuxta & hominibus est uenenum, herba grauiter olens, ob idq; uehementer calida: non tamen proportione desiccat. Itaq; illita admodum digerentis est facultatis. Apocynum. Cynocrambe. Cynomoron.

Argemone.

ET huius herbæ facultas abstersoria est & digerẽs. Argemone.

Arisaron.

MVltò minus est aro. Radicẽ habet oliuæ magnitudine, sed multò est ipsa acrius. Arisaron.

Aristolochia.

RAdix eius est amara & subacris. Sed ex illis omnium subtilissima est, quæ rotunda. Aliarum uerò duarum, quæ clematitis appellatur, fragantior est, infirmior tamen. At longa, tenuitate quidem à rotunda uincitur: abstergendi tamen calfaciendiq; & ipsa potentiam obtinet: minus sanè q̃ rotunda abstergens & digerens, sed non minus calfaciẽs: imò forsan plus. Itaq; in qbus usus est modicę abstersionis, cõmodior est longa: utputa in ulceribus carne implendis. At in quibus crassum humorem ualidius extenuare oportet, illic usus est rotundæ. Proinde dolores à crasso spiritu Aristolochia triplex.

Aristolochiæ rotundę admiranda opera.

inductos, rotunda exactius persanat: extrahit spicula: putredines corrigit: ulcera sordida purgat: dentes & gingiuas splēdidas facit: auxilio est asthmaticis, singultientibus, comitialibus, podagricisq́;, si cum aqua bibatur. Tum ruptis & conuulsis, ut si quid aliud, medicamen idoneum est.

Arceuthus. Iuniperus.

Arceuthus. Iuniperus.

CAlida et sicca est tertij ordinis. At fructus, similiter calidus est: siccus tamen in primo ordine.

Arctium.

Arctium.

QVod Thapso Verbasco est simile, radice tenera, candida, dulci, caule oblongo et molli, semine cymino simili, tenuium est partium: ob idq́; facultatis modicè exiccantis & extergentis. Quam ob rem radix ac semen eius in uino cocta, quadantenus dentiū dolores mitigant. Porrò ambusta & chimethla non horum modò decoctùm, sed & caules teneriores sanare possunt.

Arctium aliud Lappa maior. Bardana.

Lappa maior. Bardana.

DIgerit simul & desiccat: astringit tamen nōnihil: unde folia eius antiquis ulceribus prosunt.

Arnaglosson. Plantago.

Arnaglosson. Plantago. Refrigerantia simul & astringentia quibus morbis conueniant.

REfrigerat pariter & siccat in secundo gradu: habetq́; nonnihil austerum, ratione terrearum partium. Porrò medicamenta, quæ cum hoc ꝙ refrigerāt, unà etiam astringunt, ea et ad ulcera rebellia omnia, et ad fluxiones & putredines cōueniunt, ac ꝓinde & ad dysenterias. Nam & sanguinis profluuia sistunt, & si quid aduratur, refrigerant. Tum sinus quoq; glutināt, & alia ulcera recētia simul & uetera. Atq; in omnibus ferè id genus medicamētis primas tenet, aut certè nulli secundum est arnaglossum, ob temperaturæ symmetriam & conuenientiam. Nam siccitatem obtinet morsus expertem, & frigiditatem quæ nōdum stupefaciat. Fructus etiā & radix similis sunt facultatis, nisi ꝙ tum

ſiccioris,tum minus frigidæ. Quin & ſemẽ ſubtilium eſt partium:radices uerò craſſiorũ. At herbę folia exiccata,ſubtilium partium exiſtũt,& minus frigidæ facultatis. Radicibus utuntur ad dentium dolores,tum mandentes,tum collutionibus incoquẽtes:præterea ad iecinoris renumq́; obſtructiones nõ has tantũ adhibẽt, ſed folia quoq;,& multò magis ſemina.

Plantaginis radicibus ad dolores dentium vtuntur.

Arum

MEdiocrem extergẽdi uim poſſidet, eſtq́; primi ordinis calfacientium & exiccãtium. Radices eius comeſæ mediocriter humorum craſſitiem incidunt,ita ùt ſint excreationibus ex pectore idoneæ.

Arum.

Artemiſia.

DVplex eſt,utraq; tamen calfacit ſecũdo ordine, intenſo autem primo,aut ſecundo remiſſo deſiccat:eſtq́; tenuium partium:unde calculis renũ, uteriq́; fomentationibus haud mediocriter congruunt.

Artemiſia vtraq;.

Aſarum.

RAdices eius facultate ſimiles radicibus acori ſunt:intenſiores tamen.

Aſarum.

Aſclepias.

HVius nondum nos periculum fecimus,

Aſclepias.

Aſpalathos.

ACris ſimul & aſtringẽs eſt. Quare partibus quidem ſuis acribus excalfacit:auſteris uerò refrigerat. Itaq; utriuſq; ratione deſiccat,unde ad putredines & fluxiones eſt utilis.

Aſpalathos.

Aſparagus petræus.

ABſtergendi uim habet citra manifeſtam caliditatem aut frigiditatem. Hinc renes ac iecur infarctu liberat,& maximè radices eius ,& ſemen: quia & dentium dolores ſanat.

Aſparagus petræus.

Aſplenum.

TEnuium quidẽ partiũ,non tamẽ calida eſt herba. Hac utiq; rõne lapides frangit,& lienes liquat.

Aſplenum.

Aſtragalos.

Aſtragalos.

RAdices aſtrictorias ſortitur: quare non inſtrenuè ſiccat, Nam & ulcera glutinat, et aluum fluentem ſiſtit, ſi quis in uino decoctam radicem bibat.

Aſter atticus. Bubonium.

Aſter atticus. Bubonium.

PArtim quidem digerens eſt, partim autem refrigerans, uerùm id non aſtringit.

Aſtaphis Vua paſſa.

Aſtaphis. Vua paſſa.

CVlta quidem, concoquendi, aſtringendi, & leuiter digerendi, facultatem obtinet. At agreſtis, uehementer acris exiſtit, adeò ut ex capite purget, abſtergatq; ualenter. Itaq; ad pſoram accõmoda eſt. Sed & urendi uim habet.

Aſphodelus.

Aſphodelus.

HVius radix extergẽtis eſt facultatis. Vſtæ autem cinis, calidior, exiccautior, ſubtilior, ac digerere potentior exiſtit: ac proinde alopecias ſanat.

Attractilis. Cnicus agreſtis.

Attractilis. Cnicus agreſtis.

FAcultatem habet deſiccandi, & modicè digerendi: exq; ſpinarum eſt genere.

Atraphaxys. Atriplex.

Atraphaxys. Atriplex.

HVmida quidem eſt in ſecundo ordine: frigida uerò in primo: eſtq; aquea ſimiliter maluæ. Quin et uentrẽ celeriter permeat, ut illa, ob lubricitatẽ. Hortenſes autẽ attriplex & malua, q̃ agreſtes, tũ humidiores ſunt, tum frigidiores: ꝓinde phlegmonis & phygethlis incipientibus, hortenſes: uigentibus autem & declinãtibus, agreſtes magis conueniunt. Semen eius abſtergendi uim habet. Itaq; icteritiæ ab obſtructione iecinoris ortæ auxiliatur.

Aphace.

Aphace.

AStringit, editurq;, ut ipſa lenticula: ægrius tamen concoquitur. Cæterũ ualentius deſiccat, & moderati caloris eſt.

Ab ſynthium.

ASrictoriam, amaram, & acrem qualitatem sortitur, excalfaciens, extergens, roborans, & exiccans. Proinde biliosos uentris humores deijcit, ac per urinas euacuat. Verùm contentam in uentre pituitam nihil adiuuat sumptū. Sic nec si in thorace aut pulmone contineatur: nam astringens in eo facultas, quàm amara, ualentior est. Est autē calidū in excessu primo: siccū uerò, in tertio. At succus longè quàm herba est calidior. Absynthium

Balanus Mirepsica. Glans unguentaria.

SVcco eius, qui calidus est, unguentarij utuntur. Reliquiæ autem unde expressus est succus, uincētem habent qualitatem amaram: cui admista est quædam astrictio. Proinde extergentem, incidentē, contrahentem, & stipantem effectū possident. Quòd si quis carnem eius drachmę pondere, cum melicrato bibat, medicamen experietur uomitorium. Sępe etiam per infernam aluū subducit largiter. Sed lienes liquat, iecurq́; indurescētia: ad quorum uiscerum expurgationem, ex exycrato ipsam exhibere cōsueuimus. Ex aceto etiam lepras, psoras, lētes, uitiligines, ionthos, ephelim, exanthemata, achoras, aliosq́; id genus cutis affectus exterit. Abstergentem itaq; & incidentem cum astrictione obtinet facultatem. Cortex autem eius, admodum astrictorius existit. Balanus myrepsica. Glans vnguētaria.

Balsamum.

BAlsamū desiccat & excalfacit secundo excessu: est autem & tenuium partium, adeò ut odoratum sit. Eius lachryma subtiliorum est partium quàm ipsa plāta: non tamen adeò calida ut nonnulli existimant. Fructus eius persimilis facultatis est, longè tamen in subtilitate partium inferior. Balsamum. Opobalsamū. Carpobalsamum.

Balaustium.

FLos est agrestis punicę, sicuti domesticarum cytinus. Valenter gustum astringit. At uerò si omne astringens terrestre est & frigidum, meritò quis dixe- Balaustium. Cytinus.

rit ipsum ualenter & exiccare, & refrigerare. Quo nomine ulcera ad cicatricē perducit. Quin etiam ad sanguinis reiectiones, dysenterias, necnon uētris uteriq; profluuia, nemo est qui non hoc medcamento utatur.

Batus. Rubus.

Batus. Rubus.

RVbi folia, germina, flos, fructus, & radix, qualitate astringente, neq; obscura, participant. Sed folia germinaq; recens nata plurimū in se habent substātiæ aqueæ, parū uerò astrictionis. Quare uulnera glútinant. At fructus maturus, non parum habet succi calidi temperati, qui existit dulcis: ob idq;, & ob modicā astrictionem non est insuauis gustui. At immaturus, acerbus est & ualidè exiccatorius. Ac sanè uterq; recōditur, ualidius q̄ recens desiccans. Flos eandē uim fructui immaturo possidet. Vtraq; ad dysenterias, uētris profluuium, robur deperditum, sanguinisq; expuitionem sunt idonea remedia. Radix pręter astrictionē, non paucam habet substantiā in sese tenuem, per quā & lapides renum comminuit.

Rubi radix cō minuit lapides

Batrachium. Ranunculus.

Batrachium. Ranunculus.

HVius omnes quatuor species adeò acres existūt, ut cum dolore exulcerent. Quare si conueniēter utare, psoras & lepras excoriant, & ungues diuellunt. Tum leprosis stigmata digerūt, & uerrucas detrahūt. Quin & alopecias iuuāt exiguo tempore admotę. Radix arefacta sternutationem prouocat. Sed & dentes dolentes iuuat, sic ut eos frangat. Est itaq; ualde calida & sicca, tum radix, tum uniuersa herba.

Bdellium.

Bdellium.

QVod Scythicum nominant estq; acrius & resinosius, emollientis admodum & efficacis uirtutis est. Arabicum autē, quod splendidius est, magis q̄ emollientia exiccat: uideturq; in potu sumptum calculos renum frangere, tum urinas ciere, & crudorum flatuum discursus, præterea laterum dolores, ruptu-

rasq; sanare.

Bechion. Tussilago. Vngula caballina.

TVsses & orthopnœas iuuare creditur, si quis folia arida aut radicem in prunis urens, ascendentem inde fuliginem inspiratu attrahat. Est autem modicè acris: ut sine molestia, noxa'ue omnes thoracis affectus credatur rumpere. Folia uirentia partem recenti phlegmone obsessam illitu adiuuant. Bechion. Tussilago. Vngula caballina.

Blitum.

HOlus est esculentum, humidæ frigideq; temperaturæ in secundo ordine. Blitum.

Bulbus satiuus.

FRigidior quidem & crassior agresti est, lentumq; succum pcreat. Nam & coctu difficilis est & flatuosus, & uenerem prouocans. Attamē illitus ob amaritudinem simul & astrictionē abstergit simul & glutinat, & nimirum etiam exiccat. Bulbus satiuus

Bulbus uomitorius.

MVltò est calidioris temperaturæ q̃ superior. Bulbus uomitorius.

Bubonium. Aster atticus.

CReditur sanare bubonas & illitum, & alligatum inguini. Digerit enim mediocriter, quia modicè est calidum. Cæterū non ita siccat, ut tendat. Bubonius. Aster atticus.

Buglosson.

HVmidæ calidæq; tēperiei est: uinisq; iniectū hilaritatis causa esse creditur. Sed gutturis etiā lenit aspredinem, si melicrato coctum sumatur. Buglosson uino iniectum, hilaritatē parit.

Bunium.

ADeò excalfacit, ut & urinas moueat, & menses prouocet. Bunion.

Buphtalmos.

FLos eius floribus chamæmeli est tum maior, tum acrior: uehementiusq; digerit, adeò ut & duritias sanet, cerato mistus. Buphthalmos

Brathy. Sabina.

Brathy.
Sabina.

QVantum in acrimonia cupressum uincit, tantū ab eo superatur in astrictione: quare illo & calidior est, & potētius digerit. Quin & similiter cupresso putredinibus accōmodari potest, maximè ubi rebelliores fuerint, & diuturniores. Carbunculos item soluit; mensesq́; ut si quid aliud, essentiæ tenuitate prouocat, & sanguinem per urinas mouet. Fœtum etiam uiuentem interficit, & mortuum educit. Esto autem hoc medicamen tertij ordinis tum excalfacientium, tum exiccantium; ex numero eorū quæ uel maximè tenuiū sunt partium.

Bretanica.

Bretanica.

HVius folia astringentia sunt, & uulnerum glutinatoria, similia agrestibus lapathis. At expressus ex illis succus perinde natus est astringere, uideturq́; sanare iam putrescentia.

Bromus.

Bromus.

ILlitum desiccat, digeritq́; mediocriter, & sine morsu. Temperiem autem habet paulò frigidiorem. Nonnihil etiam astrictionis obtinet, ut uentris profluuia iuuet.

Bryon thalat-tion.
Alga.

Bryon thalattion. Alga.

COmpositū est ex terrena & aquea essentia, utraq; frigida. Siquidem & gustum astringit, & calidis quibusuis illitum, ea refrigerat, adiuuatq́;.

Bryon.
Splachnon.
Muscus.

Bryon aut Splanchnon. Muscus.

VIm habet astringentem inualidam, ceterùm mediocriter frigidam. Nam & digerendi, & emolliendi facultatis est particeps.

Gallium.

Gallium.

INde nomen sumpsit, q lac coagulet. Facultatem autem obtinet exiccatoriā, & subacrem. Flos eius competere sanguinis profluuijs uidetur, & combustis mederi. Est autem boni odoris, & coloris lutei.

Gentiana.

Gentiana.

HVius radix efficacissimè extenuat, purgat, abstergit, liberat,

git, liberat obstructione, utpote impēsè amara existēs.

Gigarta. Acinorum uuæ nuclei.

EX secundo exiccantium sunt ordine: refrigerantiū uerò, primo. Omnibus autem uentris cum proflu uio iunctis affectibus, impēdio conferunt: utpote quū acerbi appareant. Gigarta: Acinorum uuæ semina.

Gingidium.

GVstu amarum & astringens quum sit, temperie calidum frigidumq́; uidetur. Secundum utrunq; uerò qualitatem desiccatorium est. Cætera porrò stomacho amicum existit. Gingidium.

Glaucium.

AStringit cum quodam fastidio: tum adeò insigniter refrigerat, ut solum sæpe erysipelata, si ualentia nō fuerint, curare possit. Cōstat enim ex aquea terreaq́; substantia, utraq; frigida. Glaucium.

Glaux herba.

EX lacticiniis quum sit, calida quodammodo humidaq́; fuerit. Glaux herba.

Glechon. Pulegium.

QVandoquidē acris & subamara est, ualde extenuat & calfacit. Quare & illita rubricat: & exulcerat si diutius hæreat. Quin etiam humida, crassa, et lenta, ex thorace & pulmone excreatu facilia facit, mēsesq́; mouet. Glechon. Pulegium.

Glœos, strigmenta balneorum.

MOdicè emolliendi uim obtinet: Glœos. Strigmenta.

Glycyrrhiza, Dulcis radix.

SImiliter radici ipse succus, dulcis leuiterq́; astringens existit: Proinde nō modò asperæ arteriæ, sed uesicæ etiam scabritiem lenire potest, idq́; temperaturæ mediocritate. Quare fuerit sanè natura eius familiaris nostræ temperaturæ. Cæterùm tepidam quandam caliditatem sortitur. Porrò quoniam temperie quoq; est humidum, id quod modicè est dulce, ure sanè etiā Glycyrrhiza. Dulcis radix. Dulcia modice eē humida. Glycyrrhiza sitim lenit.

ſiti congruens medicamẽtum eſt,nimirum modicè humidũ,humanaq́; natura frigidius. Dioſcorides ait,are factæ radicis pollinem unguibus oculorum mederi.

Glycyſida. Pœonia.

Glycyſoda. Pœonia.

RAdicem habet leuiter aſtringentem, cum quadã dulcedine:at ſi pluſculũ dentibus mandas, acrimoniam item quampiam ſubamaram ſubeſſe percipies.Proinde menſes ciet ex melicrato,amygdali pota quantitate. Expurgat porrò etiam iecur obſtructum, & renes:uentrisq́; ſiſtit fluxiones, ſi in aliquo auſtero uino cocta ſumatur.Eſt preterea omnino reſiccatoria: quare ex collo pueris ſuſpenſa,meritò comitialẽ morbum perſanat:idq́; aut aliquem à ſe fluorem,per infantuli inſpirationem ĩmittens:aut aerem aſſiduè mutãs, atq; alterum reddẽs.Nam hoc pacto ſuccus Cyrenaicus columellam phlegmone affectam iuuat:& melanthium frictum palam catarrhos & coryzas deſiccat,ſi quis id in calidum lintheum rarum liget, aſſidueq́; calorem ex eo per inſpirationem in nares attrahat.Quin etiam ſi compluribus linis,& maximè marinæ purpuræ,collo uiperæ iniectis,illis uiperam præfoces, eaq; poſtea cuiuſpiam collo obuincias,mirificè profueris, tum pariſthmijs,tum omnibus ijs quæ in collo expullulant.Pœonia itaq; & exiccat,& tenuium eſt partiũ: calfacit autem mediocriter.

Pœonia appẽſa comitialem morbum perſanat.

Cyreniacus ſuccus.
Melanthium,

Vincula qbus præfocaueris viperam, conferre tumoribus gutturis.

Gnaphalium.

Gnaphalium.

FOlia eius modicè aſtringunt:quare ex aliquo uino auſtero dyſentericis proſunt.

Gongilis, Rapum.

Gongilis.
Rapum.

GOngilidis ſemen uenerẽ excitat, utpote ſpiritum flatuoſum gignẽs.Sic & radix coctu difficilis eſt: inflatq́; & ſemen generat.

Damaſonium, Aliſma.

Damaſonium, Aliſma.

DEcoctũ radicis eius calculos renum cõminuit. Quare abſterſoriæ facultate eſt particeps.

Daucus, Staphylinus.

DOmesticus esui aptior, sed imbecillior, acrem ca lidamq́; facultatẽ sortitur: ac proinde etiam exte nuat. Ac radix sanè flatuosum quid obtinet, ac uene-reum. Semen autem, domestici quidem, et ipsum quã-dam ad uenerem ciẽdi potentiã possidet: agrestis uerò planè flatu caret: ac proinde urinam mensesq́; ciet. Daucus. Staphylinus.

Dauci semen.

ADeò uehementer excalfacit, ut inter prima, tum urinam, tum menses prouocet. Multum etiam di gerere per halitum foris impositũ ualet. Ipsa uerò her ba, moderatè calida est, similemq́; etiam uim obtinet, cæterùm infirmiorem. Dauci semen.

Daphne arbor, Laurus.

HVius folia calfaciunt & siccant uehemẽter: at fru ctus adhuc uehementius. Radicis cortex minus quidem acris est & calidus: cæterùm plus amarus: ha-betq́; etiam astrictionis nonnihil. Quamobrem & cal culos confringit, & iecori prodest. Bibitur ex uino fra-grante trium obolorum pondere. Daphne. Laurus.

Daphne herba: quã Alexandrinam appellant.

EVidẽter est calida, acris, & subamara, potaq́; tum urinas, tum menses prolicit. Daphne herba.

Chamædaphne.

PErsimilis quidem est uiribus daphnę Alexãdrinę: sicuti & quod daphnoides uocant. Chamædaphne.

Dictamnum,

TEnuiorĩ essentia constat quàm pulegium, cætera illi simile. At pseudodictamnum ad omnia imbe cillius existit. Dictamnum.

Dipsacos.

DIpsacĩ spinæ radix ex secundo ordine exiccato-ria est, habetq́; nonnihil & abstersorium. Dipsacos.

Dorycnidion.

AQuea excellit frigiditate. Quamobrem, paucu- Dorycnidion.

lum quidem,ſoporem conciliat: pluſculum uerò ſumptum,perimit.

Dracuntium, Dracunculus.

Dracuntium. Dracũculus.

QViddam aro perſimile obtinet,tum folijs, tum radice. Cæterùm illo acrius eſt, & amarius: ac proinde calfactorium magis,et tenuioribus partibus. Habet etiam & aſtrictionem leuiculam. Radix omnia uiſcera expurgat,optimumq́; remedium eſt contumacium ulcerum. Verùm exterget etiã cætera omnia quę exterſionem deſiderant. Folia præterea ſimilem facultatem ſortiuntur,ob idq́; ſi ſint uiridia,recentia uulnera glutinant. Fructus ualentior eſt,non folijs tantũ,ſed radice. Itaq; & cancros, & polypodas credit eliquare. Succus eius quoq; uitia oculorum expurgat.

Dryopteris, Filicula.

Dryopteris. Filicula.

DVlcis,acris,amara,& in radice etiam acerba exiſtit. Habet autem facultatem putrefaciendi:proinde pilis glabram cutim efficit.

Drys, Quercus, Robur.

Drys. Quercus. Robur. Fagus. Ilex.

EXiccandi aſtringendiq́; poſſidet facultatem, cum mediocri quadã tepidaq́; caliditate. Cæterũ plus cæteris eius partibus aſtringit quæ in trunci cortice membrana ſubeſt: tũ quæ ipſius fructus conueſtit carnem. Quamobrem ad ꝓfluuium muliebre, ſanguinis expuitiones,dyſenterias, & diuturnos uentris fluxus, eam eſſe credunt accõmodam. Valẽtius tamen aſtringunt fagus & ilex. Quarum plantarum folia tenella illita non inſtrenuè deſiccant,necnon uulnera glutinãt. Eandem folijs uim habet & fructus roboris: eoq́; Medici nonnulli utuntur ad incipientes atq; creſcentes phlegmonas.

Ebiſcus, Althea, Agreſtis malua.

Ebiſcus. Althea. Malua ſylueſtris.

FAcultate digerendi, laxãdi, phlegmone liberandi, mitigãdi, & concoquendi difficiles coctu affectus eſt ꝓdita. Cæterũ radix & ſemẽ q̃ folia, & tenuiorum

ſunt partium, magisq́; exiccatoriam & exterſoriam fa cultatem oſtendunt: ut & uitiligines detergãt, & ſemẽ renum calculos frãgãt. At radicis decoctum, ad dyſen teriam, diarrhœam, et ſanguinis reiectionem eſt aptũ: quum nimirum etiam nonnihil aſtringãt.

Ebenus.

EX ijs lignis eſt, quæ trita in aqua ſoluuntur. Vis ei ineſt excalfaciendi, extergendi, & tenuium partiũ. Quamobrem, quæ pupillas offuſcãt extergere credit: miſceturq́; alijs ocularibus medicamentis. Ebenus.

Elæa, Olea.

OLiuæ rami quantũ habent aſtrictionis, tãtæ ſunt frigiditatis participes. Fructus uerò, ſi quidẽ ad unguem maturuit, moderatè calidus eſt: ſin ĩmaturus, magis, tum aſtringit, tùm refrigerat. Elæa. Olea.

Elæon, Oleum.

OLeum quod ex oliuis exprimitur, humectatoriũ eſſe & moderatè calidum, iam ſupra docuimus. Eiuſmodi eſt, quod eſt dulcisſimum: fitq́; potisſimum ex oliuis quas druppas appellant. Cæterũ quod omotribes & omphacinum nuncupant, quale ab Hiſpania uehitur, id quãtum in ſe habet aſtrictionis, tantũ etiam illi ineſt frigiditatis. Porrò oleum uetus, quod quidem ex dulci inueterato efficitur, & calidius eſt, & potentiores ad euaporãdum uiribus: quod uerò ex crudo, id, dum reliquum quippiam ſeruauerit aſtrictionis, miſtę permanet facultatis: ubi uerò illam prorſus abiecerit, reliquo euadit ſimile. Quinetiam, quicunq; in præparando ramos inijciunt, ij omphacino ſimile oleum efficiunt. Porrò ꝙ oleum lotum minimè omnium mordacitatem contineat, ſupra etiam traditum eſt. Sunt autẽ uaria oleorum genera: quibus ſanè cicinũ & tenuius, & ad diſcutiendum potentius eſt, ꝙ̃ ſimillimum oleo ex oliua uetuſto. Raphaninũ autem, cætera huic eſt ſimile, ſed calidius tamen. At hoc etiam calidius ſinapi- Elæon. Oleum. Olei differẽtię Oleum lotum ẽ minime mordicans.

num: cui ſimile eſt quod eſt melanthio conficitur. Pugnant cum iſtis myrtinum & ſeſaminū, tum ꝙ aſtringant, tum ꝙ craſſarum ſint partium. Miſtæ facultatis eſt lentiſcinum, terebinthinū, & maſtichinū. Nō enim tantùm emolliunt, ſed & aſtringunt. Amygdalinum porrò amaritudinem exuperantem poſſidet, cæterùm cuiuſdam aſtrictionis eſt particeps: nō tamē caryinū, ſed id uel maximè ſimplicis eſt digerēdi facultatis. Calidius eo eſt laurinum, & hoc etiam magis, cedrinum. Proximum ei eſt quod ex nigra pice conficitur. Dadinum, minus quidem laurino calidum, uerùm ualentius deſiccans. Hyoſcyaminum uerò miſtæ facultatis eſt, emolliendi uidelicet, ac refrigerandi. Oleum porrò cicinum, uentrem ſubducit. Hoc uerò magis, quod fit ex gnidio granò. Quod ex agreſti oliua exprimitur, extergit, ſimulq́; aſtringit. Squalidisſimū enim id eſt ex omni olei genere, & poſt, iſtricum quoq;: deinceps illis Hiſpanum. Pinguisſimum eſt Zibicum, et Ciliciū: ſimul autem pingue & tenue, Sabinum. In medio cōprehēſorum omnium ſunt, tum id quod per cyclades inſulas naſcit̄, tum quod per Grēciā, Aſiamq́;. Etenim oleum pingue æſtimatur uiſcoſitate: tenue uerò, ſi pelluceat, ſi purum ſit, ſi plurimum minima eius portione inungatur, ſi facilè à cuti cōbibatur. Omne autem oleū pro cuiuſq; iniectorum natura uariari contingit.

Oleū pingue, tenueq; qua ratione æſtimat̄.

Elatine.

Elatine.

MOdicè tum refrigerat, tum aſtringit.

Elaphoboſcos.

EXcalfacit et tenuium eſt partium: ob idq́; exiccat, maximè in ſecundo ordine.

Elenium. Enula campana.

Elenium, Enula campana.

RAdix eius calida & ſicca eſt cum recrementitio humore. Quare elegmatis quę faciunt ad educēdos craſſos ex pectore ſuccos, idoneè miſcetur. Iuuat etiam ad rubrificandas partes uexatas frigidis diutur-

nisq́; affectibus.

Elelisphacos, Saluia.

EVidenter excalfacit, ac leuiter subastringit. Elelisphacos. Saluia.

Helleborus, Veratrum.

TAm albus quàm niger helleborus extergentis calfacientisq́; est potentiæ. Quamobrem ad alphos, lichenas, psoras, leprasq́;, accommodi sunt Quinetiam niger si in fistulam callo induratam infundatur duobus tribus'ue diebus, callum detrahit. Dentibus prodest cum aceto colluentibus. Sunt autem in tertio ordine excalfacientium & desiccãtium. Porrò niger gustu calidior est: candidus amarior. Helleborus. Veratrum.

Elxine, quam Parthenium uocant.

ABstergit, constringitq́; cum humiditate subfrigida: unde phlegmonas incipiẽtes usq; ad augmentum sanat: maximè si calidæ fuerint. Incipientibus etiã phygethlis cataplasmatis ritu illinit: ad auriumq́; dolores phlegmonosos succus eius instillatus, sicuti ad parısthmia gargariza us conducit. Elxine. Parthenion.

Elxine, quam cissampelon uocant.

DIgerendi obtinet facultatem. Elxine altera. Cissampelos.

Elynus, Meline, Panicum.

FAcultate pauci nutrimẽti est, & exiccatoria. Sistit nonnihil uentris fluxus, ut milium. Si uerò foris illinatur, exiccat atq; refrigerat. Elynus. Meline. Panicum.

Empetron.

AD solas purgationes esse uidetur commodum, bilem ac pituitam educens: iuuat tamen ad alia, gustu salsum existens. Empetron.

Epithymum.

THymi facultatẽ habet, ad omnia efficacius. Exiccat & calfacit in tertio gradu. Epythmum.

Epimedium.

REfrigerat moderatè, cum aquea humiditate. Vberibus illitum, surrecta ea seruare potest. Aiunt ue Epimedum.

rō si potu hauriatur, sterilitatem parere.

Epimelis. Pomus sylue- stris.

Epimelis, Pomus syluestris.

FRuctus eius acerbus est, stomacho tamen ingratus, & capitis mouens dolores.

Erebinthus. Cicer.

Erebinthus, Cicer.

LEgumen est flatuosum, copiosi nutrimenti, aluo mouendæ habile, ciendæ urinæ idoneum, lacti & semini generando aptū. Prolicit uerò & menses. Cæterùm quod arietinum dicitur efficacius urinam prouocat: cuius decoctum renū calculos frangit. Reliquū erebinthorum genus eadem ui pollet, puta attrahēdi, digerendi, incidendi, extergendi. Sunt enim calidi & modicè sicci: participes item amaritatis: cuius ui & lienem & iecur, & renes expurgāt: psorasq;, & lepras, & lichenes extergunt: tum parotidas & testes induratos discutiunt: tum ulcera maligna cum melle sanant.

Cicer agreste.

Erebinthus agrestis.

CAlidior & siccior domestico est, quātò et acrior, & amarior existit.

Erice.

Erice.

DIgerendi per halitum facultatem obtinet: sed præcipuè flore eius ac folijs utendum.

Herpilus. Serpillum.

Herpyllus, Serpyllum.

VSq; adeò calfacit, ut urinas & menses moueat. Estq; & gustu admodum acre.

Erysimum.

Erysimum

SEmen eius igneum est, & calfactorium. Vtile est cum elegmatis ad promouendas crassorum ex pectore expuitiones. Quin & parotidas induratas, & duritias antiquas uberum et testiculorū, iuuat: & ut Dioscorides ait, etiam occultos cancros.

Erythrodanō. Rubia tincto- rum.

Erythrodanum, Rubia passiua.

EStautem tinctorum rubia radix acerba et amara: Quare lienē, & iecur expurgat: & urinas, crassas, multas, & interdum sanguinolentas promouet. Quin

& mẽses ciet, extergitq; mediocriter. Proinde uitiligines albas cum aceto illita iuuat.

Eupatorium.

Tenuium est partium, incidendiq; & extergendi uim, citra manifestam caliditatẽ, obtinet: quocirca obstructiones iecoris aperit. Inest ei quædam etiã astrictio, per quam robur uisceri addit. Eupatorium.

Euphorbium.

VRentem & tenuium partium facultatẽ sortitur. Euphorbium.

Ephemeron, Iris agrestis.

AStringit quidem, estq; suauis odoris. Quare et rẽpellit, & per halitũ digerit. Non inefficaciter autem radix eius in dentium dolore colluitur. At folia cocta in uino, phymatum augmento & statui cõgruũt. Ephemeron. Iris agrestis.

Echinus herba.

FRuctus eius acerbus est: atq; iccirco repellentis facultatis & exiccatoriæ. Vtuntur eo ad oculorum aurumq; fluxiones. Echinus herba.

Zeia, Spelta.

VNiuersa sua facultate, quodammodo in medio est tritici & hordei. Zeia. Spelta.

Zingiberis radix.

EXcalfacit, sed non primo statim occursu, ueluti piper: unde sane & minus esse subtilium partium, quàm piper, exstimanda. Etenim illaboratam quandam, & crassam retinere in se uidetur humiditatem: quemadmodum piper longum. Quare diutius perseuerat quæ proficiscitur à Zingibere, aut pipere longo caliditas, quàm quæ ab albo, aut nigro. Porrò ubi totum corpus celerrimè calfacere consilium est, ea tunc exhibenda sunt, quæ & celerrimè à caloris nostri contactu incalescant, & promptissimè undequaq; ferantur. Verùm ubi partem quãuis refrigeratam recalfacere studemus, contra agendum: nimirum quæ tardè calescentia, plurimo tempore perdurent, ea præbẽdo. Zingiberis radix.

Cæterùm licet zingiber & piper * longum hac ratione à nigro pipere differant, non magna tamē est differentia. At nasturtium, napy, thapsia, & agrestium columbarum stercus, maiori tempore perfectè accendūtur, & plurimo tempore perdurant.

Zythus.

Zythus. NOn parum est acrior hordeo, succiq; praui, quū ex putredine oriat. Est et flatuosus: ac ptim acris & calidus: pte uerò plurima frigidus, aqueus, acidus.

Zyme, Fermentum.

Zyme. Fermentum. TEnuium est partium, & mediocriter calidum: pinde citra molestiam quæ in pfundo sunt extrahit & digerit Particeps autem est aciditatis cuiusdam frigidæ, & caliditatis ex putredine natę. Cui accedit ea quæ à sale est, * & quæ etiam à farinæ natura.

Hedyosmos, Menta.

Hedyosmos. Menta. TAm menta, q̃ calamintha, gustu acris, & facultate calida est, ex tertio calfacientium ordine. Infirmior tamen est menta, & minus excalfacit: cæterùm mediocriter ad uenerem excitat: id quod omnibus accidit, quæ humiditatem semicoctam & flatuosam continent: At calamintha, quum ualētius calfaciat & exiccet, habet etiam quiddam amarum in se, atq; acerbū. Quare illo quidem lumbricos perimit: acerbitate uerò, si cum oxycrato bibatur, recentes sanguinis reiectiones reprimit. Substantia est, ut si qua alia herba, tenuium partium.

Calamintha.

Hedysarum.

Hedysarum. HVius semē amarum & subacerbum apparet: obidq; potum stomacho gratum existit, uisceruḿq; obstructiones expurgat. Idem præstant totius fruticis germina.

Hemerocalles.

Hemerocalles. RAdicem habet lilij radici similem, & figura & uiribus: prodestq; ut illa, ignis ambustis, nimirum

tum leuiter digerens, tum nõnihil aſtringens.

Hæmionitis.

Haemionitis. ASrictionem ſimul & amaritudinẽ poſſidet. Quã obrem cum aceto pota lienoſis auxilio eſt.

Herigeron.

Herigeron. REfrigerat & modicè digerit.

Heryngion.

Heryngion. CAlore quidem eſt temperatum, nõ paruam tamẽ ſiccitatem ſortitur conſiſtentem in tenui eſſentia.

Thalietrum.

Thalietrum. FOlia habet coriandro ſimilia: caulem craſſitudine rutæ. Vis eis ineſt citra morſum exiccatoria. Itaq; ulcera inueterata ad cicatricem perducit.

Thapſia.

Thapſia. ACrem habet ac ualenter excalfacientem facultatem cum humiditate coniunctam. Quare ex alto uiolenter extrahit, & quod extraxit, digerit. Celeriter tamen corrumpitur.

Thermus, Lupinus.

Thermus. Lupinus. PRemaceratus aqua, amaritudinem exuit, ediq; poteſt, ſed nutrimentum fit craſſi ſucci. Vbi uerò natiua etiamnum amaritas permanet, extergendi, digerẽdiq; uim obtinet. Interficit autem lumbricos, tum illitus, tum addito melle linctus, tum ex poſca epotus. Quin & decoctum eius lumbricos eijcere poteſt: tum etiam foris identidem perfuſum, uitiligines, achoras, exanthemata, pſoras, gangrænas, malignaq; ulcera, iuuat. Expurgat iecur & lienem cum ruta & pipere ſuauitatis gratia ſumptum. Elicit menſes & fœtum cum myrrha & melle impoſitum. Lupinorum porrò farina, etiam ſine mordicatione digerit, nec liuida tantùm ſed & chœradas & phymata curat, ſi in aceto, aut oxymelite, aut poſca coquatur. Lupinorum farina qbus morbis medeat.

Thermos agrios, Lupinus agreſtis.

Lupinus agreſtis. AMarior eſt, & ad omnia ualentior domeſtico,

eiusdem genere cum ipso facultatis.

Thlapsi.

Thlapsi.

SEmen eius facultatem acrem sortitur, adeò ut internos abscessus potum disrumpat. Menses ciet, & fœtum enecat Per sedem infusum sanguinolenta euacuans ischiadibus prodest: euacuatq; supernè & infernè bilem oxybaphi mensura epotum.

Thridax. Lactuca.

Thridax, Lactuca.

HVmida & frigida est, secundũ aquæ fontanæ frigiditatem. Proinde ad calidas phlegmonas, & ad parua & leuia erysipelata, est cõmoda: p̃terea restinguit sitim. At semen potum, genituræ profluuium cohibet. Sic & agrestis lactucæ semen. Cuius holeris colligitur succus, argemas & caligines purgans, inũgiq; ad adustiones cum lacte muliebri solitus.

Lactucæ semẽ genituræ profluuiũ cohibet.

Thymum.

Thymum.

INcidit & calfacit uehementer, ob idq; urinam & menses prouocat, fœtum euellit, potum uiscera expurgat, educendis ex thorace & pulmone confert, ac deniq; excalfacit exiccatq; in tertio ordine.

Idæa radix.

Idæa radix.

ADmodum gustu est acerba. Quare sanguinis effusiones, lienterias & dysenterias, mẽsesq; fluẽtes supprimit, tum pota, tum etiam admota extrinsecus.

Ixos. Viscum.

Ixos, Viscum.

EX plurima aerea & aquea, paucissima terrena substãtia ꝯstat. Quare ex alto humores extrahit eosq; diffundit et digerit. Tempus aũt ut calfiat postulat.

Ios. Viola.

Ios. Viola.

VIolæ folia aqueam & subfrigidam substantiam superantem possident. Proinde tum per se, tum cum polẽta illita, calidas phlegmonas mitigant. Imponuntur & ori uentriculi æstuanti, & oculis.

Hippuris. Cauda equina

Hippuris, Cauda equina.

AStringentem cum amaritudine facultatem pos-

sidet, ac proinde ualenter exiccantẽ, sed citra morsum. Itaq; uulnera etiam maxima glutinat, uel si persectos esse neruos cõtigerit. Preterea uocatas enterocelas glutinat: necnõ sanguinis reiectiones, fluẽtes menses, dysenterias, cæterosq́; alui fluxus coercet. Succus uerò eius ꝓdest sanguinis eruptioni per nares, et fluxui obnoxijs in uẽtre passionibus, ex austerorum uinorũ quopiam epotus: ac si febre teneantur, ex aqua.

Hippomarathrum.

VNà cum fœniculo & de ipso differemus. Hippomarathrum.

Isatis.

DOmestica quidẽ qua utuntur tinctores, facultatis est ualenter exiccãtis, nondũ tñ mordentis: est enim simul amara & astringens. Proinde magna uulnera corporum durorum glutinat: & sanguinis profluuio laborantibus partibus utiliter illinitur, tumores laxos mirificè digerit, simul ac reprimit, & aduersus omnia maligna ulcera mirabiliter resistit. At isatis syluestris manifestè iam acre quiddã, tum gustu, tum actione præfert. Proinde ꝙ domestica magis desiccans, ualentius etiam putredinibus obsistit: ad cætera iam cõprehensa deterior. Isatis.

Isopyron, Phasiolon.

SEmen habet amarum & subacerbũ. Extergit itaq; & incidit humores crassos, cum hoc ut corpora cõtrahat, ꝯstringatq́;. Quare excreationibus pectoris cõfert, & iecur expurgat, crediturq́; iuuarẽ hemoptoicos. Isopiron. Phasiolon.

Itea, Salix.

SAlicis folijs ad cruenti uulneris glutinationem uti possis. Verùm floribus eius maximè ꝓpe omnes utuntur ad exiccantis emplastri præparationem. Est enim uis eorum ita desiccatoria, ut morsu abstineat. Habet uerò etiam quandam astrictionem. Porrò succus expressus medicamẽ exiccatoriũ existit, expersq́; mordacitatis. Nec enim inuenias aliquod medica- Itea. Salix.

men ad plures res utilius eo, quod citra mordacitatem exiccat. Arboris cortex similem facultatem obtinet, tum floribus, tum folijs, nisi q̃ tẽperaturæ siccioris existit, ueluti omnes cortices. Etenim cinere corticis macerato in aceto, nonnulli callos atq; myrmecias tollunt.

Salicis corticis cinere macerato in aceto callos atq; myrmecias exteri.

GALENI PERGAMENI DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM Facultatibus. Liber VII.

Calamintha, Nepita.

Calamincha. Nepita.

ESSENTIA quidem est tenuĩ, temperie autem calida & sicca, quodãmodo in tertio ordine. Est enim acris gustu, paulumq́; amaritudinis obtinet. Extrinsecus admota, primùm quidẽ ualde excalfacit et mordicat, cutemq́; exugit: postremò etiam ulcus efficit. In corpus autem intrò assumpta, tum ipsa per sese sicca, tum etiam cum melicrato, perspicuò calfacit, atq; sudores ciet, omneq́; corpus tum digerit, tum exiccat. Iccirco ea cõtra rigores repetẽtes per circuitum nonnulli utuntur, sicuti & cõtra ischiadicos morbos. Trahit enim quę in profundo hærẽt ad superficiem, totumq́; adeò articulũ excalfacit, & cutem non obscurè adurit, mensesq́; tum epota, tum apposita, admodum efficaciter prouocat, ac deniq; elephãticis etiam probè auxiliatur. Præterea cicatricibus atris candorẽ restituit, & sigillata digerit. Pręstat autem in huiusmodi, ubi in uino decoxerimus, ipsam emplastri ritu apponere, & uiridem magis q̃ siccam. At sicca, ad uenenatarum bestiarum morsus as-

ſumitur, ueluti etiam cauteria, & quæcunque medicamenta calida sunt & acria. Succus eius aut infuſus, aut epotus, aſcaridas, lumbricos, & aurium uermes, enecat. Sic & conceptum interimit, eijcitque. Igitur incidendi quidem ei uis adeſt, ob calorem, tenuitatem, amaritudinem: abſtergendi uerò propter ſolam amaritudinem. Quare Aſthmaticis atque ictericis conuenit. Ad omnia tamen dicta, montana efficacior exiſtit.

Calamus odoratus.

Calamus odoratus.

LEuiculam quandam aſtrictionem, ac minimam acrimoniam poſſidet. Siquidem magna ex parte eſſentia quidem eius terrena eſt, & aeria: temperies autem, calida & ſicca in ſecundo exceſſu, niſi quod ualentius deſiccat. Porrò moderatè mouet urinam: ac facultatibus quæ iecori ſtomachoque imponuntur, necnon ijs fomentis quæ inflammato utero, aut mouendis menſtruis adminiſtrantur, commodiſſimè poteſt miſceri.

Calamus phragmites, Canna.

Calamus phragmites. Canna.

RAdix eius cum bulbis aculeos ſtipitesque infixos extrahere ex alto traditur. Etenim abſtergentem, minimeque acrem facultatem ſortitur, quemadmodum & ipſa folia. Cortex uerò combuſtus, admodum tenuium partium, & digerentis facultatis efficitur, cum nonnulla abſterſione, ut exiccet & calfaciat tertio quodammodo ordine. Cæterum eius flos eſt uitandus. Nam ſi in aures incidat, adeò tenaciter hærens affigit, ut auelli non poſſit, auditumque uitiat.

Calami flos uitiat auditum.

Cancanus, Cacalia.

Cancanus. Cacalia.

RAdix cancani, craſſam, emplaſticamque & exiccantem habet eſſentiam, ſed mordacitatis expertem. Quare macerata uino ſicuti tragacantha, & lincta, aut commanſa, arteriæ aſperitates ſanat.

Cannabis.

Cannabis ſemen.

CAnnabis ſemen adeò flatus diſcutit, exiccatque, ut ſi largius edatur, genituram abſumat.

Capnios, Fumaria.

Capnios. Fumaria.

ACris, amaræ, & acerbæ qualitatis est particeps. Quamobrem urinam biliosam, multamq́; prouocat: sanatq́; tum obstructiones, tum imbecillitates iecinoris. Succus eius oculorũ aciem acuit, non parũ trahens lachrymarum, ueluti ipse fumus.

Capparis.

CApparis radicis cortex uincentem habet qualitatem amaram, proximam acrem, deinde acerbã. ob idq́; pugnantibus facultatibus cõstat: quippe abstergere, purgare, icidere, potest amaritudine: excalfacere, incidere, digerere, acrimonia: cõtrahere, dẽsare, astringere, acerbitate. Quare lienes induratos, si quid aliud, maximè potest iuuare: tum foris medicamentis quæ illinunt admistus, tum intra corpus assumptus, siue decoctus in aceto, oxymelitéue, siue cõtusus atq; illis pmistus. Quum nimirũ crassos lentosq́; humores apertè hoc pacto sumptus euacuet: nec eos tantùm per urinas, sed per uentrem etiam sæpe sanguinolẽtos defert: unde & lienes adiuti sunt, & coxarum dolores. Quin etiam menses promouet, ex capite purgat, auxiliatur ruptis atq; conuulsis, necnon malignis ulceribus, cataplasmatis modo impositus. Præterea dentium dolores adiuuat, interim cum aceto coctus, interim cum uino, sæpe solus dentibus mansus. Ad hæc uitiligines cum aceto detrahit, & chœradas, & duros tumores digerit, idoneis ad eas medicamentis mistus. Radicis cortici fructus proportione respondet, nisi quod ad omnia sit imbecillior. Imò & folia, & caules similem etiã uim obtinent. Admiscemus tamẽ illis aliquid, quod eorum uehementiã obtundat. Nec mirum est, quod aurium uermes sua perimant amaritudine.

Capparis radicis cortex ĩtus foris adhibitus quæ moliatur.

Capparis fructus & folia.

Cardamum, Nasturtium.

Cardamum. Nasturtium.

NAsturtij semen adurẽtis facultatis est particeps, ueluti napy. Proinde omnia quæ rubrificationẽ postulant

postulant, eo excalfaciunt. Miscetur quoq; remedijs, quæ exhibentur asthmaticis, tãquam ualenter crassos succos incidere ualeat: Porro & herba arefacta semini similem facultatem sortitur. Nam quę humida est et uiridis, multis numeris inferiorem.

Cardamomum. Cardamomũ.

QVanto suauius magisq; fragrans nasturtio est, tãtò & imbecillior ei calida facultas inest. Nec enim ulcerare est idoneum. Habet autem adiunctum quiddam amaritudinis, qua lumbricos interficit: & cũ aceto ualenter psoras detergit.

Caron.

CAri semen calfacit & exiccat tertio quodãmodo ordine, moderatè acrem possidẽs qualitatẽ. Itaq; & flatus extinguit, & urinas ciet, tum semẽ, tũ planta. Caron.

Casia.

EXiccat et calfacit tertio quodammodo ordine, sed & tenuium admodum partiũ est, habetq; acrimoniæ plurimum, ac leuiter nonnihil astringens. Incidit itaq; simul & digerit, roburq; instrumentis addit. Quare mensibus est mouendis idonea, ubi à copia simul & crassitudine illi suppressi fuerint. Casia.

Carya, Nuces.

ARbor tum in folijs, tum in germinibus astrictionem quandam possidet, cæterùm euidentẽ multamq; in nucis putamine recenti pariter & sicco. Eius autem succo expresso, ac melle decocto, nos uice stomatici medicaminis utimur. Oleũ quod ex fructu elicitur inueterato, admodum per halitum digerit. Quare nonnulli eo gangrænas, carbunculos, & œgilopas sanant. Sunt qui ad neruorum uulnera utantur. Cæterũ si recens sit, astringentis nonnihil qualitatis obtinet. Nucleus arefactus & ustus, tenuium partium & exiccatoriũ citra morsum est medicamen. At pontica nux, quam λεπτοκάρυον & auellanã appellãt, plus habet es- Carya. Nuces. Nux pontica. Auellana.

ſentiæ terreſtris ac frigidę. Itaq; auſterior tum cortex, tum planta, tum fructus apparet.

Caucalis.

Caucalis. EXcalfacit & deſiccat. Præterea urinam ciet, muriaq; ad repoſitionem conditur.

Carpeſium.

Carpeſium. SImile eſt ualerianæ, tum guſtu, tum facultate. Sed plus habet tenuitatis. Proinde magis ea uiſcerum obſtructiones extergit, urinam mouet, renesq; calculis degrauatos expurgat.

Cenchrum, Milium.

Cenchrum. Milium. PRimo ordine refrigerat. Exiccat uerò tertio exoluto, aut certè ſecundo intēſo. Paululum etiam tenuitatis ſortitur. Quibus de cauſis inter omnia frumentaria edulia minimum nutrimenti largitur. Ventrem tamen deſiccat, forisq; admotū in ſacculis, idoneū fomētum eſt ijs quę citra morſum exiccari poſtulant.

Cedrus.

Cedrus. CEdrus ſpecie eſt duplex: altera fruticoſa iunipero aſſimilis: altera arbor non exigua. Vtraq; eſt calidæ ſiccæq; temperaturæ tertij quodammodo ordinis ſecundum utrunq;. Cęterùm cedrea (uocatur ita cedri oleum) quartum etiam ordinem attigiſſe uidet̄, admodum calida & tenuium partium. Quare mollem uiuentium carnem promptè, citraq; dolorem putrefacit. Nā mortuorū corpora exiccat, ſimulq; à corruptione tuetur: utpote humiditates eorū depaſcens: at ſolida haud quaq; attingens corpora. Nec mirum uideri debet, ſi quū tanta ui polleat, lendes, pediculos, tineas, auriūq; uermes interficere ualeat: tum fœtum uiuentem quidē interimat: extinctum autem eijciat: quemadmodū & ipſum ſemen, ſi coeundi tempore, pudendo ea circūlinatur. Proinde partui aduerſum eſt medicamē. Quod etiam dentium foraminibus inſtillatum, eos & cōfringit, & à dolore liberat. Extenuat quoq; oculorum cica-

trices, & uisus hebetudini ab humorũ crassitudine ortę medetur. Vtuntur autem ea plebeij, quum ad uulnera ouibus inter tondendũ à forfice illata, tum etiã contrà ipsarum scabiem & ricinos, quos κρότωνας uocãt. At fructus moderatiores existũt, adeò ut comedi possint. Quanquam si ijs liberalius utare, capiti dolorem inferent, ardoremq́; ac morsum in uentre percipies.

Cedri fructus.

Centaurium maius.

Centaurium maius.

RAdix eius gustui acris simulq́; astringens apparet, cum leuicula quadam dulcedine. Quòd uerò ad actiones pertinet, menses prouocat, uiuum fœtum extinguit, extinctumq́; propellit. Præterea ulcera glutinat, sanguinemq́; reijcientibus prodest. Exhibentur autem eius binæ drachmæ, febrientibus quidem cum aqua: febri uerò liberis, cum uino. Quinetiam ruptis, conuulsis, dyspnœę, inueteratęq́; tussi est auxilio. Eadẽ quæ radix, & succus ipsius præstat.

Centaurium minus.

Centaurium minus.

HVius radix planè inefficax est: at caulis & folia, et flores, utiliora sunt. Vincit enim in eis qualitas amara, paululum habẽs & astrictionis: ob idq́; admodum exiccatorium est medicamen, expers mordacitatis. Vlcera itaq; magna herbæ ipsius recẽtis illitu glutinantur: & ue usta, quæq́; ęgrè ad cicatricem perduci queunt, cicatrice obducuntur. Arefacta uerò glutinatorijs & desiccatorijs miscetur facultatibus. Miscetur etiam ijs quæ rheumaticis medẽtur affectibus. In quibus ea medicamina præstantissima sunt, quæ uehemẽter desiccantia cum quadam astrictione nullam habẽt mordacitatem. Decoctum herbæ quidam infundũt ischiadicis, ceu biliosa & crassa extrahens: nam & talia purgat. Succus eius prẹter dicta, cum melle oculis illinitur, mensesq́; & fœtum euocat. Iecinoris quoq; obstructiones optimè aperit, bonumq́; durato lieni est remedium, & impositum foris, & bibitum.

Cerasia.

Cerasia.

QVæ dulcia sunt, magis aluum subducũt, sed minus grata stomacho sunt. Austera uerò, cõtrario modo. At acida, pituitosis excrementosisq́; stomachis sunt idonea. Siquidem austeris magis exiccant, & nonnihil etiã incidunt. Ipsius arboris gummi, arterias asperas lenit, calculisq́; uexatos adiuuat,

Cerasi gũmi.

Ceratonia.

Ceratonia.

EXiccantis astringẽtisq́; facultatis est, tum arbor ipsa, tum fructus. Qui quidem si sumatur humidus, magis uentrem subducit; si autem siccus, magis eundem sistit.

Cestrum, Betonica, Psychrotrophon.

Cestrum. Betonica. Psychrotrophon.

VIm habet incidendi, ut gustus indicat. Est enim subacris & amariuscula. Quare calculos renum frangit: pulmonem, pectus, & iecur expurgat: menses promouet: comitialibus prodest: rupta conuulsaq́; curat, omnibusq́; bestiarũ morsibus illita auxiliatur. Postremò acidũ ructantibus & ischiadicis, bibita ꝓdest.

Cecis, Galla.

Cecis. Galla.

QVæ omphacitis dicit, admodum acerbum est medicamen, pleraq; sui parte essentiæ terrenæ & frigidę, per quã desiccat, repercutitq́; fluxiões. Esto uerò tertij in desiccãdo, secũdi autẽ in refrigerãdo ordinis. Altera autẽ galla, flaua illa & magna, laxaq́;, & ipsa desiccat quidẽ, sed tantò minus, quãtò minus acerbæ qualitatis est particeps. Cocta itaq; ipsa per se in aqua, aut si magis astringere uis, in uino aliquo austero, ac dein trita, cataplasma est nõ instrenuum sedi inflammatę, procidentiq́;. Gallæ combustæ, extinctæq́; in aceto aut uino, sanguinis reprimendi facultatem acquirunt.

Cera.

Cera.

INter primas quatuor qualitates mediũ quodãmodo obtinet. Habet uerò quiddam crassæ essentię & emplasticum. Quamobrem aliorum medicamentorũ

materia existit. Ipsa autem per se ex genere fuerit debiliter concoquentiũ. Habet tamẽ quiddam digerentis, calidæq; potentiæ, quæ plurima melli inerat.

Cici Ricinus.

VT fructus eius expurgat, detergit, & digerit, sic etiam foliũ, sed undequaq; debilius. Oleũ quod ex semine conficitur, calidius atq; tenuius est, quàm cõmune oleum, ac proinde potentius digerit. Cici. Ricinus.

Cinnamomum.

SVmmè tenuium est partium, atq; ex tertio ordine calfacientium. Nihil autem æquè desiccat, eorum quę pariter calfaciũt, ꝓpter tenuitatẽ essentię. At Cinnamomis, ueluti imbecillum est cinnamomum. Cinnamomũ. Cinnamomis.

Circæa.

DIoscorides ait radicem eius ex uino dulci potã, secundas purgare. Est enim boni odoris, & calfactoria. Semẽ autem eius in sorbitione exhibitum, ad lactis generationem conducit. Circæa.

Cisthus.

FRutex astringens est. Folia eius & parua germina trita adeò desiccant, astringuntq;, ut ulcera glutinare ualeant. Sed flores efficaciores sunt, adeò ut cum uino poti dysenterias, uẽtris imbecillitates, fluxusq; & humiditates persanent: Cataplasmatis ritu illiti, ulcerũ putredinosa iuuant. Desiccant enim secundo excessu. Hypocistis multò est magis astrictoria quàm folia, admodum efficax remedium ad omnes fluxionũ affectus. Quin si quam partem roborare consilium sit, quæ uidelicet plusculo humore exoluta fuerit, robur ac firmitudinem illi haud segniter addit. Quo nomine antidoto ex uip.ris inditur. Cisthus. Hypocisthis.

Cisthos, Ladanum.

PRimo excessu medicamen est quodammodo completè calidum, ita ut secũdum attingat, habens etiã astrictionis nonnihil. Est præterea substantia tenui, & Cisthos. Ladanum.

emolliens, necnon moderatè digerens, cõcoquensq́;. Peculiariter igitur ad uteri uitia est aptum. Diffluentes tamen capillos retinet. Cæterùm alopecias & ophthalmias sanare non potest, quòd hi affectus ualẽtiora medicamenta desyderent.

Cissos, Hedera.

Cissos. Hedera.

EX contrariis facultatibus cõstat. Habet enim quidam astringentis substantiæ, quæ terrea & frigida existit: habetq́; nonnihil acris, quam calidam esse uel gustus cõprobat: præterea si uiridis sit, obtinet etiã quandam aqueam & tepidam. Viridia igitur folia in uino decocta, grandia ulcera glutinãt, malignaq́; ad sanitatem reducunt. Igne factas exulcerationes cicatrice obfirmant: cum aceto decocta lienosis opitulantur. Flores autem quodãmodo ualidiores sunt. Succus medicamen est errhinõ: uetustas aurium fluxiones sanat. necnon uetera ulcera tum auriũ, tum narium. Lachryma hederę perimit lendes, pilisq́; nudat. Adeò quippè est calida, ut etiam obscurè adurat.

Clinopodium.

Clinopodiũ.

CAlfacit simulq́; siccat in tertio ordine, estq́; subtilium partium.

Clematis.

Clematis.

HVius folia acrem & adurentem obtinent facultatem: adeò ut lepras excoriẽt. Fuerit itaq; in quarti ordinis excalfacientium initio. Dicitur etiam Clematis illa herba, quam nonnulli polygonoidem appellãt. Quæ tantum abest ut exulceret, ut profluuiis & dysenteriis cum uino pota auxilietur, mansaq́; dentium dolores mitiget, ac deniq; doloribus uteri in pesso admota sit usui.

Cnicos.

Cnicos.

CNici semine duntaxat ad purgationes utimur. Estq́; tertii ordinis excalfacientium, si quis foris eo uti uolet.

Coccus cnidius, Granum gnidium.

ET ipsum quoque purgat, sed acris est, adurentisq; facultatis. Coccus cnidius.

Coccus baphicus, Granum tinctorium.

AStringẽtem simulq; amaram possidet qualitatẽ. Vtraq; sine morsu desiccat. Proinde ad ingentia uulnera congruit, & ad neruorum uulnerationes. Coccus baphicus. Grauum tinctorum.

Coccymelea, Prunus.

PRuni fructus uẽtrem subducit, recens quidẽ plus, aridus minus. Minus tamen subductiua sunt Damascena pruna ijs quæ ex Iberia aduehuntur. Quin et ipsæ arbores fructibus proportione respondent. Porrò quorum in germinibus astrictio quædã manifesta inesse apparet, ijs decoctis, phlegmonę in columella aut tonsillis consistentes idoneẽ colluuntur. Iam uerò agrestium fructus, euidenter est astrictorius, uentremq; sistit. Coccymelea. Prunus.

Colla, Glutem.

GLuten quod ad libros pręparant ex similagine & garo, emplasticæ, ꝯcoctoriæq; facultatis existit. Colla. Gluten.

Colocynthe, Cucurbita.

HVmida & frigida est in secundo ordine. Quare succus eius rosaceo mistus, auriũ dolori contracto ex phlegmone, est utilis. Præterea restinguit sitim. Colocynthe. Cucurbita.

Colocynthis.

GVstu amara est, uehementerq; purgatoria facultate prædita. Ipsius uirentis succus intritus, ischiadicis prodest. Colocynthis.

Comarus, Arbutus, Cuius fructus Vnedo.

FRuctus unà cum arbore acerbus est. Est autẽ hic & infensus stomacho, & capiti dolorẽ conciliãs. Comarus. Arbutus. Vnedo.

Commi, Gummi.

LAchryma est concreta in truncis arborum ipsam producentium: estq; exiccatoriæ & emplasticę facultatis, asperitatibusq; medetur. Commi. Gummi.

Conia, Lixiuium.

Conia. Lixiuium.

OMnium maximè absterſorium exiccatoriumq́; eſt, quod ex cinere ficus & tithymallorum efficitur: fereq́; putrefacientis eſt facultatis.

Conyza.

Conyza.

COnyza & maior & minor adſimilis ſunt, tum tẽperaturæ, tum facultatis, guſtu amaræ & acres. Luculenter autem excalfaciunt: ſiue quis folia cum teneris ramulis parti infricet: ſiue ubi oleo incoxerit, eo utatur. Siquidem rigores per circuitum redeuntes, ſanare tale oleum uidetur. Conſimilis quoq; flores ſunt facultatis. Quos quidem nonnulli ex uino propinant, ad educendos menſes, atq; pellendum fœtum. Eſt & tertium conyzę genus in locis humidioribus naſcens, utriſq; illis graueolentius & imbecillius. At primę memoratæ, calfaciunt & ſiccant in tertio ordine.

Coriannon, Corion, Coriandrum.

Coriannon. Corion. Coriandrum.

HAnc herbam refrigeratoriã eſſe Dioſcorides ꝓdidit, ꝙ miſta pani aut polentæ, illitaq́;, eryſipelas curet. Quanq̃ certè exactum aliquod eryſipelas, quod utiq; inflammatum eſt, & flauum, haud unq̃ à tali cataplaſmate perſanabitur: ſed illud tantùm quod refrigeratum iam fuerit. Coriandrum itaq; ex contrarijs facultatibus conſtat, plurimũ habens eſſentię amaræ, quæ tenuiũ partium eſt & terrena. Nec parum etiã aquę humiditatis obtinet, quæ tepentis eſt facultatis. His adiunctum eſt quoq; aſtrictionis pauxillũ. Quòd autem longè à refrigeratione abſit coriandrum, hinc conſtat, ꝙ chœradas ſiue ſtrumas, cum lomãto diſcutiat: id quod nullum refrigerantium medicamentorũ facere eſt aptum.

Coronopus.

Coronopus.

COronopodis radix cœliacis prodeſſe creditur manducata.

Coſtus.

LEuiculam planè amaram: plurimam autem acrẽ & calidam in se qualitatem simul et facultatẽ obtinet, adeò ut etiam exulceret. Quare in quibus ex cal facere partem quãuis, aut ex alto in superficiem extrahere quippiam est opus, ad costum cõfugitur. Eadem de causa urinas mensesq; ꝓuocat: & ad rupta, conuulsa, & laterum dolores congruit. Porrò ob amaritudinem quæ illi inest, latos lumbricos enecat, maculasq; à sole cõtractas exterit, illitus cum aqua aut melle. Inest item flatuosa quædam illi temperiei humiditas, per quam & uenerem excitat cum uino mulso. Costus.

Cotyledon, Vmbilicus Veneris.

HVmidam, subfrigidam, obscurè astringẽtem, ac leuiter amaram obtinet facultatẽ. Vnde refrigerat, repercutit, abstergit, & discutit. Itaq; phlegmonas erysipelatodeis, & erysipelata phlegmonode persanat: æstuantiq; uentriculo commodissimum cataplasma existit. Cotyledon. Vmbilicus Veneris.

Crania, Cornus.

FRuctus eius admodum acerbus est, esuiq; aptus: proinde ualenter aluum restringit, quemadmodũ & mespila. Folia quoq; & germina ꝑacerba sunt gustui, ualenterq; desiccant. Itaq; maxima uulnera glutinare possunt, potissimumq; durorum corporum. Crania. Cornus.

Crambe, Brassica esculenta.

DEsiccãdi uim habet, tum esa, tum foris imposita: non tamen admodum acrem. Præterea & uulnera glutinat, & maligna ulcera sanat, phlegmonasq; iã induratas, atq; ægrè solubiles, necnon erysipelata id genus, epinyctidasq; et herpetes curat. Habet quiddã etiam in se abstersoriũ, quo lepras elicit. Porrò semen eius potum, amarum quum sit, lũbricos perimit. Eadẽ facultate ephelidas, lentes, & quæcunq; modicam abstersionem postulant, adiuuat. Cineres caulium brassicæ desiccant usq; adeò, ut causticæ facultatis partici- Crambe. Brassica esculenta.

pes esse uideantur. Quibus sanè cum adipe mistis contra inueteratos laterum dolores utuntur. Sic nãq; ualenter digerens pharmacum redditur.

Crambe agria, Brassica agrestis.

Brassica agrestis.

CAlidior sicciorq; et amarior q̃ domestica est: quã obrem nec citra noxã intra corpus sumit. Extergit autem & degerit q̃ domestica etiam ualentius.

Crambe thalattia, Brassica marina.

Brassica marina.

NOn solùm aluũ deijcit, subsalsa & subamara existẽs, sed etiã ẽ ad externos corporis usus idonea.

Crataeogonos.

Crataeogonos

FRuctus eius & acris gustanti est, & utenti frigidus, similis milio.

Crethmon.

Crethmon.

GVstãtibus salsum est, cum paucula amaritudine: quãobrẽ uis eius est exiccatoria, & abstersoria.

Crithe, Hordeum.

Crithe. Hordeum.

PRimi est ordinis in exiccando & refrigerando. Habet etiam abstersionis pauxillum. Praestat in cibo fabis, q flatuosam naturam exuat. Quantũcũq; enim fabas coxeris, flatuosa semper illis natura remanet. Sunt quippè crassioris essentiae quàm hordeum, ob idq;, eo plus etiam alunt. At polenta multò plus hordeo desiccat.

Crimnon.

Crimnon.

PLus nutrit quàm polenta, sed aegrius concoquitur. Sorbitio quę ex eo conficitur., si ex zea fiat, leuiter uentrem sistit.

Crinos, Lilium.

Crinos. Lilium

LIlij flos temperaturam mistam obtinet, partim ex tenui, partim ex terrena essentia, partim ex aquea, eaq; temperata. Quare quod ex eo conficitur oleum, digerendi, emolliendiq; citra morsum facultatem sortit: unde fit, ut uteri sit duritiebus aptissimũ. Porrò radix foliaq; per se trita, desiccant, abstergunt, & digerunt

moderatè. Proinde quoq; ambuſtis competunt. Radicem ergo toſtam, ac dein roſaceo cõtritam, ambuſtis quoad obducat̃ cicatrix, imponunt: quũ ſit etiã ulcerũ aliorum remedium. Emollit præterea uteros, mẽſesq́; prouocat. Cęterùm quum aut uitiligines, aut pſoram, aut lepram, aut achoras, aut aliquid id genus extergere uolumus, cõmiſcemus illi aliquod aliorum medicaminum ualidius extergentium, cuiuſmodi eſt mel. Impoſuimus uerò etiam quandoq; & foliorũ ſuccum cũ melle & aceto coctum. Eratq́; reſpectu utriuſq;, portio ipſius ſucci quincupla. Atq; itaq; conficiebatur inſigne medicamentum ad omnia ulcera, quæ exiccari abſq; morſu poſtulant.

Crocodilion.

CRocodilij ſemen acre eſt, atq; odoratum, urinam menſesq́; ciens: itaq; facultatem habet calidam, digerentem, & exiccantem. Succus tum caulis, tum ſeminis, ut quæ ſimilis ſint facultatis, nephriticos adiuuat. Radix pectoris excreationibus ualenter conducit. Trahit uerò etiam per nares ſanguinem. Crocodilion.

Crocus.

SEcũdi quidem eſt ordinis excalfacientium: primi uerò exiccantiũ. Proinde concoquendi quoq; uim obtinet, adiuuante etiã ad id, quadã exigua aſtrictione. Crocus.

Crommyon, Cæpa.

CÆpa ex quarto eſt ordine excalfacientium. Eſſentia eius potius craſſarum eſt partium. Vnde etiã hæmorrhoidas aperit, tũ apposita, tum cũ aceto inuncta. In ſole alphos abſtergit, tũ alopecijs attrita pilos alcyonio citius reſtituit. Succus eius ijs q ſuffuſi ſunt, aut aciem oculorum obtuſam præ craſſitudine humorum habent, inunctus prodeſt. Ob huius temperaturã tota cæpa flatuoſa eſt, manducata. Itaq; quę temperie ſicciore ſunt, minus flatuum generant. Crommyon. Cæpa.

Cyamos, Faba.

Cyamos. Faba.

MEdiocriter exiccat, refrigeratq́;. At caro eius paulum quoq; abstergentis facultatis cõtinet: sicuti putamen nonnihil astringentis. Porrò ut edulium, flatulẽta est, & coctu difficilis, si quid aliud: excreationibus ex pectore & pulmone idonea. Vt medicamentũ uerò, foris imposita, desiccat ĩnoxiè. In podagricis ea sæpenumero usi sumus ex aqua decocta, & ita adipi suillo admista. Ad neruorũ tum contusiones, tum uulnera, farinã eius cum oxymelite imposuimus. Ad eos quos ex ictu iam occupauerat phlegmone, cum polenta. Sed & testiũ & uberum aptũ est cataplasma. Quo quidem & lac ipsum extinguitur, & puerorum pubes farina fabacea illita, plurimo tempore glabra ꝑmanet.

Cyclaminus, Rapum, Tuber terræ.

Ciclaminus. Rapum. Tuber terræ.

ABstergit, incidit, ora uenarum aperit, attrahit, & digerit. Succus eius hæmorrhoidas reserat, uiolẽterq́; ad secessum ꝓuocat, in floccis appositus. Sic etiã facultatibus phymata, strumas, aliasq́; durities digerẽtibus cõmiscetur, ac suffusis cum melle illitus competit. Ad hæc per nares expurgat. Adeò uehemens eius facultas est, ut abdomine illito, subducat aluum, & fœtum perimat. Tota autem radix succo imbecillior est, ꝗ̃q; & ipsa uehemens satis. Nam & mẽses siue epota, siue apposita, euocat, & aurigini prodest. Modus eius bibendi est drahmarũ trium, siue cum melicrato, siue cum passo. Cutem detergit, ac tũ alopecias, ephelidas, omniaq́; exanthemata curat: necnõ auxilio est lieni indurato Fructus etiam alterius cyclamini, quã nonnulli cyssanthemon nominant, cum uino pluribus diebus potus, sanat lienem, urinas mouens, atq; aluum subducẽs. Locos quoq; eĳcit, atq; asthmaticis auxiliat. Qualitas eius gustui acris est & sublenta.

Cyssãthemõ.

Cyminum, Cuminum.

Cyminum. Cuminum.

CYmini semen calfacit in tertio ordine, urinã mouet, extinguitq́; flatus.

Cynos batus, Sentis canis.

HVius fruticis fructus non segniter astrictorius est. Folia uerò mediocriter, lanugo fructus, arteriam uitiat. Cynos batus. Sentis canis.

Cyparissus, Cupressus.

CVpressi folia, germina, pilulæ recentes & molles, magna ulcera glutinãt in duris corporibus. Quare resiccandi uim habent absq; insigni acrimonia aut calore. Tãta enim ei acrimonia inest, caliditasq;, quãta satis sit deducẽdæ in altũ acerbitati. Proinde in alto latentes in flaccidis putrescentibusq; affectibus humiditates, innoxiè depascit et populatur. Sic enterocœlicos iuuat, exiccans, roburq; addens corporis partibus præ humiditate laxatis. Quidam ea utuntur ad carbunculos, herpetesq;, polentæ miscentes. Sunt qui ad erysipelata utantur. Cyparissus. Cupressus.

Cyperus, Iuncus quadratus.

CYperi radices excalfaciunt pariter & siccãt absq; mordacitate. Itaq; ulceribus inueteratis mirificè prosunt. Habent etiam quippiam astringens: quapropter ulceribus item oris conueniunt. Quin & incidendi uim quampiam illis inesse testificandum est, qua & calculos exterunt, & urinam mensesq; prouocant. Cyperus. Iunctus quadratus.

Cypros.

HVius arboris folia summaq; germina habent in se quiddam digerẽs cum aquea substantia modicè calida; habentq; & astrictionem quãdam ex terrena substantia frigida. Itaq; eorum decocto quidã ambusta fouent, necnon igneas phlegmonas, carbunculosq;. Nam absq; molestia siccant. Sed sponte ortis in ore ulceribus cõmansa folia cõmodissima sunt. Cypros.

Cytisus.

CYtisi folia digerendi facultatẽ obtinent, aqueæ & temperatæ mistam, ut malua. Cytisus.

Coneion, Cicuta.

Conion. Gicuta.

QVòd extremè sanè refrigeret, omnes norunt.

Conos.

Conos. Strobilus. Cocalus.

COni fructus, quem cocalum & strobilum appellant, uiridis totus, habet cum humiditate amaritudinem quampiam & acrimoniā. Proinde purulentis, & ijs quibus facilè expuere est opus, accommodatur. Quod esculentum est, nutrimentum est coctu difficile & ualidum. Vt medicamen autem asperitati leniendæ congruit, si præmaceratus in aqua, omnem acrimoniā exuerit. Nam reliquū sic minus mordax efficitur, in medio calidæ & frigidæ qualitatis consistens: ex aquea et terrea mistū substantia, minimum participās aeriæ.

Lagopus.

Lagopus.

FAcultatis est desiccantis, adeò ut fluxus alui probe exiccet.

Lathyris.

Lathyris. Esula.

ET succo, & purgatoria ui, tithymallū refert: nisi q̄ semen apparet dulce, licet maximè sit purgatoriū.

Lampsane.

Lampsane.

ESa quidē succos prauos procreat. At illita, abstergendi, digerendiq́; nōnullam facultatē sortitur.

Lapathum.

Lapathum. Oxylapathū.

DIgerit moderatè. At oxylapathum, nonnihil etiā repercutit. Manifestè ipsorum semen astringit: ita ut dyarrhæas & dirrhœas persanet.

Limonium.

Limonium.

EIus fructum, utpote acerbum, ex uino exhibēt cœliacis, dysentericis, et hæmoptoicis. Iuuat & profluuium muliebre. Satis est oxybaphi mensura.

Leichen.

Leichen.

LEichenas curat, extergentem, modiceq́; refrigerātem, ac siccantem obtinens facultatem. Nascitur enim in humidis roreq́; perfusis saxis.

Leontopetalon.

Leōtopetalō.

RAdix eius, digerendi facultatem, et exiccandi, cal

faciendiq; in tertio ordine posſidet.

Lepidium.

EX quarto eſt ordine excalfacientiũ, ſimile prorſus naſturtio, niſi ꝙ minus deſiccat. Lepidium.

Leucas.

ACrem posſidet qualitatem exuperantem: tempe raturam uerò calidam, ſiccamq; in tertio quodammodo ordine. Leucas.

Leucacanthon.

HVius radix amara eſt, ac ꝓinde incidit, exiccatq; in tertio ordine. Calfacit autem in primo. Leucacanthõ.

Leucoion.

EXtergit ac tenuium eſt partium: plus tamẽ flores, ac præcipuè qui ſunt ſicciores. Hi quippè & oculorum craſſas cicatrices extenuant. Præterea menſes eorum decoctum mouet, ſecũdas, & partum emortuũ elicit, bibitumq; facit abortum: maximè amarum quũ ſit. Quòd ſi eius uires multa miſtione aquæ frangant, erit contra phlegmonas, & difficilia ulcera, cõmodum medicamen. Semen etiam eiuſdem eſt facultatis, radicesq; ſimiliter, niſi ꝙ hę ſunt craſſioris eſſentię, terreęq; magis. Cum aceto tamen lienes induratos ꝑſanant. Leucoion.

Leuce, Populus alba.

EX aquea, tepida, & terrena extenuata eſſentia con flatur. Quamobrem & abſtergentis facultatis eſt particeps. Leuce. Populus alba.

Libanotus, Thus.

EXcalfacit ſecundo ordine, deſiccat primo, habet quoq; aſtrictionem puſillam. Cortex eius euiden ter aſtringit, deſiccatq; in ſecũdo ordine. Eſt autẽ craſſiorum partium ꝙ̃ thus, & minimum acrimoniæ poſſidet. Quare in hæmoptoicis, ſtomachicis, cœliacis, & dyſentericis eo utimur. Ramus eius, ſiccioris & calidioris ẽ facultatis ꝙ̃ ipſum thus, adeò ut ad tertiũ uſq; exceſſum perueniat. Habet uerò etiam & abſterſoriũ Libanotus. Thus.

quiddam. Vnde expurgare & implere oculorum ulcera poteſt.

Libanotides.

Libanotides.
LIbanotides tres exiſtunt: una ſterilis, duę fructum ferentes. Omnes uerò emollientis, digerentis, incidentis, & abſtergentis ſunt facultatis. Succus tum radicis, tum herbæ miſtus melli, obtuſam oculorum aciem ab humorum craſſitudine emendat. Decoctum eius quam rorem marinum appellant, potum, regio morbo auxiliatur.

Lignys, Fuligo.

Lignys.
Fuligo.
FVligo omnis exiccatoria eſt, ob idq́; terrenæ eſſentiæ: habẽs quaſdã etiã ignis etſi puſillas reliquias: ratione quarum tenuium eſt partium. Cęterũ quæ ſpeciatim in ea differentiæ ſunt, eæ pro uſta materia eueniunt. Thuris fuligine utimur ocularibus medicamẽtis permiſta, ijs uidelicet, quæ ad oculos etiãnum phlegmone tentatos, & qui adhuc fluxione affliguntur, exulcerati ue ſunt, accõmodantur. Nam & illa expurgat, & carne implet. Terebinthinæ etiam myrrhæq́; fuligo, moleſtia caret: non ſecus quàm thuris. Sed ſtyracis quodã modo ualentior eſt. Magis etiã picis liquidæ. Qua adhuc magis cedri. Porrò acrioribus utuntur ad uitia ſuperciliorum uocata ptila, & eroſos angulos oculorũ, & citra phlegmonem humidos.

Lybiſticum.

Libiſticum.
Lybiſtici radix et ſemen, ex genere excalfacientium ſunt, adeò ut et mẽſes cieant, & urinas prouocẽt, flatusq́; diſcutiant.

Linoſpermon, Lini ſemen.

Linorpermõ.
Lini ſemen.
FLatuoſum eſt eſum, etiamſi frangatur. At calfacit quidem quodãmodo in primo ordie, humiditatis & ſiccitatis, in medio exiſtens.

Linozoſtis, Mercurialis.

Liozoſtis.
Mercurialis.
EA utuntur omnes ad ſubductiones alui duntaxat:

Quanquàm

Quanq; etiam admota, ualenter digerit.

Lonchitis.

RAdix eius quæ semẽ gerit triangulare, urinã ciet. Folia eius quæ scolopendriæ similis est, uiridia quidem, uulnera glutinant: sicca autem, & cum aceto epota, lienes induratos persanant. Lonchitis.

Lycion.

ARbor est spinosa, ex qua lycium fit, medicamẽ id liquidũ, quo ad sugillata, sedis orisq; phlegmonas, ulcerationes, herpetas, putredines, ulcera cõtumacia, aures pure fluentes, intertrigines, & paronychias utuntur. Est enim facultatis exiccatoriæ, compositum ex diuersi generis substantijs, altera quidem tenuium partium, digerente atq; calida: altera terrestri & frigida, ex qua astrictionem exiguam obtinet. Cęterũ digerit & siccat in secundo ordine: in calore autem medijs est proximum. Est porrò lycium Indicum ad omnia ualentius. Lycion.

Lysimachios.

SVperantem astrictionem sortitur: per quã omnes sanguinis fluxus reprimit, tum pota, tum cataplasmatis modò admota. Lysimachios.

Lychnis.

SEmen eius calidum & siccum est, secundo quodãmodo, aut etiam tertio ordine. Lychnis.

Lotos herba.

LOtos domestica, quam trifolium nominant, ut mediocriter cõcoquendi, sic etiã exiccandi uim possidet, in caliditatis frigiditatisq; coniugio, media quodammodo existens. Semen agrestis loti, secundi est ordinis calfacientium: habetq; nonnihil absterforiũ. Porrò Ægyptiæ loti semen etiam in panes fingitur. Lotos herba. Trifolium.

Lotos arbor.

NOn ita multę astrictorię qualitatis est particeps, sed & tenuium partiũ est, & exiccatoria. Cuius Lotos arbor.

ſiccę ramenta profluuio muliebri, dyſenterijs, capillorum effluuio, cœliacisq́; affectibus accõmodantur, aut in uino, aut in aqua concocta.

Macer.

Macer.

CORtex eſt qui ex India aduehitur, guſtu multum acerbo, cum leuicula quadam acrimonia odorata. Conſtat autem ex miſta eſſentia, pleraq; terrena frigida, paucula uerò calida & tenuiũ partium. Itaq; ualenter deſiccat, aſtringitq́;: ob idq́; cœliacis & dyſentericis medicamentis miſcetur, in tertio exiccantiũ conſiſtẽs ordine: in caloris frigorisq́; diſcrimine, neutrum inſigniter præſtans.

Malabathrum.

Malabathrũ.

MAlabathri folium cum ſpica nardi ſimillimam obtinet facultatem.

Malache, Malua.

Malache. Malua.

AGreſtis, quidem digerẽtis paululũ & emolliẽtis leuiter eſt facultatis: hortẽſis uerò, quãto plus habet aqueę humiditatis, tãto facultate ibecillior eſt. Fructus eius tanto ualidior eſt, quanto & ſiccior. Cæterũ Althea omnium efficaciſſimè digerit.

Mandragora.

Mandragora.

REfrigerat tertio exceſſu. Nonnihil tamẽ pomis caloris atq; humiditatis ineſt. Vnde ſoporem conciliant. Radicis cortex non tantũ refrigerat, ſed etiam ſiccat. Quod eo includitur, imbecillimum eſt.

Marathrum, Fœniculum.

Marathrum. Fœniculum.

CAlfacit in tertio, deſiccat in ſecundo ordine: proinde lac gignit, auxiliatur ſuffuſis, menſesq́; et urinas ꝓmouet. Radix & ſemen hippomarathri, amplius q̃ domeſtici ſiccant: quare & uentrẽ uidentur ſiſtere. Poſſunt etiã & calculos frangere, curare ictericos, mẽſesq́; & urinas mouere: minimè tamen lac gignere.

Maſtiche.

Maſtiche.

CAndida quidem & Chia, aſtringit ſimul emol-

litq́;. Proinde ſtomachi, uetris, inteſtinorum, iecorisq́; inflãmationibus competit, utputa ſecũdo ordine excal faciens & ſiccans. Nigra uerò, quæ Ægyptia dicitur, magis deſiccat, minusq́; aſtringit: quamobrem aptior eſt ad ea quæ ualidiorem digeſtionem per halitum po ſtulant. Porrò oleum, quod pręcipuè ex Chia conficit, ſimilis eſt cum maſtiche facultatis.

Melanthium, Nigella.

EXcalfacit & ſiccat in tertio ordine, eſtq́; amarum, atq; tenuium partiũ. Quare catarrhos ſanat in linteo admotum, atq; asſiduè olfactum: flatus potũ extinguit: lumbricos enecat, non eſum modò, ſed etiam foris applicitum: lepras, clauos, atq; myrmecias exterit: orthopnœam iuuat, & menſes ꝓuocat: in ſumma uerò ubi ſectione, exterſione, deſiccatione, excalfactione eſt opus, præſtantisſimum id remedium exiſtit. Melanthium, Nigella.

Melilotum.

QViddam habet aſtringens, digerit tamen, concoquitq́;. Copioſior enim in eo eſt ſubſtantia calida q̃ frigida. Melilotum.

Mel.

DEſiccat excalfacitq́; ſecundo ordine: ac detergentem facultatẽ obtinet. Porrò coctũ, minus acre abſterſoriumq́; redditur. Itaq; ad ſinuoſorum ulcerũ glutinationẽ eo utuntur. Cæterùm quod mel eſt amarum, miſtæ facultatis exiſtit. At Sacchαro, quod ex India et fœlici Arabia conuehitur, concreſcit in calamis, eſtq́; mellis ſpecies, minus certè noſtrate dulcius, ſed ſimiles ei uires obtinens, quod ad abſtergendum, deſiccandum, & digerendũ pertinet. Quatenus uerò nec inimicum uentriculo eſt, ut noſtras, nec ſitim adferẽs, eatenus ab illo ſubſtantia differt. Mel. Saccharum.

Meliſſophyllon, Citrago.

MArrubio ſimilis eſt facultate, ſed plurimũ ab eo uincitur. Quamobrẽ nec utitur eo quiſpiam, quũ Meliſſophyllon. Citrago.

larga marrubij copia ſuppetat.

Meſpilum, Tricoccon, quod tria grana gerat.

Meſpilum. Tricoccon.

FRuctus eius admodum eſt acerbus, uixq; edi poſſit, uentrem extremè coercens. Quin & in germinibus & folijs acerba hęc qualitas non pauca reperitur.

Medion, Trifolium odoratum.

Medion. Trifoliũ odoratum.

RAdix quidem eius auſtera eſt, omnesq; fluxiões cohibet. At ſemen tantùm abeſt ut id moliatur, ut etiam menſes cieat: nimirum tenuium partium quũ ſit, & facultate incidendi præditum.

Mecon, Papauer.

Mecon. Papauer. Rœas.

QVum quatuor eius inſignes ſpecies ſint, facultas omnium exiſtit refrigeratoria. Cæterũ ſatiui ſemẽ, mediocriter ſomnum conciliat, uiſu candidũ: proinde pani ipſum inſpergunt, ac melle maceratum eſitant. At ex ſylueſtribus, eius quod rhœas dicitur, quia flos ipſius celeriter defluit, ſemen ualidius refrigerat. Itaq; nequaquam eo quis innoxiè ſolo uti poſſit. Illius uerò quod calicem incidentem ſuſtinet, atrum exiſtit ſemen, medicamentoſumq;, atq; impenſe refrigerans. Quod autem longiorem emittit calicem, medicatisſimum omnium eſt, admodumq; refrigerans, idq; omnibus partibus ſuis. Adeò quippe refrigerat, ut ſtuporem ac mortem etiam inducat. Eſt enim ex quarto & ultimo refrigerantium ordine.

Mecon ceratitis, Papauer cornutum.

Papauer cornutum.

VIm habet incidendi, extergẽdiq;. Itaq; radix eius in aqua ad dimidiũ decocta, hepaticos affectus adiuuat. Folia & flores ſordidis & contumacibus ulceribus proſunt. Sed ea reijcere oportet ulceribus iam repurgatis: alioqui ſanam carnem exedent.

Papauer Herculeum.

Mecon Heracleia. Papauer Herculeum.

SEmen habet pituitam expurgans.

Melea. Malus.

Melea. Malus.

MAlus non omnis eiuſdem naturæ eſt, ſicuti nec

eiusdem fructus. Succi siquidem, cortices, foliaq; arborum, etiã inter se dissident. Itaq; si acidiora austerioraq; sint, illis uulnera glutinare possis, tum in phlegmonarum initio repercutere influxum, ac uẽtriculum exolutum & lãguidum roborare: at aquosioribus, mediocres phlegmonas incipientes & gliscentes remittere. Quod autem plurima pomis omnibus recrementitia frigidaq; insit humiditas, hinc liquet, q̃ nullus eorũ succus seruari possit: uerùm acescãt corrumpanturq; uniuersi. Solus enim cydoniorum & struthorum (quę propter astrictionem uehemẽtem, cæteris minus sunt humida) succus coctus cum melle durare potest: per se autem minimè. Succi qui seruari possint, et quomodo.

Melea Persice, Persica malus.

IN germinibus & folijs uincentem habet qualitatẽ amaram. Proinde folia eius trita & super umbilicum posita, lumbricos enecant: estq; digerens medicamen. Fructus humidior est, & temperie frigidior. Persica malus

Melea Armenice, Malus Armenica.

FRuctus humidior frigidiorq; est: Vtrunq; secundo quodammodo excessu. Malus Armenica.

Melea Medice, Malus Medica, Citrium.

QVod in fructu semen amplectitur tertij est ordinis resiccantium atq; refrigerãtium. Cortex desiccat quidem in excessu secundo, non tamen frigidus est, sed temperatus, aut paulò infra. Caro eius pariter crassi succi est, & pituitosa, frigidaq;. Semen amarum est, digerereq; & exiccare potens, secundo quodammodo ordine à temperatis recedens. Folia exiccãdi & digerendi uim obtinent. Malus Medica.

Meum.

RAdices eius sunt calidæ tertio excessu, in secundo siccæ. Proinde urinas mẽsesq; mouent. Quòd si liberalius sumantur, capiti dolorem conciliant. Meum.

Milax tracheia, Milax aspera.

Milax aſpera.

VArijs clauiculis ſuis arboribus circũuoluitur. Folia eius & acria guſtanti, & utenti calida exiſtũt.

Milax lenis.

Milax lenis.

QVodãmodo iam dictæ ſimiles uires obtinet.

Morea, Morus.

Morus.

MOri fructus maturus quidem aluũ ſubducit: immaturus uerò, ubi aruerit, reſtringit admodum. Quare ad fluentes affectus eſt cõmodus. At maturorũ ſuccus, propter aſtrictionem quam habet, ad ſtomatica medicamenta eſt utilis. In radicis cortice purgatoria uis cum quadam amaritudine exuperat, ita ut latos uermes enecet.

Myagros.

Myagros.

OLeum quod ex ſemine ipſius funditur, emplaſticam facultatem obtinet.

Mycetes, Fungus.

Mycetes. Fungus.

FRigida humidaq; admodum plãta eſt, quare proximè ad enecãtem facultatem accedit. Et ſanè inter eos ſunt qui interficiant: maximè qui ex natura miſtam habent qualitatem putrilaginoſam.

Myle.

Myle.

RAdix eius contrahentis eſt facultatis. Quam cum farina lolij apertã uuluã ſanare ait Dioſcorides.

Myoſotis, Auricula muris.

Myoſotis.

DEſiccat ſecundo ordine, cæterùm nullam euidẽtem caliditatem ſortitur.

Myrice, Tamarix.

Myrice. Tamarix.

ABſtergit & incidentis eſt facultatis, abſq; perſpicua deſiccatione. Habet uerò etiam aſtrictionẽ nõnullam. Igitur cum aceto decocta prodeſt lieni indurato. Sanat etiam dentium dolores. Fructus & cortex non paucam poſſident aſtrictionem. At cinis myricæ, admodum deſiccatoriæ facultatis eſt, plurimam habens abſtergendi uim, aſtringendi pauxillam.

Myriophyllon,

ADeò exiccat, ut uulnera glutinet. Myriophyllō.

Myrrhis.

RAdix eius est odorata et dulcis, mensesq́; mouet, necnō thoracem atq; pulmones purgat. Calfacit itaq; secundo ordine, cum partium tenuitate. Myrrhis.

Myrrhine, Myrtus.

IN hac planta uincit terreum & frigidum. Habet ta men aliquid tenue & calidum. Quare ualenter desiccat. Porrò quod ramis & trunco adnascitur tuberosum, quanto siccius cæteris partibus est, tanto desiccat & astringit uehemētius. Folia item arida uiridibus plus desiccant. Itaq; omnes partes eius restringunt, tū foris imposita, tum intro assumpta. Myrrhine. Myrtus.

Moly, Ruta syluestris.

RAdicem habet nigrā, & florem lacteū. Vis eius tenuium partiū est, & calida tertio ordine: unde crassos humores desiccat, digeritq́; & urinā mouet. Moly. Ruta syluestris.

GALENI PERGAMENI DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM

Facultatibus. Liber VIII.

Nardu stachys, Spica nardi.

CALFACIT excessu tertio. Desiccat secundo completo. Constat ex astringēti, acri, & leuiter amara substantia. Quare radix iecori et uentriculo cōuenit, & pota, & admota extrinsecus. Vrinam ciet: morsus stomachi sanat, uentris, capitis, & thoracis, fluxiones desiccat. Valenter tamen est Indica; quæ nigrior quàm Syriaca existit. Nardu stachys. Spica nardi.

Nardus Celtica, hoc est Gallica.

Nardus Celtica.

AD omnia est imbecillior dictis, preter q̃ ad prouocandam urinam. Nam calidior illis est, sed minus astringit.

Nardus orea: hoc est montana.

Nardus montana.

PLurima in Cilicia nascitur, sed p̃dictis infirmior.

Narthex, Ferula.

Narthex. Ferula.

SEmen eius calfacit et tenuat. Medulla autem astrictionis est particeps. Vnde hæmoptoicis & cœliacis conuenit.

Napy.

Napy.

CAlfacit desiccatq; ordine quarto.

Narcissus.

Narcissus.

EIus radix desiccat adeò, ut uel maxima tendonum uulnera glutinet. Habet uerò quiddam abstersorium & attractorium.

Neuras, Poterium.

Neuras. Poterium.

DEsiccat citra morsum, adeò ut icisos neruos glutinare credatur: ac præcipuè radices eius.

Nerium, Rhododaphne.

Rododaphne.

FOris quidem illitus is frutex, digerendi uim obtinet. At si intra corpus sumatur, uirulentus homini & plerisq; pecudibus est.

Nymphæa.

Nymphæa.

TVm radix eius, tum semen, desiccandi citra morsum uim habet. Itaq; uentris p̃fluuia, semenq; immodicè profluens sistit. At cui adest candida radix, ea & muliebri medetur profluuio, ex uino nigro & austero epota. Vtraq; autem abstergendi quandã uim possidet. Quare maceratæ quidem aqua, sanant alphos, liquida uerò pice, alopecias. Ad hæc tamẽ aptior est ea cuius radix est nigra.

Xanthion.

Xanthion.

SEmen eius digerendi uim obtinet.

Xyris.

TEnuium partium, attractoriæ, digerendi, & desiccandi facultatis est, quũ radix, tum multò magis fructus: qui quidem & urinam ciet, & lienes induratos sanare potest. Xyris.

Xyphion, Gladiolus.

XYphij radix, maximẽ altera quæ superior est, attrahit, digerit, desiccatq;. Xyphion. Glandiolus.

Oe, Sorbus.

AStringẽtem uim obtinet, at multo quàm mespilus imbecilliorem. Proinde fructus eius gustui iucundus est, minusq; uentrem quàm mespilus constringens. Oe. Sorbus.

Oenos, Vinum.

EX secundo est ordine calfacientium: sed quod admodum uetus est, ex tertio: sicuti mustũ ex primo. Caliditati proportione respondet siccitas. Oenos. Vinum.

Olynthi, Grossi.

ACrem facultatẽ sortiunt. Cocti itaq; duros tumores discutiũt: crudi myrmecias & thymos eijciunt. Olynthi. Grossi.

Olostium.

DEsiccandi uim obtinet cum astrictione: ideoq; propinatur ad rupta. Olostium.

Olyra.

MEdiam tritici & hordei naturam possidet, tam ut nutrimentum, quàm ut medicamentum. Olyra.

Onagron.

HVius radix arefacta uinosum quiddã redolet, maximeq; ad uini facultatem accedit. Onagron.

Onosma.

ACri & amara substãtia constat. Cuius folia in uino pota fœtum extinguere expellereq; credunt. Onosma.

Onobrychis.

RArefaciẽdi digerendiq; uim obtinet. Proinde folia eius uirẽtis illita, phymata digerunt: arefacta uerò, & cum uino pota, strangurias sanant; sudoresq; eliciunt, cum oleo inuncta. Onobrychis.

Ononis.

Ononis.

RAdix eius calfacit quodãmodo in tertio ordine, abstergitq; & nonnihil incidit. Itaq; non tantùm urinas prouocat, sed & lapides frãgit, & crustas detrahit. Præterea ad dolores dentium, oxycrato in quo fuerit cocta, colluuntur.

Oxos, Acetum.

Oxos. Acetum.

EX frigida calidaq; substantia constat: utraq; tamẽ tenuium partium. Verùm calidam frigida exuperat. Desiccat porrò in tertio gradu.

Oxyacanthos.

Oxyacãthos.

VT specie, sic facultate hęc arbor piro syluestri est similis, Cæterũ piri syluestris fructus, prorsus * acerbus est: oxyacãthes uerò, & tenuium est partium, & nonnihil incisorium sórtitur: estq; rubeus & rarus, Qui quidem affectus omnes fluxionum conhibet.

Opos, Succus.

Opos. Succus.

CYrenaicus quidem reliquos omnes caliditate & tenuitate exuperat: ideoq; omniũ maximè per halitum digerit. Quanq; sanè & cæteri admodum calidi sint, & spirituosi. Porrò licet complures etiam sint alij succi, qui effluunt, incisa radice: ob excellentiam tamẽ sic dicitur Cyrenaicus, & Medicus, & Syriacus.

Origanus.

Origanus.

HEracleotica quidẽ efficacior est onitide: agrestis tamen est ualentior utraq;. Omnes uerò incidendi, extenuandi, calfaciendi, & exiccandi obtinent facultatem, in tertio nimirum excessu. At Tragoriganus etiam quippiam astringit.

Tragoriganus

Orobus, Eruum.

Orobus. Eruum.

DEsiccat quidem excessu secundo intẽso, calfacit uerò primo. Porrò quatenus amaritatis est particeps, eatenus incidit, extergit, atq; obstructiones expedit. Cæterùm si sumatur copiose, sanguinem per urinas euocat.

Orobanche, Eruangina.

SIccæ frigidæq; temperaturæ est, in primo ordine. Orobanche. Eruangina.

Oryza.

HAbet astrictorium quippiam, quare mediocriter aluum sistit. Oryza.

Orchis, Testiculus canis.

RAdici eius bulbosæ & geminæ, uis inest humida & calida, gustantibusq; dulciuscula. Cæterũ maior radix multam habere uidetur humiditatem excrementitiam, & flatulentam: quapropter epota uenerem excitat. Minor uerò, quum ad calidius & siccius uergat, tantum abest ut ad coitum stimulet, ut etiam cohibeat, & reprimat. Eduntur bulborum more, tostę. Orchis. Testiculus canis.

Orchis, Serapias.

SIccat ultra primũ excessum. Quare nõ ita est ad uenerẽ cõmodus. Oedemata illitus discutit. Vlcera sordida expurgat. Herpetes sanat. Siccatus multo amplius desiccat. Nam putrescẽtia contumaciaq; restituit ulcera, & subastringens quũ sit, uentrẽ sistit ex uino potus. Orchis. Serapias.

Osiris.

AMara est, & aperiendi uim obtinet. Quare iecur obstructum adiuuat. Osiris.

Pancratium.

RAdix huius, scillæ similem gustũ refert, & uires, multo tamẽ imbecilliores. Ea itaq; pro scilla, ubi hæc non adest, utuntur. Pancratium.

Paliurus.

FOlia eius & radix adeò perspicuè astringũt, ut fluxum uentris cohibeant: adeòq; digerunt, ut mitiora phymata curent. At fructus, tantam incidendi uim possidet, ut calculos uesicæ cõminuat, & pectoris pulmonisq; excretionibus auxilietur. Paliurus.

Papyrus.

OXycrato uino'ue macerata, recentia ulcera glutinat, maximè in circulum circumposita, ut mate- Papyrus.

Chartæ cinis. ria sanantia medicamina excipiens. At ubi usta fuerit, medicamen exiccatorium existit, ut chartæ combustæ cinis. * Hoc tamen cinis papyri est infirmior.

Panax Heraclium.

Panax Heraclium. Opopanax. EX hoc conficitur opopanax, radicibus et caulibus eius incisis. Porrò opopanax ipm tum mollit, tũ digerit. At calfacit quidem in tertio ordine: in secundo autem siccat. Cortex radicis excalfacit etiam & siccat, minus tamen q̃ succus. Cæterùm abstergendi nõnullam facultatem sortitur. Quare eo utimur & ad nuda ossium, & ad ulcera contumacia. Sufficiẽter siquidem quæ talia sunt, carnem procreant. Fructus calidus est & ipse, ac mensibus mouendis accommodus.

Panaces, Asclepium.

Panaces Asclepium. MInus est calidum supradicto panace. Quare floribus eius & semine melli mistis ad ulcera, phymata, & phagædænas utuntur.

Panax, Cheironium.

Panax cheironium. PRædicto similem facultatem obtinet.

Paronychia.

Paronychia. PAronychias & fauos sanat, digeritq; ea quæ discuti postulant. Calfacit enim & desiccat in tertio ordine, estq; tenuium partium, & sine mordacitate.

Pentaphyllum.

Pẽtaphyllon. RAdix eius desiccat uehemẽter, nimirum in tertio ordine, citra mordicationem tamẽ. Minimum siquidẽ habet quũ acrimoniæ, tum cõspicuę caliditatis.

Peplos.

Peplos. SVccum habet similem tithymallis, quum in alijs, tum quia purgat ceu illi.

Peplium.

Peplium. ETiam fruticulus hic succum habet ut tithymalli, ualidumq;, nõ tamẽ admodũ utilem. Radix eius uidetur superuacanea. Semen utile est, & flatulentum, pepli semini similiter purgans.

Peperi, Piper.

PIperis radix uires costo similes obtinet. Fructus nuper germinātis, longum existit piper: quare ma turo est humidius. At fructus qui ueluti omphax est, piper album est, nigro quidem acrius. Nam illud iam ueluti superassatum uidetur. Vtrunq; tamen ualenter & calfacit, & desiccat.

Peperi. Piperis differentiæ.

Persea.

PErseæ folia modicè astringunt, ita ut nonnunq̃ sistere queant sanguinem erumpentem.

Persea.

Periclymenos, Volucrum maius.

FRuctus eius & folia adeò uehementer incidunt & calfaciunt, ut si diutius bibātur, urinam sanguino lentam efficiant: principio tantùm urinam mouentia. Foris cum oleo illita etiam excalfaciunt. Iuuant & lie nosos, & difficulter spirantes. Competens mēsura est drachmæ unius cum uino. Desiccat etiam semē, & (ut quidā tradunt) si liberalius bibatur, sterilitatē inducit.

Periclymenos Volucrum ma ius.

Peristereon.

VIm habet hactenus desiccantem, ut & uulnera glutinet.

Peristereon.

Petasites.

EX tertio est ordine desiccantium: quãobrem ad ca coethe & phagedænica ulcera eam adhibent.

Petasites.

Petroselinum.

EIus semen est gustu acre, cum amaritudine: Sic & in operibus calidum, unà cum incidendi effectu. Hinc menses & urinas affatim prouocat, flatusq́; discutit. Calfacit itaq; & siccat in tertio ordine. Tota her ba similem, sed imbecilliorem possidet facultatem.

Petroselinum.

Peucedanum.

SVccus eius admodum excalfacit & digerit, estq́; te nuium & incidentium partium. Quare omnibus neruorum affectibus credit opitulari: tum morbis in pulmone & thorace ex crassitudine humorum ortis. *

Peucedanum.

Nec uerò intra corpus sumptus duntaxat, sed olfactu etiam prodest. Ad hæc sæpe foratorum dentium dolores, cauitati impositus, ꝓtinus mitigauit. Quin etiam induratos lienes iuuat. Ad quæ omnia, licet etiam uti radice, quæ & squamas celerrimè ab ossibus detrahit, & arida illita ulceribus contumacibus remedium est optimum: minus quidem ꝙ succus excalfaciens, nempè in secundo ordine iam completo: desiccans uerò in tertio incipiente.

Peganon. Ruta.

Peganon. Ruta. AGrestis quidem, in quarto ordine excalfacit: Domestica uerò, in tertio. Est autem non solùm gustu acri, sed & amaro. Ex quo sanè digerere, īcidereq; crassos & lentos humores potest, atq; mouere urinas. Quin et tenuium est partium, flatusq; extinguit. Quare ad inflationes competit, ac ueneris appetentiam inhibet: digeritq; atq; exiccat strenuè.

Pissa, Pix.

pissa. Pix. SIcca quidem siccat, & calfacit secundo ordine. At plus siccare ualet ꝙ calfacere. Humida uerò contrà, plus calfacit ꝙ siccat: habetq; partium tenuitatem nonnullam, qua asthmaticos & purulentos adiuuat. Satis est autem cyathi linxisse mensuram melli mistæ. Abstergendi etiam, cōcoquendi, digerendiq;, quandā uim habent, ueluti in gustu leuem amaritatem & acrimoniam. Sic leprosos ungues eximunt mistæ cum cera, lichenasq; detergunt. Coquunt item duros & crudos tumores, cataplasmatis inditæ. Atq; ad ea omnia, humida ualentior est: arida uerò glutinandis uulneribus aptior.

Pisselæon.

Pisselæon. EX humida pice efficitur, genere quidem ei simile, sed essentiæ tenuioris.

Pistacium.

Pistacium. FRuctus eius quodammodo tenuioris essentiæ est,

ſubamarum quid,& odoratum retinens. Obſtructiones itaq; oĩum uiſcerum aperit,ſed prẹcipuè iecinoris.

Pityides, Picearum fructus.

AStringit,ſimulq́; acris ẽ, cũ amaritudine quadã. Vnde thoracis pulmonisq́; expuitiõibus cõfert. Pityides. Picearum fructus.

Pitys, Picea.

PIceæ cortex uincentem facultatem aſtrictoriã ſortitur,ſic ut intertrigines ſanet,uentremq́; potus ſiſtat. Sed & ambuſta cicatrice ĩcludit. Tedæ cortex illi adſimilis eſt,uiribus tamen moderatioribus. Vtriuſq; arboris folia,glutinant ulcera. In coni folijs & cortice ualidior facultas eſt, adeò ut cum moleſtia mordicet. Fuligo quæ ex dictis colligitur,ad pilos ſuperciliorum eſt commoda,itemq́; ad angulos oculorum eroſos, lippientes,& lachrymantes. Pitis. Picea. Tedæ cortex.

Pityuſa.

VIribus eſt ſimilis tithymallo, ſuccumq́; ſortitur ſimilem, & ſimiliter purgat. Pityuſa.

Platanus.

HVmidioris frigidiorisq́; eſt eſſentiæ, non ita multò q̃ ſymmetra Proinde folia uiridia trita & illita,non obſcurè naſcentes phlegmonas adiuuãt. Cortex & pilulæ magis deſiccantem uim obtinent:ut ille quidem in aceto coctus ad dentiũ adhibeatur dolores; pilulæ uerò cum adipe,ad ulcera ambuſta. Vitandus eſt puluis folijs arboris inſidens. Alioqui ſi attrahatur ſpiritu,arteriã offendit,ualenter ſiccans,exaſperansq́;. Necnon uocem lædit, ſicuti & auditum & uiſum, ſi in oculos aut aures inciderit. Platanus.

Polygonon, Centinodia.

VTi aſtrictionis eſt particeps, ita in eo frigidum aqueum uincit:ut ſecundo exceſſu refrigeret, aut etiam initio tertij. Itaq; æſtuanti uentriculo,eryſipelati,atq; calidis phlegmonis,ſi illinatur frigidum, auxiliatur. Siſtit præterea uniuerſas fluxiones; qua ratione Polygonon, Centinodia.

uidetur exiccatorium. Quare ad herpetas, ulceraq́; bonum remedium est. Quin etiam cruenta uulnera glutinat, auriumq́; puri & ulceribus confert. Stillicidio & stranguria affectis exhibitum, urinam mouet, ut Dioscorides ait. Fœminæ ad omnia mas præstat.

Polygalon.

Polygalon. EIus folia modicè astringunt, uidenturq́; si bibantur, lac generare. Itaq; superauerit in eo calidum humidumq́;.

Polygonatum.

Polygonatū. ASTrictionis pariter & acrimoniæ habet quippiã, cum fastidiosa quadam amaritudine. Quare non usq; adeò est uescũ. Sunt qui radicẽ eius illinant uulneribus. Alij eo næuos in facie detergunt.

Polemonium.

Polemonium. TEnuium partium est, & desiccandi uim obtinet. Vnde quidam radicem eius cum uino ad ischiadas, dysenteriam, lienemq́; induratũ propinant.

Polium.

Polium. AMarum est ac modicè acre. Obstructione itaq; omnia uiscera liberat, urinamq́; & menses promouet. At uiride magna etiam uulnera glutinat, & maximè species eius fruticosa. Aridum sanat rebellia ulcera: præcipuè quod minus est.

Polium minus.

Poliũ minus. ACrius & amarius est hoc q̃ maius, adeò ut ex tertio sit ordine desiccantium: ex secundo autem completo calfacientium.

Polycnemon.

Polycnemon. DEsiccat & calfacit secũdo excessu: itaq; & ipsum uulnera glutinat.

Potamogeiton.

Potamogeitõ. AStringit & refrigerat similiter polygono: sed essentia eius crassior q̃ polygoni est.

Polypodium.

DVlcem simul & austeram uincentem obtinet qualitatem: ut facultatis sit citra morsum admodum exiccantis. Polypodium.

Prasium, Marrubium.

PRasium amarum quum sit, iecur ac lienem liberat obstructione, thoracem & pulmonẽ expurgat, ac mẽses ꝓmouet. Sed illitũ etiam detergit et digerit. Calfacit itaq; secundo excessu completo: siccat autem tertio ineũte, aut completo. Succo eius ad aciei oculorũ claritatem utuntur cũ melle: per nares'q; auriginẽ purgat, ipsum'q; ad inueteratos aurium dolores adhibent. Prasium, Marrubium.

Propolis.

MOdicè quidem extergit, cæterũ ualidè trahit. Est enim essentia tenui. Excalfacit porrò ordine secũdo completo, aut certè incipiente tertio. Propolis.

Ptarmice.

FLores eius ciendæ sternutationis uim obtinẽt. Sugillata et cęteras ecchymosis digerit. Viridis porrò calfacit secundo ordine: tertio autem siccat. Ptarmice.

Ptelea, Vlmus.

VLmi folijs quandoq; recens uulnus conglutinauimus: confidentes astringentem simul & abstergentem inesse eis facultatem. Cæterùm cortex magis amarus est, astrictorius'q; magis. Itaq; cũ aceto & lepras sanat. Quòd si uiridis circũligetur uulneribus, ea glutinare potest. Radices etiam eandem uim obtinent. Quarum decocto sunt qui perfundant fracturas, quæ callo obduci desyderant. Ptelea. Vlmus.

Pteris, Filix.

RAdix eius latum lumbricum perimit, si in melicrato põdere drachmarum quatuor bibat̃. Quare ipsam partum uiuum necare, mortuũ autem expellere, nõ est mirum. Siquidem amara existit, paulum'q; astrictionis obtinet. Vnde ualidè ulcera desiccat: citra morsum tamen. Similẽ ei uim habet Thelypteris. Pteris. Filix.

Pycnocomum.

Pycnocomũ. RAdix, fructus, & folia eius, digerendi attrahẽdiq́; obtinent facultatem: acria nimirum quum sint. Folia itaq; phymata furunculosq́; discutiunt. Fructus ualentior est. Nam & palos, & tela infixa, ad extimam cutem elicit. Radix ad supradicta est infirmior, cæterũ flauam bilem expurgat.

Pyrethrum.

Pyrethrum. RAdix eius causticam possidet facultatem, qua dẽtes refrigeratos mitigat. Porrò ad rigores ante periodum cum oleo confricatur: stupidosq́; & resolutos adiuuat.

Pyros, Triticum.

Pyros. Triticum. FOris impositum, primi est ordinis calfacientium: *cæterùm nec siccare, nec humectare manifestò potest. Habet uerò etiam quiddam lentoris, obstruentisq́; naturæ. Quod ex eo amylum conficitur, ipso est tum frigidius, tũ siccius. Quod ex pane fit cataplasma, magis digerit, quàm quod ex tritico: salis & fermenti ratione. Fermentum quippe uim attrahendi habet, digerendiq́;, quæ in alto resident.

Rhamnus.

Rhamnus. DEsiccat & digerit excessu secundo. Refrigerat in primo completo, aut secũdo incipiente. Proinde herpetes sanat, & erysipelata non magnopere calida.

Rhaphanis, Radicula.

Rhaphanis. Radicula. EXcalfacit excessu tertio: desiccat uerò secundo. Agrestis in utroq; efficacior est. Semen etiam efficacius est planta. Ei enim inest digerendi facultas.

Rheum, Rha.

Rheum. Rha. QViddam habet terrestre frigidum, ceu indicio est astrictio: adiuncta est illi tamẽ quædam caliditas. Siquidem si mandatur plusculum, subacre conspicitur. Est etiam aeriæ cuiusdam substantiæ subtilis particeps: quod indicat laxitas, leuitasq́;. Quare con-

uulsis, ruptis, orthopnœæq; prodest. Sic quoq; liuentia & lichenas cum aceto illitum persanat. Astrictionis ratione, sanguinem expuentibus, cœliacis, & dysentericis confert.

Rhetinæ, Resinæ. Rhetinæ. Resinæ.

RESinæ omnes desiccant & excalfaciunt. Lentiscinæ tamen (quam uocant mastichem) primæ debentur partes. Nam præter q̃ꝙ paucula ei inest astrictio, qua stomachi, uentrisq; & iecoris imbecillitatibus, phlegmonisq; etiam accõmodatur, desiccat insuper citra mordacitatẽ. Minimum enim acris est, & maximè tenuium partium. Inter cęteras pręfertur terebinthina, manifestam quidem, non tamẽ similiter atq; mastiche astrictionem possidens. Verùm adiunctam habet quandam amaritudinem, per quam magis q̃ mastiche digerit. Per eandem etiam usq; adeò abstergit, ut psoras sanet. Quin etiam quæ in profundo resident, magis cęteris extrahit, ob maiorem tenuitatem partiũ. Attamẽ pinea, & hac etiam magis strobilina, acriores ea sunt, sed non magis tamen digerunt, attrahuntúe. Media inter has sunt picea & abietina. Habet porrò & emolliens quiddam terebinthina. Secũdum locum habet in emolliendo lentiscina, sicuti cyparissina in ipsa acrimonia. Mastiche. Terebinthina.

Rhodos, Rosa. Rhodos. Rosa.

EX aquea substantia calida, duabus alijs qualitatibus mista, astringenti uidelicet & amaræ, composita est. Flos tamen, magis q̃ ipsa rosa, est astringens: ac proinde etiam exiccatorius est.

Rhodia Rhiza, Radix Rhodia. Radix rhodia.

TEnuium partium & digerentis est facultat'ꝭ. In calfaciendo uerò secundi ordinis est cẽsenda: aut certè tertij incipientis.

Rhododaphne. Rhododaphne.

TOta sua essentia uenenũ est & homini & plerisq;

pecoribus. Porrò calfacit excessu tertio: primo autem desiccat.

Rhoea, Malum granatum, siue punicum.

Rhoea. Malum granatum, punicũue.

OMne malum granatum astringẽtem qualitatem sortitur: nõ tamen in omnibus ea exuperat. Nam inter ea quædam sunt acida: quędam plus dulcia q̃ austera. Pro ratione quarum qualitatum uincẽtium, suos usus præstant. Porrò acini astringentiores, & exiccantiores sunt succo. Sicuti & his putamina: quæ sidia dicuntur. Ad similem illis uim habent flores qui cytini dicuntur.

Rhus, Sumach.

Rhus. Sumach.

AD desiccandum & astringendũ coriarij hac plãta fruticosa utuntur. Medicis in usu sunt fructus eius & succus, austeræ admodũ q̃litatis. Exiccat itaq; in tertio ordine: refrigerat uerò in secundo.

Rhypos, Sordes.

Rhypos. Sordes.

* SOrdes quæ à gymnasiorum statuis æreis abraditur, digerendi emolliendiq; uim obtinet: quæ autem ab ijs qui in palestra exercentur, quantum accepit pulueris, tantum ab ea est diuersa: atq; hanc sordem πάτον Græci nominant. Prior igitur, quæ ob contractã æruginem, acrior etiam existit, cruda phymata digerit. Secunda autem, optimum est phlegmones mamillarum remedium. Constat enim ex puluere repercutiẽte, oleo emolliente, ac deniq; sudore & sordibus digerẽtibus.

Sagapenum.

Sagapenum.

LIquor est calidus et tenuium partium, sicuti & alij liquores. Sed abstersionem quãdam obtinet, qua oculorum cicatrices expurgat, extenuatq;. Suffusionibus etiam & hebetudinibus oculorum, quæ à crassitie humorum proueniunt, non malum est medicamen. At planta ex qua prouenit, ferculæ assimilis, imbecilla est & inutilis.

Sampsychon, Maiorana.

TEnuium partium & digerentis est facultatis. Desiccat enim & calfacit ordine tertio. Sampsycum. Maiorana.

Saprotes ξύλων, Caries lignorum.

* CAries eorum præcipuè lignorum quæ participia sunt astrictionis & abstersionis, ut ulmus, expurgat, impletq; ulcera humida. Caries lignorum.

Sarcocolla.

MIstam uim habet ex emplastica quadam substantia, & paucula amara. Itaq; citra morsum desiccat, ac proinde glutinare ulcera ualet. Sarcocolla.

Satyrion, Triphyllon.

HVmidum calidumq; est temperie, ob idq; dulce. Recrementitiam tamen & flatuosam humiditatē possidet. Quocirca ad uenerem incitat. Satyrion. Triphyllon.

Selinon, Apium.

ADeò calidum est, ut & urinam & menses cieat. Flatus quoq; digerit, & magis semen q̃ herba. Oreoselini & hipposelini similis uis existit. Verũ hipposelinum imbecillius est: oreoselinum ualentius. Selinon. Apium.

Seris, Cichorion.

HOlus est subamarum, & magis quod agreste est. Id nãq; est frigidæ & siccæ temperaturæ, secundo excessu. Cæterũm domestica magis q̃ agrestis refrigerat. Porrò utraq; astringentis qualitatis est particeps, ut chondrilla, quæ est etiam sereos species. Seris. Cichorion.

Seriphum.

ABsynthio est tum specie, tum gustu simile. Cæterùm non æquè astringit. Sed calfacit ualentius, necnon amaritudinem quandam salsuginosam refert, uentriculoq; est infestum: magisq; absynthio lumbricos enecat. Calfacit itaq; secundo ordine intenso. Siccat autem in tertio. Seriphum.

Seseli.

ADeò excalfacit tum radix, tũ fructus, ut moueat urinas. Est etiam tenuium partiũ, ut & comitia- Seseli.

libus morbis, & orthopnœis competat.

Sesamon.

Sesamon.

VIscosum & pingue quum sit, emplasticum etiam existit, emolliensq; ac modicè calidum. Oleum quod ex eo conficitur, & ipsius herbæ decoctum, eiusdem sunt facultatis.

Sesamoides magnum.

Sesamoides magnum.

SEmen eius ut helleborus purgat, similiterq; abstergit, calfacit, & desiccat.

Sesamoides album.

Sesamoides paruum.

HVius semen nonnullam * acrimoniam sortitur, uehementerq; est amarum. Excalfacit itaq;, rumpit, extergitq;.

Sideritis.

Sideritis.

NOnnihil abstergit, sed plurima pars eius est humida & mediocriter frigida, cū exigua astrictione, qua phlegmonem sedat & glutinat. Sideritis autē Achillea, dictā superās astrictione, sanguinis eruptioni, dysenteriæ, & muliebri profluuio est aptissima.

Sicyos, Cucumis.

Sicyos. Cucumis.

MAturus tenuioris essentiæ est: immaturus crassioris. Sed incidendi & abstergendi facultas eis inest. Quare & urinam mouēt, & corpus splendidū reddunt. Sunt enim humidi frigidiq; quasi in secundo ordine. At arefacta tum radix tum semē, siccant primo, aut secundo incipiente, ordine, magisq; abstergunt, q̄ ipsius melonis caro.

Sicyos agrios, Cucumis agrestis.

Cucumis agrestis. Elaterium.

TVm ipse, tum eius succus quem elaterium uocāt, aut ex folijs & radicibus pressus, utilis ad medicationes existit. Elaterium itaq; mēses ciet, fœtumq; perimit applicatum, ceu alia omnia amara et tenuium partium. Summè siquidem est amarū, calfacitq; in secundo ordine, ac proinde etiā digerit. Sic enim eo angina laborantes inungunt quidam cum melle aut oleo

ueteri. Bonũ item est regio morbo affectis infusum cũ lacte in nares. Similiter dolores capitis sanat. Radicis atq; foliorum succus similem sed imbecilliorem facultatem sortit. Radix etiam abstergit, digerit, emollitq́;. Cortex potentius desiccat.

Silphium, Laserpitium.

SIlphij liquor calidissimus est. Necnõ folia, caulis, & radix, strenuè etiam sunt calida, omnia tamẽ flatulentæ magis essentiæ sunt, ac proinde difficilia concoctu. Foris autẽ imposita corpori, efficaciora, liquor præcipuè admodum trahentem facultatem possidens. Attamen & excrescentias exterit, & quandam liquandi uim possidet. Silphium. Laserpitium.

Sision.

CAlidus & subamarus existit: Vnde urinam mouet, concoquit, menses prouocat, omnesq́; uiscerum obstructiones reserat. Sision.

Sion.

QVantum gustu * aromaticum est, tãtum etiam excalfacientis facultatis est particeps. Quare & digerit, & urinam mouet, & calculos renum frangit, & menses euocat. Sion.

Sisaron.

SIsari radix cocta stomacho grata est, & urinã mouet, secundo ordine excalfaciens, cum amaritudine & astrictione leuicula. Sisaron.

Sisymbrium.

TEnuium est partium, facultatisq́; digerentis, calfacientis, & exiccantis in tertio ordine. Quidam semen cum uino exhibent singultientibus, torminaq́; patientibus. Sisymbrium.

Sisymbrium, quod Cardaminem uocant.

SI siccum sit, tertij est ordinis calfacientium & exiccantium: si humidum, uirideq́;, secundi. Cardamine.

Scandix.

Scandix.
AGreste est olus, subacre & amarũ. Calfacit itaq; & siccat secundo ordine intenso: ualenter mouet urinam: uisceraq; liberat obstructionibus.

Scilla.
Scilla.
ADmodum quidem incidit: calfacit autem secundo ordine. Porrò præstat eam assam aut elixam sumere, q sic eius uehementia exoluatur.

Scolymos.
Scolymos.
RAdix eius, si quis illam in uino coctam bibat, graueolentem urinã abundanter elicit, fœtoriq; alarum medet. Succus enim eius est purgatorius. Calfacit porrò secundo & completo ordine, aut tertio incipiente: siccat uerò secundo.

Scordion.
Scordion.
NOnnihil amarum obtinet, & acerbũ, & acre: ipsiusq; acrimonia, allij acrimoniæ est persimilis. Expurgat igitur, excalfacitq; uiscera: mẽses urinamq; prouocat: Conuulsa, rupta, doloresq; laterũ ab obstructione & frigore obortos, epotũ sanat: illitum uiride, magna uulnera glutinat: purgat sordida: inspersumq; aridum contumacia ad cicatricem perducit.

Scorodon. Allium.
Scorodon, Allium.
DEsiccat & excalfacit excessu q̃rto. Porrò ophioscorodõ, allium agreste est, domestico ualẽtius.

Scorodopras-son.
Scorodoprasson.
VT gustu & odore, sic uiribus inter allium & porrum mediam naturam sortitur.

Scorpiodes.
Scorpiodes.
EXcalfacit ordine tertio. Desiccat secundo.

Smylax.
Smilax, Cactus arbor.
FAcultatis est uenenosæ.

Smyrna. Myrrha.
Smyrna, Myrrha.
SEcundi est ordinis calfacientium & exiccantium. Vnde capitis uulnera glutinat. Inest illi amaritas non exigua, qua fœtum & lumbricos enecat, eijcitq;.

Habet etiam & abstergendi uim moderatam. Quare ocularibus miscet medicamentis: & ijs quæ ad ueterē tussim, atq; anhelationem administrantur.

Smyrna Boice, Myrrha Beotia.

VIm habet calfaciendi, fundendi, emolliendi. Myrrha Beotia.

Smyrnium.

EX eodem genere cum apio est & petroselino: fueritq; apio quidem ualidius, imbecillius uerò petroselino. Itaq; & urinas & menses proritat, calidum siccumq; tertio ordine. Smyrnium.

Sonchus.

DVm uiridis est, aquea terreaq; essentia constat, utraq; leuiter frigida: nam & astrictionis cuiusdam est particeps, & manifestè refrigerat, tum illitus, tum estus. At arefactus, terrestrior reddit, modicam asciscens caliditatem. Sonchus.

Sparganium.

DEsiccantis est facultatis. Sparganium.

Spartum, Genista.

SParti (quo & uites alligant) tum fructus, tum succus uirgarum, ualentem trahendi uim possidet. Spartum. Genista.

Staphilinus, Pastinaca.

SAtiua imbecillior, agrestis ad omnia potētior est. Vrinas mēsesq; ꝓuocat, abstergitq; nonnihil, quū herba quidem tota, tum uel maximè semen & radix. Staphilinus. Pastinaca.

Stachys.

GVstu est acri & amaro, tertijq; calfacientium ordinis. Vnde mēses rationabiliter prouocat. Facit tamen abortum, atq; secundas eijcit. Stachys.

Stœbe.

FRuctus eius & folia astringunt citra mordacitatē: desiccantq; in tertio ferè incipiente ordine. Quare decoctum eorum inijcitur dysentericis, auribusq; pure fluentibus: quod etiam magna uulnera glutinat, prę cipuè cum uino atro & austero. Valenter enim desic- Stœbe.

cat omnes præter naturam humiditates. Folia uiridia illita erumpentem sanguinem supprimunt, suffusionibusq́; oculorum ex ictu medentur.

Stœchas.

Stœcas. AMmara est & mediocriter subastringens, quum nimirũ ex terrena essentia frigida exigua: & extenuata altera terrena copiosa, ꝯstet. Quare obstructione liberat, extenuat, extergit, roboratq́;, & uiscera & uniuersum corpus.

Stratiotes.

Stratiotes. AQuaticus quidem humida & frigida facultate est: terrestris uerò, nonnihil habet astrictionis. Proinde & ulcera glutinat.

Struthion.

Struthion. RAdix eius est acris, calida, siccaq́; temperamẽto, ex quarto ꝑpemodũ ordine excalfaciẽtium. Sed & abstergit, & irritat, ꝑinde & sternutationẽ ꝓuocat.

Styrax,

Styrax. EXcalfacit, emollit, concoquit. Quamobrem tussi, catarrho, pituitæ destillationibus, raucedinibusq́; auxiliatur. Tum menses, seu potum, seu admotum ꝓlicit. Combusti eius fuligo, thuris fuligini est similis.

Syca, Ficus.

Syca. Ficus. ARidæ excalfaciunt ordine primo, aut secundo incipiente: habentq́; partium tenuitatem quandam: quare tubercula dura concoquunt, digeruntq́;, tum ipsæ, tum ipsarum decoctum. Verùm ubi magis concoquere consilium est, miscenda est farina triticea: ubi uerò plus digerere, hordeacea. Panis horũ in medio. Porrò quæ sunt pinguiores, magis possunt concoquere: quæ acriores, magis tum extergere, tum digerere. Ficus uirides, imbecilliores sunt. Vtræq; tamen & siccæ & humidæ aluum subducunt.

Syce, Ficus arbor.

Syce. Ficus arbor. CAlidæ, tenuiumq́; partium tẽperaturæ est, sicuti

Indicant tum liquor eius, tum foliorum ſuccus. Valenter enim calfacit uterq;. Itaq; non mordicat tantũ, aut uehementer abſterget, ſed & ulcerat, & ora uaſorũ reſerat, & uerrucas extirpat. Quin & uim purgatoriã habet. Porrò lachryma & ſuccus agreſtis ficus, quam caprificum uocant, ad omnia, q̃ ſatiuæ, ualentior eſt. Cęterùm ipſarum ſurculi adeò calidi ſunt, atq; tenuium partiũ, ut carnes bubulas duras, ſi coquendis adijciantur, friabiles ac teneras reddant. Caprificus.

Symphytum petræum.

HAbet quandam uim incidendi, qua collectum in thorace pulmoneq́; pus expurgare poteſt: ac ſimul cõtrahendi facultatis eſt particeps, qua eiectionibus ſanguinis auxiliatur: eſtq́; humidũ, ac non ĩmodicè calidum, unde & dulce apparet, atq; odoratu iucundum. Ad hæc, manſum ſitim extinguit, & arterię ſanat aſperitates. Liquet igitur ipſum etiã & digerere, & conſtringere poſſe. Vnde & enterocœlijs imponitur, et ad conuulſa & rupta cum oxymelite bibitur. Symphytum petræum.

Symphyton magnum.

SImilem dicto uim habet. Cæterùm neq; uidet̃ dulce, neq; odoratum. Eſt uerò ſecundum uiſcoſitatẽ mordacitatemq́; ſcillæ ſimile Symphytum magnum.

Spondylon.

FRuctus eius acris & incidens eſt: itaq́; ad aſthma & comitialem morbum aptum eſt medicamen. Prodeſt & aurigini. At radix ultra iam dicta, fiſtularũ callos tollit, ſi ſit circũraſa. Floris ſuccus, ad diuturniora aurium ulcera conueniens reponitur. Spondylon.

Schinos, Lentiſcus.

EX aquea eſſentia leuiter calida, & terrena frigida non pauca, conſtat. Deſiccat itaq; ſecundo ordine completo, aut tertio incipiẽte: in caloris frigoriſq́; medio conſiſtens, quodãmodo. Aſtringit autem ex ęquo, moderateq́; omnibus partibus ſuis. Succus bibitur & Schinos.

per se, & cum alijs medicamentis, quæ dysenterias & alui affectus sanãt. Quin & ad sanguinis expuitiones, flores muliebres, necnõ sedis uuluæq; ꝓcidentias idoneus est, utpote ad hypocistida nõnihil accedẽs ꝓpe.

Schinu anthos, Schini flos.

Sch'ni flos.

MOdicè calfacit, modiceq; etiam astringĩt, nec pla nè à tenuitatis natura est alienus. Quare urinam & menses mouet, siue potione, siue somẽto adhibitus. Prodest etiam iecoris, stomachi, & uentris inflammationibus. Cæterùm magis astringit radix: quanq;, flos etiam astringat omnibus partibus suis. Proinde medicamentis quæ hæmoptoicis exhibentur, miscetur.

Schœnos leia, Iuncus læuis.

Schœnos leia. Iuncus læuis.

QVidam oxyschœnos, alius oligoschœnus dicitur: gracilior duriorq́; oxyschœnos, crassior laxiorq́; oligoschœnos. Fructus huius somnũ conciliat. Oxyschœni autẽ duæ sunt species: altera sterilis, cuius nullus usus in medicina: altera quæ fert semen somni cõciliatiuũ, sed minus q̃ oligoschœni. Vtrũq;, si cum uino bibatur, uentris fluxus desiccat, & muliebre profluuium rubrum sistit. Est itaq; eorum temperies composita ex terrena essentia leuiter frigida, & aquea leuiter calida.

Terminthos, Terebinthus.

Terminthos. Terebinthus.

COrtex, folia, & fructus eius astringunt, & secũdo ordine excalfaciunt: unde etiam ꝙ siccent, liquet. Porrò fructus aridus propinquus est tertio ordini desiccantium: calfacitq; ualenter. Quare & urinam prouocat, & lienibus auxiliatur.

Teutlon, Beta.

Teutlon. Beta.

NItrosæ facultatis est particeps, qua tum digerit, tum extergit, & per nares expurgat. Cæterũ cocta nitrositatem exuit, euaditq; leniter digerens. Ad detergẽdum tamen, digerendumq́;, ualidior est beta alba.

Teucrium.

INcidit et tenuium est partiũ: quare lienes sanat. Ac exiccat quidẽ in tertio, calfacit autẽ secũdo ordine. Theucrium.

Thephra, Cinis.

EX partibus cum terrenis, tum etiã fuliginosis (quę & tenues sunt, & cum aqua in qua macerati prius fuerint cineres, excolantur) constat. Pro materiæ tamẽ combustæ differentia, cineris temperies uariat. Quare haud scio qua ratione Dioscorides astringere cineres omnes prodiderit: quum ficulneus cinis eiusmodi omnis qualitatis sit expers: nimirum ipsa arbore nulla parte sui acerbam qualitatẽ reddente. At ex acerbis lignis confectus cinis, non parum quidẽ astringit: meminiq; me eo aliquando sanguinis suppressisse eruptionẽ. Verũm nullus unq̃ ad tale uti ficulneo audeat. Siquidem hic acrimonię plurimum, urentisq; facultatis obtinet, mistæ abstersioni. Est & calx cineris quędam species, cæterũm tenuioris essentiæ, q̃ qui ex lignis fit. Porrò elota, medicamen est citra morsum desiccãs, magisq; si bis ter ue lauetur. Cæterũm si marina aqua abluta sit, admodum digerit. Tephra. Cinis. Dioscorides suggillatur. Calx.

Telephium.

EXiccandi & detergendi facultate est, non tamen insigniter calida, sed forsan secundi ordinis. Desiccat etiam secundo, intenso tamen, aut tertij principio. Proinde ad putrida ulcera congruit, & cum aceto utranq; uitiliginem sanat. Telephium.

Telis, Fœnum Græcum.

CAlfacit secundo ordine, desiccat primo. Proinde feruentes phlegmonas irritat: quæ uerò minus sunt calidę, & magis duræ, eas digerendo persanat. Telis. Fœnũ Græcũ.

Tithymalli.

TIthymalli omnes uincentem habent acrem, calidamq; potentiam, cum amaritudine quadam. Validissimus eorum est liquor: Dein fructus & folia. Postremò radix. Hęc aceto incocta, sanat erosorum den- Tithymallus.

tium dolores: liquor in ipsa foramina inditur. Cæterũ si aliam partem contingat, cõtinuò adurit ulceratq; illam, ex quarto existens calfacientiũ ordine, qui ad exurẽtia pertinet. Sic pilos quoq;, & uerrucas, & myrmecias, & pterygia, & thymos, cum oleo inũctus succus euellit: detergitq; lichenas & psoras, propter amaritudinem: necnon ulcerum phagedænica, anthracode, & gangrænode, quia ualẽter calfacit & desiccat, aliquãdo iuuare poterit. Ad hęc, fistularũ callos eximit. Prædicta omnia folia & fructus pstare possunt, sed ibecillius. Quibus sanè & ad pisces in aqua stagnali capiẽdos, uti assolẽt. Celerrimè enĩ ab illis in uertiginẽ acti, ac semimortui redditi, ad aquæ superficiem feruntur. Porrò cum septem sint tithymallorum genera, ualentissimus est quem characiam maremq; nominant: & fœmina nũcupata myrsinites; & qui in petris nascitur arborescens. Deinceps qui phlomo assimilis est: & cyparissias. Dein marinus: ac deniq; helioscopius. Proportione autem facultatis ipsorum, & cinis & lixiuium existet.

Pisces reddunt vertiginosi, capiunturq; facile, foliis, fructibusq; tithymalli gustatis.

Tragacantha.

Tragacantha.

EMplasticam facultatem similem gummĩ obtĩnet, necnon obtusiorem acredinem. Ac sanè similiter illi desiccat.

Tragion.

Tragion.

TRagij folia, fructus, lachrymaq;, trahentis digerẽtisq; sunt facultatis. Est uerò & tenuium partiũ, & facultate in principio tertij ordinis calida. Stipites, & infixa corporibus extrahit, lapides frangit, menses mouet, drachmę pondere potum. Porrò in Creta sola nascitur, lentisco simile. Alterũ minus, cuius folia scolopẽdrio similia sunt, uisitur quidem multis in locis, sed non parum habet facultatis astringentis: ut & ad fluxionum affectus conueniat.

Tragoriganon.

DE hoc in sermone de origano diximus. Tragoriganũ

Tribolos,

EX humida essentia modicè frigida, & sicca nõ mediocriter, cæterùm similiter frigida, cõstat. Vnde contra phlegmonarum generationes, & contra omnes influxus congruit. Porrò terrestris ipsius fructus, quũ tenuium sit partium, potus renum calculos conterit. Tribolus.

Tripolion.

RAdix huius est acris*, & facultate calida in tertio excessu. Tripolium.

Triphyllum.

Calfacit & siccat in tertio ordine, ut bitumen, cui odore est simile. Proinde potũ laterũ dolores ab obstructione natos iuuat: & urinam mẽsesq; ꝓuocat. Triphyllum.

Trichomanes.

EAdem præstat quæ adiantum. Trichomanes.

Trychnon, Solanum, Strychnon

EScultentum quidem astringit, refrigeratq; in secũdo ordine. At eorum quæ esui non sunt, unum quidem dicitur Alicacabum, fructum habens rubeũ, acino uuæ persimilem. Alterum uerò est fruticosum, à cõciliando somno Hypnoticum appellatum. At tertium ꝙ ad insaniam adigat, omnes manicũ nominant. Alicacabum igitur, fructum fert ciendę urinæ idoneum, compluribusq; facultatibus quæ ad iecur, uesicam, & renes accõmodantur, miscetur. Solani uerò hypnotici cortex radicis, si cum uino bibatur, somnum accersit, drachmæ pondere sumptus, existens succo papaueris similis, nisi ꝙ imbecillior: utpote tertij refrigerantium ordinis: quũ ille sit quarti. Huius solani semen urinam ciendi uim habet. Si plus tamen duodecim corymbis hauseris, demẽtiã asciscet. Quod reliquũ est ex solanis propositis, est ad medicationes intra corpus, inutile. Nam si quatuor eius drachmæ offerantur, mortem inferẽt: si pauciores, insaniam. Vna certè innoxiè sumi-

Trychnon. Solanum. Strychnon. Alicacabum.

Solanũ Hypnoticum. Solanum manicum.

tur: nihil tamen utile præstat. At foris corpori illitum, ulcera maligna persanat. Verùm ad talia, radicis cortex præfertur, desiccãs secundo ordine iam completo, aut tertio incipiente: secũdo autẽ incipiente refrigerãs.

Hyacinthus.

Hyacinthus.

RAdix eius bulbosa est, desiccãs primo ordine: secundo autem, aut initio tertij refrigerãs. Fructus leuiter extergit, astringitq́; unde & regio morbo laborantibus exhibetur in uino, ordine quidem tertio desiccans, at in medio caloris frigorisq́; consistens.

Hydnon, Tuber terræ.

Hydnon. Tuber terræ.

SVbstantiam habet uincẽtem terrestrem quidem, sed cum paucula tenuitate permistam.

Hydropeperi.

Hydropeperi.

NOn usqueadeò calidum est, ut piper. Viridis ipsa herba cataplasmatis instar imposita, sugillata & tumores induratos digerit.

Hyoscyamus, Altercum.

Hyoscyamus. Altercum.

CVi semen atrum est, insaniam ac soporẽ inducit: cui uerò mediocriter flauum, propinquam ei obtinet facultatem. Vtriq; tamen fugiendi sunt, ut deleterij & inutiles. At cui semẽ & flos est candidus, sanitati idoneus existit, ex tertio quodãmõ refrigerãtiũ ordine.

Hypericum.

Hypericum.

CAlfacit & siccat, essentia tenui, adeò ut mẽses urinasq́; ꝓuocet. Illitum uiride, ad cicatricẽ omnia perducit ulcera. Siccum contusumq́; si inspergas, mollia, humida, & putrilaginosa sanabis. Sunt qui & ischiadicis bibendum propinent.

Hypecon.

Hypecon.

REfrigerat tertio ordine, parũq́; à papaue r̃ distat.

Hypoglosson.

Hypoglosson.

RAdix eius & succus, emolliendi uim possident.

Hyssopum.

Hyssopum.

DEsiccat & excalfacit ordine tertio, sed tenuium est partium.

eſt partium.

Phaci, Lentes.

VAlenter aſtringunt, mediumq́; tenent inter calorem & frigiditatem. Deſiccant tamen in ſecūdo ordine. Ipſum itaq; earum corpus ſiccat & ſiſtit aluū. Ceterùm decoctū ꝓuocat. Proinde prior aqua abijcitur, ubi retentionis cauſa exhibentur. Phaci. Lentes.

Phacos, Lenticula paluſtris.

HVmidæ frigidæq́; temperaturæ exiſtit, utrinq; ex ſecundo ordine. Lenticula paluſtris.

Phaleris.

SVccus, ſemen, & folia eius, cōmodè potari creduntur contra ueſicæ dolores, ceu in ſe habeat tenue quiddam & calidum. Phaleris.

Phalangites.

SIc dicitur, q morſis à phalangijs auxilio ſit. Eſt autem facultatis tenuium partium, & exiccātis, quare tormina lenit. Phalangites.

Phlomus, Verbaſcum.

HVius herbæ duæ ſunt ſpecies. Quædam enim folijs eſt candida: quædā uerò nigra. Rurſus, albæ quidem mas eſt, cuius folia anguſtiora: fœmina cuius maiora uiſunt. Eſt & alia phlomus agreſtis, flores habens aureos & luteos: necnō alia quam phlomida appellant. Priorum duarum radix acerba guſtu eſt, et fluxionum affectibus prodeſt, atq; adeò dentium doloribus: ꝗꝗ folia digerendi uim habent. Similiter & aliarum folia. Omnium quippè folia deſiccandi & detergendi uim poſſident. Phlomos. Verbaſcum. Phlomus.

Phœnix, Palma.

AStrictoriǵ facultatis eſt particeps oībus partibus ſuis. Igitur ramorum ſuccus auſterus eſt, ex aquea ſubſtantia tepida, & terrea frigida conſtans. Similis facultatis eſt eius cerebrum, eſui aptum. At fructus, et maximè dulcis, non paruam obtinet caliditatē. Phœnix. Palma.

Qui quidem quum edendo sit, magno est usui, non tātùm foris impositus, ubi roborare, desiccare, contrahere, stipareq; est consilium, sed tanquā cibus sumptus, & simul cum aliis, & per se. Porrò tenerum palmę germen, eādem cum eius cerebro facultatem sortitur. At cortex, astringit quidem, ac plus q̄ dicta omnia desiccat: * utpote minimum habens humiditatis. Quare ad ulcera putrescentia, laxatos articulos, hepatis & uentriculi imbecillitates eo ītus & foris administrato utunt. Radix citra morsum desiccat, cū nōnulla astrictione.

Phormion.

Phormion.

PHormiį semine cum melle ad leucomata * utunt. Sed spicula etiam extrahere creditur: ueluti & ipsa herba. Quare tenuium partium, & attrahendi digerendiq; potentiam obtinet.

Phu.

Phu.

ODorata quodammodo eius est radix, nardo uiribus similis: ad pleraq; tamen infirmior. Mouet autem urinam, ut nardus Gallica.

Phycos, Alga.

Phycos. Alga.

EX mari exēptus & uirens, siccat refrigeratq; in secūdo ordine: habet enim quiddā modicè acerbū.

Phyllitis.

Phyllitis.

ACerba quum sit, meritò & diarrhœas & dysenterias epota iuuat.

Folium malabathri.

Phyllon malabathru, Folium malabathri.

NArdo similem possidet facultatem.

Chalbane. Galbanum.

Chalbane, Galbanum.

SVccus est plantæ ferulaceæ, molliendi & digerendi ui: Calfacit enim ordine tertio incipiente, aut cōpleto secundo. Siccat uerò secundo incipiente.

Chamedris.

Chamædris.

VIncentem habet qualitatem amararn. Est & quodammodo acris. Quare meritò lienes colliquat: urinas & menses prouocat: crassitudinē humorū inci-

dit, uiſcerumq́; obſtructiones repurgat. Calfacit itaq; & deſiccat tertio ordine: plus tamẽ calfacit quàm ſiccat.

Chamæciſſos.

FLos eius admodum amarus quũ ſit, iecur obſtructum aperit, daturq́; & coxendice laborãtibus. Chamęciſſos.

Chamælea.

VIncentem habet qualitatem amaram. Quare admodum ſordida ulcera, & quæ maximis inducta ſunt cruſtis, purgare cum melle eſt potens. Chamælea.

Chamæleuce.

CAlfacit quodãmodo tertio ordine. Siccat primo. Chamæleuce.

Chamæleon.

NIgri quidem radix, letale quiddam obtinet. Quare foris uſus eius ad ea quæ abſterſionem poſtulant, adminiſtratur. Præterea digerentibus & emolliẽtibus pharmacis commiſcetur. Etenim ſiccat tertio ordine. calfacit autem ſecundo abſoluto. At albi radix quod non ſit perinde acris, potui datur cũ uino auſtero, mẽſura oxybaphi, laborantibus aqua inter cutem. Chamæleon.

Chamæpitys.

MAgis amara eſt quã acris. Quare abſtergit, purgatq́; uiſcera, magis quàm calfacit. Proinde auriginoſis, & quibus facile iecur obſtruitur, bonum remedium eſt. Quin & urinam, & menſes ducit tum pota, tum illita cum melle. Viridis uulnera magna glutinat, ulcera putreſcẽtia ſanat: durities uberum diſcutit. Eſt enim in ſiccando tertij ordinis: in calfaciendo, ſecũdi. Chamæpitys.

Chamæſyce.

ABſtergendi ſimul & acrẽ uim poſſidet. Itaq; acrochordonas & myrmecias caules eius teneriores intriti, quiq́; ex eis profluit liquor, auferũt. Cum melle craſſas oculorum cicatrices detergunt: hebetudinem uiſus à craſſitie ortam, adiuuant: ſicuti & ſuffuſionum principia. Chamæſyce.

Chelidonium.

Chelidonium.

ADmodũ extergit & calfacit. Succus eius ad acuẽdum uisum est commodus. Quidam radicẽ eius ad auriginem ab obstructione iecoris ortã in uino albo cum aniso propinant. Mansa etiam confert dentiũ doloribus. Chelidoniũ minus, quũ maiori sit acrius, celeriter cutem exulcerat, unguesq; scabros eijcit. Succus eius p̃ nares purgat. Hæc itaq; siccat & calfacit in quarto incipiẽte ordine. At chelidoniũ maius in tertio.

Chondrila.

Chondrila.

EIusdem ferè est facultatis cum seri: nisi q̃ amariuscula est, ac proinde siccantior.

Chondrus.

Chondrus.

NVtrimentum quidem est optimum, sicut triticũ. Vt medicamen autem emplasticæ est facultatis, temperie tritico similis, nisi q̃ uiscosior existit, qua ratione plus illo nutrit. Est porrò hoc semen ueluti materia quædam idonea excipiendis medicamentis siccantibus. Ipsum uerò ex numero concoquentiũ existit, ut triticum, quæ minimè profecto desiccant.

Chrysocome.

Chrysocome.

RAdix uincentes habet acrem & astringentẽ qualitates. Quare nõ admodũ multi usus est. Quãq; cocta in melicrato peripneumonijs & morbis hepaticis auxiliatur. Sed & menstruis purgandis est utilis.

Pseudodictãnum.

Pseudodictamnum.

VIm dictamni sed imbecillam sortitur.

Psyllium.

Psyllium.

SEmen habet admodum utile ex secundo refrigerãtium ordine. In desiccando uerò & humectando, quodammodo est symmetrum.

Ocimum.

Ocimum.

EX secundo est ordine calfaciẽtium. Habet autem recrementitiam humiditatem: proinde nec commodum est, ut in corpus sumatur. At foris illitum, concoquit, digeritq;.

Ocimoides.

Semen tenuium est partium, & citra morsum, facultatis desiccatoriæ. Ocimoides.

GALENI PERGAMENI DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM.

Facultatibus. Lib. IX.

QVOT quot plantarum sunt partes, fruct⁹, succi, & liquores, supra' dicta sunt omnia. Nunc autem de reliquis medicamentis, quę ex metallorũ sunt genere, quæq; species ipsius terrę exĩstunt, disserere ꝓpositũ est. Post quæ deinceps nonnihil tractabitur, de partibus animaliũ, quibus ceu medicameutis ad curationes utimur. Meminisse autẽ in uniuersum oportet, astringentibus ꝗme dicamentis facultatẽ inesse cum acribus pugnãtissimã. Astringentia siquidẽ contrahunt, constipantq;, & con densant substantiã nosttam: ac proinde in quãuis corporis nostri partem extrinsecus imposita, continuo illam & rugosam, & contractã efficiunt: contrà ꝙ acria, quæ admota cuti, perspicuò eam excalfaciunt, atq; in molem attollunt, rubente colore: ac si diutius immorentur, exulcerant. Hæc itaq; euidenter apparent incidere, excalfacere, à uicinisq; partibus ad sese sanguinẽ trahere. At astringentia, refrigerãdo, contrahendo, cõstringendoq;, in illis etiam cõtentum repellere. Porrò combustorum nonnulla calidiora ꝗ̃ antea redduntur, & ad gustum, & ad tactum, & ad eam quæ in usu cernitur, facultatem. Quædam contrà, ab ustione minus apparet calida, id quod tactu & usu manifestè discer-

Astringentium facultas.

Acrium facultas.

Vstorum differentiæ.

nitur. Igitur acria multum caloris amittunt usta: quæ uerò non sunt eiusmodi, assumunt. Cæterùm combustorum, nullum planè est frigidũ. Relinquitur enim in illis ueluti acrimonia ignis, quę per ablutiones extergitur: ita ut aqua in qua medicamentum ablutum fuerit, calidam facultatem comparet, eamq́; tenuium partium: quod reliquum uerò est, sit terreum simul & frigidum, ac desiccare citra molestiam possit.

Combustorũ nullum est frigidum.

De differentijs terræ.

Terræ differẽtiæ.

TErra communiter ac secundum agricolas dicitur illa quæ agriculturæ est aptissima: quęq́; humore macerata lutum efficitur. Atq; in ea sanè plures differentias constituunt: aliam exempli gratia pinguem esse dicentes, ex qua lutum fit uiscosum & lentum. Aliã contrario modo dispositam, hoc est quæ lutum efficiat friabile. Atq; hoc unum uocabulũ terræ est omnibus usitatum. Alterum est solis Philosophis usurpatũ, quũ aiunt elementa corporum esse terram, aquam, aerem, & ignem. Corpus nãq; extremè siccum, & frigidum, terram nuncupant. Secundum quos nullum compositorum corporum terra censetur elementaris. Aiunt tamen quanto corpore fuerint duriore, tãto magis ea esse terrea: contrà q́ agricolæ, qui eam exactissimã esse terram contendunt, quæ q́ longissimè à saxi consistentia recessit. Pro hoc itaq; secundo significato, quod à Philosophis celebrat̃, tribus claudunt̃ generibus differentiæ ipsius terræ. Quorum unũ genus est lapis: alterum corpus metallicum: tertium terra quæ colitur.

Elementa corporum.

De differentijs nominatæ passim terræ.

Terræ passim vocatæ differentiæ complures.

TErra itaq; uel Latinis etiã dicitur usitatè, quæ iniecta aqua soluitur, & fit lutum. Quæ sanè quasdam differentias sortitur: secundum propriam quidẽ rationem: ut uidelicet pinguis si sit & uiscosa, quę utiq; omnino & atra colore est: aut contra, friabilis, & pinguitudinis expers, quam argillam appellant, quę quo-

dammodo candidior existit: aut si inter has maximè cō trarias habeatur. Secūdum misturam autem alienorū corporum, ut dum dicimus lapidosam aut arenosam hanc esse terram. Porrò talis substantia admista, segregatur larga aquę affusione, macerationeq́; donec uniuersum perfluat. Sic enim q̃d lapidosum & arenosum est, subsidit, & terra exacta supernatat: in quem modū præparatur etiam & terra Lemnia, quam alij sphragida lemniam (ob impressum illi sigillum Dianæ sacrū) cognominant. Quæ quidem à Lemnia rubrica differt, q contactu non contaminet, perinde ut illa: qq́; secūdum collem in Lemno qui totus colore est fuluus, et in quo nec arbor, nec saxum, nec plāta nascitur, tantùm huiusmodi terra uisitur. Cæterùm eius tres differentię assignantur. Vna quam Lemniam sphragidem diximus: quamq́; alij nemini, præter q̃ uni sacerdotissæ, contingere fas est: altera uerò eius, quæ miltos est, siue rubrica: ac deniq; tertia, quæ detergendi uim habet. Vtuntur autē priore illa, ad uulnera uetera & cōtumacia, ad omnesq́; ferarum morsus, sicuti aduersus medicamenta letalia. Distinguere itaq; ab ea terra quæ colitur, medicamētosam oportet, qua ad curationes utimur. Tāetsi eius quoq; quæ colitur, si qua pinguis est, utilis ad curationes existit earum omnium partiū, quæ desiccari postulant. Desiccandi nāq; uim terra quęuis possidet. Quum enim eius corpus natura sit siccū, omninoq́; igneæ substātię expers, citra mordacitatē exiccat. Ad quod quidem etiam ablutio iuuat.

Terræ purgandi ratio.

Lemnia sphragis.

Lemnia rubrica.

Lemniæ tres differentiæ.

Terra quæuis desiccādi vim possidet.

De terræ lotione.

AC lauatur sanè terra omnis, ut lemnia. Primò siquidem maceratur aqua, quæ nullā habet medicamentosæ qualitatis suspitionem. Dein effunditur q̃d innatat, colligiturq́; id quod est à lapidosis & arenosis secretum. Gustus autem docet, quæ nam terra lotione indigeat: aut quæ minimè. At Lemnia, quum sit à sa-

Terram abluēdi ratio.

certo te abluta, rursus elui non exigit.

De terra Samia.

Samia terra. Samius aster.

AT Samiam ne lauari quidem est opus. Vtimur autem altera eius specie magis, quã Samiũ astera cognominãt, ad sanguinis expuitiones, muliebriaq; profluuia, ueluti & Lemnio sigillo, necnõ aduersus ulcera dysenterica, prius quàm putrescentia euadant. Quãquàm etiam & putrescentibus, quæ depascentia uocant, interdum Lemnia ipsa profuit: iniecta quidem per arnaglossæ succum: bibita uerò ex oxycrato aquoso: prius tamen ablutis ulceribus: idq; primò quidem, melicrato: dein autem, muria. Cæterũ Lemnia terra quàm Samia non parum efficacioribus esse uidetur uiribus. Quare ab ea, quæ phlegmone tentari cœperũt partes, exasperantur: quum tamen à Samia iuuẽtur. Ex qua & oleo rosaceo mitissimum conficitur pharmacum, etiam cõtra alias feruentes phlegmonas, incipiẽtesq; bubonas & fluxiones podagricas, & ad ea breuiter, quæ refrigerare cum mitigatione est animus. Vnde constat Samiã refrigerare. Quin & magis aerea eius essentia existit, collata ad lemniam: cuius argumento est leuitas. Æstimabis porrò omnem terram medicaminosam. tum leuitate, tum grauitate, præterea circa gustus asperitate & lenitate: ad hæc tenacitate & abstergendi potẽtia. Tenax enim & uiscosus est Samius aster, quum & Lemnia sphragis eiusmodi paululum quiddam habeat. Absterforiam quoq; facultatẽ moderatam obtinent & Selinusia terra, & Chia: quamobrem mulieres quædam ijs ad faciem utuntur. Porrò quicquid abstergit leuiter, producendæ ulcerum carni est idoneum. Quod si etiam siccet, cicatrici inducẽdæ est habile. At omnium aptissima sunt & ad ulcera quę in summa cutæ cõsistũt, & ad ambusta, illa quæ citra morsum exiccant, nec manifestò excalfaciunt, nec refrigerant. Quocirca terra Selinusia et Chia, pulcherrima sunt ad am-

Selinusia terra. Chia terra. Abstergentia leuiter, producendæ esse carni idonea.

busta ulcerum remedia. Iam uero Cimolia terra, quũ mistæ sit facultatis, partim sanè refrigerat, partim leuiter digerit, operaturq́;, pro natura illorũ quibus miscetur. Verùm unicè ambustis conuenit: ueluti & aliæ omnes, illitę ex aceto, aut oxycrato: nimirum bullas existere prohibentes. Aduertendum tamen est, corpora mollia, ualentem medicaminum uim haud posse perferre: dura uerò posse. Terra itaq; mistionis expers, uim habet citra morsum siccandi. Quum autem nullum reperire sit corpus à mistione alienũ, inspiciũdum est, qualem nam miscellam ipsa terra sortiatur. Si qua ergo in ea astrictio sentiatur, tantũ frigiditatis assumpsit, quantum habet astrictionis. Sin acrimonia, tãtum scito illi inesse caliditatis, quantũ & acrimoniæ. Similiter, quãto leuior terra ipsa fuerit, tanto acrior existit. Quanto grauior, tanto etiam syncerior terra. At proprium terræ est, ꝙ igni admota non soluitur, aut liquescit: id q̃d accidit plumbo, stanno, auro, & argẽto. Quum igitur audis nominare terram argenteam, aut auream, minimè intelligas ipsum argentum, aut aurum, per totũ terræ corpus misceri: sed particulas quasdam exiguas tũ auri, tum argenti, illi coniunctas, atq; contiguas existere: easq́; ab igne in fornacibus fusas coire inuicẽ. Eundem in modum quæ uitrum cõtinet terra, arenosa est. Sed & auri quoq; glebulę exiguę frequenter nõ paruo numero in quibusdam reperiuntur arenis. Terrarum autẽ id genus omnium quæ in metallis sunt, ubi ab eis separatur id metalli aut ęris quod cõtinent, reliquiæ uidentur lapideæ, nec macerari, rigari´ue, aut humectari per totam substantiam possunt: ut medicaminosa illa, quæ cum aqua in lutum degenerat: quæq́; uiti circũlita nascentes in ea uermes interimit, unde ampelites uocatur. Cadmia etenim ex illarum lapidearum est genere: neq; rigari potest. Terra Cretica admodum imbecilla est, multum habens, substantiæ aeriæ. Inest tamẽ

Cimolia terra.

Ambustis quæ conferant.

Corpus nullũ dari a mistione alienum.

Terra igni admota nõ soluitur.

Vitrum continens terra.

Aurum reperiri in arenis.

Ampelites terra.

Cadmia.

Cretica terra.

Eretriensis terra. ei quædam citra morsum eius extergendi. Eretriensis, quàm Lemnia, ualentiorem possidet astrictionem: hactenus tamen ut nondū mordicet. Expedit uerò hanc terram bis terq; lauare, ut Cimoliā, quo moderatior reddatur. Eam etiam urunt, ut subtiliorē, acriorem, & magis digerentem efficiant. Quòd si postea quàm combusta fuerit, abluatur, replendis & cicatrice inducendis ulceribus multò magis opitulatur. Cæterùm quæ colore cinericio est, illi quæ alba existit, præfert. Est & alia terra dicta Pignites, tota quidē facultate terræ Cimoliæ assimilis, cæterū atra colore, quēadmodū Ampelites.

Pignites.

Boli Armeni descriptio. At terra, siue lapis, siue bolus Armenus, colore est pallido, promptissimeq; soluitur in læuorē omnino æqualem, ut calx, ualidamq; desiccandi uim possidet. Siquidem ad dysenterias, uētris profluuia, sanguinis expuitiones, catarrhos, et putrescentia oris ulcera, in primis competit. Quin & illos magnificè iuuat, quibus ex capite in thoracem fluxio decumbit. Quare & ijs quibus ex tali occasione, anhelitus difficilis est, ualde auxiliatˉ. Sed & eos, qui tabe laborant, adiuuat: ulcus enim ipsorum desiccat. Maximè etiam confert Armenus bolus contra pestilentes affectus. Ii siquidem usu eius non persanantur, qui prorsus immedicabiles sunt. Cæterū bibitur ex uino albo, cōsistētia tenui, modicè diluto, si is qui morbo est correptus, aut planè febri careat, aut leuiter ea teneatur. Sin grauius febriat, admodum aqueo. Non sunt tamen calore uehementes febres pestilentiales.

Febres pestilētes nō esse vehementer calidas.

De lapidibus.

EX corporibus sponte natis sunt lapides, hoc diuersi à uulgo nuncupata terra, quòd rigari nō sustinent. Vires habent partim secundum totius substantiæ proprietatem: partim secūdū qualitates effectrices. Nunc autem sermo nobis esto de illis uiribus, quæ secūdum effectrices agunt qualitates: in quibus sanè est & utē-

di ratio & methodus. Nam facultates quę proprietatis totius substantiæ ratione insunt, à methodo sunt atq; ratione alienæ, & per solam experientiam noscuntur. Nam cur hic lapis tacto uulnere unde sanguis prorumpit, cursum eius reperimat, haud nouimus. At cur hæmatites lapis in oculares facultates indatur, nouimus: quod sit rationis inuentum. Nam si in cote oculari cum aqua eum teras, donec accipiat crassitudinem mellis, astringentem facultatem percipies. At didicisti quod gliscentes etiãnum phlegmonas restringentibus medicamentis repercutere oporteat: ubi autem iam sanguis non fluit, astringentibus medicamentis digerentia adiungere, & sensim ad ipsa sola transire. Itaq; de ijs lapidibus prius disseram, qui mortarij aut cotis attritu, in liquorem soluuntur.

Facultates quę proprietatis ratione insunt, eẽ a methodo alienas. Hematites lapis commode ocularibus medicamentis misceatur. Phlegmonarũ generalis curatio.

Ciseris, Pumex.

PVmex quidem abstergit. Sed Smiris acrimoniæ quiddam obtinet. Proinde causticis & desiccantibus facultatibus additur, eisq́; quæ curant gingiuas laxas. Pumex autem si comburatur, haud erit inferior Smire, eosdem ad usus.

Ciseris. Pumex. Smiris.

Lapides qui in spongijs reperiuntur.

FRangendi uim obtinent, non tamẽ ita ualidam, ut lapides in uesica comminuãt. Rumpunt eos tamẽ qui coguntur in renibus: ueluti qui aduehuntur ex Cappadocia.

Spongiarum lapides.

Ostracites.

HVnc lapidem aiunt desiccandi ualenter facultatẽ habere, temperatam ex astrictione, acrimoniaq́;: ut Geodem expurgare pupillas, uberumq́; & testium sanare phlegmonas, inunctum ex aqua. At Cotis Naxiæ ramentum uirginibus mãmas prohibet tumescere: sicuti & testes puerorum; tanquam facultatis refrigeratoriæ sit particeps.

Ostracites. Geodes. Cotis Naxiæ ramentum.

Ophites.

Ophites.

EXtergendi confringẽdiq́; uim possidet, ceu etiam uitrum. Admodũ enim ipsum ex uino albo ac tenui epotum lapides uesicæ conterit, atq; confringit.

Iaspis uiridis.

Iaspis viridis.

VEntriculum adhæsu, ipsiusq́; os adiuuat. Porrò Ophitem lapidem suspẽsum, iuuare morsos à uipera tradit. Sed eiusmodi facultates non constant methodo. Veluti etiam quum Hieracites & Indicus profluentem ex hœmorrhoidibus sanguinem sistunt.

Hieracites. Indus lapis.

Sapphyrus.

Sapphyrus.

ICtos à Scorpione iuuare creditur.

Aphroselinus.

Aphroselinus.

LIberat comitiali morbo uexatos: id quod nõdum sumus experti.

Dioscoridis Thyites.

Thyites.

SVbuiridis est ut Iaspis, soluiturq́; in succum colore quidem lacteum, gustu uerò acrem: ac proinde nemo illum oculorũ miscet medicamentis, nec fluxiones repercutiẽtibus, nec ulcera sanantibus. Sed eo tantùm utuntur ad purgandum & abstergẽdum quæ pupillam absq; phlegmone offuscant: quales sunt cicatrices recentes, & pterygia non nimis dura.

Iudaicus.

Iudaicus lapis.

COlore est candido, specie concinna, lineas habẽs ceu torno ductas. Vtunt ad uesicæ lapides in cote soluentes, & ex aquæ calidæ tribus cyathis potui præbentes. Præcipuè uerò ad eos qui in renibus hærent, est efficax.

Pyrites.

Pyrites.

VAlidam possidet facultatem, eoq́; utimur digerenti emplastro admisto. Adijcitur etiam ei & schistos. Ab hoc medicamine & pus sæpenumeto, & consistentia grumosa in spatijs intermedijs musculorum nata, per halitum sunt degesta. Nisi autẽ dum in usum ueniunt, pollinis instar comminuantur hi omnes lapi-

des, ut profundũ corporũ quibus applicantur subeãt, assimiles manent istis marinis fluuiatilibusq́; arenis: quæ & ipsæ cõmunem omnium lapidum uim possident. Siquidem exiccant tumentem ab aqua inter cutem carnem, si in ipsis excalfactis decumbat æger. Nõ tamen ad aliud quippiam eis utimur. Arena quomodo exiccet tumẽtẽ ab aqua inter cutẽ, carnem.

Phrygius.

HOc semper utor combusto quidem ad ulcera putrida: idq́; ipso aut per se, aut ex aceto, aut œnomelite, aut oxycrato. Ad oculos uerò ex eo permisto aliȷs, medicamen siccũ efficio. Validè enim desiccat, habẽs quiddam astrictionis simul & mordicationis. Phrygius lapis.

Ageratus.

AStringit simul & digerit. Atq; astrictione quidẽ euidẽter iuuat phlegmone columellas grauatas. Ageratus.

Assius.

COlore & consistentia est topho similis, friabilis, laxusq́;. Innascitur ei quiddam instar farinæ tenuissimæ, qualis in molarum parietibus adhærescit. Appellant hoc medicamen petræ Asiæ florem. Est uerò & tenuiũ partium, ut sine morsu nimis fluidas carnes eliquet. At petra ipsa in qua nascitur, actionis uehementia est inferior. Habet etiam & salsedinem quãdam ipse Asiæ petræ flos, ita ut inde uideatur ducere originem, quòd ros ex mari in petram residens, à sole postea exiccetur. Assius lapis. Petræ Asiæ flos

Gagates.

COlore est atro, qui ubi igni fuerit admotus, persimilem bitumini odorem exhibet. Confert autem ad discutiendos flatulentos tumores consistentes in genu, diuturnosq́; & ægrè curabiles: ac præterea cruenta uulnera glutinat. Est et lapis Thracius, cuius in hũc modum Nicander meminit. Gagates. Thracius lapis. Nicander.

Si lapis uratur candenti Thracius igne, &
Post madefiat aqua, flagrabit totus: at idem

Mox oleo affuso penitus restinguitur, Et c. Nullus tamen eius in medicina usus, nisi quòd suffitu abigit feras.

Magnitis. Magnes.

Magnitis, Heraclia, Magnes.

AS similem hæmatiti uim obtinet.

Arabius lapis.

Arabius.

LApis est elephanto similis, desiccantis abstergentisq; potentiæ.

Alabastrites.

Alabastrites.

COmbustus in medicinæ usum ingreditur. Quidā eum bibendum dant stomachicis.

Smiris.

Smiris.

VEhementer quidē abstergit. Quare ipso ad annulos exculpendos utunt̄, & ad dentes purificādos.

Hæmatites. Galactites. Melitites.

Hæmatites, Galactites, & Melitites.

Dulcis succus omnis a tēperato calore, pficiscit̄, ut astringens a frigore

HÆmatites & Galactites lapides, à colorum similitudine, quos repræsentant, sic nominantur. Ille siquidem sanguinis, hic in succum solutus, lacti uidet̄ similis. At Melitites, non à colore, sed à sapore mellis talem nomenclaturam sortit̄. Quum igitur succus omnis dulcis à temperato calore proficiscatur, astringens uerò à frigore, habebit sanè hæmatites lapis tantū frigiditatis, quantum et astrictionis: Melitites uerò temperatam caliditatem: at mediam utriusq; temperiem. Galactites. Meritò itaq; ocularibus medicamentis lapis hęmatites miscet̄. Ac solo eo uti possis superciliјs exasperatis, si quidē cum phlegmone sint aspera reddita, ex ouo ipsum diluens: ac si magis, etiam per decoctum fœnigręci. Sin uerò citra phlegmonem, ex aqua. Hic idem lapis similiter in cote cōtritus, sanguinis expuitioni cōducit, ulceribusq; uniuersis. Porrò siccus, redactusq; in tenuissimum pollinē, reprimit excrescētia: ipsaq; oculorum ulcera solus per se cicatrice includit attritus, cæterùm aut affusus, aut in[...]ctus.

Schistos.

HÆmatiti persimilem uim obtinet, sed infirmiorē Schistos: ac post eū Galactites. At Melitites nō- nihil caliditatis asciuit. Vt igitur unusquisq; leuiter ac sensim ab hæmatitis facultate recedit, ita in usum oculorum accōmodatur. Est tamē mitior. Etenim mitiora remedia partibus etiānum phlegmōe afflictis semper gratiora sunt. Quæ quidem, liberis iam à phlegmone partibus, infirmiora sunt, q̃ ut persanare ualeant. Porrò quum lapidibus omnibus cōmune sit, ut desiccent, quotquot ex ijs in succum soluti, aut redacti in pollinē, nullam continuò qualitatē in gustu obtinent, hos putandum est esse tum infirmissimos, tum mitissimos, tum minimè mordaces. At qui manifestam qualitatē exprimūt, ij pro qualitatis rōne potentiā possident. Ac si qdem astringtā, ad cōprimēdū, cōstringēdū, spissandū, & contrahendū: si uerò mordicēt, ad excalfaciēdū, digerendum, et colliquandum. Medij eorum sunt, qui abstergēt citra mordicationē. Igitur Hæmatites, Schistos, Galactites, & Melitites, in succū uertunt. Quāq; sunt & alij in succū solubiles, ut Moroxus qui in Ægypto nascit, omnium dictorū minimè qualitatis particeps. Quare tantū desiccandi uim possidet.

Schistos. Galactites. Melitites.

Lapides oē communite siccant.

Moroxus.

Metallica medicamenta.

MEtallica medicamēta appellare medicis mos est, quorum generatio in metallis consistit, siue spontanea, siue per fornacem facta. Vt igitur lapidibus uniuersis, & terræ medicaminosæ cōmune est ut siccent, ita metallicis quoq; medicamentis omnibus. Est enim essentia eorum terrea, secundum elementaris terræ significatum. Porrò caliditate diutina, mistam ex terra & aqua, nonnunq; etiam aere, substantiam uniēte, tēperanteq;, ac postea desiccante, metallicorum medicamentorum consistentiæ proueniunt. Quemadmodum igitur in differētijs terræ plurima essentia terræ elemētaris habetur, paulum uerò aeris, ita in metallicis mul

Metallica quæ dicantur.

Metallica omnia siccare.

Metallicis plurimũ igneę substantiæ esse immistum.

tum igneæ substantiæ est immistum. In medio autem eorum sunt lapides. Proinde alia metallicorum semel aut bis, alia frequentius lota, idonea sunt, ut citra morsum exiccent. At locorum, in quibus hæc proueniunt, natura, pro ut plus, minusq́; est frigida, alia plus, alia minus, cogit, congelatq́;.

Hales, Sales.

Hales, Sales.

SAl partim ex mari fit in salinis; partim è terra effoditur. Cęterũ utriq; uis est assimilis, ipsę se uidelicet exiccatrix. Porrò aphronitri sapor amarus est, & abstergens; salis uerò, tanto in abstergẽdo inferior, quãto in astrictione superior. In utriusq; medio sapor nitri consistit.

Armeniacum.

Armeniacum.

VIm habet extergentem cum leuicula tum acrimonia, tum astrictione. Vnde meritò miscetur ocularibus facultatibus. Præterea ipso per se redacto in pollinem, atq; sicco, utuntur ad pilorum in superciliјs incrementum; ubi præ humorũ acrimonia partim excidunt, partim nec crescunt, nec nutricantur.

Arrhenicum, Auripigmentum.

Arrhenicum. Auripigmẽtũ.

FAcultatis est causticæ, tam combustum, q̃ ustionis expers. Cęterùm per ustionem tenuiorum partium efficitur. Vtuntur porrò ipso ad denudandam pilis quãuis particulam. Verùm si diutius hæreat, ne cuti quidem parcit.

Aphronitrum.

Aphronitrum.

APhronitum ab aphonitro differt. Nitri enim spuma medicamentum exiccatoriũ existit, aspectu triticeæ farinæ similis. Etenim alba est, non ut Asię petræ flos cinericea. Aphonitrum uerò farinæ speciẽ nõ habet, neq; solutũ est, sed concretum & congelatum.

Aphonitrum.

Quod quidẽ adeò extergit, ut nõ modò sordes expurget, sed etiam pruritum sanet. At spuma nitri, eiusdem cum nitro est tum naturæ, tum facultatis; licet essentię

Nitrum.

tenuioris

tenuioris. Dictum autẽ est paulò ante in medio aphronitri et salis, facultatẽ nitri cõsistere. Aphronitro enim sola inest uis detergendi: sali uerò etiam astringendi, sed multò magis, quàm detergendi.

Gypsum.

Gypsum. GYpsum quidẽ tum desiccat, tum uires habet emplasticas. Quare siccis medicamẽtis quæ ad sanguinis eruptiones accõmodantur, utiliter commiscet. Nam ipsum per sese lapidosum fit, coactum & congelatum. Ac proinde diluendum est oui tenui & candida albugine, quę & ad ophthalmias est utilis, admisto illi tenuissimo farinæ triticeæ pollione, qui residet in molarum parietibus. Excipere uerò quod sic maceratũ est, tenellis leporis pilis, aut quę pinde sint molles, expedit. Albugo oui ad ophthalmias vtilis.

Gypsum ustum.

Gypsum ustũ. NOn habet æquè emplasticã uim, cæterũ tenuiorum est partium, & ualentius desiccat. Quin & repercussorium est, maximè si maceretur oxycrato.

Diphriges.

Diphriges. MIstam habet tum qualitatẽ, tum facultatẽ. Habet enim in sese quẽdã & mediocriter astringẽs, & mediocriter acre: unde ulcerũ rebelliũ optimũ medicamẽ est. Eo siquidẽ ad putrescẽtia oris ulcera, siue per se, siue cũ melle, cum detracta erat spuma, tum ad anginam, ubi iam per astringentia medicamenta constitit quod influebat, ac breuiter ad columellam præcisam, pudendiq; & ani ulcera cicatrice obducenda, sum quàm fœlicissimè usus. Porrò quo pacto adulterẽtur dictorum medicamentorum singula, non uidetur pretium operæ scribere, quum talia posse discere homines sceleratissimi in lucro ponant. Adulteria medicamẽtorum cur docenda non sint.

Theion, Sulfur.

Theion. Sulphur. SVlfur omne trahendi uim possidet, estq; temperamenti calidi, atq; essentiæ tenuis, adeò ut ad multa uenenatorum animalium resistat, si siccũ ictui insper-

gatur: aut cum saliua, aut urina, aut oleo ueteri, aut melle, aut resina terebinthina illinatur. Quin & psoras, & lichenas, & lepras, non raro hoc medicamẽto cum resina terebinthina sanaui. Extergit enim omnes id genus affectus, absq; hoc ut in profundum repellat.

Ios, Ærugo.

Ios. Ærugo.

GVstantibus acrem exhibet qualitatem, digerens, detrahens, & liquans non teneram modò, sed & duram carnem. Hallucinãtur igitur qui talia medicamenta, epulotica appellant, hoc est, quę cicatricem inducant: quum nimirũ epulotica pharmaca contrahãt, constipent, & in calli morem ipsam carnem indurẽt. Quin & gustum mordicat ærugo, non tantũ ulcera. Quòd si pauculũ eius cerato non pauco admisceas, id quod ex ambobus mistum est, citra morsum exterget.

Epuloticorum opera.

Cadmia.

Cadmia.

CAdmia fit, ubi in fornacibus æs paratur: nempe tota terra, aut lapide ex quo æs gignitur, in sublimem partem fornacis egerente ueluti fuliginem aut fauillam quandam. In argenteis etiam metallis simili secretione efficitur. Quin & ex pyrite lapide in fornacibus usto fit cadmia. Cæterũ absq; fornace in Cypro cadmia inuenitur, quam iure quispiam lapidem uocet. At eius quæ combusta est, aliam botryitin, aliam placitin Medici nuncupant. Botryitin quidem, * quæ in editioribus ipsius fornacis muris colligit. Placitin uerò, quæ in humilioribus. Ac liquet sanè Botryitin partium esse tenuiorum: crassiorum uerò Placitin: utrãq; autem ui desiccandi, ac mediocriter digerendi præditam. Quæ autem colligitur in fornacibus, igneæ qualitatis necessariò etiam aliquid habet. Meritò itaq; eã abluentes, medicamen efficiunt mediocriter tum desiccans, tum extergens absq; mordicatione: utile ad caua ulcera præhumida, & putrescentia, quæ in oculis & in toto corpore habẽtur. Igitur respicientes ad tempera-

Cadmiæ differentiæ.

Cadmię uires.

tam & mediam inter omnes excessus naturam, leuiter desiccatoriam abstersoriamq́; cadmię inesse facultatē dicimus In caliditatis autem et frigiditatis differentia, cadmia quodammodo temperata existit.

Cinnabari.

Modicè acrem facultatem obtinet. Habet uerò & astrictionis quippiam. Cinnabari.

Ciseris, Pumex.

IN sarcotica medicamenta inditur, & ea quæ dentes extergunt, partim ustionem non expertus, partim etiam exustus: quādoquidem aliїs omnibus combustis similiter, substantiæ tenuioris efficitur. Cæterū ustione quiddam acquirit acrimoniæ, quā rursum lotione exuit. Videri autem poterit, & cōciliare splendorem, nō tantū facultate, sed etiā asperitate: ueluti si smirin, aut testam tritam admoueas. Eundem in modum cornua deusta dentes reddunt splendidos.

Ciseris. Pumex.

Exusta omnia reddi substātię tenuioris.

Cornua deusta dentes reddūt splendidos.

Conia, Lixiuium ex cinere.

ABluto cinere fit. Cinerem autem, ustorum corporum reliquias Latini nuncupant. Fit ergo lixiuiū pro eius quod eluitur natura. Cineris siquidē qui acrimoniam igneam habet acerrimam, ipsum quoq; acerrimū est: eius quod tale non est, etiā moderatius. Quare & putrefacientibus medicamentis miscetur: utpote causticam facultatem possidens: sed propter substātiæ suæ tenuitatem, citra dolorem adurens.

Conia. Lixiuium. Cinis.

Cyanos, Cæruleus.

ACrem possidet facultatem, ac tum detrahendi, tū digerendi, q̄ cinnabari, potentiorē. Inest quoq; ei nonnulla astrictio.

Cyanos. Cęruleus lapis

Lepis, Squama æris, & ferri.

SQuama, alia est ęris, medicamē multo utilissimū: alia ferri, & stomomatis: alia deniq; quam nōnulli uocant helitin. Atq; omnes sanè uehementer siccant. Cæterùm helites principem in desicando locum ob-

Lepis. Squama. Helitis.

tinet: nam ſubtiliſſimæ omnium ſubſtantiæ eſt, nimirum quæ æruginis nonnihil aſſumpſerit. Maiorē obtinet aſtrictionem ſquama ferri, & hac etiam maiorem ſtomomatis. Quamobrem ad contumacia ulcera meliores ſunt q̃ ſquama æris. Detrahit & liquat carnem potentius ſquama æris, & hac etiam ualentius helitis. Omnes autem ſquamæ non inſtrenuè mordaces ſunt. Quare eſſentia ipſarum non eſt admodū tenuis. Siquidem inter ea quę parem uim poſſident, minus eſt mordax quod eſt tenuius.

Mordacia minus eſſe q̃ ſunt tenuiora, ſi parem facultatē obtineant.

Lithargyros.

Lithargyros.

DEſiccat quidem, ſed omnium moderatisſimè: & ſecundum alias tum qualitates, tum facultates, quodammodo in medio conſiſtit. Modica tamē aſtringendi, abſtergendiq́; facultas ei ineſt. Cæterùm ad intertrigines femorum utilis medela eſt. Iure itaq; medij ordinis in metallicis habebitur. Proinde frequēter utimur lithargyro ceu aliorum materia: ſicuti in liqueſcētibus ad pleraq; medicamenta adhibemus ceram, tanquam materiam mediam eorum quæ ualentem poſſident facultatem.

Cera.

Nitrum.

Nitrum.

INter aphronitrum & ſalem uires medias ſortitur. Cæterùm uſtum propius ad aphronitrum accedit, utpote ex uſtione tenuius redditum. Deſiccat itaq; & digerit: ꝙ ſi intra corpus ſumatˀ, ſecat & extenuat craſſos & lentos ſuccos, multo potētius q̃ ſal. Aphronitrū uerò, niſi grauis urgeat neceſſitas, deuorandū non eſt, nimirum inimicum ſtomacho: quandoquidem plus etiam nitro incidit. Porrò ad ſuffocātes fungos, nitro uſto ſimul & non uſto, & multo etiam magis eius ſpuma, uti conſueuimus.

Aphronitrū inimicū ſtōacho.

Melanteria.

Melanteria.

VAlde quidem aſtringit, aſtringentiaq́; omnia ꝓpemodum tenuitate ſuperat.

Melan graphicum, Atramentum ſcriptorium.

Admodum & ipſum deſiccat aqua ſolutū. Vlcera autem igni ambuſta protinus illitum iuuat. & ſi acetum quoq; habeat, multo magis. Atramentum ſcriptorium.

Miſy.

IN metallis ipſis, ſuper chalcitim naſcitur miſy, ut ærugo ſuper æs. Ac ſuſpicor etiam ſori longo tempore mutationem in chalcitim poſſe accipere. Quare mirum non eſt, tria hæc medicamina eiuſdem genere facultatis eſſe, ſori dico, & chalcitim, & miſy, tenuitate & craſſitudine inter ſe diuerſa. Craſsiſſimum enim eſt inter ipſa ſori, tenuisſimum miſy, mediam utriuſq; facultatem habet chalcitis. Adurunt uniuerſa hæc tria, & eſcharas efficiunt. Attamen nonnihil etiam aſtringunt. Cæterū miſy admotum corporibus duris minus chalcitide mordicat, tametſi ea non minus ſit calidum: id quod beneficio tenuitatis ſortitur. Porrò quū utraq; hæc in decoctionibus fundātur, & magis chalcitis, q̃ miſy, ſori tamen non liqueſcit: nimirum ꝙ lapidoſius ſit, & uehementius compactū: ſicuti rurſus miſy, quia à congenito calore elaboratius eſt, ac proinde ſiccius chalcitide, iccirco meritò quoq; liqueſcit ægrius. Miſy. Ærugo. Sori. Chalcitis.

Molibdæna, Plumbago.

SImilem lithargyro uim poſſidet, tantū à media temperie ad frigidius paulum quid recedens. Sed neq; abſtergentis facultatis eſt particeps. Vtrūq; autem medicamentum liquari poteſt, celerrimeq́;, ubi oleo nonnihil aceti eſt additum. Liquantur tamen etiam admiſta aqua, ſed coctione longisſima. Vidi equidem molibdænam proiectam plurimū, cum multis alijs lapidibus in ea uia quæ ad ergaſteria ducit à Pergamo. Molibdæna. Plumbago.

Molibdos, Plumbum.

FAcultatis eſt refrigeratoriæ. Siquidem non modò multam habet ſubſtantiam humidam à frigore cō gelatam, ſed & aeriam: paucam autem terream. Igitur Molibdos. Plumbum.

ꝙ plurimum habeat essentiæ humidæ coactæ à frigore, indicium tibi esto, ꝙ ubi admotũ est igni, celeriter funditur fluitq́;. Quòd uerò & aeriæ sit particeps, hoc habeto signum. Omnium quæ nouimus unicum plũbum tum mole ipsa, tum pondere augetur, si condatur in ædibus subterraneis, aerem habentibus turbidum, ita ut quæcunq; illic ponantur, celeriter situm contrahant. Iam uerò si in mortario plumbeo liquorem quẽlibet plumbeo pistillo cõtriueris, ita ut ex pistillo ipso, atq; etiam mortario exprimatur etiam aliquis succus, id quod ex utroq; conflabitur, multò erit frigidius, ꝗ̃ liquor infusus fuerat. Cæterùm si uis magis refrigeratorium medicamen efficere oleum omphacinũ, aut rosaceum, aut mellinum, aut myrtinum, sit liquor is, quẽ infundes: eritq́; remedium optimũ ad sedis phlegmonas cum ulcere aut rugis, & ad eas quę in pudendis, testibus, uberibusq́; consistunt: similiter aduersus cæteras omnes fluxiones quæ articulis accidunt. Sed & ulceribus rebellibus etiam utile est. Nam ad cancros eo utens, uirtutem medicamẽti miraberis. Quòd si celeriter multum succi plumbei uelis colligere, conare in sole terere, aut quocunq; certè modo aere excalfacto. Multò autem utilissimum habebis medicamentum, si affuso refrigerantium succorũ aliquo teras, ut semperuiui, cotyledonis, intybi, lactucæ, condriles, psyllij, omphacis, portulacæ. In laminam etiam diductum plumbum, lumbisq́; admotum, pollutionem per insomnia coercet, nimirum haud obscurè refrigerãs. Sed & bractea tenuis probè ganglio illigata, ipsum dissipat. Illigabit autem probè quisquis ab Hippocrate didicerit in ipsam noxam potius firmandum, ꝗ̃ hinc uel inde. Porrò plumbum ustum, ac dein ablutũ, refrigerat, cõfertq́; ad implenda ulcera, eademq́; cicatrice obducenda. Conuenit & chironijs dictis, & omnibus cãcrosis ulceribus. Ante lotionem autem, ulceribus pertinaci-

Plumbum uni cũ mole & põdere augetur.

Plumbeũ mortariũ conferre ad conficiẽda medicamenta refrigerãtia.

Plũbi lamina admota lũbis nocturnas pollutiones coercet.

Plumbũ ustũ ꝗbus cõducat affectibus.

bus etiam auxilio est.

Ostracon, Testa.

DEsiccandi abstergendiq; uim possidet, maximè quæ ex fornacibus est. Ex qua quidem præperata emplastrum, optimè cicatricem inducit. Ostracon. Testa.

Pompholyx, Spodium.

POmpholyx fit & ĩ æris fornace, ueluti & cadmia: fitq; & dum in fornacibus cadmia uritur, nimirum ab ipsa cadmia in tectum fornacis quadam fauilla ascendente: quæ dum colligitur est pompholyx. Nã quod reflectens in pauimentum recidit, nominatur spodium. Cui uidetur similem habere facultatem, quod antispodium appellant. At ego illo usus sum nũquam, quum largè mihi semper pompholyx suppeteret. Nec enim quisquam ubi hæc adsit, spodio uti uelit, nedum antispodio. Est autem pompholyx medicamentum propè omnium quę citra morsum desiccant, si elota fuerit, præstantissimum. Quamobrem ad ulcera cãcrosa idonea est, & ad alia omnia maligna. Itaq; inditur collyriis quæ ad oculorum imponũtur fluxiones, quæq; bullas in eis natas curant. Præterea ad pudendorum & sedis ulcera optimum est remedium. Pompholyx. Spodium. Antispodium. Pompholyx quibus vtilis

Sandarache.

VRentis est facultatis, ut arsenicũ. Meritò itaq; digerẽtibus facultatibus & extergẽtibus cõmiscet. Sandarache.

Sandix.

QVa sit facultate prædita, in sermone de psimythio explicabitur. Sandix.

Scoria.

SCoria omnis reficcatorium est medicamen: potissimum autem ferri. Siquidem ad lęuorem redigẽs ipsam in aceto q̃ acerrimo, posteaq; decoquens, ad aures iampridem fluentes pure, ea utor pro medicamẽto maximè exiccatorio. Scoria.

Stimmi.

Stimmi.

CVm facultate deſiccatoria habet aſtrictionem adiunctam. Quamobrem & ocularibus medicamentis miſcetur.

Stypteria ſchiſte, & Strongyle, & hygra. Alumen fiſſile, rotundum, & humidum.

Stypteria. Aluminis differentiæ.

ALumen uehementisſimè aſtringit. Cęterùm quũ ſit craſſarum partium, tenuius quodammodo eſt quod uocatur fiſſile. Proximum eſt rotundum, & aſtragalotum: Admodum craſſum eſt tum liquidum, tum placites & plinthites dictum.

Titanos, Calx.

Titanos. Calx.

VIua quidem uehementer urit, adeò ut cruſtas efficiat: extincta uerò protinus etiam cruſtam molitur & ipſa: at poſt diem unum & alterum minus urit, minusq́; inducere cruſtam poteſt. At uerò temporis progreſſu proſum nec cruſtam quidem gignere ualet, tametſi etiamnum calfaciat, carnemq́; liquet. Porrò ſi lauetur in aqua, ſuam mordacitatẽ exuit, efficitq́; nũcupatum lixiuium. At ipſa abſq; morſu deſiccat.

Hydrargyros, Argentum uiuum.

Hydrargycos. Argentũ uiuũ.

NOn eſt ex ſponte naſcentibus medicamentis, ſed ex ijs quæ parantur, ueluti pſimythium, ærugo, pſoricum, lythargyros. Cæterũ interimat'ne deuoratũ aut admotum extrinſecus, nondum feci periculum.

Phycos.

Phycos.

FAcultatem eius, ubi de pſimythio agẽt, exponam.

Chalcanthos, Atramentum ſutorium.

Chalcanthos. Atramentũ ſutorium.

CAlcanthos (qui in Cypro ex uiridi quadam aqua cõcreſcit) extima ſui parte in chalcitim temporis proceſſu degenerat. Habet autem cum aſtrictione maxima, caliditatem non uulgarẽ coniunctam. Vnde omniũ maximè cõdire ſeruareq́; carnes humidas poteſt: nimirum caliditate humiditatẽ abſumẽs, aſtrictioneq́; ſubſtantiam contrahens, atq; conſtipans. Conſtringit itaq;, ſiccat, & cõtrahit in ſeſe totius ſubſtantiã carnis.

Chalcitis.

MIstas habet astringentem acremq́; facultates. Cęterùm uincit acris, utpote adeò uehemens, ut carnem urat, necnon inducat escharã. Vstum hoc medicamen minus mordicat, nõ tñ minus desiccat. Verùm non parum astrictionis remittit. Itaq; melior est undequaq; chalcitis tum adusta, tum lota: quum euadat sic minus mordax.

Chalcitis.

Chalcos cecaumenos, Æs ustum.

HAbet & acrimoniam quãdam, sed & astrictionis est particeps. Proinde si lauetur, pulcherrimũ est medicamen cicatrici inducendæ.

Chalcos cecaumenos. Æs vstum.

Chalcu anthos, Flos æris.

TEnuioris essentiæ est q̃ aut æs ustũ, aut squama. Quare ex eo factis collyrijs extergunt, auferũtq́; superciliorum magnas asperitates.

Chalcu anthos Flos æris.

Chrysocolla.

CArnem liquat, non tamen ualẽter mordicat: q̃q̃ sit facultate admodũ digerente, exiccanteq́;. Prępararè autem hãc chrysocollã debes tempore æstiuo, aut aere prorsus calido: urinam pueri, mortario & pistillo, utroq; ex rubro ære, ɔtundens. Hoc medicamẽtum aptissimum est ulceribus contumacibus, tum per se, tum alijs mistum. Nam quanto plus q̃ chrysocolla metallica desiccat citra morsum, tanto etiam ipsam excellit tenuitate.

Chrysocolla duplex.

Psimythium, Cerussa.

SI ex acri aceto soluatur, gustu tamẽ neq; acre erit, neq; mordax, sed emplasticũ, & refrigeratorium. Cerussa adusta, in sandyca transit, medicamentũ seipso tenuius, non tamẽ excalfaciẽs. Phycos autẽ seruata cerussæ frigiditate, tenuitatem assumpsit.

Psimythium. Cerussa. Sandyx. Phycos.

Psoricum.

COnficitur dupla chalcite admista lithargyro: ante tamẽ utrisq; acerrimo aceto solutis, sicq́; in ol-

Psoricon.

lam nouam coniectis, quam fimo ęstate media diebus quadraginta obrutam sepelies. Hoc medicamen magis desiccatorium est, minusq́; chalcite mordax: quum partibus sit tenuioribus.

GALENI PERGAMENI DE SIMPLICIUM MEDICAMENTORUM Facultatibus. Liber X.

XPOSVIMVS igitur quinq; cōmētarijs prioribus qualitates quas secundas appellant, in medicamētis quæ effectricibus qualitatibus agūt, pro earūdem effectricium specificarumq́; qualitatū mistura nasci. Ostēsum pręterea est, quo pacto uniuersalis facultas unica experientia inueniatur, neq; ea uulgari, sed quæ certis adhibeatur limitationibus. Porrò in sexto, septimo, & octauo libro, materiam quæ ad plantas pertinet, explicauimus: in nono autem, eam quæ circa terrena & lapidosa uersatur. Reliquum uerò nunc est, ut eam quæ ab animalibus sumit in hoc decimo persequamur materiam. Nam ad finē undecimi agemus de ijs quę prouenientia in aqua, nec plantæ, nec terra, nec lapis, nec animalia sunt.

Hæma, Sanguis.

Hæma. Sanguis nullus est frigidus.

PRo natura animalium uariat. Huic siquidē animali est liquidior: siccior illi: calidior alteri. Nullus autem sanguis est frigidus.

Sanguis suillus.

Sāguis suillus, tēperie est humano persimilis.

HVmidus & minus calidus est, temperie humano persimilis. Siquidem & carnes suum similes hu-

manis existunt. Vnde quidam ab hospitibus prauis appositas, auidissimè humanas carnes ederũt. Etenim ex ipso sanguine, tum generatio prima, tum postea nutritio ipsis carnibus constat. Itaq; quisquis humanum sanguinem morbo alicui utilem esse ait, in suillo primum id comprobet. Nam & si aliquatenus inferior is sit humano, saltem assimile quippiam efficiet: quo cognito, ab humano pleniorem fore utilitatẽ sperabimus. Porrò similia efficere posse similia, experti sumus. Nam columbæ sanguinem, qui capitis ossa cõ fracta perforant, in crassum cerebri inuolucrum effundere assolent. Quidam autem, quum nõ esset columba ad manum, palumbi sanguine est usus, fœliciterq; successit. Alius turturem eundem ad usum applicans, nihil hominem lęsit. Similibus siquidem ad eosdem affectus utimur, ubi quę antea experti sumus non adsunt.

Colũbinũ sanguinem infundi p̄ cranii fracturas.

Hæma peristeras, Sanguis columbæ.

EO ad hyposphagmata in oculis consistentia quidam utuntur, uenis ad alarum exortũ incisis, quo sanguis calidus effluat, ut sic ad multos usus idem p̄duret animal. Alij pullorum tenerorum extractas pennas, quæ humore redundant, in ipsum oculum exprimunt. Quanq̃ sunt nobis collyria uaria hyposphagmatis oculorum aptissima, cuiusmodi est quod plurimum recipit myrrhæ, & quod multum thuris admittit: necnon quæ ex croco conflantur. Quin & fœnigræci succus sanguini colũbino in hoc utiq; præstat. Prętera sexcentos noui eorũ quibus Romæ perforata fuere capitis ossa, nec quicq̃ ab usu rosacei, citra sanguinem columbinum, offensos. Quare id calidũ sit æquè atq; columbæ sanguis, necesse est. Cæterũ præter moderationem caloris (cuius fortè contactu iuuat) leuiter etiam astringit. Itaq; melius inuenire nihil possis in capite perforato, q̃ ut probo rosaceo utaris.

Sanguis colũbinus hyposphagmatis cõfert.

Hyposphagmatis quæ cõueniant.

Rosaceum cõmode infundi p cranii fracturas, esseq; nõ minus calidum sanguinẽ columbino.

Hæma nycteridos, Sanguis uespertilionis.

Sanguis vespertilionis.

SI ubi hoc sanguine axillas illeueris, postea chalcanthon aut cicutæ semen inspergas, Xenocrates quidem ait, aut sub illis prorsum pilos nõ prodituros, aut certè lanuginosos. Alij uerò & puerorũ pudendis sanguinẽ uespertilionis illinũt, ut glabras illas partes conseruent. Ergo ex refrigeratione partis uehemẽti, eiusmodi quippiã posse contingere, non est à ratione alienum. Non tamen adeò frigidæ facultatis est sanguis uespertilionis: quum in totum nullus sanguis sit frigidus. Porrò hædinum sanguinem feruefactum cum pari aceti portione, hæmoptoicos iuuare prodidit etiam Xenocrates. Quod remediũ tutò experiri poteris, ubi nullum aliorum ad manum suppetet.

Sanguis nullus in totũ est frigidus.

Sanguis uiridium ranarum.

Sanguis viridium ranarũ.

QVum assereret quidam illitum hunc prohibiturum quo minus euulsi semel palpebrarum renascerentur pili, falsum esse id experimento didici.

Gala, Lac.

Gala.
Lactis optimi notæ.

PErfectissimum lac, nempe q̃d ab omni aliena qualitate est immune (hoc est odoris exps, aut exiguũ bonum odorem referens, præterea gustu suaue, paucu lam habens dulcedinẽ, sicuti & saluberrimus sanguis, ex quo & lacti generatio cõstat) ad acres & mordaces fluxiones est commodissimum, non abluẽs modò eas ratione seri ab afflictis particulis, sed etiam ob pinguitudinem corpora illinens, ut non in nuda cadat, quod defluit. Porrò quum lac omnium alteretur facillimè, præsertim si ambiẽs fuerit calidus, multum à dicta facultate amittit, nisi ꝓtinus quis ab uberibus effuso ipso calido utatur. Maximè igitur mulieris bene habitæ & bonam uictus rationem seruantis, lacte utendum: nam id humano corpori est longè familiarissimũ. Deinde aliorum animalium, quæ quidem ab humana natura non longissimè absunt: id quod scies ex carnium odore. Nam fastidiosus est eorum quæ multum diuer-

Lactis vsus.
Lac alteratur omnium facillime.
Lac muliebre est homini familiarissimũ.

ſam habent temperiem, ut canis, lupi, leonis, pardalis, uulpis, hyænæ, urſi, & ſimiliũ. Non iniucundus eſt eorum quę nõ porrò abſunt, ut ſuis, capræ, equæ, bouis, ouis, & aſinæ. Quocirca etiam homines docti experiẽtia, caprino, ouillo, bubulo, aſininoq́; lacte utuntur, & caſeos ex eis conficiunt, excepto aſinino. Nã id planè tenue eſt, & plenũ humoris ſeroſi, ueluti bubulũ craſſum: cæterùm conſiſtentia medium caprillum eſt. At ſus crudum aqueumq́; lac obtinet. Iam uerò lac omne ex tribus cõſtat eſſentijs, caſeoſa, ſeroſa, et pingui. Hãc plurimam habere conſpicitur bubulum, ex quo butyrum conficitur, facultatis concoquentis & relaxantis. Quare maximè illo utuntur ad parotidas et bubonas.

Lac aſininum eſt plenum humoris ſeroſi.
Lac bubulũ.
Lac caprillũ.
Lactis ſubſtantia triplex.

Serum lactis.

AT ſerum extergendi potentiam poſſidet, adhibeturq́; ſubducendi uentris gratia, acq́; per clyſteres inijcitur, extergens & abluens ſine mordacitate acrimoniam inteſtinorum. Præterea ſi quis ulcera quæ ſanie infeſtantur acri, uice aquæ ſero colluat, optimè ſanè fecerit. Quæcunq; etiam medicamenta digerere ſolent ecchimomata, & atra, ea præſtat ſero q̃ aqua diluere. At quod lacti caſeoſum ineſt, illitũ adhæret magis: ob idq́; acrimoniam retũdit. Atq; ubi aliam quãpiam deſiccantem facultatem habuerit adiunctã, optimum eſt dyſenteriæ remedium, & oĩum uentris acriũ fluxionum. Eam autem accipit à lapidibus, aut etiam ferreis cylindris, qui prędecocto lacti inijciunt igniti. Ferrum ſiquidem aſtringentis facultatis etiam eſt particeps. Porrò lac totum ad acres oculorum fluxiones tum per ſe, tum cum mollium collyriorum quopiam, eſt utile: p̃terea ad hypopia & hypoſphagmata. Quin etiam palpebris extrinſecus, ubi qui ophthalmia laborant, ſomno ſeſe dabunt, impoſitũ ſimul cum roſaceo, & ouo, phlegmonas eorum cõcoquet. Sed hoc eſto lac mulieris recens ex mamillis expreſſum. Infundimus

Serum lactis q̃ præſtet.
Caſeoſę lactis ſubſtãtię vſus.
Ferri facultas.
Lactis vſus.

ipsum & utero exulcerato. Sic eo & ad sedis & pudendorum ulcera utimur, & ad omnia breuiter, quæ leniri postulant. Ea propter & cācrosis applicatur ulceribus, medicamentis anodynis commistum, qualia sunt quæ constant ex pompholyge. Collutum etiam, oris phlegmonas mitigat: necnon tonsillas, columellā, antiadas phlegmone affectas, ac proinde etiam anginam lenit. Est itaq; medicamen leniens, totam quidem substantiam habens mordacitatis expertē, sed multò magis ubi concoctione moderata, potissima pars seri cōsumpta fuerit. Sic mihi uidentur etiam Medici ad uenena quę erosione interimunt, lac ꝓpinare: ueluti sunt lepus marinus, & cantharis. Sunt etiam qui & meritò id exhibent, ijs qui aconitum & thapsiā deuorarunt.

Lac collutum anginā lenit.

Lac auxiliari iis qui venena erodentia vorarunt.

Caseus.

Caseus.

VBi pinguitudo cū toto lacte concrescit, seroso dūtaxat humore per coagulationē secreto, pinguis caseus efficitur. Qui quidem qualiscunq; sit, temporis spatio acrimoniam acquirit, quam deprehendes gustu & olfactu. Cæterùm impensè acris inueteratusq; iam redditus, maceratusq; decocto suillarum carnium, tophos arthriticorum discutit. At recēs caseus et mollis, mirè uulnera glutinat: nam repercutiēdi uim possidet, leuiter nimimirum refrigerans. Cæterùm oxygalactinus, præter hæc, digerendi etiam quandam uim lenem obtinet.

Caseus inueteratus ē acrior.

Butyrum.

Butyri facultas.

FAcultatis est concoquentis, paulum etiam habēs digerentis potentiæ, in medijs nimirum corporibus secundum duritiem atq; mollitiem. Nam corporum planè durorum tumores præter naturam, hoc nequit medicamen digerere. At quæ in mollibus sunt phlegmonę, eas & cōcoquit & digerit facilè. Nam parotidas, & bubonas, & oris inflāmationes, prorsus illo solo curamus: nimirum puerilibus corporibus, mu

febribusq; eas perpetientibus. Sed & gingiuis puerorum dentientiū assiduè illitum, nihilo imbecillius melle, extenuat exitum dentibus: cæterosq; oēs oris phlegmonosos affectus, postea q̃ fluxio restiterit, digerit pariter, concoquitq;. Proinde cataplasmatis inditur quæ extrinsecus imponuntur parotidibus, hypochondriјs, bubonibusq;. Deuoratū etiam, distributumq;, magnificè confert expuitionibus ex pulmone, idq; in pleuriticis peripneumonicisq; affectibus: cum hoc quòd eos etiam concoquat. Quòd si solum lingatur, magis quidem concoquit, uerùm educit minus: sin cum melle & amaris amygdalis, plus educit, sed minus concoquit.

Butyrum extenuat īfantium exitū dētibus.

Butyrum uoratū pleuriticis expuitionibus confert.

Pytia, Coagulum.

COagulum omne acris & digerentis potentiæ est, atq; etiam exiccatoriæ: nā necessariò id superiora comitatur. Ac leporis quidem coagulum comitialē morbum, si cum aceto bibatur, pręterea profluuiū muliebre sanare proditum est: necnon coactum in uētre lac dissoluere: id quod nos sumus haud dubiè experti, non solū in leporino, sed in aliorum etiam omniū animalium coagulo. Sed & sanguinem in uentre concretum simili modo epotum coagulum leporinum dissoluit, ac efficacius quidem cœteris, uerùm non solū: quū hoc omni sit commune coagulo.

Pytia. Coagulum. Coaguli leporini facultates insignes.

Coagulum oē dissoluit lac et sanguinē in uētre concretū.

Coagulum phocæ.

HVic nonnulli uires castoriј tribuunt.

Chole, Fel.

HIc succus omnium qui in quoq; sunt animalium calidissimus est. Cæterùm pro uaria animalium temperie, calor eius uariatˀ. Sunt autem in uniuersum quatuor in singulis animalium sanguine pręditorum, humores: sanguis uidelicet, pituita, & bilis tum flaua, tum atra. Verùm dum absolutè dicimus bilem, semp intelligimus flauam, quæ in iecoris uesica colligitur. At ipsam flauam bilem interdum Medici pallidā no-

Chole. Fel. Humores sanguine pditorū omniū cōmunes, sunt quatuor.

Flauę bilis pallidæq; discrimen.

minant. Sciendum tamen est flauam tanto esse pallida calidiorem, quanto & crassiorē. Nam seroso recremento flauæ bili permisto, pallidam constitui contingit: sicuti & flauam pluſculum excalfactam, consistētia reddi crassam, colore autem flauam. Quin & in animalibus apparet flaua quidem, ijs quæ magis sunt calida: quę uerò minus, pallida. Et ubi animalia calida, aut fame, aut siti torquentur, ad atrū colorem uergit, interim illum habens æruginosum, interim cæruleum, interim accuratè fuscū. Porrò ubi ocularia medicamenta pręparant, callionymi, scorpij marini, hyænę, galli, perdicis, et aliorum quorūdam animalium bilem admiscēt. Quare color eius est explorādus. Iam uerò taurorum bilis calidior & siccior est, q̃ boum castratorum: nam castratum animal semper simile redditur fœminæ, & ijs quę sunt ętatis minoris. Itaq; ut hæc humore superant adulta & perfecta, uincunturq́; ab ijsdem caliditate: ad eūdem modum bos castratus à tauris. Vt igitur urina à modica potione modicè pallere, & sitim famemq́;, & multum laborē perpessis, flaua esse conspicitur: impletis uerò, atq; inebriatis, albicans: ita bilis colores mutat. At uerò q hic humor sit acris, hinc discas licet, q reserat hæmorrhoidas, qq́; illis ipsis qui utuntur mordicare percipitur. Ac proinde cauemus, ne ad alium morbum, aut symptoma, bilē usurpemus solam, at.q;.per se. Quippè dum oculis ipsam accōmodamus, miscemus illi tum mel, tum fœniculi succum, tum opobalsamum. Domesticarū suum bile (quæ imbecillima omnium, ac maximè aquea existit) utuntur quidam ad aurium ulcera: medicamento certè non reprobo. Cæterùm ubi ulcus diuturnum fuerit, ac multam saniem & pus cōtineat, etiam sicciorē bilem perferet, puta ouium, quæ paulò est acrior suilla: hac etiā magis caprarum: cui adsimilis quodāmodo est ursorū & boum. At taurorum his ualentior est: inferior tamē

Castratum animal reddi simile fœminæ.

Bilis quo pacto accōmodetur oculis.

Aures pure fluentes, qua specie bilis iuuentur.

Bilis differētię p animalium diuersitate.

bile

bile hyænarum; et hęc quoq; inferior bile callionymi, et scorpij marini, & marinę testudinis. Volatiliũ biles oẽs tum acriores sunt, tum sicciores q̃ quadrupedum: & inter ipsas quoq; uolucres, gallinarum & perdicũ biles ad medicinæ usum probatiores habent. Miluiorum uerò & aquilarum, impendio acres sunt: erodentesq́;: quamobrem colore ærugineo uidentur, ac nonnunquam atro. Licebit itaq; tibi secundum exigẽtiam affectuũ, hasce differentias bilis methodo ad experientiam reducere.

Hydros, Sudor.

EAndem quam urina & materiam & modum generationis sortitur. Siquidem utriq; generatio ex bibito humore constat, excalfacto simul in corpore, et biliosæ nonnihil substãtiæ adepto. Verùm sudor plus est elaboratus, utpote qui ad cutẽ usq; permeatis omnibus quæ intersunt partibus, peruenit. Sudores autẽ inter sese & urinas differre necesse est, tum ꝓ animalium tẽperaturis, quæ & natura, & ætatum ratione nõ parum à seinuicem sunt diuersæ: tũ pro ambiẽtis nos aeris temperie. Quòd sudor salsuginosæ qualitatis sit particeps, gustus testimonio ꝓbatur. Nã sępenumero nolentibus in os defluens, dictam qualitatem indicat. Sæpe uerò etiam non obscuram præfert amaritudinẽ. Sed color etiam, eius naturã designat. Nam sicuti urina naturalis modicè est pallida, sic & sudor. Porrò tenues exercitatorum sordes, plus repercutiũt q̃ sudor: minus autem digerunt. At ubi sudor illis ꝑmistus est, multum facultatis digerentis acquirunt. Quare tumores præter naturam discutiunt: ad phlegmonasq́; uberum, præstantissimo sunt remedio. Quòd si sicciores esse sordes uideantur, cyprinum superungito: aut eodẽ ipsas, si ualde sint siccæ, subigito. Si uerò cyprinũ ad manũ non sit, rosaceũ bonũ miscuisse sufficit. Hoc medicamentũ est admodũ utile, ad restinguẽdũ & discu-

Hydros. Sudor.

Sudorẽ esse salsuginosum.

Sordes exercitatorium.

tiendum lac à partu in mammis concrescens.

Vrina.

Vrina omnis, facultate est calida.

QVanta est in animalibus bilis diuersitas, tanta item est in urinis. Atque omnes quidem facultate sunt calidæ, sed plus tamen animalium calidorum: minus autem frigidorum.

Vrina humana.

Vrina humana.

HÆc aliarum omnium est imbecillima, excepta illa quam reddunt porci domestici, quibus execti sunt testes. Quorum ut temperies, ita urina similis humanæ existit. At montanorum aprorum, ualida est, ut uel ex odore acerrimo cõstat. Sed et in animalibus cęteris ex odore uim eius conijcere licet. Nam degustare ipsorum urinas, planè fuerit abominandum: quum ne pueri quidem urinam uir quidã honestus uita pariter & moribus, ebibere sustinuerit; etiã si pestiferè ęgrotaret in Syria, ubi multi ab humanæ urinę potione sese liberatos profitebantur. Etenim urina hominum, ut si quid aliud, extergendi uim obtinet: id quod satis fullones indicant, qui sordida uestium expurgãt usu illius, atque extergunt. Quod conspicati nonnulli Medici, ea psoras & lepras detergũt, pfundũtq; ulcera phumida, & sordida, multoq; magis, cõputrescentia. Sed & pudendis ubi sic afficiũtur, urinã infundũt, & auribus pure fluentibus. Quin & achoras & furfures ea curãt, caput idẽtidem perfundentes. At nos hęc facere odimus, quum ad manum sint alia, quæ illis conducant, medicamenta. Quãquam ulcera digitorum pedis, maximè quæ ex illisione inflicta essent, sæpenumerò, ubi carerent phlegmone, et ipse urina curaui: idq; in seruis, et hominibus rusticis. Cęterũ medicamentum quod ex urina pueri cõficitur, quod quidam Chrysocollam appellãt, quia eo ad auri glutinationem utuntur, ad ulcera difficilia sanatu optimũ esse assero. Fit autẽ id, ubi in mortario æris rubei, pistillo etiam ex rubeo ære confecto,

Vrinę humanę potione multi sese liberatos a pestilẽti morbo pfessi sunt.

Vrinę humanę facultas.

Chrysocollę faciendæ ratio.

puerilis urina tandiu ſub calido cœlo tunditur, donec ob eliquationẽ attritionemq́; piſtilli & mortarij, mellis craſſitudinem contrahat.

Sielon, Saliua.

Vt urina & bilis, ſic etiam ſaliua, ſumpto quidem cibo, imbecilla eſt: ualida & acris eorum qui ingenti aut ſiti, aut inedia premuntur: in medio utriuſq; eſt, eorum qui probè concoxerunt quidem, nõdum tamen cibum potum'ue hauſerunt. Hac ergo ſaliua nutrices pueris lichenas curant, paruum uidelicet digitũ rigantes, ac deinde cutem affectam confricantes. Sed & triticum mandentes ruſtici non pauci furũculis imponunt: nam celeriter eos digerit, concoquitq́; : quum ſi macerarent aqua, non ęquè prodeſſet. Ex quo liquet ſaliuam iuuandi robur adferre. Atq; corporibus mollibus, aut puerorum, panem, non triticum, imponunt ore cõmanſum. Porrò cõmanſa omnia digerunt & ſugillata, & cętera ecchymomata omnia, maximè ubi panis ſimul cum pauco radiculę fuerit cõmanſus. Iam uerò uniuerſa ſubſtantia ſua uel maximè aduerſa eſt ſaliua beſtijs hominem interficientibus.

Sielon.

Saliua ieiuni uentriculi ad q̃ conferat.

Triticum manſum furũculos q̃ celerrime concoquit.

Saliua humana aduerſa ĩ beſtiis hominem perimentibus.

Stercus caninum.

STercus omne uim maximè digerentẽ obtinet. Cæterùm canis, qui ſolis oſſibus fuerit integrũ biduũ nutritus, durum, candidum minimeq́; fœtens ſtercus eſt: quod quidem exiccatum, redactumq́; in pollinẽ, ad anginam, dyſenteriam, & ſummè inueterata ulcera optimè accommodatur. Ad anginam quidem, ijs miſtum, quæ alioqui huic affectui conueniunt: ad dyſenteriam autem, iniectum lacti decocto, & quod ſilices candentes, aut cylindros ferreos extinxerit.

Stercus caninũ quibus affectibus conferat.

Stercus humanum.

STercus pueri ſiccũ, & cum melle Attico ad læuorem tritum, illitumq́;, ſanat gutturis phlegmonas.

Stercus humanum.

Stercus lupinum.

Stercus lupinũ qbus conferat

Lupi & canes quomõ & meiant,& cacent.

QVidam lupinum ſtercus candidum, quale ubĩ oſſa ederint,lupi ſolent excernere, quodq; non decidiſſet in terrã(lupi enĩ ut canes ſuſpẽſo altero poſteriorũ crurum,& meiunt & cacãt,in eminente quopiam ex terra loco)aut uino albo,aut aqua diſtemperatum, colicis potandum dabat:nec tantũm in ipſis paroxyſmis,ſed etiam in interuallis,ſi quidem uacarent phlegmone: feliciſſimeq; cedebat illi negotium. Verũm illud etiã in eo mirabar,ꝙ uel appenſum illis uinculo confecto ex lana ouis à lupo laniatæ, aut ex ceruina pelle,euidenter aliquoties iuuiſſet,

Stercus caprillum.

Stercus caprillum.

OMnium creberrimè utimur caprillo ſtercore,digerẽtis & acris facultatis:adeò ut induratis ſcirrhorum in modum tumoribus cõgruat,non lienis modò,ſed etiam aliarum partium. Miſcere tamen illi ſolemus farinam fabaceam, necnon oxycratum. Quin & ad aquam inter cutem,& ad ſpleneticos,uariè caprillo ſtercore utimur.Sed & uſtum tenuioris quidem eſſentiæ,uerũ haud manifeſtò redditur acrius.Quamobrem ſanè ad alopecias cõgruit,& omnia uitia,quæ extergentia medicamenta poſtulant,ut pſoras,lepras,lichenas,& hoc genus alia. Miſcetur & digerentibus cataplaſmatis,qualia ſunt quæ accommodantur ad parotidas,& diuturniores bubonas.Eſt enim uis eius tũ uſti,tum non uſti,abſteſoria,& digerens, nec eam paruam habet digerendi potentiam Nam eo etiam ex aceto quidam medicus utebatur in agris ad uiperarũ morſus,ac multo magis aliarum beſtiarum:ac profectò ex ijs complures ſeruauit.Idem etiam ad auriginem ſpyrathos ipſas propinauit ex uino:& ad profluuium muliebre cum thure appoſuit. Acrius tamen eſt medicamen,ꝗ̃ ut mulieres urbanas, aut pueros, aut omnino qui tenera ſunt carne,ſanare poſſit. Iam uerò animalium temperatura ſicciorum, exiccantius ſtercus eſt,

Morſis a vipera ſtercus caprillũ auxilio eſt.

ſicuti & calidiorũ, magis excalfactorium. Verùm nullum omnino ſtercus refrigerat, ſicuti neq; ullum humectat. Pro natura etiam eorum quæ edũtur, multa reperitur diuerſitas. Proinde in hominibus maior eſt, quàm in cæteris animalibus: quandoquidem hoc animal diuerſiſſimis maximeq́; uarijs utitur cibis.

Stercus nullũ nec refrigerat, nec humectat.

Stercus bubulum.

FAcultatem habet exiccatoriam, atq; attractoriam etiam, ut ſanè oſtendit, dum apũ, ueſparumq́; morſibus auxiliatur. Quidam autẽ medicus aqua inter cutem laborãtes bubulo ſtercore oblinens, in ſolẽ exponebat. Idem partibus ruſticorũ phlegmone obſeſſis, humidum illud Vere collectum, dum herbam boues paſcũtur, admouit. Eſt enim id moderatius alio, quod à paleis comeſtis excernitur: ac proinde accommodatius ad phlegmonas.

Stercus bubulum veſparum morſibus auxiliatur.

Stercus ouillum.

ILle idem medicus, ouiũ utebatur ſtercore ad acrochordonas, & myrmecias, & thymos, & furunculos duros, aceto uidelicet diluens. Quin & ulcerum ambuſta, ad cicatricem illo ducebat: id cerato roſaceo commiſcens.

Stercus ouillũ.

Stercus columbinum.

STercore columbarũ nomadum ſicco, trito, & cribrato, unà cum naſturtij ſemine, uice napyos utor, ad ea quæ rubrificari poſtulant: nẽpe ad omnes inueteratos affectus, cuiuſmodi ſunt coxẽdix, hemicrania, ſcotomata, uertigines, cephalæa, & in lateribus, ſcapulis, ceruice, ac lumbis, antiqui dolores: necnon nephritides, affectus cœliaci, & podagricæ arthritides: quando in articulis nondũ concreti ſunt tophi. Eſt autẽ hoc ſtercus minimè fœtidum, præcipuè ſi ſit areſactum.

Stercus columbinum quibus auxilietur affectibus.

Gallinaceum ſtercus.

TRitum, ꝓpinatumq́; cum tribus quatuor ue oxycrati aut oxymelitis cyathis, eos celeriter iuuat,

Stercus gallinaceum.

qui à comestis fungis anguntur: nimirum per uomitũ crassissimos humores eliciens. Est autem hoc stercus minus calidum colũbino. Porrò ut animalia quæ exercitantur, otiosis ficciora sunt: & quæ cibis utuntur calidioribus ficcioribusq́;, ijs quæ frigidis atq; humidis: sic etiam eorum & excrementa, & partes. Quare colũbarum domesticarũ stercus multo imbecillius est eo, quod à montanis excernitur. Gallinarũ præterea quæ conclusæ seruantur, & furfuribus alũtur, longè etiam infirmius stercus est, q̃ earum quę in agris pascuntur.

Exercitata otiosis ficciora sunt.

Stercus anserum, & ciconiarum.

ANserinum stercus præ nimia acrimonia inutile est. Colligo etiam ita esse & accipitrum, & aquilarum. Sunt qui ciconiarum stercus morbo comitiali mederi scriptitent. Quo epoto credulus quidam nihil adiutus est.

Stercus anserinum. Stercus ciconiarum.

Stercus murium.

SIc enim & murium stercus alopecias curare proditum est.

Stercus muriũ.

Stercus crocodilorum terrestrium.

CRocodilorum trrrestrium stercus, & sturnorum, quum solam oryzam ederint, utrũq; abstergẽdi, desiccãdiq́; moderatam facultatem sortitur: ac multo moderatiorem sturnorum stercus. Porrò crocodilorũ stercus, quod mulierum luxus pretiosum reddidit, ut à facie ephelin tollit, ita & uitiliginem, & lichenas.

Stercus crocodilorum. Stercus sturnorum.

Rhypos, Sordes hominum.

QVod aurium sordes paronychijs sit utilis, proditum est. Quæ uerò in tota cute ꝓuenit, illius sordis quam patou uocant nõnihil actionem adiuuat. utpote desiccandi uim habens, cum nonnulla caliditate. Porrò ea sordes quę lanis ouiũ inhæret, ex qua œsypon conflat̃, similẽ butyro concoquendi uim possidet: paulum etiam digerentis facultatis sortita.

Rhypos. Sordes hominum.

Oesypon.

GALENI PERGAMENI DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM Facultatibus. Liber XI.

LERÆq; ptes sunt animalibus uniuersis communes: nulla tamē est ęquè communis, ut caro. Hanc enim habet omne animal. Cæterùm eam quæ reperitur in musculis, solam Medici carnis appellatione dignantur. Nam carnem uiscerum nonnulli parenchyma uocandam censent, propterea q ex uenis effusus sanguis, circū uasa omnia (ut ipsi arbitrantur) concrescat. Sed nos nominum contentione neglecta, persequamur proprietates particularum.

Carnem omne animal possidet.

Caro pprie q dici mereatur.

Parenchyma.

Caro uiperæ.

NOn omnes animalium carnes hominem nutriūt, sed quorūdam etiam letales sunt. Tum inter eas quæ hominem nutriunt, quædam tantū sunt nutrimētum: quædam etiam medicamētum. Nam uiperarum carnes palam uidere est excalfacientes, & exiccantes, ubi condiuntur, ceu anguillæ, oleo, sale, anetho, porro, & aqua: horum omnium seruato modo. Quòd autem totum corpus per cutim uacuent, uel hinc tibi discere licet, q elephantici quidam prorsus sint restituti, ex potu uini, in quo uipera quædā fuerat extincta. Præterea nos elephāticum quendā, misso prius sanguine, atraq; bile medicamento purgata, uiperis quas capiebat uti iussimus, præparatis in olla, anguillarum more. Atq; ita sanatus est, euaporato per cutem affectu. Porrò uiperarum caro, adeò ualentem obtinet desiccandi uim ut quidam qui eam esitarūt, uehemētissima fuerint siti

Carnis vipereæ facultas, et cōcinnādę modus.

Elephautiasis curatio.

Viperarū esus sitim maximā infert.

Viperę cur appellentur dipsades.

cruciati. Quamobrem eas dipsadas nominãt. Sunt tamen qui dicãt demorsos à uiperis satiari potu nõ posse, sed dirumpi potius quàm liberari siti. Cauendum autẽ est, ne ĩ locis mari proximis, salsuginosis'ue, uenemur uiperas, seu ad esum, ceu ad Theriaces antidoti pręparationem. Quum uerisimile sit, earum quæ in id genus locis capiuntur, carnes salsas existere. Siquidem cum cibis etiam animalium mutantur carnes. Porrò quoniam ex more dũ artiscos Theriacos paramus, non tãtùm caput, sed earum etiam caudam abijcimus, subijt mihi frequenter rationabile fortassis esse, caput quidẽ totum abijci, ob uenenum quod ore continent: uerùm à ratione alienum esse adimere & caudam. Theriacos autem ipsos artiscos sic pręparamus. Purgatas illas in aqua cum anetho elixamus tandiu, donec à carne separari facilè possint spinæ. Mox pani purissimo, probè cocta in clibano, salisq́; & fermenti quod sit satis habenti, ac breuiter resiccato, & ad læuorem trito necnõ macerato cum ipso uiperarum decocto, carnem prius in mortario tusam miscemus. Postea uerò paruos artiscos fingentes, atq; in ædibus calidis & siccis siccantes, in talibus eos tandem reponimus. Hos ergo ineunte æstate conficimus, sicuti & salem ex deustis uiperis, quo potissimum tempore optima ipsarũ est caro. Vtimur eis postea cõtusis denuò & cribratis, rursusq́; ad læuorem redactis, adijcentes nonnihil & salis, ad suauitatem conmpositi: cuius etiam aliquid ipsi theriacæ inijcimus. Itaq; caro uiperę siccat, ualenterq́; digerit: excalfacit uerò mediocriter. Properat enim uis eius ad cutem, per eam uidelicet, quę in corpore sunt recremẽta exigens. Quibus igitur copia mali succi in corpore abundat, ijs pediculorum numerosa multitudo exorit: & à cute ceu quædam squama abscedit, deciditq́; cuticula extrema, ad quam utiq; solẽt sisti crassi terrosiq́; humores: à quibus sanè psoræ, lepræ, & elephãtes na-

Carnes animaliũ cum cibis mutari.

Viperę caput, nõ caudã abiicerẽ oportet ad cõficiendos artiscos theriacos.

Artiscos theriacos conficiẽdi ratio.

Carnis viperęę vires.

Cacochymiæ symptomata.

ſcuntur. Quòd autem ad animalia cętera pertinet, pro portione qua in temperatura excedũt, & carnes quoq; eorum differunt atq; exuperant. Proinde taliũ animalium carnes ꝑpetuò exhibere oportet, quale uolumus corpus humanum reddere. Nec parua exiſtit carnium differentia, dum quaſdam ſale cõdimus. Nam interdũ animalis temperie humidiſſimi, caro ſalita, longè exiccãtior euadit ea, quæ ſicca natura exiſtit. Verùm inter eas quæ ſalitæ non ſunt, ſiccior eſt aſſa, q̃ quę in aqua eſt elixa. At uerò caro muſtelæ, arefacta, ualenter digerit, deſiccatq; ꝓinde morbo comitiali afflictos iuuat epota. Salitorum etiam hęluorum carnem ad lęuorum contritam, palos & ſpicula educere aiunt, impoſitam: ſicuti & Mutulorum carnem ulceribus à mordẽte cane inflictis cõgruere. At cochlearũ caro, prius in mortario contuſa, ac poſtea ad læuorem redacta, omnium ualentiſſimè deſiccat partes ſuperfluo humore grauatas: adeò ut conueniat hydericis. Ipſe autem humor ſolus, thuri, aut aloe, aut myrrhę permiſtus, quo ad cerati accipiat craſſitiẽ, medicamen fit tenax, deſiccatq; purulentos aurium humores. Sed & fronti impoſitum hęret, oculorum fluxiones exiccans. Quidam etiã ad palos eximendos utuntur totis unà teſtis ad læuorem tritis: alij ad ſiſtendos menſes. Carnes etiam ſolæ cum farinæ polline tritę, contuſorum uulnera glutinant. Ipſa cochlearum humiditas pilos ſuperciliorum præter naturam habentes glutinat.

hec est caro Erinaceorum

Carnes aſſæ ſunt ſicciores elixis.

Muſtelæ caro epilepticis auxiliatur.

Cochlearũ carnes, & ſuccus.

Pinguedo & adeps.

Pinguedo. Adeps.

DIffert à pinguedine adeps, ꝙ craſſior ſit: ac propterea animãtibus totam naturam terroſiorẽ habentibus, ut bobus & capris, adeps prouenit: humidioribus autẽ, ut ſuibus benè habitis, ipſa pinguedo. Proinde pinguedo celeriter in ignem poſita, colliqueſcit: nec facilè ubi ſemel liquata fuerit: rurſus cõcreſcit, aut cogitur. At adeps, nec facilè funditur, liqueſcit'ue &

fusus celerrimè congelatur. Porrò adeps suillus, aliorum omnium est humidissimus, ob idq; actione sua uicinam oleo uim possidet: q̃q̃ oleo magis tum emolliat, tum concoquat: quamobrẽ cataplasmatis quæ ad phlegmonas accommodari solent, miscetur. Qui uerò mordicationes perpetiuntur, aut in recto intestino, aut in colo, ijs potius caprillum adipem q̃ suillum inijcimus: nõ q plus acrimonias obtũdat, sed q concrescat citius: suillus autem instar olei defluat. Quare caprillus potius dysentericis & tinesmosis inijcitur, quando morsum eorum mitigare est consilium. Quanq̃ ob tenuitatem essentiæ nonnulla magis acrimonias retundunt, ubi in alto mordicatorum corporum, quod molestum est, hæserit. Hac ratione adeps anserinus magis obtundit quę in alto corpore mordicant: præterea suillo calidior est. Horum tamen in medio est gallinaceorum & gallinarũ adeps. Porrò calidior semper & siccior est masculorum animalium adeps: & horum ipsorum exectorum minus tum calidus, tum siccus. Quippè mas castratus eiusdem semper generis fœminæ assimilatur. Omnis igitur pinguedinis facultas est humectatoria & excalfactoria humanorum corporum. Cæterùm pinguedo suis, ut ad nos quidem, largius humectare potest, sed nõ æquè excalfacere, sicuti neq; oleũ: talem quippè caliditatem obtinet, qualis spectatur in nobis. Taurorũ adeps suillo multo calidior & siccior est. Sic & adeps uitulinus taurino minus tum calidus est, tum siccus: & hœdorum q̃ caprarum. At caprarũ minus q̃ hircorum. Rursus taurorum minus q̃ leonũ. Nam horum adeps omnium propemodum adipe potentius digerit. Quippè & caliditate exuperat, & partiũ tenuitate. Quare nimis ulcera & phlegmonas irritat. Inueteratis tamen tumoribus, atq; scirrhi in morẽ duratis, tum neruorũ curuaturis aptissimus est, in quibus sanè suillus uidetur minimè efficax. Taurinus au-

Dysẽteriæ auxiliatur caprillus adeps.

Adipum differentiæ.

Castratus masculus eiusdem generis fœminæ semp assimilatur.

tem, quanto calidior ſicciorq́; ſuillo eſt, tãto ſuperatur à leonino. Itaq; tanquã in medio conſiſtens, meritò utriq; medicamentorum miſcetur generi, & ei ſcilicet quod ſcirrhoſis medet̃, & ei quod phlegmonas ad ſuppurationem perducit, cuiuſmodi eſt tetrapharmacum, ex cera, reſina, pice, & adipe conſtans. Verũ omnibus quibus caro eſt mollior, adeps ſuillus cõuenit magis. Duram autem & ſiccam habentibus, taurinus. At uerò adeps dũ inueteraſcit, ſeipſo & calidior, & acrior, & tenuior efficitur: ac proinde ualẽtius ſiccans & digerens, id quod omnibus inueteraſcentibus accidit, niſi interim computreſcant. Porrò urſorum adipem alopecias curare uerè eſt proditum: quũ tamen ad eum affectum probatiora remedia habeamus.

Myelos, Medulla.

Myelos. Medulla.

VIm habet corpora indurata & ſcirrhoſa emolliendi. Optimam ſemper ſum expertus ceruinã: dein uitulinam. At hircorum et taurorum, tum acrior eſt, tũ ſiccior. Itaq́; durities ſcirrhoſas mollire nequit. Ex uitulina igitur et ceruina peſſi componuntur ad emollẽdos uteros. Et extrinſecus uteris medicamenta imponuntur, quæ ex medulla parantur, uim emolliendi habentia. Accipitur autem nõ ſolùm medulla ex oſſibus, quę ſanè re uera eſt medulla: ſed ex ſpina etiam: quę tũ durior, tum ſiccior eſt altera. Vtranq; autem hyeme collectam, in ſicca editaq́; domo cum folijs lauri ſiccis repono: ne uidelicet computreſcat. At ſi quando ambiente exiſtẽte calido, auſtrinoq́;, medullas aut adipẽ uelis reponere, uteris ad id cubiculo q̃ maximè fieri poterit temperato, quodq́; ad aquilonem obuerſum, apertas habeat paruas feneſtras, ut perpetuò flatus inſpirantes excipiat.

Medullas reponendi ratio.

Caput mænidum.

Caput mænidum.

* MAenidum ſale inueteratarũ capitibus uſtis ad ſedis fiſſuras utebatur quidã: et ad columellam

diu induratam. Videtur ergo uis illarum esse desiccatoria, non admodum acris. * Nam ut acrimonia adustarum nonnullis inest, sic omnibus uis exiccandi.

Caput leporinum.

Caput leporis

ALius capite leporis usto utebatur ad alopecias cum adipe ursino.

Caput saurarum.

Caput saurarum

SAuræ caput contritum quidam palos & spicula extrahere prodiderunt memoriæ: tum myrmecias, acrochordonas, & clauos eximere.

Cerebrum leporis.

Cerebrum leporis.

ID attritum & esum, utile dicimus esse pueris dẽtiẽtibus. Quidam etiã aduersus tremores utiliter edi cerebrum hoc prodidere.

Cornua ceruina & caprina, usta.

Cornua ceruina & caprina vsta.

DEntes candidos reddunt, fluidasq; gingiuas contrahunt. Quòd si ceruinum ab ustione lauetur, dysenteriam, & sanguinis excreationem, præterea cœliacos affectus sanat. Aurigini etiam dicunt id esse utile. Ex quo quidem duo exhiberi cochlearia ad omnia ista præcipiunt. Quidam etiam ipsum miscuerunt collyrijs desiccantibus oculorum fluxones.

Pulmo agninus & porcinus.

Pulmo agninus, porcinus, vulpinusq́.

INtertrigines à calceamentis curare credit. At uulpinus si bibatur siccatus, asthmaticos iuuat.

Iecur canis rabidi.

Iecur canis rabidi.

SI assum edatur, remediũ existere ijs qui ab ipso rabiẽte cane fuerint emorsi, quibusdã proditum est.

Iecur caprinum.

Iecur caprinũ.

QVidam ipsum assantes, saniemq́; excipientes fluentem, ea utuntur ad nyctalopas. Vaporem autem eius, dum elixatur, oculis apertis excipiendum præcipiunt. Quin & assum si edatur, & ad eosdem affectus accõmodari aiunt, & eos qui comitiali morbo sunt obnoxij, coarguere. Idem potest hircinum hepar,

Iecur lacertæ.

EROsis impositũ dentibus, eos dolore liberare nõnulli scriptis mandarunt. Iecur lacertę.

Venter mergi.

QVod de hoc & de interna tunica uentriculi gallinarum proditum est, id uanam esse promissionem comperimus. Venter mergi.

Castorium.

TEsticulos castoris uocant castorium, medicamen & celebre & multi usus. Euidenter siquidem calfacit. Quum autem calfacientia omnia, quæ consistentia sunt sicca, ubi contactæ substantiæ quippiam digerunt, continuò etiam illa desiccent: manifestum utiq; est, castorium etiam desiccare haud obscurè: id quod illi cum multis est medicamentis cõmune. Quia uerò impensè subtilium est partium, ob id plus ualet q̃ alia, quæ similiter ut ipsum tum calfaciunt, tum siccant. Nã quæ tenuium sunt partium medicamenta, ijs quę sunt crassarum, efficaciora sunt, etiam si parem sortita sint facultatem: nimirum quia magis penetrant. In conuulsione igitur à plenitudine, quæ in neruis est, orta, & bibendum castorium exhibe, et cuti foris etiam impone. Vbi uerò ex siccitate nimia conuulsio obuenerit, scito hoc medicamen illic esse aduersissimum. Ad eundem modum ijs qui præ plenitudine aut tremũt, aut singultum patiũtur, est utilissimum: aduersissimum uerò ijs, quibus id ab inanitione, aut acrium humorum morsu accidit. Vbi itaq; excalfactione, aut resiccatione, aut utraq; simul actione est opus, maximam in usu castorij experiere cõmoditatem: nec ullam parti alicui noxã afferet, potissimũ si homo non febriat, aut febrim non admodum calidam perpetiatur, sed tepidã, quales maximè in cataphoris & lethargis accidit Ac multis sanè castoriũ unà cum pipere albo, utrũq; mensura cochleari, ex melicrato propinauimus: nec quisq; ullam per- Castorij, vires. Lethargicorũ febres esse tepidas.

Menses educẽdi ratio.

cepit noxam. Sed & retentis mensibus, ubi per uenam quę in talo est, modicè euacuassem sanguinem, oblato castorio unà cum pulegio, aut calamintha, semper medicamen hoc sum expertus, purgationẽ ciere, citra ullã assumentis læsionem. Præterea locos morantes eijcit: eaq; omnia ex melicrato potũ efficit. At quibus ab occasione frigida ita uenter flatu distenditur, ut ægrè curationem admittat, eos ex oxycrato potum castorium adiuuat. Quæ porrò iuuat in corpus intrò sumptum, ijs prodest quoq; cuti impositum, cum sicyonio, aut ueteri oleo. Quæ uerò ampliori calore indigent, ijs etiam per se infricari debet. Iuuat etiam, si quis suffitum eius prunis impositi, inspiratione hauriat, illos p̃cipuè affectus, qui in pulmone consistunt, aut capite. Attamen lethargicos & cataphoricos affectus, qui quidẽ habent adiunctam febrim, p̃stat nõ dictorum oleorum aliquo macerãtes curare, sed potius ex rosaceo capiti colloq; imponere.

Lumbi scincorum.

Scincorũ lũbi. Semen q̃ promoueant, & arceant.

QVæ circa renes scincorum sunt, bibũtur, tanq̃ pudenda intendere ualeant. Cõtrarium autem moliri uidetur semen lactucæ potum ex aqua.

Vngues caprarum & asinorum.

Vngues caprilli, asininiq;.

QVidam ungues caprarum deustos, moxq́; aceto perfusos, alopecijs illinunt. Itaq; fuerit & talis cinis facultatis exiccatoriæ. Sunt qui combustos asinorum ungues comitialem morbum curare dicant, si scilicet assiduò bibantur. Si uerò macerati oleo applicentur, digerere chœradas. Sed & ipsum cinerẽ, si siccus inspersus fuerit, sanare perniones.

Ossa combusta.

Ossa cõbusta.

ADmodum digerentem, exiccantemq́; uim obtinent: maximeq́; (ut quidam ferunt) humana. No-

Ossa humana

ui siquidem nostratium quosdam * combusta ossa humana potui exhibuisse, ac multorum sic epilepsiam

& arthrim curasse.

Senecta serpentis.

HAnc scripsere quidam in aceto bullitam, dentiũ mederi doloribus. Exuuium serpentis.

Pellis ouina recens detracta.

CIrcumposita uerberatis, eos die ac nocte una p sanat. Concoquit enim & discutit sub cute concretum sanguinem. Pellis ouilla.

Equorum lichenes.

EAs aceto tritas comitiales curare scriptum quibusdam est. Alij uerò & ad cuiusuis feræ morsum adhiberi consulunt. Equorum lichenes.

Tela aranei.

HAnc scribunt nonnulli à phlegmone tueri summæ cutis ulcera. Tela aranei.

Coria uetera usta.

EOrum cinis exiccatorius existit. Quare ulcera ex attritione, & ambusta, et intertrigines, quæ in fœminibus sunt persanat. Coria vetera vsta.

Ostreia.

OStreia quidam nuncupãt testacea omnia: ostreũ autem, unam tantùm testaceorum speciem. Ostreia.

Buccinæ & purpuræ.

BVccinarum & purpurarum testa usta, redactaq; in tenuissimum pollinem (quod sit tibi commune præceptum in testaceis & lapidosis omnibus) desiccãdi uim obtinet, ac proinde ulceribus malignis opitulatur: id quod etiam cõmune est omnium quæ citra insignem morsum uehemẽter desiccant: quippè quũ alioqui fluxionum causa existant. Hoc etiam est omnium id genus commune, quòd ex aceto, aut oxycrato, aut œnomelite, aut oxymelite, idonea sint ulceribus putrescentibus. Buccinæ. Purpuræ

Ostrea.

OStreorũ testa usta similis est facultatis buccinarũ Ostrea.

testis, tametsi minus crasse. Etenim omnia id genus cogendi quandam in se facultatē obtinent, per quam cō densata eorū essentia, dura terrosaq; sunt reddita. Quā ubi per ustionem posuerint, digerentem facultatē asciscūt. * Quòd si ea, ubi usta fuerint, laueris, quicquid habebant igneum, in aqua ponūt. Quare aqua sanè ipsa excalfaciens cum tenuitate redditur, adeò ut putrefaciat interdum: reliquū uerò terrosum, morsus expers efficitur: maximeq; implendis & cicatrice claudendis humidis ulceribus auxiliatur. Cæterùm ulceribus cauis et fistulosis, fluxioniq; obnoxijs ulceribus, ex suillo adipe inueterato foris circūpono ipsum: in sinum autē aliquid eorum quæ talia cauere implent, impono, quale existit diaphanes ustum. Quin & dentes splendidiores testarum cinis efficit, non tantū extergendi potentia, sed & asperitate substantiæ, ueluti & pumex, & testa clibani. Verùm in usu eiusmodi nō est necesse quæ sic usta sunt, admodum læuigare, sicuti dum inspergūtur ulceribus. Porrò excrescentiam mediocriter exterūt, comprimuntq;. Ad hæc, usta omnia id genus cum sale, dentium smegma efficacius reddūt, ut non modò laxitatē molliciemq; gingiuarum desiccet, uerū etiam ulcera putrescentia adiuuet.

Testarū cinis.

Sepiæ testa.

Sepiæ testa.

SEpiarum testa ad modum laxa est, non ut ostreorū lapidosa. Itaq; abstersio illi cum alijs testis cōmunis est, ueluti & desiccatio: cæterùm partium tenuitas eximia illi præ cæteris inest. Quocirca usta ea utimur ad uitiligines, ephelin, lentes, & psoras. Quin & fossili sali mista, in oculis existentes ungues, & sycosis uocatas eliquat. At anteq̄ uratur, dentibus splendorē conciliat, & ulcera desiccat.

Opercula purpurarum.

Purpurarum opercula.

EA quidam prodiderunt memoriæ turgidos lienes sanare; suffitu eas quæ uteri suffocatione periclitantur, iuuare:

iuuare: præterea retentos eijcere locos.

Lana succida.

IDonee excipit irrigationes, quæ adhibentur contusis, aut quouis modo percussis, ut quæ utilitatē ex illis proficiscentem promoueat: idq; propter œsypon. Lota uerò, apta est humoribus qui irrigantur, excipiēdis. Porrò usta uim habet acrem, pariter et calidā, unà cum partium tenuitate. Itaq; molles pręhumidasq; ulcerum carnes celerrimè eliquat. Inditur & in medicamen desiccatorium. Vrito eam tanq̃ alia plurima, ollam implens nouam, quam tegat operculum multis foraminibus pertusum.

Lanæ succidæ vsus. Osypon. Lana vsta. Lanam vrēdi ratio.

Pili usti.

SImiliter ustæ lanæ excalfaciendi exiccandiq; possident facultatem.

Pili vsti.

Ouorum facultates.

OVa partes animalium non sunt, sed proportione respondent ijs quæ agnascuntur. Sunt autem facta ad propagationē generis, perpetuitatemq;: ac sunt utilia, ceu nutrimenta. Porrò ouorum album & tenue illud, quo item ad ophthalmias utimur, ex numero est medicamentorum minimè mordicantium. At unā prauitatem solùm patiuntur oua, quam scilicet affert uetustas: eamq; facillimè effugias, si utaris recentibus. Est autem ouum symmetro temperie frigidius. Vtendum autem est oui albumine, non tantùm ad oculos, sed ad alia omnia, quæ medicamenta requirunt suauissima: ut sunt uniuersa sedis & pudendorū ulcera contumacia. Miscetur quoq; idoneè medicamētis profluuium sanguinis ex cerebri inuolucris reprimētibus, quæ nimirum citra morsum illinuntur, astringuntq;. Cæterū & ipse uitellus assimilis est naturæ, ac proinde miscet ceratis morsus expertibus. Verùm quanto plus desiccant quæ sunt assa oua, tanto minorem mitigandi uim obtinent. Miscetur & cataplasmatis phlegmonem ex-

Ouorum facultates. Oui tēperies. Albumen oui quibus affectibus conferat. Vitellus oui. Ouo toto ad quæ vtatur.

tinguentibus. Iam uerò crudo toto ouo, utimur admisto rosaceo, ad palpebrarum aurium, mãmarum, aliarumq; omnium partium phlegmonas. Adhæc, in aceto coctum ouum si edatur, uentris fluxiones desiccat. Quòd si etiam eorum quippiam, quæ ad dysenteriam aut cœliacum affectum cõueniunt, adiunxeris, atq; in igne modico, fumiq; experte frixeris, edẽdumq; ita pbeas, nõ minimè sanè ita laborãtes adiuueris. Ad ambusta etiam ouum est, protinus impositum, utile, siue quis seorsum albumen duntaxat ipsum molli lana excipiat: siue etiam cum uitello confundens, comiscensq;, applicet. Mediocriter enĩ refrigerat, & citra morsum desiccat. Tale quũ sit, & ad anacollemata uocata, quæ fronti imponuntur, eo utimur, & pilos palpebrarũ agglutinamus: nimirum admisto idoneorum quopiam, cuiusmodi est thus, potissimum pingue, ac non inueteratum & siccum. Ouum igitur, medicamentis quæ humiditates desiccãt, aut elixum, aut assum, aut frictum, tanquam materia miscetur: ijs uerò quæ lentorem humorum in pectore pulmoneq; incidunt, sorbile: id q̃d in aqua eo usq; elixari debet, donec incalescat. Simili modo sumptum gutturis, stomachi, uentris, intestinorum, atq; uesicæ medetur asperitatibus.

Ouũ in aceto percoctũ, esumq;, dysenteriæ auxiliatur.

Ambustis ouũ opitulatur impositum.

Anacollemata

Ouum sorbile quibus conueniat.

Echinus, hoc est, erinaceus combustus.

Echinus. Erinaceus.

ERinacei utriusq; tum marini, tũ terrestris corpus ustum, cinerem efficit facultatis tum extergentis, tum digerentis, tum extrahentis.

Cochleæ: siue limaces.

Cochleæ. Limaces.

COchleæ si totæ cum testis urantur, admista galla omphacitide, simulq; pipere albo, mirè prosunt dysentericis, in quibus ulcera computrescere non cœperunt. Conuenit autem ut piperis sit pars una: gallæ uerò duæ: quatuor cochlearum. Hæc ubi ad unguem læuigaueris, cibis inspergito, bibendumq; aut ex aqua aut ex uino albo & austero, præbeto. Cæterùm absq;

Dysenteriç optimum medicamen.

gallæ mistione cinis cochlearum admodum resiccan-tis est facultatis, obtinens item nonnihil ex ustione calidum. Porrò cochleę quæ ustionem non sunt expertę, si unà cum testis tritæ imponantur, & toti uentri aqua inter cutem laborantium, & in articulorũ tumoribus, ægrè quidem diuelli poterunt, cæterùm impensè desic cant: uel si uiscidus crassus'q; humor In alto contineat. Et sanè inhærere sinere oportet, donec sponte decidãt. Idem faciendum in tumoribus ex ictu natis, difficile so lubilibus.

Carcini, hoc est cancri, usti.

FLuuiatilium cancrorum cinis, q̃ similiter prædi-ctis exiccatorius est: substantiæ tamen proprieta-te mirabilis est eius in ijs q à rabiẽte cane sunt morsi, effectus: is'q; tum solius, tum cũ gentiana, & thure mul to præstantior. At thuris partem esse unam oportet: quinq; gentianæ: cancrorum decem. Ex quo quidem medicamine Æschrion Empiricus, conciuis atq; prę-ceptor meus, ijs qui à rabido cane emorsi fuerant, quo tidie diebus quadraginta mensuram cochlearis ma-gni cum aqua bibendam dabat. At si non protinus ab initio, uerũ aliquot post dies, curã cępisset demorsi, tũc quotidie duo cochlearia aquæ inspergebat. Ad ipsum uerò uulnus applicabat emplastrũ, q̃d ex pice brutia, opopanace, aceto'q; cõficitur: habẽs picis libram unã: aceti acerrimi sextarium unum Italicum: opopanacis uerò uncias tres. Hæc itaq; monita uolui de cancris, quum nullus eorum qui usi illo medicamento fuerunt, extinctus sit.

Carcini. Cancri usti.

Galeni præceptor fuit Æschrion Empiricus.

Morsos a rabido cane curandi ratio.

Chelidones, siue hirundines, ustæ.

SEd & hirundinum cinere permisto melli permulti utuntur, cõtra omnes affectus gutturis. Vtuntur et ad acuendũ uisum nonnulli hoc cinere. At alij e[illegible]are factas drachmæ pondere bibendas exhibent.

Chelidones. Hirũdines ustę

Tettiges: hoc est cicadæ.

CIcadis etiam nõnulli utuntur ad colicos affectus,

Tettiges. Cicadæ.

cum paribus numero piperis granis. Alij assas edēdas offerunt, quibus affecta uesica est.

Corydos, Galerita.

Corydos. Galerita. Corydalis.

GAlerita, auis illa pusilla, quæ in capite ueluti galerum ex pilis habet conflatum, in iure elixa colicos adiuuat, ueluti & ipsa herba corydalis appellata. Verū assiduè eam simul cum iure esse est necesse.

Alectorides, Gallinæ.

Alectorides. Gallinæ. Gallorum ius.

GAllinarum ius simplex retinendi uim possidet, uti gallorum subducendi. Concoquendi autem sunt cum sale diutissimè.

Gale, hoc est mustela.

Gale. Mustela.

EIus cinerem cum aceto illitum podagricos iuuare est proditum: ipsam uerò arefactam prodesse comitialibus morbis.

Ranæ ustæ.

Ranæ vstæ.

RAnarum inspersum cinerem sanguinis eruptioni mederi referunt: cum liquida autem pice sanare alopecias.

Hippocampus.

Hippocampus

HVius etiam cinerē alopecijs prodesse est proditū: facultatisq; exiccantis & extenuantis existere.

Tellinæ salsæ.

Tellinæ salsæ.

SAlsas tellinas ustas, adeò urētem efficere cinerem aiunt, ut is cum cedria euulsos radicitus ex palpebris pilos, instillatus in locum, eos renasci prohibeat.

Intestina terræ, siue lumbrici.

Intestina terrę. Lumbrici.

COntrita, neruisq; diuisis imposita, mirum in modum ea prodesse est proditum. Præterea cum uino pota, medicamen esse mouendæ urinæ idoneum.

Cimices.

Cimices.

EAs cum aceto bibitas, eijcere hirudines aiūt: quas nos semper esu alliorum eiecimus.

Cantharides.

Cantharidarū facultas.

CVm idoneis emplastris impositæ, adeò, scabros

ungues educũt, ut toti cadant. Præceptorum meorum quidam, earum nonnihil solet diureticis medicamẽtis inijcere. At nonnulli solas alas & pedes inijciunt: alij contra. Cæterùm nos totas indimus. Porrò aptiores sunt eæ cantharides, quæ inuẽtę in frumẽto, lutea trãsuersim in alis cingula obtinent. Cãtharidas eligendi ratio.

Buprestis.

ANimal est cãtharidi tum specie, tum uiribus sifle. Buprestis.

Pityocampe, Eruca picearum.

EIusdem sunt facultatis. Eruca picearũ.

Salamandra.

SAlamandræ cinerem quidã septicis, lepricis, psoricisq́; miscent facultatibus. Salamandra.

Narce, Torpedo marina.

SI applicetur uiua cui caput dolet, fieri potest ut dolore liberet, sifl' alijs quæ sensum obstupefaciũt. Narce. Torpedo marine.

Draco marinus, & Trigle, & alia id genus.

VIuas etiamnum hasce animantes apertas, & protinus partibus affectis appositas prodesse traditũ est. Nempe draconem marinum in suum ipsius ictum impositum: similiter & Triglã in draconis: mures domesticos in ictum scorpij, ueluti & sauram: mygalem in suum ipsius & sauram chalcidicã, quam ex uino bibendam præbent, tanquã suum ipsius morsum sanet. Porrò scorpium suum ipsius morsum curare, si tritus imponatur, necnon si assus edatur. Congruere autem aiunt & ijs qui à uipera sunt emorsi: ascalabotã uerò ijs qui à scorpio. Referunt etiam et in Ægypti regionibus arefactum assiracum exhiberi ijs qui à scorpio pcussi sunt: & uocatum cybiũ utiliter uulneri à cane inflicto adhiberi. Cæterùm in oleo frictis totis animalibus, ipso oleo utebantur nostratium Medicorum quidam: sed & superiorum nonnulli ad pilorum effluuiũ: nempe pityocampis, urticis marinis, lepore marino, & scolopendro marino: ad aurium uerò dolorem, sil- Draco marin. Trigla. Mus. Saura. Mygale. Scorpius. Ascalabota. Assiracus. Cybius. Pityocampe. Vrtica marina Lepus marinus.

Silphi. Onisci.

phis in oleo coctis, & ijs quos Græci oniscos, Latini multipedes uocant.

Vulpes. Hyæna.

Vulpes, & hyænæ.

OLeum in quo elixa uulpes est, non est potentioris in digerendo facultatis, quàm in quo hyæna: quæ si similiter in oleo elixetur, oleum ipsum lõgè potentissimæ facultatis in digerendo redditur. Talia autẽ medicamenta uim habent ea quæ in alto corpore delitescunt, ad extimam cutẽ trahendi, atq; eo nomine quandoq; dolores sedandi. Quare qui utuntur uulpibus, & ipsi oleum digestorium efficiunt, atq; inde impletis eo alueolis, totos arthriticos in eos demittunt, multo tempore inibi immorari iubentes. Ex quo fit, ut non tantũ qui circa articulos sunt tumores uacuentur, sed etiam uniuersum corpus. Vnde certè magnum consequitur cõmodum, quum nihil pterea amplius in affectas partes sit defluxurum, nimirum euacuato iam corpore.

Oleũ vulpinũ summe auxiliari morbis articularibus.

Adarcion.

Adarcion.

ESsentia quidem sua ueluti spuma est aquę salsę cõcreta, id.q; circa arũdines & farragines. Est autem acerrimum, simulq́; calidissimum pharmacum: proinde & per se inutile. Verùm cõmisceri solet ijs quę uim eius retundunt: sicq́; fit multo utilissimum in ijs affectibus, qui excalfieri postulant, foris impositum. Nam id intra corpus sumi impossibile est.

Alcioniorũ facultates et differentiæ.

Alcyonia.

ALcyonia omnia detergunt, ac digerunt, qualitatẽ habentia acrem & calidã. Est autem eorum unũ densum & graue, odoris praui. Olet enim pisces putridos, spongiæ in specie simile. Alterum uerò figura longiuscula, leue, & rarum, odorem habens similem phycijs. Aliud tertiũ uermi simile specie existit: colore purpureo, consistentia molli: uocãt id Milesium. Post quę quartum secundo quidem iam posito similiter & leue & rarum, uerùm lanis succidis simile. Deniq; et quin-

tum extima superfice læui, cæterùm interna substãtia asperum, nullius odoris, gustu tamen apparens acre. Quod sanè omnium alcyoniorũ est calidissimũ, adeò ut pilos deurere possit. Itaq; quũ duo prima lichenas, alphos, psoras, leprasq; adiuuent, preterea cutem splẽdidiorem efficiant, idem præstare non potest hoc ultimo loco positum. Nec enim proinde ut illa cutem dũtaxat summam extergit, sed etiam excoriat, ita ut ulcera inducat. Porrò quod tertio ordine recensuimus, omnium tenuissimum est. Quare ustũ alopecias curat illitum cum uino, colore quidem fuluo, tenui tamẽ essentia. Quartum autem eiusdẽ cum hoc speciei, uires obtinet, uerùm haud parum imbecilliores.

Sal.

SAl eiusdem generæ facultatis est, siue fossilis sit, siue marinus: uerũ hoc differunt, ꝙ salis è terra effossi substantia magis compacta sit, ac proinde in eo maior partiũ crassities, et astringendi potentia. Marinus itaq; affusa aqua liquescit protinus, id quod non accidit fossili. Eiusdem speciei cum marino est qui in stagnis quibusdam salsuginosis nascitur: æstate uidelicet aquis ex ĳs æstu absumptis: cuiusmodi est Tragasius, non procul à Sminthio. Igitur quũ qualitas salsa digerat simul & contrahat contactam ab ipsa substantiam, aphronitrum in hoc differt, ꝙ in ipso unum saporem exuperantem sit uidere, quem uocant amarum, uim habentẽ digerendi: haud item contrahendi, uti sal. Nam hic, quicquid in corporibus humidum est, id totum absumit; et quod reliquum est substantiæ solidæ, astrictione contrahit: ac proinde etiam conditura sua carnes seruat, à putredineq; tuetur. Quippè quę putrescunt, excrementitium humorem continent, substantiamq; tum dissolutam, tum minimè compactam. Quibus ergo corporibus nulla prorsum ĩest supflua humiditas, ceu melli optimo, & substãtia solida & compacta est, ut lapidi-

Salis differẽtia.

Salsæ qualitatis facultas.

Aphronitrum.

Salis facultas.

Putrescentium substantia.

Putrescere quę nullo mõ possint.

bus, ea ut putrescant est impossibile. Quare in iis salis non probatur usus: sed in illis tantùm, in quibus suspecta est putredo.

Sal ustus.

Sal vstus.

DIgerit quidem potentius, quàm ustionis expers, quanto scilicet subtilius ipsius corpus, accepta ab igne facultate, redditur.

Litrum, Nitrum.

Litrum. Nitrum.

OStensum est hoc medicamen in medio salis & aphronitri uires habere.

Halos anthos, Flos salis.

Halos anthos, Salis flos.

LIquidum est medicamen, tenuiusq; quàm sal ustus: præterea qualitatis acris, facultatisq; admodum digerentis.

Halos achne, Spuma salis

Halos achne. Spuma salis.

SPumosa est salis efflorescentia, multo tenuioris naturæ, quàm ipse sal. Quare & extenuare, & digerere quàm ille multò plus potest. Verùm quod substantiæ est reliquum, contrahere ut sal nequit.

Asphalton, Bitumen.

Asphalton. Bitumen.

VNum & ipsum est ex iis quę in aqua marina proueniunt, & in alia quapiam quæ non est marinæ dissimilis, ut in Apollonia Epiri, ubi reperitur hoc medicamen in aquis sponte nascētibus, ueluti spuma quędam innatans. Quo sanè tempore est molle: postea uerò resiccatum, pice sicca durius efficitur.

Bitumen proueniens in mari mortuo.

Bitumen quod ī mari mortuo nascitur.

OPtimum uerò bitumen in mari quod mortuum uocāt, prouenit. Cuius medicaminis uis est tum resiccatoria, tum excalfactoria in secundo excessu. Meritò itaq; utuntur eo ad cruentorum uulnerum glutinationem, & ad alia omnia quæ exiccari debent, ceu modica excalfactione.

Spongos, Spongia.

Spongia vsta.

SPongia usta, acris est & digerentis potentiæ. Vtebatur ea præceptorum meorum quidam, ad sangui-

nis eruptiones, quæ manuali opera indigent. Porrò admouebat eam partibus sanguine profluentibus etiãnum ardentem, ut & crusta parti induceret, & ipsum spongię corpus, ceu operculũ adhæreret. At uerò spõgia noua, nõ sicut lana aut lanimentũ, materia dũtaxat est, q̃ humores irrigãdos excipiat, sed etiam manifestè desiccat. Quare uulnera glutinat, si aqua, aut oxycrato, aut uino admoueat̃ imbuta, à qua sanè, quæ antiqua est, longo spatio relinquatur.

Spongiã ardẽtem auxiliari eruptionibus sanguinis.

Garus.

Garus

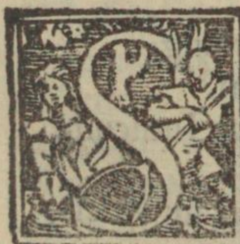
FAcultatem habet admodum calidam atq; siccam. Proinde eo quidam ad ulcera usi sunt putrescẽtia: tum dysentericis ischiadicisq́; inijciunt.

Halme, Salsugo.

Halme. Salsugo.

SImiliter garo ad putredines accõmodatur: & ad ischiadas & dysenterias inijcit̃. Etenim acrimonia sua humores coxam infestãtes attrahit: ob idq́; per intestina euacuat: putrescentia uerò ulcera in dysenteria colluit, & siccat. Maximè tamen salsugine salsorũ silurorum & mænidum ad talia Medici utuntur.

GALENI LIBER
DE SVBSTITVTIS.

SVBSTITVTA medicamenta dicuntur, quæ in alterius locum substitui possunt: quorum sanè cognitio, plurimum ad medendi usum confert. Plerunq; siquidem destituti Medici ijs quæ ad morbum exterminandum maximè expedire arbitrantur, neq; expendentes ea quæ similem ferè uim obtinentia, uice illorum assumi possunt: ægris opitulari nesciũt. Quod ne tibi aliquando contingat, en subdimus omnia pharmaca substituta, ordine literarum disposita.

Pro	Substitues
A Abr otono	Origanum.
Absinthio	Abrotonum.
Acacia	Succum lentisci.
Acoro	Radicem asari.
Ærugine	Atramentum sutorium.
Amianto	Aphronitrum.
Agallocho	Calamum odoratum.
Agarico	Euphorbium, aut epithymum.
Alga	Anchusam.
Aloe Indica	Aloes uiridis folia, folium, uel glaucium, uel fimum ibis, uel Lycium, uel cētaurium.
Alumine	Salem fossilem.
Ammi	Anisum.
Ammoniaco thym.	Propolim.
Ammoniaco sale	Cappadocum salem.
Amomo	Acorum.
Amylo	Gyrin siccam.
Amygd. amar.	Absynthium.
Anchusa	Hyacinthum.
Aniso	Daucum.
Arace	Sesamum.
Aristoloch. rot.	Aristoloch. long.
Argemone,	Sisymbrium.
Armenio lapide	Atramentum Indicum.
Asbesto	Adarcem.
Aspalatho	Ericis semen, aut uiticis.
Asphodelo	Succum betæ.
Asaro	Zingiber.
Asio lapide	Gagatem, aut salem Ammon. tostum.
Auripingmento	Sandaracham.

Pro		Suſtitues
Balauſtio	B	Malicorium
Bdellio		Sphagnum odoratum.
Bitumine		Picem Brutiam hum.
Brutia pice		Picem in aceto ferueфactã.
Buccina		Oſtreum,
Bupreſti		Laſer, aut hirudinem.
Butyro		Lac bubulum coactum.
Cadmia	C	Leucographin Ægyphiã.
Calamo odorato		Sphagnum.
Canchri		Baccas lauri.
Cantharidibus		Phalangia.
Capparis radice		Ericæ radicẽ aut myricę.
Cardamomo		Fructum myrti.
Caſia		Cinnamomi dimidium.
Caſtorio		Silphium.
Cedria		Ladanum.
Ceraunio		Leucographin.
Ceruina adipe		Anſeris adipem.
Cera		Fabam freſam cum propo li coctam & tritam.
Cerui cornu,		Caprinum.
Ceruſſa		Scoriam plumbi.
Chalbane		Sagapenum.
Chamædry		Lapathi radicem.
Cicuta		Semen coriandri.
Cinerula Cypria		Cienerem ſol. oliuæ.
Cinnabari		Roſaceos paſtillos.
Cinnammomo		Caſſiæ duplum.
Clinopodio		Heliotropium.
Cnico		Viticis ſemen.
Colocynthide		Ricini ſemen.
Colophonia pice		Apochyma.
Corall io		Moly, aut ſymphytum,

Pro	Substitues
Costo	Cedri fructum.
Cotiledone	Anagallin.
Crinanthemo	Aphrodisiam.
Croco	Crocomagma.
Crocomagmate	Agallochum Indicam.
Crocodili adipe	Canis marini adipem.
Cumino	Brassicæ semen.
Cynosbato	Solani uesicariæ semen.
Cyperi	Iuniperum magnam.
Cyphi	Caricam ustam.
D Damasonio	Eryngium.
Dauci semine	Sij semen
Dictamno	Saluiam.
Diphryge	Phrygium lapidem.
Dorycnio	Alterci semen.
Dracontio	Aron.
E Ebeno	Loti arb. lignum.
Ebisci radice,	Folia mori.
Elaterij succo	Eiusdem herb. succum.
Elleboro nigro	Papyri radicem.
Enneaphyllo	Potamogitonem
Epithymo	Colocynthidis semen.
Ericis fructu	Gallam immaturam.
Erini folijs	Stercus ibis.
Erucæ semine	Erysimi semen.
Erucis pini	Vespas cum cedria.
Erysimo	Struchij succum.
Euphorbio	Stercus columbę agrestis.
Eupatorio	Chamæpityn.
F Felle camelli	Fel Ascalaboti.
Felle mustelæ	Fel cameli.

Pro		Substitues
Felle hyænæ		Fel perdicis.
Felle uiperæ		Fel ichneumonis.
Flore æris		Squammam æris.
Galla	G	Palæstræ sordes.
Gentiana		Radicem apij odorati.
Glycyrrhizę succo		Mori succum.
Hederæ succo	H	Perseæ succum.
Hedychroo		Amaricinum.
Hyacintho		Flos Isatidis.
Hyenæ adipe		Vulpis adipem.
Hyoscyamo		Solani uesicariæ semen.
Hippuri		Aiugam.
Hyperico		Anethi semen.
Hypocisthide		Acaciam.
Hyssopo		Thymum.
Iri illyrica	I	Helenium odoratum.
Iunco odorato		Cardamomum.
Iunco palustri		Polygoni radicem.
Lapathi radice	L	Pyrethri radicem.
Lapide Phrygio		Lapidem argyritem.
Lapide Asio		Gagatem lapidem.
Lapide pyrite		Lapidem pyrobolon.
Lauri baccis		Serpillum aridum.
Lathyri		Granum Cnidium.
Lentisco		Terebinthum.
Lepidio		Rubiam.
Lepidij radice		Folia capparis.
Lepore marino		Leporem fluuialem.
Lini semine		Fabulum.
Loti semine		Betæ semen.

Pro		Substitues
	Lupi adipe	Vrsi adipem.
	Ligustico	Pastinacæ semen.
	Lysimachio	Spinæ Ægyptiæ semen.
M	Magnete	Hematitem lapidem.
	Malabathro	Nardum Indicam.
	Malo cydonio	Melilotum.
	Malua	Fœnumgræcum.
	Mandragora	Dorycnium
	Manna	Thuris corticem.
	Mastiche	Lentisci caulem.
	Medulla ceruī	Vituli medullam.
	Meliloto	Lotum herbam.
	Melle	Sapam.
	Melle Attico crudo	Mel despumatum.
	Mæo	Myrobalanum.
	Myrsinite	Succum mori.
	Molybdæna	Lithargyron.
	Mori succo	Rubi folia.
	Myrobalano	Glaucium.
	Myrrha Trogloditide	Calamum odoratum.
	Myrti oleo	Mori succum.
	Mysi Cyprio	Ochram Cypriam.
	Mysi tosto	Diphrygem.
	Nardo Syriaca	Iuncum odoratum.
N	Napi	Rapæ semen.
	Nepita	Agrestem mentham.
	Nucleis pineis	Cucumeris semen.
	Nuce pinea	Gallam.
O	Ochra	Mysi Cyprium.
	Ocymo	Sisymbrium.
	Ocymoide	Mentam agrestem.
	Oenanthes succo	Vitigineum succum.

Pro		Subſtitues
Oeſypo		Vituli medullam.
Oleo Cicino		Laurinum aut uetus oleũ.
Oleo ueteri		Feruefactum duplum.
Oliuæ lachryma		Hypociſthidis ſuccum.
Omphace,		Gallam immaturam.
Opobalſamo		Guttam myrrhæ.
Opopanace		Lac ſycamini.
Oryza		Farinam hordei.
Orminio		Lini ſemen.
Ormithogali.		Anthyllin.
Papaueris ſucco	P	Mandragoræ ſuccum.
Phu		Sphagnon.
Pipere		Zingiber.
Pipere albo		Nigri duplum.
Polij ſemine		Erucæ ſemen.
Polypodio		Chamæleonis radicem.
Polytricho		Abſinthium.
Pompholyge		Cadmiam uſtam.
Populi gemmis		Sampſuchum.
Propoli,		Ladanum.
Pſyllio		Lentem paluſtrem.
Punice		Terram Creticam.
Pyrethro		Zingiber.
Quercus uiſco	Q	Chamæleonis uiſcum.
Rapa	R	Heliotropium.
Raphanino oleo		Ricini oleum.
Reſina pini		Terebinthinam.
Roſeis paſtillis		Sinopidem.
Roſis ſiccis		Perſeæ folia ſicca.
Rhu Syriaco		Oxycanthæ fructum.
Rubigine		Squammam ferri.

Pro	Substitues
S Sagapeno	Resinam pini siccam.
Saluia	Calamintham.
Salamandra	Lacertam uiridem.
Sale ammoniaco	Salem Cappadocium
Sambuco	Spinæ uiridis folia.
Sampsucho	Rhus coquinarium.
Santonico	Abrotonum.
Satyrio	Erucæ semen.
Scammonio	Ricini semen.
Scylla	Bulbum esculentum.
Scoria plumbi	Plumbum productum.
Scoria Cypria.	Melanteriam ægyptiam.
Semperuiuo,	Lactucam.
Sepiæ crusta	Punicem.
Sesamo	Lini semen.
Sesamoide	Amaranthi cremorem.
Sinapi	Nasturtium.
Sisone	Anisum.
Sisymbrio	Ocymum.
Solano uesicaria	Semen solani hortensis.
Sphagno	Iuncum odoratum.
Spondylio	Folia oliuæ.
Stercore uulturis	Columbinum stercus.
Stercore turturis	Stercus columbi.
Stercore felis.	Ichneumonis stercus.
Stibio	Æris squammam.
Struchij radice.	Ellebori nigri radicem.
Succo calpasi	Succum myrti.
Succo peucedani	Glycyrrhizæ succum.
Succo rhododaphnes	Viscum quernum.
Succo cyrenaico	Syriacum succum.
Succo papaueris	Mandragoræ succum.
Succo salicis	Hederæ nigræ succum.
Succo gallæ	Succum mori.

Succo

Pro		Subſtitutes
Succo panacis		Lac ſyſamini.
Succo polygoni		Succum plantaginis.
Sulfure uiuo.		Sandaracham.
Symphyto		Centaurium.
Seri		Lithargyrum.
Terra Samia	T	Leucographem terram.
Terra erethria		Calcem Thebaicam.
Terra alana		Plumbaginem.
Terra aſteri		Cimoliam.
Terebinthina		Maſtichem.
Thapſiæ ſucco		Chamæleonis nigri ſuccū.
Thymo		Satureiam.
Tithymallo		Chamæleon.
Thure		Ampelitin terram.
Veruenaca	V	Chamæleucem.
Viola		Florem radiculæ.
Vino rhodio		Auſterum uinum.
Vino Falerno		Vinum Mendeſium.
Viſco quercino		Chamæleonis albi uiſcum.
Vulpis adipe		Vrſinum adipem.
Vulturis ſtercore.		Columbinum Stercus.
Vua domeſtica		Pulpam palmularum Syriacarum.
Xylobalſamo	X	Radicem uiolarū albarū.
Zingibere	Z	Pyrethrum.

FINIS.

GALENI PERGAMENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM SECVNdum genera Liber Primus.

VANDOQVIDEM ex commentario quem iampridem de compositione medicamentorum conscripsi, priores duo libri, qui exierant in lucem, unà cum alijs in apotheca, quę ad uiam sacrā est, perierunt: dum Pacis delubrum totum, & ingentes Palatij bibliothecæ maximo conflagrarunt incendio: equidem amicorum precibus uictus, cogor nunc illos eosdē recudere: idq; ab eodem initio auspicatus, à quo in illis exorsus fueram. Siquidem statim in auspicijs primi cōmentarij monebam, esse exterminandos sophistas, qui traditionem medicaminum cōpositorum è medio tollunt: nōnullisq; simplicium peculiares quasdam facultates inesse inficiantur: eos etiā excipientes scōmate, qui de illis aliquid prodiderunt. Qui quidem adeò uires medicamentorum ignorant, ut nesciant prorsus, à marino lepore pulmonem solum exulcerari: uesicam solam, à cantharidibus. At uerò Empirici cognoscunt quidem ex ærugine cerato simplici admixta, confici optimum sarcoticum medicamē: tametsi neutrum eorum per se, carnem gignere possit: qua autem ratione id contingat, ignorant.

Pacis delubrū cōflagrasse cli, et cū eo bibliothecas palatii, & nōnullos cōmentarios Galeni.

Sophistas exterminandos esse.

Sarcoticū optimū confici ex ærugine cerato simplici admista.

Sunt igitur uires medicamentorū simplicium, non generatim tantùm, sed particulatim etiam inuestigandæ. Siquidem non sat est nosse hoc pharmacum calfacere, nisi etiam quo gradu id efficiat noris. Calfaciunt quippe resinæ omnes: attamen maioris minorisq; ratione plurimum inter se earum calores differūt. Atqui

Resinæ omnes calfaciunt.

In curatione particulæ impensè refrigeratę, medicamē admouebimus admodum calfaciens: illi uerò quę paululum ab habitu naturali recessit, calore modico prędi tum. Meritò itaq; nos quatuor excalfaciētium ordines statuimus, separantes à modicè calidis ea quę euidenter eiusmodi qualitate præcellunt: tum quæ magna: tum quæ uehementi adeò, ut urere iam uideantur: atq; in singulis hisce ordinibus latitudinem momentaneā constituētes: similiq; in excessibus reliquarum qualitatum, ratione. Porrò medicamētorum materiæ, quædam sanè à plantis: quædā à metallis: nonnullę ab animalibus proficiscuntur. Iam uerò, præter simplicium omnium medicaminum facultates, omnium etiam p̄ter naturam affectuum differentias ad unguem nouisse expedit. * Quippe primus curationis scopus à morbificis dispositionibus nascitur: cum quibus simul indicat curationem natura particulæ affectæ. Sed aeris etiam nos ambientis temperiem, constitutionemq;: præterea ætatem, tempus, regionem, uitæ studia, & mores, multi præstantissimi Medici unà cum illis inspiciunt.

Calfaciētiū ordines quatuor, quos etiā reperire est in cæteris qualitatib9.

Medicamentorū materię vnde p̄ficiscātur.

Scopus curatiōis primus a morbificis dispositiōibus nascitur.

Ergo si simplicibus tantùm medicamentis, uniuersos præter naturam affectus curare liceret nobis, nunquam egeremus compositis. Quum autem sæpenumero aliquatenus calfacere corpus uolētes, simplex nullum, quod præstare id possit habeamus, ex uarijs unum conficimus medicamen, quod eodem, quo affectus, gradu, à mediocritate recedēs, id quod ex usu est, moliatur. Taceo nonnulla simplicia, citra alterius medicamenti miscellam, nō posse adhiberi in emplastrū: alia, nisi retūdant, aut mitigent, administrari nō posse. In morbis etiā q cōtrarias simul facultates desyderāt, ut repellendi et digerēdi: detergendi ac læuigandi: uel attenuādi simul & incrassandi humores: maximus cōpositionis medicamentorū est usus: nec secus ubi uni-

Cōpositis medicamētis cur vtamur.

cum medicamẽ habere cupimus, q̃d multis uenenum eiaculãtibus feris, ac pharmacis exitialibus aduerſet.

Phœnicini pharmaci compoſitio et uſus.

Quum autem oleum uetus & adeps, uim digerendi ſortiantur; chalcitis autem & palmę ſuccus, repellendi, aſtringendiq́; ex his ipſe pharmacum phœnicinum dictum compoſui, glutinandis ulceribus, cicatrice obducendis, & phlegmonis curandis accommodum; quo iam complures utuntur. Etenim ratio compoſitionem inuenit; experientia, de inuentorum uirtute decernit. Cum prædictis autem debet coqui lithargyrus, donec conſiſtentiam conſequatur emplaſticã. Adeps porrò ipſe ſit tum inſulſus, tum uetus; quemadmodum etiam oleum; quę ſanè quo uetuſtiora fuerint, eo digerent promptius, phlegmonęq́; diuturniori atq; contumaciori erunt magis accõmodata. Verũm ad incipientes atq; augeſcentes phlegmonas, ut quas aſtringere atq; refrigerare oportet, præſtat emplaſtrũ ipſum ex uino, uel aceto, uel aqua, uel oleo ĩmaturo, uel aſtringente, liquare. Cõmunis autem compoſitionis modus eſt talis. Vetuſti adipis, lib ij. Olei ueteris, lib. iij. Lithargyri, tantũdem. Chalcitidos, vnc. iiij. Liquato adipi reliqua eleganter atq; artificioſè miſceantur, ferueſcantq́; ſimul, ac rudicula palmæ uiridi & ſucculenta moueantur, donec ſibi emplaſtri conſiſtentiã contraxerint. Quo quidẽ medicamine, ad ulcera quæ non facilè cicatrice obducuntur, & ad cruenta eſt utendum. Auxiliatur etiam inflammationibus, articulorum morbis, bubonibus, phymatis, ambuſtis, pernionibus, fracturis, contuſionibus, rheumaticisq́; uniuerſis conſtitutionibus, cuiuſmodi plures ſolent Romæ inualeſcere. Cæterũm in phlegmonarum principijs uim repulſoriam eſſe ualidiorẽ oportet; in incrementis uerò, hæc imminuenda; quæ digerit uirtus, augenda eſt. Vigente phlegmone, pares inuicem eſſe conuenit facultates, niſi uehemens dolor, pharmacum leniens requirat. At

Romæ inualeſcere cõplures diſpoſitiones rheumaticas.

Phlegmonarũ curatio.

inclinante phlegmone, uim digerēdi augebis. Qua ex methodo licebit tibi secundum uarias indicationes uti p̄dicto emplastro uarijs oleis, atq; succis liquato. Ego uerò ad phlegmonas erysipelatodes soluto ipso ex rosaceo utor. Cui etiam, si æstas fuerit, uuæ acerbę simul & portulacæ, uel semperuiui, succum immisceo. Quippè uuæ acerbæ liquor per se, plus q̄ oportet, astringit: tanta autem astrictio lædit erysipelata: ut quæ calorē ipsorum, cutē densando, includat. Igitur in exactis erysipelatis, ea quæ aduentitia sua frigiditate auxiliantur, ubi cœperint incalescere, sunt mutāda. Postea uerò q̄ incendium cōquieuerit, aut si nec perfectum planè ab initio erysipelas fuerit, * haud amplius āscititiam frigiditatem desyderabimus: uerùm ijs succis diluemus phœnicinum emplastrum, qui moderatè refrigerent. Ab his iam & lini seminis, & chamęmeli succum miscebimus: ipsoq; solo, sed fuso postea utemur emplastro: nihil aliud illi miscentes. Quòd si quādo liuidum, ob refrigerantium usum, erysipelas ipsum euaserit: solum phęnicinum emplastrum, ueteri oleo liquatum, id discutere potest: quo tempore partes liuidæ, aqua fouētur calida, atq; etiam scarificantur. Sunt qui calcis uiuę nonnihil ipsi pharmaco immisceant. Intrepidè itaq; in rheumaticis affectiōib⁹ hoc utitor medicamiē: utpote quod tum astringat, tum digerat, tum robur particularum confirmet. Etenim non semper ob calorē immodicum fluxione affliguntur particulæ. Sæpe siquidem ob propriam imbecillitatem, quæ ab intemperie frigida ut plurimum proficiscitur, tali corripiuntur affectu. Quare si humectet eas quispiam, calfaciatq; medicamentis laxātibus, dissolutę prorsus & imbecillę fiēt. Sin tumores uehementer astringat, initio quidem, iuuare uidebitur: cætetùm quod ex eis reliquum est, contumax atq; scirrhosum reddiderit. Sed neq; id genus dispositiones ferunt nimis astringentia medicamenta:

Omphacii facultas.

Erysipelatis curatio.

Liuentis erysipelatis curatio

Emplastri phęnicini facultas

Fluxionū cāæ.

Dolor inflãmata exasperat, fluxionibusq́; occasionẽ prębet.

ut à quibus dolore & tensione affligãtur. Atqui omnis dolor, inflammata exacuit, irirtatq́;, & fluxionibus occasionem præbet, uel si rheumatica intemperie æger non afficiatur.

Lithargyri facultas.

Sunt autem complura medicamenta, quæ pharmaco cui miscentur, uim nullam, aut per exiguam exhibent: cõmoditatem uerò materiæ præstant, ut uel emplastri, uel cerati speciem referat. Atq; ex eorum sanè genere existit argenti spuma: nullã insignem possidẽs facultatem, præter siccandi modicam. Qua ratione attrita femora ex itinere adiuuat. Est autẽ ex ijs pharmacis quæ liquefieri possunt, etiam argenti spuma, quam Græci lithargyron uocant: ut chalcitis quoq;, & misy.

Chalcitis omniũ celerrime funditur.

Candidũ medicamẽ Galeni.

Cæterùm chalcitis quidem omnium celerrimè funditur: tardissimè argenti spuma: at in horum medio ærugo & misy consistũt. Porrò candidũ medicamẽ, quo ad parua ulcera utor, ex oleo, aqua, & argenti spuma, conficitur: ita ut libris duabus aquæ, tres q̃; purissimi, splendissimiq́; olei, totidemq́; spumę argenti injciantur. Debent autem simul coqui ad ignem minimè fumidum, idq́; in loco sub dio atq; soli exposito. Siquidẽ ut aer nubilus pharmacum ipsum denigrat, sic syncerus ad candorẽ eius plurimũ confert. Hoc autẽ fiet glutinãtius id medicamen, quo plus liquoris indideris.

Aerem nubilũ denigrarẽ pharmaca, syncerũ conferre ad eorũ candorem.

Aquæ propria facultas.

Aqua etenim substantia ꝓpria semper humectat, refrigeratq́;. At oleum si recens sit, pharmaco minimè reluctatur. Permanet itaq; humidum, ac modicè frigidum: quali maximè tenera corpora & cacochyma indigent. Ergò huiuscemodi emplastrum, pruritus, desquamata, & ut uno uerbo expediã, ulcera exigua ꝑsanat: utpote exulceratis partibus ne quid ĩfluat, impediens: & quod iam influxit, denuo ad partes circumstantes retrudens. Aduerte autem, nullum humectans nec propria ratione, nec ex accidenti esse ulceribus utile.

Cãdidi emplastri Galeni facultas.

Vlceribus nihil humectans est vtile.

Conficitur etiam pharmacum id ex oxelæo & lithargyro. Cæterùm medicamen mediocriter siccans fit, si utriusq;, nempe olei & aceti, duplo maior portio quàm argenti spumę misceatur. Copiosior uerò duplo utriusq; mensura, ualentius facit pharmacũ. Ipse enim triplam utriusq; nonnunquã miscẽs, tota die medicamẽ coquere soleo. Atq; hoc sanè modo confectum, colore atro splendescit, maximaq́; siccandi potẽtia pollet: ita ut curet ulcera contumacia, cruenta glutinet, fistulasq́; in callum non induratas, adducat, ac breuiter, citra morsum exiccet.

Ex œnelæo etiam lithargyroq́; similiter medicamẽ paratur. Equidem per æstatem sub sole ardenti, ex uino Falerno, aut alio tenuium partium, lithargyrum conterere soleo, idq́; continuis quindecim diebus. Quibus exactis, medicamen ipsum exiccans, repono: quo postea ex oleo soluto, in rheumaticis affectibus utor: necnon ad uulnera glutinanda.

Lithargyri p̃parandi ratio.

Cruda itaq;, ac per se, argẽti spuma, attritiones corrigit. Ex aceto autem aut uino trita, siccataq́;, ulcerum quæ ob humiditatem ægrè cicatricem recipiunt, remedium fit. Quòd si ipsam cupis rosionis expertem, elota utitor.

Lithargyri facultates.

Ac minimum quidem rosionis exhibet, si uino uel aceto abluatur. Conuenit tamen curiosè toto die contritam, cum liquore per noctem relinquere: quem postero die mane effundemus, alium denuò instillantes, ac postea rursus tundẽtes: id quod singulis diebus facere sub feruenti sole (hoc enim sit commune præceptũ in lapidosis omnibus) minimè desistemus, donec unà cum humore ceu quidam flosculus ipsius argenti spumæ cernatur.

Lithargyrus reddit expers rosionis, si ex vino uel aceto abluatur.

Lapidosa oĩa quę abluimus, sub ardẽti sole sunt ex humore aliquo læuiganda.

Quæ ex lithargyro componuntur, fieri possunt etiã ex molibdæna. Cæterùm molibdæna substantiæ crassioris, ac frigidioris quàm lithargyrus est: ac medi

Molibdæne facultas.

camenta quæ ex ipsa parantur, cineritia redduntur. Quum igitur discutere quid uolueris, lithargyro potius q̃ molibdæna utitor.

Cerussę vsus.

At cerussam uel coloris causa ad emplastra candida conficienda Medici lithargyro immiscent: uel ut quandam astringendi refrigerandiq; uim medicamento concilient. Sed resinam etiam inijcere assolent, quo sequax ac sibi continuum fiat pharmacum. Verũ quum mitissimæ omnium resinæ sint tum terebinthina ipsa, tum illa quę larix dicitur, has miscere præstiterit, dum conficere tale medicamen est animus. Multò etiam leniora tactu omnia fiunt, tũ quæ resina constãt, si ceræ quid adijciatur: tum quę ex cera, si modicum resinæ recipiant. At candido emplastro alba cera desyderatur. Quam, si spõte sit nata, prius abluere oportet: nimirum liquãtes ipsam, ac mox in aqua fontis mergẽtes, cõmouentes, & repurgãtes: qua ratione etiam pix, resina, & physema, abluenda sunt.

Terebinthina.

Larix.

Ceræ abluendæ ratio.

Vbi igitur cerussæ, spumæq; argenti, adeò præcoctis, ut minimè inficiant manus, cera simul cum resina fuerit admista, cãdidũ emplastrum habebis: cui aquã aut oleum miscere poteris. Ex oleis autem, Omphacinum, Hispanicumq; pharmaco uim astrictoriam adijciunt. Histricum uerò cum exigua astrictione quãdã amaritudinẽ refert. Atqui principio ulceris, finiq; potiora sunt astringentia: dulcia autem in medijs.

Vlceribus incipientibus potiora eẽ astringentia.

Pondus ergo huiusce emplastri sit tale. Cerussæ, lithargyri, singulorum lib. j. Olei, lib. ij. Cerę. lib. S. Terebinthinæ, unc. iij. Quibus omnibus licebit cantum thuris, quantum & terebintinæ, aut etiam dimidiã portionem addere. Qua industria medicamẽ maximè anodynum reddet: sed ad cicatricem inducendã ineptius: quãdoquidem ex ipsius usu caro ulceri excrescet, quũ thus sit facultate sarcoticum. Taceo laxantia medicamenta corporibus plenis & cacochymis admota, flu-

Anodynũ pharmacum.

Thus carnem gignit.

Laxantia plenis et cacochymis admota, fluxũ ad affe-

xum ad affectas partes citare. Satius itaq; fuerit, tũ ad cicatricem inducendam, tum ad digerẽdum exactius, aluminis scissilis, candidiq;, Vnciam unam: piperis semunciam miscere.

ctas partes cõciliant.

Candidi ex pipere medicamenti, quod ad senum ulcera, & eorum qui mollem sortiuntur cuticulam, persananda est efficax, quodq; refertur ad Attalum Regem nostrũ, qui olim Pergamensibus imperabat, cõpositio habet in hunc modũ, Argenti spumæ, cerussæ, sing. lib. j. olei, lib. ij. ceræ, lib. S. terebinthinæ, Vnc. iij. thuris uel tantũdem, uel media pars. aluminis, drach. vj. piperis, drac. iij. Verùm apud Romanos, librari quidem dicuntur solida: ut mensurari humida. Metallica in primis sub sole coquuntur, donec duriusculã consistentiam adipiscantur: quibus reliqua postea misceri debent artificiosè. Hoc pharmacum ulceribus humidioribus, atq; abrasis medetur.

Attalus Rex Pergami, patriæ Galeni.
Candidi ex pipere cõpositio

Librantur solida.
Mensurantur humida.

Alba quæ oleo recẽti & aqua citra piperis atq; thuris misturam confici docuimus, uehementer commorsas partes offendunt. At minus illis Attalicum lædere solet: eo q terebinthina, oleum uetus, thus, & piper adiecta sunt. Ad commorsa nãq; minimè alumen conducit: quum opus hîc sit non astringentibus, sed abundè extrahentibus ea quæ in alto neruos punctos affligũt, & uenenatam animalium saliuam. Distinguenda autẽ sunt cacoethe ulcera, ab ijs quæ non facilè ad cicatricẽ perueniunt: quum non omnia cacoethe ulcera ægrè cicatricem admittant. Porrò si blandius medicamentũ, ad sedandumq; dolorem cõmodius, conficere uis, aliquid adipis anserini, uel gallinacei, uel porcini imiscebis. Sic nãq; magis anodynum effeceris: minus tamẽ idoneum cicatrici inducendę. In uniuersum autem, nemo probè uti possit medicamento composito, qui simplicium uires prius non accuratè didicerit.

Cõmorsis quæ conueniãt medicamenta.

Cacoethe vlcera nõ oĩa dysepulotica esse.

Compositis recte nemo vti poterit, q simplicium vires prius non didicerit.

Aliud albũ Andromachi. Lithargyri, cerussæ, sing.

Candidum Andromachi.

Minam Atticam.j.ceræ partem quartam.resinæ terebinthinæ tantundem. olei heminas.iij. aquæ heminas duas.conficito.Nonnulli porrò vncias.xx.minam cõtinere tradunt. Nonnulli sedecim. Atqui miretũ quispiam quomodo Romæ degens, pro libris nominarit heminas.Cui urbi sunt familiaria uocabula libra,sextarius,& vncia.Ex multis autem medicamentis iã pridem conscriptis,prius quàm potentia Romanorum usque adeò creuisset, sum coniectura assequutus, quam illi uocarent heminam,fuisse æqualem nouẽ vncijs vnius libræ Romanæ.

Heminã fuisse æqualem nouẽ vnciis libræ Romanæ.

Aliud album Andromachi.

Candidũ aliud Andromachi.

Argenti spumæ drach.clx. cerussæ drach.cc.ceræ, drach.50. terebinhtinę,drach.xxiiij. olei hem.S. aquæ cyathos.vj.conficito.

Cãdidũ Heræ

Aliud candidum ab Hera descriptum. Ceræ albæ pont.lib.ij.lithargyri chrysitidis,lib.j.cerussę tantũdẽ. myrrhæ,medullæ ceruinæ,sing. vnc.ij.thuris insecti, vnc.j.olei ueteris,sextarium unum. Lithargyrus oleo incoquitur: ubi uerò sordium crassitudinem acquisierit,cera,mox cerussa,aspergitur,mouetur que. Vbi unita fuerint,nec iam polluãt,ab igne extractis medulla inijcitur.Postquàm refrixerit medicamentũ, myrrha & thus alijs miscentur. Dein emollitũ,subactum que manibus, ad usum seruatur. Etenim rabidorũ morsibus auxiliatur,tum uulneri impositum,tum mole auellanæ nucis,catapotij instar exhibitũ,quadraginta diebus. Ad hęc abrasa suggillata,& ulcera quæ difficulter admittunt cicatricem,psanat:ad alia que pleraque est utile. Ego tamen propinare pharmacum hoc contra canis rabidi morsus,nunquàm fui ausus:quum haberem aliud, nempe ex cancris confectum,medicamentum,ad sanandos illos maximè efficax.Ijs enim remedijs ipse uti semper conatus sum,quæ licet nonnunquàm præsidij quod allatura essent,dubiã spem promitterent,neutiquàm tamen obesse possent.Porrò Heras cum heminã scribit,sextarij

Morsui rabidi canis auxiliari medicamẽ ex cancris confectum.

Romani dimidium indicare uidetur, continentis vncias uiginti, quas cornibus maiori ex parte metiũtur, incisis extrinsecus lineis quibusdam orbicularibus.

Sextarium Romanũ cõtinere vncias.xx.

In uniuersum autẽ, nisi metallica medicamenta plenius coquantur, emplastrum ex eis cõstans adeò friabile edetur, ut adhærere cuti absq; deligatura nõ possit. At coquuntur largius, dum maiorem liquidorũ mẽsuram in mistura cõtinent. Quòd uerò ad adipis differentias pertinet, in omni animantium genere iuuenilia perfectis humidiorẽ, minusq; calidũ adipem possidẽt.

Metallica plenius coquenda esse ut adhæreant.

Album quod ad Mnasæum refertur, ad diuturna et difficilia conferens. Lithargyri, Cerussę, singulorum drach.c.cerę, drach.50.terebinthinę, thuris, sing. drac. xxv. aluminis fissilis, drach.xij. olei heminas.ij. Nec uerò differre putetis si drachmas.c. alicubi scriptas loco unius libræ inueniatis. Libra siquidem drachmas sex habet ad nonaginta. Selibra, octo & quadraginta. Sic & huius rursus dimidium, uiginti quatuor.

Candidum Mnasæi.

Librã cõstare drachmis.96.

Porrò quæ ulcera ex humorum confluxu, uel multorum, uel acrium oriuntur, ita tamẽ ut locus affectus huiuscemodi in se dispositionẽ non habeat, qua influẽtem humorem, quãuis bonum, corrumpat: ea dysepulotica, hoc est, ægrè peruenientia ad cicatricem appello. At quæ dictã dispositionẽ sortiunt̃, singulari uocabulo cacoethe, hoc est malignãtis naturę, uocant̃. Quibus sanè omnibus illa medicamenta conueniunt, quæ absq; rosione & morsu desiccent: quæq; præter q̃ non erodant, aut manifestò astringãt, detergere etiam possint. Siquidem plurima eius generis ulcera, ceu ab exesione malignorum humorum sint caua reddita, impleri postulant. Atqui omnia quę carnem gignunt medicamenta, detergendi facultatem sortiuntur. Multa etiam alia siccam possidẽt uim, ulceribus id genus curandis commodam. Eorum tamen meminisse imprę-sentiarum oportet, * quæ aut tueri confecti emplastri

Dysepulotica vlcera quæ dicantur.

Cacoethe vlcera quæ.

Vlceribus dysepuloticis atq; malignis, q̃lia medicamẽta conueniant.

candorem possint: aut non usq; adeò uitiare. Talia autem sunt, cadmia, pompholyx, calx, ostrea combusta, purpura, buccina, & sæpiæ pars ossea. Parum officiet colori, & æris squama: & ex usta chalcitide id quod cinereum est, aut subalbidum. At uerò dictorũ quodq;, si lauetur, totam rosionem amittet: quemadmodum tũ cera, quæ medicamini conficiendo admiscebitur: tum resina. Cæterùm ut cera Tyrrhenica, uel põtica est ad candidi emplastri præparationem præstantior: sic resina, tum quæ larix, tum quæ terebinthina appellatur, ad ulcera malignãtia magis conducunt. Sed thuris aliqua portio etiam indenda est, ut ulcerum malignorũ ipsa dispositio coquatur, & ad suppurationem perueniat. Iam uerò ad prætumida ulcera ex aceto & marina curiosè lęuigari debent metallica. In quibus autem acre & mordax est quod in ulcera ferĩ, ex aqua potius maceranda singula sunt: quemadmodum magis ex uino, ubi copiosus humor ulceribus influens apparet. Vbi igitur lithargyri cerussæq;, utriusq; libram unam cum tribus olei, & selibra aquæ simul & accuratè coxeris, resinæ terebinthinæ, aut eius quæ larix dicitur, ternas uncias inijcito: ceræ autem duplum sufficit: nã thuris sat erit si unciam & semissem post ceram & resinam indideris. Deinde metallicorum tres vncias addes, quas drachmæ quatuor & uiginti constituunt. Impones autem duorum, trium, plurium, atq; oium quę numeraui: ita ut si omnia habeas, ęquam singulorum portionem inijcias: cadmię nempe, pompholygis, buccinorum cineris, uel ostreorum, & æris squamę, singulorum denarios setpẽ. qui tres vncias absolunt. Quòd si calcem lotam immisceas, singulorũ drachmæ quinę ponentur. Si ustam chalcitidem, singulorum drachmę quaternæ: sic ut ex omnibus in unùm coeuntibus, tres tantùm vnciæ conflentur.

Cera Tyrrhenica.

Metallica abluendi modi diuersi.

Vnciã cõstare octo drachmis

Candidum emplastrum Damocratis, ad abrasa,

ambusta, & ulcera summa in cute suborta. Gadidum Damocratis.

Cerussę lib. j. lithargyri, trypherę, sing. vnc. xvj. cerae ponticae, vnc. v. terebinthinae purissimę, vnc. j. thuris mannae, uel thuris vnc. v. olei candidi, lib. j. aquae sextarius. Conficiatur ut decet. Porrò in ijs qui molli sunt carne, in senibusq́; aut ijs qui malo sunt praediti corporis habitu, aluminis licebit etiam quatuor vncias miscere.

GALENI PERGAMENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM SECVNdum genera. Liber secundus.

VT IGITVR si quando perdiderimus librum, cui inscriptae insint medicaminum cõsuetorum compositiones, similia reficere amissis ualeamus necessarium in primis est, nos uniuersalem quandam uiae formulam didicisse, qua propositum inueniamus: dein uerò secundũ hanc in multis particularibus exerceri; scientes absq; tali exercitio nullum posse rectè opus absolui. Proponatur itaq; nobis cauum ulcus curandum. Etenim docti ab ipsa ratione, cauorum ulcerum curationem subministrari succrescente alia carne loco deperditae, ex ea uidelicet quae subiecta est: cogitamus fieri hoc non posse, si in ulcere sordes, aut copiosa humiditas subsit. Verùm sordes medicamina detergentia auferunt: humorem, exiccantia discutiunt. Quocirca necessum est huiusmodi pharmacorum materias cognoscere, idq́; non simpliciter secundum genus eorum facultates cõsyderantes, sed inuenientes etiam quo ordine, quo'ue gradu, aut excessu, singula suas uires sortiantur. Finga-

Caui vlceris generalis curatio.

Cerã p se non congruere vlceribus sordidis.

Ærugo per se adhibita, rosionem & phlegmonẽ excitat.

mus ergo nobis ad manum tantũ adesse ceram, ęruginemq́;, quibus cauum ulcus repleamus. Quum enim compertum habeamus, ceram quidem solam, ulceris sordes minimè prohibituram esse, ut quæ nec deterge re, nec exiccare possit: æruginem autem per se adhibitam, excitaturam tum rosionem, tum phlegmonẽ: utiq; horum utrunq; uitabimus: medium autẽ ex ambobus constituemus, ut imbecilius ęrugine, sic cera ualẽtius. Quia uerò paulo hæc interuallo relinquitur, ab eo q̃d cõmodè administrari possit: ęrugo autem magno id ipsum excedit: ob id sanè multæ cerę modicam æruginẽ admiscebimus. At quantam quantę miscere oporteat, certè ante experientiam exactè quidem nemo inuenire poterit: conijcere autem poterit, iudicareq́;, & ita cõficere pharmacũ, ut primò nullum infelicẽ successum sit habiturum: quemadmodum aliquando ego in quodam uico confeci, cũ ceræ fusæ ex oleo rhodino, libra unica, unciam unam æruginis temperans. Cæterùm ualida corpora ualidiora medicamenta sustinent: quæ uerò imbecilliora existunt, hoc est humido & molli habitu prædita, haud item talia perferunt. Dura itaq; corpora ex copiosiori ærugine cerato admista, recipiunt carnem: mollia ex pauciori. Quare ipsa experientia docebit, quatenus uel augere, uel remittere. uel tueri pharmaci facultatem expediat. Sunt nanq; omnia medicamenta ei optima, qui affectus quibus singula offeruntur, cognoscit.

Corpora ualida ualidiora medicamenta pferre posse.

Medicamenta omnia ei esse optima, qui affectus quibus exhibẽtur, cognorit.

Viride medicamen Galli.

Viride medicamen Galli, ad glutinãda maiora uulnera potentissimum, ab Andromacho scriptum.

Terebinthinæ prærogatiua.

Resinæ strobilinæ drach. ccc. cerę drach. c. ęruginis rasę, drach. so. thuris, drach. xxv. Aceti quod sit satis. Hæc Andromachus. Cęterùm quum strobilina resina aliarum omnium longè calidissima sit: ambabus autem qualitatibus moderatissima, quæ terebinthina uocatur: certè multò satius uidet̃ hãc oĩbus medicamen-

tis, quæ recte curabũt ulcera, permiscere: quãdoquidẽ primus, præcipuusq; in eis scopus est, ut id quod offertur, non mordicet. Cõmendanda est autem ipsius thuris cõmistio, ꝙ emplastri consistentiam adiuuet, dolorem simul leniens & concoquens. Quare si in ea compositione æqua ipsius portio coniuncta ęrugini esset, tenacius & mitius ipsum redderetur medicamentum: æruginis tamen exiccantem facultatem exolueret, quę ulceribus ægrè admittentibus curationem desyderat. Meminisse autem oportet, fortium medicamentorum ex aceto diebus pluribus contritorum, morsum & acrimoniam obtundi: uires augeri. Eadem ratio est in metallicis medicamentis combustis. Hæc tamen ex ignis cõmercio nonnihil mordax, siue erodens perseruant: quod elota deponunt, ac lenia prorsus redduntur.

Thuris facultas.

Fortium medicamentorũ ex aceto tritorũ, morsum quidẽ obtundi, vires autem augeri. Elota acrimoniã amittere.

Proposito itaq; emplastro, si ex rosaceo liquefacto utaris, ꝓderit sordidis, humidisq; ulceribus. Pura uerò erodit: ac proinde miscendum ei est ceratum liquidum ex cera & resina confectum: uel ex rosaceo, uel oleo liquatum. Est autem olei nomen unum: qualitas & facultas diuersa. Quippè omphacinum frigidius est: ex maturis oleis pressum, calidius. Temporis autem progressu, calfaciendi uim auget. Sic etiã quod salem habet, quantum ex illo sumpserit, tanto calidius est: magisq; siccat, q̃ quod ipsius est expers. Iam, quod surculos oleæ continet, ualẽtius astringit. Indicabit autem quod utilius est, & ulceris forma, & corporis ęgri natura. Vlcus siquidem, cõtrarijs remedijs curabitur: corpus ulceratum, similibus. Rosaceum uerò pręstantissimum esse nosti, quod solis rosis pluribus oleo citra salem præparato plenius maceratis confectũ est. Quę omnia si quis memoriter teneat, nec oblitus sit uirium medicamẽtorum simplicium, is, & uaria emplastra uiridia componet, & compositorum singulis q̃ rectissimè utetur. Porrò durioribus corporum, magis exiccã-

Olei differẽtię.

Vlcus esse curandũ contrariis, vlceratum corpus similibus.

Rosacei optimi ꝑparatio.

tia medicamenta exhibēda sunt: minus autem, mollioribus. Ad hæc intēdemus exiccantis medicamēti uim, ubi opus esse uideatur, admisto melle: remittemus autem & mitigabimus, ex oleo, & cerato, uel oleoso quopiam. Igitur cauū ulcus in sano corpore, uiridi emplastro, quod ex ęrugine, cera, & resina conficitur, liquato ex rosaceo curabitur. In cuius medicamenti compositione, equidē ceræ & resinæ soleo portiones pares miscere; ęruginis autem duodecimā uel decimā, uel octauam; nimirum pro ulcerum corporumq; diuersitate. Atq; erit sanè duodecima, si cerę pondo, & resinę tantūdem, æruginis vncias duas temperemus: decimaq; & octaua ad portionem.

Exiccātiū uim intendi p mellis miscellâ, remitti aūt oleo, aut cerato.

Viridis medicaminis optima tēperatura

Viride hecatō drachmon dictum.

Viride Hecatondrachmon dictum, quod centum drachmas medicamentorum recipiat, ad magna uulnera glutinanda, & purganda sordida, maximè utile.

Ammoniaci drach. viij. squamæ, drach. xij. mannę, drach. viij. resinæ siccæ, drach. xij. ęruginis drach. viij. seui uitulini, drach. xiiij. resinę terebinthinæ drach. viij. cerę drach. xxx. olei quartam cyathi partem. aceti, quātum satis esse uideatur. Conficito.

Viride Epigoni.

Viride Epigoni, ad carnem gignendam efficax.

Æris squamę, æruginis, guttæ ammoniaci, aristolochiæ, thuris, sing. vnc. j. Aloes, myrrhę, chalbani, sing. vnc. S. Aluminis rotūdi, drach. vj. resinæ colophonię, drach. cc. cerę drach. c. olei hemine dimidiū. Misceto.

Viride Pasionis.

Viride Pasionis ad extrahendū & digerendū, utile.

Resinæ colophoniæ, drach. ccc. ceræ, drach. cl. æruginis, drach. viij. aluminis rot. tantūdem, squamę eris, drach. xij. thuris, drach. xvj. æris combusti. drach. viij. Salis Ammoniaci tantūdem. Olei dimidiū cyathi. aceti quod satis esse uideatur. Conficito.

Viride Lite dictum.

Viride Lite appellatum.

Resinæ lib. xij. ceræ lib. viij. æruginis rasę, * Lib. ij. Seui uitulini, lib. ij. aceti lib. 50. Ego autem mānę librā inijcio.

Iniicio. Liquet igitur acetum cum duabus æruginis libris, & una ipsius mannæ, læuigandum esse: ac dein liquida ipsis miscenda. Hoc medicamentum emollit, cõcoquitq;, adipis atq; mannę ratione.

Porrò ad efficienda uiridia medicamẽta, ęruginem non modicam immittere oportet, ut cętera in suum colorem permutet. Quare quę pertinaciter proprium colorem tuentur, ea simplicia ab hac miscella abigenda sunt. Sed neq; inter coquendum est iniicienda ipsa ęrugo; uerũ ubi in mortario unitas facta est, tũc miscẽda. *Viridia conficiendi ratio.*

Consilia igitur curandorum ulcerum sunt, sordidis adhibere abstergẽtia medicamenta; ꝓfluentibus exiccantia; atq; id quod in fluxu est, repellẽtia. At si copiosum & contumax sit quod fluit, fluoris causa prius est amputanda. Constat autem, inflammatorum ulcerum prius esse sanandam phlegmonem; carnem intemperatam, reducẽdam esse ad temperiem: cui sanè quatuor modis simplicibus, totidemq́; compositis, per contrarias qualitates succuritur. *Vlcerum curãdorum vniuersalia consilia.* *Vlceris inflammati curatio.*

Porrò ubi sinum implere proponimus, medicamẽtum Isis uocatum, aut Machærionis emplastrũ liquatum ex copiosiori oleo, per foratum cornu infundendũ est: ad quod etiam pyulcis utimur. Est autem ipso medicamento tunc meraciori utendum, quũ sinus oppletus est sordibus; ut soluto ex oleo largiori, dum magis purus existit. Cæterùm si paruę adhuc phlegmones sinum infestantis suspicio adsit, medicamẽtum ex rosaceo liquabitur. Pari modo & medicamentum siccum, quod ex charta combusta constat, rosaceo copiosiori diluentes, ipsi sinui infundimus. Quemadmodum uerò sinus liquidioribus pharmacis indigent; ita quæ superficiem corporis caua ulcera infestant, crassius medicamentum postulant. Meritò igitur in id genus uitiis, ceratum ualidè abstergẽtibus admiscemus; in finibus oleum, uel rosacei plurimum. At uerò medicamẽ- *Sinus implendi ratio.* *Sinus liquidiora pharmaca postulant.*

ta quæ ex salibus constant, ubi animus est carnem gi-
Salis facultas. gnere, offerenda non sunt. Sal quippè magis astringit
quàm purget: siccat uerò nihilo minus quàm nitrum.
ac aphronitrum. Melina emplastra.

Melinorũ atq; viridiũ discrimen. Quemadmodũ uiridium emplastrorum plurima,
propter æruginem præpollentem talia fiunt, ita quoq;
melinorum nõnulla. Sed uiridia æruginem incoctam,
habent: melina uerò coctam, sed mediocriter. Andromachus igitur complura melina scripsit, ad glutinanda ulcera, carnem gignendam, inducẽdamq; cicatricem idonea: quale est quod subdam.

Melinum Andromachi. Lithargyri drach C iiij. olei, heminã quidem, æstate: hyeme autem tres cyathos. ceræ, drach. xlviij. colophoniæ, tantundem. ammoniaci thymiamatis, drach. xxiiij. æruginis rasę, chalbani, myrrhæ, sing. drach. viij. conficito. Aliud simplex. Lithargyri drach. C. axungię, drach. lxxv. olei ueteris tantũdem. misce. Conuenit enim carne molli prẹditis: digeritq;. Aliud Heraclidis, interiores abscessus sine dolore discutiens. Lithargyri, cerussæ, sing. drach. c. cerę drach. lxxx. resinæ aridæ, drach. lx. ammoniaci thymiamatis, drach. 50. chalbani, drach. xvj. olei ueteris, heminas. ij.

Melinum Heraclidis.

Melinum Menæti.

Melinum Menæti. Lithargyri, lib. iiij. olei lib. iij. tereb. lib. ij. cerę, lib. j. æruginis, thuris, chalbani, sing. vnc. iiij. ammomiaci thymiamatis, vnc. vj. conficito.

Melinum Serapionis. Melinum Serapionis, ad uulnera, & ad resoluendũ.
Lithargyri drach. c. ammomiaci thymiamatis, drac. xxviij. cerę, drach lvj. æruginis Cyprię, drach. ix. myrrhæ, drach. j. colophoniæ, drach. lvj. chalbani drach. viij. olei, heminam. S. Quòd si æstas sit, quartam partem heminę. Aduerte autem myrrham non sustinere coctionem: quam nec thus, nec aloe ferunt.

Coctionẽ non sustinet myrrha, nec thus, nec aloe.

Hygieni emplastrum ad multa: quo ad ulcera uix cicatricem ducentia nullum melius extat.

Lithargyri chrysitidis, minam: cerę tantūdem: chamæleontis nigri, radicis, drach. xxxvj. æruginis rasæ, drach. xviij. chrysocollę. drach. xl. olei ueteris heminas iij. Conficito. Pręparatur optimè argenti spuma, si intrita uino Phalerno sub ęstu caniculę, dein assicetur.

Hygiei emplastrū multi vsus

Lithargyri pparandi ratio.

Emplastrum ex chamæleonte, quod cicatricem ulceribus difficillimis, callosis, & inueteratis inducit. Lithargyri Minam. j. ceræ, minas. vj. ęruginis minas iiij. chamęleontis minas. viij. olei minam unam. Conficito ut decet.

Emplastrū ex chamęleonte.

De ruffis emplastris.

Quemadmodum propter crudam quidem ęruginē fiunt uiridia emplastra: propter mediocriter autem coctam, melina: sic ruffa euadunt, ubi liberalius ea coquitur. Manifestum igitur est, melina, ruffaq; oleum copiosius, q̃ uiridia, recipere. Ruffum porrò, quo semper mea industra parato utor, in hunc modum coquit̃. Argenti spumę cum oleo prius coctę, metallica ex aceto læuigata immitto, & sic coquo, donec amplius manus non polluat. Impono itaq; olei uetustioris libras quatuor: argenteę spumę lib. iij. aceti q̃ acerrimi, lib. ij. Horum trium metallicorum, squamę ęris nigri, æruginis, chalcitidis, sing. vnc. ij. Cęterū hyeme plus olei q̃ per ęstatē miscendum est. Ac sanè hoc medicamen cruēta uulnera glutinat, magisq; in duris corporibus, curatuq; difficillima ulcera ꝯcoquit. In sūma uerò, solū hoc sinus glutinat, astringit fistulas, exiccat, et ꝓrsus claudit. Ipsum tn̄ iuuat spongia recens ueteri uino resperſa. Deligatura in finibus ab imo fiat, uersus ulceris osculum.

Ruffa emplastra fieri per lōgam coctionē æruginis.

Ruffum emplastrum Galeni.

Deligatura q̃lis adhibenda sit finibus.

De ijs quæ cicatticem obducunt.

Quanto autem glutinantia sarcoticis magis dicuntur siccare, tanto glutinantibus epulotica, siue cicatricem facientia. Ea tamen ex aliquo astringenti oleo (cuiusmodi rosaceum, aut myrteum est) solent administra

Cicatricem obducentia.

ri. Porrò inter ea quæ apud omneis magnificè cõmendantur, inducendę cicatrici pręstantissimum est quod ex cadmia, quodq; ex ladano constat.

Emplastrum ex cadmia.

Epuloticũ ex cadmia.

Cadmiæ ustæ, & ex uino præparatę, chalcitidis tostę, sing. drach. lxxx. picis colophoniacę, vnc. viij. uini Phalerni, quod satis est. Conficito ut decet.

Aliud etiam ex cadmia.

Cadmiæ tostæ, chalcitidis tostæ, diphrygis, sing. drach. xvj. cerę, resinę frictæ, olei myrti, sing. selibrã. uini Italici, quod sit satis.

Aliud ex cadmia.

Argenti spumę, cerussæ, cadmiæ, diphrygis, resinę, sing. drach. viij. chalcitidis, drach. ij. ceræ, drach. viij. myrtei olei, & uini amingei, quod satis esse uideatur.

Emplastrum ex ladano.

Emplastrũ ex Ladano.

Chalcitidis, argenti spumę, ladani, singulorũ drach. xxiiij. bituminis drach. viij. ceræ, vnc. ix myrti heminam. uini tantũdem.

Emplastrum Pyricauton dictum.

Emplastrũ pyricauton.

Olei heminam, aluminis fissi, mannę, thuris, argenti spumę, chalbani, singulorum drach. 50. ceræ, drach. xxiiij. anchusæ, drach. viij. medullę ceruinę, adipis suillę, æruginis, cerussę, sing. drach. ij. ouorum trium lutea. Conficiatur ut decet.

Medicamẽ magne dictum.

Medicamen Magne dictum, ac uerè magnum contra ulcera quæ difficulter cicatricem admittunt: quod ex rosaceo dilutum, etiam sedis affectus sanat. Argẽti spumę, drach. c. cerę, drach. 50. Cerussæ drach. c. terebinthinę, drach. xxv. thuris tantũdem. aluminis fissi, drach. xij. olei heminas duas. Conficito.

Emplastrum Thelamonis.

Aliud Thelamonis accõmodatum carbunculis, sinusq; exiccans. Pityinæ, ceræ, calcis uiuę, lithargyri, sing. drach. 50. cerussę, drach. xxv. olei tris cyathos.

Aliud Moschionis unicè conferens ad amouẽdum

ulceris callum, sanandosq́; sedis affectus. Argēti spumę, cerussæ, calcis uiuę, sing. drach. viij. medullę cerui nę, cerę, utriusq; drach. xvj. olei myrtei quātū sit satis. Emplastrum Moschionis.

Epuloticum medicamen Andromachi.

Cadmię, lib. j. chalcitidis ustę, cerę, sing. tantūdem. resinæ aridæ, lib. iij. Myrtei tantundem. Vinum siccis immiscetur. Emplastrum Andromachi.

Aliud eiusdem candidum epuloticum.

Argenti spumę, minam. j. cerussę tantūdem. cerę, resinæ, sing. minas. iiij. olei heminas. iij. aquę heminam.

Candidum Thelephanis.

Argenti spumę, drach. lxxx. cerussę, drach. cxx. myrrhæ, drach. iij. obo. ij. Sagapeni, drach. v. thuris. drach. vj. obo. iiij. olei heminas. ij. S. Omnia simul coquito. Candidū Thelaphonis.

Aliud ad herpetas, carbunculos, condylomata, & rhagadas maximè ualēs: quod etiā phlegmonas arcet. Adipis suilli, drach. lxxxviij. cerę cādidę, drach. xlviij. cerussę, drach. xij. argenti spumę, tantūdem. conficito.

At uerò nōnulla emplastra cephalica, & catagmatica nominant, potissimū à caluariæ fracturis, quibus solent opitulari. Sunt autem talia, abstergendi, digerēdi, & siccandi potestate prædita. Plericq; tamen paululum ex astringentibus pharmacis eis admiscent: ut id quod affectis partibus influit, repellatur: & abstergentium facultas in altum usq; descendat. Cæterùm nisi astringentia conterantur in tenuissimum pollinem, magis obsunt, q̄ prosint, ijs quæ trahendi uim ob tinent. Cephalica pharmaca vnde dicta, et qua facultate prædita.

Catagmaticum optimum ab Asclepiade traditū, ad confirmanda fracta ossa Argenti spumę, bituminis sing. drach. cc. picis aridæ, ceræ, sing. drach. c. terebinthinę, drach. 50. aluminis scissilis, propoleos, singu. drach. xxx. ammoniaci thymiamatis, drach. xxiiij. ærugi nis, drach. x. olei sextarios quatuor. Catagmaticū Asclepiadis.

Moschionis catagmaticum ad fracturas, contu-

ſiones, atq; recentia uulnera, aliosq; affectus complures celebre.

Catagmaticũ Moſchionis.

Argenti ſpumę, minam. j. picis, tantundem. ſeui uitulini, tantundem. Terebinthinæ, drach. octoginta. mannę thuris, tantũdem. cerę, drach. xl. ęruginis, opopanacis, chalbani, ſing. drach. viij. olei cicini, aceti, liquoris ſycamini, ſing. heminam. picis liquidę heminę dimidium. Conficiatur ut decet. Pro mina in pręſentiarũ intelligo vncias uiginti: quarum ſingulæ pendent octo denarios. Sic itaq; continebit mina centum ſexaginta denarios.

Mina cõtinet vncias. xx. Vncia conſtat viii. denariis.

Cephalicis ad quę Medici vtantur.

Propriè autem dicuntur emplaſtra cephalica, ea q̃bus Medici in ijs capitis fracturis, quæ ad diploen penetrarunt, utuntur, ad extrahenda ex alto, ſuperficiem uerſus, non oſſa modò, ſed his multo magis humores craſſos & uiſcidos, intus deliteſcentes. Quare acrimoniam quandã ſortiantur oportet. Itaq; catagmaticis cephalica generoſiora exiſtunt: quæ quidem miſta cerato, carnem poſſunt producere. Quocirca, ſarcoticis quodammodo ſunt ſimilia.

Cephalicum optimum ad capitis fracturas ab Hera deſcriptum.

Cephalicum Heræ.

Squamę æris, drach. xxv. aluminis, ariſtolochię longæ, ſing. drach. xx. ammoniaci thymiamatis, thuris, ſingu. drach. xxv. myrrhæ, drach. xij. ſeui taurini, terebinthinę, pityinę, ſingu. lib. iiij. olei heminam. aceti quantum ſit ſatis. Conficito.

Aliud eiuſdem, arcens phlegmonẽ, maximeq; ad fracturas, & puncturas neruorum conducens.

Argẽti ſpumę, drach. xxv. bituminis aridi, drach. c. picis aridę, drach. 50. cerę drach. 50. reſinę pityinę, drach. xxv. ammoniaci thymiamatis, æruginis, aluminis fiſſi, propoleos, ſing. drach. xv. olei ueteris, lib. iij. conficito.

Andromachi catagmaticum.

Catagmaticũ Andromachi.

Argenti ſpumę, picis, ceræ, ſeui taurini, thuris, ſing. minam. picis liquidæ, heminæ dimidiũ. liquoris ſyca-

mini, heminã. terebinthinæ, minã. opopanacis, chalbani, æruginis, sing. drach. viij. ricini heminã. Ammoniaci thymiamatis, drach. xxv. Ex uino austero diluitur.

De emplastris glutinantibus.

Quidam hæc ἔναιμα & τραυματικὰ nominant: estq́; opus eorum coniungere, & diuisas partes conglutinare, reducereq́; ad pristinam integritatem. Sunt autem sarcoticis ipsa glutinatoria ficciora. Ad hæc, sarcotica quidem, detergendi uim, sed absq; rosione possident. Glutinantia autem, tantũ desiccantia esse debent. Cæterùm cicatricem inducentia medicamenta, præter quàm quod astringunt, ficciora etiam sunt glutinãtibus. Etenim glutinantium est finis, nullã inter coitura subnasci humiditatem permittere: cicatricem uerò inducentium, non modò hanc prohibere, sed consistentem etiam in ijs, quæ cicatricem sunt receptura, cõsumere: prærerea callo obducere, & astringendo obdurare. At sarcotica sanguinem ad refectionem idoneum tam quantitate, quàm qualitate tuentur. Iam quod nullius sit mordicationis particeps medicamen, purũ ulcus cõseruat, si quidem tale illud acceperit. Porrò molliora humidioraq́; corpora, imbecilioribus medicamentis indigent: ut uehementioribus, quæ prorsus contraria existunt. Glutinantium medicaminum vsus. Sarcoticorũ facultas. Epuloticorum opus. Molliora corpora imbecilioribus medicamentis indigent.

Glutinatorium ab Andromacho scriptum, nomine Barbarum.

Picis, resinæ, bituminis, sing. drac. cc. thuris, drach. xxiiij. olei heminam. Conficito. Glutinatoriũ Andromachi, Barbarum nomine.

Aliud eiusdem.

Picis lib. ij. bituminis, ceræ, sing. lib. j. Ammoniaci thymiamatis, mãnæ, sing. vnc. vj. cerussæ vnc. iij. olei heminæ dimidium, aceti heminas. iiij.

Aliud enæmon Iuliani.

Argenti spumæ, bituminis, ceræ, picis, brutiæ, sing. drach. 50. resinæ frictæ, drach. xv. æris squamæ, drach. xij. thuris, drach. xiiij. chalbani drach. viij. chalcitidis Enæmõ Iuliani

drach.iiij.aloes drach vj.gallæ, drach.iiij myrrhę tã-tũdem.aristolochiæ longæ, drach.vj aristolochiæ ro. drach.iiij.olei ueteris,heminas.iiij.

Enæmõ nigrũ ab Hera.

Nigrum Enæmon ab Hera conscriptum.

Cerę, picis,bituminis,pityinæ,singu.lib.j.mannæ vnc.vj.cerussę vnc.iiij.chalcanthi tan ũdem, opopanacis,vnc.ij.olei semiminam.aceti heminas duas. Cõficito ut decet. Valet ad diuisiones notatu dignas,maximè capitis:ad fistulas,sinus,fracturasq́;. Cohibet mirificè sanguinẽ erumpẽtem. Canum hominumq́; morsibus auxiliatur:ac prorsus phlegmonem arcet.

GALENI PERGAMENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM SECVNdum genera. Liber tertius.

Putrescentium curatio p quæ fieri debeat medicamenta.

QVANDOQVIDEM quę putrescunt omnia, ex humiditate & calore id patiũtur, certè in uulneribus obnoxijs putredini, curationem per siccantia & refrigerantia moliendã esse, semper mecum existimaui. Rursum apud me contemplatus, frigidum neruis ab Hippocrate inimicum dici, optimum fore medicamen neruorũ uulneribus intellexi, quod & siccaret, & medium esset inter ea quæ calfaciunt, & refrigerãt: uel quod parum ad calfacientium latus ab ipso medio recederet. Posse etiam calidum abundè esse pharmacũ, modo siccandi facultate polleret. Quippè calor citra humiditatem humectare non potest Cæterùm ubi nudatis neruis medemur, tunc prædictam auxiliorum integram indicationem assumi ratio est. Vbi uerò pũctis, ita ut partes interiacentes sint sanę, tenuius pharmacum inueniendum est, cuius uirtus interiacentes particulas pmean-

Nudati nerui quã medẽdi rationẽ postulẽt. Pũcti nerui q̃lia medicamẽta postulent.

do non dissoluatur, sed in altum penetret. Hoc autem facere poterit pharmacũ uehementer exiccans. Quod quidem, etiamsi non sit in calore & frigore symmetrũ, offendere neruum læsum non poterit: quũ facultas calfaciendi aut refrigerandi (quæ illi inest) admodum imbecillior reddatũ, dum particulas neruoso corpori prępositas permeat. Porrò inter omnia quæ refrigerandi uim habent, tenuiorum partiũ acetum est quàm acerrimũ: quod etiam caloris modici est particeps. Inter calfacientes autẽ liquores, qui partiũ tenuitate sint prediti, primæ tribuuntur partes Cyrenæo succo. Cæterùm si eius facultas non detur, utemur Medico, uel sagapeno uocato, uel euphorbio. Panacis etiam, & tithymallorum liquores, & opobalsamum tenuandi facultatem sortiuntur. Ex terrestribus etiam nitri spuma, aphronitrũ, beroniceum nitrum, petra asia, eiusq; flos, partium tenuitate insigniuntur. Ex metallicis auripigmentum, & sulfur, tum subtilia, tum calida sunt. Quibus succedit misy, æris squama, & chalcitis, parum simul astringẽtia. Citra calorem uerò manifestum tenuis essentiæ metallica sunt, spodiũ, pompholyx, & psoricũ. Subtilis abũdè est, & chrysocolla. Ex succis, laurinus ualenter calfacit, ac præterea tenuandi uim possidet. Nihil autem minus eo cedrinus calfacit: calore tamen qui sensibus subĳcitur, propter substantiæ tenuitatẽ, illi cedit. Eiusdem generis cum cedrino est lixiuia, quam stactem uocant. * Quæ quidem si ex tenuiorum patium materia usta fiat, cedrinum oleũ uirtute superat. Iam ex cerealibus, subtilissimus est eruus, sine insigni calfaciendi ui: lolium uerò, cum insigni. Hordeum nequaquàm calfacit. Mediam inter ea materiã obtinent, qualitatibus amara: ut quæ multũ tenuibus substantia cedant, & crassi nihil possideant. Igitur medicamentorum materię non semel aut bis, sed frequenter sunt explorandę: quando quidem sensibilium rerũ cognitio, inspectione sedula

Aceti facultas.

Succorum calfacientiũ differentiæ.

Terrestria, partium tenuitate prędita.

Sensibiliũ rerũ cognitio, inspe ctione sedula confirmatur.

confirmatur. Cuius rei indicium euidentissimum est, φ gemelli per omnia similes esse nobis uisi, differẽtes appareant ijs, qui non per transennam, atq; obiter, sed accuratè inspicere eos consueuerunt. Itaq; herbarum, fruticum, arborumq́; materiam, prius q̃ è terra eximã tur, contemplari pulcherrimum est, dum fructus uidelicet futuri sunt, dum ęduntur, dum augescunt, dum uigent. Ex hac nãq; speculatione assequeris, quãdo excerpendi sint, in siccisq́; domunculis reponendi. Etenim cõmodè reponũtur in locis nec subterraneis, nec sub tegulis, constitutis: sed medijs, atq; ostia ad meridiem conuersa habentibus: propè quæ tamen reponi medicamenta non debẽt. Amicos autem omneis adhortor, si artis opera pulchrè obire uoluerint, ut me imitẽtur, qui ex omni natione quotannis præstantissima medicamenta ut mihi adferantur curo, eo φ perditi illi omnigenarum rerum coemptores, illa indies adulterio cõtaminant Conuenit prẹterea medicum, nõ modò affectionis, quam singula medicamenta inducunt, qualitatem, sed etiam ipsius (ut ita dixerim) quantitatem coniecturare. Quippè quod humore copioso est auctum, non simpliciter humectari postulat, sed opus est, ut siccitatis q̃titas, copię humiditatis respondeat. Porrò neruosarum partiũ doloribus à frigore obortis, unicè opitulatur emplastrũ ex euphorbio, oleo, & liquata cera, confectum: ad computrescentes autem circa articulos partes, confert cataplasma ex hordei farina & stillatitio lixiuio paratum. Persundendæ autẽ liberaliter partes circũiacentes sunt oleo calente: postea uerò, ubi lana sicca, totus mador fuerit exhaustus, humido cerato, & cui euphorbium admistum sit, illinendæ. Porrò secunda die, pro hordeacea farina, miscere eruinam consueui: atq; ubi iam totum quod computruit exemptũ sit, paulatim primò quidem ad carnem gignentia: dein ad obducentia cicatrice, transire. Quando autem mihi

Medicamenta reponendi ič.

Galenus ex oĩ regione curabat sibi ad ferri omnigena medicamenta.

Neruosarũ partiũ doloribus quid medeaĩ.

Putrescentium circa articulos partiũ curatio.

Nerui vulnerati curatio.

neruus aliquis uulneratus occurrit, interim per liquida pharmaca curationem molior: interim per emplastra: lanam extrinsecus quàm mollissimã, imbutamq́; oleo calente, applicans. Quòd si medicamentum ex aceto usurpem, aceti modicũ oleo admiscens, bis ter'ue quotidie soluo, & oleo calẽte foueo. Si noctes lõgę fuerint, etiam in his soluere consueui, idq́; magis, dum ulcus à medicamẽtis eroditur. Oleum autem quo fouebimus, satis calens esto: uerùm ita, ne uulneratã partem offendat. Nam ut frigidũ huiuscemodi affectibus aduersissimum est, sic tepens non omnino utile. Nam quemadmodum aqua ipsa, quatenus calet, aut friget, maximè cõtraria facere nata est, ita quoq; oleũ. Frigidũ si quidem, corpori admotum, perspiratum ipsius obstruit, & prohibet: calidum uerò, digerit, extenuatq́;. Porrò ab aquæ usu in tota curatione ita tempero, ut ne attingat quidem ulcus. Proinde, quũ sanguis initio statim à uulnerata parte abstergendus est, ex oleo id facere expedit. Iam uerò acetum, si quando ipso ad affectos neruos utamur, in se nihil uinosum contineat. Oleum autẽ omni astrictione uacet, sitq́; omni ex parte tenuissimum: quale Sabinum existit. Memini autẽ me, quũ alia remedia deessent, neruorũ uulnera propoli recẽti curasse: interdum etiam antiquiori fermento. Quæ ambo aliquando commiscui.

Tepidum oleũ cęsis neruis nõ congruit.

Aquę usum vulneratis eẽ neruis inimicissimum.

Vetus etiam euphorbiũ oleo læuigans, instarq́; cataplasmatis adhibens, aliàs tendinem punctum sanaui: id quod, euphorbio recenti adhibito, neutiq̃ successisset: quum calorem magnum, mordicationemq́;, atq; dolorem excitet. Eorum tamen euphorbium est, quæ calorem caducum, atq; statim euanescentem sortiuntur. * Cæterùm alijs multis pharmacis accidit, ut pauculis annis eorum uis resoluat: id quod, post thapsiã, nullo minus euphorbio contingit. Quippe thapsia bimula, expirat penitus: quum euphorbij uires, ad sextũ

Euphorbiũ ad punctos tendines facere.

Euphorbii ui cito euanescet

Thapsiã bimulam expirare prorsus.

usq; annum seruari possint. Porrò ubi pharmacũ cõsistentia simile acopis dictis unctionibus habere uolueris, oleum sit quadruplũ ceræ. Vbi uerò emplastri speciem referet, parem ceræ portionem oleo expedit temperare: maximè si sicca & uetusta fuerit: ac tum sanè ipsi ceræ sic temperatę, poteris sextam partem euphorbij recentis adijcere: ita ut illius sex drachmæ: ceræ sex: atq; item olei sex misceantur. Licebit etiam resinę, aut picis, aliquid emplastro ipsi adijcere, ut glutinosius euadat: tunc tamen minus infundendũ est olei.

Resinarũ differentiæ.

Ac resinarum quidem omnium siccissima est, quã alij phryctem, alij colophoniam appellant. Huic succedit quæ ex figulinis impura sumit: quã si purges, in phryctem mutabitur. His ambabus siccior est, quæ dicitur pityinon physema. Ego tamen ad rem propositã phrycte utor, & liquidis. Harum rursus nõnullæ diutius liquidæ permanent, quemadmodum terebinthina: aliæ cito inarescunt, ut strobilina: media utriusq; est abietina. Quin etiã facultate calidior est quidem strobilina: mox uerò abietina: deinde terebinthina. Poteris autẽ medicamen quod euphorbium receperit, experiri in tuo crure, uel brachio: atq; ita ex affectu quem inferet aut remittere ipsum, aut eius uireis intendere: remittere quidem, mistura cerati: intendere uerò, apposito euphorbio.

Propolis vires.

Quòd si ꝓpolim pinguem habueris, eam omnibus resinis aptiorem fore tibi intelligito: ut quæ uaporosam spiritus crassitiem, humoresq; superfluos eliciendi, atq; ex alto foras extrahendi, à natura uim habeat: quę facultas ueteri etiam fermẽto inest.

Fermenti facultas.

Iam uerò ad uulneratos neruos nõnunquã sum usus sulfure uiuo, sicuti & arsenico, & sandaracha, & calce tũ uiua, tum extincta, lotaq; & illota: singulis nimirum horum per se cum tetrapharmaco temperatis. Porrò Empirici ex casu unum aliquod simplex medicamentum utile ad proposita inueniunt. At rationalis methodus, plurima

ſimul inuenit, & uarias ipſorum cõpoſitiones. Etenim quæ ex alto humores educere, digerereq́; poſſunt, neruorum uulneribus ſunt ex uſu. Quandoquidem uerò nonnulla horum qualitates habent immoderatas, alia eis immiſcenda ſunt, quæ ipſorum exceſſus, illæſa facultate, retũdant. At rectè hoc fieri nequit, niſi cuiuſq; medicamẽti, nõ modò qualitatis genus, ſed ipſius etiã qualitatis gradum, quantitatem'ue cognoſcas. Quocirca Empirici, quòd ignorent naturam ſimplicium, homogenia tantùm, atq; ſimilia cõmiſcent: quemadmodum alij pleriq;, ꝙ exceſſus quantitatem non aſſequãtur. In uniuerſum autem, pharmaca liquidiora, minus moleſta ſunt, quum alijs, tum uel maximè neruorũ uulneribus. Cauendum tamẽ perpetuò eſt, ne aquis læſa particula reſpergatur. Verùm qui pulchrè neruorum uulneribus proſpecturus eſt, etiam particularum naturæ ſit peritus oportet. Eſt autem curatio cõmunis, ſicuti & periculum par, tum in contuſis ac uulneratis neruis: tum in ſic affectis tendonibus. Porrò in uulneribus iuxta femoris longitudinẽ factis, deligatura uulnerati muſculi partibus inuicem contrahẽdis ſufficit. Per tranſuerſum uulneri accepto, nihil deligatura contulerit; ſed ſola ſutura totum opus abſoluitur. Has igĩt niſi quis altas faciat, muſculi partes permanebunt inglutinatę. Conſuẽdę etiam ſunt membranæ ipſæ cum muſculis quibus cohærent. At tendines, membranarũ inſtar extenſos, & dilatatos, non mediocri cum periculo conſues. Ligamenta autem, quomodocunq; afficiãtur, ab omni ſunt remota periculo: utpote ĩſenſilia exiſtentia, & ex oſſibus, non ex muſculis, ut tendines, orta: neq; ex cerebro aut ſpĩnali medulla, ut nerui. Igitur medicinæ partes, mutuam opem requirunt: tum quæ manu, tum quæ medicamentis, tum quæ uictu medetur: maximeq́; illa quæ manu curat, reliq̃s duabus indiget. Porrò pũctiones neruorum anguſtã cutis diui-

Neruis uulneratis conferre, quæ humores ex alto educere, ac digerere poſſunt.

Empirici cur ſimilia tãtũ medicamenta cõmiſceant.

Aquam neruis læſis eſſe inimicam.

Tẽdinum atq; neruorum affectus æque periculoſos eſſe, eãdem ꝗ medẽdi rationẽ deſyderare.

Femoris uulnera glutinandi ratio.

Tendines non abſq; periculo conſui.

Ligamentorũ affectus cur periculo uacent.

Medicinæ partes mutuã opẽ deſyderant.

Pũctiones neruorum angustę nõ iisdem medicamentis curãtur, qbus nerui nudati.

fionem habentes, non eodem curantur medicamento, quod nudato neruo auxiliatur: sicuti necq; id quod punctũris medetur, neruo nudo est ex usu. Quippe multo calidius est, magisq; mordet, q̃ ut nudus neruus ipm perferre possit. Præcipuè autẽ danda opera est, ut oræ angustiorum punctuum apertæ sint, quo calidum medicamẽ admotum extrinsecus, per eas uapores eliciat: attrahẽs humiditatem circa affectum locum intus delitescentem. Quamobrem orificium duabus in cute sectionibus ad rectos angolos diuidere oportet.

Punctionũ angustæ orę quo mõ dilatandę.

Cõfectiones medieamẽtorꝝ ad neruorꝝ uulnera.

Neruis uulneratis q̃lia medicamenta cõgruant.

Ex metallicis astgringentia uitanda sunt, præsertim ubi nerui sunt puncti. Detergentia autem conferunt: quæ tamen sub æstiuo sole, ex acerrimo, uetustissimo, substantiaq; tenuissimo aceto lęuigare oportet, quo felicius crassitudo partium, qua omnia metallica prędita sunt, auferatur. Quanto autem longiori tempore attrita fuerint, hoc tenuiorem consequentur substantiam: eruntq; aptiora angustis uulneribus: quemadmodum in neruis carne nudatis, admodum tenuia, exedẽtiaq; cauenda sunt: quibus sanè pastilli Andronis, Polyidę, & Pasionis congruunt, ex sapa, quam Sarçon uocant, appliciti. Ad punctos autem neruos, equidem compositis medicamẽntis omnibus, illud prętantius semper esse usu ipso cõperi, cui copiosa ęris squama ïesset: dein chalcitis combusta: postea misy. Porrò ubi neruus qui nudus erat, ab imposito medicamento iam tectus fuerit, linamẽtis extrinsecus, unum aliquod ex ijs, quę ad angusta conueniunt uulnera, superponendum est: aliudq; eiusdem materiæ toti affectę particulæ circundandum, ita ut sanas quocq; partes, præsertim superpositas, plurimum comprehendat. Quum autem permagna differentia humanorum corporum sit, ob idq; unicum medicamentum omnibus conuenire non possit, duo semper in promptu habeto, alterum nempe ua-

Medicamenta duo, eiusdẽ quidẽ generis, sed facultatibꝰ differẽtia, ad vul-

lentius, ſed ex ſimilibus genere confectum: alterum mitius & blandius: quæ inuicem temperans, dum poſtulabit uſus, pro uarietate miſturæ, permulta alia media inter ipſa conſtitues. Eſto igitur ualentiſſimum metallicũ tale. Chalcitidis crudæ, partẽ. j. miſyos crudi, partes. ij. æris ſquamę, partes tres. Mitiſſimũ hæc recipiat, miſyos, chalcitidos, utriuſque combuſti, partem. j. ſquamæ, partes quatuor. Medium ſit tale. Miſyos, chalcitidos, æruginis, cuiuſque uſti, partem unam. æris ſquamę partes tres. Præterea ceræ in ualentisſimo duplum: in mitisſimo duplum, atque ipſius dupli dimidium miſcetur: at in medio, duplum, ac ipſius dupli quartã partem miſcere oportet. Quum igitur ualidisſimum ex ſex partibus conſtet, duodecim illi ceræ partes miſcebis. Imbecillimum autem, quandoquidem ex ſenis etiam cõſtabat, octodecim (quod duplum, ac dupli dimidiũ eſt) recipiet. Mediocri uerò dimidium harum partium omnium indet. Atqui octodecim & duodecim trigin ta partes conſtituũt, cuius numeri dimidium continet quindecim partes. Tot igitur mediocri medicamento adijcientur ceræ portiones (id quod erat duplũ, & dupli pars quarta) ſiue eæ drachmæ ſint, ſiue unciæ, ſiue etiam libræ. Porrò menſura qua Romani metiuntur oleum, eſt cornea, diſcretaq; circularibus lineis, totam ipſam diuidentibus in duodecim partes. Atq; integra quidem menſura ab eis appellatur libra: ut eius duodecima portio, uncia. Iam uerò prędictis pharmacis omnibus, iuxta cerę portionem, addatur oleũ eſſentiæ tenuioris, minimeq; aſtringens: quod quidem ceram ipſaʒ dimidio ſuperet: ita ut octo illius uncijs, duodecim olei miſceantur. Quin etiã ubi metallica pluribus diebus in mortario trita ex aceto fuerint, cõmodè illis thus candidisſimum atque pingue miſcetur. Cuius quantitas mediæ omnium portioni ſit par: quam licebit tibi augere aut minuere, pro ut uolueris efficere medicamẽ-

neratos neruos cur in .propter habere ſempe oporteat.

Menſura olei erat olim apud Romanos cornea.

Resinarũ differentiæ.

tum mitius, aut acrius. Ceræ etiam oleo liquatæ, poteris aliquam resinam ex prędictis inijcere: sciens acrius futurum pharmacũ, strobilina iniecta: mitius, terebinthina: mediũ utriusq; abietina. Ex harũ genere quoq; est larix, cæterùm prædictis humidior: liquidæ picę substantia similis. Miscebis igitur cerę, sextã unius dictarum resinarum partem, si uis ut medicamẽtum emplastri formam retineat. Chalbani uerò æquale thuri põdus indes, ubi mitissimum reddere statuis: dum ualentius, dimidium: quando ipsorum medium, id quod inter ęquale & dimidium est. Inest porrò chalbano, ut emollientibus omnibus, etiam putrificum quid: quare nudatis neruis non usq; adeò cõuenit. At si nudus neruus non sit, haud mediocriter permistio ipsius ad dolorem leniendum confert. Omnia quippe metallica exasperant, doloremq; excitant: ut ex humidis etiam, acetum. Quare dolori ab his excitato, plurimum auxiliatẽ fotus ex oleo & chalbano mistis, administratus. Nihil autem minus chalbano dolorem lenit adeps tenuitate substantiæ p̃ditus: qualis à feris, et agrestibus animalibus sumitur. Nam animalium quæ conclusa in urbibus degunt, adeps est & humidior, & crassior. Ex his igitur quæ leniant dolorem, habere aliquod medicamen expedit, quod ex metallicis composito possis interdum miscere.

Emollientibus omnibus inesse putrificum quid.

Chalbanũ punctis neruis conducit.

Metallica omnia dolorem excitant.

Adeps tenuiũ partium, lenit dolorem.

De medicamentis ex euphorbio confectis.

Euphorbiũ vetus recentiori esse inferius.

Vetus euphorbium recentiori longè est inferius. Si igitur anniculum sit, etiam Cyrenæo succo, quẽ nunc habemus, & cuius irrigatione stirpes augẽt, & succulentas reddũt, magis excalfacit. Porrò colore quidem uetus recenti flauidius pallidiusq; apparet: substantia durius, & siccius. Conficitur autem ex recenti euphorbio calfaciens medicamentum in hunc modum. Euphorbij, vnc. j, cerę, vncias. iij. olei, vnc. xij. quo smegmate intrepidè uti ad puncturas poteris, dum uereris ne oscula

Medicamẽ ex euphorbio ad neruorum punctiones cõmodum.

ne oscula ipsa * cõniueant. Quòd si imbecillius fuerit euphorbium ipsum augenda eius mensura est, pro imbecillitatis ratione. Cæterùm confectura cerã euphorbij triplicatam continens, aliarum est ualẽtissima, quũ illud recens miscetur: quincuplam autem recipiẽs, inualidissima. At quadruplã capiẽs, medio inter utrasq; gradu consistit. Quòd si unguenta proponas facere, qualia ἄκοπα nuncupantur, oleũ ceræ quadruplum immiscebis: si uerò, ut in fracturis, liquidum ceratum parare, duplum. At emplaston medicamen cupiens conficere, oleum pari mensura ceræ immisceatur, si quidẽ ambiens fuerit calore temperatus. Si nautem ille frigidus sit, cera autẽ uetus & arida, paulo ampliori misceri debet. Vt autem tenacius hæreat, terebinthinam, aut colophoniam, soleo emplastro adijcere. Pix etiam, cerati consistentiam tuetur. Multò autem præstiterit medicamentum, si resinæ, picisq́; loco, propolim ceræ parem adiunxeris. Quæ si pinguitudine careat, cupimusq́; ut adhæreat pharmacũ, terebinthinam, uel laricem, uel syncomistem pineam, uel resinas sua sponte fluentes, miscebimus.

Medicaminũ varias consistẽtias parandi ratio.

Medicamen confectum ex liquabilibus.

Ex aceto citra ignẽ liquescit ammoniacum thymiama, sagapenum, et opopanax. Igni uerò soluũtur propolis, cera, resina, & consimilia: quæ in duplici uase liquare est melius; nempe quum in cacabo aquam calidam continente, incumbenteq́; prunis, alterũ uas consistit, præter liquabilia etiam chalbanum continens. Valentissimum igitur ad uulneratos neruos medicamentum sit huiusmodi. Opopanacem ex aceto dissolutum diutius conterito. Postea liquefacta illi super igne propolim, chalbanum, & resinam terebinthinam misceto. Singulorum itaq; aliorum pars una esto. Propoleos recẽtis, pinguisq́;, sex. Qua si careas, eius loco picem pinguem indes: qualis est brutia. Quòd si hæc nõ

Liquãdi medicamenta in duplici vase, rõ.

Medicamẽ ex pice, vtile ad canis rabidi morsus.

adsit,uteris terebinthina.Ego nonnunq; uel solum me dicamentum ex pingui pice confectum imposui, quo etiam ad canum morsus utimur. Id autem recipit, picis,lib.j.opopanacis,vnc.iij.aceti, in quo illa coquuntur,sextarium Romanum. Etenim puncturæ oras cõ niuere nõ sinit. Sic tñ cõposito,in duris tantũ utemur corporibus.Nã in mollioribus,ex aliquo molliori,sed digerente,unguẽto,uel oleo,liquãdum est. Quòd si loco opopanacis,sagapeno prius in pila trito ex aceto,liquefactã resinam,propolim,& adipem quandã acriorem adijcias,eiusdẽ generis medicamẽ habebis. Mollius tamẽ est,quod ex resinis,propoli,seuis,ac cera colliquatis,absq; aceto,conficitur. Cæterùm quod indetseuũ,sit acre:quale est quod ab agrestibus animalibus sumitur, quodq; uetustum existit. Porrò ex medullis, ceruina,uitulinaq; antecellunt.

De pharmaco ex columbarum stercore cõfecto:

Medicamẽ ex colũbino stercore.

Columbarum turricolarum stercus acre est:quo interim ruri sum usus in adoloscẽte,nerui uulnere affecto. Cuius sanè tum cõpositio,tũ usus,idẽ est,qui medicamini ex euphorbio inest:alijs quidem eodem modo se habentibus:sed euphorbij loco,stercore indito.

De medicamento ex herbis confecto.

Medicamẽ ex herbis confectum.

Ex herbis etiam tenuium partium, amaritudinem absq; astrictione,aut acorem modicum,referẽtibus gustu,haud inidoneum ad uulneratos neruos confici medicamen potest. Tales enim sunt dictamnum,amaracum,aristolochia,polium,argemone,chamæpitys,centaurium,atq; id genus aliæ:quemadmodum etiam radices omnium aristolochiarum,dracunculi, cucumeris agrestis,bryonię,altheę,ĩridis,acori,mei, asari,phu gentianæ,& panacis:quæ omnes,perinde ut collyria arida læuigari in tenuissimum pollinem debent.Nam quod crassa est substantia,neruis uulneratis conducit nihil.Læuigatum autem medicamen,alio quod cerati

modum habeat, est excipiẽdum, idq́; ea temperatura, quæ in euphorbio prius indicata est.

De sumptuosis pharmacorum cõpositionibus, uulneratis neruis congruentibus.

Medicamina sumptuosa vulneratis neruis congruentia.

Ijs autem qui odoratis & pretiosis oblectantur medicamentis, in hunc modum illa soleo conficere. Cinnamomi, dictamni, mari, singulorum drach. xl. amaraci pauxillum. Hæc redacta in tenuissimum pollinem, cum cerato ex opobalsamo optimo, & cera Tyrrhenica facto confundo. Debent autem ceræ partes octo: opobalsami decem, in id ceratum coire. Adijcio etiam partem unã terebinthinæ odoratæ, ut medicamen non sit friabile, sed sibi mutuò cohæreat. Sed ex eodem cerato, & liquore cyrenaico similiter aliud medicamen compono: mistura pro portione euphorbio facta: tertiumq́; aliud ex utrisq; temperatis cõflatum: quartum deinde, quod in se myrrhã stactem recipit. In quibus autem neruus est nudus, ibi ceratum ex cera quæ uocatur myrepsice, & unguentis apud Romanos foliatis, & spicatis dictis, cõpono, duodeciamã partem põpholygis ei admiscens. Licet autem ex Tyrrhenica cera id conficere: quam solã nihil etiam prohibet ex nardo optima liquefacere, idq́; in duplici uase, quod in omnibus unguentis sit cõmune præceptum. At raso cerato, spicę nardi, amomi, folij malabathri, & elotæ pompholygis, pares singulorũ portiones miscebis. Etenim in pũcturis, acriora pharmaca ex usu sunt, quæ uulnus apertum conseruent. Denudatis autem, mediocri astrictione, cũ digerendi uirtute, absq; morsu, p̃dita offerre cõuenit. At amomũ, astrictionis cuiusdã estparticeps. Magis autem ipso nardi spica, & malabathri folium.

Vnguenta omnia liquãda esse in duplici vase.

Puncti nerui, q̃ nudi, acriora pharmaca postulant.

Quæ alij scripserint ad sananda neruorũ uulnera.

Quidam nostræ ætatis Medicus utebatur medicamento, similiter meis confecto ex metallicis. Recipiebat enim cerę, vnc. vj. olei, vnc. ix. misyos, drach. vj.

chalcitidis, drach. j. squamę æris, vnc. ij. S. thuris, vnc. j. S. chalbani vnc. j. cera & chalbanum liquata, metallicis aceto intritis superfunduntur. Porrò si neruorum uulnera non comitetur phlegmone, molliora humidioraq́; statī à principio sunt potiora medicamētis durioribus, ac siccioribus: præstatq; liquata ipsa in digerente quopiā, uel mitigatorio medicamine administrare.

Digerentia q. Mitigatoria q.

Voco digerētia quidem uetus oleum, & ricininum, & sycionium: mitigatoria autem, rosaceum, chamæmelinum, & quod ex althea conficitur. His fortiora, eoq́; durioribus corporibus magis idonea sunt, quod ex cucumeris agrestis radice oleo decocta exprimit: & quod ex iride, bryonia, & aro paratur. His ualentius est, ex dracūculo, aristolochia, et panace factū. Nos frequēter usi oleo sumus ex abietis semine, populiq́; flore ꝯfecto.

Claudij Philoxeni Ægyptia, neruorum uitijs, alijsq́; congruens affectibus.

Ægyptia Claudii Philoxeni

Argenti spumę, ceræ, sing. drach. lx. ammoniaci thymiamatis drach. lxxx. propoleos. drach. xl. resinę siccę, terebinthinę, squamæ æris, thuris, sing. drach. xviij. lanæ succidæ exustæ, squamæ stomomatis, sing. drahc. viij. opopanacis, drach. iiij. ricini heminas tres. Conficito artificiose.

Fuscum Andromachi, contra puncturas.

Ammoniaci, cerę, terebinthinæ, æris cōbusti, sing. drach. viij. picis aridæ, drach. xl. lithargyri drach. iiij. aloes indicæ, aristolochiæ, chalbani, sing. drach. ij. ęruginis drach. j. thuris, drach. ij. olei hyeme quartam heminæ partem: æstate octauam: aceti tres cyathos, quibus ammoniacū dissoluatur. Conficito.

GALENI PERGAMENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM SECVNdum genera, Liber Quartus.

VANDOQVIDEM ex dysepuloticis quędam, saniei humorumq; ulceratis partibus influentium uitio, ægrè cicatricem admittunt: quædam ipsa affecta sede influentem succum quamlibet probum corrumpente: secunda ratione ulcera dysepulotica & cacoethe ꝓpriè nominant: in quibus interim totam partem affectam excindere, uel adurere nonnulli coguntur, aut medicamentis crustam inducētibus, aut igne utentes. Quum autem ampla utrinq; latitudo sit, in eo ꝙ alterum altero magis dysepuloticum malignumq; est, tot sanè desyderantur auxiliātia pharmaca, quot fuerint ipsorum ulcerum differentiæ. Quare duo, ut minimum, quæ idē polliceantur, eandemq; facultatem ostendant, differāt tamē maximi minimiq; ratione, in promptu adesse illi cōuenit, q oia id genus ulcera cōstituerit curare. Cæterū ubi nullus uitiosus succus ulceratas ꝑtes infestat, tale requiritur pharmacum, quod influentem quidē humorem, repellat: infixum autem parti, discutiat. Atq; hæc sanè uires contrariæ præstant. Siquidem influxū reprimunt astringentia: impacta digerunt, quæ trahendi potestate sunt prædita. Porrò quæ astringunt, maiori ex parte exasperāt, atq; hac occasione molesta sunt. Trahentia uerò ac digerentia ex alto humores, non citra acrimoniam id faciunt. Ac acrimoniam dolor aliquis necessariò sequitur, mordens ulceratam particulam: unde influentes humores irritari contingit, ac ꝓinde in ulcere phlegmonem excitari. Ex quibus liquet medicamenta dysepuloticis, malignisq; ulceribus cō-

Dysepuloticorum differētię.

Vlcerib⁹ tot desyderari pharmaca, quot ipsorū sunt differentiæ.

Vlceratarum partium, quas non infestat vitiosus succus, curatio.

Dyſepuloticis congruẽtia medicamenta, cur ſint difficillima inuentu.

grua, eſſe q̃ difficillima inuentu. Inuenienda tamen aliqua eorum materia eſt, qua ulcus citra dolorem ſiccescat: q̊d accuratè fieri nulla ratione licet, ignorante medico, quem effectũ admotũ medicamen oſtenderit.

Quippe ex erodente ſimul & aſtringente, ualidum conficitur pharmacũ. Cæterùm ſordes humorq́; ulceri incumbẽs, pharmaci roſionem exoluunt. Itaq; perpendendum eſt, quantum primus uſus humiditatis ac ſordium in ulcere deſiccauerit: atq; ita ſecundum, tertiumq́; uti illo debemus, donec ſiccum & purum ulcus ipſum appareat. Vbi uerò id tale conſpexeris, ad aliud medicamentum te conferes, eiuſdem quidem ſpeciei, ſed priore imbecillius. Scire autem oportet, medicamẽta ipſa non alia ratione mederi ulceribus, q̃ q, in exulcerata particula eam ſiccitatem inducant, quam ſortiebatur, quum ſe haberet ſecundum naturam: id quod factum ĩtelligimus, ubi neq; tenuis amplius ſanies influit, nec pus producitur. Reuocanda igitur ad memoriam ſunt ea quę citra morſum exiccant: cuiuſmodi cõplura metallica exiſtunt. Meminiſſe etiam oportet, cõbuſta, & lota, acrimoniam, quam prius habebãt, amittere: ac proinde ipſis utendum eſſe, in ijs qui molli carne ſunt præditi, admodumq́; ad ſentiendum prompti, necnon cacochymi. Nam in alijs corporibus illita etiã uſurpare licebit. Siccant igitur modicè, Lemnia ſphragis, cadmiaq́;, præſertim quę ſpõte naſcitur: quam ſub ęſtiuo ſole pluribus diebus ex aceto, aut uino giluo pellucidoq́;, interens, exiccãtiorem reddo. Chalcitis combuſta, q̃ cadmia, ualentius ſiccat. Per ſe autem nec cõbuſta, ſi adminiſtreẽ, cruſtas excitat. Lotam igitur ipſam, deinde ſiccatum habere eſt ſatius. Minus enim lota q̃ combuſta deſiccat, tum longè mitior eſt, minusq́; mordax. Perſimile huic medicamentum eſt etiam ęrugo combuſta. Nam quæ ignem non eſt experta, fortiſſimum medicamentum eſt, ſicut chalcitis. Verùm hęc

Vlceribus qua rõne medicamẽta medeanẽ

Vſta & lota, medicamenta, acrimoniã, quã prius habebãt amittere, ob id q̃ ipſis vtẽdũ eſſe in mollioribus & cacochymis corporibus.

Chalcitis cruſtas excitat.

nonnihil etiam astringit, et ea multo magis chalcāthū, quod inter metallica maximè siccat. Misy autē & sori, chalcitidi sunt cognata: tenuius tamē misy apparet, minusq; mordax & urens: crassius sori: & utrisq; siccat imbecillius: quemadmodum & stimmi maiorē astringendi, siccandiq; uim, ac sori, possidet. Porrò diphryges ulceribus ægrè humoris u tio ad cicatricem uenientibus, aptissimum medicamē existit: ualidè nāq; siccat, & si sit mordax modicè. Ad hęc præter acrē tum qualitatem, tum potētiam, uim astrictoriam possidet. Iam omnes differentiæ aluminis, ulcera satis exiccant, generosè astringentes: quare nemo solis ijs ad ulcera utat. Igitur quę plethora, uitiosoq; succo laborant corpora, quæq; tenera carne prædita, & ad sentiēdum maximè prompta sunt, facilè ex morsu, rosioneq;, phlegmonē contrahunt: quare mitiora medicamenta desyderant. Cuiusmodi sunt sarcocolla, ichthyocolla, chrysocolla, plumbum ustum, sori, stimmiq;: similiter etiam cōbusta. Insuper plūbi scoria, probè siccat: quemadmodū ferri squama: quę etiam abstergit, purgatq;: unde pura ulcera reddit: quod reliquæ squamæ nō possunt. Quare si hęc omnia medicamēta arida ulceribus malignis, contumacibusq; insperseris, mirificè uidebis citra rosionem ea desiccari: sicuti ubi buccinorum testas concrematas, purpurarum, ostreorū, aliorumq; id genus similiter adhibueris. Lapis etiam diaphanes, siue specularius dictus, leniter ac sine morsu eixccat. Eiusdem facultatis est uitrum ustum. Quinetiam Ægyptiæ spinæ fructus, galla immatura, rhœon, malicorium, siccādi & astringendi facultatem sortiuntur. Aristolochia etiam, iris, acorum, artemisia, panacis radix, argemone, chamæleontis nigri radix, cyperus, dracunculus, & gladiolus, affatim siccant. His euidentius adhuc centaurium & polium: quibus paulo imbecillior est terra eretrias dicta: uti ualētior, uocata ampelitis. Porrò gru

Chalcanthum.

Diphryges.

Alumine sole cur non sit ad vlcera utendū.

Siccantia citra rosionem quæ sint.

Siccātia simul & astring ētia.

go ignẽ non experta, calx uiua & illota, & molle aphronitrum (quod re uera aphronitrum est) sola per se non admouenẽ ulceribus. Nihil autem nobis in prædictis ulceribus tam euitandum est, quàm tum oleosa & mollia medicamenta, cuiusmodi sunt omnes adipes, & quæ scirrhos emolliunt: tum acria, ut piper, zingiber, sinapi, & alia id genus.

Vlceribus contumacibus aduersari tũ oleosa, tum acria.

Medicamentis prędictis quomodo sit utẽdum.

Vbi igitur siccum aliquod pharmacũ ulceri imponere est animus, sordes prius sunt exprimendę, molli, puro, atque sicco linteolo. Medicamento iam indito, platysma ex emplastro labris attenuãdis cõmodo, extrinsecus superdandum est. Huic rursus linamentum undique æquale foris iniiciendum: cui spongiã ex aqua aut uino tinctã applicabimus: quæ ut frigida maneat perpetuò, per assiduum frigidæ fotum curabimus. Porrò deligatura ipsa in ulcere inchoanda est, atque illinc ducenda uersus partes supernas: quam tertio quoque die, non singulis, soluere expedit. Tunc autem si ambiẽtes uulcus partes aliquid phlegmones referãt, meo Phœnicino emplastro liquato ex oleo, cui plurimum uini astringẽtis permistum sit, externas platysmatis partes quàm latè imbuere expedit. * Verũ non ex obuio quouis oleo phœnicinum liquare oportet. Sed si rubor quidẽ, atque omnino caliditas dominetur in adiacentibus ulceri partibus, ex aliquo astringentium atque refrigerantium id solues: cuiusmodi sunt myrteum, melinum, & omphacinum. Sin durities aliqua conspiciatur, oleo ueteri, uel ricinino liquandũ est. Tutius autem fuerit, uel si nihil in ambiente ulcus loco uitiosi appareat, superpositæ regioni ipsum medicamẽ apponere, ut repellat si quid prius uel prauũ, uel plus quàm par est, influat: maximè quum in crure ulcus obortum, superpositam habet uaricem. Quę dum sanguine melãcholico turget, excidenda uenit: quãuis iuxta excisionem ipsius, ulcus

Vlceraquomõ sint tractanda.

Deligatura vlceribus qualis sit adhibenda, & quando soluenda.

Repellentia eẽ applicanda regioni suprapositæ vlceri.

Varices quando excidendæ sint.

malignum & contumax interdum oriri solet. Igitur in id genus uitijs præstat, uiribus ęgri consultis, à sectione uenæ auspicari: dein pharmaco purgare melancholicum succum, simulq; etiam pituitosum uacuare: quoniam is quoque interdũ unà cum melancholico influit, dum uarices gignuntur. Postea uenam ulceri suprapositam in longum scarificare cõmodum est. Vbi abundè uacuaris, ei ipsi uenæ sectæ, prius medendũ. Postq; exactè iam cicatricem uidetur recipere, tunc aggredere maligni ulceris curationem. Iam uerò lien nonnũquam malè affectus, uitiosi talis humoris est author: sicuti & iecur: quibus ubi in primis consultum fuerit, sic tandẽ accedere ad curandũ ulcus, oportet. Pari modo si uniuersum corpus plethoricum, cacochymum'ue existat, id prius uacuare, expurgareq; expedit, quàm ulceri medicamẽtum admoueas. Cui quidem dum mederis, à ualẽtioribus abstersorijs pharmacis ad mitiora, lenioraq; digredere, si ulcus adamussim esse purũ uideatur: quẽadmodum in sordidis ad magis abstergentia transire conuenit, nisi ex rosione medicamenti sint facta sordida. Sæpe siquidem ab acri medicamẽto colliquata & soluta caro, in uitiosam saniem degenerat. Cæterùm cauitas ulceris maior, oræq; rubentiores, & calidiores effectæ cernuntur, quum ob medicamenti acrimoniã ipsæ sordes acrescunt.

Vlceris cui uarix incumbit, curatio.

Sordes ab acri medicamento excitatæ, quomodo discernẽdæ ab iis quas vlcus ꝓpria ratione ꝓduxit.

Vlceribus contumacibus, cur oleum & aqua aduersentur.

Compositio emplastrorum.

Quandoquidem malignorum & difficulter admittentium curationem, ulcerum, summus scopus est, ut medicamentum citra morsum exiccet, aqua uerò & oleum maximè omnium humectant, ab eis abstinere oportet. At cera deligenda est recens & pinguis: qua in sole emollita, aut apud ignem subacta, et in calidam aquam immersa, arida medicamenta prædicta excipimus. Mediocre autem medicamentum fiet, si quarta pars metallicorum ipsi ceræ adijciatur: ualẽtius autem

si tertia. Etenim quum haud exiguo discrimine inuicē corpora differat, unum omnibus medicamentum recte præparari non potest. Erit ergo temperati pharmaci compositio huiusmodi. Vtriusq; æruginis, æris ꝯbusti, sing. drach. j. aluminis scissi, drach. S. cere, drach. x. conficito. Minus autem mordebit si loco aluminis, ītegrā diphrygis drachmā adijcias. Quòd si expurgare sordes consilium sit, sic conficiemus. Aeris, æruginis ustæ, diphrygis, sing. drach. j. æris squamæ, drach. S. ceræ pinguis, drach. x. misceto. Cæterùm si cera ipsa sit siccior, emollienda est aliquo astringente oleo, uel larice, uel terebinthina.

Vlceribus contumacib⁹ pharmacum temperatū describit.

Ad chironia & difficilia ulcera medicamen ab Asclepiade proditum.

Æris squamæ, vnc. j. æruginis rasæ tantūdem. ceræ selibrā. resinæ laricis, vnc. S. Quæ liquari possunt, aridis affunduntur: quibus exceptis, ac curiosè emollitis utitor. Cæterùm platysma exiguum soli affectę parti, ut ulcus tantùm comprehendat, imponito. Ambientes autem particulas pharmaco quod phlegmonem arceat, circundare oportet. Inter curandum tertio quoq; die soluere: dein fomētis mitigare: ipsumq; emplastrū quod platysma uocatur à latitudine, abluendo emollire, ac rursus imponere, donec cicatricē inducere incipiat. Ego certè Attico nonnunq; œsypo ceram temperaui. Meminisse autem oportet, qualitates omnium uicinorum corporum, mutuò in se agere: etiamsi alterū ipsorum multo ualidius sit. Vnde processu temporis quodammō euadunt similes. At ubi qualitas medicamenti curando corpori specie similis fuerit, maior utilitas sequitur. Porrò diphryges, si uel solum inspergatur ulceribus quę difficulter cicatricem admittunt, ꝓbè illis medetur: item & æs combustum. Aerugo autē exedit atq; mordet insigniter. Itidem calx ignem non experta, quū insigniter mordicet, exigua portione alijs

Vlceribus difficilibus, pharmacum Asclepiadis.

Vicinorū corporum qualitates in se agere mutuo.

Æruginis facultas.

Calcis vires.

medicamentis à nonnullis miſcetur. Extincta mediocre eſt pharmacum. Elota prorſus lene & mordacitatis expers.

Pharmacum ad mitiora ulcera cicatrice inducēda, ab Andromacho ſcriptum. Cadmię toſtæ, lib. j. chalcitidis uſtæ, tātūdem. ceræ lib. iiij. reſinæ aridę, lib. iij. myrtei, lib. iiij. Vinum miſcetur aridis. Quum autem ad maligniora ulcera ualentioribus utēdum remedijs ſit, ut imbecillioribus ad mediocria: aliud medicamētum ſubdā, quo utor ad dyſepulotica. Aeruginis, & ſquamę, ſing. vnc. j. ceræ vnc. viij. miſceantur. Si igitũ cauum ſit ulcus, indito medicamento repleatur. Poſt hoc rurſus aliud platiſma ſuper accōmodabitur, quod & labra comprehendat. Huic deinde linteus frigida madens tātus undiq; obijcitur, ut medicamentum occultet. Poſtremo ſpongia mollis, faſcia ex linteo excepta, uel ſemel, uel bis, affectā partem orbiculatim ambiente, tantæ magnitudinis, quo totum ulcus cum labris, ac ſuperpoſitorum ipſis aliquid, ſubiectorumq;, complectatur. Deligatio autem ipſa à duobus initijs fiat. Vocāt ſic quoties tota pars media uinculi affecto loco incumbit: utrūq; autem crus in oppoſitam regionem deducitur. Vbi hæc primo die peregeris, altero aquam frigidam per ſpongiā irrigato. Si ambiens aer calidus & ſiccus fuerit, bis hoc ter'ue in dies ſingulos eſt faciendum, ac deligatura tertio quoq; die ſoluenda: per hyemem, quarto. Affectus autem ipſe indicabit, num fortius, uel mollius, uel ſimile ſit imponendũ pharmacum. Emollies ipſum paululo myrtini, aut roſacei, aut melini, aut lētiſcini, aut maſtichini, aut cyprini inſtillato: Validius reddes, aliquid ſquamę, aut eruginis addens. Aliud ad obducenda dyſepulotica aptisſimum. Chryſocollæ, ſquamæ, ſing. drach. ij. ceræ drach. vj. diphrygis, drach. ij. lithargyri, drac. viij. Confundito. Aduertendum autē eſt, mitia phar

Vlcera maligniora, valentioribus egent remediis, imbecillioribus autem, mitiora.

Deligatio exulceratis particulis q̄lis molienda ſit.

Mitia medicamenta q̃ sint.

maca mihi dici sarcocollam, chalcitidẽ ustam, æs, æruginemq́; combustam, atq; chalcanthon: quę ignem nõ experta, acria omnia sunt: combusta, moderata: lota post combustionem, lenia, rosionisq́; expertia.

Aliud mitissimum. Eloti plumbi, drach. ij. spodij, cadmiæ, diphrygis, sing. drach. iiij. terebinthinæ, qua excipiũtur, drach. vj. Zeno addit chalbani drach. S. Etenim satius est modica portione misceri pharmaca id genus, quum nimirum confestim sibi saxeam duriciem contrahant. Porrò in hisce omnibus, illa quæ liquari possunt, liquefacta et refrigerata, abrasaq́;, siccis diligenter redactis in pollinem, admisceto. Nam si liquida ipsis affundas, in grumos concrescent: maximè ubi inualuerit frigus. In sole autem feruenti si mistura fiat, licet ea superfundere, mouẽdo rudicula primũ: dein, cochleario: præstat tñ ad omnia hæc, ramusculus palmæ. Aliud ad desperata ulcera, ex collectaneis Primionis. Soreos drach. xxiiij. aluminis scissilis, malicorij, calcis uiuæ, sing. drach. xvj. thuris, drac. xxxij. gallæ omphacitidis, tantũdem. ceræ, drach cxx. seui uitulini (aut eius loco, adipis porcini & uetusti) drach. lx. olei ueteris heminam. Conficito. Porrò sori, alumen, malicorium, galla, non digerendi facultate, sed astrĩgendi eximia, sunt p̃dita. Etenim subastringẽtium genere continẽtur austera & acerba: sed illa quidem astringunt mediocriter: hæc autem, hoc est acerba, uehementer. Omnia igitur astringentia contrahũt, ac densant meatus, uinciuntq́; & continent partiũ sibi cohærentium substantiã: quo fit ut altius ipsorum uirtus penetrare non possit, nisi ab alijs acribus, atq; subtilium partium ducantur: id quod ipsis calx in præscripto medicamento pręstat. At uerò induratis ulcerum labris multò utilius medulla ceruina adhibetur: quæ si non adsit, uitulina. Porrò inueteratum oleum ab adipe suillo (quem oleo communi liquatum institores pro

Astringẽs esse genus cõmune austeri & acerbi.

Astringẽtiũ facultas.

oleo uendũt) ex odore & consistẽtia discernes. Vtrũq; tamen inueteratum, rosionem quandam acquirit: quo nomine ad ulcera præter modũ maligna conueniunt. Talia enim appello, in quibus aut pars affecta tam uitioso habitu est prædita, ut uel optimum sanguinẽ, qui nutritionis gratia confluit, corrumpat: aut id quod influit, adeò ꝑuersum existit, ut etiamsi pars rectè se habeat, ab ipso tamẽ solo erodatur. Igitur ut citra rationalem methodum medicamenta componere, ita uim illorum certò & accuratè cognoscere sine experientia nemo potest.

Vlcera malignantis naturæ quæ sint.

Epuloticum δια λαδάνου à Critone conscriptum: quod prætumidis, durisq; & cauis ulceribus cõuenit. Picis aridæ, drach. C. æruginis rasæ, drach. xxiiij. æris combusti, drach. xv. squamæ rubræ, drach xxiiij. ladani, vnc. ix. argenti spumæ, lib. iij. olei sextarium. j. S. Etenim arida pix euidenter siccat. Calfacit autem modicè: ob idq; pus mouentibus medicamentis miscet. At quum aliquid calidum, frigidũ, humidum, aut siccũ dicimus, cum optimo corporis temperamento id conferimus. Igitur cauum & purum ulcus, à mediocriter siccantibus medicamentis curatur: sordidum uerò & malignum, & oris duris & prætumidis quidẽ, sed carne iuxta cutem fluida, ualidissimè siccantia requirit. Verùm quæ metallica, ut siccent sine ullo morsu, præparas, coquere diutius oportet. Sic siquidẽ magis siccant, ac minus erodunt. Porrò ladanum ipsum solum ex uino tritum, ulceribus ægrè ad cicatricem uenientibus auxiliatur.

Epuloticum. Critonis ex Ladano de fa Picis aridæ fa cultates.

Vlcus cauũ & purũ, a quibus sanetur medicamentis.

Metallica diutius cocta, magis siccant, & minus rodunt.

Medicamen ex chamæleonte à Critone descriptũ, inducens cicatricẽ periculosis & callosis ulceribus. Lithargyri drach. C. ceræ, drach. L. æruginis drach. xxiiij. chamæleontis, drach. xij. olei minam. conficito. Ego tamen huiuscemodi emplastris adijcere lentiscinum consueui: quod emolliat nonnihil, digerat, &

Medicam. Critonis ex chamæleonte.

Lentiscini olei facultas.

aſtringat, quæ omnia, difficilia ulcera cum labris indu ratis, deſyderant.

Aliud Heraclidis Tarẽtini aduerſus ulcera uetera. Squamæ drach. j. æruginis raſę, drach. iiij. excipiantur drachmis octo myrtei cerati. Miſce. Etenim metallicorum facultas à quouis cerato reſoluitur.

Aliud. Squamæ tritæ acetũ affundito, eamq́; ſub caniculæ exortu, læuigato uſq; ad craſſitudinem mellis: uel etiam incoquito. Poſtea, exiccatæ, redactæq́; in puluerẽ, cerati partes octo miſceto. Valet aduerſus recẽtia uulnera, & ulcera inueterata. Licebit etiam ad ignem exiccare ipſam ſquamam, ſi alio tempore medicamen id conficiamus. Porrò ſubtiliora fiunt quæ ex aceto læuigantur: atq; ob id melius purgant, attenuãt, & ſiccant. Verùm ad cicatricem inducendam ſunt ex uino trita meliora:

Subtiliora fieri quæ læuigant aceto: quæ ex vino, magis cicatricẽ obducere.

Aliud Andromachi cicatricem ducens.

Oſſium uſtorum, drach. ij. mannæ, drach. j. cadmię, obolos. iiij. tritis utitor. Aliud eiuſdem quo malignis cicatrix inducitur. Piceæ corticis drach. vj. cornu ceruini uſti drach. iiij. cadmię drach. xviij. mannę, drach. iiij. ęruginis raſæ drach. ij. ſiccis utitor.

Aliud ad excreſcentia ulcera, cicatricem abſq; morſu ducens. Sandarachæ, chryſocollæ, arſenici, ſingulorũ partibus æquis cõfuſis, aridisq́; utitor. Ad vlcera quibus callus obduci non poteſt. Ex Archigene. Cõmuni quodam oleo expurgatis, uetuſtiſſimũ cum linamentis imponitur. Ærugo raſa cerato roſaceo, q̃d paulũ reſinę habeat, excepta, imponitur. Item ſquamę æris rubri q̃ plurimũ cerato myrteo exceptum uſurpatur. Eiuſdem ad putrida & nomas.

Archigenis ad vlcera cõtumacia, remedia.

Sori craſſiuſculè tritum, inſperſumq́;, cõducit. Vel ariſtolochiam rotundam, & gallam, æquali põdere ex oleo inungito. Vel cucumeris agreſtis radicẽ cum folijs illigatam calido cinere recondito: quum autẽ emol

lierit, contritam imponito.

Eiusdem ad cancrosa.

Cãcri fluuiatilis usti, & cadmię, pares portiones tritas inspergito. Vel cinerem cancrorũ cum cerato imponito. Eiusdem ad callosa.

Nitrum torrefactum & calcem uiuã cum lotio pueri impubis læuigata circũlinito. Conferunt etiam caustica medicamenta Andreæ emplastrum ab Asclepiade scriptum, oẽm excrescentiam reprimẽs, atq; arcens inflãmationem. Argenti spumæ lib. iij. squamę ęris, chalcitidis, ęruginis rasę, sing. vnc. vj. aceti heminam: olei ueteris. lib. viij. misce. Asteris medicamen ad idem. Lithargyri, lib. j. olei ueteris lib. ij. S. æruginis, chalcitidis, squamæ rubræ, sing. vnc. j. aceti heminam. Conficito. Isis emplastrum rufum. ad fluida, diuturna, & maligna ulcera. Argenti spumæ drach. C. minij sinopici drach. viij. diphrygis, ceræ, chalcitidis cõbustę, sing. vnc. j. chalcitidos crudæ, drach. ij olei heminas. ij. conficito ut decet.

Andreę emplastrum faciens ad excrescẽtia vlcera.

Asteris medicamen.

Isis emplastrũ.

Aliud Scribonij Largi, ad eadem accommodatum. Cerę drach. C. lithargyri drach. L. olei myrtei heminam. j. misyos cõbusti, chalcitidis ustę, aluminis scissi usti, cerussę, resinę terebinthinę, sing. drach. xij. ꝯficito. Aliud ex chamæleonte, ab Asclepiade scriptum ad fluentia & ægrè curabilia ulcera. Lithargyri lib. j. olei ueteris lib. ij. chamæleontis radicis, trientem, aristolochiæ tantundem. chalbani, vnc. ij. gallæ vnc. ij thuris tantundem. Conficito. Aliud ab Asclepiade scriptum ad ulcera quæ uix curationem recipiunt. Squamæ æris, æruginis rasæ, sing. vnc: j. ceræ selibrã. resinæ laricis vnc. S. conficito. Decleonis cephalicon ab Asclepiade scriptum, à quo educuntur ossa corrupta. Æris squamæ, mannæ, thuris, resinæ siccę, sing. drach. C. aceti heminas. xij. Terito squamã ex aceto, & quum læuis facta fuerit, thus in pollinem

Cephalicũ ossa corrupta educens.

redactũ adijcito, resinamq́;: atq; pastillos fingito: quorum assiccatorum in umbra miscẽs partem unã cum cerati ex rosaceo confecti pari portione, ipsa utitor.

Aliud Hygieni scriptum ab Hera, utile ulceribus ægrè ad cicatricem uenientibus, necnon paronychijs. Lithargyri Chrysitidis, ceræ, sing. minam. j. chamæleontis nigri radicis, drach. xxxvj. ęruginis rasæ, drac. xviij. chrysocollæ, drach. xl. olei heminas. iij conficito ut decet. Aliud egregium. Ceræ, picis, bituminis, sing. lib. j. mannę, ęruginis, gallę, spinę Aegyptiæ, iridis Illyricæ, aristolochiæ rotundę, chalcanthi, singulorum. vnc. iiij. aristolochiæ lõgæ, æris combusti, utriusq; vnc. ij. cõficito. Aliud. Bituminis, aluminis liqdi, sin. lib. j. picis, resinę pityinæ, ceræ, sin. lib. ij. mali terrę rotũdi, gallæ, spinę Aegytię, sing. vnc. viij. malicorij, æris usti, mannæ, mali terrę longi, sing. vnc. iiij. olei ricinini, aut ueteris, lib. ij. ꝯficito pro dignitate.

Aliud quo utor in molli carne pręditis. Cerę lib. j. rosacei tantũdem. cerussę vnc. viij. salis ammoniaci, vnc. iiij. squamę Cypriæ vnc. ij. thuris, calcis uiuę, aluminis, ęruginis, malicorij, sin. vnc. j. cõficito diligẽter.

GALENI PERGAMENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM SECVNdum genera. Liber quintus.

Pharmaca ad multos vsus utilia, ex contrariis constare.

POLYCHRESTA medicamẽta, siue ad multos usus utilia (de quibus agere in pręsenti cõmentario est animus) ex cõtrarijs pharmacis constãt, etiam iuxta qualitates secundas; non tãtùm primas. Etenim primas appello, caliditatem, frigiditatem, humiditatem, & siccitatẽ; tum ex harum coniugatione compositas: secundas autem,

Qualitates primæ & secũdæ quę dicãtur.

tem, quæ has ipsas primas sequuntur.

Ex ijs est emplastrum descriptum ab Hera, boni colo ris, epuloticum, glutinans, implens, ualensq́; ad chironia ulcera: cuius temperies est talis. Ceræ lib. ij. phrygiæ, lib. iij. æruginis rasæ vnc. vj. mannæ, vnc. iij olei heminas. v. aceti sextarium. conficito. Panacia Heræ.

Panacia Heræ, ad omnem malignitatem ulcerum mirè cōducēs. Rumpit atq; dissoluit quicquid corruptū est: omnem sanguinis eruptionem supprimit: hæmorrhoidas ipsas consumit & tabefacit: omniq́; ulceri imposita, quãuis agresti, mitius ipsum statim reddit. Chamæpityos, chamæleōtis, symphyti, marrubij, sing. drach. iiij. polij. centaurij tenuis, sing. drach. vj. Helenij, aristolochiæ, sing. drach. iiij. thuris, drach. xij. S. myrrhæ, drach. iij. aloes, drach. vj. chalbani drach. vj. obolum unū. olei drach. clxxx. mellis drach. xxx. propolis drac. xij. S. aluminis scissi, terebinthinæ, chalcitidis sing. drach. vj. obo. S. bituminis, terræ ampelitidis, lithargyri, sing. drach. L. gallæ & pulueris iridis, sing. drach. iij. Conficito diligenter. Porrò marrubio uel solo uti etiã queas in ijs qui carnem abundè humidam & sordidã circa ulcus habent. Helenion uerò haud item conuenit solum inspersum: sicuti nec aliud quoduis acre.

Nosti siquidem acria irritare, mordere, calfacere, & fluorem concitare ad affectas particulas: amara uerò exiccare citra morsum atq; calorem: eoq́; exulceratis conducere. Iam uerò thus concoquit & pus mouet in tēperatis naturis: nam in corporibus humidioribus, carnē producit. Nullum autē eorum quæ concoquūt, ac pus mouēt, ualēter digerēs est, sicuti neq; acre. Siqdē eiusmodi mediocriter excalfaciunt: emolliuntq́; magis, q̃ exiccent. Oleū lenit, ac ualida pharmaca obtundit. Terra ampelitis tum siccat, tum digerit. Chalbanum emollit, concoquit, lenit, atq; dolorem sedat: quas uires thus, licet imbecilliores, sortitur. Terebin- Acriū facultas. Amara cur exulceratis conducant. Thuris facultas. Pus mouentiū facultas. Olei facultas. Chalbani vires. Terebinthina.

Bitumen. Propolis. Mel non putrescit, putrescentibusq; maxime congruit. Putredini quæ sint aptissima.

thina detergit, discutit, & quodammodo concoquit. Bitumen cum calore non admodum uehementi, etiã siccat. Propolis attrahit. Mel siccat, & digerit, putrescentibusq; est maximè congruens, ex ijs existẽs, quæ minimè computrescunt: quare composita huiusmodi à putredine seruat, præter q̃ extremè ad putrescẽdum prompta, quæ humida sunt & calida. Myrrha & aloe citra rosionem siccant. Cæterùm aloe astringit: myrrha tenuiorum est partium, magisq; siccat.

Isis Epigoni, ad multa vtile medicamen.

Isis Epigoni ab Hera traditum. Valens cõtra omnia uulnera, puncturas neruorum, hominumq; atq; canũ morsus. Venenũ à bestijs illapsum extrahit: curat fracturas artuũ cum uulnere, fistulasq; & omnes abscessus sanat: atq; omnem fluxionem sistit. Ceræ drach. C. terebinthinæ drach. cc. squamę rubri ęris, æruginis rasæ, aristolochię rotundę, thuris, salis ammoniaci, guttæ ammoniacæ, sing. drach. viij. aluminis usti, drach. vj. ęris usti, drach. viij. myrrhę, drach. xij. chalbani tãtũdem. olei ueteris heminam. aceti acris heminas. ij. conficito. Etenim hoc medicamine Epigonus conclusus in carcere, curauit quendam ex ualde potentibus, unde cõfestim dimissus est. Ego uerò prædictis etiam radicem dracunculi adijcio: quæ uel per se, in orbiculos secta, assiccataq; & redacta in pollinẽ, si inspergatur, malignis ulceribus auxiliatur.

Emplastrũ ex dictamno ad multa vtile.

Emplastrum ex Dictamno ad eadẽ faciens. Olei ueteris heminas. ij. lithargyri drach. C. ęruginis rasę drach. viij. squamæ drach. vj. colophoniæ liquidæ drach. L. mãnę drach. xij. ammoniaci thymiamatis drach. xxvj. æris combusti drach. viij. diphrygis drach. vj. gentianę tantũdem. aloes drach. viij. chalbani drach. xij. propolis drach. viij. ceræ drach. xxv. aristolochię drach. x. dictamni Cretici tantũdem. Conficito accuratissimè.

Emplastrum ex utraq; aristolochia, cephalicũ enæmum, callosis ulceribus congruẽs, atq; articulos solu-

tos confirmans. Picis, cerę, bituminis, terebinthinæ, sing. lib. j. mannæ, æruginis rasę, cerussæ, sing. selibrã. chalcãthi, aristolochiæ longę, iridis Illyricę, sing. vnc. iiij. malicorij, gallæ imaturæ, æris combusti, sing vnc. ij. spinæ vnc. iiij. aristolochiæ rot. drach. iiij. aceti hemi nam. Ricinini, uel olei cõmunis tantundem. conficito. Porrò manna, exiguam astringendi uim possidet. Vocant enim sic quod à thure excutitur, nonnihil etiam illius corticis obtinens. Emplastrum Azanitę, malignis ulceribus, necnon ambustis conueniens. Picis aridę, vnciã: cerę, adipis suilli, seui taurini, œsypi, sing. vnc. iij. resinæ piceæ, vnc. v. conficito. Mãna quid sit Emplastrum Azanitæ.

Emplastrum Haliei ex sinopide nihil minus quàm priora utile. Ceræ, lithargyri, utriusq; minam. mannæ, terebinthinæ, chalbani, sinopidis, sing. drach. viij. olei ueteris heminas duas. Conficito. Emplastrum Machærionis à Critone descriptum, phlegmonem arcens, mireq; conducens ulceribus. Aristolochiæ rot. chalbani, opopanacis, æruginis, iridis Illiricæ, ammoniaci thymiamatis, myrrhæ, sing. vnc. j. terebinthinæ, vnc. vij. S. ceræ, vnc. lx. S. olei omphacini vnc. vij. S. conficito. Emplastrum ex salicibus à Critone in multos usus descriptum. Misyos, chalcitidos, æruginis, cerussæ, gallę, aluminis scissi, & rotundi, cretę sutoriæ, sing. vnc. vj. cerę, resinæ pityinę, picis, bituminis, salicis foliorum, singu. vnc. ij. olei heminas. ij. vnc. iiij. chalcãthi vnc. vj. malicorij tantũdem. aceti sextarios sex. conficito. Emplastrum uenatorum, ad quadrupedum ictus, morsusq;, & ad reliqua uenenata. Argenti spumę, minam. olei ueteris, squamæ æris rubrę, ceræ, resinæ phryctę, sing. lib. ammoniaci thymiamatis, trientem, chalbani, minij sinopici, sing. vnc. ij. conficito. Viride Alcimionis, conueniẽs fistulis, educens ossa, &, strumas discutiens. Chalbani drach. xvj. æris usti, drach. viij. squamę, drach. xxiiij. cerę Emplastrũ Machærionis. Viride Alcimionis.

drach.L.seui caprilli,uel uitulini,drach.xxx.thuris,resinæ siccę,ammoniaci thymiamatis,terebinthinæ,nitri,aristolochiæ,sing.drach.xxv.bryonię,drach.xij.orcheos drach.xij.iridis aridæ, drach.iiij.aloes Indicæ, drach.xij.scissilis, drach.viij.fellis taurini, tantūdem, aceti,olei,utriusq; heminam. conficito.

Viride ad herpetas, & ad chironia ulcera ab Andromacho scriptum. Hordei combusti drach.x.æruginis drach.xx.cerę,drach.lxxx.cyprini heminam. Cęterū hoc medicamen ęruginem multam continet.Porrò cōbustum hordeum, uel si per se inspergatur,chironia ulcera iuuat Pastilli Aristarchi πολύχρηστοι, hoc est ad multos usus.Nam pręter alia,utiles sunt in principio phthisicis,lienosis,cœliacis, & dysentericis, tribus obolis in potu datis. Myrrhę,drach.vj.croci,crocomagmatis,sing.drach.iij.citinorum,chalcanthi, aluminis scissilis,aloes , singu.drach.vj.excipiantur uino Falerno,finganturq; orbiculi,& assiccati in umbra seruentur. Polyidę Sphragis. Malicorij.drach.vj. myrrhæ,drach.viij.aluminis scissilis drach.v.thuris, drach.iiij.chalcanthi,drach.iij.fellis taurini drach.vj. Vino dulci excipiuntur. Pastillus Threpti ad aures pure fluentes,carnis excrescentias, & narium ulcera. Malicorij drach.x.gallę omphacitidis drach. viij.aristolochiæ tantūdem. aloes drach.iiij.myrrhæ, drach.viij.fissi drach.ij.thuris drach.iiij. passo excipiūtur. Pastillus διὰ τῶν χυλῶν ad nomas & scabiosos affectus. Licij indici,aloes Indicæ,myrrhę,ęris, aluminis scissi, citinorum,thuris,sing.drach iiij.succi myrti,heminę dimidium.conficito. Pastillus niger:quo utor. Malicorij drach.x.aristolochię, gallę, sing.drach.viij aluminis fissi,aloes,sing. drac.iiij.myrrhę,chalcāthi,sing.drach.ij.thuris drach iiij.Vino excipiuntur:& quum res exigit,uino dulci diluuntur.

Ad erysipelata. Acaciæ drach.viij.misyos drach.iiij.

Pastilli Aristarchi.

Pastillus diachylon.

opij drach.ij.thuris drach.iiij. cum aceto excipiuntur. Faciunt etiam ad herpetas. Ad herpetas, Tiberij Cæsaris. Diphrygis, meconij, aluminis fissi, acaciæ, sing. vnc. iij. aceto uel aqua diluens, utitor.

Aridum putrefaciens absq; morsu, ex descriptione Andromachi. Sandarachæ, arsenici, singu. drac. ij. calcis uiuæ, drach, iiij. tritis utitor. Pastillus sanguinem comprimens. Chalcitidis, misyos, mannæ, sing. drach. iiij. tritis utitor. Ad ani uitia, alumine liquido nucis magnitudine cum mellis cyathis duobus cocto utitor. Aridum cephalicum ab Asclepiade scriptũ, quod tollit squamas, ossa corrupta educit, & caua implet. Iridis Illyricæ, panacis, sing. drach. iiij. aristolochiæ, drach. ij. mannæ tantũdem. contusis cribratisq; utitor. Aridum Asclepiadis, cicatricem inducens. Calcis uiuæ, drach. vj mannæ, thuris, squamæ, sing. drach. iiij redactis in pollinem utitor.

Putrefaciens absq; morsu.

Crustas inducens. Asclepiadis. Chalcitidis crudæ, cadmiæ, sing. drach iiij. ieiunus ex saliua excipito.

Medicamen Dia tessaron. Chalcitidis tostæ, misyos tosti, diphrygis, chalcãthi, sing. drach. iiij. Ad nomas Asclepiadis pharmacum. Sulfuris uiui, auripigmenti, squamæ, sing. drach. j. æris cõbusti, quãtũ color exigit. Arido et ex melle utitor. Etenim putrida ulcera, quum ambientes partes depascunt, nomas propriè appellãt. Qui affectus uehementissimis medicamẽtis indigent: ut sæpe in eis etiam cauterijs utamur.

Medicamẽ dia tessaron.

Nomæ qualia vlcera sint, & qualia medicamẽta postulẽt.

Apellis medicamentum διὰ χάρτου, quod nomas non solùm sistit, sed incipientes prohibet. Chartæ combustæ, plumbi usti, æris usti & loti, arsenici, squamæ stomomatis, singulorum æquas portiones. sulfuris uiui, dimidium: tritis utitor, uel cum melle, uel ex rhodino.

Medicamẽ ex charta combusta, nomas cõpescens.

Ad carbunculos. Nitri rubei, arsenici, sandarachæ, chalcitidis, atramenti sutorij, diphrygis, singulorũ parem mensuram aceto læuigans, exiccansq;, postea eis

Carbunculus quid, & qualibus egeat medicamentis.

tritis utitor. Etenim carbunculus ulcus est crustam cito cum ualida phlegmone circunstantium particularũ excitans: adeò ut febres uehementes, & extrema pericula inferat. Quare ipsi crustę ualidum medicamentũ imponere expedit, & ex ijs quę ad nomas conducunt.

GALENI PERGAMENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM SECVNdum genera, Liber Sextus.

IN PRAESENTI cõmentario ad ea πολύχρηστα, hoc est multi usus medicamenta me conuertere est animus, quæ tum ad alia multa singulatim faciunt, tum ad putrescentes particulas, aliter quidem affectas q̃ illa ulcera, quę difficulter curabilia appellantur. In putrescẽtibus siquidem, ipsa putredo uagatũ: ob idq; tales dispositiones cõplures Medicorum νομὰς, hoc est, depastiones appellant. In illis autẽ, affectus secundum unũ locũ est circunscriptus: absq; ulla putredine: ita ut phagedęnę uocatę, exedant quidem partes uicinas, non tamen putrefaciant ipsas, nec febres inferant, quę consequi ad depascentes affectus cum putrilagine, cõsueuerunt. Hęc igitur quę nunc scribentur omnia, mordacia sunt, si quis ipsis solis nõ cerato temperatis utatur. At quæ cerato miscentur, purgare quidem ulcus sordidũ, & carne replere possunt, atq; etiam duritiem quãdam & tensionẽ discutere: non tamẽ difficilia curare. Quocirca tum plurimũ cerati miscemus medicamẽtis acribus, quum ulcus purum & siccum est: corpus autem curandum, & molle, & ad sentiẽdum promptum: paucissimum uerò, si ulcus quidem ipsum sordibus, humiditateq; redundet plurima: ęgri autem corpus sit durũ,

Nomæ.

Phagedænę.

Cerati plurimũ quãdo acribus medicamentis misceatũ, & quãdo contra, paucissimum.

& parum sensile. Anicetos Critonis, quasi dicas insuperabile pharmacū. Extrahit, rumpit, purgat, glutinat, pus educit, duritias discutit, lassitudines lenit, fracturis cum uulneribus auxiliatur, curat hominum atq; ferarum morsus, ad innumeraq; alia conducit. Squamę æris drach. lviij. pyrethri, staphisagrię, cocci cnidij, sinapi seminis, cachryos, columbini stercoris, aristolochiæ tenuis, ęruginis, cyperi, erucę seminis, cumini, singulorum drach xvj. nitri, salis ammoniaci, sing. drach. xxxij. baccarū lauri, mannæ, iridis, sing. drach. cxx. aceti acris sextarios sedecim. decocti caricarum cyathos. iiij. & S. Tusa cribrataq; omnia simul cum aceto sub æstu caniculæ læuigantur. Vbi siccum & uiride euaserit, ficuum decoctio adijcitur, & simul emollita tolluntur, & in olla æris rubri asseruantur. Vteris autem una ipsius medicamenti parte aceto diluta, usq; ad consistentiam sordium, permista sex resinę portionibus, cui nonnihil cerę sit temperatum. Scribitur etiā impetigini agresti congruere. Sic enim uocant, quæ à medicamentis imbecilliter siccantibus nihil iuuatur: irritatur autem à ualidis. Porrò caricarum decoctum lenissimum est, & maximè concoquit, simulq; digerit. Acetum uerò, efficaciam aliorū medicaminum iuuat. In quo quidem quæ macerantur sub sole ęstiuo, tenuē substantiam acquirunt, eoq; altius uirtus ipsorum penetrat. Emplastrum Serapionis, contra omnia uulnera, punctus, et parotidas maximè ualens. Educit etiam pus, glutinat, seniliaq; & chironia persanat. Olei ueteris heminas. iii. argenti spumę drach. cc. ammoniaci thymiamatis, drach. clxviij. resinæ, colophoniæ, pityinæ, singu. drach. lxviij. ceræ drach. clxviij. chalbani drach. xx. ęruginis tantūdem. myrrhę drach. viij. Conficito. Humidum Andromachi ad nomas. Cerę, resinę, terebinthinę, utriusq; drach. viij. adipis taurini curati, drach. iiij. chalcitidis, drach. ij.

Anicetos Critonis.

Impetigo agrestis.

Caricarum decoctum.

Aceti facultas

Serapionis emplastrum.

Humidum medicamen Andromachi,

squamæ æris, drach.iij.mannæ thuris, drach.ij.gallæ immaturæ, drach.iiij.olei myrtei, hem nas.v. Arida aceto & melle excipiuntur: dein liquida superfundun tur. Porrò quod auxiliorum quædam à ratione sola inueniantur: quædam ab experientia, * quæ ad id ratione non indiget: nonnulla utriusque opem desyderet: per se pe iam uobis est demonstratum: sicuti & quod ratione & experientia comperta, coniecturali uia ad eorum quæ inquiruntur inuentionem perueniunt: quæ uerò per rationem sperata sunt, confirmentur experientia. Quum igitur omnia artium opera frequenti exercitio absoluantur, non satis profectò est, generalia duntaxat ipsorum addiscere, sed etiam in particularibus subinde exerceri oportet. Nam actionum usus, exercitatioque, ad perfectorum possessionem est uia. Aegyptia Andromachi. Argēti spumæ, drach.xliiij.ricini heminas.vj. ceræ, drach.cxliiij. ammoniaci thymiamatis, drach. lxxij.terebinthinæ drach.xxxvj.lanę ustę, drach.xviij. squamæ stomomatis, squamę æris, aristolochię, thuris sing.drach.viij.myrrhę drach.iiij.opopanacis drac.ij. marinæ aquæ, ad conspergendam ceram, drach.L. Conficito. Etenim argenti spuma, quum medij temperamenti sit, quod pertinet ad calorem & frigus: paululum ad siccitatem inclinat. At cera, materię locū obtinet, non uirtutis efficaciam adiuuat: tametsi uis quædam ei perexigua emolliēdi insit. Iam terebinthina, quàm cera, magis mollit, calfacit, & digerit. Porrò ammonia cum inter emollientia principatum obtinet: in digerētibus medium est. Quare compositum ex oleo ricinino & gutta ammoniaca medicamentū, abunde potest digerere, emollire, & nimirum etiam siccare. Iam lana combusta, aristolochiaque plurimū digerunt, exiccātque thus autem digerit concoquitque. Myrrha etiā non ignauiter calfacit, & exiccat: sed utrunque opopanax præstat multo absolutius. Cæterùm squama æris, stomoma-

Artium opera frequenti exercitio absoluūt.

Ægyptia Andromachi.

Ammoniacū inter emollientia principatū obtinet.

tisq́;,præter q̃ꝙ ualidè ficcant, uim etiam aſtringen-di ſortiuntur. Conſentaneum autem eſt, Andromachũ pro hemina uncias nouem menſurales accipere:ita ut ſex heminæ uncias quinquaginta quatuor menſurales abſoluãt:quod idem eſt, ac ſi dicas menſuræ Romanæ libras.iiij.S. Ego uerò olei Romanam libram, quam per diſſecta cornua metiuntur, ponderaui quandoq;, diſcere cupiens quantum grauitatis pondus cõtineret, inueniq́; duodecim menſurales, decem vncijs ponderis æquales exiſtere. Præſcriptum igitur medicamen, cruentis uulneribus, ulceribusq́; alijs non paucis bonũ medicamentum redditur:ſicuti & ad abſceſſus, & omnia quæ diſcuti poſtulant. Nec ignoratis medicamenta quæ ſimul cum digerentibus etiam aſtringentia recipiunt, longè tutiora eſſe:quę uerò abſq; abſtringentibus digerunt, efficaciora quidem, non tamen perinde tuta. Sæpe ſiquidem fluxiones attrahunt, dum corpus quod curatur, plethoricum eſt, aut prauis ſuccis redundat. Adeò itaq; digerit generoſè prædictum pharmacum, ut etiam pus, ſi non admodum copioſum ſit collectum, diſcutiat, abſq; inciſione cutis : emollireq́; calloſa, & quomodocũq; indurata poſſit. Congruit etiam nudatis neruis, & ſi in parte quapiam abſecti fuerint. Etenim præciſi nerui, tametſi periculo quod conſortij lege oboriri ſolet, careant, tamen eas partes, in quas inſerunt, ſenſu deſtituunt:taleq́; medicamen deſyderant: nam quæ humectant, facilè eos putrefaciunt.

Hemina.

Libram mẽſuralem olei, contiuere vnc.x. põderales, Ga. expertus eſt.

Digerentia q. bus aſtringentia ſunt miſta, eſſe lõge tutiora, ſed min⁹ efficacia illis q̃ tantũ digerũt.

Humectãtia, pcisos neruos facile putrefaciunt.

Medicamen fuſcum Andromachi, Athene dictum, ad difficilia ulcera congruens. Argenti ſpumę, drach. C. terebinthinæ drach.xxxvj.ceræ.drach.xxv.minij ſinopici drac.xxiiij.ammoniaci thymiamatis drac.xxxvj. chalbani, drach.xij.aloes, drach.viij. diphrygis tantũdem. æris combuſti, maſtiches, ſing.drach.vj.ariſtolochiæ drach.v.propolis tantundem. mannæ drach.vj. ſquamæ ęris tantũdẽ. Lapidis aſij, drach.iij.trifolij ſe-

Athene Andromachi.

minis, drach. ij. ſymphyti radicis drac. j. & obolos. iiij. olei heminas. iiij. Conficito: Helleſpontia Andromachi, propulſans phlegmonẽ: ſtrumas, panos, & parotidas curans: necnon pus maturans, abſceſſusq́; rũpens, & glutinans. Argenti ſpumę drach. C. picis drach. L. ladani drach. xxv. æruginis raſę drach. viij. æris combuſti, tantũdem. ſquamæ drach. ij. olei ueteris, drach. cc. Cõficito. Tyria Damocratis, ulceribus, ac morſibus quadrupedum congruẽs. Lithargyri lib. v. ceræ lib. ij. Pityinæ pinguis, lib. iij. æruginis, chalbani, æris combuſti, ſquamæ, ſingu. vnc. iiij. Pinguis olei, lib. xvj. curioſè. conficito.

Helleſpontia Andromachi.

Tyria Damocratis.

Attrahentium, digerentiumq́ diſcrimen.

De emplaſtris digerentibus, & attrahentibus. Attrahentia medicamenta, nonnihil etiam diſcutiunt: & quę diſcutiunt, pariter etiam attrahunt. Verùm in digerentibus medicamentis, diſcuſſoria uirtus: in trahentibus, attractrix præpollet. Salſum Andromachi, digerens, extrahẽs, ad multaq́; utile. Salis communis, lib. iiij. ſquamæ vnc. iiij. Magmatis, lib. S. mannæ lib. j. cerę, lib. xiiij. olei cyprini, lib. xvj. quibus acetũ affundit.

Salſum Andromachi.

Aliud Cteſiphontis, partim diſcutiens, partim euocans, atq; detergens. Aphonitri, libram, mannæ thuris, tantũdem. lixinæ ſtactæ, libram. Sunt qui addant etiam libram aceti. Aliud ex Baccis lauri. Reſinæ, nitri ruffi, ceræ recentis, baccarum lauri, colophonię, ſeui uitulini, ammoniaci thymiamatis, ſing. drach. lxx. cyprij decimãſextam heminę partem. conficito.

Medicamẽ ex baccis lauri.

Aliud attrahens & digerens, ad multa utile. Argenti ſpumę, ceruſſæ, chalbani, ſingulorum libram. ſalis foſſilis, æruginis raſæ, ſingu. ſelibram. olei ſextarios tres. atramenti ſutorij, vnc. ij. conficito.

Aliud digerens meliceridas, Alexandri. Salis Hiſpani, argenti ſpumæ, ceruſſæ, ſing. libram. Cerę, terebinthinę, utriuſq; vnc. j. chalbani, uel opopanacis, vnc. ij. ſinapeos, vnc. vj. olei ueteris, libras tres. aceti ſextariũ

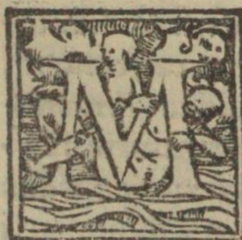
Digerens Alexandri.

confundito. Aliud Epispasticum, discutiens strumas, parotidas, atq; omneis abscessus: conferensq; ad articulorum uitia. Salis fossilis libram: strigmenti putrissimi, lib. iiij. Chalbani drach. L. conficito.

Aliud quo usus est ad eadē Andromachus. Cerussæ, salis fossilis sing. drach. lxxx. chalcanthi drach. xij. olei ueteris heminas. iij. aceti heminas. iiij. Aliud Asclepiadis ad eadem. Quod ualenter etiam mammarum abscessus digerit. Ceræ, terebinthinæ, nitri, olei ueteris, sing. libram. aquæ heminam. Nitrum in aqua solutum igni admoueto, uaseq; cooperto, coquito, mouens ex interuallis. Quum autem strepere adeò desierit, liquida infundito, mouēs assiduè, donec non coinquinent. Postea in mortarium transfusa, rursus tundito: inde excipiens, utitor. Aliud ad eadem. Ceræ, terebinthinę, sing. drach. C. nitri spumæ, olei ueteris, mannæ, thuris, sing. libram. lapidis asij floris, selibrā. chalbani, ꝑpolis, ammoniaci thymiamatis, sing. drach. xij. aquę lixinę quod sit satis, conficito.

Digerens Asclepiadis.

GALENI PERGAMENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM SECVNdum genera. Liber Septimus.

MALAGMATA siue emollientia uocant Medici, quæ partes præter naturam induratas emolliunt, calido omnia tēperamento prædita: non tamen exiccantia, quemadmodū nec manifestò humectantia. Nam quum exactè emollientia medium quendam ordinem inter humectantia siccantiaq; sortiātur, indurescentiū substantiæ, ueluti fusionem quandam moliuntur. Vbi uerò fusa durities fuerit, digerentium medicamentorum

Malagmata q̄ dicantur.

Digerentibus quādo utendū.

usus succedit. Porrò leoninus adeps ualentissimè tum calfacit, tum digerit. Proximū locū habet pardi adeps, ut qui modicè emolliat. Vim minorem in calfaciēdo ac digerendo habet anserinus; habet tamē aliquatenus maiorem in molliendo: pari spatio ab hoc recedit gallinaceus. Suillus adeps, mollissimus, humidissimus, atq; aliorum imbecillimus est: quare teneris corporibus conuenit. Caprarum & boum adeps, quanto suillo est ualidior, tāto magis corporibus & natura durioribus, & inter duriora scirrhosioribus congruit. Taurinus hircinusq; adeps ualidioribus tum corporibus, tum affectibus auxiliatur. Est autem cōmune tū phlegmone, tum scirrho particulis laborantibus, reniti prementibus digitis: distinguntur tamen affectus ij sensu doloris & indolentia. Igitur magna phlegmone cataplasmatis & humidis quibusdam medicamentis sanatur: parua, cui scirrhosa durities permista fuerit, tum cataplasmatis, tum medicamentis cerati modo cōfectis: liquidisq; emplastris atq; emollientibus.

Adipis differētiæ.

Phlegmone q̄bus medicamētis indigeat.

Medicamen Parygron Herę. Quod medet̄ particulis exigua phlegmone afflictis, non multo post confectionem tempore. Si uerò duritiem absq; dolore pars affecta contraxerit, aut si phlegmonode affectu sit libera, paulo etiam recentī uetustius utile fuerit. Eius itaq; cōpositio est talis. Adipis suilli recētis, curati, vnc. xliiij. ceræ vnc. xxiiij. cerussę vnc. vj. argenti spumæ tantūdem. conficito. At duritiem in scirrhum abeuntem, ualentiora præsidia ꝓsanant: cuiusmodi sunt, tum medullarum genus, tum bdellium utrūq;, Arabicum nēpe, & Scythicum: necnon styraces: ex quibus eligēdus est pallidus. Nam niger deterior est. Iam ammoniacū thymiama, inter ea quæ emolliunt durities annumeratur: præcipuè quod pingue est, & recens. Medullarum optima est uitulina. Ex resinis aptissima est, Chia uocata, & larix. Post has pinea, inde ab Iietina. Strobilina

Parygrō Herę

Styracis differentiæ.

Medullarū optima ē vitulina
Resinarū differentiæ.

uerò uehementer est acris. Pityina, quam propriè phy sema uocãt, pinguitudinis expers, exiccat admodum. Has igit fugere, Chia uerò & abietina uti oportet, non ĩpsis per se, sed cum cera, & aliquo aliorum, quæ conducere affectui uideantur. Brutia pix & ipsa eandem obtinet uim, nonnihil pinguis & tenax. Pix alia non est miscẽda, sicuti nec bitumen: utpote iusto licciora. Exiccantia quippe, mollientibus sunt contraria. Quoniam uerò & piceam, & phrycten resinam, & colophoniam appellare consueuerunt, sciendum est, & aliã colophoniam quandam haberi, chiæ mastichę similem, quę nõ nihil molliens sortitur, quemadmodum ipsa mastiche & thus. Ad hæc Aegyptia mastiche nonnihil emollit. Thus etiam, quandam molliendi uim obtinet: uerùm hoc quidem, coctum ex usu est, ueluti & fœnigręci semen. Hoc etenim probè coctum emollit, ac magis adhuc, si adipi temperetur. Quæ citra coctionem liquari, diluiq́;, ob consistentię siccitatem, non possunt, oleoso aliquo indigent, cuiusmodi sunt, tum oleum ipsum, cui nihil astringẽs inest: tum balneorum strigmenta, & q̊d uocatur susinũ, & hoc multo magis comaginũ. Huius generis est butyrum, altheęq́; & fœnigręci decoctum. Porrò inter ea quæ sic emolliunt, & ea quæ ualidissimè (cuiusmodi existunt styrax, & bdellium) ammonia cum thymiama idem potest quod propolis. Cæterùm Scythicum bdellium Arabico est multo ad emolliendum præstantius. Chalbanum & opopanax, præterq̃ ꝙ digerunt, etiam aliquid molliens sortiuntur. Opopanax tamen digerendo: chalbanum molliendo, coquendoq́; præcellit. Ex his igitur quæ produximus, ualida ualidis, imbecilla imbecillis sunt adhibẽda affectibus. At ubi post primam pharmaci impositionem, denuò ĩpsum applicas, oleo pingui partẽ affectam fouere conuenit. Ex iis autem quæ ἐχέκολλα (quòd tenacius hęreant) uocantur, nullum auferendũ est, prius q̃ sua spon-

Colophonia duplex.

Mastiche.
Thus.
Fœnigræci semen.

Bdellium.
Ammoniacum thymiama.

Chalbanum.
Opopanax.

Tenacia medicaměta non eẽ amouẽda, priꝰ q̃ sua sponte excidant.

te abscedant; * sed ut adhæreant semper sinenda sunt, etiamsi ægrotãs lauetur. Vitanda autem omnino sunt medicamentosarum aquarum lauacra: præsertim quę chalcanthum, alumen, & sulfur referunt. Quum igitur malacticorum sint uarij gradus, & differẽtię, certè malacticis primi ordinis ad exiguas durities, atq; in mollibus utemur corporibus; ut secundi, ad fortiores tum affectus, tum corporũ habitus: ac similiter tum tertij, tum quarti, nimirum pro illorum ratione.

Malactica primi ordinis.

Malactica primi ordinis. Butyrũ, uel resina colophonia, & cera candida nõ uetusta, singula pondere ęqualia, inuicem liquata, primi ordinis malactica sunt. Liquidum similiter medicamen, quod Parygron uocãt, primi ordinis est. Emollientium imbecillimũ est cera cum butyro soluta, aut ex susino, aut comageno. At his imbecillius cererelæon dictum. Iam ex ouis cerata facta, exiguam quandam relaxandi uim possident. Valentiora his, uerùm imbecilla adhuc & ipsa, cerata ex œsypo, resina, & cera pari pondere liquefactis.

Malactica secundi ordinis.

Malactica secũdi ordinis. Emplastrũ quod ad Mnasæum refertur, rectissimè secundo malacticorum ordini ascripseris, nimirum constans ex oleo ueteri, argenti spuma, & suillo adipe. Cęterùm si omnia illa fuerint recentia, imbecillimum pharmacum fiet. Validius autem, oleo quidem existente ueteri: adipe autem recẽte. At ualidius adhuc, ex uetustis ambobus constiterit. Quocirca secũdum uetustatem quidem olei & adipis, pondus autem singulorum quæ induntur: uarias differentias ipsum medicamentum suscipiet. Copiosa siquidem argẽti spuma iniecta, medicamen potestate mollius euadet: paucior, ualidius: ac magis emolliet, si plus adipis immittamus: digeret fortius, si augeamus oleũ.

Amythaonis malagma.

Amythaonis malagma ab Asclepiade scriptum.

Ammoniaci thymiamatis, vnc. xxxvj. cerę tantũdem, terebinthinę vnc. viij. bdellij, tantũdem, chalbani, thu

ris, myrrhę, sing. vnc. iiij. cyprini heminas. iiij. Conficito. Discutit omnem durittem. Valet contra præcordiorum tensiones, impeditosq; articulorum motus. Malagma Dioscoridis, ad eadem. Ceræ minam unã. resinę phryctę, chalbani, iridis Illyricę, sin. minę dimidium irini feculę quod satis est. Vini quantũ uolueris. Conficito. Malagma Lucij omnem duritiem digerens, articulosq; impeditos relaxans. Bdellij, seu iuitulini, ammoniaci thymiamatis, iridis Illyricę, sin. drach. xvj. opopanacis, chalbani, cachryos, styracis, thuris, sing. drach. viij. piperis grana clx. irinæ feculę, qđ sit satis, ceræ, resinę terebinthinæ, sing. selibram. Vini quod satis esse uideatur. Conficito. Est enim extremi emollientium ordinis: ut quo nullum durescentia magis emollire comperias. Malagma Neapolitæ ab Asclepiade scriptum, contra omnes durities: quod etiã pleuriticis auxiliatur. Vini pissitę, sextarios sex. ceræ lib. sex. ammoniaci thymiamatis, phryctæ, utriusq; vnc. iij. terebinthinę. thuris, myrrhę, aloes, aphronitri, lapidis Asij floris, gentianę radicis succi, sing. vnc. vj. sagapeni, sulfuris uiui, propolis, sing. vnc. iiij. panacis rad, psamsychi, piperis albi, sing. vnc. iij. Conficito, & utitor. Malagma Andromachi. Picis lib. iij. cerę lib. ij. resinę, libram. chalbani vnc. ij ammoniaci thym. tantũdem. mannę vnc. iiij. aceti sextarios. iij. Malagma Andromachi ex meliloto. Nardi Gallicæ drac. x. cyperi, cardamomi, ireos Illyricę, myrrhę, sin. drach. viij. croci, drach. iiij. meliloti drach. xxv. ammoniaci thymiamatis, drach. viij. terebinthinæ drach. L. cerę recentis, drach C. cyprini, heminę dimidium. aceti quod sit satis. Conficito. Malagma ex baccis lauri Andromachi. Ceræ, picis brutię, baccarum lauri, nitri, resinę phryctę, sing. drach. lxxv. chalbani, ammoniaci thymiamatis, cachryos, ameos, singu. drach. xij. piperis albi, drach. xvj. cyprini hemi. vj cõficito.

Malagma Dioscoridis.

Malagma Lucii.

Malagma Neapolitæ.

Malagma Andromachi.

Emplastrũ ex meliloto.

Malagma ex baccis lauri.

Ischiadicis cataplasma.

Ad Ischiadicos generosum. Rutę agrestis seminis, silphij, baccarum lauri, aphronitri, abrotoni, colocynthidis, cardamomi, ameos, sing. drach. iiij. Rutę uiridis, picis, terebinthinæ, ammoniaci thym. ceræ, seui, sing. minæ partem octauam. chalbani, drach. vj. opopanacis drach. iiij. sulfuris uiui tantũdem. Conficito.

Lienosis optimum cataplasma.

Ad Lienosos. Ceræ minam. ammoniaci thymiamatis, minæ dimidium. aluminis liquidi, drach. L. strigmenti, heminam. Capparis rad. calaminthę rad. myrobalani fęcis, quod magma uocant, sing. drach. L. aceto aridis, oleo adiecto liquidis, utitor.

Hepaticis conueniens malagma.

Malagma ad Hepaticos. Ammoniaci thymia. bdellij, singu. drach. cxliiij. croci, myrrhæ, sing. drach. xij. ceræ drach. cxliiij. aceti, quartam partem heminæ, cyprini, heminam. conficito.

Rheumatismis vẽtriculi & intestinorum, malagma.

Malagma ad rheumatismum stomachi & intestinorum. Oenanthæ, vnciam. omphacij, vnc. iiij. phœnicobalani carnis, vnc. ij. acacię, rosarũ, aloes, sing. vnciam. gallæ, aluminis, picis, sing. vnc. iiij. ceræ vnc. iij. Vinum aridis affunditur.

Hydropicis cõuenieus malagma.

Ad Hydropicos, & flatuosos. Picis liquidæ, cerę, utriusq; libram, nitri, sulfuris uiui, aluminis fissi, sin. vnc. vj. pmisceto.

Colicis malagma Antipatri.

Malagma Antipatri ad colicos. Silphij, drach. ij. helelisphaci, casiæ, melanthij, staphidis agriæ, chalbani, struthij, sulfuris uiui, sing. drach. iiij. panacis, propolis, pyrethri, ammoniaci thymiamatis, nitri, singu. drach. vj. Asij floris, drach. xxv. ceræ drach. cl. resinæ, tantũdem. olei heminam. Conficito.

Anodynon ad podagram.

Anadynon Nicostrati ad podagram. Ceræ libram. Ammoniaci thymiamatis, vnc. ij. opopanacis, vnc. iiij. S. mecõij, vnc. iij. cyprinum ad contusionum eorum adhibetur.

Arthriticis aureũ malagma.

Aureum malagma ad Arthriticos. Resinę strobilinę, lib. ij. chalbani, drach. xij. axungiæ porcinæ tantũdem. cerę drach. xxiiij. baccarum lauri, drach. xij. incoquito ut decet.

Pleuritidi conuenieus malagma.

Aliud ad Laterum dolores. Cyperi, cardamomi, mannæ, ammoniaci thymiamatis, terebinthinæ

binthinæ, ceræ, irini, singu. libram. Misceto. Porrò phlegmones, scirrhiq́; eadem quodammodo generatio & curatio est. Nascitur enim ex confluxu humorũ uterq; affectus: curatur ijsdem uacuatis: quãq; euacuationis modus utrobiq; idem non est. Quippe inflammatis quidem particulis tum repulsoria medicamentorum qualitas, morbi initio, tũ discussoria semper ex usu est. Scirrhis autem, sola discussoria sine repellente. Itaq; summè indurata scirrho, prorsus, insanabilia sunt. Dignosces autem ipsa hinc, quod nullus sensus partibus affectis supersit. At in quibus sensus quidẽ est, sed obscurus, hæc curantur pharmacis digerentibus incrassatum humorẽ; non tamen ualidè, ac uniuersim hoc agẽtibus; quod epispastica solent. Quocirca minimè sanè oportet mirari, si partes inflammatę scirrhum interdũ contrahant: dum uidelicet humor quidem influens est simul crassus & uiscidus; curatio autem medicamentis ualde exiccantibus administratur. Nam quemadmodum in externis rebus, permulta corpora quæ ignem contingunt, ab ipso torrẽtur; atq; rursus ab aqua emolliuntur; ita in particulis inflammatis, ex humore ipso, à calfacientibus & exiccantibus acerrimè desiccato, relinquitur quippiam crassum & uiscidum, nimirum omni tenui discusso. Atq; hac sanè ratione in morbis articularibus pori gignũtur: nec secus per nephritidas calculi. At si fluxio, quæ phlegmonem gignit, tenui substantia sit, curatioq́; eius per siccantia & calfacientia pharmaca administretur, nihil scirrhosum relinquit: imò refrigerantia uehementer, astringentiaq́;, scirrhos procreare tunc solent. Vnde multis per erysipelata uehementer refrigeratis, occallescere solent humores. Igitur primus usus in dolentibus inflammationibus est, qui medicamentis abundè humidis simul & modicè calidis administratur. Alter paulo crassioribus, & siccantioribus constat. Tertius relaxantibus nominatis,

Inflãmationis curatio.

Scirrhi curatio

Scirrhi incurabiles, ab iis qui possunt curationem suscipere, quomodo discernantur.

Phlegmonæ quando in scirrhum degenerent.

Pori quomodo generent.

Calculi ut gignantur in renibus

Refrigerantia quãdo scirrhos producant.

Inflammationibus quæ medicamẽta conuenire videant.

quæ nonnulli inter malagmata collocant. Sunt autem inter ea, maximè emollientia quidem, quæ consistentiam cerati referũt, quum ex butyro, cera, adipibus, oleoq́; relaxante conflantur. Temperatur ipsis œsypi, resinæ, & picis, modicum: sicuti & thus, & chalbanum, & nonnihil ireos Illyricæ.

Acopa medicamina qualiã esse debeant.

De Acopis, siue labores lenientibus. Acopa medicamenta omnia, liquidæ cõsistentiæ necessariò esse debent. Inter quę sanè oleũ per se, eos laboribus qui summam cutem infestant, persanat: altius autem ingruentes, uehementioresq́;, alicui relaxanti, & mediocriter calfacienti cõmixtum: ut chalbano, resinæ terebinthinę, colophoniæq́; phryctæ appellatæ. Quibus caldiores sunt abietina, & strobilina. Terebinthinam uerò larix nonnihil calore superat. Cæterùm id genus omnia relaxantibus oleis miscentur, quale est Sabinum: iniecta interdum & cera. Iam uerò ἄκοπον unguen est, ubi dolor altius infestat, medicamẽ ex semine abietis, chamęmeli, anethi, & floris populi: præterea susinum, gleucinum, & comagenum: & quæ tum ex medulla, tum adipe componuntur: suillo quidem, moderatissimè relaxante: gallinaceo autem, his uehemẽtius, & hoc adhuc magis anserino. At adeps leoninus, & pardi, ualidior est, ut iam uehementer calfaciat, eoq́; discutiat insigniter. In medio horum, bubuliq́; & caprilli, consistit uulpium atq; hyænæ adeps. Meminisse autem oportet, dura corpora requirere ualentiora pharmaca: mollia uerò & humida, minimè talia medicamenta perferre posse. Nec ignoratur, quæ dicuntur myracopa medicamenta, ex acoporũ cum unguentis temperatura fieri, nihilo cæteris præstantiora, nisi odoris fragrantia.

Resinarum differentiæ.

Adipis differentiæ.

Dura corpora valentiora medicamenta postulãt, quã q̃ molli carne sunt prædita.

Acopon Themisonis.

Acopon Themisonis ab Asclepiade scriptum. Sampsuchi, rorismarini foliorum, fœnigræci, sing. sextariũ unum. cardamomi, brathyos, sing. sextarij dimidium. uini dulcis sextarios tres. olei uenafrani, trepõdo. cerę

libras.ij. conficito ut decet. Acopon ex melle.
Mellis,irini,rosacei,cyprini,gleucini,ceræ,terebinthinæ,sing.vnc.iij. conficito.
Acopon ex melle.
Acopon Aphrodæ, δυσώδες,hoc est fœtidũ appellatũ. Ceræ,terebinthinæ,sing. drach.viij chalbani,drach. vj.olei ueteris,heminas duas,medullę ceruinæ drach. viij.conficito.
Acopõ Aphrodæ,fœtidum.
Aliud ad omnem neruorum dolorem. Resinæ terebinthinæ, drach.lvj.ceræ drach. xxviij.ammoniaci thymiamatis,drach.xxxij.chalbani tantũdem. medullæ ceruinæ, drach.xxiiij.olei ueteris heminas duas. conficito.
Acopõ ad omnem neruorum dolorem.
Aliud διὰ τοῦ καστορίου: hoc est ex castorio:quod solutis, & omni diuturno malo auxiliatur. Oesypi,vnc.iij.medullæ ceruinæ,vnc. iiij.terebĩthinæ.vnc.iij.ammoniaci thymiamatis, chalbani,castorij,piperis albi,euphorbij,adarces,nitri spumæ,opopanacis,sing.vnc.ij.olei styracis, vnciã unã. olei irini,vnc.ij.olei ueteris,heminam unam.cerę selibram.conficito.
Acopon ex castorio.
Vnguentum dolores articulorum discutiens. Thuris,piperis albi,sing.drach.x. aphronitri,drach.viij.myrrhæ,drach.iiij. ammoniaci thymiamatis drach.vj.aceti,quod sit satis.olei cyprini heminam unam.
Acopon ad articulares, dolores.
Medicamen ex populo.
Populi nigræ surculorum minam.cucumeris agrestis rad.lib.iiij.casiæ fistulę,lib.ij.vnguenti crocini,lib.ij. croci,vnc.iij.uini odorati sextarios.xij.olei sabini sextarios.x.sampsuchi,ceræ,sing.lib.iiij.Surculos populi diligenter contusos in uase duplici unguentario contineto:quibus sampsuchum,cucumerisq́; radices concisas adijcito. His uinum superfundito. Omnia diebus nouem macerari sinito. Sequẽti die oleum adijciatur, & rursus accuratè tunsa,igne non acri incoquito. Postea liquori expresso ceram subactam,& medullam lęuem factam indito. Igni imposita coquito. Vbi liquata fuerint,ab igne tollens,crocinum adiungito,mouetoq́; continuè. Crocinum uerò læue factum,terrestris
Medicamẽ ex populo ad articulares dolores.

testudinis sanguine excipito, ut olei ueteris crassitudi-
nem habeat. Liquata croco iniecta, rursus tũdito, atq;
exceptis utitor. Arthritide, & ischiade liberat.

Podagricũ medicamẽ flauii.

Aliud flauij Clemtiens. Cuius usu nouimus homines
toto distortos corpore, conualuisse à podagra, chira-
graq́;. Olei Sabini, lib. xij. cucumeris agrestis rad. lib.
xij. ceræ, terebinthinę, medullę ceruinę, chalbani, sing.
lib. j. Oleum diuidimus, & seorsum in eo ranas, seor-
sum item radices incoquimus. Dein liquore percola-
to, ad pharmaci confectionem utimur.

Acopõ Haliei.

Acopon viride Haliei. Ceræ, terebinthinæ, olei uete
ris, sing. selibram. aphronitri, vnc. iiij. chalbani, ærugi
nis rasæ, sing. vnc. iij. opopanacis, vnc. vj. ammoniaci
thymiamatis, mannę, sing. vnc. iij. aceti, melini, cypri
ni, irini, sing. vnc. ij. seui caprilli, vnciam. conficito.

Acopon Casti.

Casti Acopon, ad diuturnos affectus & conuulsiones.
Pysselæi, Syriaci vnguenti, utriusq; sextarium. ireos
Illyricæ, parem modum. terebinthinæ, libram. axun-
gię tantũdem. Rasuræ naualis, vnciam. Incoquito, ru
ta uiridi mouens. Gleucini confectio Androma-

Gleucini confectio.

chi. Myrrhæ, nardi Indicæ, cuiusq; lib. ij. costi, lib. iij.
styracis, libram. bdellij, sampsuchi, xylobalsami, iun-
ci odorati, cardamomi, spathæ, ireos Illyricæ, misyos,
asari, sing. lib. ij. meliloti, nardi Gallicæ, sing. libram. as
palathi, calami, sing. selibram. aristolochiæ longę, tan-
tundem. rorismarini seminis, sextarios duos. thuris, ca
siæ, singu. lib. iij. fœnigræci sextarios duos. sphagni, a-
momi, sing. lib. ij. corticis thuris, libram. rosarũ sicca-
rum, lib. ij. carpobalsami tantũdem. croci vnc. iij. bac
charum lauri, libram. piperis albi, tantundem. opobal-
sami, uascula tria. malabathri foliorum, lib. ij. nucleos
pineos uirides duos. rutę uiridis vnc. ij. salis ammonia
ci, nitri, cuiusq; vnc. iiij. uini ueteris, sextarios. ij. mu-
sti boni, uascula duo. S. olei ueteris. lib. v. præparato
diebus quinquaginta. Ad dolorem lassitudinemq́; tol-

lendam, medicamen est longè accõmodatissimũ.

Acopon Heræ, ad diuturnos dolores coxendicos, articulos impeditos, & paralysin, admodum efficax. Acopon Heræ.

Olei ueteris, irini, laurini, pyracini, ceræ, sing. lib. vj. terebinthinę, piperis, euphorbij. singu. vnc. ij. ammoniaci thymiamatis, vnc. iij. castorij, opopanacis, chalbani, medullæ ceruinæ, sing. vnc. ij. Liquabilia liquata siccis affundito, & unitis utitor.

GALENI PERGAMENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM SECVNdum Loca Liber Primus.

QVOD non modò affectus ipsi, sed etiam ægri tẽperies, naturaq; partis affectę, ipsam curationem commonstrent, alibi à nobis est demoustratũ. In hisce autem cõmentarijs, de compositione pharmacorum ad singulas corporis partes congruente, disserere est animus: ad quod iam negotium accingimur, à uitijs capillorum exorsi. Porrò generatio pilorum, eadem est quæ plantarum. Nam quemadmodum ex istis quædam arte & arbitrio agricolæ: quędam, iuxta naturales causas pro ueniunt: eodem modo & in animalium corporibus, aruo qdem alicui, triticum, aut hordeũ, aut aliud quoddam cerealium seminũ in se insita habenti, caput assimilatur: alijs uerò herbis quę in * aridioribus crescũt regionibus, reliqui totius corporis pili similem generationem sortiuntur. Siquidem non secundum primam rationem, sed per accidens quoddam natura ipsos con sueuit gignere. Igitur affectus pilorũ sunt, tum deperditio omnimoda: tum coloris mutatio: qualis in uitiligine alba, quam leucen uocãt, fieri consueuit. In id ge-

Curationẽ quę indicent.

Pilorum generatio, eadẽ est quæ plantarũ.

Pilorum affectus.

Medicamenta sint semper talia, vt si non prosint, non lædant.

nus autem affectibus, sicuti in aliis omnibus, summè curādum est, ut quæ præsidia adhibebimus, aut iuuēt, aut certè nō noceāt. Atqui usus pharmacorū amethodos, non modò non potest, sed ēt obest frequenter.

De Alopecia, Caluitie, & Ophiasi.

Quemadmodum ex plantis ipsis, nonnullæ quidem, ob humorum inopiam resiccatæ, extabescunt: nonnullæ autem, quòd humoribus à sua natura alienis imbuātur: eodem etiam modo capilli, aut propter penuriam humorum, à quibus consueuerunt nutriri: aut propter prauitatem, corrumpi assolent. Ac ꝓpter inopiam quidem, caluities accidit: propter uitium autē succorum, Alopecia, & Ophiasis. Etenim læsa capitis pars, serpenti similis in ophiasi apparet. Alopecias autem, ob id ita appellari ferunt, quòd uulpibus frequenter accidant. Iam uerò, quales tandem sint ipsi corrupti humores, ex colore cutis in capite facilè licebit tibi discernere. Aliis nāq; albidior apparet: aliis nigrior: atq; pallidior aliis. Quare in istis primū totius corporis purgationem molieris, aut pharmaco pituitam ducente exhibito: aut quod bilem pallidam, aut nigrā eliciat: coniectura redundantis humoris, ex colore cutis inita. Ego uerò hiera exhibita semper ipsos purgaui: aliquando nigro ueratro adiecto, ubi melancholicū succum uacuare erat animus: aliquando scammonio, si amara bilis purganda esset. Vbi uerò pituitosiorem exuperare humorem conieci, nihil admiscui. Tales siquidē, præsertim ex capite, hiera ex colocynthide purgare humores consueuit: simulq; cum iis, alios quosdā etiamsi scammonium, aut ueratrum nigrum, aut epithymum, non addatur. Catapotia etiam ex aloe, quæ tum scammonium, tum colocynthidem admixtam habent, commodius ita affectos purgare solent. Post totius autem corporis purgationem, apophlegmatismis pituitam è capite detrahere præstat: ac dein, localibus

Capilli a quibus causis corrumpi soleant.

Caluities.
Alopecia.
Ophiasis.

Color cutis q̄litatem humorum subtus putrescentium indicat.

Pilorum corruptiōis curatio.

Hiera ex colocynthide.

uti auxiliis. Cæterùm incipientes ophiases & alopecias, per astringentia & refrigerantia præsidia cohibere conuenit: adultæ autem, digerentibus discutiendæ sunt. Ego uerò quendam adolescentē in principio affectionis curaui sola purgatione ex hiera dia colocynthidos. Prius tamē catapotia ex aloe undecim ei exhibueram, cicerum magnitudine. Habent autem catapotia hęc, colocynthidis, partem unam: aloes et scammonii, utriusq; partes duas: quibus partem unā succi absynthii addo. Antea uerò etiam mastichē chiam, & bdellium īmiscebam. Porrò pharmacum extrinsecus adhibendum, si præter hoc quòd uitiatos humores discutiat, etiam idoneum sit ad probum sanguinem attrahēdum, ueluti est thapsia, censendum sanè est optimum medicamen. At uerò quum thapsia longè calidior sit, q̄ affectus postulet, meritò eius per se usum uitamus. Exulcerationes quippe excitare consueuit, ac omnino quosdam inflammatos tumores. Quamobrem quædā quæ illius uehementiam mitigent, necessariò admiscemus: id quod ceratum ex oleo aliquo tenuium partiū (cuiusmodi Sabinum est) pręstare commodè poterit. Vsus quandoq; sum etiam sola thapsia, sed uehementi illius facultate, larga aquæ affusione exoluta. Porrò ex pharmacis prædicto affectui congruentibus, uehemēter quidē calfacit euphorbiū: sufficienter autē laurinū, siue oleum, siue unguen. Licet igitur ipsis per se uti, euphorbio quidē, oleo intrito, ac læuigato: laurino uerò, solo, citra alterius admistionem, illito. Si tamen nimis fluidum appareat, parum ceræ ipsi addat. Quum uerò multo calidius sit recens euphorbium, si quidem bimo, aut trimo ipso utaris, ad libram unam Romanam olei, euphorbii unciā unam iniicies: recenti autem euphorbio, sicuti & thapsia, & omnibus fortibus pharmacis, parcius utendum est. Peccatū siquidem infra modum, nullum detrimentum adfert: su-

Catapotiorū ex aloe compositio.

Thapsiæ facultas.

Euphorbium, Laurinum.

Peccata infra modū non adferūt detrimentum.

pra uerò, aliquando exaſperat, exulceratq́; cutem, atq; inflammationem excitat. Similiter etiam fugienda ſunt, omnia ualde uetuſta pharmaca: quandoquidem uel metallica ipſa, ubi nimis antiqua ſunt, ſuas facultates amittunt. Vniuſcuiuſq; aũt medicamenti uigorem, iis qui ſæpe ea conſpexerunt, licet cognoſcere, tum ex odore, tũ ex guſtu, atq; adeò interdum ex colore, conſiſtentiaq́;. Eſt itaq;, inter ea quæ alopeciis conferunt, calidisſimum medicamen euphorbium: eo autem minus calidum, eſt thapſia: poſt hãc, ſinapi, naſturtiumq́;. Iuxta alium autem modũ limnitis (quæ adarcium & adarce uocatur) nulli horum ſecundum eſt. Poſt hæc ſuccedũt ſulfur, & nitri ſpuma, ipſumq́; nitrum molle, uſtum, & quod Berenicarium uocatur: quemadmodum & aphrolitron album, læue, atq; laxum. Deinde ueratrum utrunq;, & erucæ ſemen, & laurinum unguentum, aut oleum: ad hæc alcyonium utrunq; uſtum, & non uſtum: calamiq; tum radices, tum cortex, ambo uſta. Quin & pix liquida, & cedrinum, quod cedriam uocant, & murium ſtercus, urſæq́; adeps. Hyænæ etiã, leonis, pardalis, anſerisq́; adipes cõgruunt: & quicunq; tenuium partium ſubſtantiam ſortiuntur. Amygdalæ etiam amaræ totæ uſtæ, cõmodæ ſunt: & thus aceto acerrimo maceratum. His itaq; omnibus pharmacis licet utaris, fortibus quidem, ceratum liquidum temperans: debilibus uerò, laurinum oleum immiſcens. Rurſus, inueteratas quidem, ac difficulter curabiles, cum fortibus perſanare conaberis: incipientes autem & paruas, cum imbecillis.

Vetuſta pharmaca ſuas facultates amittere.

Vigor medicamentorum ex qbus notis expendi queat.

Limnitis.

Adarcium.

Alopeciis congruentia medicamẽta ſimplicia.

Ad alopecias compoſita. Euphorbii, thapſiæ, laurini, ſing. drach. ij. ſulfuris uiui, ueratri, utriuſq; drachmã unã. ceræ drach. vj. miſceto, utitorq́; hoc, ceu fortisſimo pharmaco ad inueteratas, ægreq́; curabiles alopecias. Si thapſia nõ adſit, pro ipſa licet tantũdem adii-

Alopeciis inueteratis optimũ medicamen.

cere seminis nasturtij, aut erucæ, aut ipsiusmet nasturtij. At loco laurini, picem liquidam pones. Admiscui etiam aliquãdo mel, nec deterius euasit pharmacum. Porrò quæ ex adipibus, ac modica item thapsia constant, similiter prosunt, præsertim si euphorbium & adarcium addatur. Sit autem adipis leonini, pardalij, & hyænæ, cuiusq; pars una: quibus miscere anserinum atq; ursinum poteris: ita ut ad duodecim adipum uncias, thapsiæ aut euphorbij unciam unam iniicias: quanq; ambo etiam potes adiicere, si efficere fortius pharmacum uelis. Auspicari autem semper à leuioribus conuenit, & respectu effectus, quem pharmacum primò admotum produxerit, sic facultatem eius aut lenire, aut augere. In alopecia igitur, primùm quidem capillos nouacula tollere expedit: dein affectam cutem per linteolum nec asperum, nec molle nimis, confricare: ac uidere ad quantum ruborem per huiusmodi motionem peruenit. Magnam nanq; spem successuræ curationis tibi iniiciet, si per modicas defrictiones rubefiat: quæ moderatæ affectionis significatio existit. Si uerò per multas frictiones, tandem succedat rubor, grauiorem tum affectionem, tũ curationem indicat: præsertim si quædam cuticulæ, etiam si multum confrices, non rubescant. Præ omnibus autem cauendum est, ne in fortium pharmacorum admotione, cutis ultra q̃ par sit, cõcalescat: id quod tum ex colore ipsius, tum tactu deprehendes. Colore nanq; flauior apparebit, & digitorum contactu satis calidam agnoces. Quare tunc ad molliora trãseundum: aut eodem utendum quidem, sed cerati, aut adipis, aut liquoris cuiuspiã oleosi, ui ipsius exoluta. Vtendum est & olei calidi dulcis irrigatione, & cataplasmate ex pane, fomẽtisq; & scarificationibus: necnon cucurbitis, & cerati inunctionibus. Cæterùm perse-

Leuiorib' medicamentis esse ĩ primis utẽdũ, quando alopeciis medemur.

Alopeciæ facile curabilis argumentum.

Alopeciæ rebellis curatio.

uerante affectione, utēdum est assidua rasura, & rubificatione ex sinapi, præscriptisq; frictionibus: sequētibus autem diebus, illita pice, aut oleo cedrino, & post frictionem, scarificatu. Quidam uerò acicularum aceruo affectam cutim compungunt. Post hæc omnia, pharmacis quæ ex alto euocare, & meatus transmutare possint, utendum. Curandum aūt perpetuò est, ut in aere calido, insolatoq;(si id fieri possit) omne pharmacum applicetur. Hyemis uerò tempore, præstiterit in balneo his pharmacis uti. Porrò alcyonium ustum, illitumq; ex lucernarū oleo, mediocres discutit alopecias, pharmacū mediocre quū sit. Est autem lucernarum oleum cōmuni magis tenuium partium.

Alcyonium.

Lucernarum oleum est tenuius cōmuni.

Aliud Herę, ad molli carne pręditos. Sem. erucæ, & nasturtij, nitri, sing. partem unam: contritis affunditò picem liquidam, utitorq;.

Aliud à Critone descriptum. Herinaceorum cinere permisto ursino adipi, utitor. Aliud. Calami radices ustas, adipeq; ursino exceptas, impone.

Aliud ad inueteratas. Muscerdæ, thuris, cuiusq; drach. ij. aceto acerrimo dissolutis utitor. Aliud. Cinerum ranarum minimarum in ollula ustarum, muscerdæ, ueratri albi, radicis calami ustæ, piperis albi, singulorum æquis portionibus aceto exceptis, fricato. Aliud ex libris Cleopatræ. Sandaracham tritam, largoq; uisco querno exceptam, loco per nitrum prius præparato, imponito. Aliud. Scillæ, ueratri albi, utriusq; drach. j. ex aceto trita, prærasis & nitro confrictis, imponito. Aliud. Muscarum capita contrita affrica. Aliud præcellens. Murium domesticorum ustorum, panniculi ampelini usti, dentium equinorum ustorū, adipis ursini, medullæ ceruinæ, corticis calami, singulorum æquis portionibus simul exceptis melle, utitor.

Aliud Archigenis, ad alopecias in altum pro-

gressas. Cum aceto, nitri gleba, aut fici folijs, usq; ad dilaniationem defrica: deinde deterso sanguine, betam ex uino coctam impone: aut caricas ustas, cum uino, aut lentis farinã ex uino, pro cataplasmate adhibe: Aut cantharidas ustas, pice liquida exceptas, ad ceratiq; liquidi formam redactas, impone. Aut testudinis marinæ sanguinem illine. Aut thapsiæ succum cerato exceptum illine. Aliud Asclepiadis Bithyni. Spumæ nitri, partes duas: salis ammoniaci, partem unam: quibus tum ustis, tũ tritis, acerrimoq; aceto dilutis, præscalptam leuiter alopeciam illinito. Aliud Sorani. Stercoris felis aut crocodili, drach. viij. sinapis drach. iiij. ex acri aceto læuigatas imponito. Aliud. Fici folia cum aceto, donec lanugo prodierit, affrica: dein stœbes succum illine. Aliud. Locum per pumicem proritato, & sulfuris, spumæ nitri, ammoniaci, sing. æquas ptes mixtas cũ aceto illinito. Ad caluescentes præter ætatem, & ad menti pilos non nascẽtes, remedium.

Alopeciis alti' progressis remedia Archigenis.

Adipis taurini insolati, lib. j. adarces vnc. j. succi thapsiæ, vnc. j. S. myrrhæ, vnc. j. polytrichi, callitrichi, sing. lib. S. membri asinini, splenis asinini, ladani, sing. lib. j. Ladanum in modico uino conterito: adipem ad aquę uaporem liquefacito: dein asininum membrum assatũ, donec insumatur, radito: splenem uerò cum polytricho & callitricho in noua olla torrefacito: omnia denicꝫ contusa gleucino, aut sabino excipito: & ante balneum iis utitor. Sciendum autem est, ladanum sordes esse ab hircorum barbis desumptas: quas illi sibi ex cisthi madore contrahunt.

Caluescẽtibus maturius, remedium.

Ladanum esse sordes ab hircorum barbis desumptas.

De capillorum defluuio.

EST & alia pilorum affectio, quæ ad raritatem cutis, inopiamq; substantiæ pilos gignentis, consequitur: maximè superueniens à morbo cõualescẽtibus. Quapropter curatio etiam hoc modo læsorum non eun-

Capillorum defluuii causæ.

Capillorũ defluuii curatio.

dem ſcopum, quem alopeciæ, habet. In alopeciis ſiquidem, ut uitiatus humor conſumatur, primarium ſcopum habemus: in his uerò, ut capitis habitum roboremus, & alimentum boni ſucci attrahamus, cutiq; denſitatẽ & raritatem moderatam reſtituamus. Quamobrem ad pharmaca humectantia aliquid moderatè aſtringens admiſcere oportet, quale eſt ladanum: quod utrunq; in ſe moderatè complectitur, quæ ad hoc ſymptoma conueniunt: caliditatem nempè mediocrem, & aſtringendi uim moderatam. Quare ſi capiti prius raſo, perfricatoq́;, aliquo mediocriter aſtringenti oleo (cuiuſmodi Hiſpanũ, & lentiſcinum eſt) illinatur, maximè ex uſu eſt. Nam quæ uehementer aſtringunt, omnia etiam refrigerant, & alimenti influxum reprimunt: propter cuius inopiam capilli defluunt. Atqui intentio noſtra eſt ſanguinẽ affluentem non modò non præpedire, ſed etiam prolectare: cogere autem ſenſum, & aſtringere rarefactam cutem. Quare ad defluuios capillos omnium præſtantisſimum medicamẽ eſt, quod ex ladano, & lentiſcino oleo conficitur. Quòd ſi largè defluant capilli, maiorq́; uideatur eſſe raritas cutis, pro lentiſcino, myrteo utendum. Licebit aliquando unguentũ adhibere nardinum, in ætate frigida, & hyemali tempore: ſicuti in diuitibus foliatum, & ſpicatum. Debet autem ladanũ liquari in duplici uaſe, ac reliqua poſtea illi miſceri. Atq; hæc ſanè medicamẽta mihi ſuffecerunt, unà, cũ refectoria, ſalubriq́; uictus ratione, quæ in pleriſq; etiam ſola ſuffecit. Archigenis remedium contra defluuios capillos. Ladani & abſynthij ęquales partes, & iuniperi baccas. x. tritas, in linteolum illigato, & in oleo per dies quinq; macerato, ex eoq́; caput illinito, & neq; capilli decidẽt, neq; gignentur furfures. Aliud Cleopatræ capillos augens cito, denſansq́;, & denigrans. Lada-

Aſtringẽtia uehementer refrigerant, alimentiq; influxũ reprimunt.

Defluuiis capillis optimũ medicamẽ eſt, q̃d ex ladano, & lentiſcino oleo conſtat.

num ex oleo, uinoq́; dulci leuigatum, incrassatumq́;, præfrictis illinito.

Comptoria ab exornatoria medicinæ parte, quomodo differat.

Comptoria & exornatoria artis ps quomodo differant.

COmptoriæ qdem scopus est, inducere pulchritudinem. Exornatoriæ medicinæ partis, quicquid secundum naturam est, id omne, in corpore custodire: ad quod etiam naturalis pulchritudo consequitur. Indecoro enim aspectu est caput alopecia uitiatum: sicuti etiam oculi cilijs, & supercilijs nudati. Nō solùm uerò ad pulchritudinem, sed multo prius ad ipsam partium sanitatem, pili conducunt. At faciei colorem per pharmaca nitidiorem, aut rubicundiorem reddere, aut pilos capitis crispos, aut fuluos, aut nigros, aut auctos: hæc inquam comptoriæ prauitatis, non medicæ artis sunt opera.

Pili ad qd conferant.

De tincturis capillorum.

Aniculā & cano capite uxorē habere, spectaculum fastidiendum censetur.

QVandoquidem tamen iam consuetudo hæc inualuit, ut uetulæ quidē passim capillos denigrent, tanq̃ turpe sit canos habere: mariti autem id probent, spectaculum permolestū censentes, uxorem aniculā cano capite habere: sanè quæcunq; præ delicijs seipsas ornant, earum nulli tale quippiam à me petenti, exhibui: quæcūq; uerò honestiores, tum ut notæ culpam effugerent, tum ut molestias maritorum uitarēt, capillos suos nigros reddere optarunt, ijs certè, ne ex astrictoria ui nigrorem inferentiū oblęderentur, consului, ut cedri liquore uterentur, ita ut tribus aut quatuor horis ante balneum illinerent, & postea detergerent: idq́; per quatuor aut quinq; dies facere pergerent. Cedria siquidem non modò nihil lædit, sed etiam cōmoda est eis quæ facilè offenduntur à frigore: abundè uidelicet calfaciēs. Ad hæc, defluentes capillos corrigit, & non defluentes auctiores reddit. Contra uerò, quæ ex austeris & acerbis

Capillos denigrari cedri liquore.

composita sunt, magnopere lædunt. Cæterùm materia ex qua constant hæc, etiam quippiam tenuiũ partium habeat oportet: quo non in superficie tantùm, sed in profundo etiam cutem permutẽt, progrediendo usq; ad capillorum radices. Non solùm autem in periculo uersatas sępe scio fœminas, sed & mortuas, ex perfrigeratione capitis ab huiusmodi medicamentis inducta. Offenduntur tamen citius, quæ frigidius capitis temperamentum sortiuntur. Frigidæ nanq; particulæ frigidis affectionibus: calidæ calidis corripiũtur facilius. Verùm minus periculum subeunt, utpote quum à minori causa lædantur, quæ frigidius habent temperamentum. At calidę, propterea quòd ægrè & uix tandem lædi à frigidis causis possunt, si quando à magnis fuerint exuperatæ causis, maiorem læsionem incurrũt. In morbis siquidem minus periclitantur illi, quorũ naturę, ætati, habitui, ac tempori ipsa ægritudo congruit.

Similibus affectionibus facili⁹ singula corripi: minus tamẽ periclitari.

Periclitari in morbis minus, quibus contingat.

Tingentia capillos, ab Archigene prodita.

Capillos tingentia, ab Archigene prodita.

RAdicem capparis cum muliebri lacte, uel asinino ad tertias concoquito, & ad noctem pro cataplasmate imponito. Aut urina canis in quinq; aut sex dies asseruata lauato. Aut corticis salicis succum ex oleo affricato. Summè nãq; denigrat. Denigrant barbam suber aridum & plumbum ustum, cum betæ crudæ succo mellis spissitudine illita. Fuluos aũt reddunt capillos lupini crudi cum aqua & nitro illiti. Crispos reddes capillos, si spuma salis cum myrrha confricaueris.

De pharmacis corrumpentibus pilos.

Pilos corrumpentia pharmaca.

EX Pharmacis corrumpentibus pilos, quædam propriè psilothra nominantur: quædam capillorum attenuatoria: quædã penitus extirpantia. Atq; hæc sanè ultimò nominata, periculosi sunt usus. Ex liquidis igitur est lixiuium tali ui prędituum. Ex aridis

autem & metallicis, arsenicũ, & sandaracha, & calx non extincta. Manifestum itaq; est, uehementem ipsorum uim, per admistionem imbecilliorũ pharmacorum, frangi: quorum congruentem miscellæ modum coniiciet primò, qui ipsorũ uires cognorit. Dein uerò per experientiã defectum corriget, aut ẽt addet.

Psilothra Critonis.

Calcis uiuæ partes duas: auripigmenti partem unam. Hæc in mortarium plumbeum cõiecta, aqua aut ptisanæ succo affuso terito: atq; ubi nigra reddentur, calfacta illini, maximè in balneo, iubeto. Psilothra Critonis.

Aliud. Amyli, calcis uiuæ, auripigmenti, sing. vnc. j. contritis utitor ex aqua dilutis.

Quæ pilos disperdant.

Disperdentia pilos componunt ex lepore marino, hepate thunni putrefacto, cedria, ranarum cruore, marinæ testudinis sanguine, lachryma uitis albæ, lachryma hederæ, similiterq; bryoniæ, atq; oleo insulso. Ex marinis item scolopendris, urticaq; marina, & stellis marinis, nitro, & amurca, ad hæc admistis. Quin & fortiora his ex herinaceis & salamandra componunt, in oleo coctis. Admiscent autem ipsis alcyonia, & sandarachen. Pilos dispdentia.

Quæ pilos attenuant.

Attenuantia pilos, detersoriæ sunt facultatis. Igitur hordei, fabarum, atq; erui farina, spuma nitri, atq; ipsum nitrum, familiaria pharmaca sunt, omnibus ad tollẽdas sordes usurpata. Assiduus autem eorum usus etiã pilos attenuat. Quæcunq; uerò fortius detergent, in ijs qui ualde duros & magnos pilos habent, adhibere oportet. Ac talia sanè sunt nitrum ustum, nitri spuma, & aphrolitrũ spumosum, pumex, testæ ustæ, os sepiæ, utrunq; ueratrum, struthium, bryoniæ & dracunculi radix, aristolochia utraq;, canchry, radix panacis, atq; id genus alia. Pilos attenuantia.

Quòd si hæc ipsa odorata facere uis, cyperum, melilotum, rosas siccas, iunci odorati florem, iridem illyricam, melissophyllum, & cydoniam herbam eis admiscebis. Si uerò pro diuitibus pharmacũ præpares, spicam nardi Indicam, Celticamq;, & montanã iniicies; necnon Eretriada terram, folium malabathri, amomũ, myrrham, crocum, costum, & hedychroum.

De furfuribus.

Furfures capitis a serosis succis oriuntur.

QVibusdam se scalpẽtibus furfuribus similia ex capitis cute decidunt, ob idq; Medici hoc symptoma furfures uocant, à uitiosis iisdemq; serosis succis prouenieus, quos absumere propositum est, iis qui huic malo mederi uolũt. Manifestum igitur est, discussoria & extersoria pharmaca adhibenda esse, præparato prius uniuerso corpore, si uitiosis succis redundet. Admiscuerũt quidam huiuscemodi pharmacis etiam astringentia nonnulla, quibus partem læsam ita corroborarent, ut non facilè influentes humores susciperet.

Furfurum capitis curatio.

Remedium Archigenis contra furfures. Nitri spumam, & atramentum sutorium æquis partibus; cum uino tundito, utitorq; ter aut quater in mense.
Aut uini Rhodii fęcem, & punicis, & nitri, pares portiones, cum lupinis affrica.

De phthiriasi, hoc est, morbo pediculari.

Pedũculi in capite a quibus causis oriañt.

PEdiculi nonnullis in capite aceruatim gignuntur, ex multis humoribus calidis quidẽ, sed non ad tantam calidilatẽ progressis, ad quantã perueniunt acres atq; serosi humores. Quare manifestum est, in profundo cutis, pedicularis morbi affectionem fieri, ubi etiã animalcula huiusmodi gigni possibile est: nõ in superficie, in qua ipsi consistunt furfures. Pharmaca itaq; ipsorum necessariò exiccantia sunt, & quæ ex alto trahere, & euacuare possunt, magis utiq; q̃ ea, que conueniunt furfuribus.

Remedia Archigenis contra morbũ pedicularẽ.

Staphidis

Staphidis syluestris, partes .ij. sandarachæ & nitri, utriusq; partem .j. cũ aceto & oleo capiti illine. Aut oxylapathi radicem cum oleo. Aut ueratrum album, & staphidem syluestrem, & nitrum, pari pondere cum oleo in balneo adhibe.

Pedicularis morbi remedia.

De Achoribus, hoc est ulceribus capitis manãtibus.

INter affectus inuadentes capitis cutem, Achor annumeratur, ex genere tumorum præter naturam existens: quo affectu infestata particula, foraminibus quibusdam tenuibus erodit, tenui humore modiceq; uiscido redundantibus. Ad similitudinẽ uerò eius proximè accedit alia cutis affectio, quę Ceriõ Græcis, Latinis Fauus, uocatur: habens maiora foramina, in quibus humor hymettio melli similis continetur. Generatio ipsis ex humore mixto est, qui partim tenuem, serosumq;, ac mordacem: partim crassum succum in se habet. Tenuis itaq; humor, utpote mordax, primùm quidem, ad scalpendum ipsos impellit: progressu uerò tẽporis, ad scalpturam, tum tumor augescit, tum foramina circa ipsum erumpunt. Manifestum igitur est, humores qui affectionem gignunt, debere uacuari. Qui si etiam fluant amplius, prohibendus in primis est ipsorum influxus, per capitis, atq; uniuersi corporis euacuationem. At uerò si affectio ipsa sit parua, sola remedia localia sufficiunt, uel si minimè totum corpus uacuetur. Ea igitur pharmaca idonea erunt, quę crassum humorem incidant, quęq; facultate sua necessariò discutiant, repellantq;. Atqui acetum ex incidentium ordine existens, ultra hoc quòd discutit, etiam reprimit, depellitq; id quod influit: * quum nimirum secũdum substantiam suam habeat exiguum quid calidi: plurimum autem frigidi, sed tenuium partium. Esse autem debet acetum exquisitè acidum, in quo nulla penitus uini qualitas persentiatur. Ac tali profectò pharmaca metallica imbues, achoribusq; ex ipsis medeberis. In

Achores.

Cerion.

Achorũ, fauorumq; curatio

Aceti facultas

cipere autem ab imbecillioribus præstat, præsertim si simul dolor infestet. Apta igitur ad hanc rem sunt, Cimolia, Cretica, Lemnia, Samiaq; terra: præterea pompholyx, spodiũ, lithargyros, & cadmia tenella. Quòd si his remediis malum non cedat, pharmacum ex charta siccum, aceto dilutum illinito. Prius tamen capillos abrades. Quòd si quando in ulcus manans inflammatum simul & afflictum dolore, incidas, lenies primùm dolorem ipsum per humectum, cõcoctoriumq; & emolliens pharmacum, & quod acrimoniam arcere possit: cuiusmodi sunt tum uocatum parygron, tum quæ sedis ulceribus, & cancris opitulantur.

Remedia Archigenis ad achoras.

CAdmiam cum oleo ueteri illinito. Aut cinnabari similiter tritum imponito. Aut chalcit. dẽ cum myrteo oleo, uel suillo felle liquido inungito.

Remedia Apollonij ad Achoras:

CAput succo betæ illinito, aut laurino oleo, aut crocino unguento, aut taurina, aut camelina urina. Vel furfurum chœnicem dimidium in aquæ heminis duabus madefacito, posteaq; terito, cremoremq; excolato, cumq; dimidia aceti hemina ad lini spissitudinẽ coquito, & ex eo caput fricato. Vel cucumeris agrestis radicum coctarum succo partẽ læsam illinito. Vel argenti spumæ, drach. viij. foliorum rutæ tenerorum drach. v olei drach. viij. aceti quartam partem heminæ: simul trita capiti illinito.

Quæ Crito ad Achoras prodidit.

FIculneæ surculos, aut folia tenera trita cum aqua imponito. Aut recrementi ferri, & rosarum par pondus cum uino tũdito, imponitoq;. Vel lithargyri, drach. L. foliorum rutæ tenerorum, drach. xxv. aceto diluito: & rosaceo, aut myrteo excepta, cum penna illinito. Vel, si affectio fuerit inueterata, Ladani, cerussæ, singu. drach. viij. sulfuris uiui drach. iiij. uino &

myrteo oleo ſubactis utitor.

Ex libris Cleopatræ ad Achoras.

FOenogræco tenui cocto, & in betæ nigræ ſucco macerato, caput eluatur. Poſt ablutionẽ uerò myrto cum uino & oleo trita, illinatur: ſuperneq; betæ folia imponantur. Vel ceruſſę, thuris, ſing. drach. ij. ſulfuris drach. j. trita ex oleo illinito.

Remedia Sorani contra Achoras.

PLumbaginis, ſulfuris uiui æquales partes terito, & affuſo roſaceo, aut myrteo, aut lẽtiſcino, illinito. Vel ſulfuris uiui, lithargyri, ceruſſę, ſing. æquas portiones, croci dimidiam: trita cum paſſo cretico illinito.

Ad pſidracia, & achoras, puſtulasq; ulceroſas, & eruptiones in capite.

AD affectiones præſcriptas, conuenienti uti oportet uictus ratione: corpusq; atq; caput purgare, catapotijs ex aloe, colocynthide, & ſcammonio, ſucco braſſicæ coactis. Dein localia remedia adhibẽda ſunt: cuiuſmodi exiſtit adiantum ex roſaceo illitum: aut fœnigræci decoctum affrictũ: aut malua cum farina hordeacea pro cataplaſmate impoſita: aut melilotum cum farina fœnigræci, cicerumq; decocto impoſitũ: aut ipſummet cicer decoctũ, impoſitumq;: aut amarę nuces cõmanſæ & illitæ. Diſcutit autẽ maximè & lilij radix affricta: & thus cum uino & aqua: & lupinorum amarorum decoctum: & bulbi cum nitro affricti: thus præterea ex aceto illitum: putamẽ mali punici cum laurino illitũ: & anchuſæ radix uſta, tritaq; cum oleo, & per pinnam inuncta. Puſtulatũ capitis medicatio.

GALENI PERGAMENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM SECVNdum Loca, Liber Secundus.

VI citra distinctionem scripserũt auxilia doloris capitis, maius detrimentum, q̃ emolumentum, attulerunt ijs, qui eis fidem adhibuerunt. Nec enim omnes ob unam affectionẽ caput dolent: sed tum ipsæ affectiones plures sunt, tum curatio ipsarum singulatim propria existit. Vna etenim affectio est iuxta intemperiem simplicem citra humorum affluxum: alia iuxta humorum qualitatem uersatur: tertia, secundum eorum solam multitudinem accidit: quibus accedit quarta, quum transitus liquorum atq; uaporum ipsi humores obturant: ac prætere a quinta, dum in quibusdam capitis partibus, propter imbecillitatem, spiritus flatuosus innascitur. Est quum ob causam aliquam procatarcticam (cuiusmodi sunt ardor extrinsecus, aut refrigeratio, aut ebrietas, aut ictus) dolor capitis accidit. Vehementissimi igitur capitis dolores fiunt, iuxta caliditatem & frigiditatem: maximè quum inæquales fuerint: moderati autem iuxta siccitatem: ad humiditatem uerò nullus consequitẽ dolor. Eodem modo quum ob redundantes humores, capitis dolor oritur, uehemẽtior quidem, ob calidos & frigidos accidit: moderatior autem, ob exiccãtes citra calorem aut frigus. Humectãtes uerò, penitus nullum dolorem inferunt, quantum ad qualitatem quidem ipsorum attinet: nam ob multitudinem sanè, instrumentalium partium morbos efficiunt: non tamen similariũ particularum ullum aliquem: quũ nimirum earũ morbi in pura intemperie consistant. Ad hæc, affectiones ob copiam humorum ortæ, citra quidem obturationẽ

Capitis dolorũ discrimina & generationes variæ.

Dolor capitis nullus ad humiditatem consequitur.

Similariũ particularum morbi in pura intẽperie cõsistũt.

caput grauãt: cũ obturatione uerò si quidẽ ea moderata fuerit, moderatè dolorificæ fiunt: sin fortes, uehementer affligunt. Quòd si etiam mordacem qualitatẽ multitudo humorum sortiatur, etiam iuxta hanc dolorem augebit. Quòd uerò ad naturam affectarum particularum pertinet, interdum quidem extra caluariam affectio fit: aliquando intra: & interdum quidem omnes externas, aut internas partes infestat: interdum autem non omnes, sed unam tãtum speciem corporis: arteriã nempe, aut uenam, aut neruum, aut membranam, aut cutem, aut ipsum deniq; cerebrum. In uniuersum igit̃, singularum affectionum curationis scopum, ratio nos docet: materiæ uerò facultates experientia cõmõstrat. Porrò aliquando sola intemperie calida ex insolatu laborat caput: aliquando cum ipsa intẽperie accedit etiã humorum affluxus: pręcipuè quum uniuersum corpus laborat plethora, quæ fit ipsis quatuor humoribus ex ęquo auctis: aut etiam sanguine solo. Nam quum alius quispiam humor redundarit in corpore, non plethorã, nec simpliciter plenitudinem, sed pituitæ, aut bilis flauæ, aut atræ, tunc plenitudinem dicimus. Igitur eis qui ex ardore caput dolent, cutis tactui aridior ad primũ contactum apparet: oculosq; rubros habẽt, ac frigidis tum perfusionibus, tum illitionibus, oblectantur. Principio itaq; repulsoria curatione est utendum, ex refrigerantibus, astringentibusq; constante. Postea uerò mitigatoria & cõcoctoria pharmaca, ad repulsoria miscere oportet. Deinde etiam ex discussorijs quippiam addendum, paulatim detractis pharmacis quæ repelliũt. Optima sunt autem censenda, quæ substantia tenuiũ partium sunt prædita. Quapropter in principio quidẽ melius est frigidissimũ rosaceum perfundere, iuxta frõtem nempe, & tempora, & occiput: non tamen longè inferius. Neq; enim facilè exuritur ea pars: neq; etiam, citra noxam, refrigerantia sustinet, propterea ꝙ isthic

Capitis dolorũ discrimina, secundum differentiã affectarũ particularũ.

Plethorã fieri, ꝗtuor ex ęquo humoribus auctis: aut etiam sanguine solo.

Doloris capitis ab ardore contracti, iudicia, & curatio.

Occiput nec facile exuri, nec citra noxã refrigerari, principiũ spinalis medullę quum sit.

principium medullæ spinalis existat, ad stipitis modū in ramulos complures diuisę, uidelicet in sexaginta (ut existimo) neruos. At uerò regio capitis iuxta sinciput, propter laxitatem coarticulationis ad coronalem suturam, & ob ossium tenuitatem & raritatem, facilè tum caliditatem, tum frigiditatem omnium quæ adhibentē pharmacorum, intrò distribuit. Quare siue refrigerare oporteat ex caliditate ardorem, siue calfacere frigiditatem, aptissimus est capitis iuxta sinciput locus. Rosaceum autem ipsum, quo in exustis utemur, ex oleo crudo (quod omphacinum appellant) citra salis admistionem, confici debet: nempe rosis quàm plurimis in eo maceratis. Sit autem rosaceum non uetus, sed eo ipso anno confectum. Proximum à rosaceo chamæmelinum exisistit, quo utendum in ijs corporibus est, quibus inducere uehementem frigiditatem ueremur: qualia sunt fœminarum, eunuchorum, puerorumq́;, ac breuiter eorum omniū, qui molli carne sunt præditi, albumq; colorem sortiuntur. Refrigerabis autem quæcunq; adhibere uoles, in aqua uehementer frigida collocata: quæ si non adsit, niuem uasculo circumpones. Etenim frigidorum fontium & niuis maxima Romę est ubertas, quemadmodum apud nos in Pergamo. In regionibus autem calidis, qualis Ægyptus est, ubi maxima fontiū frigidorum atq; niuis Penuria, sub dio rosaceum per integram noctē exponi debet: eiq; semperuiui, aut portulacæ, aut lactucę, aut psyllij, aut polygoni succū inijcere oportet: sicuti & solani aliquando paululum, & pampinorum uitis, & uuarum immaturarum. A papaueris uerò & mandragoræ succo abstinendum, quum non citra damnū refrigerent. Vitanda etiam sunt, quæ cum refrigeratione manifestè astringūt: aut perexiguū quid ad refrigerantia miscēdum, si quando necessitas postulet. Propterea sanè & solani succū aut nunq; penitus, aut modicè certè, admiscemus: sic etiam & mali

Spinalē medullam in sexaginta neruos distribui.

Sincipitis regionē esse aptissimū ad trāsmittēdas vires medicaminum applicandorū.

Rosaceū exustis cōmodum, qualiter cōfici debeat.

Chamęmelino oleo in quibus sit vtendū corporibus.

Refrigerandi medicamenta ratio.

Pergamus Galeni patria.

Stupefacientia, et quę vehementer astringūt refrigerando, vitāda in capitis doloribus eē.

punici, & mali cydonij, & mespili. Ad hanc tamē rem malorum punicorum acidorū succus præstantior est: magis enim refrigerat. Equidem aliquando cucurbitę cremorem permiscui omphacio. Poterit etiam quis similiter seridis succo uti, necnon tum hortensis, tum syluestris lactucæ. Quin & mororum non admodū maturorum succus est aptus ad refrigerandū. Si igitur caluus sit æger, aut breues habeat capillos, uberrimè refrigerari poterit: tum per iam dicta, tum per omnia illa quæ erysipelatis auxiliant. Qui ex frigore caput dolent, ijs facies decolor, minimeq; arefacta conspicitur: & frigidis neq; gaudent, neq; item iuuantur. Si igitur frigiditas ipsa sit recens, solum rutaceum oleum, si calidum affundatur sincipiti, perfectè hominem liberat. Si uerò uehemētiori calore sit opus, euphorbium oleo indatur, & pharmaca quæcunq; cōstant ex pipere. Inungenda autem est facies, ac tum aures, tum nares, prę cipuè irino, amaricino, & nardino unguētis: necnon foliatis, spicatisq; uocatis. At opobalsamum sæpe experti sumus ad nullam affectionem calore indigentē, euidenter opitulari. Sampsuchinum autem, laurinum, & serpyllinū cōmendo. Propinādum p̄terea ijs est uinū tenuium partium, & motus corporis præcipiendus, lauacraq; calida: & quandoq; à raphano uomitus.

Refrigerātium sylua, qbus tuto vti in capitis doloribus possumus.

Doloris capitis orti a frigore īdicia, & curatio.

Opobalsamū ad effectiones indigentes calore, nō magnopere opitulari.

In capitis autē inueteratis affectibus, necessarò pilos radimus, aut pręsecamus ad cutim usq;: ac rasis quidē, admouemus pharmaca emplastica: liquida uerò ijs, q breuissimè habent capillos præsectos. Ac sanè medicamenta refrigerantia, ex ijs quæ erysipelata curant, sunt transferenda: calfacientia uerò, ex pharmacis calfacientibus conficiēda: quorum simplicissimum est ex euphorbio compositum. Sufficit autem unciā euphorbij unā, ad tres ceræ liquefactæ in olei libra una, conijcere. Atq; utendum quidem astrin genti oleo, ad affectiones quæ indigent calore, non est: sed aliquo tenuiū

Dolorum capitis inueteratorum curatio.

partium, cuiusmodi Sabinum existit.

Dolorum capitis ab ebrietate curatio.

Quibus autem ob potionem calidiorum uinorum, caput repletum uaporibus aut humoribus calidis (solent etiam hi uel absq; uini potu, suapte natura ad caput attolli) dolore affligitur, iubendi ii sunt, si crudum adhuc in eis uinum pmaneat, ut hausta aqua tepida uomãt. Quòd si etiam post concoctionem caput doleant, refrigerantibus ac repellentibus est utend : qua e est rosaceum per se, & cũ aceto, aut hederæ, & brassicæ cremore. Quin & ipsa brassicæ folia calida macerata, capitiq́; circũposita, ac obligata, naturaliter ebrietati resistunt. Cæterùm somni quietisq́; cura in primis habẽda est: ubi uerò per totum diem quieuerint, ad uesperã loti, cibis boni succi nutriendi sunt, non tamen calfaciẽtibus. Sunt autem tales ptisanæ succus, & sorbitio ex alica, & panis ex aqua, & oua sorbilia absq; garo. Admisceatur autem eis ex melle, uel ex sale condimentis aromatum præparato, quantum sit satis ad suauitatẽ saporis. Ex holeribus congruit illis lactuca, utpote boni succi atq; refrigeratoria: necnõ brassica, ut q̃ uapores resiccet: sic & ex leguminibus lens. Potu uerò omnino aqua utendum est. At quia nonnullis uentriculus à frigidæ potu subuertitur, malum punicũ ipsis superedẽdum est, aut solum per se, aut cũ alica flaccida calida, pbeq́; cocta.

Cestiana mala

Quin & mala Cestiana appellata in urbe Roma, citra cocturam quidem, sunt austera. post cocturam uerò, stomacho euadunt cõmoda. Coquenda autem sunt ad uaporem aquæ suspensa. Abstinendum uerò à palmulis est, ut quæ ex proprietate dolorẽ capitis excitent.

Palmulas ex proprietate excitare dolorem capitis.

Quòd si moderatè iam habeant, & aquã bibere nequeant, permittendus est eis potus alicuius uini diluti et aquosi, quale est in Italia Sabinum: in Asia Titacazenum. Quin & moderatè habẽtibus, gallorum testiculi & alæ, & saxatiles pisces, mollesq́;, exhibendi sunt: necnon columbarum pulli. Hæc uerò

omnia, citra garum et uinũ, in albis simplicibusq́; co- quantur iuribus, quæ ex aqua, oleo, anetho, ac modi- co porri constãt: ad cocturæ finem, salis pauxillo ad- iecto. Cæterùm ante cibum quidem pluribus deam- bulationibus est utendum: post acceptũ uerò cibum, breuibus, ac lentis. Oportet tamen nec multa edis- se, nec statim post cibum sumptum inambulare, sed post duas, aut tres, aut plures horas. Quòd si quan- do à uaporibus aut humoribus in caput sublatis, reliquiæ quædam supersint, in poris ipsis, meati- busq; angustis impactæ, & ob id etiam perseueret capitis dolor, non rosaceo, sed utendum primũ cha- mæmelino est, moderatè calido: postea uerò irino. In balneo uerò caput calida perfundatur, nõ modò ut aliquid eorum quæ circa ipsum consistunt, discu- tiatur, sed somni etiam conciliandi gratia. Quapro- pter secundum etiam, aut tertium, ad uesperam, bal- neum apparandum est: post quod exhibendæ lactu cæ ex aceto, cui pauxillum, aut omnino nihil gari ad- ditum sit: uerùm aqua affusa multa, ita ut acetũ exæ- quet, nisi acetum sit planè aquosum: quale utiq; illi desyderant: quandoquidem quod acerrimum est, aliquem calorem sortitur. Post hęc uerò postera die, quæ magis caput calfaciant, administranda sunt: ita ut ad irinum aliquando amaracinum unguentum, aliquando nardinum addamus. At capitis do- lor ob plagam cõspicuam ortus, nihil est aliud q̃ in- flammatio: quę non ex plaga solũ aut casu, sed absq; manifesta etiam causa, iuxta omnes partes fieri ob affluxum humorum consueuit. Si igitur plaga uul- neris aut cõtusionis existat causa, plures scopi erunt ad inuenienda præsidia. Vnus qui circa uulnus uer- satur, quod, postea q̃ fuerit constrictum fibulis, glu- tinantia & arcentia phlegmonem medicamenta po stulat. Secundus contusioni est intentus. Tertius, to-

Albi iuris cõ- positio.

Balneum con- ciliat somnũ.

Capitis dolor ob plagam or- tus, quos medẽ di scopos lar- giatur.

tus in doloribus est: qui interdum quidem in ipsis solis percussis partibus fiunt: plurimùm autem ad uicinas etiã partes se extendunt. Etenim pericranium, & eius cutis exterior, propriam continuãq; substantiam habent, per totum caput extensam: ob idq; sanè contingit uniuersum caput dolore affici: præsertim si ad periostion membranam, quæ cranio est adhærens, plaga ipsa penetret: cui medebimur diuidentes pericranium membranam, subditumq; illi os radentes, utq; illic rursus concrescat caro, curantes. Quòd si ob cõmercium illud quod per suturas periostion habet cum duro cerebri inuolucro, etiam intra caluariam distribuatur phlegmone, non absq; periculo talis dolor contingit. Contingit autem non rarò, ubi quis ex sublimi cecidit, ut aliquid circa cerebrũ, aut membranas eius, rumpatur: quod ubi cõtigit, adhuc amplius inualescit ipse capitis dolor: affectioq; tota ægrè curabilis redditur, & periculũ maius, magisq; præceps imminet. Optimum itaq; fuerit in his, nisi ætas prohibeat, uitalis ue facultas appareat debilis, curationem à uenæ sectione auspicari: & conuenientibus capitis irrigationibus subinde uti, oleo dulci imbuentes lanam, capitiq; illam circumponentes. Quòd si aut per ætatem, aut uires, non liceat sanguinem ipsum detrahere, deiiciẽda aluus per clysmum est, tum ut eius excrementa uacuentur, tũ multo magis ut reuellantur humores ij, qui consueuerunt ferri ad affectas ꝑticulas. Postea uerò auxilijs utemur ad inflammationes congruentibus. Si igitur membrana cerebri uulnerata fuerit, egregiè ipsam cõglutinat (ut ait Archigenes) calaminthæ succus infusus, & farina milij arida inspersa: deinde butyrum & rosaceum, ac adeps suillus insulsus, uetusq;, omnia in unum commixta, tepefactaq;, & infusa. Hoc modo affectos, à uino & cibis crassioribus abstinere opor

Dolor capitis ex ictu ol ortus, cur sæpe extendat per uniuersum caput.

Capitis dolor ex plaga, quando existat periculosus.

Meningem cerebri uulneratam conglutinantia.

tet, maximè si correpti sint febri. Etenim affectio ipsa nobis auxilia indicat: quantitatem autem singulorum, particularemq; materierum differentiam, tum affecta particula, tum ægri temperamentum commonstrat: necnon uitalis facultas: deinde ætas: ambientisq; nos aeris temperies, iuxta regiones, anniq; tempora, & prædominantem anni constitutionem euarians. Porrò ad phreniticos, quandoquidem omnia quæ extra caluariam circa cutem atque ipsum pericranium consistunt, immunia ab affectu sunt, rectè, mea quidem sententia, alijs pharmacis acetum miscuerūt ueteres. Siquidem ad affectiones in profundo delitescentes, pharmaca diuersa ab iis, quæ affectibus in superficie hærentibus congruunt, debent administrari. Exoluitur nanq; omnium ipsorum uis in transitu per profundum: & ob id ad propria affectioni auxilia, aliquando contrariæ, & nocentis facultatis pharmaca temperamus. Quippe acetum ex se, quum nec mitigandi, nec laxādi uim habeat, præter rationem miscetur auxilijs ijs, quæ ad dolentem inflammationem administrātur. Quia uerò per sinciput pharmacum penetrare uolumus, ob id sanè aliquod eorum, quæ in profundum deducunt, miscemus: interdum quidem frigida facultate, sed tenuium partium, præditum: cuiusmodi acetum existit: interdum uerò calida, quale est euphorbium. Quocirca, dum crassæ membranæ cerebri nudę instillamus rosaceum (quod fieri solet, ubi osiculum aliquod est exemptum) solum ipsum leniter tepefactum infundimus. Quum uerò citra denudationem, integra existente caluaria, rosaceum cupimus ut per sinciput ad membranam cerebri penetret, acetum illi, ut ipsum perducat eò, temperamus: cuius uehemens facultas, tum per uiarum transitum, tum per rosacei miscellam, exoluitur. Iam uerò, inflammationes quę in ca-

Affectiones sitæ in profundo diuersa pharmaca ab iis, quæ hærent in superficie, desyderant.

Acetū cur misceat rosaceo ad phrenitidē.

Fracto cranio, commode instillari rosaceū tepens in crassam meningē. Acetum quando sit rosaceo miscendum ad affectiones capitis.

Acetum rosaceo mistũ, quibus prosit, & quib⁹ obsit inflãmationibus.

pitis cute, aut etiam in pericranio consistunt, si quidem citra uehementem dolorem accidant, per modici aceti ad rosaceum mistionem iuuari possunt: lędentur autem, si & magnæ fuerint, & dolorem uehemẽtem induxerint. Adhæc, rosaceum cum aceto, incipientibus: in uigore uerò consistentibus, rosaceum solum administramus: quemadmodum etiam in induratis, absynthium ei atq; pulegiũ miscemus: nam quæ absq; duritie iam decrescunt inflammationes, pharmaca laxãtia desyderãt. Porrò ad dolores capitis, in quibus exiccare est animus, commodissimum cataplasma ex lolij farina & adipe anserino conficitur. Sciendum autem est, myrrhæ odorem plurimis etiam sanis dolorem capitis conciliare: unde eos ipsos qui iam caput dolent, non parum offendet. Opio autem eo tantùm tempore uti cogimur, dum præ doloris uehementia æger de uita periclitatur. Extinguit siquidem sensus, maximeq; solidas partes offendit, adeò ut postea correctione sit opus. Quum autẽ difficile sit, ut qui homo est, non in multis hallucinetur, quædam uidelicet penitus ignorando: quædam malè iudicando: quædam negligentius scriptis tradendo: mirum cuiquam esse non debet, si aliquãdo deliquisse comperiatur Archigenes, in ijs quę de curatione capitis doloris conscripserit.

Myrrhæ odorem conciliare dolorem capitis.

Opio quando ad capitis dolorẽ uti debeamus.

Hominem in multis hallucinari.

De capitis dolore à uentriculo exorti.

Capitis doloris ob uentriculi cõsorti, oborti, & indicia, & curatio.

NOnnulli autẽ uel si modicus humor in eorum uentriculo colligatͬ, & præsertim circa os eius, statim caput dolent: atq; ob id, si diutius à cibo abstineant, offenduntur. Augetur quippe esurictibus eiusmodi humorum malicia. Quum igitur huiusmodi affectus capiti proprii non sint, sed ab humorum noxijs uaporibus à uentriculo uolitantibus exoriãtur, quemadmodum etiam ob id genus succos, alijs suffusorum symptomata eueniunt: capiti adhibenda re-

media non sunt: sed quàm celerrimè qui in uentre contristant succi, uacuandi. Vacuantur autem in ijs qui ad uomitum sunt procliues, facilè ab aquæ potu: ægrè uerò uomentibus, difficilius. His igitur conabimur quàm primum cibum boni succi, ac uentriculo commodum exhibere, si res ita ferat, à balneo: si nō, ante balneum tantum cibi offeremus, ut non lædantur inde postea lauantes. A cœna autem modicum absinthij in potu dabimus: postridie uerò, in posterumq́; , similem uictus rationem illis instituemus, donec exactissimè concoquant. Quo tempore iam licebit illis modicum panis præbere circa tertiam aut quartam horam, aut citius, aut tardius: sic tamen, ut satis amplum spatium ad consuetam balnei horam intersit. Quòd si qui panem absq; obsonio edere nequeant, his oliuas, aut palmulas, aut uuas, aut tale quippiam addemus, iuxta naturæ cuiusq; proprietatem. Cæterùm ad prauorum in uentre colligendam succorum copiam, plurimum conducit tum imbecillitas concoctricis potentiæ: tū oris uentriculi infirmitas: quemadmodum etiam ad capitis hinc dolores gignēdos, tum facilitas sensus, tum caput ad eiusmodi humorum uapores suscipiendos promptum: sicuti etiam & in nōnullis oculi. Qui igitur propter acres humores caput dolent, mordacem dolorem, non tēsiuum, percipiunt: at fames in tensionibus commoda est: contraria autem iis, qui mordaces humores collegerunt in ore uentriculi. Quum itaq; hic mordax humor fuerit amarus, pallida & flaua bilis uocatur: quæ ob leuitatem insitam sursum fertur, ad os uentriculi: quum uerò pituitosus, aut acidus, aut salsus fuerit, magis in totius uentris spatio continetur: ac fuerit sanè optimum, si in fundo uentris is cōtineatur. Omnium autem est pessima constitutio, dum uitiosi humores, uentris tunicis ineluibiliter sunt defixi, & imbibiti:

Vitiosis succis in uentriculo colligēdis, quæ conferant.

Famem aduersari iis q mordaces humores collegerūt in ore uentriculi.

Hieræ picræ, optimi medicaminis ad expurgandos humores tunicis uentriculi infixos, descriptio.

Croci odorem ferire caput.

quibus educendis optimum remedium est hiera picea, cuius talis sit compositio. Aloes, drach. C. cinnamomi, spicæ nardi, xylobalsami, Chiæ mastiches, asari, & croci, sing. drach. vj. Præstantius autem est pharmacum, ubi minus de aloe additur: minusq; etiam ex croco: quandoquidem nõnulli ex usu ipsius oblæduntur capite; id quod sæpe ex solo eius odore perpetimur, Quare optima erit ea compositio, quę aloes drach. xc. croci quinas receperit: qua sanè ipse utor. Præstat etiam pro asaro carpesiũ conijcere. Propinatur ad summum ex pharmaco drachma una cum aquæ calidæ cyathis tribus: minimum

Hiera picra q. bus congruat affectibus.

uerò, dimidium eius præbetur. Confert autem hoc pharmacum, ijs qui suffusorum afficiuntur symptomatis, & mulieribus quæ non pro dignitate purgantur. Quemadmodum autem in uentris & intestinorum regionibus ob caloris quidem inopiam, interdum ex cibo ac potu uapor flatulentus producitur; propter imbecillitatem uerò facultatis comprehensiuæ, adeò inflantur atq; replentur ea organa, ut ipsius quidem repletionis ratione tendantur: ob tẽsionem autem impensè doleant: sic etiam in partibus quę ad

Dolor unde exoriatur.

Cõtinuitatem quæ soluant.

caput pertinent, possunt hæc eadem contingere. Etenim ob dissolutionem continuitatis partium dissimilarium, dolor oritur. Dissoluunt autem ipsam, erodentia, dissecantia, distendentia, uehementer calfacientia, atq; refrigerantia. Si igitur erosionis, aut punctionis sensum percipiãt ægri, acredo uel humorum, uel flatus, causa putãda est. Si uerò citra morsum tendantur, tensio ipsa uel ab spiritu flatulento, uel ab humoris colluuie, oboritur: quo in genere phlegmone

Phlegmone fit a sanguine.

Erysipelas oritur a flaua bile.

erysipelasq; consistit: phlegmone quidem, ubi plurimum sanguinis affectam particulam occupat: erysipelas uerò, ubi biliosus fuerit is humor. Quòd si ab utrisq; redundantibus aliqua pars repleatur, aut in-

flammatio erysipelatosa, aut erysipelas inflammatum talis affectio erit. Maximè itaq; artis curãdi coniectura in affectionum cognitione consistit: quæ ubi inuentæ fuerint, curationem non coniecturaliter, sed scientificè indicant: cum hoc quòd etiam cognoscere datur, q; ægrè aliquæ affectiones medelis cedant: in quibus ut utamur semp remedijs ab indicatione pro fectis, rationi est consonũ: tametsi nihil iuuare in principio uideantur. Aliquando enim adeò uehementer in angustijs meatuũ flatus uaporosus, atq; eo adhuc magis uiscidus crassus'ue humor, impingitur, ut multo tempore ad curationem sit opus. Ac sanè quæ sic infarta sunt, attenuare oportet, dilatareq; meatus, per quos excernantur, habita simul prouidentia, ne quid aliud amplius influat: utq; ps affecta corroboretur, ne ipsa etiam flatulentum gignat spiritum. Qui igitur primi ad eiusmodi affectiones pharmaca composuerunt, meritò habuerunt opus materia uaria: si quidem influentem substantiam, siue humor, siue uapor ea sit, repellere necessarium existit: impactam uerò concoquere, & attenuare, eandemq; ipsam discutere: ac nihilo minus, immo longè magis, affectæ parti robur inducere, ne uidelicet quod influit, suscipiat: utq; attenuatum excernat, impactumq; concoquat, atq; subtilius reddat. Ergo in proposita dispositione, si dolorificus calor unà cum spiritu flatulento præpolleat, in principio quidẽ repulsoria curatione est utendum, quæ ex facultate refrigerante constat. Quod ubi factum moderatè est, ex mitigatoriis & concoctoriis quippiam ad repulsoria miscere oportet: dein discussoria addẽda ita, ut paulatim repulsoria detrahamus, donec pharmacum ipsum plurimũ quidem digerens attenuatoriumq; reddatur: minus autem concoctorium & mitigatorium: minimum uerò repulsorium. Portulaca igitur refrigerantis & aquosæ substantiæ

Tumores cõpositi.

Coniectura artis medicæ, in affectuum cognitione consistit.

Præsidia optima, cur sæpe in principiis nihil iuuare uideantur.

Impacta est concoquenda, attenuanda, discutiendaq;.

est:minus ea polygonum:in solano tantum crassæ & terreæ est admistum,quantum astrictionis. Acetum repulsoriam simul & attenuatoriam, immo & discussoriam facultatem sortitur:utpote quod secundũ temperiem,frigiditate quadam tenuium partium præpolleat,nõ secus q̃ exquisitè serenus Boreas. Rosaceum porrò,repulsoriæ,concoctricis,mitigatricis,ac deniq; discussoriæ facultatis est pticeps. Vt ergo sermonem iam habitum repetam, neq; in biliosis causis iniungenda est inedia; neq; utendum uenæ sectione, si puer aut senex sit æger,aut uirium imbecillitas adsit. Licebit autem uti ualidis clysmis,q̃ maximè hi possint reuellere à capite, uacuareq; non modò quæ circa uentrem & mesenterium consistunt,sed etiam quę in simis hepatis hærent. Commendat autem Archigenes irrigationes ex ruta,oleo,& aceto intrita,ad dolores capitis:sicuti & succum baccarum lauri cũ aceto,& ruta. Sciendum uerò est aridam rutam esse multo acriorem,& calidiorem uiridi. Qui caput ob humorem biliosum dolent, iis signa similia sunt eis quæ ab ardore proficiscuntur. Accedit his maior morsus,& faciei pallor,& nonnunquam oris amaritudo.

Aceti facultas.

Boreæ frigiditatem esse tenuiũ partium.

Rosacei facultas.

Inedia nõ esse utẽdum in causis biliosis.

Vena in quibus non sit secanda.

Clysmos fortes ualide reuellere a capite.

Capitis dolentis remedia.

Capitis doloris a bile orti, indicia,& curatio.

Aetati autem uigoris, & temperaturis calidioribus,& uitæ solicitæ, & iis qui flauam bilem accumulant,hæc affectio præcipuè cõtingere solet. Itaq; balnea temperata, & unctiones, & potus dilutus, eis exhibẽda sunt,omnisq; uictus ratio tum * humidior, tum boni succi,constituenda. Euacuandus item biliosus humor per absynthij cremorẽ est,aut per aloẽ, & per ipsam picram antidotum,per se datã, aut modico scamonij adiecto:uel per catapotia ex aloe confecta. Illinenda frons pastillo croceo, aut appellato Trigono,aut aliquo alio his simili. Si cum uniuerso corpore caput consortij lege afficiatur, prospiciendum illi est. Igitur si plenitudo humorum,ac maximè

Bilis q̃bus medicamẽtis purganda.

ximè circa uenas constiterit, tundemus uenam. Si uerò magis qualitas inualuerit, utemur purgāti pharmaco. Si caput uni tantùm parti condoleat, ut hepati, uentri, aut ipsius ori, illis in primis opitulabimur: nēpe calida in ipsis præpollente intemperie, panem ex diluto uino exhibentes, sorbitionesq́; ex alica: ac foris etiam utentes irrigationibus, quæ tum refrigerent, tum firmitudinem addant. At si ob uiscidos & crassos in uentriculo contentos humores caput quis doleat, etiam hos exturbabimus, acetum mulsum in potu præbēdo. Ex hyssopo etiā origanoq́;, potionibus, & quæ his adhuc ualentiores sunt, magisq́; incidēdi ui præditæ, utemur: necnon à radiculis uomitu, irrigationibusq́; & cataplasmatis calidioribus.

In doloribus autem capitis qui ab initio inuaserūt cū febribus, uena secanda est, post primam aut secūdam remissionem, nisi quid impediat: & præsertim in corporibus bonæ habitudinis, & multo sanguine redundantibus. Quòd si serius post septimā diem dolor ipse prehenderit, aluo prius abundè per clysterem soluta, cucurbitulæ ad occiput, aut ceruicem, sunt affigendæ: caputq́; irrigationibus ex oleo fouēdum: rosaceo quidem, & cum modico aceto, in calidioribus, & tempore æstiuo: chamæmelino uerò, in frigidioribus habitudinibus, ac hyeme: quinta parte aceti illi adiecta. Illinenda frons in frigidioribus quidem, est ex cyphi: ex crocomagmate aūt, in calidioribus. Porrò uitādę sunt in oībus capitis affectionibus ea quæ subdūtur: nēpe uiticis semē, absynthij succus, lac in potu, glādes quercinæ in cibo, oliuæ nigræ, arbuti fructus, eruum, quod etiam exoluit articulos: amplius autem offendunt myrrha, thus, hederæ cacumina. Mentem etiam perturbāt lentisci fructus, crocus, paucedanū, cyclaminus sicca cum uino epota. Styrax modicus quidem potatus, tristitiam uultus discutit: multus uerò, somnos turbu-

Capitis dolorum cum febri ab initio affligētiū, curatio.

Cucurbitulæ quando affigēdæ occipiti.

Capitis in omni dolore quæ sint uitanda.

Crocus perturbat mentem.

Styracis facultas.

lentos conciliat.

De Cephalæa.

Cephalææ. descriptio,

CEphalæa inueteratus & ægrè cedens capitis dolor uocat̃,qui ex leui occasione maximas exacerbationes habet:adeò ut neq; strepitum, neq; uoces uehementiores,neq; lumen splendens,neq; uini potum, neq; odoramenta caput replentia, ægri perferre possint:neq; item motum:sed in quiete & tenebris decũbere ob doloris magnitudinem uelint.Etenim tanquã à malleo percuti sibi uidentur.Sunt qui ueluti contundi ac distendi sibi ea quæ circa caput sunt,sentiunt:nõ paucis uerò usq; ad oculorum radices ipse dolor progreditur. Habet autem hæc affectio aliquãdo quidem continuos dolores:aliquando uerò exacerbationes,& interualla. Manifestũ igitur est,hanc affectionem consimilem aptitudinem capitis,ut oblædatur facilè,habere,quemadmodum in cephalalgia. Verùm ad maiorẽ imbecillitatem deueniunt in hac affectæ particulæ capitis. Ac sanè quidam ex sic affectis,cerebri inuolucra dolitant:quidam pericranium dũtaxat. Dolores igitur cum grauitate,multitudinem humorum significant:cũ mordacitate uerò,aut humorũ,aut uaporum acredinẽ: ut cum pulsu,obortam inflãmationem: at cũ tensione, si quidem citra grauitatem & pulsum accidat,spiritus tenuis ac flatulenti multitudinem indicant: cum pulsu uerò,membranosi corporis inflammationem: at si cũ grauitate distentio accidat,humorũ multitudinem intra membranas contẽtam arguit. Rursus,dolores quidem in superficie hęrentes, pericranei affectionẽ significant:qui uerò in profundo sunt,cerebri inuolucrorũ. Quibuscunq; autẽ affectio intra caluariam est,ijs usq; ad oculorum radices dolor extendit̃,propterea q̃ oculorum tunicæ ex cerebri inuolucris suam ducunt originem. Si uerò putrefactus humor calidior fiat,cũ febri capitis dolor inuadit. Febricitant autẽ omnino, & qui

Cephalæa magis deiicit facultatẽ,q̃ cephalalgia.

Cephalęę varia symptomata a diuersis causis producta,

Dolor capitis intra caluariã situs.cur extendatur ad oculorum vsq; radices.

dolent propter inflammationem. Si igitur totius corporis plenitudo sit in causa doloris, sanabis ipsum, corpore uniuerso uacuato. Si uerò imbecillum existẽs caput, sublatos ad se humores ac uapores susceptet, materiã reuellere oportet in totum corpus, atq; ita mederi particulæ. Reuellemus itaq; & clysmis, & uinculis extremorum, & pluribus ĩfernarum partium frictionibus, interdũ etiam sanguinis ex cubito detractione. Quòd si amplius redundare sanguis uideatur, etiam reserata in naribus uena, & sanguine, quantum par sit, vacuato. Dein hieram dabimus exacutã: posteáq; apophlegmatismis elicientibus pituitam, & medcamentis quæ naribus inseruntur, utemur, qualia sunt quæ ex elaterio, & cyclamino cum lacte & porro apparantur. Caput autem curabis, quando quidẽ reuulsorijs uti oportet, per repulsorias irrigationes. Cæterùm post totius corporis euacuationem, uteris caput uacuãtibus: dein ijs quæ firmitudinem addant. Repellit igitur immaturum oleum, rosaceumq́; per se, & cum aceto, & ex papaueris capitulis, & oleæ teneris germinibus, & hederæ cacuminibus, & menta uiridi præparatum. Applicentur autem remedia tepida quidem, ubi frigdior & crudior multitudo humorũ extiterit: frigida uerò, ubi calidior, biliosiorq́;. Digerit autem oleum dulcis simũ calidum, & magis inueteratum, itemq́; sicyonium. Si uerò cras sior sit copia humorum, spondylium, aut serpyllum, aut pulegij comam, aut calaminthen, aut mentham, oleo incoquens, multitudinem euacuabis. Eadẽ hęc parti etiam firmitudinem addunt, quapropter usq; ad perfectam curationem ipsis utendum est. Omnium porrò longè maximè discutit perfectè corroborat uerbenaca recta, oleo incocta. Conijcienda etiam ad eam crocodiliadis præsertim iuxta aquas nascentis, radix. Maximè etiam conferunt sub hydrijs aselli nascentes, si oleo incoquantur. Aduerte autem, capitum papaue-

Reuellẽdi a capite modi diuersi.

Venam reseratam in naribus conferre ad dolorem capitis.

Errhina.

Caput esse uacuandũ post totius corporis vacuationem.

Repellentia.

Digerentia.

Verbenacæ rectæ facultas.

Aselli.

ris usum, tempestiuum esse incipiente affectione: nocere autem, si ijs in dolore inueterato utantur. Iuuant uerò non instrenuè fomenta tũ ex semine lini & rosaceo; tum etiam confecta ex milio: nam quæ ex sale fiunt, ob grauitatem, capiti negotium facescunt. Archigenes inter cataplasmata uaria, uiticis semen, perseę uiridis folia, & myrrhã æquis portiõibus mista, exceptaq; Ægyptio unguento, fronti admouere præcipit. Cæterùm in sola Alexandria ipse Perseam arborem uidi: cuius fructum in Persis quidem letalem esse: in Ægypto autem innocuum, sunt qui contendant. Porrò sanguinis à locis affectis detractiones conuenire in affectibus inueteratis, non Archigenes modò, sed omnes ferè Medici confitentur. Verùm cucurbitæ occipiti affixę, ex reuulsorijs auxilijs sunt, quũ humores ad oculos, aut ad anteriorem capitis partem ferri consuetos, auertere properamus. Iubet autẽ Archigenes ut sternutatorijs quatiamus caput, fasciolaq; circũposita collo, spiritu cohibitionem moliamur. Iam uerò, ad affectiones frigidas inueteratas, eędem medicamenta ex thapsia & sinapi soleo adhibere: minimè aũt ad calidas. At chamæmeli (quã anthemidẽ uocãt) florem quidẽ, olfactu auxiliari dolenti capiti, ait Archigenes: folia autem nocere. Sternutatorium ab Asclepiade scriptum. Veratri albi, rad. cucumeris syluestris, struthij, sing. partes. ij castorij, acori, nitri rubei, euphorbij, cumini Aethiopici, sing. partem. j. trita insufflato. Medicamen ab eodem traditum, quod mansum caput purgat. Piperis albi, origani, staphidis syluestris, cassiæ, sing drach. ij. excipiantur passularum exacinatarum, aut caricarum carne, & mãdenda exhibeantur. Cæterùm non statim à principio efficacissima adhibere conuenit, sed à debilioribus auspicari. Porrò fortia pharmaca, quibus ad mouẽda sternutamenta utimur, mitigatoriorum admistione lènita, moderata fiũt. Ob id quædam ipsorum muliebri lacte

Papaueris capitibus quãdo sit nobis vtendum.

Sal est ad capitis fomẽta inceptum.

Perseæ fructũ in Persis letalẽ eẽ: in Ægypto autẽ innocuũ.

Cucurbitulis i affectibus capitis quãdo vtẽdum.

Cohibitio spiritus.

Sternutatoriũ ab Asclepiade scriptum.

Apophlegmatismus Asclepiadis.

recēti & aqua diluo: post hoc, oleo dulci: dein betæ suc co: & anagallidis quæ florem cœruleum habet, itidem succo: atq; ita sensim in usu eorum progredior, donec postremum etiam per opobalsamū talia dissoluo. Ego autem melanthium soleo infundere naribus: aliquando quidem aceto acri præmaceratum: aliquando oleo ueteri intritum. Interim uerò dum æger errhinis utitur, habeat os aqua plenum.

Errhina quib^9 leniri debeant liquoribus.

Os aqua replē dum esse, dum quis errhinis utitur.

De Hemicrania.

HEmicrania uerò affectio dolorifica est, dimidiam tantùm capitis partem infestans: interdum quidē dextram: interdum autem sinistram: quæ futura extensa secundum illius longitudinem, terminatur. Vt plurimum autem per circuitus exacerbatur, influxu uaporum, aut humorum, causam dolori suggerente. Quidā igitur ipsorum circa temporum musculos uehementer dolitant: quidā dolorem longè ulterius progredietem habent. Sunt qui adeò uehementer crucietur, ut ne manus quidem contactum facilè ferant: in quibus palā est, pericranium affectum esse, neq; eius cutem omnino immunem ab affectione existere. Rationi igitur cōsentaneum est, uaporum, aut humorum, aut utrorūq; influxum, aut à cerebro & illius inuolucris, aut ab uniuerso corpore illuc trāsmitti. Quapropter ubi quis hemicraniam curare aggreditur, prius quali purgatione, aut uenæ sectione æger indigeat, consyderet: atq; ita deinde ad capitis auxilia progrediendo, tum per digitos suæ manus, tum per linteū, dimidiam frontis partem, & eam maximè quæ circa temporis musculū est, confricando excalfaciat: id quod ante exacerbationis tempus faciundum est. Post exacerbationē uerò, pharmacis hemicranicis dictis utendum: si quidem multa caliditas in doloribus percipiatur, ijs quæ refrigerans quippiam habēt: citra uerò hanc, eis quæ * sufficiēter excalfaciūt. Vtrisq; tamen aliquid ex ijs quæ robur &

Hemicraniæ descriptio.

Hemicraniæ causæ.

Hemicraniæ curatio.

firmitudinem addũt, misceatur, quod astringentem ui delicet facultatem sortiatur. Porrò ex meis præceptoribus quidam ad hemicranias inueteratas utebatur piperis albi, & crocomagmatis singulorũ drachmis duabus; mistis cũ euphorbij drachma dimidia. Quum autem cito facultas euphorbij exoluatur, in huiuscemodi sanè medicamentis non est utendum ueteri. Est autem candidius, quod recens est: nam quod inueteratũ existit, flauiorem aut pallidiorem sibi colorem contrahit. Similiter etiam & columbarum turricolarum, sibiq; uictum quærentiũ, stercoris, & atramẽti scriptorij, licebit addere utriusq; dimidiam drachmam: ex ipsisq; omnibus aceto acerrimo dilutis, conficere medicamẽ hemicraniæ sanandæ idoneum. Ad hanc autem rem, Pergamenum nostrũ atramentũ multo est præstãtius.

Hemicraniis inueteratis remedium.

Euphorbiũ recens quidẽ, esse candidius: pallidius autẽ inueteratum.

Pergamus patria Galeni.

Aliud pharmacum ad hemicraniam, & omnem inueteratam capitis affectionem summè utile. Croci drach. xv. chalcãthi, drach. x. aluminis scissilis, drach. xiij. myrrhæ, opij, omphacij, sing. drach. iij. gũmi, drac. xv. omnibus tritis vinum Phalernum adijce, et rursus tanq; collyriũ tere, deindeq; in pastillos redige. Postea uerò ex posca dilutis utere. Sæpe simpliciter euphorbij illitione misti cum oleo & cera, sum usus. Sufficit autem ad libram olei cuiuspiam tenuis, ceræ quadrantẽ inijcere, & euphorbij vnciam vnam: quo quidem medicamine vtendum in ea tantùm hemicrania est, quæ à frigidis causis oritur. Iuuat etiam hos si oleum tepidum instilletur in aurem: euphorbij vncia, cum libra olei prius temperata.

Hemicraniæ frigidæ quæ opitulentur.

GALENI PERGAMENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM SECVNdum Loca Liber Tertius.

De affectibus aurium.

AVRIVM dolores nonnulli quidē fiunt ex frigiditate: nonnulli ob inflāmationem, uel cutis meatū auris ambiētis, uel etiam nerui auditorij. Qua uerò ratione inflammatio ipsa partes inflammatas distendens, dolorē excitat, eadem flatulentus spiritus, transitum non habens, dolore cruciat. Consimilis etiam fit dolor à serosis humoribus * in toto corpore genitis, ei qui ex mordaciū humorum forinsecus aduenientium illapsu contingit. Dolores auriū quæ causæ excitare possint.

Dolores igitur à sola ortos frigiditate, calfacientia q̃ celerrimè curant. In quem usum solent nonnulli rustici exenteratas cæpas oleo replere, & in feruenti cinere modicè calfacere, atq; ita auribus ipsum infundere. Alij non cæpas modò, sed allium etiam oleo frigentes postea ipsum instillant auribus. Ego uerò euphorbio omnino modico, ad multū uetus oleum admisto utor, ueluti etiam pipere exquisitissimè trito. Prodest etiam amaracinū oleum ipsis infundi, & optimam nardum. Quòd si aliquod oleum tenuium partium, in quo rutā præcoxeris, auri infundas, magnopere iuueris. Magnificè autem eos mitigat oui candidum, quo etiam ad lippitudines utimur: itemq; lac muliebre. Plurimum iuuātur item, ex adipe anserino, uulpinoq;: infundi tamen omnia debent mediocriter calida. Doloris auriū a frigidi ate orti remedia.

At si inflammatio adsit, nardinum unguentū, cum pharmaco appellato Basilico cōmodissimè infunditur. Porrò medicamen Basilicon, alio nomine dicit̃ tetrapharmacum. Est etiam & Cōmagenum perutile, & ex adi- Aurium inflāmatarum curatio. Basilicon pharmacum. Tetrapharcū.

pibus pharmacum. Cogente uerò dolore, necessum est etiam iis quæ sensum stupefaciant, uti. Miscetur autem opium muliebri lacti, & oui candido, quæ ipsa per se, sæpe aurium inflammationibus contulerunt. Miscetur etiam & castorio opium: uerùm multo ante usum tempore, ꝑparatum id esse oportet: & miscetur quidem, in uehementissimis doloribus, pari: in minoribus autem duplo. Liquor quo hæc diluětur, fit sapa ex musto: multo nanq; magis hæc, quàm dulcia uina, dolorem sedat. Verùm ego nullum pharmacum dolore uexatis infundo, neq; etiam per lanam instillo, nimirum experiẽtia edoctus, quod præstet neq; omnino contingere doloris tempore auditorium meatum. At remisso dolore, per auriculare specillum, obuolutum lana mollissima, partem dolentem foueo: pharmacumq́; iniicio modicè tepefactum in aurisusorio specillo: postea uerò forinsecus tũ orificio auditorij meatus, tum uniuersę auri, mollem lanam impono. Iam quæ ex fomentis crassa & spissa fuerint, cuiusmodi sunt spicata & foliata unguenta, diluẽda sunt ungento nardino: uel (si æstas sit, & caloris sensus ægrũ in aure inflãmata infestet) rosaceo, uel amygdalino. Conficitur bonũ rosaceũ ex oleo immaturo, salisq́; experte, in quo plurimæ rosæ sint maceratæ.

Opiũ q'ibus mi'ceri debeat ad inflãmatas aures.

Sapa ex musto dolorẽ sedat.

Dolore affligẽte, præstat omnino nõ tangere auditorium meatum.

Rosacei optimi compositio

Si uerò flatulẽtum spiritum, aut humorem crassum & uiscidum, qui transitum non habeat, inclusum esse conieceris, etiam ex pharmacis liberantibus ab obstructione, quippiam admisce. Porrò frigiditate antegressa, spiritus flatulẽtus colligitur: grauitate uerò capitis, cibisq́; pituitosis & mali succi, frigidi & crassi humores: quibus si accedat frigiditas, dolores cõtingunt. In his igitur spuma nitri, & nitrum ipsum molle, eiusmodiq́; aphrolitrum, & oleum amygdalinum, rationabiliter in pharmaca auricularia miscentur. Ex hoc genere est utrunq; ueratrum, & struthium, & amygdalæ amaræ, & ex tribus aristolochijs, quæcunq; fuerint ad

Doloris auriũ a flatulẽto spiritu, aut a crassis humoribus excitati, curatio.

Aristolochia triplex.

manum, & iris Illyrica. Inijcies aũt & cinnamomum si habueris, aut, si id non habeatur, casiam, tum eam quæ Zigir, tum quæ Motos uocatur: ac præterea Carpesium. Aurium etiã meatus ab obstructione liberãt, quæ lapides in renibus atterunt: atq; omnia breuiter, quæ tenuium partium substantiam absq; mordacitate sortiuntur. Ex quorum numero est etiam cucumeris syluestris radix, itemq; bryoniæ, & ari, & dracunculi, & cẽtaureæ, & polii, & omnino amarorum omnium. Rursus, moderatę aurium inflammationes, & nõ pulsatiles, rosaceo & aceto simul temperatis, tepefactisq;, atq; infusis curantur. Glaucium etiam ex aceto in cote medica tritum, doloribus à modica inflammatione ortis opitulatur. Pręstat autem pastillum ex glaucio, multæ sanè utilitatis pharmacum, prius præparatum habere: qui fit ex glaucio probè cum áqua pluuiali trito, deinq; in pastillũ coacto, exiccatoq;. Licebit uerò decimam quintam gummi ad glaucium portionem addere, ut melius compingi in pastillum possit. Quin & collyria ex glaucio eodem modo cum aceto trita, eis prosunt, auribus instillata: atq; his nihil minus collyria ex croco. Vlcera aurium recentia, tum glaucium solum cum aceto tritum curat: tum collyria ex eo omnia, & collyria ex croco & ex rosis cõfecta: quemadmodum etiam quod Nili dicitur. Curat item ea Damocratis collyriũ ex myrrha. Quæ uerò pure manant citra dolorem, atq; id moderatè patiuntur, iisdem medicamentis curantur. At quæ fortiter affliguntur, per eiusmodi qualis est pastillus Andronis, & qui ad Musam refert, sapa, modicoq; aceto dilutus. Quòd si hæc ab ipso morbo uincãtur, scoria ferri ad plurimos dies in sole ex acerrimo aceto contrita, læuigataq;, est intrepidè utendum. Huiuscemodi etiã ulcera pastillo meo, ex charta combusta ipse aliquando curaui. Porrò per papaueris succum mitigantur aurium dolores: haud

Casia duplex.

Aurium meatus obstructos quæ referent.

Aurium moderatæ inflammationes rosaceo & aceto simul temperatis curantur.

Pastilli ex glaucio, ad inflammatas aures.

Aurium ulceratarũ remedia.

Aurium purulentarum curatio.

Pastillus ex charta combusta.

Papaueris succus aurium dolores mitigat: affectionem autem non sanat, nisi ex accidenti quodam.

item affectiones iuuantur: nisi fortè ex accidenti quis eas iuuari dixerit, quòd nimirum sedato dolore, atque inde somno sequuto, natura ipsa affectus dolorem gignentes concoquat. Per aurium autem inflammationes, gallinaceus atque anserinus adeps, si quidem euacuatum corpus inuenerint, & humorem, qui inflammationem excitat, non amplius influentem, dolorem leniunt, affectioniq; auxiliantur. Si uerò humore adhuc fluẽte adhibeantur, affectioni quidem nihil opitulantur: leniũt tamẽ doloris symptoma: ut si ob humorum acredinem aliquis morsus contingat. At pharmaca ex papaueris succo, omnia sensum stupefaciunt: & ob id sanè tunc solùm illis cogimur uti, ubi nullum aliud mitigatiuum doloris contulit. Miscetur autem castorium papaueris succo, ut uehementem eius frigiditatem retundat: quo nomine etiã meconium ipsum, & quidem rectè, nonnulli torrent: quãquam satius mihi uidetur uti illo minimè torrefacto, inueterato tamen, & cum castorio permisto. Porrò galbanum susino unguento dilutum, melliq; & rosaceo commistum, discutit citra molestiam aurium inflãmationes, in quas nihil fluit iam amplius, doloribusq; à frigore opitulatur.

Stupefacientibus quãdo cogamur uti medicamentis.

Ad uehementes aurium dolores medicamen ab Andromacho scriptum. Castorij drach. ij. succi papau. drach. iiij. opopanacis drach. ij. spumæ lycij, drach. j. passo excipito, & tepefactis utitor. Aliud eiusdem ad purulẽtas aurium & ueteres affectiones. Fabæ Aegyptiæ internæ amaræ, aluminis scissi, piperis albi, spumæ nitri, croci, opij, malicorij, myrrhæ, thuris, nardi, sing. drach. ij. castorii, drach. j. aceti & mellis, quod sit satis, conficito. Aliud eiusdem, ad dolores flatulentos, & aurium sonitum congruens. Nitri, myrrhæ, sing. drach. j. rosacei cyathum. j. aceti tantũdem: simul tritis utitor. Aliud ad auriũ sonitus. Veratri albi drach. j. castorij obolum. j. spu

mæ nitri ſexquiobolum: tritis cum aceto optimo utere. Aliud ad purulentas aures. Alumen ſciſſum uſtum, & myrrham cum melle terito, & præelotæ auriculæ pharmacum lana exceptum imponito.

Auricularis compoſitio probata, ex Apollonij libris.

Myrrhæ, thuris, ſing. drach. ij. nucum amararum drach. j. ſpumæ nitri, drach. ij. aluminis ſciſsilis, malicorij, ſing. drach. j ſpicæ nardi drach. ij. aloes drach. iij. uini mulſi ueteris, cyathos. iij. Arida trita uino mulſo admiſceto, & cocta in ſtanneo uaſe reponito, ac tepido utitor. Ad carnem excreſcentē in auditorio meatu: quo uſus eſt Heraclides Tarētinus. Aeruginis raſę drach. viij. ſquamæ æris drach. iiij. mellis heminæ dimidium. Arida trita, ac melle excepta, donec rubefiant, coquito: & ablatis utitor. Aliud ad ſanguinis ex auribus eruptiones, Heraclidæ Tarentini. Marrubij ſuccum exprimito, & acetum dilutum infundito. Aut mali punici in aceto cocti ſuccū exprimito, infunditóq;. Aut polygoni ſuccum cum modico aceto. Ad uermes innatos auribus, ueratrū album cum melle imitte, aut aridū inſuffla: aut rubi ſuccū infunde.

Aurium ex creſcenti ulceri remedium.

Aurium ſanguinem effundentium, remedia.

Auriū uermes exterminātia.

De ſonitu aurium.

EX Sonitibus aurium, alij quidem, ſpiritus flatulenti ſunt ſoboles: alij uerò, ob exquiſitam ſenſus audiendi ſubtilitatem fiunt: quemadmodum etiam in oculis oriri ſolent ſuffuſorum imagines, ob uapores exhalantes ab ore uentriculi. Cæterùm neutrius affectiōis exacta cognitio haberi in principio poteſt. Porrò ſi in febribus ſonitus fiant, minimè interturbandi ſunt: ut plurimū nanq; ſtatim ſedantur. Si uerò ob flatulentum ſpiritum, cui non pateat exitus, ſonitum fieri ſuſpicatus quis fuerit, & ob hanc rem diſſecātibus, attenuatorijs, ac diſcuſſorijs admotis pharmacis, nihil contulerit: ſimulq́; apophlegmatiſmis uſus ſit, & uniuerſo proſpexerit capiti: huic meritò in hanc ſuſpicio-

Sonituū in auribus cauſæ.

Sonitus auriū per febres nō eſſe cōpeſcendos.

Sonituũ auris ob exquisitam sentiendi facilitatem ortorũ, curatio per stupefacientia.

nem inclinatus animus erit, uidelicet sensus audiendi exquisitam facilitatem, causam eius rumoris existere: præsertim si acuto audiendi sensu præditus esse æger appareat. In talibus igitur, ex sensum stupefacientibus quippiam soleo admiscere: cuiusmodi est mandragoræ, & papaueris succus.

Ad sonitum remedia ab Archigene prodita.

Sonitui auriũ remedia uaria ab Archigene prodita.

IN Sonitibus repentinis acetum cum rosaceo instilla. Aut cuminum, & oleum, crassitudine mellis. Aut radicis syluestris cucumeris succum. Si uerò protrahatur, omnibus amaris, acribus, attenuatorijs, & discussorijs, quibus utimur ad dolorẽ ex crassis humoribus ortum, utaris, singulis in aceto coctis, admistoq́; melle. Aut reclinato ęgro, & nitro trito in aurem insperso, acre acetum infunde tepidum, ac postquam feruere desierit, exterge lana, & nucum amararum succum infunde, lanaq́; obtura. Cæterùm quibus ob maximam ad audiendũ facilitatem, id genus sonitus fiũt, castorium & cicutæ semen cum aceto trita instilla.

Ad auditus grauitatem.

Auditus grauitatis curatio.

IN Surdastris, qui exiguas quidem uoces omnino non audiunt, magnas autem uix percipiunt, hoc ipsum symptoma ualde suspectum habere oportet. Paulatim nanq; temporis progressu augescens, perfectam surditatem inducit. Quapropter per hieram purgandi sunt, et per catapotia ex colocynthide: pituitaq; eis per apophlegmatismos detrahenda, & caput resiccandum est, eiq́; ut robur addatur, omni studio curandũ. Vtendum etiam attenuatoria uictus ratione. At in ipsam aurem pharmaca inijcienda sunt, quæ crassos uiscidosq́; humores cõminuant, & dissecent. Cuiusmodi existunt hæc, quæ Apollonius prodidit. Cæparum succo & resina oleo dilutis, utitor. Aut oleo nucum & resina mistis pariter utitor. Vel adipem anserinum, & fel bubulum, ac laurinum, ex æquo mista instillato. Porrò

surdastri contrariis præsidiis habent opus ijs qui aurium doloribus infestantur. Quippe in doloribus affectæ partes exquisitam quietem desyderāt: surdastri uerò, uehementem motum postulant: transmutationēq; in contrariam ei, quæ iam adest, dispositionem.

Fomenta ad aurium dolorem, ab Apollonio scripta.

Fomentis porrò utendum est per spongias aqua calida imbuta, sac sufficienter expressas: itemq; per cucurbitas affixas. Amplius uerò & per uaporem ex arundinibus perforatis allatum. Oportet autem alterā arundinis oram, auriculæ cauitati adaptari: alteram uerò, in ollam perforatum habentem operculū, & undiq; obturatum, incumbere. Sit autem in olla absynthium in aqua feruefactum, quo uapor inde sublatus perferatur ad auditorium meatum. Confert etenim hoc fomentum etiam auditui graui.

Aurium dolor fomenta.

Archigenis ad surditatem remedia.

CHalbanum cum aceto & melle feruefactum instilla. Aut collyrio ex nitro, ficu, & sinapi immisso, per triduum id non extrahimus. Postea uerò assiduis acutisq; uocibus, & uicissim grauibus inclamamus: & per tubam sonitu incusso, conamur malum depellere. Post hæc, & asphodeli radices oleo ueteri incoctas, commodè infundimus, caprinaq; assiduè eluimus urina.

Surditatis remedia ab Archigene scripta.

Eiusdem de corpusculis quæ auribus illabuntur.

QVòd si aqua illabatur aurē, auxiliatur acetum, & cum altero pede, qui respondet affectæ auri, exilire, aliqualiter se ipsum inclinādo: hoc enim modo facilè excernitur. Quin & exuctio simplex per os, aut etiam per stipulam, egregiè aquam extrahit. Si uerò calculus, aut fabæ, aut consimile quid in auditorium meatum illapsum fuerit, eluito: aut lana circa auricularium specillum obuoluta, & resina tincta, extrahito. Idem & per glutinosum aliquod pharmacū fieri po-

Aures illapsa corpa quo modo ab eis excutienda.

test. Quòd si neque sic sequatur, sternutatorio in nares iniecto, os ac nares obturato. Facta nanq; spiritus inclusi extensione, id quod est illapsum, efflabitur: idq; assiduè, donec excidat, facito. Nam si intus manserit, aure inflammata conuulsiones inducet. Optimè etiam confert ad eorum quæ illapsa sunt eiectionem, cõcussio. Si itaq; puer fuerit, pede comprehensum, & in caput sublatum, concutiens ipsum uibrabis. Si uerò perfectæ ætatis quispiam ita fuerit affectus, ipsum in tabulam secundum affectam aurem reclinatum, caput ad tabulam firmare iubeto: dein leuata tabulę iuxta caput parte, deferri sinito, idq; sæpius facito. Mouebitur enim sic quod incidit, & ad expeditiores meatus partes progredietur. Atq; ita angusta & concaua specilli parte immissa, scitè extrahito. Si uerò faba, aut consimile quippiam in aurem illapsum, in ea hæreat, madefactumq; & tumefactum, dolores inferat, impossibile quidem est integrum ipsum eximere. Quare per specilli concauum diuidere id industriè expedit, atq; ita particulatim extrahere: deinde sapam, aut uinum dulce calidum infundere, ac lenire meatum ex lancinatione oblæsum. At uerò si animal aliquod sit illapsum, scammonium aceto dilutum, aut absynthij, aut peucedani succum, nitrumq; ac sulfur, cum radiculæ succo instillato.

De parotidibus.

Parotidas esse glandularũ secundum aures inflãmationes.

Inflãmationum incipientiũ curatio.

PArotides è genere quidem inflammationum existunt. Fiunt autem, glandulis secundum aures affectis. Cæterùm prima parte curationis partium inflammatarum in eis minimè utimur. In illis siquidem plurimum curatione reprimente, repulsoriaq; uti conuenit: præcipuè quum nec malignum sit, nec multum quod influit: nec uniuersum corpus plethoricum. Sic nanq; spongia sola ex posca imposita, incipientes inflammationes repressit. Verùm in parotidibus con-

Parotidũ medicatio.

trariam curationem molimur: nempe pharmaca attra ctoria adhibẽtes: & si hæc nihil memorabile efficiãt, etiam cucurbitulas affigentes, aut somẽta assidua adhibentes, conantesq; ut infestans humor ad cutim ipsam trahatur: præsertim si affectio in capite hæreat. Similiter quum natura per acutas febres, redundantes humores ex uasis ad regionem inter cutem et subiecta corpora pellit, quandoquidem illis etiam glandulæ imbuuntur, multo satius uidetur tunc opitulari naturę, febres per * abscessus curanti. Verũ si uehementi impetu influant humores, nihil nos curiosius agẽtes, omnia permittemus naturæ. Nam siue cucurbitam, siue aliud pharmacum humores ex alto eliciens, admouerimus, uehemens dolor hominem apprehendit, unde & uigiliæ, & febres oriuntur, atq; exoluuntur uires. Mitigare itaq; tunc, & non influxum prouehere, oportet, per cataplasmatum maximè lenientium usum: cuiusmodi est quod ex frumenti, aut hordei, aut seminis lini farina, cum mulsa, aut fænigræci, aut altheæ, aut chamæmelorum decocto conficitur: & quæcũq; non modò humectam habent caliditatem, per quam mitigare dolores ualent, sed etiam influentes succos possunt concoquere, suppurareq;. Quòd si etiam sanguis redundare uideatur, per uenæ ipsum sectionẽ uacuabimus, prę sertim si liceat per uires. Ergo si humor non discutiatur, suppurantibus pharmacis est utendum: cuiusmodi est frumenti farina cum oleo & caricarũ decocto: itẽ quod ex polline & fermento conflatur pharmacum. At si suppuratæ fuerint parotides, tũc aut per sectionem pus elicere oportet, aut per pharmacũ abscessum rumpere, quale est Smilium uocatũ, & quod ex allijs constat: aut tẽtare, ut ipsum per attractoria & tenuantia medicamẽta discutiamus: bis in die ijsdem ablatis, & fomentis admotis, donec dolores remiserint. Vbi uerò iam plurimum puris discussum fuerit,

Naturæ impetus quando minime sit iuuandus.

Cataplasma dolorẽ leniens.

Suppuratio quã & quibus medicamẽtis molienda.

Pus suppuratarum parotidũ quibus modis uacuandum.

tunc iam primùm semel soluere ea medicamenta, & fomenta adhibere oportet; dein uerò neq; ex re est id facere, sed ipsis pharmacis permittere, ut si quid reliquum in profundo hæreat, ipsum discutiant. Quòd si durities adsit, ea ipsa quoq; mollienda est, emollientibus medicamentis ad attractoria admistis.

Parotidib⁹ uaria remedia ab Archigene prodita.

Archigenis ad parotidas. Rumicis radices in uino tenuium partium coctas, applicabis parotidibus citra uehementem dolorem ortis. Aut buccina marina, aut purpuras ustas, melle aut axungia exceptas imponito. Aut ficum aqua marina muria'ue incoctam, admoue: aut lanam etiam butyro imbutam. Cōmendat etiam usum plantaginis, tametsi ex mistis facultatibus, discussoria nempe & repulsoria constet. Ego uerò nunquam pharmacis ad parotidas destinatis repulsoria admisceri operæpretium existimo, nisi fortè aliquando pauxillum repulsorii, multo discussorio addatur: idq; ubi citra uehementem dolorem ipsæ irruunt parotides.

Plantago constat ex facultate discussoria simul & repulsoria.

Repulsoria q̄n miscenda medicamentis parotidum.

Aliud Archigenis ad discutiendas parotidas. Lupinorum amarorum farinam cum melle coctam, modica calce uiua addita, pro cataplasmate imponito. Aliud. Picis brutiæ, mannæ thuris, utriusq; drach. j. terebinthinæ, palmularum Syriacarum nō ue tustarum, pinguium, carnis puræ, utriusq; drach. ij. omnibus simul unitis utitor. Aliud. Caricarum, chalbani, nitri, sing. drach. j. sulfuris, tertiam unius drachmæ partem, terebinthinę, opopanacisq́;, utriusq; pauxillum, simul unitis utitor. Quòd si medicamentis parotis non cedat, Archigenes consulit esse confugiendū ad cucurbitulā, adhibita scarificatiōe. Porrò simplices parotidas curāt, emplastrum Mnaseę, & q̄d ex succis cōstat, & quod ex ptisana. His molliora adhuc, sunt cerati forma, tū ex butyro, tū ex œsypo conflata, ostreis, aut buccinis, aut purpuris ustis additis, adipeq; porcino salis experte, singulis quadrātis pondere. Sic ipsum

etiam

etiam licet conficere. Butyri, vnc. j. ceræ vnc. ij. S. ostreorum vstorum, redactorumq́; in pollinem, vnc. ij. Conficito & vtitor. Efficacissimum nanq́; est ad parotidas.

De affectibus narium.

EX genere tumorum præter naturam polypodes in naribus generantur: ut ozænæ ex genere ulcerum. Secundum genus autem excretionum præter naturam, sanguinis effusiones contingunt in morbis acutis. Primum itaq; de ozænis sermonem faciam, quæ ex humorum acrium, putrilaginosorumq́; influxu gignuntur: nam si ij duntaxat sint acres, ægrè curabilia ulcera inducunt, graueolentia uerò non item. Cæterùm cura cõmunis tum his ambobus, tum etiam polypo est, primùm caput siccare, corroborareq́;: quũ palã sit ob redundantiam uitiosorum humorum, fieri ab eo in ipsas nares defluxum. Capite roborato, naribus adhibenda curatio est, scopo in ozænis proposito, ut affecta pars per mixtę facultatis pharmaca, tum repellentia, tum discutientia, exiccetur. Repellunt itaq; tum austera, tum acerba, quæ communem astringentium appellationem sortiuntur. Discutiunt calidam & siccam uim obtinentia. Archigenis remedia ad ozænas. Obline eos chalcitide, uel atramento sutorio, uel psorico, ex melle tritis. Vel iridem & sandaracham cum melle illinito. Polypodes. Ozænæ a quibus gignantur humoribus. Ozænæ atq; polypi cõmunis curatio. Repellentia q. Discutientia q. Ozænarum remedia.

De polypo narium.

POlypus tumor est qui præter naturam in naribus generatur, polypodis carni assimilis. Quę affectio ex crassis & uiscidis humoribus gignitur: ob idq́; mista medicamẽtorũ materia indiget, quę partim astringat, partim secet & tenuet, partim etiam discutiat, condensetq́;. Asclepiadis ad ozęnas remedium. Aluminis scissi, drach. ij. myrrhæ, sandarachę, sing. drach. iiij. gallę drach. j. æris usti, tantundem. Tritis utere, na- Polypi descriptio, causæ, remedia. Ozænarum remedia varia.

ribus prius uino odorato elotis, & pharmaco per specilli extremum admoto. Lamponis ad ozænas, ægilopas, polypos, & quæcunque uelis citra sectionem, ustionem'ue extirpare, remedium. Scobis æris rubri, unc. j. salis ammoniaci sextantem. ammoniaci thymiamatis tantundem. aluminis rotundi, quadrantem. aceti acerrimi heminas sex. Arida terito, & affuso aceto, omnia in uas æris rubri conijcito, in eoq; ad solem sub ardore caniculæ cum rubri æris radio agitato, donec exarescat pharmacum: quod postea in mortariū translatum, diligenter terito, in fictiliq; recondito. Usu uerò exigente, aquam sorbendam dato, quæ ut ore cōtineatur, præcipito: dein pharmacum per fistulam insufflato. uel etiam melle exceptum immittito. Cæterùm post huiusmodi pharmacorū adhibitionem, etiam sternutatorijs utimur, quo uidelicet tectoria ulceri obducta excutiamus, q̄ tribus aut quatuor diebus ferè excidere consueuerunt. Ubi uerò exciderint, adipe anserino, ac butyro cum cerato curant. Porrò ipse in ozænis polypisq; p̄stantissimū pharmacū reperi succū ex malis punicis, tū dulcibus, tū austeris, acidisq;, & maturis & integris, pariq; magnitudine & numero maceratis, expressum. Cæterùm si humectior esse polypus uideatur, plus ex austeris malis est cōtundendū. At ex aridis pharmacis, diphryge citra mordacitatē aliquando per multum tempus consumptum polypum noui. Probatur etiam prædictum ex malorum succis collyrium, si ubi exaruerit, redigatur in pollinem, indeq; exuffletur, aut etiam per specilli nucleū indatur. Omnia autem hæc assiduè facere oportet, ut nunquam ab affecta parte absit pharmacum, quum facilè ab humiditate eluatur. Iam uerò rosæ siccæ contusæ, inditæq;, in ijs qui molli carne sunt præditi, citra noxam curare aliquando solent polypos. Nam pleraque eorum quæ polypodas exterunt, eos exacerbant, si quando ab scopo

Escharas ingenitas naribus, excutiēdas sternutatoriis eē.

Punicorū succū ad ozænas polyposque magnifice cōmendat Galenus.

Rosarum pulŭis in quibus curare polypos soleat.

aberrarint. Cæterùm ulcera in narium meatibus semper per pastillos curaui, Andronium uidelicet, & Pasionis, & Polyidæ, & Bithynum, & per eum quem ipse composui. In diuite uerò quopiam, qui odoratum pharmacum exigebat, hedychroi usum excogitaui, ipsumq́; Phalerno ueteri dilui, et mirum quàm breui affectio ipsa est curata.

Nariū vlcera qbus medicamentis curet.

Heraclidæ ad sanguinis è naribus eruptiones remedia.

VBi grumos sanguinis eduxeris, lanā specillo obuoluito, eamq́; in lycio aqua diluto ibuito, & sanguine manantē locū illinito. Aut linamentum ex elychnio contortum, madidatumq́; aqua, & chalcitidis polline inspersum inserito. Aut mentham tritam indito. Iuuat etiam frontem spongijs refrigerare, extremaq́; uinculo excipere, qua parte magis contracta uidentur: obturareq́; aures, & os pluuiali aqua & frigida opplere. Asclepiadis remedia ad sanguinis effusionem è naribus. Spongiam cruda pice imbutam, & linamento exceptam indito. Aliud. Putaminis oui, & gallę omphacitidis, utriusq; partem unam. Trita linamento intorto, aqua aut aceto madefacto, excipito, inditoq́;. Andromachi ischœmos. Chlacitidis, drach. C. chalcanthi, drach. L. Misyos assati, drach. xxv. æris usti drach. xij. & S. tritis utere.

Sanguinis e naribus eruptionum remedia

GALENI PERGAMENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM SECVNdum Loca, Liber Quartus.

DE Oculorum affectibus, ocularijsq́; medicamentis, agere in præsenti cōmentario est consilium. Pompholyx igitur lota nulli pharmacorum mordacitatis exper

Pompholyx optimũ est medicamẽ oculorũ fluxionibus

tiũ inferior est: atq; ob id ea utimur ad tenues & acres oculorum fluxiones, sed uacuato prius capite et uniuerso corpore. At uacuamus quidẽ corpus, uenæ sectione, purgationeq;: caput autẽ, per apophlegmatismos uindicamus à pituita. Potest tamen pompholyx lota, quemadmodum etiam spodiũ, atq; amylum, simul & moderatè resiccare humores: simulq; ne per tuniculas euacuetur ea quæ in magnis oculorũ uenis superflua humiditas continetur, prohibere. Quare si quis prius q̃ caput ab humoribus ad oculos defluẽtibus purget, utatur obturantibus pharmacis, uehementes dolores ob tunicas distentas inducet, et ob multitudinem influentium humorum, aliquando ipsarum rupturam aut erosionẽ pariet. Eiusdem generis cum prædictis pharmacis subtenuis ouorum liquor existit, abundè ualens humiditates oculorũ abluere, & exasperata lenire: obturandi autem tenues meatus non parem illis facultatem sortitur, sicuti nec similem uim resiccandi. At fœnigręci succus, quod ad uiscositatem attinet, similis est ouorum albugini: discussoriam tamen possidet facultatem, & moderatè calfactoriã: ob idq; multos dolores mitigare cõsueuit. Maximè p̃dictis cõtrarij s̃m genus existunt liquores acres, ut Cyrenaicus, Medicus, ac tum sagapenum, tum euphorbium, omnesq; breuiter, qui citra exasperationem calfaciunt uehementer. Forti autem facultate sunt prædita extergentia medicamẽta, cuiusmodi est æris squama, chalcitis usta, ęs ustum, flos æris, misy, sori, atq; stibium. His adhuc aliud genus adiacet, erodentium uidelicet, siue putrefacientium: quale est auripigmentũ, & sandaracha, & Asiæ petræ flos: cuius facultatis misy etiam paululum particeps est. Est & aliud genus pharmacorum, quod in oculares compositiones inijcitur, eorum uidelicet quę natura astringunt. Quæ igitur mediocriter hanc uim habent, influxus repellunt: quæ uerò uehementer, am

Oculorũ fluxionibus cur non sint admouenda obstruentia pharmaca, ante capitis uacuationem.

Albumen oui.

Fœnigræci decocti facultas.

Extergẽtia medicamẽta quæ sint.

Putrefacientia medicamenta quæ sint.

pliorem dolorem infligunt, tunicas exasperando, quàm iuuent influxionum impetũ repellendo. Porrò quæ mediocriter astringunt, lippitudinibus cõmodissima existunt: conferunt autem & reliquis ferè omnibus affectionibus ulcerum, pustularum, atque fluxionum. Sunt uerò huiusmodi. Folia rosarum, & flores, & succus. Ericę fructus, spica nardi, malabathri folium, crocus, lycium, & hypocisthis. Vehementiorem his astringẽdi uim acacia & omphacium habẽt, quæ & ipsa in succorum genere numerantur. Balaustium etiam, & cytini, & gallæ omphacitides, ex genere eorum sunt quæ multum astringunt. Inflãmationes et alias affectiones concoquunt, myrrha, crocus, castoriũ, thus, & cremor fœnigræci decocti: quæ etiam discussoria facultate sunt prædita, & p̃sertim ex ipsis myrrha. Hæc itaque sylua ocularium medicamentorum existit. Porrò quæ medicamenta substantia terresti sunt, citra manifestũ calorem aut frigus, ea emplastica nominantur, uim habentia contrariam ijs, quæ ab obstructione liberant, quali facultate insigniuntur Samius aster, pompholyx lota, eiusq́; cinis elotus, atque etiam cadmia tum usta, tũ lota, cui detersorij etiam nonnihil inest. Pompholygi uerò & spodio parum quid inest astringens, quemadmodum etiam plumbo post exustionem. Nam & hoc pharmacum omnis mordacitatis est expers, parum tamen quid astrictionis sortitur. Amylum etiam exactè lotum, quàm mitissimum est, & medium, ut nec astrictionem nec acredinem habeat, hoc est nec calorẽ, nec frigus. Quin & cerussa lota proximè accedit ad facultatẽ plumbi usti, atque eloti: manifestè tamen astringit: amylum autem & samius aster, quatenus ex gustu & odore licet colligere, sunt penitus qualitatis expertes. Igitur uniuersum huiusmodi pharmacorũ genus, siue modicam in gustu aut odore qualitatem exhibeat, siue penitus nullam ostendat, ueluti aquæ purissimæ, expers

Lippitudini cõuenire, q̃ astringunt mediocriter.

Astringentia vehementer q̃ sint.

Ocularia medicamenta.

Emplastica medicamẽta, quæ & sint, & dicantur.

Amylum.

Aq̃ purissimæ sunt qualitatis expertes.

qualitatis uocatur, moderateq́; per solam terrestrẽ substantiam secundum propriam naturam siccat. Ac sanè sola hæc medicamenta conueniunt in erosionibus corneæ tunicæ, ipsiusq́; rhagoidis prolapsibus, ob influxum tenuium atq; mordacium humorum ortis: quũ nimirum astringentia cohibeant effluentes humores, atq; ob id dolorem ex mordacitate ipsorum ortum intendant: acria uerò, affectionem simul adaugeant. In uniuersum tamen ipsi particulæ affectæ, quo facilius curationem recipiat, prospicimus, tum uniuersi corporis purgationibus: tum reuulsionibus: primum quidẽ ad infernam corporis partem: dein etiam ad occiput, & ad capitis cutem. Vtimur etiã sectionibus arteriarum, interdum quidem incidẽtes eas quæ retro caput, iuxta aures sunt exporrectę: interdum autem earũ partem, quæ temporibus inest: idq́; ut medeamur dispositioni, quæ tunicis oculorum est genita, ob quam etiam optimus sanguis ad tunicas ipsas delatus corrumpit. Ad has igitur solas dispositiones conuenire uidetur p̃dictorum medicamentorum genus, citra mordacitatem exiccans in affecta parte cacochymiam, à qua id quod influit corrumpitur. Vocantur autẽ collyria quę ex eiusmodi medicamentis cõstant, tum Libiana, tum Cygni: nempe ob candorem, qualem cygni possidẽt. Præualet quippe in ipsis amylũ, & terra Samia, & cerussa Rhodia, quæ præstantior est, & candidior. Sunt qui collyria id genus in cotibus terant, lacte boni succi ex nutricis uberibus instillato: ut astrictoriam uim quæ ouillo inest, effugiãt. Etenim quum in lacte serosa quædam, extersoriaq́; facultas insit, eius usus congruens est ad propositam curationem: quippe ulcera explenda, extergentibus citra acrimoniã habent opus medicamẽtis. Quòd si huiusmodi haberi lac nequeat, per fœnigræci decoctum terere collyria prǽstiterit, utpote quod extersoriam quandam uim habet, qua oua

Corneę tunicę erosæ, quæ medicamenta cõgruant.

Arteriæ secus aures, & tẽporum quãdo incidendę sint.

Collyria Libiana & cygni.

Collyria læuigandi modus.

Lactis muliebris vsus commodissimus vlceribus corneę existit.

Fœnigræci decoctum.

omnino sunt destituta.

De aspritudinibus palpebrarum.

QVum ægrè curabiles prædictæ d spositiones existant, adhuc earum difficultatem adaugent palpebrarum asperitates: à quibus etiam in lippitudinibus, tunicæ oculorum commorsæ, affliguntur dolore. In illis tamen audemus ad pharmaca inflãmationi congruentia, nonnihil ex detergentibus immiscere, ueluti est collyrium ex uino, aspritudinibus accõmodatum: quo primùm ea quæ ad palpebras succreuere, deprimantur. Nam ubi oculi minus infestantur inflãmatione, ea quæ aspredines expurgare possunt, administramus. At dum cornea exulcerata est cum mordaci influxione, impossibile est tali aliquo uti pharmaco. Cornea siquidem ipsa amplius exasperabitur: uuea uerò impẽsius procidet, hominemq́; uehemẽs dolor corripiet, augebiturq́; ipsius fluxionis malignitas. In huiusmodi itaq; affectionum miscella, solent Medici, prę inopia consilij, palpebras ipsas reuertere, atq; absq; medicamentis purgare, idq́; tum specilli concauo, tum molli spongia. Quidam ex præceptoribus meis, ex pumice læuigato, cum tragacantha aut gummi, collyriũ faciebat, eoq́; ab extentis atq; reuersis palpebris, aspritudines deradebat. Vbi uerò temporis progressu per prędicta collyria fluxio fuerit sedata, audemus tunc iã ea quæ palpebras extergunt, paulatim adhibere medicamenta: quẽadmodum ubi fluxus omnino fuerit iam resiccatus, & palpebræ moderatè habuerint, caua ulcera sunt collyrio ex thure complenda.

Collirium ex vino.

Aspritudinis palpebrarum curatio.

De lippitudine, siue ophthalmia.

OPhthalmia est inflammatio periostij mẽbranæ, quam etiam agnatam uocant, q aliis, quæ oculũ ipsum constituunt, tunicis, forinsecus agnascatur, ligamentum existens toti oculo, ad circumsita ossa. Ob id enim omnia quæ circum oculos sita sunt, usq; ad ma-

Lippitudo. Ophthalmia ẽ inflãmatio periostii tunicę, quã barbari coniũctiuã appellãt.

las quandoq; simul per uhementem lippitudinem intumescunt. Igitur pharmaca omnia huiuscemodi affe- ctionem curantia, ex genere eorum sunt, quæ medent inflammationibus: assumunt tamen necessariò nonnihil, pro ipsius partis natura, quę excellentem molliciē, atq; eximiam quandam supra omnem totius corporis cutem, ad patiendum facilitatem est nacta, ob sensus subtilitatem, ac raritatem substantiæ. Adhibenda itaq; sunt pharmaca repellentia, minimè tamē exasperantia, hoc est, non uehementem astrictionem sortita: sed quæ tum propria sua substantia moderatiora sint, tum lenitiui liquoris admistione adhuc magis talia reddantur. Voco autem lenitiuos liquores oui candidum, & fœnigræci decoctum, magisq; adhuc ipsum lac. Vt plurimum uerò albumen oui cum accōmodatis pharmacis lippitudines curare sufficit, per collyria uidelicet uocata monohemera, hoc est diaria. Sæpe siquidem magnas inflammationes, hęc adeò mitigauerunt, ut in uesperam quidē homo balneo uteretur: in sequenti uerò die, nardino collyrio ad instaurationem & corroborationem inungeretur. Admiscere autem ei circa primam inunctionem minimum quiddam acrium & sistentium medicamentorum oportet: ut circa secūdam paulo amplius quiddam priore. Sufficiunt nāq; hæ duæ pharmaci adhibitiones, & deambulatiuncula aliqua non multa ante balneum. Foueri tamen oculi per spongiam debent ex meliloti & fœnigræci decocto, semel quidē, aut bis in die, si mediocris sit dolor: sæpius autem, si uehementior.

Ophthalmiæ cōgruentia medicamēta qualia esse debeāt

Leniētes liquores.

De ulceribus oculorum.

Oculorum ulcera, q̃lia medicamenta postulent.

OCulorum ulcera eandem secundum genus curationem requirunt, quam reliqua omnia: ob ipsius tamen partis naturam, q̃ lenissima eis adhibenda sunt, quale est, quod ex lota pompholyge constat. Admiscētur ipsis etiam succi quidam non solùm mordacitatis

expertes, sed qui etiam uehementissimos mitigare dolores possint, ueluti mandragorę succus. Quidā etiam polygoni succum miscuerunt, ut alij, ipsorū ouorum candidum. Quæ omnia dum tempus utēdi instat, miscenda sunt: propterea ꝙ facilè acescunt: quo tempore etiam rosarum additur succus. Eorum autem omnium esse debet scopus, ut ulcus mundum seruetur: utpote partium natura ipsum replente, atq; ad cicatricem ducente. Si itaq; inflammatio adhuc oculum urgeat, aut quispiam etiā dolor, collyria ex thure, & metallicis lotis, & succis mordacitatis expertibus, adhibenda sunt. Vbi uerò sordida reddita ob eorum usum ulcera fuerint, ex repurgantibus quippiam miscēdum est: quale existit Paccianum croceum, ex uino: quod etiam aspritudines exterit, pterygiaq́; attenuat. At uerò ulcera quæ per erosionem tunicæ corneæ fiunt, ita ut aliquid ex ipsa rhagoide procidat, repellentibus & astringentibus pharmacis opus habent. Discussoria autem postulant tum pustulę, tum pus intra rhagoidem contentum. Recētia igitur, & adhuc inflammata, pharmacis ex myrrha, thure, & croco sedantur: uetustiora autem, nonnihil ex discussorijs desyderant, quemadmodum etiam induratæ tunicarum inflammationes.

Paccianū collyrium.

De ocularium pharmacorum uiribus.

IGitur omnimodæ acrimoniæ sunt exptes hi tres liquores, fœnigræci decoctum, lac, & candidum oui: ex quorum genere existimare oportet tum gummi, tum tragacātham. Quippe nisi prędicta illa tria, tum copia, tum usu, prompta & expedita essent, possemus utiq; parum gummi, aut tragacanthæ in multa aqua maceratum, in eundem usum ueluti illa assumere: & per ipsa etiam in medica cote collyria terere: & per sola infusa, serosos in affectis oculis generatos humores eluere. Oculariū itaq; pharmacorum unum genus in illis tribus liquoribus, atq; etiam in

Oculariū medicaminū uires. Gummi. Tragacantha.

Oculariū medicamentorum genera uaria.

tragacantha,gummi,metallicisq́; elotis consistat. Alterum uerò genus eorum sit, quæ modicam mordacitatem sortiuntur, propterea ꝙ quædã eis sunt admista, quæ parũ astringunt, deterguntq́;: qualia sunt, rosæ, & thus: illæ quidem, pauculam astructionem: thus uerò modicam extergendi uim, possidẽtes. Habet tamen ob moderatum calorem thus etiã & concoctorium quid, ac doloris mitigatorium. Ex eodem genere cum ipso, quantum ad concoctionem & discussionem attinet, censendus est crocus & myrrha: quæ inter se in eo differunt, ꝙ crocus quidem, moderatè astringat: myrrha uerò, citra astrictionẽ, non instrenuè discutiat, & resiccet humiditates. Sũtq; hęc uiribus præstantiora thure, & ob id etiam maiorem discutiendi uim habent: quum autem careant ui detergendi, ad ulcerum curationem thure inferiora existunt. Huius generis medicamentorum, concoctorij inq̃ & discussorij, lyciũ quoq; est, & castorium. Sarcocolla ẽt concoctoriũ & discussoriũ medicamẽtum existit, ac magis q̃ ipsa, chalbanũ. Meliloti uerò decoctum ad cõcoctoriam facultatem assumpsit ẽt quid astrictorium, eiusdem ferè generis cum croco existens. Inijcitur etiam in oculares compositiones lapis hæmatites uocatus, humores resiccandi uim habens, ueluti & cadmia. Mitius tamen pharmacum lapis ipse q̃ cadmia existit, utpote ex humida substantia, non terrestri, ueluti cadmia, generationem indeptus. Hui similis est lapis Schistus dictus, sed fortiorem obtinet facultatem. Quod uerò stibium uocatur, illotum quidem, fortem astringendi facultatem ostentat: lotum autem, exoluit: ut propè ad uim mordacitatis expertium accedat. At æs ustum uehementem extergendi possidet facultatem, itemq́; squama eius, & flos. Nec minus efficax, sed minus mordacitatis expers chalcitis usta est. Quòd si lauentur talia

Thus dolorem lenit, concoquitq́.
Crocus moderate astringit.
Myrrha citra astrictionem, discutit, resiccatq;.
Lycium.
Castorium.
Sarcocolla.
Chalbanum.
Meliloti decoctum.
Lapis hæmatites.
Cadmia.
Schistus lapis.
Stibium.
Aes ustum.
Aeris squama, flosq;.
Chalcitis usta.

pharmaca, extersoria quidem adhuc manent: tanto tamen imbecilliora, quantum amiserunt mordacitatis. Huius generis sunt etiam misy, & ærugo, fortissima pharmaca, ijs quæ sycosi & callis conueniũt, admista. Sunt qui etiam gallas admisceant, uehementer astringens pharmacum: sunt qui etiam chalcanthum, quod unà cum acredine uehemẽtissimè astringit. Moderatius tamen redditur ustum, & lotum. Ad hanc syluam pertinet & stomomatis squama. At thuris cortex, astringit quidem & ipse admodum: prædictis tamen est longè inferior. Porrò manna thuris à thure ipso differt, quod exiguum quid astrictionis sortiatur, ratione corticis thuris, cuius nonnihil contraxit. Quæcunque igitur ex astringentibus multam terream compagem habent, aspritudines, & sycoses, & callos consumunt. Cæterùm quæ ex succorum genere sunt, ueluti omphacium, & hypocisthis, eluuntur facilè in sublitionibs, diffluẽtia simul cum lachrymis. Ex hoc genere est glauciũ, & acacia. Citra mordacitatem uerò exterget cerui cornu ustum, ueluti etiam caprinum: non tamen dolorẽ sedant, nec concoctoria facultate sunt prædita, ut thus, frigidi nimirum & sicci tẽperamenti existẽtia. Mixtæ facultatis est aloe, quẽadmodũ rosa. Habet enim quod extergere est natũ, aliquid in se amarũ: sicuti et astrictorium quippiam, ut & cõmittat, & ad cicatricem perducat.

Lota euadere imbecilliora.
Misy.
Aerugo.
Gallæ.
Chalcanthum.
Stomomatis squama.
Thuris cortex & manna.
Omphacium
Hypocisthis.
Glaucium.
Acacia.
Cerui cornu ustum.
Aloes facultates.

Quæ ad scabras affectiones conueniant.

EX Iis quæ ad scabras palpebrarum affectiones cõueniunt, sunt sales ammoniaci, & lapis Asius, tum ipse, tũ eius flos: & quod psoricum appellatur, non simplex, neque sponte natum, sed præparationis modum indeptum. Admiscetur ijs & misy ustum, & sandaracha, & arsenicum. Ex medicamentis uerò aromaticis, casia, malabathri folium, & amomum, cinnamomumque,

Scabris palpebris quę opem ferant medicamenta.

Quæ induratis auxilientur.

Induratis tunicis oculorum quæ conferãs.

COmpositioões quæ ad induratas oculorum tunicas congruunt, ex succis constant, & ammoniaco thymiamate. Miscent̃ autem eis myrrha, thus, chalbanum, & consimilia.

Quæ suffusis medeantur.

Suffusorum remedia.

AD Suffusos habetur compositum medicamen, ex succo fœniculi, hyænæ felle, ac melle Attico constans: cui uonnulli caprillũ fel addiderunt. Nunc autem in pretio habetur pharmacum ex felle scarorum compositũ: sicuti & quod ex myrrha stacte conficitur: quorum omnium promissa magna: effectus autem interdum nullus.

Pharmacum aridum ad tuendam oculorum ualetudinem à me compositum.

Oculos roborans pharmacum.

LApidis phrygij, ter usti, totiesq; extincti, sed prima quidem extinctione, butyro: secunda, uino odorato: tertia attico melle, ad ipsum extinguẽdum, iniecto lib. j. æris usti, piperis albi, folij malabathri, sing. vnc. j. Stibij, drach. xij. Postquam uerò omnia fuerint læuigata, & reponere medicamentum uelis, adijce opobalsami Syriaci vnc. j. S. Porrò usus ipsius ad solas palpebras competit cum specillo inducti, citra tunicarum ipsius oculi contactum.

Oculatia, medicamenta uaria, a medicis uariis conscripta.

Aridum ad circunrosos oculorum angulos ab Asclepiade scriptum. Spodij Cyprij, drach. iiij. omphacij aridi, drach. ij. nardi obolos. iij. piperis fricti, grana. xv. tritis utere. Pharmacum calliblepharon, exornandis palpebris accommodatum. Facit & ad lippitudines inueteratas. Stibij usti ac uino extincti, drach. xvj. plumbi usti & loti, drach. viij. fuliginis thuris, spicæ nardi, myrrhę torrefactę, croci, squamæ ęris, sing. drach. j. omnibus tritis ac repositis utitor. Aridum Philoxeni ad pruriginosos & circunrosas angulos. Facit & ad obtusum uisum.

Cadmice, drach. iiij. salis ammoniaci, drach. ij. piperis albi drach. j. tritis & læuigatis utitor.

Liquidæ oculares compositiones ad omnem extuberantiam carnis tollendam: & ad incipientem lippitudinem.

COmpositio qua usus Philippus est in Cæsaria. Misyos assati, drach. viij. myrrhæ drach. iiij. cadmiæ, drach. viij. croci drach. ij. salis ammoniaci tantũdem, nardi indicæ, piperis albi, utriusq; drach. j. mellis Attici cyathum unum: misceto. Panchrestos Erasistrati ad lippitudines omnes, & ad purulentas aures. Aeris usti, myrrhæ, singul. drach. j. piperis obolos. ij. misyos tosti drach. j. croci obolos. iij. uini Chij heminam. j. passi cretici heminę dimidium. Coquantur ad lentum ignem ut decet. Philoxeni liquida exacuens uisum, ac cicatrices & callos exterens. Ammoniaci thymiamatis drach. iiij. ærugi-nis drach. ij. uino diluta, & contrita, melle Attico excipito. Compositio largi exacuens uisum. Succi radicis fœniculi partem unam: mellis tantundem: misceto. Alia. Succi radix fœniculi, succi chelidoniæ, mellis Attici, sing. drach. j. misceto. Ad tingendas albugines. Gallam tritam per specilli nucleum calfactum imponito: dein chalcanthũ aqua dilutum admoueto. Ad glaucos oculos, quo pupillæ nigræ reddantur. Malicorij dulcis succum infundito: dein post temporis interuallum hyoscyami florem cum uino tritum instillato. Ad paruos instar hordei oblongos circa pilos palpebrarum abscessus. Chalbani partem unam cum modico nitro mixtam imponito. Cataplasma Heraclidis Tarentini ad uehementes oculorum dolores. Rosarum uiridium, aut siccarum, drach. iiij. croci drach. j. opii tantundem, excipito meliloti decocto, aut passo, utitorq;. Aliud. Rosarum, uiolarum albarum,

Oculorum uehementes dolores soluentia cataplasmata.

meliloti, capitum papaueris, sing. drach. ij. croci, opij, myrrhæ, sing. drach. j. oui assati uitellũ. Tritis & passo subactis utitor. Agglutinatorium ad repellendas fluxiones ab oculis. Pollinis, myrrhæ, mannæ thuris sing. drach. j. candido oui excipito, temporibusq́; & fronti admoueto. Collyriũ Moschionis, ad epiphoram, dolores, atq; fluxiones congruẽs. Glaucij, drach. vj. Sarcocollæ drach. viij. croci drach. iiij. gummi drach. ij. tragacanthæ, succi mandragoræ, sing. drach. ij. opij drach. j. Aqua pluuiali excipito, utitorq́; . Paccij sphragis. Cadmiæ ustæ, & lacte caprillo, siue muliebri, extinctæ ac lotæ, assiccatæq́; in umbra, drach. x. æris usti ac loti, acaciæ, utriusq; drachmæ. x. opij drach. vj. croci tantundem gũmi drach. xv. aqua pluuiali excipiantur. Collyrium ad acerbissimos oculorum dolores. Cadmiȩ ustæ & lotæ, acaciæ, stibij usti, & loti, aloes Indicæ, sing. drach. viij. croci, myrrhæ, opij, sing. drach. iiij. gummi drach. viij. aqua excipe, utereq; ex ouo Ego etiam põpholygis & thuris, utriusq; drach. iiij. adieci. Malabathrinum nostrum ad uexationes dolorum. Cadmiæ drach. xvj. acaciȩ, drach. xl. ȩris usti & loti, drac. xiiij. opij, lycij Indici, malabathri, nardi Indicæ, castorij, croci, aloes, sing. drach. ij. myrrhæ drach. iiij. cerusæ drach. viij. stibij loti tantundem. gummi drach. xl. aqua excipito & utitor ex ouo in principio affectionum, & etiam in declinatione, * ubi panchrestum ab ipsa parte remoueris. Collyrium album tryphera dictum, admodum lene, ad epiphoras maximè congruens. Cadmiæ lotæ drach. xvj. cerussæ drach. viij. amyli, gummi, tragacanthæ, singul. drach. iiij. opij drach. ij. aqua excipito, & cum ouo utitor. Cygnus inscriptus Reginæ, ad maximos oculorum dolores. Cadmiæ drach. xvj. cerusæ lotæ drach. viij. amyli, tragacanthæ, acaciæ, opij, singul.

Oculorum fluxionibus repellendis agglutinatorium pharmacum.

Malabathrinũ medicamẽtum uehementibus oculorum doloribus.

Collyrium tryphera nominatum.

drach.ij. gummi drach.xij. excipe aqua pluuiali, & dum uti uoles, adijce cādida ouorum quatuor, recentium. Aerianum pharmacum ad ueteres ac recentes affectiones accommodatum. Cerusæ drach. xxiiij. Cadmiæ ustæ, & lotæ, stibij usti & loti, thuris, singul. drach.x. squamæ æris drach.v. opij drach.iij. myrrhæ tantundem. gummi drach.xij. aqua pluuiali exceptis, utere ex ouo. Collyrium ex cornu ceruino, ad ulcera, & pustulas, quod cicatrices exterit.

Aerianū pharmacū affectionibus oculorū accōmodatū.

Cornu ceruini usti, & loti, thuris, plumbi usti, sing. drach.iiij. squamæ æris lotæ, drach.ij. opij, drach.j. gummi drach.iiij. excipe ex aqua pluuia. Collyriū diarhodon, ad fluxiones atq; dolores oculorum congruens. Rosarum drach.C. croci drach.j. opij, myrrhæ, sing. drach.viij. gummi drach.L. uino odorato excipito, utitorq; ex ouo. Ego uerò pro folijs rosarum, tantundem earundē florum inieci, feliciterq; successit. Lynceus, ad affectiones callosas, exacuens uisum. Cadmiæ, æris usti & loti, ammoniaci thymiamatis, sing. drach.xij. myrrhæ drach.xvj. lapidis hæmatitæ, drach.vj. opij tantundem. aloes, fellis taurini, chalbani, sing. drach.iiij. æruginis drach.j. opopanacis drach.iiij. salis ammoniaci drach.ij. gummi, drach.vj. Aqua omnia pluuiali excipito.
Melinum Lucij præceptoris, ad scabros & corrosos angulos, intēsos pruritus, oculos humectos, omnēq; hebetudinem uisus, cicatrices etiā & callos exterens.

Cerusæ, croci, singul. drach.xxiiij. ammoniaci thymiamatis, salis ammoniaci, nardi Indicæ, opij, myrrhę, omphacij. sing. drach.vj. gummi, drach.xxiiij. Excipiantur aquæ pluuiali.

Quæ Archigenes ad oculos affectos scripserit.

IN Fluxionibus oculorum primo conuenit cibi atq; potionis parcitas, aquę potus, ac maximè rei uenereę, abstinētia. Subducatur aluus & facies assi-

Oculorū affectibus remedia ab Archigene scripta.

duè primum multa frigida, dein oxycrato abluatur. Fugiant odores acres, & pulueres, fumumq́;, & tum Solis, tū lucernarum splendorem Si augescat fluxio, dolorq́; accedat, confert etiam phlebotomia. Circa frontem porrò & tempora conueniunt medicamenta astringentia. At super oculos lana pura oui candido madefacta imponatur: aut oui assi luteū: aut melilotum in passo coctum. Omnia enim ex astringentium genere in principijs conferunt.

Oculorum plagis quæ opitulentur.

Ad plagas illatas oculis facit columbinus sanguis instillatus, & præsertim is qui ex teneris pennis exprimitur. Candidum etiam oui eodem modo in oculū instillatum, ac præterea lana exceptum, & supernè impositum. Prodest etiam melilotum coctum cum uino, impositumq́;. Ad tumores ex plaga in oculis ortos ualde conuenit fomentum per mollem spongiam aceto diluto madentem. Ad palpebrarum defluuia, æruginis tritæ partem unā, ammoniaci thymiamatis tantundē, trita imponito. Ad inutiles atq; pungentes palpebrarum pilos. Vbi auulsi fuerint, illinito sanguinem cimicum, & non renascentur: aut chamæleonem albā & tritam, cui uiridiū ranarum sanguis sit mistus, inungito. Offuscationem omnem, incipientemq́; suffusionem sanat fel omne, cū marrubij succo ac melle Attico. Ad pterygia, chalcanthi, et salis ammoniaci æquales partes; gummi dimidiū, cum aceto in collyria formato, illinitoq́;.

Galeni

GALENI PERGAMENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM SECVNdum Loca Liber Quintus.

De suggillatione, quã Græci hypopion nominant.

HYPOPION ex genere effusionũ existit, estq; affectio cutis ipsi oculo subditæ, ubi contusis uenis quæ in ea sunt, sanguis per fissuras effundit: qui quidem nisi discutiatur cito, interdum progressu temporis liuescit & denigratur. Quare meritò ad eius curationem statim festinant Medici. Cæterũm quum tunicula uenarum, ex quibus sanguis exilit, rumpatur, parum quiddam ex astringẽtibus ad discutientiã admiscent, Vbi uerò ad propriam naturam redierint uenulæ, tunc discussorijs solis uti admodum opportunum uidetur: ex quibus tamen imbecilliora quidem, in primis sunt adhibenda: fortiora uerò, inueteratis & denigratis conueniunt. Ego igitur Nili collyrio diarhodon, in oculariorum coticula ex aqua trito, partem suggillatam illino, sertulæ campanæ ac fœni græci decocto prius pro fomento usus: quo ipso decocto, postea etiam collyriũ dissoluo: ac dein etiam ex solius fœnigræci decocto. Quòd si quæpiam affectionis reliquiæ restitẽt, in fœnigræci decocto collyria ex myrrha dissoluo, illinoq;. Vbi uerò affectus his remedijs nõ cedit, collyrium ex sandice est cõmodum.

Hypopion. Suggillatio quid sit.

Suggillationis curatio.

Archigenis pharmaca ad suggillata.

SVmmè facit ad recentia & liuida suggillata, spongia muria intincta, & assiduè imposita, sublataq;: post quam, fomentum ex aqua calida prodest. Cataplasmate autẽ utere faba fresa contrita, absynthio, hyssopo, origano, raphani cortice, uua passa exacinata, unoquoq; per se cum melle, aut aceto, aut aqua. Minimè ta-

Suggillatis pharmaca ab Archigene prodita.

men rectè mihi uidetur præcipere, ut indifferenter uno aut alio utamur. Aqua quippe acrimoniæ omnis expertissima est. Mel autem ulceribus mordax, cutem haudquaquam offendit: acetum uerò utrisque mordax existit.

Lomentum fabaceum.

Aliud. Aut fabam fresam cōmansam, cum melle imponito. Etenim fabæ lomentum, etiam citra manducationem cum melle subactum, liuida discutit. Ex manducatione autem, summè discussorium efficitur, nimirum uiribus à saliua assumptis. Aut cerussæ & lithargyri partes æquas cum melle terito, atque admista faba fresa, ad cerati formam reducito, utitorque. Aut hordeaceam farinam cum aceto mulso coctam imponito. Aut thus & thapsiam æquis portionibus cum rosaceo cerato. Hæc Archigenes. Dictum autem à nobis est, quod ex discussorijs medicamentis in principio præstātiora sunt, quæ modicā astringendi uim possident: qualia sunt rosæ, melilotum, & crocus. Apollonius autem ad inueterata suggillata, ari radicem rasam, melleque subactam, impositamque cōmendat. At Crito bryoniæ radicem tritam cum melle, aut rosaceo cerato exceptam, inter remedia suggillatorum recenset. Medicamē Heræ conscriptum ad suggillata. Succi cicutæ, obolos ij. croci drach. ij. myrrhæ, acaciæ, sing. drach. j. opij. drach. ij. succi thapsiæ, gummi tragacanthæ, sing. drach. j. cū aqua cogito. Tribus enim horis (ut inquit Heras) suggillata dispungit. Ego uerò nucem per ætatem iam oleaginosam effectam expertus sum aliquando ad cruentatos facientem.

Sugillatis medicamē ab Hera scriptum.

De Aegilope.

Ægilopis descriptio & curatio.

INter nasi os & magnum oculi angulum, paruum quoddam exiguo abscessui persimile tuberculum nascitur: quod sanè sæpe in ipsum angulū rumpitur, ægreque curationē admittit, nisi maturè illi occurratur. Igitur mederi ipsi oportet medicamentis quæ absque mordacitate discutiant. Quippe coafficitur ab acribus oculus, ac sic

inflammatio particulæ augetur. Heræ ad ægilopas. Maluæ folia cum sale & melle trita imponito. Alica etiam in aceto cocta, incipienti ægilopi opitulatur. Archigenis remedia ad ægilopas. Aegilopas eruo cum melle integimus, aut cinere uiticis cum aceto subacto. Probè facit & thus cum recenti colũbino stercore, impositum. In nõdum foratis, staphidem syluestrẽ, & ammoniacum thymiama cum melle, ueluti spleniũ, imponito: aut alumen scissile cum terebinthina. Si morbus his remedijs non cedat, diuiso angulo, osseq́; nudato, cauterium admoue: sic siquidem decedũt squamulæ, atq; ipsum malum curatur.

De Varis.

TVmor paruus & durus in faciei cute oboritur, Varus Latinis, Græcis Ionthos dictus, à crasso concretus succo, ostendensq́; meritò sui ipsius curationem futuram per emollientia, et discussoria pharmaca. Vari descriptio & curatio

De ficosis tumoribus.

VNa quædam hæc affectio est ex ijs quæ in mento enascuntur, differens à Varis in eo q non solùm crassus sit qui hos tumores excitat humor, sed serosa etiam tenuitate participet, ob quam exulcerantur cito, si non, ut decet, curentur: & ob id magis exiccantibus pharmacis q̃ uari opus habent. Ficosus tumor a uaro quo modo differat, & qualia medicamẽta postulet.

De lichenosis in mento tumoribus.

ET hęc affectio ex mixto quopiam generatur humore, serosis nimirum tenuibusq́; & acribus succis cum crassis mixtis: quapropter facilè etiam in psoram ac lepram transit: indigetq́; etiam ipsa pharmacis fortiter exiccantibus. Vbi uerò in psoram aut lepram transierit, ultra hoc q resiccantibus indiget, etiã repurgantia & extersoria desiderat. Lichenes a q. b⁹ gignantᷓ humoribus & q̃lia medicamẽta desyderent.

De menti eruptionibus.

HOc eruptionum, siue exanthematum nomen, quidam in cõmuni usurpant de affectionibus ulce-

Exanthemata resiccātib⁹ medicamentis indigent.

rosis & asperis in mento sua sponte oborientibus. Indiget uerò & hæc ipsa affectio resiccantibus medicamentis.

De furunculis.

Dothienes.

Furunculorum species.

FVrunculi, Dothienes Græcis uocati, ex similibus humoribus, ueluti uari, gignuntur, per uniuersum corpus duplices existentes: nonnulli quidem, Varosi, duri, & ęgrè concoctiles; aliqui uerò inflāmati: in quibus aliquando febres consistunt, & tumor excrescit in magnitudinē, & in pus transmutat. Vnde curatio ipsorum ut plurimum eadem quæ inflāmationū existit.

Varis remedia scripta a Critone.

Critonis ad Varos remedia.

MEllis Attici, et acerrimi aceti, sing. cyathum unū misceto, ipsisq́; uaros illinito, cū digito pfricādo. Vel amaras amygdalas aceto intritas, faciei illine. Aut alumen scissile probè leuigatum terebinthina excipito, imponitoq́;. Ad Varos callosos. Saponis Gallici drach. iiij. Ammoniaci thymiamatis, drach. j. thuris drach. j. aqua dissoluito, & cerati spissitudinem facito, eoq́; illinito, & post horæ interstitium calida abluere iubeto. Ad affectiones eminētiores, ac principium elephātiasis. Gummi albi, spumæ nitri, thuris, sulfuris uiui. sing. æquales partes aceto dilutas ac probè tritas, in pastillos redige, eosq́; in umbra exicca: usu uerò expetēte, aceto dilutos illine: atq; ubi resiccati fuerint, subscripta compositione deterge. Saponis Gallici lib. j. ammoniaci thymiamatis, tantundē. thuris, mastiches, spumæ nitri, sing. vnc. iij. Saponem & ammoniacum in fictile uas coniecta, & aquæ sextarijs duobus affusis, coquito: atq; ubi dissoluta fuerint, arida cōtusa atq; cribrata adijcito: deinde in mortariū transfusa, & probè conquassata, in uase uitreo reponito. Vsu uerò postulante, faciem ex eo smegmate inquinato, & post modicum temporis larga aqua molliter perfricando abluito. Eiusdem ad ficosas menti papularum

Elephanthiasi incipienti medicamen egregium.

eruptiones. Spumæ argenti, misyos crudi, æquas partes tritas insperge. Aliud. Atramenti sutorij, sulfuris uiui, singul. drach ij: æruginis drach. j. nitri rubri drach. ij. trita insperge. Andronis pharmacum ad idem accommodatum. Chalcanthi, myrrhæ, sing. drach. ij. thuris, aluminis scissi, sing. drach. iiij. malicorij, gallarũ, aristolochiæ, sing drach. viij. vino austero exceptis utitor. Critonis remedia ad lichenas. Tritici grana multa imponito in incudẽ: deinde laminam æris candẽtem tritico superponito: & resolutum ab eo liquorem, calidum adhuc, auferto, illinitoq́;. Aut portulacæ succum assiduè illinito. Quòd si inueterati sint lichenes, capparis folia trita cum aceto imponito. Aut corticem radicis hortensis rumicis, similiter ex aceto tritam. Pastilli Lichenici. Glutinis fabrilis, chamæleonis, sing. drach. iiij. sulfuris uiui, thuris, sing. drach. ij. aceti, heminæ dimidium. Glutinum aceto dissoluitur: dein aridis affunditur. Vsus tẽpore, quantum satis est, aceto diluo, calidumq́; impono. Humida ad impetiginosos affectus. Misyos peregrini, thuris, myrrhæ, aluminis scissi, sing. drach. viij. aloes, sulfuris uiui, utriusq; drach. iiij. Passo excipito, ad spissitudinem strigmenti, & bis aut ter in die perfrictis illine. Emplastrum Lichenicum. Ceræ, picis coctæ, terebinthinæ, sulfuris uiui, sing. libræ dimidium: liquida cõmittito aridis. Excoriatorium lichenum. Squamæ æris, drach. vj. auripigmenti, sandarachæ, utriusq; drach. iiij. ęris usti, ueratri albi, sing. sesquidrachmam. uentrium cantharidum, tantundem. Singula per se terito: dein simul mista, cedria excipito, & ad strigmenti spissitudinem reducta, pyxide æris cyprij reponito. Cæterùm ante q̃ excoriatoria imponãtur, circumsitas & uicinas licheni partes pharmaco aliquo inflammationem arcẽte in splenio excepto, integere ac tueri oportet. Post excoriatoriorũ usum

Papulis in mẽto erũpẽtibus medicamenta congruentia.

Lichenũ remẽdia scripta a Critone.

Impetigini cõgruentia remedia.

Lichenas excorians.

emplastra uiridia & alba sunt imponenda. Emplastrum uiride Pamphili ad lichenas. Ceræ libram. æruginis rasæ, quadrantem. resinæ phryctæ, lib. ij. olei cyathos. iiij. aceti acerrimi quod sit satis. Conficito ut decet. Viride Herophili. Æruginis drach. ij. mannæ drach. iiij. adipis uitulini drach. xij. chalbani drach. iij. ceræ drach. lxxx. resinæ drach. xx. aceti quod sit satis.

Lichenas excoriatos sanantia medicamenta.

Emplastrum album, quo Magnus circulator est usus ad excoriatos lichenas. Lithargyri, ceræ Tyrrhenicæ, sing. libram. j. olei sextarium. j. cerussæ lib. j. aquæ sextarium. j. conficito. Aliud. Lithargyri, cerussæ, plumbaginis lotæ, sing. drach. xxv. ceræ, terebinthinæ sing. drach. xvj. olei heminam. j. aquæ tantundem. conficito. Compositio Menecratis squamas decidere faciens, & corpora attenuans. Picis brutiæ pellucidæ, siccæ, & electæ, drach. ij. S. resinæ pinus pellucidæ, lib. j. & quadrantem, ceræ ponticæ tantundem. chalbani quadrantem. aceti heminam unam. Conficito diligenter. Heraclidæ Tarentini ad capitis & menti ficosos tumores. Elaterij salisq; pares portiones confundito utitorq;.

De dentium affectibus.

Dentes dolere & pulsare.

EQuidem in meipso manifestè aliquando percepi, non dolentem modò, sed etiam pulsantem dentẽ: quemadmodum carnosæ partes inflammatione uexatæ consueuerunt. Quare mirabar sanè, quòd in dente oriri inflammatio posset. Atqui quum etiam alio tempore dentem dolerem, perspicuè sensi, non ipsius dentis, sed gingiuarum inflammatarum, eum dolorem existere: ita ut etiam citra coarctationem dolerent, ob uicinitatem tamen durorum dentium illis inaugeretur dolor. Vtriusq; itaq; doloris sensum expertus, alium quidem in gingiuæ, alium in ipsius dentis substantia esse, clarè scio. At uerò, & quòd neruus quidem ad radicem dentis substratus aliquando etiam doleat, im-

ponat autem nobis, ut credamus ipsum dentem dolere, consentaneum rationi est. Etenim q̄ dente exempto remaneat adhuc exigua quædam portio doloris, id ob nerui inflammationem contingit: quum nimirū tunc dolor nerui leuior tantùm reddatur, eo quòd nō amplius ab osse, cui cohærebat, tendatur: & q̄ iam liberius perspiret, fruaturq́; medicamentis quæ illi adhibentur. Neq; enim per contactum, neq; per distributionem possibile fuerit inflammato neruo mederi, utrinq; à dentiū locellis coarctato, & ab anteriori parte ab ipso dente. * Iam uerò quum liuidi tota substantia sua interdū reddantur nerui, nihil mirū sit, si phlegmone simile quid patiantur. Cui rei hinc maior accedet fides, q̄ tum nutriantur, tum augeantur per totum ferè ipsius uitę curriculum: id quod euidenter sæpenumere in ĳs dentibus liquet, qui sunt exemptis oppositi: utpote qui semper augescunt. Siquidem quantum augentur dentes, tantùm in ciborum læuigatione atteruntur. Quum igitur illis absq; nutrimento augeri non liceat, utiq; duabus affectionibus, & his contrarĳs, obnoxĳ erunt, inopiæ scilicet & redundantiæ alimenti, quod ipsis suppeditatur. Inopia ergo, aridiores & tabidiores, atq; ob id tenuiores eos efficit: redundātia uerò, cōsimilem in eis excitare affectionem potest, qualis est circa carnosas partes phlegmone: ac proinde curandum est, ut redundantia euacuetur, partim discutiendo, partim eam repellendo. At tenuitatis dentium ob alimenti inopiam, nullum remedium est: quum tūc necessariò laxentur, moueanturq́;: nempe compage ipsorum laxiori reddita, ob tenuitatem non modò dentium, sed locellorum etiam eos amplectentium. Hæc itaq; affectio senibus accidit citius aut serius, ueluti etiā magis aut minus. Quæ uerò phlegmonem refert, magis iuuenes corripit. Auxiliari tamen etiam oportet senibus, auxilio gingiuis adhibito. Eas autem astringen-

Dētes interdū nōnihil simile inflammationi perpeti.

Dentes augeri et nutriri, quod liquet ex iis q̄ sunt exemptis oppositi.

Dētes duabus sunt obnoxii affectionibus.

Dentium tenuitatē ob alimenti inopiā esse incurabilem.

tibus medicamentis robuſtiores, & magis circa dentem aſtrictas facere conuenit: tanquam ipſæ ad ſtabilitatem & firmitudinem dentium, aliquid etiam conducant. Porrò forantur dentes ab humorum acrium & erodentium influxu, quemadmodum etiam cutis citra externam cauſam ſolet exulcerari. Verùm cutis exulceratur aſſiduè & multis: oſſa autē rarius, ꝙ ob duritiem ægrius ꝗ̃ cutis ipſa patiantur. Igitur corporum eroſorum medela, erit reſiccatio uitiati influentis humoris: qui ſi paucus fuerit, per localia exiccantiaq́; auxilia abſumetur. Si uerò multus, uniuerſi capitis prouidentia eſt habenda: quod quidē ſi ob uniuerſum corpus affectum ſit, huic etiam eſt proſpiciēdum. Etenim eroſos ob mollitudinem dentes, duriores impatibilioresq́; per auſtera & acerba medicamenta reddendi ſunt. At liuidos redditos, per ſiccantia curare oportet, ut qui ex uitioſorum humorum influxu id patiantur: unde ſimilem cum foratis curationem deſyderant.

Dentes a quibus forētur humoribus.

Dentium foratorum curatio.

Dentium liuidorū cauſa & curatio.

De gingiuarum medela.

Gingiuas inflāmatas oleum lentiſcinū perſanat.

Gingiuis ex inflammatione dolentibus optimum pharmacum eſt oleum lentiſcinum recens, calfactumq́; in duplici uaſe, atq; ore retentum. Repellit enim citra moleſtiam, diſcutitq́; abſq; mordacitate, cuius rei inflammatis præcipuus eſt uſus.

Quæ Archigenes ad dentium dolores conſcripſit.

Dentium doloribus medicamina ab Archigene prodita.

Dolentes dentes colluant acri aceto calido cum galla. Aut pinguibus tedis in aceto feruefactis. Aut myrti ramulis cum pice in aceto tepefactis. Aut hyoſcyami cum aceto. Aut agreſtis cucumeris radice, uel marrubio, ſingulis cum aceto, pipere, & nitro. Aut pulegij decocto. Mirificè facit dens caninus uſtus & tritus, deinde cum aceto coctus & ore retentus. Aut ſcillam, aut radicem hyoſcyami in aceto coctam colluito. Aut pyrethrum cum hyſſopo, & colocynthidis medulla ſimiliter co-

quito, liquoremq; ex eis longo tẽporis ſpatio in ore teneto. Hæc Archigenes. Porrò ſolanum, ſtupefaciendo ſenſum duntaxat, auxiliatur dentium doloribus. Ad foratos atq; dolentes dentes remedia ex Archigene. Sory Aegyptium reſina terebinthina exceptum obline, indeq; intra dentis cauernulam.

Foratorũ atq; dolentiũ dentium remedia.

Aut ſenectam anguis dentibus apprimito, & excidẽt. Aut uermes terrenos toſtos cauernulæ præmundatæ inſpergito. Aut piper, uel roris marini ſemen, opio exceptum, in cauernulam inde. Aut in aurem denti uicinam oleum ſeſaminum, in quo uermes terreſtres concocti fuerint, inſtilla. Ipſo aũt dolente dente hyoſcyamũ conterant. Eroſis etiam atq; dolentibus dentibus, candens admoueto cauterium. Præſtat ad eliciendam pituitã, ſtaphidem agreſtem per ſe, & cum pulegio mandere.
Fomenta ad dẽtium dolores extrinſecus fiunt ex ſale & milio, ſimul & torrefactis, & coniectis in ſacculos. Dolenti autem denti affricetur origani ramulus, oleo feruido intinctus. Aut opopanacem & peucedani ſuccum unita, linteolo illigato, & intra oleum feruefacta, denti dolenti apprimito. Aut bene concocto, & hiare iuſſo, hyoſcyami ſemina in ſuffimentum adhibe. Ad eximendos abſq; dolore dentes.

Dentibus eximẽdis citra dolorẽ remedia.

Pyrethrum acerrimo aceto ad dies quadraginta condito, terito, & reponito. Vſu uerò exigente, reliquis cera obturatis, dolentem ipſo pharmaco integito. Deinde hora interpoſita, digitis extrahito, aut ſcalpello exigito. Dentes educunt fortiter tithymalli ſuccus, & ſori, cum chalbano impoſita. Apollonius autem radicis betæ ſuccũ per ſe iubet inſtillari in nares: ad ſoluendum dentium dolorem. Eiuſdem, ne eroſi dentes uacillent, ne'ue fœtorem edant, remedium. Veratrum nigrum erui magnitudine melle cocto exceptum, cauernis inde. Eiuſdem ad den-

Dentium fœtoris remedium.

Dentifricium optimum.

tes denigratos optimum dentifricium. Alabastritę usti, drach. viij. pumicis usti, drach. iiij. salis torrefacti, drach. iij. tritis utitor. Ab horum usu collutione utendum est, ex uino odorato, in quo ad multũ tempus iris sicca fuit macerata. Asclepiadis remedium ad dentes motos. Cornu cerui usti, drach. viij. Rhois rubri, drach. iiij. omphacij drach ij. balaustij, drach. iiij. corticis pinus, myrrhæ, sing. drach. j. tritis utitor. Collutio eiusdem ad molarium dolores. Radices smyrnij cum aceto mulso coquito, & excolatum liquorem ore tenendum dato. Ad erosos dentes præseruatiuum. Zingiber cum aceto mulso coquito, ac probè terito, indeq; in cauernam indito, forisq́; dentem ex eo integito. Aut hederæ lachrymam chalbano misceto: aut tithymalli, uel ficus syluestris succo dissoluito, ac utitor.

Dentes confirmans remediũ.

De mobilibus & prominentibus dentibus.

VBi dentes absq; ictu pręcedente mouentur, uerisimile est, neruos radicibus eorum adnatos, præ nimia humiditate laxatos esse: ob idq́; siccãtibus medicamẽtis eis esse opus. Quum autem emoti dentes prominentiores sint reliquis, præcipuè ubi ex plaga mouentur: sanè semper optimum iudicaui fore, si sic affecti, in tantum attererentur lima, quantum super reliquos prominent: idq́; ne oppositos sibi offenderent, in loquendo, mandendo'ue: quod consilium semper mihi satis feliciter cessit. Oportet autem gingiuis linteolum molle usq; ad radices dentium circundare: dein digitis sinistræ manus leniter amplecti, simulq́; tutè, & citra compressionem, ne concutiatur cui limulam adhibemus, chirurgiam ipsam aggredi: eamq́; non una uice absoluere, sed pluribus. Imperandum etiam est ægro, ut nec loquat̃, nec durum aliquem cibum accipiat: utatur autem alimento succo ptisanæ, & sorbitione ex alica, & pane madido,

Dentes prominẽtes exterendi ratio.

atq; aliis id genus mollibus. Ad firmandos dentes, ex Archigene. Myrrhæ, pompholygis, aluminis scissi, amyli, æquales singulorū partes tritas admoue. Postea asininum lac colluant calidum, aut acetum, aut uinum, in quo malicorium & galla sint cocta. Ad dentium autem stuporem portulacam manducent. De dētitione puellorum, eiusdem. Dentienti infantulo, si doluerit, canino lacte gingiuas obline. Aut si leporino cerebello gingiuas eius illęueris, cito dentes prouenient. Mulcet gingiuas dolentes acetum cui hyoscyami radix incocta fuerit. Quòd si enascens dens ægrè erumpat, & compūgat gingiuam, cyperum ex butyro & unguento susino iuxta exortum illinito. Præseruatiua dentium ab Archigene prodita. Alumine scisso & modica myrrha confricato, nec erodētur unquam. Aut iridem Illyricam mandito. Compositio Andromachi eadem hora dentium dolorem sedans. Piperis, pyrethri, succi tithymalli, chalbani, sing. drach. j. chalbano excepta in cauernam indito. Alia. Seminis hyoscyami, opij, nitri, myrrhæ, pyrethri, piperis, sing. drach. j. chalbani drach. ij. tritis ex uino utitor.

Dentiū stupori portulaca auxiliatur.

Dentitiōi puerorū congruentia medicamēta.

Dentes præseruantia contra erosionem.

Collutio ad motos dentes, Critonis. Lentiscum, myrtum, gallam, in uino cocta colluenda præbeto.

Eiusdem ad corrosos dentes. Capparis radicem cum acri aceto ad dimidias coquito, & colluito tepidum.

Dentifricium ad gingiuas madore laxatas, putrescentes, & cruentatas, concussos dentes, ozænas, parulidas, dolores, & omnia oris ulcera. Perdicij recentis drach. x. mellis, aluminis scissi, iridis Illyricæ, sing. drach. iiij. piperis albi drach. viij. nigri, drach. iij. pumicis, pyrethri, hyssopi, pulegij, seminis apij, sing. drach. ij. myrrhæ, menthæ siccæ, herbæ sideritidis, singul. drach. iij. salis fossilis drach. iiij. Perdicium, sideritidem, mel, & salem, mista urito: alumen uerò per

Dentifriciū ad omnia gingiuarum & oris ulcera faciens.

se ustum uino extinguito: dein omnibus simul contũsis utitor. Smegma dentes reddens candidos, eosq; ab erosione defendens, oriq; bonum odorem concilians. Nitri, testæ sepiæ, myrrhe, sing. vnc. j. tritis utitor. Aliud ad idem. Aluminis scissi sexuncem. masticheς, vnc. j. comæ rosarum, quadrantem. iridis trientem. Tritis utere, indeq; aquam tepidam colluendam præbe.

Dentifricium insigne.

GALENI PERGAMENI, DE COMPOSITIONE PHARMACORVM SECVNdum locos, Liber. VI.

QVANVIS PLVRIMVM interest, ex uiua'ne aliquis uoce, an ex libris discat, non tamen paruum commodum studiosis ex commentarijs accedit: ob idq; ad hosce conscribendos me accinxi: quum rationalis auxiliorum inuentio præstet illi, quæ soli experientiæ innititur. Igitur in stomaticis pharmacis, de qbus agere in præsenti commentario est animus, primus medendi scopus est communis omnium partium inflammatarum: secundus autẽ, proprius illius cui medemur. Porrò inflammationes, ex influxu calidi sanguinis fiunt, qui repellẽdus est, nisi uereamur ipsum ad partem aliquam principem recursurum, atq; illic grauiorem aliquem morbum excitaturum. Vtimur igitur uenæ sectione, & purgatione & clysteribus, etẽ inedia, ubi totum corpus plethoricum, aut cacochymum extiterit: Si uerò neutrum sit horũ, statim properamus ad curationem per localia remedia. Impossibile autem est, pharmaco rite uti eum, qui uim ip-

Inuentionẽ rationalem auxiliorũ præstare illi, quæ soli experientiæ innititur.

Inflammatiõis causa, & curatio.

ſius non cognorit, ſecundum quam auxiliatur. Porrò medicaminum repellentium genus, quibus utimur in principijs inflammationum, in materia refrigerantium conſiſtit; quorum ſanè ea quæ aſtringendi natura prædita ſunt, efficaciorem uim habent, ad ocyus repellendum influxum. Ineſt quippe ipſis ſtatim etiam facultas cogendi & denſandi ſuperficiem corporis cui admouentur. Communis itaq; ſcopus in oris inflammationibus eſt, prohibendi eos dũ incipiunt; ſecundus autem, ab ipſa particula ſumitur: quum ſciamus longè rariorem atq; molliorem eſſe oris tunicam, cute qua uniuerſum integitur corpus. Taceo tunicam oris, medicamentorũ inſuauitatem percipere; poſſeq; medicamenta ori indita defluere in uentriculum & pulmones: quorum neutrum cuti reliquæ adeſt. Quare fortibus medicamentis, cuiuſmodi chalcanthos exiſtit, quæq; uenenoſam facultatem ſortiunt, uti ad oris affectiones non licet, niſi magna urgeat neceſsitas. Ergo ſuccus mororum ſolus, recensq; à fructu ipſo expreſſus, ad incipientes oris inflammationes eſt melior illo, qui, ut aſſeruari diutius poſsit, ex melle coquitur; quanquam ad ſequentia inflammationis tempora, utilior eſt qui ex melle eſt coctus. Nam quemadmodum in principio utilia ſunt pharmaca repellentia id qđ influit: ſic poſt principium uſq; ad finem, pharmaco opus eſt ex utriſq; miſto, repellente uidelicet facultate, & diſcutiente, prædito: ac primo quidem tempore, aſtringens præcellere oportet: ad finem uerò diſcutiens; atq; interpoſito tempore æquales utrorunq; partes eſſe conuenit. Quando uerò ueluti induratum quippiam ex ipſa inflammatione relinquitur, penitus non conuenit aſtringens ad diſcuſſorium miſcere, * ſi prius uniuerſum corpus fuerit uacuatum. Similiter neq; in principio bonum eſt diſcuſſoria miſcere aſtringentibus.

Aſtringentium facultas.

Oris affectionibus cur exhibenda non ſint fortia, nec uenenoſa medicamenta

Oris inflãmationibus quæ opitulent medicamenta.

Digerẽtibus ſolis utendum eſſe ubi durities aliqua ex oris inflammatione relinquitur: cæterũ prius corpore uniuerſo uacuato.

Meritò autem qui pharmacum diamoron cõposuit, parum ex croco & myrrha ei commiscuit, ꝙ commu nem habeant facultatem concoctoriam inflammationum: priuatim uerò, crocus quidẽ astringat: myrrha autem calfaciat in tantum, ut sufficienter discutiat, tenuium partium etiam substantiam possidens, qua facilè in altum subire possit, uiresq́; aliorum medicamentorum deducere. Soleo autem ipse in principio ad pharmacum dia moron miscere rhois succum, aut omphacium, aut florem rosarum, aut ipsas rosas siccas, necnõ balaustium, cytinos, malicorium aridum, gallam omphacitin, pini, thurisq́; corticem, hypocystidem, lentisci succum, ac breuiter astringentia omnia, præter ea quæ corrumpentem possident facultatem, quæ & deleteria dicitur, & letalium species quędam existit: quippe cum non omne letale, necessariò etiã deleterium, hoc est uenenosum, existat. At ubi inflammatio iam constitit, sufficit ad mororum succum addidisse tantùm crocum & myrrham, ut ipsa inflammatio coquatur. Quæ ubi concocta fuerit, addere aliqd ex discussorijs licet, cuiusmodi sunt nitri spuma, nitrum Berenicarium, sulfur uiuum, sapa, origano interdum incocto, aut hyssopo, aut pulegio, aut thymbra, aut thymo, aut calamintha hortẽsi & agresti. At uerò Erasistratus, quum moroꝝ succus illi ad manum non esset, rubi cremore usus, se ipsum curauit. Ego autem pharmacũ ex succo nucum uiridium confeci, facultate ad oris inflammationes cæteris omnibus stomaticis plurimum antecellens. Cuius compositio est huiusmodi. Succum externi nucum uiridium corticis cum mellis iusta portione coquo, donec ex utroq; mellis crassitudo cõsistat. Hinc autem liquet qualis sit eorum corticum succus, quantaq́; astringendi uis, ꝙ ne per fortissima qdem extersoria, nigredo elui possit ab eoꝝ manibus, qui uiri-

Croci facultas.
Myrrhæ facultas.

Dia morõ medicamen.

Letalia omnia non esse deleteria.

Oris inflãmationi concoctæ quæ congruãt.

Rubi cremor.
Stomatici ex succo nucũ uiridium, ad oris inflãmationes cõuenientissimi, cõpositio.
Nucum succo uiridium adest astrictio penetrans.

des nuces decorticãt. Atq nisi in profundũ manuum illa facultas descenderet, non certè ægrè eluibilis esset. Quum autem descendat, indicat planè substantiam succi, tenuium partium esse. At rationi est consonum astringẽdi uim esse maximè ex usu, ubi in eiusmodi contineatur substantia: ineptam autem existere, quæ crassarum partium substantiæ est coniuncta. Optimum itaq; ac simul suauem esse nucum succum mihi persuadens, eum in quatuor partes diuido: & ad primam statim aliquid ex astringentibus misceo: ad secundam, ex croco & myrrha: ad tertiam sulfuris & nitri nonnihil. Quartam uerò solam synceram seruo, ob dulcorem futurã utilem pueris, mulieribusq;, & uiris effœminatis. Est autẽ quod ex succo rubi constat, fortius eo quod ex moris conficitur: quemadmodum hoc eo, quod ex musto parat̃: omnibus tamen præstat quod ex succo fit nucum. Porrò in pharmacis quæ deglutiuntur, maximè coniectare oportet naturam eorum qui ipsa sument. Nam quod cum molestia aut fastidiosè accipitur, os uentriculi euertit. In stomaticis autem medicamentis, eiusmodi synceritatem interdum contemnere licet. Si qs igitur medium aliquod medicamen cõficere omnibus aptum uelit, ut exempli gratia quod constat ex succo mororum, ad quinq; libras succi, unam mellis adijciat: croci autem & myrrhæ, utriusq; drach. j. S. Vini item austeri, heminam unam: omphacij, drach. j. Quod si non adsit, pro ipso rhois succũ inijcies: & si uolueris par pondus utriusq; imponere, nihil peccaueris. At Heras drachmam unam scissilis aluminis addit. Quod uerò ad coquendi modum spectat, ego sanè censeo succum ipsum solum esse per se præcoquendum usq; ad crassitudinem strigmentitiam: dein uerò adijciendũ mel: atq; ubi iam cacabum ab igne uelis auferre, reliqua imponenda esse. Etenim ut spuma argenti, & plum-

Astrictionẽ tenui substantiæ iunctã, esse maxime ex usu ad repellendas inflãmationes.

Stomatici ex succo nucum quadruplex cõpositio.

Stomaticũ ex succo nucũ, cæteris uniuersis præstare.

Stomatici diamoron compositio apta omnibus.

Aromaticorũ compluriũ uires, per cocturã exolui.

bago, aliáq; multa metallica, per cocturam meliora euadunt, sic uis complurium aromaticorum exoluitur. Cæterùm ad induratas inflammationes, quũ iam præterierit uigor, nec amplius influat quicquam, prædicto pharmaco discussoria miscere oportet, cuiusmodi sunt spuma nitri, nitrum, petræ Asiæ flos, sulfurq; uiuum. Ac sufficit sanè nitri vnciam. S. sulfuris vncias duas, si addideris. Quòd si nihil horum sit præsto, in sapa aut mulsa, origanum feruefacito, ipsamq; stomatico pharmaco adijcito, & gargurizare iubeto.

Oris induratis inflammationibus qualia sint apta medicamenta.

Nihil autem refert, etiam si hyssopum conijcias pro origano, aut pulegium, aut thymum, aut thymbram, aut calaminthem, aut hedyosmum. In uigore autem inflammationum, collutionibus & gargarismis concoquere inflammationem oportet, pinguium caricarum decocto, lentiscinóq; oleo tepefacto in duplici uase. Quin & ipsum stomaticum pharmacum in uigoribus gargarizare cõuenit mulsæ dilutiori permistum, aut calidæ sapæ, aut etiam aquæ calenti.

Oris uigentes inflãmationes quibus sint coquendæ medicamentis.

At meum ex succo nucum medicamentum, aliorũ omnium est ualidissimum, utilissimumq;. Quum autẽ tres sint Punicorum malorum species, austerorũ nẽpe, dulcium, & acidorũ, æquas singulorum partes, unà cũ corticibus soleo ipse etiã contundere, expressumq; succum cum melle coquere, ac sic conficere medicamen non solùm stomaticũ, sed ad multa alia utile. Conc tunditur etiam cum illis & rubi fructus: cuius succus similiter præparatus succo mororũ, melius illo pharmacum redditur, sed minus ualidũ eo, quod ex nucum succo paratur. Quin & malorũ cotoneorum, & pirorũ syluestrium, ac mespilorũ succus, similiter præparatus, stomaticum pharmacũ redditur, aptumq; etiam ut deuoretur: quum hoc quod ex nucibus constat, deuorare non liceat. Verùm quod ex punicis constat pharmacum, aptum est exoluto & cibos fastidienti uentri-

Punicorũ malorũ species tris, austerorũ, dulciũ & acidorũ.

Stomaticũ ex punicorum succo.

Stomaticũ ex nucibus deuorãdum nõ esse

culo deficit

culo: deficit tamen ab eo quod ex malis constat. Innocuum est etiam rubi mororum succus uoratus, ueluti et ipsorum mororum: sed succus rubi mororum habet quid quod stomachum roborat: quod ipsum, mororũ cremor non habet. Iam uerò succus nucum plurimo melle opus habet: & post eum, rubi mororum: modico autem, malorum, & punicorum, & punicorum syluestrium. Medius inter hos est mespilorum succus. Ex cornis etiam, brabylisq́;, & prunis, stomatica prǫparantur. Cæterùm si crassus esse uideatur succus, statim mel admiscere oportet: sin liquidior, prǫcoquatur. Suscipit autem pirorum atq; malorum succus parem mensuram mellis. Succus uerò eorum quæ nimis acerba sunt, ueluti est corni fructus, aliquando duplum, aliquando triplum mellis desyderat. Porrò si atramentũ sutorium admistum sit, non admodum deglutire oportet confectum pharmacum, præter q̃ si iuxta stomachum, aut aluum, ulcerosam affectionẽ fieri uereamur. Quin & si in ipso ore maligna ulcera fiant, prǫstant ex atramento sutorio medicamenta. Sufficit autem drachma ad prǫdictam compositionem admista, in qua unã mellis libram conijci dicebamus. Iam uerò quũ rhus sit duplex (alter enim obsonijs inspergitur, stomacho cõmodus: altero coriorum tinctores utuntur) uterq; sanè musto incoctus, stomaticum efficitur medicamen. Mustum etiam solum, citra mellis misturam in mellis compagem redactum, bonum fit pharmacum in principijs, augmentis, atq; uigoribus. Ad declinationem autem præstiterit, si in ipso diem integram tedas pingues p̃maceraueris. Quòd si preciosius efficere pharmacum uis, inijcies etiam casiæ corticem, aut nardum Indicam, aut malabathri folium: singulorum nempe unam drachmam. Ad induratas autem inflammationes, conijciuntur quæ generosius discutere possint, tusa uidelicet, & cribrata, idq́; ubi olla ab igne est exem-

Rubi mororũ succus os ventriculi roborat id quod succo mororum non inest.

Succorum quinã plus, & qui minus requirãt mellis.

Calcanthõ qñ stomaticis miscere expediat medicamentis.

Rhus duplex.

Musto qñ & qualiter preparato vtendum in oris inflãmationibus.

Discutientia pharmaca quę nam sint.

pta. Ac talia sanè sunt costus, amomum, macer, cyrenaicus succus, Medicusq́;. Pauperibus tamẽ pro sumptuosis discussorijs pharmacis, aut dictamnũ, aut acoron, aut meon, aut pyrethrum, aut cardamomum, aut sinapi inijciendum censeo, pari põdere: ita ut ad trium drachmarum pondus, eorum mistorum moles perueniat, ad prædictã symmetriã, in qua mellis libra habebatur. Verùm pro cõstitutionis affectuũ proportione augeri ac minui pharmacorum uehementiam oportet.

Stomatici ex musto compositio.

Ergo pharmacum conficientes ex musto, ad decẽ musti heminas, tres inijciemus heminas rhois coriariorũ, aut eius qui obsonijs inspergitur. Si uerò utrũq; inijciamus, utriusq; una & dimidia inijceinda est. Iuxta proportionem etiam, ex discussorijs, quodcunq; tandẽ in promptu habeamus. Quòd si unum tantùm suppetat nobis astringẽdi uim habẽs, quod in principio inijciamus, aut unicum discussorium, quod iuxta finem: ex illo totum pondus explebimus, quod ex omnibus alioqui fuisset conflandum.

Inflammationi incipienti, austeriora, vigẽti, moderatiora, inclinanti magis digerentia conueniunt.

In uniuersum autem, austeriora quidem, in principijs, & uehementibus influxionibus congruunt: moderatiora in uigoribus: ut magis discussoria in declinationibus.

Astringẽtia paratu facilia: Digerẽtia mediocriter.

Porrò ex astringẽtibus facilia paratu sunt, rosæ, baccę myrti, myrtus, lẽtiscus, rubus, canirubus, galla omphacitis, fructus Ægytię spinæ, omnia aluminis genera, unus & alter rhus, glaucium, omphacium, cytini, & balaustia. Ex discutientibus moderatè, facilè parantur, caricarum furfurumq́; decoctum: aut mulsa, in qua origanum, aut hyssopum, aut thymus, aut calamintha, aut pulegiũ, aut hedyosmum concocta sint: quæ si diutius coquantur, fortiora reddũtur: amplius autem & nitri spuma, aut ipsum nitrum ustum.

Digerentia valenter.

Fortius uerò his est sulfur uiuum. Rectè autem Andromachus medicamini ex succo mororum confecto addidit glycyrrhizam, ut exasperata leniret, asperitatemq́; astringentium mitiorem redderet.

Stomaticũ Andromachi ex musto,quo utor. Gallas, xxx. Rhois coriarij sext.ij. musti sext. vj. Gallas confractas per diem & noctem in musto macerato:dein coquito, donec ex toto quarta supersit portio: quam per linteolum colatam, expressamq́;, in olla ad mellis crassitudinẽ spissato:dein trita addito,aluminis scissi, croci,myrrhæ,sing. drach. j. permista reponito,tandemq́; eis utitor. Iam uerò,quod ex dulci confectum est musto,magis mitigatorium et moderatum erit,sed minus efficax:id autem quod ex acerbis fit uuis,uehementius quidem astringit,leniendi uim tamen non habet:ex medio uino paratum,mediam facultatem sortitur.

Stomaticũ An dromachi ex musto.

Stomaticum ex Besasa anginis congruens,ab Andromacho scriptum. Sem anisi,apij,ammij, floris iunci odorati rot. aluminis scissi,iridis Illyricæ, besasa(hoc est seminis rutæ syluestris)cinnamomi, myrrhæ troglodyticæ,aristolochiæ longæ,casiæ,rosarum siccarũ, crocomagmatis,sing. vnc. j. croci,cineris hirundinum tenellarum,utriusq; quadrantem. croci sesquiunciam. nardi Indicæ, amomi, utriusq; vnc. S. gallas. viij. tritis cum melle utitor. Stomaticum Asclepiadis. Hirũdinũ syluestrium ustarũ cineris, drach. iiij. croci, nardi Indicæ,utriusq; drach. j. melle excipito.

Stomaticũ ex Bsesa Andromachi,

Aliud Andromachi.ad columellam laxatam, Aluminis liquidi lib. j. florum rosarum,lib. S. succi hypocystidos quadrantem. Alumen in melle coquito: dein sicca inspergito:utitorq́;. Aliud eiusdem ad omnia uitia oris. Crocomagmatis drach. ij. iridis drach. iiij. sandarachæ drach. S. terebinthinæ, drach. ij. Lycij Indici, drach. j. uuæ passę drach. viij. aloes, omphacij, singul. drach. j. nucum pinearum tostarum, drach. viij. succi glycyrrhizę,aluminis scissi,balaustij,sing. drach. j. floris rosarum drach. ij. mellis hem. ij. S. conficito.

Columellæ laxate remediũ.

Stomaticũ ad vitia oĩa oris.

Stomaticum Asclepiadis. Succi hypocystidos drach. ij. balaustij,lycij,acacię,sing. drach. j. excipito oliuę im

Stomaticum Asclepiadis.

maturæ ſucco,& poſtea melle ſubactis utitor.
Si uerò ęger ſtomatica id genus faſtidiat, in moderatis quidem inflammationibus ſufficiēt ſucci ſoli fructuū iam dictorum, ut rubi, & mororum, punicorumq́; malorum, & cotoneorum. Quin & ſuccus nucum ubi cū ſolo melle paratur, guſtui ſuauis exiſtit: itemq́; muſtū ex uuis acerbioribus preſſum, ſi rhus in id conijciatur, optimum pharmacum redditur. Ad eas uerò inflāmationes quæ multa aſtrictione indigent, auſterorum punicorum, aut cotoneorū, aut utrorūq; ſuccus, melli admiſtus, ſæpe mihi fuit ſatis. Singulis autem horum ſuccorum licet omphacium adijcere. Vehemētisſimū medicamen reddetur, ſi punica integra tundas unà cū corticibus, indeq́; ſuccum exprimas, atq; hoc magis ſi acerba fuerint. Acerbisſimum etiam fiet, ſi ad punicorum auſterorum ita tuſorum ſuccum, omphacium ſuperaddatur cum moderato melle. Præſtantius adhuc reddes pharmacum, ſi tota contuſa punica mala, paſſo cocta excolaueris. Ne uerò ualde exaſperet, glycyrhizæ ſuccum admiſcens, conficies optimum pharmacū. Si quid uerò induratū appareat, ijs ſuccis qui medias facultates ſortiuntur, inijcies aliquid, dum coquuntur, ex pulegio, aut thymo, aut origano, hyſſopo, mintha, aut calamintha: dein colabis, & habebis optimum medicamen. Quòd ſi calidius efficere uelis, piper addes. Omnibus tamen ſi glycyrrhizæ ſuccus addatur, melius pharmacum efficietur.

Acerbisſima ſtomatica conficiendi ratio.

Induratis inflāmatiōibus apta ſtomatica.

Glycyrrhizā ſtomaticis addita, ipſa meliora reddit.

De cruſtis.

IN calidis & humidis corporis partibus, qualis eſt os, ex quacunq; tandem cauſa fuerit exulceratum, cito putredo oboritur. Ad cuius ulcera fortisſimis ſæpe uti cogimur medicamentis. Atqui fortisſima ſunt, quæ eſcharam inſtar catuterij excitant. In externis igitur corporis partibus, ubi parti curandæ cruſta fuerit inducta, à fortibus ſuperſedemus pharmacis, trāſgre

Putredo oboritur cito, in calidis & humidis partibus.

dientes ad detersoria, quæ escharas tollunt. In ijs uerò quæ in ore excitatæ sunt, escharis, tutius mihi uidetur esse admiscere ad exteriora pharmaca, alia quædã fortiora, & quæ per se admota, crustas etiam inurerent. Melli itaq; maxima extergendi ui prædito, crustifica medicamenta immiscemus: quemadmodum ad sordida quæ in corporis cuticula oriuntur, miscere illi leuiter extergentia solemus, ut thus, eruum, iridem, aristolochiam, & alia id genus. Porrò Andromachus, ad oris crustas, ex nucibus pineis, amylo, alumine scisso, flore rosarum, croco, & melle, composuit optimum stomaticum. Critonis ad oris crustas medicamentum. Misyos torrefacti, drac. iij. mellis optimi cyathos sex. misceto & utitor. Idem etiam præstat chalcitis assa ta cum melle. Archigenis ad crustas oris remedia. Cõmodissimum est stercus canum, altorum ossibus, ex melle illitum: quod etiam in angina auxiliatur. Aut rhus Syriacus ex melle. Aut hirundinum ustarum & stercoris humani par modus cum melle illitus. Aut hepatis lupi aridi cochlearia duo trita bibenda dato. Ego uerò medicamẽ ex rhoe damno, q; astringẽtis sit facultatis, quæ minimè crustis conuenit. At hepar lupinum eupatorio mistum, ad hepaticas etiam bibitur affectiones. Sorani stomaticũ ad crustas, fœtẽtesq́; gingiuas & humore prægnantes. Misyos usti, drach. viij. iridis Illyricæ, drach. iiij. croci drach. j. Trita in pyxide lignea reponito, & tum per se, tũ ex melle utitor.

Oris pustulis extirpãdis, miscenda extersoriis esse uehementissima pharmaca, & quæ per se, ad mota, excitare possent escharas.

Oris crustis de lẽdis remedia uaria.

Crustis nõ cõ uenire astringẽtia.

Hepar lupinũ confert hepaticis.

Stomaticum Sorani.

Aliud nomine Anthera. Iridis Illyricæ, sandarachæ, cyperi, sing. drac. iiij. aluminis scissi, croci, croco magmatis, sing. drach. ij. tritis & mistis utitor. Stomaticum Heraclidis Tarentini ad uehementes putredines oris atq; reliqui corporis. Chalcitidis partem. j. calcis uiuæ tantundem. auripigmenti partem dimidiam: tritis & mixtis utitor. Aliud. Florum rosarum, drach. iiij. aluminis scissi, gallæ, sing. drach. ij.

Anthera.

Cauterio vtendum in putrilaginosis oris vlceribus, ubi reliqua ĩ cassum administrant.

myrrhæ drach. j. trita melli misceto, utitorq́;. Quidam sale macerato in aceto, resiccatoq́;, utunt. Si hęc remedia putredo ipsa respuat, utendũ cauterio est: postea uerò colluendum ulcus pdictis, imponendaq́; anthera, donec crustæ abscedant.

De columella.

Columella, Gargareon Cion. Coumna. Staphyle.

Columellæ inflammatæ curatio.

CAruncula illa quæ ad extremum oris dependens cernitur, à ueteribus quidem gargareon, & cion, hoc est gargulio et columna: à neotericis autem cionis, hoc est columella, uocatur: cuius sanè affectionẽ quandã, staphylen, hoc est uuam, dicimus. Raro tamẽ affectio hæc circa columellam contingit: licet ea sæpe inflammetur. Et sanè quemadmodum in alijs omnibus, in quibus ex humorum influxu contingit morbus, sic etiam hîc prima auxilia debẽt fluxionem ipsam repellere: quare astringentis sint facultatis oportet: uerùm si quidem influxus sit moderatus, moderatè astringentis, quam priuatim austeram uocant: si uerò uehementior, acerbæ. Ambæ quippe facultates astringunt, sed debilius austera: uehementius acerba. Porrò moderatæ collutiones fiunt ex palmularum, rosarum, pãpinorum uitis, rubi, canirubi, aspalathi, cyperi, cytinorum, siliquarum, radicum mori, hypocysthidis, malorum austerorum, pirorũ acerborum, ac sorborum decocto. His fortiora sunt myrti, & baccarum eius decoctũ, & ex acerbis contoneis malis, et uirgultorum tenerorũ ilicis, arbuti, smilacis, phagi, & ipsarum glandium: mespilorum item, & cornorum, & fructus memæcili. Generosissimum autem est decoctum gallarum, & rhois culinarij, & coriarij, fructusq́; myricæ, et Ægyptiæ spinæ. Ex his singula tũ per se, tum etiã mixtim cocta ex aqua, gargarissare oportet. Mirum enim q̃ mixturæ ipsorum utiliores sæpe fiunt ipso simplicĩ usu. Quin & arida etiam columellæ insperguntur. Iam uerò moderatè astringunt etiam lapis Ageratus, aloe,

Acerbæ & austerę facultates vt differant.

Collutiões moderatæ ex quibus fiant.

Collutiões valde astringẽtes.

Miscellas medicaminũ aliqñ esse vtiliores simplicium vsu.

cyperus, flos iunci odorati, radixq́; nardi Indicæ. Eximiè astringũt omnia aluminis genera: scissum uerò inter ea tenuiorum est partium, & ob id utilius. At atramentum sutorium uehementem astringendi uim possidet: non est tamen expers calfactoriæ: ob idq́; putrilaginosis ulceribus conuenit. Cæterùm gurgulionem exasperat, etiamsi iam scirrhum contraxerit. Corrumpuntur autem succi omnino, si absq; melle reponant: aut resiccantur si plurimum fuerint cocti. Nonnulli tantam ariditatem ascìscunt, ut conteri queant. Tales sunt hypocysthidis, uuæ acerbæ, glycyrrhizæ, & centaurij succus. Ridiculum autem est quærere, inter duo eiusdem generis pharmaca, utrum sit ipsorum præstantius. Omnia siquidem medicamenta respectu ad aliqd tum utilia, tum noxia dicuntur. Quocirca si pronunciaueris pharmaca nihil esse sola per se, rectè dixeris: nihil enim sunt, nisi nacta fuerint utentem rectè. Si uero contrà, pharmaca Deorum esse manus fatearis, similiter rectè dices. Iuuant quippe maximè, si is qui eis utitur, in rationali methodo fuerit exercitatus, atq; natura prudens. Porrò mistura pharmacorum eiusdem generis, mediorum pharmacorum usus fit gratia: ob idq́; semp duo contraria medicamenta in unoquoq; affectu uos habere operæpretium duco: quæ quidem permiscẽdo, multis pharmacis abundabitis. Quum autẽ raro quis affectionem inueniat, quæ (exẽpli gratia) solis discussorijs, aut repulsorijs indigeat, cogimur etiã sæpe diuersi generis medicamenta miscere: quemadmodum ubi cum repellentibus aut anodynis discussoria confundimus: ut si gurgulione inflammato, ad alumen iridem misceamus illyricam, aut farinam eruinam, aut thus, aut myrrham. Etenim quum discussoria sint multa, est semper à mitioribus auspicandum: quandoquidem inflammata exasperantur ab acribus. Quæ Archigenes scripsit ad gurguliones inflammatos.

Aluminis omnia genera eximie astringunt: Chalcanthi facultas.

Medicamenta omnia respectu ad aliquid tum vtilia tum noxia dici.

Pharmaca nihil sunt sola per se.

Pharmaca esse deorũ manus.

Discussoriis mitioribus cur sit in principiis vtendũ vbi digerere est op⁹.

Gurgulioni inflāmato remedia secundum Archigenem.

Vua laxata, succū cyrenaicū dissolutū illine: aut gallam tritam cum sale: aut ipsum sal dissolutum: aut lycij radicem tritam: aut omphaciū cum melle. Si fortius medicamentum uis, Atramenti sutorij, squamę æris, aluminis scissi, misyos, myrrhę, gallę, æquas partes tritas, ac uino exceptas illine. In principio tamen, sale nō est priuatim utendum, sicuti nec cyrenaica lachryma: sed ubi columellæ inflāmatio indurata iam fuerit. De gurgulionis aut inflammatione sic Hippocrates differit.

Gurgulionis affectū curatio secundum Hippocratem.

Gurguliones cum periculo excinduntur, uruntur, ac resiccantur, quādiu rubri fuerint & magni: quo tempore alijs artibus graciles sunt reddendi. Quum uerò totum id quod appellāt uuam, abscesserit, extremum autem gurgulionis maius, liuidumq́; redditum fuerit: superior uerò pars tenuior, tunc sanè intrepidè curationi admoliendæ sunt manus.

Quæ scripserit Archigenes ad uigentem inflammationem gurgulionis & tonsillarum.

Gurgulionis inflammati curatio secūdum Archigenem.

SI uerò in uigorem affectio peruenerit, subducatur aluus, aut calidam lotionem furfurum gargarisset, aut ptisanæ succum, aut passum tepidum, aut radicis dulcis decoctum cum passo, & hyssopo, aut ficus uino incoctas, aut succum ptisanę, in quo uuæ sint passæ incoctæ. Magnopere iuuātur, si amygdalinum oleum in aures infundens, forinsecus spōgijs expressis leniter foueris. Quin & omelysis ex cruda hordeacea farina imponenda: aut ex farina seminis lini aut fœnigræci.

Tonsillarū inflammatarū curatio secūdum Archigenem.

Quòd si iam prope ad suppurationem accedere tonsillæ uideantur, coadiuuare assiduè per ficuum decoctū oportet, ꝑpemodumq́; incessanter id gargarisma exhibere, similiterq́; aquam mulsam calidam. At si nihil tale apparuerit, augescat autem malum ita, ut ægri uis transglutire possint, ac suffocationis principium sit nobis suspectum, aluus forti clystere, aut glande subducenda est, & secanda cubiti uena, cucurbitæq́; cū sca-

tificatione collo ac mento affigendæ. Fomentis etiam & cataplasmatis robustioribus est frequentius utendum, gargarismisq; assiduis. Quòd si ne his quidē remediis mitescat morbus, sed augeat indies, uenæ sub lingua secentur, aut iuxta angulos oculorum, atq; illa quæ in fronte consistit. Illinatur autem assiduè fel tauri, & elaterium cū melle: aut sal cum oleo ueteri, melleq; & aceto: aut cētaurea cum melle: aut absynthium cum nitro & melle. Heræ medicamen ad collumellam laxatam. Gallæ omphacitidis, aluminis scissi, salis ammoniaci, sing. pares portiones conterito, inspergitoq;. Vel Ageratum lapidem derasum in pollinem similiter columellæ imponito. Porrò Heraclides Tarētinus rectè sanè post usum medicaminum exacerbantiū, iubet colluamus fauces lentium decocto, ad tollendam uehementem illam astringentium aspredinem. Ab Asclepiade prodita. Rosarum siccarum sextarium. j. nardi Celticæ unà cū radicibus, & adhærente terra, fasciculum. j. nidi hirundinum syluestrium aridi, drach. iij. myrrhæ drach. viij. gallas omphacitidas numero. xv. contusa & trita digitis apprime. Est enim hoc mistæ potētiæ pharmacum.

Venæ sub lingua, uel iuxta angulos oculorum, inflammatis tonsillis, q̄ incidendæ.

Columellæ laxatæ medicamen Heræ.

Faucibus inflāmatis remedia ab Asclepiade scripta.

Aliud. Piperis albi, myrrhæ, sing. drach. j. aluminis scissi drach. ij. gallæ omphacitidis tantūdem. trita admoue. Hoc tamen utendum non est in gurgulione uehementer rubente. Aliud eiusdem facultatis, quo & nos sumus usi. Lapidis agerati, Asiæ petræ, terræ samiæ, sing. drach. iiij. aluminis scissi, croci torrefacti, gallarum omphacitidum, singul. drach. ij. tritis utitor.

Critonis medicamentum digerens. Ossium palmularum, nucū tenerarum immaturarum, siccarum, utrarunq; drach. iiij. Vrito atq; in puluillum terito, utitorq; arido admoto. Aliud Sorani, maximè mitigatorium, ac proinde conuenientissimum ad uigentes inflammationes. Glycyrrhizam contundito, &

mel & aquam pari menſura affundito: dein coquito, & liquorem ipſum gargarizandum præbeto.

De pharmacis ad ulcera oris aphthas appellatas.

Aphthæ ſunt oris ulcera, pręcipue inuadentia infantes.

Aphtharũ curatio per moderate aſtringentia.

VLcerationes in ſuperficie oris obortas, aphthas appellant, habentes quippiam igneæ caliditatis. Fiunt autem plurimum pueris lactentibus, quum aut uitioſum fuerit lac nutricis, aut non probè ipſum concoxerit infans. Curantur facilè, utpotè quæ uel à moderatè aſtringentibus compeſcantur. Quandoq; tamen diuturnæ fiunt, ægreq; ſolubiles, & progreſſu temporis nonnihil putrilaginoſum acquirunt: atq; hæ ſanè fortiora medicamenta poſtulant. Andromachi medicamen ad aphthas malignas. Aluminis ſciſſi, uſti, drach. ij. fructus ericę, drach. j. oleo excipito, & per digitum locis apprimito. Eiuſdem ad aphthas leuiores. Lycium Indicum uino tritum circũlitum, & ericæ fructus tritus, aut roſæ ſiccæ cum melle, auxiliãtur.

Aphthis uaria remedia a uariis deſcripta.

At Crito, adipem ſuillum, & mel, ſimul liquefacta, commendat: ut collutionem etiam ex aſinino lacte: manducationemq; portulacæ intinctæ melle: quę oia & ſimpliciſſima ſunt, & pueris maximè idonea.

Quæ ſcripſerit Apollonius ad aphthas.

AD aphthas albas, chalcitidem oleo tritam penna illinito. Poſtquam uerò puræ factæ fuerint, myricæ fructum tritum, aut aqua mulſa, aut uino dilutum, illinito, maximè infantibus. Ad nigras aphthas, uuam paſſam exacinatam, & aniſum, trita cum melle illinito. Vel atramento ſutorio trito cum melle utitor. Vel æruginis uermiculatæ, obolos. iij. in uini quarta heminæ parte gargarizandos præbe. Vel muriam oliuarum & acetum pari menſura miſta, collueda dato. Mandendæ ſunt etiam oliuæ muria conditæ. Hęc Apollonius. Etenim oliuæ ſic aſſeruatæ, diſcutiũt atq; uehementer aſtringunt.

Oliuæ muria conditæ diſcutiunt & uehementer aſtringunt.

Quæ Archigenes ad aphthas scripserit.

AD aphthas faciũt collutiões ex decocto foliorum oleæ, aut myrti albæ. Facit & amurca, & marrubij succus, aut lẽtis decoctũ. Aut fæx uini dulcis cum melle illita. Sũmè facit ad depascẽtes, fæniculi radicis ustæ cinis. Porrò ex colore ipso facilè licebit colligere qui nam humores ipsas aphthas ꝓduxerint. Rubicundiores siquidem, sanguinem præcellere indicant: flauiores, amaram bilem: albescẽtes, pituitosum humorem: quemadmodum nigrescentes, melancholicum succum. Qui autem hæc rite discreuerit, noueritq; facultates singulorum medicamentorum simplicium, is unicuiq; aphthæ speciei, proprium sciet administrare remedium. Expendet autẽ simul ipsas naturas corporum. Fortioribus quippe corporibus fortiora medicamenta adhibenda sunt: debilioribus imbecilliora. Ego porrò infantibus qui adhuc à nutricibus alũtur, lentem cum modico pane, & medulla cerui, aut uituli exhibeo. Admisceo etiam cibis nonnihil ex astringentibus fructibus. Quãdoq; etiam de lactuca, seride, solano, & portulaca conijcio aliquid, si aphtha sit inflammata. Quòd si cibum assumere nequeant, nutricẽ eiusmodi uictu alo, utq; concoquat rectè, prospicio. Veruntamen etiam infantes illino, si quidem subrubras uidero aphthas, in principio quidem, ijs quæ moderatissimè astringunt, & frigefaciũt: deinde uerò, eis quæ citra mordacitatẽ discutiunt. Si uerò sufflauas uidero, iisdem utor, sed magis refrigerãtibus. At si pituitosiores, astringentibus: ut si nigrescentes, discussorijs generosioribus. Cæterùm in maioribns pueris, eiusdem generis facultatibus pharmacorum utor, auctis tantùm ipsorum uiribus: quemadmodum etiam in perfectis & duris corporibus, singulis relatis facultatibus fortissimis utor. Suffecit autem mihi in his per omnia misyos usus cum uino astrigente, quod tum intendit, tum

Aphtharũ causas ex colore dignoscendi ratio.

Fortiora corpora ualidiorib⁹ egent medicamentis: ut imbecilliora mitioribus.

Aphtharũ quæ infestant infantes, curatio.

remittit uim suam, prout magis aut minus uinum fuerit astringens: & prout crassius aut liquidius efficitur pharmacum ex misyos ac uini mistura. Quòd si sordida appareat aphtha, misy cum uino mulso tero. Iis uerò qui fortiora quàm misy, medicamenta postulant, ærugo similiter dissoluta, est utilis. Commodum est etiam pharmacum ad hanc rem, chalcitis oleo trita. Atq; hæc quidem efficaciora. Moderata uerò, & maximè ad incipientes affectus, omphacium cum uino, & œnomelite: similiter etiam rhus. In pueris sufficit rosarũ flos, & ipsæ etiam rosæ siccæ. In summa uerò, moderatæ aphthæ, maximè in corpibus teneris, moderatis pharmacis opus habẽt: fortes uerò, & maximè in duris corporibus, curantur à ualidioribus. Fortia pharmaca intelligo, tum quæ astringunt uehementer: tũ quę etiam mordicant: sicuti moderata, quæ prorsus sunt mordacitatis expertia, nonnihilq; astringunt. Porrò oleũ per se, infestissimũ est aphthæ affectui: ueluti etiã chalcitis: quandoquidem alterum quidem humectat, & sordes gignit: mordet autem uehemẽter chalcitis. Verùm moderata mistura ipsorum, optimum pharmacum efficit. Nã quemadmodum ex cerato & ærugine incarnãs effici pharmacum solet, tametsi ambo per se sint contraria carni gignendę: eadem ratione ex oleo & chalcitide aptum medicamẽtum conficitur.

Aphthæ moderatæ moderata medicamenta desyderant: ut maligniores, fortiora.

Aphthis fit optimum medicamen ex chalcithide & oleo moderate cõmistis.

Sarcoticũ optimum fit ex cerato & ærugine.

GALENI PERGA-MENI, DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM, SEcundum partes, Liber. VII.

De affectionibus contingentibus circa respirationis organa.

SPERAE ARTERIAE Pharmaca, mos est appellare arteriaca. Vocant enim arteriam asperam, uiam illam quæ ducit à larynge ad pulmones, ex chartilaginosis corpusculis, bronchis dictis, cõflatam: unde etiam tota arteria, interdum dicitur bronchos. Vestit autem ipsam intrinsecus quædam crassa mẽbrana, quam ob crassitudinem nonnulli tunicam nominant. Scripserunt porrò ueteres multa & diuersa medicamenta ad affectus organorum respirationis: ad uocemq́; tum interceptam, tum raucam. Etenim ubi instrumenta uocis ab humiditate uehementius atq; tenacius impacta, fuerint imbuta, uox intercipitur: quum uerò moderatius humecta sunt, oboritur raucedo. Organa uocis quum dico, intellige arteriam, & laryngem, & pharyngem, siue epiglottida. Qui igitur ex uehementi clamore uocem amplius oblæsam habẽt, iis similis quędam affectio contingit in illa tunica asperæ arterię interna, ei quæ manibus, cruribusq́;, & musculis, ubi plurimũ laborarunt. Cæterùm curationis genus euariat. Siquidem crura & manus confricare per oleum licet: quum per cutem in adiacẽtes musculos penetrare ipsius possit facultas. Iuxta asperam uerò arteriam chartilagines post cutẽ sitæ, prohibent in subiectam pelliculã transitum facultatis unguentorum mollientium. Itaq; auxiliorum materia congruentium respirationis organis,

Arteriaca pharmaca quæ dicantur.

Aspera arteria ex quibus constet particulis.

Vox quãdo intercipitur.

Raucedo quãdo gignatur.

Vocis organa quæ.

Respiratiõis organis male affectis remedia unde petenda sint.

quum ab alijs petenda est, tum etiam à balneis dulcium aquarũ, cibisq; & lenibus, & laxantibus. Si qua uerò aspredo sentiatur, cibis utẽdum est, * qui diutius hæreant partibus quæ cum loco affecto commercium habent. Est enim una, eademq; sibi continua & cohærens tunica, quæ pharyngem, laryngem, gulã, & interna ipsius asperæ arteriæ uestit, obducitq;. Quare cibi congruentes tunc erunt, qui ex lacte, amylo, alica, ouis, & libis dulciarijs constant. Si uerò per hæc non curetur affectio ipsa, inuẽta sunt à medicis pharmaca sub lingua tenenda, ob idq; hypoglottides appellata: quæ eadem facultate cum arteriacis uocatis prædita, ex uino Theræo, gummi, tragacantha, & glycyrrhiza conflantur: quæ læuigant quidem, reprimuntq; omnes asperitates: quicquid uerò reliqui est, ex inflammatione, concoquunt, & cito persanant. Qui autem pharmacum linguæ subdet, patiens sit laboris oportet, ut ipsum paulatim liquescens, in laryngem excipiat, renitens interim tussi, si qua excitari uideatur. Impossibile tamen est, ut hi claram uocem elidant, citra usum pharmacorum absq; acrimonia extergentium: qualia sunt faba fresa elixa, ptisana, ac semẽ lini torrefactum. His magis detergũt resina terebinthina, thusq;, ac despumatum mel, & amygdalæ amaræ: quẽadmodum istis rursus fortiora sunt farina erui, semen hormini, radix iridis, panacisq;. Cæterùm his omnibus uina mollia, & passum Creticum, & Theræum, & Scybelites, & sapa, & decoctum caricarum, conueniũt. Est autem ab affectionis principio, usq; ad finem eiusdem, paulatim progrediendum à leuissimis tum cibis, tum medicamentis, ad ea quæ discutiant detergãtq; uehementius. Igitur primi ordinis sunt tragacantha, gummi, samius aster, amylum, sorbitio ex alica & trago, lac, panes dulciarij, oua sorbilia, sesama, & nuces pineæ, quas strobilos uocant. Ab his autem deinceps est bu

Tunica eadem uestiri gulam, pharyngem, laryngem, & interna asperę arteriæ.

hypoglottides ex quibus conflentur.

Hypoglottidibus quomodo sit utendum.

Extergẽtia ad uocis puritatẽ facientia, quæ sint.

Voci aut impeditæ, aut raucę, ob inflãmatas affectiones circa laryngẽ, aut asperam arteriam obortas, qualis uict⁹ & medicinæ ratio conueniat.

tyrum,& glycyrrhizæ decoctum: id quod præstiterit ad sapam ex musto,uel ad Creticum passum miscere, rursusq; coquere. Hæc itaq; in affectionibus inflammatis circa arteriam atq; laryngem ortis commoda in principio sunt:donec moderata inflãmatio fiat: ac præ omnibus à uini potu hoc tempore abstinendum est. Quum uerò moderatior facta inflammatio fuerit, uinum dulce Theræum, aut Scybelite bibere licet: quo tempore etiã butyrum est aptum,et sorbitio ex amygdalis, necnon ex lacte & melle diutius coctis, amyloq; iniecto,aut siligine. Qua sanè uictus ratione inflammatio quidem ipsa sedatur:relinquitur tamẽ humiditas multa, ob quam impossibile est claram uocem proferri. Quare transire tunc conuenit ab his edulijs,ad omnia ex melle cocta,& ad fabam fresam elixam,& ptisanam,& brassicam, & porrum probè coctum. Similiter etiam pharmacorũ usus idoneus est, quo tempore inflammatio aut aspredo præcellunt, eorum quæ detinenrur sub lingua: post hæc magis detergentia & resiccantia exhibemus: idq; gradatim facimus, donec ad ea quæ acredinis nonnihil sortiũtur, perueniamus. Deinceps igitur ex arteriacis quæ à ueteribus prodita sunt,eligens præstantiora,huic methodo adiiciam:quæ quidem nec discernere, nec ijs probè uti poterit,qui in commentariis simplicium medicamentorum accuratè non fuerit exercitatus.

De arteriacis ab Andromacho scriptis.

THuris,myrrhæ,croci,sing.drach.j. scillæ, drach. ij.passi Cretici,sextar.iij. Scilla in passo coqtur, donec inspissetur passum: dein scilla abiecta, insperguntur reliqua:fitq; eclecton,hoc est delingibile pharmacum. Alia arteriaca confectio. Aloes sextantem:croci vnc.j.mastiches tantundem. Conficito. Soluit enim aluum, concoquitq;(croci ratione)ea,quorũ gratia exhibetur. Alia leniens exasperata,conco-

Arteriaca, hoc est ad affectus organorũ uocis & respirationis cõgruentia, pharmaca Andromachi.

quensq; & extergens. Thuris, ſucci glycyrrhizæ, ſing. vnc. j. tragacanthæ, drach. vj. nardi, drach. j. myrrhæ, amomi, croci, ſing. drach. iiij. mellis Attici quod ſit ſatis. Conficito. Alia arteriaca, optima ad tabidos, & omnes inueteratos pulmonis & thoracis affectus. Cinamomi, thuris, utriuſq; vnc. j. ſucci glycyrrhizæ, myrrhæ, tragacanthæ, nardi Indicæ, amomi, ſingul. drach. iiij. croci drach. j. Melle Attico excipito.

Tabidis arteriacũ optimũ.

Hæmoptoicis arteriaca confectio.

Alia ad arteriam affectam, ulcera pulmonis, puris & ſanguinis reiectiones, fluxionesq; in thoracem, & ad ea quæ ægre educi poſſunt, uehementer efficax. Reſinæ terebinthinæ, croci Cilicij, thuris, myrrhæ troglodyticæ, cinnamomi, amomi, nucis pineæ, glycyrrhizę abſq; medulla, aſteris ſamij, chalbani, coſti, ſingul. drach. iiij. nardi Syriacæ, drach. ij. S. caſſiæ nigræ, drach. ij. tragacanthæ, palmularum Syriacarum carnis, ſing. drach. iij. Mellis Attici heminas. iiij. Conficito. Hypoglottides, hoc eſt orbiculi ſub lingua tenendi, ad aſpredines gutturis, interceptam uocem, & ſanguinem reiectantes. Tragacãthæ drach. vj. gummi drach. v. thuris, drach. j. obol. j. myrrhæ drach. j. obol. ij. croci tantundem: ſucci glycyrrhizæ, drach. j. obol. iij. aut rad. drach. ij. S. piperis albi, grana. xxv. palmularum pinguium carnis, drach. iij. Tragacantham paſſo maceratam & tritam reliquis tritis committito, fingitoq; catapotia magnitudine fabæ.

Hydropi recẽti optimũ medicamen.

Arteriace delingibilis, ad tabeſcẽtes, purulentos, adq; hydropas incipientes, & tuſſes inueteratas congruens. Datur per diem & noctem cochlearij menſnra. Succi ſcillæ, ſext. iiij. paſsi Cretici, ſext. iij. Vini Falerni ſext. viij. Mellis Attici ſext. iij. myrrhæ trientem. croci, thuris, utriuſq; ſextantẽ. ariſtolochiæ oblongæ, minam. j. S. glycyrrhizæ, minam unam. radicis eryngij, ſextantem. Caſsiæ, nardi Celticæ, ſing. vnc. j. xylobalſami, beſſem. Lignoſa illa contuſa in uino macerato per

triduum

triduum, dein ad lętum ignem ad tertias coquito, atq; ita exprimito, & retrimentis abiectis, passum, mel, & scillæ succum coniicito, & ad mellis crassitudinē coquito. Crocum uerò, thus, & myrrham, cum uino terito, atq; ubi optimè habuerit pharmacū, addito: postq; uerò fuerint modicè fusa, ab igne tollito, & reponito ad usum. Alia arteriaca media mediis congruens arterię affectibus. Croci, uuę passe exacinatę, utriusq; drach. j. amygd. dul. drach. viij. myrrhæ, obol. iiij. tragacanthę, drach. iiij. piperis albi ob. iiij. melle cocto excipiantur. Critonis Arteriaca, ad uocem interceptam. Ficum & eryngium probè coquito, & ad decoctum ipsorum gummi addito, ut melle durior confectio fiat: exhibetoq; ad noctem. Alia eiusdem, faciens ad affectus arteriæ, & ulcera tum auriū, tum etiā pudendi. Thuris, ob. iij. myrrhæ drach. ij. passi cyathos. iij. Passum ad mellis spissitudinē coquito: dein myrrham & thus cum passo semicocto ablato, misceto. Facit etiam ad dysentericos & cœliacos. Rectissimè autem fecerit, qui artericas concoquentes atq; lenientes, in duplici uase coxerit, nempe uasculum quod coquendum pharmacum cōtinet, in aliud plenū aquæ feruentis imponens. Confectio Critonis ex capitibus papaueris, diacodyō dicta, ad affectus organorum respirationis conducens. Capita papaueris agrestis octingenta. aquæ sextarios. lxxx. Coquito ad tertias, hoc est donec flaccida appareāt: atq; expressis addito mellis, lib. x. Si uerò uariā efficere uis, adde croci, myrrhæ, succi hypocisthidis, sing. drach. xij. thuris drach. vj. acaciæ drach. xij. Optima tamen est simplicissima.

Voci ītercepte arteriaca Critonis.

Vlceribus auriū, pudendiq; medicamentū.

Coquenda esse arteriaca lenientia in duplici uase, & quomodo.

Diacodyō Critonis.

De usu confectionis ex papaueris capitibus.

VSus eius est in iis qui somno opus habēt: quibus etiam ex opio confecta sæpe exhibere cogimur. Opus habēt maximè huiusmodi pharmacis ii, quibus

Diacodyō, hoc est ex capitibus papaueris, cōfectū medicamentū, qbus conueniat.

tenuis fluxus à capite ad asperam arteriã destillat, non permittens dormire ob consequentem tussim. In talibus ego etiã ex sapa, hoc est hepsemate, siue musto cocto, quod etiam siræon uocant, pharmaci compositionem parare soleo. Quin & per passum aut Therẹum Creticũ melius est q̃ per mel cocturã fieri, ubi fluxus ualde tenuis extiterit. Mel siquidem fugiendũ tunc est, quum tenues fluxiones augeat, facultate tenuandi prẹditum. Admiscetur etiam huiuscemodi pharmaco glycyrhiza, ita ut simul cum ipso coquatur. Si uerò in pulmone consistat copia humoris delapsi à capite, confectio ex melle est præstantior. Datur commoderata mensura duorum cochleariorum satis magnorum copia. Augebis autem & minues hanc copiam, respiciẽs ad magnitudinem corporis cui exhibiturus es, necnon ætatem, anni tempus, atq; regionẽ. In omnibus enim his frigidioribus minimum dabis: calidioribus amplius.

Mellis usum fugiendum esse, ubi tenuis fluxus a capite ad asperam arteriã destillat, recipiendũ aũt dum crassus.

Diacodyõ medicamine utendi modus.

Arteriaca medicamenta ab Asclepiade relicta.

Arteriacæ ab Asclepiade scriptæ. Brassicæ succum melle coctum lingendum exhibe. Alia. Cremoris eryngij, in aqua cocti, heminas. ij. Cremoris caricarum similiter coctarum, tantũdem. His adde gummi subtilissimè dissoluti, drach. viij. coquito diligenter ad arteriacæ spissitudinem, & inde cubitum ituris ad cyathi mensuram lingendum dato. Alia. Chalbani drach. vj. piperis drach. j. nitri tantundẽ. mellis Attici cyathos. vj. Chalbanum & mel coquito, dẽsataq; adijcito cẹteris, utitorq;. Alia insignis. Croci, myrrhẹ, succi glycyrhizẹ, thuris, casiæ, sing. drach. j. piperis grana. xxiiij. passi Cretici sext. iij. mellis Attici, cyathos. vj. vtere. Hypoglossis Dioscoridæ. Croci, myrrhæ, tragacanthæ, succi glycyrhizæ, sing. drach. j. nuces pineas repurgatas, contusasq;, numero. lx. amygdalas mundas totidem. Excipiantur melle decocto. Datur nucis ponticæ magnitudine sub lingua tenenda. Alia Mithridatis. Myrrhẹ, croci, utriusq;

Hypoglossis, hoc est medicamẽ sub lingua tenẽdum Dioscoridæ.

drach.iiij.nardi Indicæ,terebinthinę,utriusq; drach.ij. thuris,casiię,cinnamomi,sing.drach.j.pasſi Cretici heminas.iij. Passum & terebinthinam ad perfectã compagem coquito,& cum siccis cõmittito:indeq; ad nucis ponticę magnitudinem sub lingua tenendum dato. Hypoglottis Mitridatis.

Alia mirificè faciens ad affectiones thoracis. Farinæ fabaceę tostæ,hem.j iridis Illyricæ, quadrantem. nucũ pinerarũ tostarum, sextãtẽ.pulegij aridi contusi, sesquidrachmã.seminis urticæ,drach.j.piperis,vnc.S. Mellis boni,sext.ij. Farinam cum melle ad densitatem coquito.Seminis lini etiam tusi,tosti,& cribrati heminam unam in promptu habeto,cum cęterisq; adijcito. Hypoglottides uariæ, multiq; usus.

Alia ad tussim & spiritus prolationem,ualde probè expurgans. Hyssopi,pulegij, utriusq; sextantẽ.iridis, sem.sinapis,nasturtij,anisi, piperis,sing.vnc.j.tusa & cribrata melle cocto excipito. Datur cochlearis boni mensura. Confectio ex marrubio Platonis.Myrrhæ,styracis,opij,succi marrubij,chalbani,croci,ęquales partes. Vtere melle cocto exceptis. Pharmacum Harmonia dictum ad destillationes, insuperabilemq; defluxũ conducens. Styracis,castorij,piperis, cardamomi,sing.drach.iij.opij,myrrhæ,sem.hyoscyami albi,sing.drach.iiij.passo excepta in catapotia reducito,datoq; ciceris magnitudine ad somnum. Marrubio constans medicamentum. Harmonia dictũ medicamẽtũ, defluxui ad pectus cõferẽs.

Medicamen Andromachi,Ambrosia dictũ,ad phthisicos & febres repetentes per circuitus. Nardi,croci, myrrhę,costi,casſię,cinnamomi,iunci rotundi odorati,piperis nigri & albi,castorij,chalbani,terebinthinæ, styracis,succi papaueris,seminis hyoscyami,sing.drach.j.tragacãthę,drach.vj.anisi,sem.lini sing.drach.j. mellis quod sit satis.vini Phalerni heminam. Tragacantham uino sufficienti macerato,& reliqua simul cũ melle cõmittito. Datur febriẽtibus sesquidrachma ex aqua mulsa:febre carẽtibus vncia dimidia cum melle & aceti cochleario uno, et uini Phalerni cyathis duo- Ambrosia Andromachi. Febribus repetentibus p circuitus Ambrosia Andromachi confert.

bus. Aliud ad omnem tussim. Anisi drach.ij.costi,obolos.iij.myrrhæ,castorij,chalbani, piperis albi, sem.hyoscyami, opij, succi glycyrhizæ, sing.drach.j. passo excipito,redigitoq; in catapotia,ciceris magnitudine. Aliud ad omnem tussim,& fluxionem, & abscessus internos. Sagapeni,gentianæ,myrrhæ,opopanacis,piperis albi, sing.drach.ij. baccarũ lauri mund. drach.iiij.trita,& aqua excepta,exhibeto ad Grecę magnitudinem fabæ:ischiadicis tamen paulo plus,ex uini diluti cyathis tribus.

Tussi omnigenæ medicamẽ optimum.

De reiectatione saguinis.

Hæmoptoicorum curatio.

IN reiectatione sanguinis primum periculũ est, ne imoderata eius uacuatio fiat. Vbi uerò suppressus est,curatio eius quidem, quæ ex reseratione osculi alicuius uasis contigit, per obturationem fit osculi dilatati:eius uerò quæ ex uasis ruptura,per conglutinationem eiusdem:quemadmodum eius quæ ex erosione,p erosorum renutritionem. Obturatur igitur osculum reseratum,per astringentia:cõglutinatur autem ruptum, per eadem,& quæcunq; ipsis in compositione miscentur,citra mordacitatem resiccãtia,& glutinosum quiddam habentia,uelut est Lemnia terra,& Samius aster. Renutriuntur corrosa per cibos boni succi, & pharmaca carnem gignẽtia. Igitur iuxta primam rationem,ex talibus pharmaca componuntur congruentia ad curandam sanguinis eiectionem:iuxta secundam uerò, in ijs qui ex pulmone,aut thorace,aut arteria,aut larynge reiectant sanguinem,miscentur prędictis congruenti mẽsura calida & tenuium partium medicamenta,quæ infestissima sunt tribus illis affectionibus dictis:miscentur inquam gratia distributionis,ut uidelicet astringentibus medicamentis pręparent , ac ueluti sternant uiã. At quum ex locis circa stomachum,aut aluum,aut aliquod intestinum,sanguis educitur,huiusmodi pharmacorum mistura non est opus: infestissimum tamen his

Obturatio uasorum a quibus fiat.

Glutinatio ruptorũ uasorum a quibus fiat.

Renutritio erosorũ, a quibus fiat.

Distributionis rõne misceri astringentibus medicamenta cõtraria dispositioni hæmoptoicæ.

est id genus pharmacorum, quod in tantum refrigerat, ut affectum stupefaciat: quãuis & hæc misceantur medicamẽtis ad sanguinis reiectiones congruentibus: quũ altiorem somnum cõcilient, & cõmodissima sint ijs qui tussi lancinantur, sistentia nimirum sanguinem qui ad uas affectum defertur: atq; hoc per suam frigiditatem. Atq; hi sanè sunt compositionis scopi. Quæ Andromacho ad sanguinis reiectationem scripta sunt. Acaciæ drach. iiij. rosarum siccarum, balaustij, singul. drach. viij. gummi, drach. ij. tragacanthæ, drach. j. cum aqua pastillos facito, quorum singuli pendeant drachmam unã. Dato ex aqua pluuia: habet enim uim astringendi. Aliud sistens sanguinẽ. Croci Cilicij, myrrhæ, iridis, nardi Indicæ, thuris, acaciæ, sing. vnc. j. succi papaueris, costi, piperis, sing. vnc. S. rosarum siccarum trientem. Melle excipito. Datur fabæ Aegyptiæ magnitudo. Aliud. Succi hypocisthidos, balaustij, acaciæ, gallæ, cytinorum, sing. drach. xij. succi papaueris, drach. vj. croci tantũdem. Redigito in triobolares pastillos. Aliud egregium Balaustij, acaciæ, opij, myrrhæ, sing. drach. ij. tragacanthæ, succi hypocisthidos, florum rosarum, seminis hyoscyami, sing. drach. iiij. thuris drach. iij. excipito succo polygoni. Aliud ad hæmoptoicos & dysentericos. Floris rosarũ, opij, acaciæ, gummi, balaustij, hypocisthidos, sing. quadrantem, gallæ vnc. j. seminis plantaginis, eiusdemq; succi, utriusq; sextantem. Lycij Indici, succi rosarum, utriusq; vnc. j. redigito in pastillos drachmales.

Quæ Asclepiades ad sanguĩs reiectátiones scripserit. Radicis polygonij manipulum: rad. symphyti tantũdem. rhois rubri, acetabulum. aquæ sextarios. iij. coquito ad tertias, & expressi liquoris cyathum unum dato, cum gummi tenuissimè triti & dissoluti drachma una.

Aliud. Mororum rubrorum nondum maturorum lib. xvj. aquæ pluuiæ sextarios. xvj. coquito ad tertias

Stupefacientia medicamenta qua rõne pharmacis cõgruẽtibus ad sanguinis reiectatiões, misceantur.

Hæmoptoicis remedia ab Andromacho scripta.

Sanguinis reiectationi remedia.

Dysenteriæ remedium.

Hæmoptoicis remedia ab Asclepiade scripta.

& expressum liquorem reponito. Idem licebit facere etiam de corni fructu. Aliud. Balaustij, terrę Samiæ, corticis thuris, gummi, singulorum æquale pondus. Trita & cribrata exhibe cochlearis mensura in aquæ frigidæ cyatho uno. Aliud. Succi hypocisthidos, succi acacię, succi rhois Syriaci, balaustij, opij, gummi, sing. drach. iiij. Vini myrtitis, quod satis est. Conficito, & utitor.

Pastillorum ex succino confectio, quos barbari trochiscos de charabe appellant.

Pastillus ex succino, hœmoptoicis, diuturnæ & recenti tussi, phthisicis, sanguinem reijcientibus, purulentis, cœliacis, dysentericis, et inflatis conferens. Psyllij mundi, drach. xlv. iridis Illyricę, mastiches, ramentorum succini, croci, sing. drach. xxx. opij, drach. xv. Psyllium in aquam calidam coniectũ macerari finito. Vbi uerò suo glutine & mucilagine ipsam aquam infecerit, liquorem exprimito, & cum eo pharmacum in pastillos cogito. Ex quibus obolos. iij. ad somnum dato. Sint autem aquæ sextarij terni.

Pastillus ex corallio.

Pastillus ex corallio. Corallii, terræ Samiæ, utriusq; drach. viij. Balaustiorum, amyli, terræ Lemniæ, sing. drac. iiij. sem. hyoscyami albi, opii, hypocisthidis, sing. drach. ij. Excipe succo arnoglossæ, cogeq; in pastillos, & exhibe.

Confectiones sedantes dolorem, tabescentibus & sanguinem reiectantibus, internorumq; affectibus, cõmodæ, ab Andromacho scriptæ.

Anodyna Andromachi, ad affectus organorũ respirationis, aliasq; internas dispositiones, congruentia.

Radicis panacis, seminis dauci, castorii, sem. hyoscyami, opii, sing. drach. iiij. Mellis quod sit satis. Dantur oboli quatuor, cum aquæ cyathis tribus. Alia sedans dolorem, ualens ad tormina, & dysenterias. Sem. apii, drach. ij. anisi drach. j. piperis albi, tantundem. myrrhæ castorii, utriusq; obolos. iiij. opii, croci, sing. obolos. iij. gentianæ drach. ij. Pastillos triobolares conficito, uarieq; utitor. Alia iucunda appellata. Iridis Illyricæ, succini, croci, mastiches Chiæ, sing. drach. xxx. psyllii, drach. xlv. succi papaueris drach. xv. cum aqua pluuia

pastillos, quorum singuli pendeant drach. j. S. conficito, & exhibeto. Psyllium tñ per diem ac noctẽ aqua pluuiali macerato: dein coquito, & exprimito, cremoremq; cum aliis misceto. Alia dolorem sedãs, ad omnes internos affectus & sanguinis reiectiones, undecunq; erumpant. Facit & ad nephriticos & hepaticos. Hanc ne prius dederis, q̃ mercedem accipias. Cinnamomi, casie, utriusq; drach. ij. myrrhæ, piperis utriusq;, chalbani, sing. drach. j. opii drach. ij. Trita cũ melle pauco, in catapotia redigito, partim magnitudine fabę, partim quantitate araci. Dato iuxta cuiusq; uires cum aqua, aut pro iudicio tuo. Alia ad eadẽ, Mysterium dicta. Croci, costi, castorii, asari, sem. hyoscyami, opii, styracis, sing. drach. j. Excipito melle utitorq;. Anodyna ad easdem affectiones ab Asclepiade scripta. Seminis cucumeris hortensis decorticati, drach. viij. amyli, drach. iiij. sem. lini, sem. papa. alb. utriusq; drach. ij. Tusa & cribrata excipe tragacanthę cremore, & ĩ drachmales pastillos redige. Danť oboli. iij. nõ febriẽtibus q̃dẽ, ex uino: febriẽtibus uerò, ex succo rhois. Faciũt ad fluxiões thoracis. Cõfectio Panchrestus dicta, hoc est multi usus, ad tussim antiquam, purulẽtos, orthopnoicos, tabescẽtes, ad oẽsq; ĩflatiões. Pellit secũdas & menses, medeturq; uesicę affectibus. Terebinthinæ, drach. viij. styracis drach. vj. myrrhæ, drach. v. croci, iridis, chalbani, sing. drach. iiij. Seminis hyoscyami, corticis mandragoræ, irionis torrefacti, opopanacis, singul. drach. ij. piperis, spumæ nitri, utriusq; drach. j. passo excipito. Antidotus Aristarchi admiranda, conferens ad affectiones prædictas, renitensq; uenenis, exterminansq; febres repetẽtes per circuitus, una hora ante exacerbationem exhibita. Cinnamomi, costi, chalbani, castorii, succi papaueris, piperis nigri & longi, styracis, sing. vnc. j. mellis sextariũ unũ. Arida teruntur & cribrantur. Chalbanum coquitur cũ

Anodyna ad internos affectus ab Asclepiade scripta.

Panchrestos Asclepiadis, multi usus ad uarios internorum affectus.

Antidotus Aristarchi admiranda.

melle: excolatis uerò reliqua adduntur, reponunturq́; in uitream pyxidem, argenteam'ue. Datur fabæ Aegyptiæ magnitudine, cum aquæ mulsæ cyathis duobus, instillatis digito guttis aceti nouem.

De orthopnœa.

Asthmatici cur sic dicantur.

Orthopnoici cur sic dicant.

QVi citra febrem densè respirant, ob symptoma id dicūtur Asthmatici, hoc est anhelosi. Eosdem etiam ob symptoma aliud orthopnoicos appellant, ꝙ thorace recto spirare cogantur, metu suffocationis. Minus est autem quod hi inspirant, q̃ꝫ pro usu respirationis, etiāsi thorax ipsis plurimū dilatet. Ex q̄ manifestū fit, internā capacitatē coarctatā ipsis esse preter naturam, id quod ægri etiā haud obscuro sensu perceptant. Fit etenim & purulentis locorum coarctatio, ob collectū inter thoracem & pulmones humorem. Fit etiam peripneumonicis, ob pulmonis inflammationem. Restant autem adhuc affectiones duæ quæ angustiam locorū faciunt in uiis per quas aer inspiratur: quum aut humorum crassorum & uiscidorū multitudo pulmonis brōchiis fuerit impacta: aut tumor abscessui similis in ipso constiterit. Cæterùm curatio ambarum affectionum aliqd cōe habet: aliquid priuatū, & alteri tantū ꝓpriū. Commune quidem utrisqꝫ est, ut absumatur redundātia humoris affectiones gignentis: propriū, affectionī quidē uiscidoꝶ humoꝶ, ut per attenuantia & extergentia pharmaca dissipentur: ei uerò quæ propter tumorem accidit, ut per attenuantia & exiccantia eadem cōsumptio fiat: quæ curatio rursus omnibus in profundo abscessibus cōmunis existit. Vini itaqꝫ potus ambabus competit. Omnis autem potus modicus sit in ijs qui alicubi abscessum habent: multus cōtra, in illis, q̄bus uiscidis & crassis succis sunt obturata bronchia. Quippe pharmaca eiusmodi repurgantia humores, tusses necessariò excitant: non uerò facilè per sputum reijcitur, quod expurgatum est, nimirum ob crassitudinē.

Orthopnææ causa.

Purulenti.

Peripneumonici.

Respirationis organorum angustiā quæ efficere possint.

Potum esse debere modicum iis quibus organa respirationis ab aliquo tumore angustantur, contra multum illis, q̄bus bronchia a crassis & uiscidis succis obstruantur.

Quapropter humectatione multa opus habet quo effe ratur facilè. Quæ scripserit Asclepiades ad dyspnoicos. Scillæ crudę succum exprimito, eiq́; parem Attici mellis mensuram addito, & ad prunas admotas coquito. Dato inde & ante & post cibum mystri mensuram. Aliud. Origani drach. viij. comæ thymi, iridis Illyricæ, calaminthæ siccæ, piperis albi, anisi torrefacti, sing. tantundem. Cribrata melle cocto excipito. Dato nucis ponticæ magnitudinem. Aliud. Vuæ passæ rhodiæ, exacinatæ, acetabulum. fœnigræci loti tantundem. aquæ pluuiæ sextarium. j. Coquito donec dissoluantur, & liquorem excolatum reponito. Ex hoc prębeto assiduè, & iuxta singulas irritationes, cyathi mensuram calfactam. Aliud. Anisi, sulfuris uiui, utriusq; quadrantem. ammoniaci thymiamatis, castorij, melanthij, sing. drach. iiij. aqua diluta in catapotia cogito, unumq́; in aceti mulsi cyathis tribus propinato. Hęc omnia sunt ab Asclepiade scripta illis, quibus pulmonis bronchia crassis & uiscidis humoribus sunt referta. At uerò abscessus qui attenuātibus & resiccantibus opus habent, maximè gaudēt aromatum facultatibus, quæ & tenuium partium sunt, & resiccatoriæ, præter hoc quod calfaciunt. Porrò ijs qui propriè orthopnoici & asthmatici nominantur, pharmaca conueniunt secantia citra calfactionem: ob idq́; iuuantur maximè ab scillitico aceto: necnon ab scilla, & ab aceto mulso eodemq́; scillitico. Quemadmodum autem in hac affectione uehementer cauēdum est, ne calfaciamus, propterea quod uiscidi & crassi succi nō modò non iuuantur, sed offenduntur etiam usu calfacientium: eodem modo quæ ualde refrigerant sunt omnino uitanda. Quæ pharmaca scripserit ad eiusmodi affectiones Andromachus. Ad dyspnœam. Sulfuris uiui drach. j. Sem. rutæ syluestris, tantundem: aristolochiæ, absynthij, ammoniaci thymiamatis, ab-

Dyspnœæ remedia ab Asclepiade scripta.

Scillinum acetum orthopnoicis asthmaticisq; maxime opitulatur.

Dyspnœæ remedia Andromachi.

rotoni, sing. drach. iiij. trita cum aceto in catapotia fabarum instar redigito. Dato mane tria, & uespi totidem.

Aliud. Ammoniaci thymiamatis, abrotoni, singu. drach. ij. sulfuris uiui, drach. j. formato cum aqua pastillos, & cum aquæ mulsæ cyathis tribus præbeto.

Aliud. Scillæ, sulfuris uiui, bituminis, sing. partē unam. Dantur obol. iij. in aceto mulso.

GALENI PERGAMENI, DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM SEcundum partes, Liber. VIII.

De pharmacis congruentibus ori uentriculi.

Instrumēta duo nobis fuisse data a natura, necessaria ad uitæ actiones, experientiā nempe, & rōnem: quorum semp ad perfectā disciplinam alterum indiget altero.

ORRO' DIFFICILLImum est, ad ueritatem eos reuocare, qui sese alicui sectæ seruiliter addixerunt. At qui prudentes sunt, ueritatisq; ardenti desyderio tenētur, ij (ut spero) custodient ea quæ à natura nobis ueluti iudicandi instrumenta concessa sunt, ad actionum uitæ cognitionem, Experientiam nempe & Rationem: quorum semp alterum, ad perfectam disciplinam, altero indiget. Etenim falsæ opiniones animos hominum præoccupantes, non solùm surdos, sed adeò etiam cæcos efficiunt, ut uidere nequeant, quæ ab alijs conspicuè cernuntur. Proinde fit, ut complures Empirici, nec pauci etiam ex ijs qui sese Methodicos iactant, per pharmaca relaxantia curantes inflammationes oris uentriculi & hepatis (quæ miscellam astringentium desyderant) ægros omneis ad unum occidant, atq; in exitium adigant. Quippe nisi facultatem quæ firmitudinem addat, in illarū par-

Inflāmationes oris uentriculi et hepatis, cum relaxātibus miscellam astringentium pharmacorum desyderant.

tiū affectibus ad relaxantia permifceas, uita in difcrimen uocatur. Igit̄ aftringentia omnia quæ ad illarum partium affectus, partim emplaftris atq; ceratis mifta adhibentur extrinfecus: partim intus uorantur: impręfentiarum ea ipfe indicabo, aufpicatus ab ijs quę conueniunt inflāmationibus: ꝗ maximè in ipfis ægri periclitentur. CERATVM ergo quo afsiduè utor, ex aloe, maftiche, cera pontica, & unguento nardino conftat. Cæterùm ad unciam unam menfuralem nardini olei, hyeme quidem. viij. æftate autem. vij. ceræ ꝑtes induntur. Liquatis igitur in duplici uafe, refrigeratisq; & derafis, addes aloes & maftiches, reductorum in pollinem, utriufq; drachmam. j. & quandoq; plus: fic tamen ut ad fefquidrachmam non progrediaris. Quòd fi ampliori opus fit aftrictione, nimirum tanta imbecillitate exiftente, ut uentriculus retinere cibos nō pos fit, addes drachmam unam omphacij: id quod primo injci debet in cerati præparatione. Similiter licebit abfynthij fuccum mifcere: quandoq; etiam ambo: ficuti & tertium hypocifthidis: & quartum œnanthes. Quin & rhois fuccum non raro admifcui. Cerati tamen augenda eft copia, iuxta proportionem numeri aliorum pharmacorum. At inueteratis atq; induratis inflammationibus, magis uaria conueniunt pharmaca, & quæ ex aromatis quippiam habeant, nonnihilq; etiam emollientium atq; digerentium fortiantur: cuiufmodi eft quod ex meliloto conficitur, congruēs omnibus iuxta præcordia inflammatis. Porrò os uentriculi, nonnulli hodie communiter ftomachum nominant: quam partem olim frequentius cardiam, hoc eft cor, appellabant: unde uox cardialgia eft deducta, quę minimè quidem cordis, fed oris uētriculi dolorem & mordicationē fignificat. Fiunt quippe iu ipfo tū morfus, tum inexplebilis fames, ut interdū etiam naufeofæ difpofitiones: in quibus omnibus communis qui-

Ceratum Galeni ad inflāmationes oris uētriculi & hepatis maxime cōgruum.

Os uentriculi, quod olim cor noīabant, nonnulli hodie fto machū uocant. Cardialgia fignificat morfum oris uentriculi.

dam astringentium pharmacorum usus inuentus est: admista autem sunt plerisq; ipsorum calfacietia simul & resiccātia. Verùm affectus in profundo sitos, ut cognoscamus, maximis utamur cōiecturis est opus: ob idq; utilissima Medicæ artis pars est, quæ cognitionem ipsorum indicat. Quum igitur octo sint in singulis partibus intēperantiæ corporis: atq; hæ omnes aut secundum solas nudas qualitates gignantur: aut accedente alicuius humoris complexu: certè earum singulæ per contrarias qualitates sunt reducendæ ad mediocritatem. Quia uerò plurimæ intemperaturæ hominibus ex redūdantia humorum, magis q̄ ex inopia fiunt, pharmaca resiccantia plerosq; magis iuuant. Quum autem resiccantia ipsa, partim quidem astringant, cogendo astringendoq; substantiam eorum quę contingunt: partim uerò discutiant, & in hoc substantiam eorum dissoluant: ob hoc ipsum sanè plures sunt qui astringentibus indigent. Verùm si humida intemperies coeat cum frigiditate, læduntur qui per sola astringentia curantur, quæ frigidæ facultatis existunt. Quare meritò plurima pharmaca per experientiā inuenta, ex miscellanea materia constituūtur, astringēte uidelicet atq; calfaciente: quorum omnium differentiam cognosces, si simplicium pharmacorum facultates memoria tenueris.

Affectus interni ut cognoscātur opus est cōiecturis.

Intemperantię particularæ sūt octo, quas per contrarias qualitates reducere ad mediocritatem oportet.

Confectiones stomachicæ Andromachi.

Stomachicęcōfectiones Andromachi.

Hiera ad stomachicos. Floris iunci odorati, xylobalsami, mastiches, croci, nardi Indicæ, asari, cinnamomi, sing. drach. vj. aloes lotæ, drach. C. Simul trita repone, præbeq; ieiunis cochlearia. ij. Sunt tamen qui ad aloes drach. C. singulorum aliorum, octo drachmas adijciant. Non desunt qui absq; flore iunci odorati conficiant. Porrò ad uentris subductionem illota aloe est aptior: elota autem multum de medicamentosa ui amittit: quam etiam febricitantibus dare aliqs

Hieræ picrę uariæ compositiones.

Aloes lotæ & illotę facultas.

posſit, ſi febris ſit ualde mitis. Infeſtisſima autem eſt aloe, uel lota, iĳs qui citra uitioſos ſuccos intemperie affliguntur calida & ſicca. Proximam ab his cladē percipiunt, qui ſiccam intemperiem habent, uel frigiditati etiam implicitam: & in uniuerſum, qui ex ſola qualitate particulam aliquã affectam ac læſam poſſident. Etenim intemperantiæ in humoribus conſiſtentes, pharmacis ipſas euacuantibus egent: quæ uerò abſq; his infeſtant, penitus commigrant in tabem, ob pharmaci huius ex aloe conſtantis exhibitionem. At ubi uitioſa humiditas perrigat uētriculi tunicas, hiera ex aloe eſt utilis. Omnino autē ſic affectis plus aut minus adſunt nauſeæ quædam ſymptomata. Iam uerò purgatio quam aloe molitur, imbecillior eſt, q̃ ut uniuerſum corpus purgare queat. Additur illi maſtiche, ut uires eius refringat, uenrriculo exiſtens etiam grata, & odora. Cinnamomum uerò, quum ob eaſdem cauſas, tum etiam ut partium ſuarum tenuitate aperire uētris meatus posſit, extergereq́; atq; attenuare ſi quid uiſcoſum aut craſſum in humoribus inſit. Craſſos quippe ſuccos ob purgatoriæ facultatis imbecillitatē aloe trahere non poteſt. Quapropter bilioſarum uentris diſpoſitionum optimum pharmacum eſt. Adhæc cinnamomũ uim obtinet alteratricem uitioſorum humorum, in id quod naturæ modo reſpondet. Scire itaq; licet, eas diſpoſitiones quæ à prauis ſuccis circa uentrē ſtomachumq́; oboriuntur, maximè per medicamenta ex aloe iuuari: mirum autem in modum lædi, ab eduliĳs, potionibus, & pharmacis aſtringentibus. Contra uerò, ubi humores non qualitate ſed copia os uentriculi afflixerint, utilisſimus aſtringētium eſt uſus, nimirum languida tunc exiſtente ipſa particula affecta, inſtar laxatorum articulorum, quorum etiam per aſtringentia affectio corrigitur. Porrò polychreſta, ſiue multi uſus medicamenta apparantur, quum unum habere uiginti

Aloe eſt infeſtisſima iis, qui citra uitioſos ſuccos intemperie affliguntur calida & ſicca.

Aloes uſus, laborãtes intemperie citra redundantiã humorum, deducit in tabem.

Hiera picra quibus utilis.

Hiera ex aloe eſt infirmior, q̃ ut totũ corpus purgare posſit.

Maſtiche uentriculo grata.

Cinnamomi facultas.

Aloe bilioſarũ diſpoſitionum uētris optimũ eſt medicamē.

Aſtringentia eſculenta potulentaq; maxime lædunt diſpoſitiones uētriculi à prauis ſuccis obortas: iuuant aũt eas, quæ a multis, non prauis trahunt ortum.

Polychresta, hoc ē multi us9 medicamenta, relinqui, ab iis quæ ad singulas affectiones parantur.

affectionibus cōgruum malumus, q̄ tot numero alia: quū tamen ad singulas affectiones unum aliquod destinatum eo quod ad plures paratum est, melius existat. Ad stomatichos hiera Antipatri. Aloes electæ, drach. iiij. mastiches, drach. ij. asari drach. iiij. rosarum siccarum, iunci odorati, mei, phu, cassiæ, sing. semunciam. Tritis utitor: Stomachica Galli, affectionibus quæ calfieri & siccari postulant, utilis. Corticis radicis fœniculi, lib. S. aceti acris, sextarium unum. S. aloes quadrantem. Mellis Attici, lib. j. Radices lotas ad triduum aceto macerato: deinde coquito, atq; ubi coctæ fuerint expressas proijcito, & affuso ad acetum melle, simul coquito. Dein aloen inspergito, & cochlearia. iij. cum aqua dato. Etenim ubi per profundum uentriculi, hoc est altius, copiosa, sed non praua, fuerit defixa humiditas crassa simul & niscida, opus est mistura pharmaci attenuatorij, perrosiuiq;, quale est tum acetum, tum oxymeli. Si uerò nec talis sit humiditas, nec altius imbibita, sola ad curationem astringētia suffecerint. Est autem sufficiens signū frigidæ affectionis uētriculi, si æger se nō sitire pcipiat.

Hiera Antipatri faciens ad stomachicos.

Stomachica Galli.

Ventriculi tunicis humores crassi altius imbibiti, qualia medicamenta desyderent.

Ventriculi frigidam affectionem significat, prorsus nihil sitire.

Asclepiadis stomachica, ad roborandum uentriculum, exprimendasq; illius aduentitias humiditates congruentia.

Stomachica ab Asclepiade scripta.

AD stomachi subuersiones. Nucleorum mali punici tusorum succi, sextarios. iij. succi mentæ, sextar. j. mellis Attici tātundē. Coquito in fictili uase, assiduè agitando, & ubi densata fuerint, ab igne ablata reponito: porrigitoq; mystrum unum, aut. ij. ante cibum. Confectio ex fructibus, ad stomachi subuersionem, cœliacos, & dysentericos faciens. Mala cotonea numero. x. sorba numero. L. mespila totidem. Rhois rubri sextarium unū. Aquæ congios. vij. fructus tusos & in aquā coniectos, diligenter coquito: & ubi dissoluti fuerint, liquorē exprimito, ac rur-

Confectio ex fructib9 Asclepiadis, subuersioni uentriculi, cœliacis & dysentericis faciens.

ſus coquito. Quum uerò tertia pars liquoris ſuperſuerit, addito mellis Attici, lib. iiij. & ad prunas aſsidue agitando coquito, ac ſpiſſata reponito. Catapotia ad ſubuerſionem uentriculi. Roſarum recentium deſectis unguibus, drach. viij. ſem. papaueris albi, drach. iiij. ſem. hyoſcyami, drach. ij. aloes, obolos. iij. aſari tantundem. Cum aqua diluta in pilulas redigito, præbetoq; ciceris magnitudinem. Ad ardorem ſtomachi catapotium reſtinguens ſitim. Seminis ſatiui cucumeris drach. viij. ſem. portulacę tantūdem. tragacanthæ. drach. iiij. Tragacantham ouorum crudorum recentium candido diſſolutam, probè tritis reliquis addito, & ex eis miſtis fingito catapotia, quorum aſsiccatorum in umbra, ſub lingua unum tenendum dato. Hæc Aſclepiades. In uniuerſum autem fugienda ea pharmaca ſunt in uētriculi affectibus, quæ chalcanthon, mandragoram'ue, aut alia id genus recipiunt. Ad uoluuloſas ſtomachi ſubuerſiones paſtillus Amazonum ab Aſclepiade ſcriptus. Seminis apij, & aniſi, utriuſq; drach. vj. abſynthij drach. iiij. piperis, myrrhæ, opij, caſtorij, ſing. drach. ij. cinnamomi drach. vj. cum aqua paſtillos fingito, & ſummum drachmam unam dato, ſtomachicis cum protropi diluti cyathis. iij. cholericis & uomētibus cibum, cum frigida: cœliacis & dyſentericis cum baccarum myrti decocto: ſpleneticis, cum hydromelitos cyathis tribus. Ego uerò quòd myrrha aliquid medicamentoſum cōtineat, ſine illa maioris ſecuritatis gratia hoc pharmacum præparare conſueui, piperis quātitatem adaugens. Porrò per eiuſmodi uoluuloſas diſpoſitiones, aliquando ſtercus per uomitum redditur: ubi uidelicet particulæ affectæ, à ſeroſis medicatisq; humoribus affliguntur magnopere. Quod ſi etiam imbecilliores ſint, geminatur malum. Erit itaq; in ijs curationis ſcopus, ut ad affectas partes odorata, admo-

Catapotia ad ſubuerſionē uētriculi.

Catapotia ad ardorem uentriculi cōferentia, ſi ſub ligua teneantur.

Ventriculo affecto fugienda eē ea pharmaca, quæ chalcāthon, mandragoramue recipiunt.

Paſtilli Amazonum, ad uoluuloſas uentriculi diſpoſitiones.

Myrrhæ uſum nō eſſe admodum tutum.

Voluuloſas uētris diſpoſitiones eſſe p odorata curandas.

ueamus, cuiusmodi sunt anisum, apium, daucus, cuminum, & seseli. Nam quemadmodum graueolentia omnia stomachum subuertere solent, sic odorata corroborare. At absynthium miscetur in prescripto pharmaco, quod habeat uim extergendi, repurgādi, & subducendi uitiosos stomachi humores: quodq; cōstringat, & denset, roburq; affectæ particulæ addat. Cinnamomum autem fœtidis omnibus, putrilaginosisq; humoribus aduersatur. Cæterùm si cinnamomum nō adsit, licebit cassiam pro illo assumere. Alia Stomachica Asclepiadis compositio, utilis ardorem sentientibus, & ad intensos singultus, & stomachi uoluulosas dispositiones. Costi, spicæ nardi, chrysobalanorum, rosarum uiridiū, masticheš, sing. drach. iiij. aloes, asari, utriusq; drach. ij. opij, drach. j. succo psyllij excipito, atq; ad pastillorum formam reducito: obolosq; tres exhibeto. Dictum mihi tamen iam est, impossibile esse ut inueniamus phatmacum, ad affectiones multas optimum: multoq; præstantius esse, quod singulis earum destinatur. Porrò Hippocrates fieri conuulsionem prodidit ex repletione simul & euacuatione: quemadmodum etiam singultum. Quanquam hic aliquando excitari citra plenitudinem aut inanitionem solet, ubi uentriculus ab acribus, serosis, medicamētosisq; humoribus mordicatur: quos ubi quis uomitu eiecerit, singultu subitò liberatˉ. Multi etiam, deuorato pharmaco dia trion pepereon, si uinum insuper bibant, omnino singultiunt. Similiter ex cibo in mordacem qualitatem corrupto, nonnulli singultiūt, confestimq; à uomitu liberantur: ut alij ex rigore oris uentriculi, corripiuntur singultu. Verùm pueros maximè singultire contingit, tum ob alimenti corruptionem in uentre: tum ob partis frigiditatem. In uniuersum autem, uomitus est sufficiens medela eorum, qui ob copiam, aut mordicationem singultiunt: ut caliditas, eorum

Graueolentia subuertunt stomachum.

Absynthii facultas.

Cinamomi facultas.

Cassia licet uti pro cinnamomo.

Pharmacum unū multis affectibus optimum, reperiri non posse.

Conuulsio fit ob repletionē simul & inanitionem.

Singultus a quibus fiat causis.

Singultui quæ medeantur.

tas, eorum qui ob frigiditatem. Ex medicamentis quę pharmacum illud constituunt, opium, rosæ, & psyllij succus refrigerant. Spica nardi & chrysobalanus, digerunt & corroborant. Asarum, per urinas deducit uitiosos succos. Aloe prauos humores purgat. Crocus concoquit & partes corroborat. Costus calfacit abundè, astringitq; mediocriter. Stupefacientibus miscentur calfacientia, ut eorum malignitatem corrigant, eisq; sint instar uehiculi. Quippe uiuentium corpora mortificationi simile quid perpetiuntur ab eorũ medicaminum usu, quæ ex opio, hyoscyamo, & mandragora constant: ita ut infestantes causas non sentiant. Quare multi qui talibus assiduè utuntur, particulas ad immedicabilem frigiditatem perducunt.

Crocus concoquit, & partes corroborat.

Stupefacientibus misceri calfacientia ut eorum malignitatem corrigant, eorumq; uires deducant.

Descripsit etiam Asclepiades Hieræ compositionem, in hoc ab Andromacho dissidens, quod ille quidem aloes drac. C. ac reliquorum sing. indiderit drac. vj. hic autem octo drachmas scripserit: florem'q; iunci odorati omiserit, quem alijs miscuit Andromachus: quòdq; nõ xylobalsamo (ut Andromachus) sed pro illo sit carpobalsamo usus. Confert autem huiusce modi pharmacũ ijs qui ob uitiosos humores, & prę cipuè biliosos, tardè concoquunt. Siquidem quibus bilis altius tunicas uentriculi infestat, ij præstantius pharmacum non inuenient. Cuius moderata exhibitio ad quatuor usq; drachmas extenditur. Similiter auxiliatur uiscerum iam concoctis inflammationibus. Rectè autem hoc pharmacum tardè cõcoquentibus, aut bilẽ uomentibus propinatur ex aquæ cyathis quaternis: ut ex aqua mulsa, ad uiscerum inclinantes inflãmationes: ac deniq; ex uino mulso, dum aut urinas ciere, aut promouere menses est animus. Aduerte autem nos appellare drachmam, quod Romani uocant denarium. Stomachicum dictum Aster inexpugnabile, ab Asclepiade proditũ, sedans

Hiera quibus conueniat.

Hieræ moderata exhibitio ad quatuor drachmas extenditur.

Drachma & denarius Romanus est idẽ.

Stomachicum Asclepiadis dictum Aster inexpugnabile

dolorem, inducens somnum, ac uarios affectus sanans. Myrrhæ, styracis, nardi Indicæ, casiæ fistulæ, terræ Lemniæ, corticis mandragoræ, piperis, singul. drach. iiij. Croci, succi papaueris, sing. drach. vj. seminis dauci Cretici, anisi, seselis, seminis apij, sing. drachmas. viij. Myrrha, styrax, & opiũ, uino dissoluuntur odorato, & teruntur: arida uerò cribrata miscentur, subiguntur q́;, atq; in pastillos cogũtur, quorum singuli drachmam dimidiam pendeant.

Quę scripserit Archigenes ad affectus uentriculi.

Ventriculi affectib⁹ cõgruentia medicamẽta ab Archigene prodita.

VBi ructus acidus editur, coriandrum cochlearij mensura edendum ante reliquum cibum dato: insuper q́; merum bibẽdum. Ad exolutum uentriculum absq; febri, mentæ ramulum contritum bibendum dato. Aut œnanthen similiter tritã cum nardo Indica bibendam dato. Aut marrubij succum cum melle: & ubi paululum quieuerint, uinum cũ polenta exhibeto. Aut Chiæ masticHes cochlearium ex aqua frigida dato. Aut glaciẽ ieiunis quotidie porrigito. Dolores oris uentriculi lenit, ac maximè ijs quibus tristitia aut desperatio accedunt, lac asininum, aut muliebre, aut bubulum, silicibus incoctis, potatum. Si unà cum humectatione uentriculi etiam inflammatio adsit, œnanthen cum meliloto, aut rosam siccam cum cerato rosaceo, parum resinæ ustæ habente, imponito. Quibus autem ob atram bilem, quam gignũt, stomachus inflatione tentatur, spongias aceto acerrimo calido imbutas ad stomachum ipsum imponito. Quòd si tensio adhuc perseueret, alumen liquidum cum atramento sutorio trito, melle exceptum imponas. Aut hæc & aloẽ pari portione mista, & myrteo cerato excepta. Aut armẽtariæ bouis stercus aridum uino incoctum. Aut polij fasciculum coquito, & bibendũ dato. Aut calaminthæ decoctũ per noctem sub dio expositum,

modico melle & piperis drachma admiſtis, porrigito. Soluit autem dolores cuminum apiumq́; toſta, ſi modica portione, cum aqua bibantur. Aut aloes obolos .ij cum uino mulſo, aut uino, aut aqua, bibendos dato. Aut abrotoni & thymi, utriuſq; obolos duos, ex uino prebe bibendos. Ligaturas inſuper extremorum fortiter adhibe, & circa ipſum ſtomachum cucurbitulis & fomẽtis uarijs utere. Quòd ſi uehemens ſit diſtentio, etiã uenæ ſectio efficax erit auxilium, & alui ſolutio per glandem ſuppoſititiam.

Cucurbitulas admouẽdas eſſe dolenti uentriculo monet Archigenes.

Porrò eos qui ex ingenti fame linquuntur animo reuocabimus odoramentis aceti aut pulegij, aut malis, aut piris. Excitantur etiam ad carnem ſuillam aſſatam, & ad omnia quæ multum alunt, præſertim ea quæ nidoroſum odorem exhibent. Inſtaurabis autem ipſos ijs quæ confertim uires reficere poſſunt: cuiuſmodi ſunt oua ſorbilia, bulbi, cochleæ. At ſingultientibus rutam cum uino dato, aut nitrum in aqua mulſa, aut opium, aut caſtoriũ, aut abrotonum, aut ariſtolochiam. Medicamen ex cydoniorum ſucco, ſanans mediocres oris uentriculi affectus. Succi cydoniorum malorũ, Sextarios .ij. Mellis Attici, tantundem. aceti ſeſquiſextarium: uel ſextarium unum. Zingiberis quadrantem. piperis albi, vnc. j. Arida inſperges, ubi malorum ſuccus cum melle & aceto coctus ad mellis craſſitudinem fuerit.

Deliquium animi patiẽtes ex fame inſigni, quomodo ſint reuocandi.

Singultiẽtibus quæ opitulentur.

Dia cydonion medicamen.

Quæ pharmaca Aſclepiades ſcripſerit ad affectus oris uentriculi.

EMplaſtrum ad ſubuerſiones oris uentriculi, doloresq́;, atq; etiam inflammationes. Oenanthes, drach. vj. croci, myrrhæ, floris roſarum, meliloti, maſtiches, aloes, corticis mandragoræ, ſingul. drach. iiij. Carnis palmularum, quadrantem. Omnia cerato ex roſaceo confecto excipito, admouetoq́;. Aliud Nicerati, cœliacis, dyſentericisq́; admodum genero-

Oris uẽtriculi affectib[9] pharmaca ab Aſclepiade ſcripta.

ſum. Oenãthes vnc. ij. roſarum ſiccarum, maſtiches, aloes, gallarum omphacitidum, aluminis rotũdi, acaciæ, ſing. vnc. j. ceræ lib. j. picis brutiæ quadrantem, olei myrtei, lib. j. Arida committito liquidis.

Aliud ad eadem inſigne. Oenanthes, omphacij, gallę omphacitidis, aluminis ſciſſi, acaciæ, cytinorum mali punici, balauſtij, maſtiches, ſing. vnc. j. Vini myrtitis, quantum ſatis eſt his ſubigendis. Carnis phœnicobalanorum, ſexuncem, exceptis lentiſcino cerato utitor. Etenim in his, q̃ ſint ſtomachica, meritò aſtrictoria uis dominatur. At in medicamentis hepaticis relaxantia miſceri aſtringentibus debent: quemadmodum fit in his quæ iam ſubdam, etiam ab Aſclepiade prodita. Malagma Nilo inſcriptum, faciens ad præcordiorum dolores, diſſoluensq́; omnẽ duritiem, ſpleneticis atq; hepaticis maximè ſalutare. Ceræ, ammoniaci thymiamatis, olei cyprini, ſing. lib. j. croci ſemunciam. aceti quod ſit ſatis. Ammoniacum diſſoluito: deinde arida adijcito. Aliud Nili crocerum prędictis affectionibus accommodatum, faciens etiam ad eryſipelata. Ammoniaci thymiamatis, ceræ, roſacei, ſing. lib. j. croci, vnc. j. aceti quod ſit ſatis. Conficito. Malagma ex meliloto, Hieraticon dictum, ad uiſcerum dolores accommodatum.

Stomachica medicamenta debent habere aſtrictoriã uim præpollentem.

Hepatica medicamenta miſta eſſe debent ex aſtringentibus & relaxantibus.

Malagma diſſoluẽs hepatis lieniſq; durities.

Nili crocerum.

Malagma Hieraticon ex meliloto, uiſcerum doloribus accõmodatum.

Nardi Celticæ, cyperi, myrrhæ, ſing. drach. x. cardamomi drach. viij. meliloti drach. xl. croci, amomi, utriuſq; drach. viij. cypheos ſacrificulorum, drac. xvj. ammoniaci thymiamatis, drach. xl. reſinæ terebinthinæ, drach. viij. ceræ minam unam. olei Cyprini, drac. cxx. Vini odorati Italici, heminam. j. præpara, & utere. Malagma Polyarchiõ, peripneumonicis, ſtomachicis, lienoſis, hydropiciſq; maximè ex uſu, faciens etiam ad affectiones circa ueſicam aut uterum, ad omnemq́; neruorum per conſenſum affectionem. Cerę, terebinthinę, bdellij, ammoniaci thymiamatis, carda-

Malagma polyarchion.

momi, cyperi, sing. minam unam. meliloti, amomi, nardi Indicæ, croci, myrrhæ, thuris, xylocinamomi, sing. drach. xxv. olei cyprini heminam. j. Vini Italici quod sit satis. Conficito & utitor. Malagma Andromachi ex meliloto. Nardi Celticæ, cyperi, iridis Illyricæ, myrrhæ, sing. drach: viij. croci drach. iiij. meliloti drach. xxv. ammoniaci thymiamatis drach. L. terebinthinæ tantundem. ceræ drach. C. Cyprini heminæ dimidium. Aceti quod sit satis.

Malagma Andromachi ex meliloto.

De hepatis affectibus & facultatibus.

PLeriq; Idiotæ quemadmodũ stomachicas, sic hepaticas affectiones, uocant complures dispositiones iecinoris, tametsi maximè inter se contrarias: hoc est sub eodem genere plurimum inter se distantes. Non peccauerit autem quispiã dicens, propemodum omnia contraria eidem esse generi subdita. Cæterùm contrariorum notio contingit, ubi plurimum inter se distant. Atqui plurimum in quoq; genere utrinq; distant à medijs extrema. Porrò ipsius imbecillitatis iecinoris licebit nobis unicã assignare dispõnem, ceu causam: nẽpe intemperiẽ: quæ quidem quum in octo intẽperãtias distribuatur, rursus non malè dixero, intemperiem ipsam non unã, sed octo dispositiones existere. Adhæc iuxta aliam sectionem duæ intemperierum differentiæ fiunt: ac iuxta aliam tres: dum uidelicet aut secundum qualitates tantùm alterantur partes affectæ: aut accedente etiã humorum affluxu, qui aut spatia tantùm occupent in particulis affectis contenta: aut etiam substantiam ipsarum imbuant. Igitur circa uentrem & intestina quidem, una in singulis cauitas est, quæ possit uitiosam humiditatem suscipere: circa hepar autem, tot numero sunt, quot habentur arteriæ & uenæ. Etenim quum hæ omnes oscula angusta possideant, qua parte huius uisceris sima, cum gibbis coeũt, obstructiones ab illis uitiosis suc-

Contraria esse quæ sub eodẽ genere plurimum inter se dissident.

Extrema plurimũ utrinq; distant a mediis in quoq; genere.

Hepatis imbecillitatis intemperies est causa.

Intẽperies est octuplex.

Hepatis obstructiões fieri qua parte eius sima cũ gibbis coeunt.

cis aliquando oboriuntur, breui in frigidis intemperaturis: ut temporis progressu in calidis: ad quas tandem obturationes putrefactio cōsequitur. Quum autem hoc uiscus tot facultates sortiat, quot actionum species, contingit sæpe unam ipsarum præcipuè lædi, sæpe duas & tres, atq; omnes quatuor simul. Est itaq; actio ipsius una quidem, ad se cibū & alimentum attrahere: altera uerò, ambire, cōtinereq;, donec alterās ipsum, suijpsius illud partem efficiat. Atq; hæc sanè dicitur alteratrix facultas, inter alias principalissima existens, & cui ferè primæ debentur partes. Quæ uerò iuxta hanc alterationem remanent excrementa, ea per excretricem facultatem exterminantur. Ostensum autem est has quatuor facultates, uniuersis, quādiu uiuunt, inesse corporis partibus. Vocatur autem alteratio ipsa, donec alimentum parti quę nutritur assimiletur, concoctio. Vbi uerò iam parti apponitur, nutritio. Quum igitur hepar præ imbecillitate ex uentre & intestinis alimentum trahere non potest, liquida per sedem, & nondum exquisitè exuccata excernuntur: simulq; cruda, si etiam cum hoc uiscere uentriculus imbecillus existat. Si uerò traxerit quidem alimentum hepar ex uentre simul & intestinis: in sanguinem autem ipsum nequeat conuertere, ob facultatis languorem: quemadmodum in uentre multiformis corruptio contingit, eorum quæ cruda remanent, sic etiam circa hepar. Est enim peior transmutatio in peregrinam qualitatem, iuxta cruditatem facta: moderatior uerò, in qua alimentum diu propriam naturam retinet, nullam dum alterationem indeptum. Atqui & tertia præter has, species frustratæ concoctionis existit, ubi semicoctum alimentum relinquitur. Ac per hanc sanè dispositionem, quæ ab hepate dejiciuntur, referunt prorsus aquam, in qua uictimæ recens mactatæ carnes ablutæ fuerint. Au-

Hepatis facultates.

Alteratrix facultas hepatis est inter alias prīcipalissima.

Facultates quatuor naturales inesse cunctis, q̄ diu uiuunt, corporis partibus.

Hepatis lāguide ab itestinis trahentis symptomata.

Mutationē ciborum per cruditates in peregrinam qualitatem, esse aliarum omniū deterrimam.

Hepate imperfecte mutante chylum in sanguinem, qualia excremēta excernantur.

cto autem affectu, nihil tale amplius excernitur, sed multiformes aliæ qualitates, consistētięq;, expurgantur, ueluti à uentre dum cruditate laborat. Calida igitur intēperies si uiscus affligat, colliquationes accidunt, primùm quidem, humorum: dein carnis ipsius hepatis: deijciturq; bilis crassa, graueolens, atq; admodum colorata, quemadmodum contingit in pestilentibus febribus. Si uerò frigida intemperies præpolleat, neq; assiduę excretiones, neq; multæ fiunt: durat tamen affectus diutius, & per aliquos dies profluit ipsis uenter confertim magis: neq; fœtor excrementorum similis est ijs quæ ex calore sunt liquefacta: neq; color aut consistentia similis: uerùm minus graueolentia ab his excernuntur, speciem putrefacti sanguinis, non colliquatæ carnis, habentia. Aliquando uerò id quod deijcitur, nigrum sanguinem refert: diligenter tamen cōsyderanti, nec sanguis niger est, nec grumus, sed ueluti limus quidam sanguinis crassi, qui propè ad atram bilem accedat: in summa, plures, ægreq; iudicabiles colores circa huiusmodi affectionem cernuntur in alui excrementis.

Hepatis intemperie calidam quæ sequantur symptomata.

Hepatis frigidæ intēperiei signa & symptomata.

SCOPVS igitur curationis in huiuscemodi affectibus, communis quidem fit iuxta contrarietatem intemperantiæ: peculiaris autem unicuiq;, per cuiusq; contrarietatem. In uniuersum autem, affectio hepatica peculiariter appellata, ueluti etiam cœliaca, stomachicaq;, citra tumoris præter naturam circa ipsas partes ortum, contingit. Siquidem quum citra manifestum aliquod in uiscere malum, in actionibus proprijs languescit hepar, tunc ægrum uocāt hepaticum.

Hepatis intemperantias, per contrarias sanandas esse.

Hepatici propriè dicuntur, qbus citra malum insigne, hepar in functionibus propriis languescit.

Quæ pharmaca ad hepaticos ab Andromacho sint conscripta.

ANtidotus cyphoides, ad hepaticos et omnia thoracis uitia. Vuæ passæ carnis, drach. xxv. croci drach. j. calami drach. ij. S. bdellij, tantundem, cassiæ

Hepaticis remedia cōgruētia ab Andromacho scripta.

ſeſquidrachmam. cinnamomi obolos. iij. ſpicæ nardi drach. iij. floris iunci odorati, drach. ij. S. myrrhæ, terebinthinæ, ſing. drach. iiij. ramẽtorum aſpalathi, drac. ij. mellis drach. xvj. uini quod ſit ſatis. Conficito. Etenim cinnamomum omnes putrilaginoſas, uirulentasq; corrigit facultates: quẽadmodum caſſia, & poſt hanc omne aromatum genus. Crocus aſtringens & cõcoctorium pharmacum, etiam putrefactiones corrigit. Vua paſſa aſtringit quidem quantum requirit affectum uiſcus: habetq; uim aliquam concoquẽdi crudos humores, & coercendi maligna, exiſtens etiam ſecundum totam ſubſtantiam iecori familiaris. Quippe ad intemperantias uiſcerum ea pharmaca optima ſunt, quæ præter quàm quòd intemperiem corrigunt, etiam alimentum largiuntur.

Putrefactiones quę corrigant.

Vuæ paſſæ facultates.

Viſcerũ intemperantiis ea eſſe optĩa, pharmaca, quæ nõ modo intẽperiem corrigũt, ſed etiam alimẽtum largiuntur.

Quo nomine uinum conuenientiſſimum eſt, citra inflammationem, aut eryſipelas, aut abſceſſum, aut intẽperiem calidam, laborantibus. Nam & nutrit, & concoquit, & roborat, & putrefactioni aduerſatur, & ſi intemperies ab humiditate & frigiditate proficiſcatur, eam citra omnem moleſtiam, atq; tutò, perſanat. Eadem eſt & mellis facultas, prẹter q̃ quòd non condenſat ſubſtantiã contacti corporis: ſed pro hoc uim extergendi, & aperiendi, & puros reddendi meatus, urinamq; ciendi, nõ parua ſanè auxilia, poſſidet. At bdellium ſufficienter emollit, concoquitq;, necnon moderatè diſcutit. Conſimilem fermè uim terebinthina ſortitur, ſupra hoc quòd anguſtos meatus extergit, expurgatq;, quibus auxiliis uiſcus curandum indiget. Siquidem obſtructio meatuum ſolet putrefactiones efficere. Nõnulli autem huiuſcemodi pharmacis opium, aut hyoſcyamum, aut aliud quippiam refrigerantium miſcendo, ad calidas intemperies utilia medicamẽta efficiunt: quanq̃ ex hepaticis pharmacis nullũ eſſe debet uehementer refrigerans. Alia ad hepaticos &

Vini facultas.

Mellis facultas.

Bdellium.

Terebinthinæ uires.

Hepaticũ pharmacũ nullum eſſe debet uehementer refrigerans.

Ictericos. Amygdalarum amararum, drach.ij.anisi, absynthii,cumini,seminis apii, sing. drac. j.cornu cerui,obolos.iij. Trita cum aqua in pastillos triobolares redigito,ex eisq; unũ mane ac uesperi, cum uino mulso dato. Hepatica Athanasia,ad nephriticos & ictericos,copiosè sudorem promouens. Croci,drach. ij.nardi tantundem.cinnamomi,cassiæ myrrhæ,iunci odorati,sing.drach.j. Melle Attico excipito:datur fabæ Aegyptiæ magnitudine:febricitãtibus ex aqua mulsa. Potio ad hepaticos,spleneticos,nephriticos, hydropicos,stomachicosq;. Auxiliatur etiã molestiis ex partu,& cõuulsis. Prodest & cõualescentibus: necnon ad humores uitiosos,ictericos,tussientes, pleuriticos,necnon ad letalia uenena,& ferarum ictus. Nardi Indicæ,costi,utriusq; drach.ij cassiæ,croci,utriusq; drach.j.piperis albi,obol.v.seminis apii,drach.j.obolos.iij.iridis Illyricæ,tantundem.acori drach.j.obo.j. opobalsami, drach.j.succi ari masculi, drach.iij.uuæ passæ exacinatę,drach.vj. Terito cum passo:aut melle excipito:ac drachmam unam cum uino dulci dato, aut cum aquæ mulsæ cyathis iiij.Nullum tamen horũ medicamentorũ calidis intẽperaturis cõuenit, sed aut humidis,aut frigidis,aut ex utrisq; compositis.

Ictericis optimũ medicamẽ

Athanasia hepatica,nephriticis ictericisq; conueniens, copiose sudorẽ promouens.

Potio hydropi,aliisq; interaneorum affectibus summe utilis.

Confectiones hepaticæ ab Asclepiade proditæ. Succi cichorii cyathum unum cum aquæ calidæ cyathis tribus,& mellis Attici cochleari uno, porrigito.

Hepaticæ compositiones ab Asclepiade scriptæ.

Aut filicis,aut seridis succi cyathum unũ cum aquæ mulsæ cyathis tribus dato. Porrò cichorium & seris ex genere cibariorum existunt. Facultas autem ipsorũ subfrigida & subamara est,moderateq; astringẽs:quarum qualitatum ratione,calidis hepatis intemperãtiis summè conueniunt. Nam ultra hoc quod moderatè refrigerant,uisceri firmitudinem addunt. Sed nec frigidas intemperies magnopere lædunt,quemadmodum quę frigidam humiditatem absq; astrictione aut amaritu-

Cichorium.
Seris.

dine posſident, facere ſolēt. Iam, ob miſcellam mellis, humores per urinas eliciunt. Quare ſi ſiccata & tuſa quis potioni inſpergat, itidem iuuant. Ad uiſceris autē expurgationem, apertionemq́; meatuum, citra maniſeſtam calfactionem aut refrigerationem, filix optimum pharmacum eſt, amaram qualitatem habēs prædominantem. Catapotion hepatites. Radicis chamępityos, drach. viij. rad. cichorii, drach. iiij. contunde, & excipe melle cocto, præbeq́; nucis ponticæ magnitudinem: & aquæ calidæ cyathos. iij. inſuper bibendos dato. Paſtillus hepaticus. Aniſi, ſem. apii, aſari, amygd. amar. mund. abſynthii, ſing. drach. iiij. macerata ex aqua in paſtillos redigito: exhibetoq́; drachmā. j. cum uini diluti cyathis. iiij. febrientibus tamen cum hydromelite. Eclegma hepaticum Paulini: auxiliatur confeſtim. Chamæpityos ſiccæ, lib. j. myrhæ, vnc. j. paſſi protropi, ſextarios. iij. Chamæpityn & uinum dulce coquito ad tertias. Poſtea liquorem exprimito, eiq́; mellis Attici libram dimidiā adiicito, ac rurſus coquito. Dein uerò myrrham addito aſſiduè agitando: quæ ubi diſſoluta fuerit, ab igne ablata reponito, & ante cibum myſtrum propinato. Adhęc cochlearum trium carnem probè tritam, & cum tribus uini nigri cyathis calfactam porrigito. Hęc enim iuxta totam ſubſtantiam ſunt efficacia: non ſecundum unam aut alteram qualitatem. Similiter & lupini hepatis drachma una læuigata cum uino aliquo dulci, exhibitaq́;, manifeſtè hepaticis auxiliatur. Confectio ciens urinas. Facit ad induratas hepatis affectiones, ad ſpleneticos, & ægrè ſe à morbo recuperantes: necnon ad hydropicos. In uniu erſum, probum colorē cōciliat. Croci, nardi, caſſiæ, ſing. drach. ij. coſti, floris iunci odorati, cinnamomi, myrrhæ ſtactę, ſing. drac. j. mellis cocti, drach. xxvj. datur fabæ Ægyptię magnitudine, cum uini mulſi cyathis. iiij. Alia, eadem

Hepaticum catapotium.

Hepaticus paſtillus.

Hepaticum eclegma.

Hepar lupi auxiliatur hepaticis.

Diureticum medicamen.

commoda præstans, ad aliasq; internas affectiones, citra tussim, conducens. Rad. gentianę, chamępityos, marrubii, seminis petroselini, fellis ursi, sinapis, sem. cucumeris, scolopendrii, panacis, rubrici sinopicę, rubię, seminis brassicæ, aristolochię longę, piperis albi, spicę nardi, costi, sem. erucę, eryngii, baccarũ iuniperi, sem. fraxini, chamędryos, dictamni Cretici, seminis cestri, sem. dauci, sing. vnc. j. mellis Attici quod sit satis. Conficito. Datur nucis ponticę magnitudo, ex passi Cretici cyathis duobus. Hæc Asclepiades ad indurata uiscera. Miscenda tñ in hisce affectibus sunt cum discutientibus etiam mollientia pharmaca, quę præparent indurata corpora, aptaq; prædictis medicamẽtis excipiendis efficiant. Siquidem citra præmollitionem diffunduntur quodammodo ea ipsa corpora, & euestigio manifestam imminutionem habent: sed quod reliquum ex affectu est, ubi exiccatum improbè fuerit, immedicabile permanet. Cęterùm quum hepatis corpus sit consistentia humidũ, moderatis emollientibus eget.

Discutientibus medicamentis quæ ad indurata uiscera propinantur, cur miscẽda emollientia.

Hepatis corp' moderatis emollientibus eget.

Quæ Archigenes scripserit ad hepaticos.

Hepatica medicamenta ab Archigene scripta.

Vnguenti nardini cochlearia. iiij. quotidie bibenda dato, & maximè in induratis. Aut aristolochię obolos. iij. ex aqua quidem, febrientibus: febre autem carentibus, ex uino porrigito. Aut fel ursinum in uase leniter ferue facito, & in sole assicato, atq; ex eo hepaticis cochleare unum dato. In magna duritia abrotoni succum q̃ crassissimum da bibendum. Aut acori obolum unum: panacis tantundem, propinato ex aqua. Aut spicę nardi decoctum assiduè exhibeto. Cataplasma hepaticũ fit ex malis cotoneis cum farina hordeacea, & fœnogręco concoctis. Aut ex semine lini trito cum polenta uino incocta. Aut ex capparis radice in aceto mulso percocta. Aut ex farina hordeacea cum ficubus. Aut ex palmularum carne tusa, mistaq; pari rosacei cerati portione. Malagma

Hepatica cataplasmata ex q̃bus conflẽtur.

Hepatica malagmata.

Andromachi ad hepaticos. Ammoniaci thymiamatis drach.cxliiij.bdellii drach.xxiiij.aceti heminas.iiij. Cyprini heminam.j.Conficito. Malagma Apollophanis. Cerę drach.lxxx.ammoniaci thymiamatis, tantundem.Terebinthinę.drach.xl.mannę thuris,tantundem.Cum irino contundito.

GALENI PERGAMENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM SECVNdum Loca, Liber Nonus.

De Ictericis.

Icteritiæ per morborum iudicationes ortæ,curatio.

FIVNT etiam icterici, ratione optimę iudicationis in febribus, proruēte nimirum ad cutem bilioso humore:ac facilè sanè hi curantur balneis potabilium aquarum, & olei discussorii affrictu, omniumq; rarefacientium cutē: quale est anethinum oleum,chamæmelinum,atq; cicinum .Post hæc etiam unguenta faciunt, gleucinum, & comaginum: dein irinum atq; amaracinum. Verùm alias confectiones priuatim ictericas appellatas,ne putes ad huiuscemodi ictericos cōuenire,sed ad eos,qui uasorum iuxta hepar obstructione laborant:necnon ad illos qui ex inflāmatione icterici fiunt. Cæterùm qui in regium morbum ex obstructione inciderunt,absq; febre permanēt. Qui uerò ex inflammatione,omnino febricitant. Quæcunq; igitur admodum medicamentosa existunt, itidemq; facultate calida,febrientes magnopere lædunt.Talia sunt gētiana,struthion,helenium, costus, aristolochia, poliū, centaurea. Conueniunt autem ictericis ex inflamma

Icteritia ex obstructione orta absq; febre p̄manet, quod non contingit illi quæ ab inflammatiōe ducit originem.

to hepate, quæcunq; sanant inflammationes: quemadmodum etiam iis qui ex obturatione, omnia quæ strenuè extergent, etiam si medicamentosam substantiã, calidamq; facultatem sortiantur. Si uerò obstructio simul & inflammatio coeant, laxantibus simulq; extergentibus opus erit. Ad ictericos absq; febri, medicamen Andromachi. In colocynthidis calicem uinum fundito, calfacitoq; & bibendum dato. Subducit enim aluum. Aliud. Adianti obolos.iij. nardi obolos.ij absynthii drach.j. myrrhę obolos.iii. Passo excipito, instarq; auellanę nucis ex aquæ cyathis duobus porrigito. Asclepiadis remedia ad Ictericos. Cichorii succi cyathos.vi. Febrientibus per se dato: febre uerò carentibus, cum uini cyathis tribus. Aliud. Anchusę tenuissimè tritæ cochlearia.ij. cum aqua potabili exhibe. Aliud Nicerati urinam ciens. Cicerum siccorum sextarium.j. roris marini, manipulum. aquæ sextarios.vi. fœniculi manipulum.j. rad. asparagorum palustrium, manipulum.j. Decoctum excolatum porrigito assiduè, febrientibus quidem, simpliciter: febri autem carẽtibus, ex uino diluto. Aliud. Asari, absynthii, utriusq; drach.viii. seminis anisi, fœniculi, apii, amygdalarum amararum repurgatarum, sing. drach.iiij. Aqua subigito, atq; pastillos formato: ex quibus drachmam.j. cum uini mulsi cyathis tribus non febrientibus exhibeto. Errhinon trahens bilem per nares. Nasturtii & roris marini uiridium succum, aut elaterium cum lacte muliebri tritum, infundito naribus, atq; attrahere iubeto. Archigenis remedia ad ictericos. Chelidoniæ herbæ succum cũ uino aut aqua mulsa propina. Vel adianti, uel rubiæ radicis obolos.iiij. cum aqua mulsa exhibe. Aut fellis ursini cyathum bibendum dato. Aut stercoris canini albi sextantem, cum mellis quadrãte ad triduum bibendum dato. Aut adianti, & mentæ, & rubię

Ictericis quæ medicamenta conueniant.

Ictericorum remedia varia, a diuersis conscripta.

Errhinon trahẽs bilem per nares.

parem menſuram in aqua feruefacito, & heminā inde bibendam exhibeto, diutius ad ſolem inſolato, ſitientiq; & anheloſo, quo poſt acceptum potum exudet. Quippe ſtatim tranſmutat colorem.

De ſplenis affectibus.

Partes ſingulas familiare ſibi alimentum trahere.

Lienem ali a ſanguinis ſedimento.

Lien cur induretur facile.

Lieni affecto qualia conueniant medicamenta.

QVum autem omnes corporis partes familiarē ſibiipſis ex uenis humorem trahant, lien certè id quod ueluti fęx ſanguinis eſt, ex qua gignitur atra bilis, ad ſui alimoniam aſciſcit: unde hoc uiſcus minimo negotio contrahere ſibi ſcirrhum eſt natum, ſanguine nimirum in uenis ipſius obturato, et ob craſſitudinem nec excerni, nec diſcuti facilè potente. Attenuātibus igitur opus habet pharmacis, citra manifeſtam caliditatem, ne impactus in ipſo ſuccus impingatur uehemētius. Quo uerò actiones ipſius cōſeruentur, ex auſteris aliquid eis admiſcetur: quale etiam aſtringentium genus exiſtit. Porrò quum uniuerſæ particulæ, propriæ incolumitatis gratia, certas quaſdam facultates poſſideant, attractricem uidelicet familiarium, ac tum alienorum expultricem, tum aſſimilatricem eorū quæ ſibi attraxerunt, aliquibus ipſarum inſuper ineſt, ut ex accidenti ſint uniuerſo corpori ex uſu. Ex horum itaq; eſt genere lien, qui ex hepate ad ſe ueluti limum ſanguinis trahit, quēadmodum fellis ueſica bilem: atq; renes urinam. Si igitur præ imbecillitate eiuſmodi ſanguinem ad ſe attrahere ſit minimè potens, per uniuerſum corpus uitioſus humor diſpergitur. Ob id itaq; naturalē ipſius firmitudinem cuſtodire oportet, quo conueniēs ſibi alimentum alliciat, per quam actionē uniuerſo corpori ad humorum bonitatem conducit, & excrementa genita in ipſo demittere in uentrem poteſt, ut unà cū excrementis alui excernantur. Igitur hac ratione ipſi ualdè amara medicamēta exhibemus: quibus miſcemus etiam ex auſteris nonnulla; ſicuti & alia quædam, ceu materiam congruentem ad unguentorum & catapla

Liene trahēte languide, fæculētus ſanguis per uniuerſum corpus digeritur.

Lieni cur amara, quibus aſtringentia ſint miſta, medicamēta conueniant.

matum cōpositionem: cuiusmodi sunt cera, resina, pix, & bitumen. Nam primaria ratione acetū & oxymeli, uisceri cōmoda existūt, utpote secare et attenuare crassos humores ualentia, citra calfactionem. Deinceps itaq; eorum pharmacorum mentionem faciam, quę lieni indurato auxiliantur. Pharmaca potabilia ab Andromacho ad spleneticos cōscripta. Potio Antipatri. Carnis myrobalani, drach. iii. scolopēdrę, drach. vi. cort. rad. cap. costi, sing. drach. iiii. chamędryos, drach. vi. polii drach. ii. rad. cotyledonis, drach. ij. corymborum hederæ nigræ, grana. xxv. ammoniaci thymiamatis, drach. iiii. sem. hyperici drach. ij. chalbani tantūdē. sem. periclymeni drach. j. aut rad. drach. iii. cardamomi nigri sesquidrach. succi scillæ, drach. xvi. Dantur oboli duo in aceto mulso. Aliud stomachicum, spleneticumq;. Myrrhæ, nardi Indicę, cort. rad. capparis, radicis panacis, rad. peucedani, dictamni, cort. rad. periclymeni, sing. drach. iiii. costi, drach. v. polij drach. ij. rubiæ drach. iii. S. ammoniaci thymiamatis, drach. iiii. S. iridis tantūdem. Excipito aceto mulso, datoq; obolos duos cum oxymelite. Pharmaca potabilia ab Asclepiade ad splenem conscripta. Cynoglossi manipulum cum uini cyathis. iii. terito, & expressum liquorem ante cibum bibendū dato. Colligere tamen oprtet herbam sinistra manu ante solis exortum.

Lieni congruentia pharmaca, Andromaco scripta.

Lieni pharma ca ab Asclepiade scripta.

Aliud. Trixaginis manipulū cum uini sextario uno coquito, & expressum liquorē reponito: atq; ex eo cyathos. ij. ante cibum dato. Catapotium spleneticū. Myricæ fructum tusum & cribratum chalbano excipe, in catapotiaq; redige, quæ exhibebis pro uiribus.

Pastillus spleneticus. Fructus ericæ drach. iiii. piperis albi, nardi Syriacæ, ammoniaci thymiamatis, sing. drach. ij. arida tunduntur & cribrantur. Ammoniacum dissoluitur aceto scillitico, & aridis additum in pastillos cogitur, quorum singuli pendeāt drachmam.

Daturq́; drach.j.ex oxymelitis cyathis.iii.

Lieni epithemata, cataplasmataq; ab Asclepiade scripta.

Epithemata & emplastrata eiusdem Asclepiadæ. Foliorum tenerrimorũ sabuci arboris, lib.iii.aloes,lib.j. cum aceto subigito,& linteolo infarcta admoueto. Vel.Ceræ,resinæ pinus,& frictæ,sing.lib.ij.arsenici, aluminis scissi,calcis uiuæ,sing. sextantem. aceti,olei, utriusq; cyathos.viii.conficito & admoueto.

Malagma Antiochidis,ad spleneticos,hydropicos,ischiadicos,artrithricosq́; conueniens. Cerę lib.iii.resinæ terebinthinæ,tantundem.retrimentorũ ab expressa myrobalano reliquorum, spumæ nitri, floris lapidis Asij,ammoniaci thymiamatis,sing.lib.j. olei Cyprini,lib.iii.Aceti quod sit satis ad ammoniacum dissoluẽdum. Malagma aurei coloris. Auripigmenti, vnc.j.aluminis scissi,calcis uiuæ,sing.sextantem.Ceræ,resinæ frictæ,& pinus,sing.lib.ij.myrrhę sextantẽ. Arida increta,lęuigataq́; per affusionem aceti cyathorum.viii.liquidis excipiuntur.

Lieni pharmaca optima ab Archigene scripta.

Pharmaca ad spleneticos ab Archigene scripta. Potus sit aqua quę ferrum candens extinxerit:sola quidem,febrientibus:uino autem immista,iis qui febre carent. Aut corticis radicis periclymeni,& seminis eius , quantum tribus digitis apprehendi possit,in uino albo meraco calido,ieiunis curriculo xl.dierum bibendum dato. Aut uulpis hepar siccum ex oxymelite propinato. Aut folia capparis arida & trita exhibeto.

Lienosis eadẽ cataplasmata opitulari, quæ hepaticis.

Cataplasmata autem eadem splenicis quæ hepaticis admouebis:ampliusq́; cinerem ex ferraria officina cum aceto. Aut nasturtium & fœnumgræcum, & calcem uiuã, & nitrum,cum melle emollita imponito.

Lieni, si malũ sit pertinax,cucurbitulas effigendas esse,cũ scarificatu.

Aut fęcem acris aceti,aut capparis radicem cum aceto imponito. Perseuerante malo cucurbitas cum scarificatione affigito. Aut uenã retro sinistram aurem secato,& detracto sanguine confricato affectum lienẽ.

Remedia ad hydropem ab Asclepiade scripta.

Malagma

MAlagma Ipoterium, resorbens humiditates ab alto, simulq; duritias discutiens. Ceræ, picis aridæ, utriusq; lib.[s]. liquidi, sulfuris uiui, mannæ, nitri rubri, sing. lib. j. resinæ frictæ, lib. iiij. olei ueteris, heminam. j. Arida liquidis permisceto. Malagma ex baccis lauri ad eadem. Ceræ, resinæ pinus, picis brutiæ, baccarum lauri siccarum, nitri rubri, ammoniaci thymiamatis, adipis uitulini subacti, sing. lib. j. Liquescibilia liquentur, & frigefacta misceantur aridis redactis in tenuissimum pollinem. Emplastrum tõsoris, ad splenicos & hydropicos, quo etiam ischiadicos liberauit. Picis aridæ lib. iiij. ceræ, resinæ pinus, ammoniaci thymiamatis, nitri rubri, baccarum lauri aridarum, sing. lib. ij. adipis taurini lib. j. iridos lib. ij. canchryos, vnc. xviij. farinæ fœnigræci, pollinis, radicis chamæleonis nigræ, tenuissimè tritæ, singul. sextarium unum. cumini tenuissimè triti, sesquisextarium. passi sextar. j. Conficito & utitor.

Hydropicis cõgruẽtia malagmata ab Asclepiade scripta.

Cleophanti cataplasma ad hydropicos. Ceræ, resinæ, spumæ nitri, sing. drach. C. chalbani, propolis, ammoniaci thymiamatis, sing. drach. xij. S. cyprini, cyathos. ij. aceti tantundem. ꝯficito cataplasma. Archigenis remedia ad hydropicos. Stercus bouis armentariæ tritum, coctumq; in posca, inspersaq; sulfuris uiui quarta portione, redigito in cataplasma, idq; toti' uentri admoueto. Aut elaterii, staphidis syluestris, hyssopi, fellis taurini, æquales omnium partes ficubus contusis excipiens, mulsaq; læuigans, similiter applicato. Aut ueratrum nigrum, fel taurinum, nitrum, piperq; ex æquo mista, melleq; excepta, per semihoræ tempusculum uentri imponito. Per omne autem curationis tempus, Cotyledonis, scillæ aridæ, sing. drach. j. in uino mulso diluto quotidie exhibe. Aut corticis rad. ari, similiter drach. j. Aut radicem calaminthæ coctam propina. Ad hæc hydropicos diutius ad solẽ, sed

Hydropicis remedia ab Archigene scripta.

Hydropicos esse sub ardenti sole fricandos oleo salsuginoso, perfundendosq; muria: necnon talos illis scarificãdos.

contecto capite inungito ex oleo, cui multum salis admistum sit: ex multaq; perfundito salsugine calida. Inflatos uerò maximè locos, uesicis magnis probè inflatis quotidie continenter pulsato. Incisis item, aut scarificatis ipsorũ talis, & uulnusculis impactis, in ferculo ipsos aut lectica circunuehito. Summè etiam faciunt Theriacæ omnes urinam cientes, insuperq; potiones aquam ducentes.

De pharmacis dolorem sedantibus, anodynis & colicis appellatis.

Anodynis uti quibus de causis soleamus.

HVIuscemodi pharmacis, ob dolores ingentes, aut uigilias, aut ne per uiolentam tussim lancinemur, uti consueuimus. Ad quas quidem affectiones, si modicæ sint, confectiones ex seminibus, priuatim tussiculares dictę, sufficiunt: quæ & ipsæ aliquid ex soporiferis seminibus possident, uerùm modicum inter multa adeò semina, quæ odorata, & tenuiũ partiũ, ac urinam mouẽtia existũt. Cuiusmodi sunt cuminũ, daucum, seseli, apiumq;, & anisum. Philonis Antidotus, ad omnes graues dolores uiscerum, ad aliaq; multa conueniens. Croci, drach. v. pyrethri, euphorbii, spicæ nardi, sing. drach. j. piperis albi & hyoscyami, utriusq; drach. xx. opii drach. x. Melle Attico excipito. Etenim opium ualidissimum est inter ea quæ sensum stupefaciunt, atq; soporem conciliant. Operatur autem hæc, etiam solum sapa dilutum, tomentoq; exceptum, ac sedi inditum, necnon illitum fronti & naribus. Si uerò cum alio quopiam uim ipsius moderante misceat̃, moderatius hæc facit. Verùm quæ admiscentur ipsi, aut concoquant, aut mitigent dolorificam affectionẽ oportet, aut humores affectionem gignentes discutiant, aut dissecent, aut attenuent, aut iuxta totam substantiam alterent. Quum igitur optimus cõpositionis scopus, tria sibi proponat: nimirum ut & sensus stupefiat, & nullũ in posterum circa particulam inde detrimentum rema

Philonis antidotus ad graues interaneorum cruciatus conferens.

Opii uires.

Opio miscẽda qualia esse debeant medicamenta.

Compositiõis medicamentorũ opio cõstantiũ optimũ scopum tria sibi proponere.

neat, ampliusq́; ut affectio ipsa inde iuuetur: ad hęc omnia respiciens Philo, prædictum composuisse uidetur pharmacum: ex opii quidem, hyoscyamiq́; mistura soporem, sensitricisq́; facultatis stuporem inducere uolens. Quo uerò hæc citius distribuerentur, & totā affectarum partium penetrarent profunditatem, calfacientia admiscuit, pyrethrum, euphorbiū, & piper, quæ nocentes humores discutere possunt, extergere uiscidos, incidere crassos, ac deniq; flatulentos attenuare & dissoluere. Est aūt, non modica concoctoria uis omnium frigidarum affectionum in nardo sita: quæ aut Indica, aut Celtica iniicienda est. At crocus humorum crudorum est concoctorium, atq; item affectionum uirulentarum. Colica medicamina Andromachi. Anisi drach. vi. seminis apii, drach. xij. nardi, drach. iiii. castorii, drach. iii. petroselini drach. iiii. piperis albi & longi, utriusq; drach. v. myrrhę drach. vi. iunci odorati, drac. iii. succi papaueris drac. vi. croci drach. iii. Melle excipito. Datur ad summum nucis regię paruæ magnitudo ex aquæ calidę cyathis. iii. minimū nucis ponticę magnitudo. Aliud admirabile colicū ad uoluulosos, & stercus per os reddentes. Piperis albi, sem. hyoscyami, utriusq; drach. xl. opii drach. xx. croci drach. x. spicę nardi, euphorbii, pyrethri, sing. drach. ij. Excipe melle cocto. Datur magnitudine fabæ in aquæ frigidæ cyathis iii. aut. iiii. Colica Isotheos dicta, ad stomachicos, oculorum dolores, uteriq́; labores, ex aqua mulsa, ubi ruta fuerit incocta. Croci sesquidrachmam. nardi drach. ij. myrrhę drach. viii. costi, piperis albi & longī, chalbani, sing. drach. j. opobalsami, drach. iiii. cinnamomi, succi mandragoræ, castorii, sing. drach. ij. seminis dauci drach. iiii. S. sagapeni drach. iii. casiæ drach. iiii. excipe melle Attico. Alia non minus admirabilis. Succi centaureæ, castorii, scille assatæ, piperis albi & longi, myrrhæ, rutæ hortensis, hyssopi, abrotoni,

Nardi facultas.

Croci facultas

Colica medicamina Andromachi.

riidis Illyricæ, ſing. drach. ij. croci, ammoniaci thymiamatis, rad. acori, phu pontici, zingiberis, ueratri albi, ſing. drach. j. oxymelite excipito. Datur etiam drachma. j. ex aceto mulſo. Chariclis, ad coli inflationes, remedium. Cumini Æthiopici, drach. vi. ſem. apii. drach. v. ſeminis dauci Cretici, drach. ij. piperis albi, drach. j. Tuſa & cribrata reponito. Dãtur cochlearia duo, cum aquæ mulſæ cyathis tribus. Confectio Lingonis colica, quę data ex frigida, ſtatim ſoluit dolores. Sem. hyoſcyami albi, drach. xx. opii, ſeminis dauci Cretici, utriuſq; drach. x. petroſelini, drach. vi. croci, ſpicæ nardi, pyrethri, ſing. drach. iiii. euphorbii, opobalſami, cinnamomi, ſing. drach. ij. Excipito melle cocto, ac fabæ Ægyptiæ magnitudinem exhibeto, cum aquæ tepidæ aut frigidæ cyathis. iij. in irritationibus.

De dyſentericis.

Dyſenterici ueri ſunt, quibus eſt aliquod inteſtinum exulceratum.

DEinceps medicamenta ſcribemus, quæ uerè dyſentericis auxiliantur, quos nulla alia infeſtat affectio, præter ulcus inteſtinorum, aut nudum, aut cum putredine obortum, quam nomen appellant.

Quæ ab Andromacho ad dyſenteriam ſcripta ſunt.

Dyſentericis remedia ſcripta ab Andromacho.

Potio ad dyſentericos & hæmoptoicos. Florum roſarum, opii, acaciæ, gummi, ſing. drach. iii. balauſtii tantundem. ſucci hypociſthidos tantundem. gallarum, ſeminis plãtaginis, ſucci eius, ſing. drach. ij. lycii Indici, ſucci roſarum, ſing. drach. j. Cõfice paſtillos drachmales, & uariè utere. Ad dyſentericos & cœliacos confectio ex fructibus. Mala punica integra, xx. cydonia totidem. erui ſextarium. j. prunorum ſylueſtrium, ſextarios. ij. Sorborum Epheſinorum, tãtũdem. Rhois Syriaci, ſextar. iij. pira Terentiana. xx. Ceſtiana. xxx: ſiliquas xl. baccarum myrti nigrarum, ſextar. iij. muſti aminæi ad tertias decocti ſextar. xlviij. Coquito ſimul ad mellis ſpisſitudinem, & in figulino reponito.

Alia. Nardi, croci, utriuſq; drach. viii. aloes, thuris,

ſing. drach.ij.acaciæ,myrrhæ,ſucci hypociſthidis,roſarum ſiccarum, lycii Indici, tragacanthæ, opii,ſing. drach.iiij.piperis drach.ij. Aqua excipito: paſtillosq; duarum drachmarum facito,et cum uino myrteo exhibeto. Ad dyſentericos,cœliacos, & hœmoptoicos,ex Cornelio medico. Myrrhę,thuris,aloes,croci, opii,rhois Syriacæ & coriariæ,lycii Indici,acacię,malicorii,ſucci hypociſthidis,gallæ,balauſtiorũ,ſing.par pondus in paſtillos cogito,& ad noctem febre carentibus ex uino:febrientibus uerò ex frigida propinato.

Hæmoptoicis medicamẽ Cornelii.

Potio Apollonii ad fluxum muliebrem ſiſtendum. Corallii,balauſtii,utriuſq; obol.iij.gummi obol.j.Excipe oui crudi candido: & dimidium totius cum aquæ cyathis quatuor propina. Infuſa Dyſentericis cõmoda. Infuſum Athenæi ad recti inteſtini ulcera. Omphacii,aluminis ſciſſilis,calcis uiuę,ſquamæ ęris, ſing. drach. vi. auripigmenti drach. viij. ſandarachæ, drach.iij.chartæ uſtæ drach.xv.cum uino myrteo paſtillos drach.iiij.aut trium,formato.Infunde autem cũ uini duluti cyathis.iiij.& aquę tepidæ cyathis duobus.

Fluxui muliebri ſiſtendo potio Apollonii. Clyſmi dyſentericis apti.

Infuſum Heræ.Chartæ uſtæ,cadmiæ,auripigmenti,ſing.vnc.j.calcis uiuæ extinctæ ſucco plantaginis, vnc.S. Omnia redigito in pollinem, & cochlearia.ij. cum decocto baccarum myrti,aut uino myrteo, infundito. Infuſum Nicoſtrati. Calcis uiuæ drach.j. gypſi,drach.viij.acaciæ drach.ij.omphacii,drach.j.ſtibii drach.iii.thuris drach.j.gallæ drach.iiij.tragacanthę,drach.ij.cum uino myrteo in paſtillos redigito.

Aſclepiadis ad dyſentericos remedia.Rhois Syriaci,farinæ polentæ, uuæ paſſæ, ſing. drach.ij. malicorii tuſi & cribrati,drach.j.Excipito melle cocto,atq; myſtrum unum ante cibum porrigito, Aliud probatum.Gallarum redactarum in pollinẽ, cochleare unũ. piperis albi,rhois rubri,malicorii tenuisſimè triti, ſingul.tantundem.Omnia oui luteo excipito, & in uacuã

Dyſentericis remedia ab Aſclepiade ſcripta.

mali punici testam coniicito, atque obturato cum farina osculo ipsius, ad prunas torre: depurgata mali punici testa, cochlearium unum edendum dato. Pastillus Philippi ad dysentericos inueteratos, dolorem sedans, qui bibiturque & infunditur Balaustii, acaciæ, succi hypocisthidis, rhois, apii, thuris, myrrhæ, baccarum myrti ingrarum, croci, gallarum, lycii, aloes, rhei pontici, malicorii, sing. drach. iiij. Excipito uino Italico, cogitoque pastillos pondere obol. iij. ac porrigito non febrientibus quidem, ex uino: febrientibus uerò ex mulsa.

Dysentericis epithema commodum.

Epithema cœliacis, dysentericisque. Sem. hyoscyami albi, apii, utriusque trientem. anisi, floris rosarum, succi hypocisthidis, balaustii, rhois Syriaci, sing. sextantem. succi papaueris, croci, utriusque vnc. j. Singula cum uino myrteo terito: dein mista in pastillos redigito, quos in umbra assiccato. Inde uerò quantum sufficit tundens & cribrans, palmulis passis excipito, ac tandē linteolō imposita, uentri admoueto.

De affectibus sedis.

Sedis vlcera cur ægre curationē recipiāt, & qualia pharmaca postulēt.

SEdis uitia, ob ipsius partis sensum exquisitissimū, & ob crebrum per ipsam excrementorum decursum, ægrè curationem recipiūt. Aptissima autem ipsis pharmaca sunt, quæ absque aspredine astringunt: qualia maximè sunt, quę ex metallicis neque acria, neque acerba existunt. Hęc siquidem lota, citra mordacitatem (id quod requiritur) operantur.

Sedis medicamenta ab Andromacho scripta.

Medicamenta sedis ab Andromacho scripta. Cerussæ, lithargyri utriusque drach. v. thuris, aluminis sciss. utriusque drach. iii. croci obolos. iij. Vini & rosacei quod sit satis. Conficito. Aliud. Butyri, cerę, utriusque sescunciam medullę ceruinæ, œsypi, thuris, sing. vnc. j. aluminis scissi quadrantem. Lycii sextantem. vini & rosacei, quod sit satis. misceto. Aliud. Adipis anserini curati, ceræ, thuris, medullæ cerui, florum rosarū, pompholygis, cadmiæ, plumbi loti, sing. drach. iiij. cerussæ drach. viij. cerebri

gruis drach.ij.ſucci papaueris ſeſquidrachmam. œſypi drach.v.ſucci ſeridis heminam.j.roſacei heminã.S. confundito. Pinguis compoſitio ad achoras & pſoras. Spumæ argenti, ceruſſæ, utriuſq;, drach.xxxij. atramenti ſutorii, drach.xvj.ſulfuris uiui, drach.viij. Olei myrtei & aceti quod ſit ſatis; miſceto.

Pſoris vtilis compoſitio.

Ad prolabentem ſedem. Recrementi plumbi, drach. viij. Rhois Syriaci, tantundem. floris roſarũ drach.iiij. myrrhę Minnææ drach.ij. Inſperge ſiccũ, ubi prælueris uino auſtero, aut uini decocto. Aliud. Gallæ omphacitidis, rhois coriarii, ſing.drach.ij.plumbi uſti, drach.iiij.ſpumæ argenti, drach.viij.trita inſpergito.

Sedis prolapſus remedium.

Hæmorrhoidibus extrahendis pharmaca ab Aſclepiade ſcripta. Piperis, nitri, utriuſq; drach.j. terito admoueto'q;. Aliud. Spumæ nitri, fellis tauri, ſtaphidis ſylueſtris, ſing.drach.j. Trita, exceptaq; modico melle, adhibeto. Poſtea uerò q̃ eminentes fuerint, atq; in propatulo, accipe ceruſſæ vnc.j.ſpumę argenti quincuncẽ; pompholygis vnc.j.olei myrtei beſſem. Vini boni tantũdẽ.butyri vnc.j. Confundito'q;, & applicato. Cæterũ ad ardentes ſedis dolores, oui aſſati uitellum uino albo terito, & cerato myrteo exceptum, illinito.

Hæmorrhoidibus ab Aſclepiade ſcripta remedia.

Ad pudendorum affectus.

EXulcerati pudendi cognitio, ex manifeſto circa ipſum dolore paratur: unà cum hoc, q etiam circa mictiones excernitur quid ex corpuſculis ulceri ipſi inſidentibus. Diſcernuntur autem hæc ab ijs quæ ex ueſica ferunt, q ſtatim ĩ ipſo primo locii exitu appareãt: q̃ uerò à ueſica excernunt, deferant cũ urinis permiſta. Cæterũ ulcera pudendorum, & circa ſedẽ citra inflãmationem conſiſtentia, reſiccantibus ualde, indigent pharmacis, qualia ſunt, quod ex charta combuſta conſtat, & anethum uſtum, & cucurbita uſta. Verùm ſiccis & recentibus ulceribus, etiam aloe bonum eſt medicamẽ. Omnium autem maximè dolorem ſedat, nec

Pudendorũ vlcera dignoſcẽdi ratio.

Pudendorũ vlcera valde reſiccãtib' pharmacis indigẽt.

Pudendorum vlceribus quæ pharmaca opitulentur.

ullo minus efficax eſt pompholyx. Si uerò humectiora ſint ulcera, pinus cortex per ſe, & lapis hematites: ut ſi profunda, manna etiam prædictis addatur. Porrò quæ circa uterum aut ueſicam conſiſtunt ulcera, eiſdē medicamentis indigent, ſed inſtrumētis inſuper opus habent, quæ ipſa intromittant, ut ſunt metrenchytę, & catheteres uocati. Aptiora itaq; ſunt arida, qualis eſt crocus, pompholyx, & aloe, quę facilè plantaginis, aut alteri tali ſucco miſcentur. Ad ſcroti & pudendi dolores. Butyri & reſinæ pari menſura utere. Aut ſemen lini cum aqua coquito, & admiſta myrrhæ fermè decima parte, & reſinæ tantundem, imponito. Ad pudendum intumeſcens. Foliorum uitis tenerorū drach j. ceruſſæ drach. v. trita cataplaſmatis uice impone. Aut lenticulā in aqua coquito, & cum mali punici cortice tritam imponito. Si uerò è ſudoribus ulcera in ſcroto fiant, gallam tritam cum alumine inſpergito. Ad tubercula in pudendis naſcentia, piri ſemen inſpergito, & fel hircinum oblinito. Fiſſuras & rimas iuuat roſaceum, amylum, & thus, paribus portionibus miſta. Aut foliorum hederę aridorum uſtorumq; cinis, cum oleo in plumbeo mortario triti. Ad pudendorū inflammationes, farinam hordeaceam hydromelite incoquito, & uitis folia tenera cum polēta terito, ſimulq; omnia imponito. Excreſcentem teſticulorum carnem cinis ſarmenticius cum nitri & aqua ſubactus ſanat, cataplaſmatis uice impoſitus.

Vlcera veſicæ uteriq; iiſdem quibus pudendi vlcera medicamentis indigent.

Metrenchytæ. Catheteres

Pudēdo tumeſcēti remedia

Pudendi fiſſuras, tubercula q; quæ ſanent.

Pudendorū inflāmationibus quæ opitulent.

De Priapiſmo.

PRiapiſmus eſt auctio colis permanens, in longitudinem atq; orbem tumefacti, citra rei Venereę appetentiam. Cuius affectionis eſt cauſa flatulentus ſpiritus ex humoribus craſſis & uiſcidis genitus per moderatam caliditatem. Debent igitur refrigerari leniter partes per ceratum roſaceū in aqua maceratum, itēq; per chamæmelinum ceratum, tum pudendo ipſi, tum

Priapiſmus eſt auctio colis p manens, in latitudinē, longitudinemq; citra rei venereę appetentiam.

Priapiſmi curatio.

lumbis impositum. Victus & pharmaca esse debent attenuatoria, citra manifestam calfactionem. Præterea nymphæa in potu est danda, & uiticis semē: necnon ruta uiridis obsonijs misceatur, post aliorum tenuantium usum. Quòd si euacuatione uti libeat, administretur per uomitum. Ad eos qui se in somno permingunt, uesicam caprillam, aut ouillam ustam, ex posca bibendam dato: & ad uesperam siticulosos inire somnum iubeto. Facit & testiculus leporis in uino odorato feruefactus, atq; ita potus. Aut calaminthan & myrrham in uino ante cœnam bibendam dato. Oblinant autem pudendum cimolia terra cum perdicij succo.

Mingentibus inter dormiendum remedia.

Ad uteri affectus.

IN uteri suffocatione contingit sensus ac motus priuatio, & pulsus obscurus, & paruus, & penitus interceptus. In aliquibus uerò tum sensus, tum motus adest, ratioq; cōstat, cæterùm uix respirant. Aliquibus etiam uox intercipitur. Alijs contrahuntur artus.

Vteri suffocationes quæ sequātur symptomata.

Fiunt igit̄ uiduis sensus, & motus, & respirationis interceptiones, ob frigiditatem: perspirātibus ipsis tunc per arterias totius corporis, neq; utētibus illa, quæ per os fit respiratione. Etenim quum prius probè repurgarentur, conciperent, atq; coirent uiris, uerisimile est, postea quum omnibus his priuantur, humidum & frigidum in ipsis semen totum corpus perfrigerare. Ad uuluæ itaq; strangulatus conuenit agarici drach. j. in potu accepta cum uino: & plantaginis semē & succus cum uino: necnon acetum scillinum absorptum. Olfactu excitant strangulatas, bitumen, castorium, chalbanum, pix liquida, cedria, pili usti, ruta, allium, cepa. Eandem in rem & cornu cerui suffitur: & ruta cum melle lana excepta in anum inditur.

Vteri suffocatione affligente, per arterias tantū fieri perspirationes.

Vteri suffocationis causa.

Vteri suffocationis remedia.

GALENI PERGAMENI, DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM SEcundum locos, Liber. X.

Nephriticorum medicaminum differentiæ.

EX Nephriticis Antidotis, hoc est renalibus, quædam enim calculosos renes iuuant: quædam uerò inflãmatos & ulceratos, quæ etiã ad uesicam affectam conueniunt. Maximè aũt contrariç interse sunt, prędictorũ pharmacorũ facultates. Siqdem quę ad inflãmatas et exulceratas affectiones cõponunẽ, mitigatorijs medicamẽtis indigẽt. Cæterũ quũ impossibile sit hęc cito penetrare ad regionẽ renum, ob id ipsis miscemus diuretica. At quæ calculosis opitulãtur, unicam facultatem postulant, quæ secare & extergere est nata, cũ conspicua caliditate. Sunt autem talia ferè oia amara.

Renum inflammationib⁹ qualia medicamẽta conueniant.

Calculosis congrua medicamenta, omnia fere esse amara.

Confectiones Andromachi ad renum & uesicæ affectiones.

Vesicæ ulceri, & urinæ difficultati remedium.

Potio ad uesicã exulceratam & urinæ emittendæ difficultatem. Seminis lini, sem. papaueris albi, sem. cucumeris, tragacantæ, sing. drac. ij. amyli drach. iiij. Cum aqua in pastillos redigito: exhibetoq́;. Alia ad eadem, & uesicæ dolores. Croci, seminis rutæ syluestris, seminis maluæ syluestris, sing. drach. vj. sem. hyoscyami, drach. xij. opij drac. vj. sem. apij, drach. xij. nuces auellanas. xij. amygdalas. xx. sem. cucumeris drach. xij. mellis Attici, quod sit satis. Datur magnitudo ponticæ nucis cum uini mulsi cyathis. iij.

Sanguinẽ e uesica fluentẽ remedium supprimens.

Alia ad profluuia sanguinis ex uesica. Aluminis drach. j. tragacanthæ drach. ij. gummi obolum. j. Dato ex passo quandoq; obolum. j. quandoq; duos.

Calculos frangens medicamentum.

Alia calculos frangens, ita ut non renascantur. Cassiæ, piperis albi, sem. pastinacæ, anisi, sem. papaueris albi, spicæ nardi, sem smyrnij, cyperi, sing. drach. ij. seminis apij, thuris, styracis, iridis Illyricæ, amygd. amar. asari, sing. drach. iij. myrrhæ minnææ,

drach.iiij. Mellis Attici quod sit satis. Conficito & quotidie exhibeto nucis põticæ magnitudinē ex aquæ cyathis tribus:idq; ieiuno stomacho.

NEPHRITICAE cõpositiones ab Asclepiade conscriptæ. Seminis satiui cucumeris tosti, drach.iij.seminis maluæ, drach.v.nucnm pinearum drarh.vj.semin.apij drach.vij.seminis lini drach.j amyg.amararum mund.drach.ix Excipe passo, & exhibe nucis ponticæ magnitudinem cum protropi cyatho.j. & aquę calidæ cyathis duobus. Alia. Maluæ syluestris & rutæ syluestris, & apij montani radices in uino coquito, & expressi liquoris cyathos.ij. cum pari aquæ portione exhibeto. Alia. Seminis balsami, lapidis quĩ spongijs inest, pulegij aridi, seminis maluæ syluestris, ocymi aridi, sing pares portiones tundito, incernitoq; & reponito. Propinato autem cochleare unum cum uini diluti cyathis duobus. Pastillus ciens urinas, atq; expellens lapillos. Asari, petroselini, phu. Mei, singul.drach.iiij.acori, sem anisi, sem.dauci, apij montani, carpobalsami, tragacanthæ, sing.drac.ij. Tragacantham passo dissolutam aridis adijcito, & pastillos formato: indeq; obolos.iij. cum passi diluti cyathis.ij.exhibeto.

Nephriticæ cõpositiones ex Asclepiade.

De ischiade, podagra, & arthritide.

EX genere arthritidis est tum ischias, tum podagra. Quod enim in omnibus articulis est arthritis, hoc in uno iuxta coxēdicem quidem, ischiada, iuxta pedem uerò, appellant podagram. Incipit igitur plerunq; podagræ generatio ex uno articulo, temporeq; in omnes progreditur. Communem habēt hi tres affectus redundantiam humoris. Cæterùm aliquãdo irruens humor sanguineus est:ut plurimũ autem pituitosus: aut ex pituitoso & bilioso mistus:quibus etiam interdum miscetur sanguis. Porrò ubi pituitosus humor, qui propriè appellatur crudus, in articulis delituerit diutius. crassior atq; uiscosior efficiť, tofisq; aut callis di-

Arthritis. Ischias. Podagra.

Articulariũ morborũ communes causæ.

Tofõrum generatio fit a pituitoso hũore impacto in articulis:ob idq; sunt incurabiles.

ctis præbet generationem. Qui quidem postq̃ producti fuerint, non est q̃ speres illos posse exactè dissolui. Differentia affligentium humorum facilè ex colore dignoscitur. Præterea biliosus sanguis multæ caliditatis sensum exhibet ægrotanti, à calorificisq́; remedijs exacerbatur: quẽadmodum remittitur rursus à frigidis. Curatio autem ipsa exordiẽda est ab euacuatione affligentis humoris: si quidem ex ęquo humoribus redundarit corpus, uenæ sectione primo omnium administrata: dein purgatione, quibus accedat pharmacorum dicendorum conueniẽs atq; opportunus usus: ita ut in manibus pedibusq́; pharmacis repellẽtibus fluxionem utamur: iuxta coxendicẽ uerò, ea minimè administremus. Quum enim iũctura ea in profundo sit sita, sanguis ex uicinis & ambientibus uasis à musculis ad illã truditur. Mitigatorijs igitur in principio medicamentis utendum est ad dolores coxendicũ, & quę nec refrigerent multum, nec fortiter calfaciant. Exacerbantur enim per ipsa fluxiones, caliditate nimirũ plus attrahente ipsas, q̃ impediente. Rarò itaq; fit coxendicum dolor ex sanguinis multitudine, citissimeq́; curatur, uenis circa poplitẽ aut malleolos pertusis. Quemadmodum autem sola sæpe sanguinis euacuatio sufficiens auxilium existit, sic cõtra in omni dolore coxendicũ, & præsertim eo, qui ex humorum copia est exortus, si quis ante euacuationem totius corporis acribus pharmacis circa affectam partem utatur, affectũ ægrè curabilem reddet, copia uidelicet indissolubiliter ibidem condensata. Ob idq́; ab euacnatione incipiẽdum est, nõ solùm à cruribus, sed à cubito etiam sanguinis detractione facta. Auxiliantur etiam uomitus ipsis ischiadicis, magis utiq; q̃ euacuationes per uentrem: ut qui reuellant humorem repentem deorsum. Mouendi itaq; sunt uomitus in principio ab accepto cibo: postea uerò, etiam per uomitoria medicamenta, initio à mediocribus facto. In quibus autem uehemens hu-

Articulares dolores a quibus gignantur humoribus, quæ notæ indicent.

Articularis morbi curatio.

Reuellentibus quidem utendum esse, si humores fluãt ad articulos pedũ aut manuũ: minime autem, si in coxendicem irruant.

Ischiadi qualia remedia in principio conueniant.

Ischias raro oritur a sanguine: facillimeq; curatur tunc poplitis uenis aut malleolorum incisis.

Ischiade urgẽte acribus medicamẽtis non est utendũ, ante totius corporis euacuationem.

Ischiadicis confert uena secta in cubito, uomitusq;.

morum densatio, quæ ægrè dissolui possit, à medicis intempestiuè utentibus acribus pharmacis facta est, ijs maximè cucurbita affixa auxiliatur, & purgatio per clysmos efficaciores, qualis est qui ex colocynthide constat. COMPOSITIONES ab Andromacho scriptę ad ischiadicos. Emplastrum è profundo extrahens humores affligentes coxendicem. Seminis rutæ syluestris, silphij, spumæ nitri, baccarum lauri, abrotoni, colocynthidis medullę, cardamomi, ammij, singul. drach. iiij. rutæ uiridis, minæ octauam partem. Quidam horum singulorum drach. xx. accipiunt: necnon picis, adipis taurini, terebinthinæ, myrtæi, ceræ, sing. tantundem. chalbani, ammoniaci thymiamatis, utriusq; drach. vj. opopanacis, sulfuris uiui, sing. drac. iiij. Conficito, & admoueto. Aliud ad coxendicum, capitisq; dolores, atq; ad alios omnes antiquos. Ceræ drach. xxiiij. ammoniaci thymiamatis drach. vij. terebinthinæ tantundem. succi thapsiæ, drach. viij. olei cyathum unum. Aliud. Ceræ drach. C. uisci quercini, drach. xvj. myrrhæ drach. vj. terebinthinæ drach. xxv. chalbani drach. vi. iridis Illyricæ tantundem, cerę heminam. S. Cyprini tantũdem.

Ischiadis indurataæ curatio.

Ischiadicis cataplasmata descripta ab Andromacho.

ASCLEPIADIS Malagmata ad ischiadicos. Myrrhæ stactæ, bdellij onychis, medullæ ceruinæ, ammoniaci thymiamatis, iridis Illyricæ, sing. lib. ij. opopanacis, chalbani, styracis, masticheś, floris lapidis Asij, succi sycomororum, canchryos, piperis albi, sing. lib. j. ceræ, terebinthinæ, utriusq; lib. v. Tundendum est pharmacum ita, ut qui tundit, fæcẽ unguenti irini adhibeat, quo mollius reddatur. Aliud mirè iuuans ischiadicos, discutiensq; omnem duritiẽ. Ceræ, uisci quercini, terebinthinæ, iridis siccæ, myrrhæ, chalbani, sing. drach. xlviij. Olei cyprini, aut unguẽti Aegyptiaci, quod sit satis. Conficito. Aliud. Picis liquidæ brutiæ, lib. iij. fæcis aridæ ustæ, lib. ij. nitri rubri, lib. j. S. resinę pini, cerę, staphidis syluestris, sulfu-

Ischiadicis malagmata ab Asclepiade scripta.

ris uiui, ſing.lib.j.pyrethri,lib.S. cardamomi ſext.j. Picem,ceram,atq; reſinam,ſoluito:arida tundito,cribratoq;.& liquefactis committito. Porrò DAMOCRATES, Archigenesq; plurimum ad iſchiadicos commendant malagma ex Iberide herba (quam naſturtium ſylueſtre uocant) cum adipe porcino tuſa confectum:quod ſanè imponi iubent ad horas tres, indeq; ad balneum accedere.

De podagricis & arthriticis affectionibus.

SCopus in hiſce affectibus eſt, ſi quidem adhuc fluant humores,ipſos per aſtringentia repellere: ſi uerò amplius non influant, diſcutere qui ſunt iam impacti. EPITHEMA ASCLEPIADIS, ad arthriticos, mirè dolorem ſedans. Succi papaueris, drach.iiij.croci drac.j.cum lacte bubulo,caprillo'ue, & panis medulla contundito, læuigatoq;, ac deniq; ex roſaceo emolliens,conficito cataplaſma. Aliud. Styracis drach.ij.opij drach.j. Confice,uterèq;. Aliud toſos & duritias diſcutiens. Farinæ fœnigræci,floris lapidis Aſij,lomenti fabæ nigræ,farinæ lupinorum, ſing.ſextar.j. Omnia mixta & aqua ſubacta calida,imponito. Paſtillus podagricus. Aloes lib.j. ſucci centauri ſexuncem.Thuris maſculi trientē. myrræ tantundem.floris lapidis Aſij,opij,ſucci mandragoræ,aluminis ſciſsi,ſing.ſextantem:paſſo excepta in paſtillos redigito. Vſu expetēte, lacte diſſolutos cum penna illine,& ſupra illitionem linteolum paſſo imbutum impone. Aliud,quod auxiliatur confeſtim. Viſci,terebinthinæ utriuſq; lib.j.adipis taurini,floris lapidis Aſij,calcis uiuæ,mannæ,ſing.quadrātem.cyprini lib.j. Conficito,utitorq;.

Arthriticis cōgruētia epithemata ab Aſclepiade ſcripta.

FINIS.

Ex induſtria omiſimus libellum de facilibus paratu remedijs, q; omnia quæ in illo habentur, reperiantur in hiſce commentariis longè cumulatiora.

ILLVSTRI ADMODVM, ATQVE Ornatissimo Viro, D. D. Ario Gonzalo, Comiti Pugni in Rostro: Andreas Lacuna, Secobiensis, Doctor Medicus, Miles. S. Petri. Salutem.

ALENI COMMENTArios de Theriaca & de antidotis hoc nomine dicare tuæ Dignationi statui, Vir citra controuersiam Splendidissime, ut generosum istum animum tuum, ex tam longa lite & controuersia defatigatum, uaria eorum lectione, dulcissimaq; , oblectarem: contra iudiciariasq; molestias, atq; ingentes difficultates (quæ optimorum ingeniorum ueluti deleteria & exitialia uenena existunt) salutari alexipharmaco communirem, atq; corroborarem. Quanquam hercle adeò inuicta, insuperabilisq; tua ista est animi magnitudo, ut nullis tormentis succussa posit unquam euerti, aut quoquomodo labefactari. Nam tametsi uarij fortunæ fluctus, acerbissimæq; procellæ, & quæ uel fortissimum quenq; prosternere minimo negotio potuissent, iam ante multos annos in te maximum impetum fecerint, adeò tamen fortiter sustinuisti omnes eius insultus: tam heroicè restitisti afflictionibus undiq; tua mœnia circũuallantibus, ut ob nullam tempesta-

tem ingruentem, uultum unquam, aut colorem, mutaueris. Quam sanè tam insignem constantiam, animiq; raram serenitatem, non aliunde q̃ à philosophia comparasti: cuius nimirum amator longè indulgentissimus es. Siquidem præter alias uirtutes quibus te exornauit Deus Optim. Max. etiam inseuit tibi ardentissimum quendam omnium disciplinarum amorem, quo accensus, adeò illis perpetuò indulges, ut ab ipsis reuocari non possis. Id quod ipse exploratum habens, non posse me Dignaioni tuæ rem ullam gratiorem facere existimaui, q̃ si ad eam mitterem hosce commentariolos Galeni, ut mole exiguos, sic plenos eruditione, uarijsq; naturæ misterijs auctos. Tuum igitur fuerit, Vir Clarissime, hoc nostrum quantulumcunq; munusculum, illius feruentissimi amoris, quo Optimus pater meus prosequebatur olim totam familiam uestram, officijq; mei in Tuam Amplitudinem, futurum ueluti monumentum quoddam perenne, æqui boniq; consulere.

Vale.

Venetijs. Calen. April. M. D. XLVIII.

Galeni

GALENI PERGAMENI, DE THERIACA ad Pisonem, Liber vnus.

EDICAMENTVM Ex uiperis meritò est apud homines inter alia omnia celebratissimum, Optime Piso, & q uim habeat efficacissimam, & q neminem promissis frustretur. Si quidem nullũ à feris commorsum, hac statim epota antidoto, perijsse, memoriæ proditum est. Nullus etiam, eadem præsumpta, uel si paulo post impeteretur morsu, interijt: id quod indies experiuntur prætores, in hominibus capitali supplicio damnatis. Cæterùm, si epota theriaca non purgetur qui hausit medicamentum purgans, id tibi erit indicium, antidoton præstantissimam esse, quæ sæpissimè solet adulterari. Porrò Diuus Marcus Aurelius, qui legitimè aliquando gessit habenas imperij, affatim & ueluti alimento quodam hoc utebatur medicamento: primusq; fuit, qui ipsius existimationem, fidemq; auxit. Verùm illius quidem principis tempore, ad familiarium tantùm notitiam, theriaces perueniebat opus: sub hisce autem monarchis maximis, usus eius prodijt in publicum. Siquidem nobis omnibus licet eorum bonis probè uti, liberaliterq; alijs mederi, alio ab alio medicamentum capiente: quum non solùm hoc nomine cæteris omnibus antecellãt, q imperium à Dijs sint adepti, sed q etiam uniuersa bona cunctis libenter impartiant, ac non secus q Dij ipsi, tantum ex æquo gaudij concipiant, * quantum illi qui ab ipsis seruantur: quum nimirum censeant maximam regni esse partẽ, com-

Theriaces cõmendatio.

Theriaca perfecta purgantium pharmacorum operationem supprimit.

Marcus Aurelius Imp. auxit fidem Theriaces.

Seuerũ & Lucium eiusdem imperii moderatores, collegasq;, magnifice commendat Galenus.

Regni maximã esse partẽ, communem omniũ salutem.

munem omnium ſalutem. Quo ſanè regio candore præditi, adeò exquiſitè & diligenter theriacem præparant, ut ipſi quidem nihil prorſus omittant: antidotus autem, admiranda opera exhibeat. Igitur morbi cuiuſq; natura comperta, differentiaq́; ſimplicium pharmacorum penes temperamentum, cognita, ſingulis morbis quod congruum ſit, medicamen compoſitum præparabimus. At ſimplicium medicaminum uires ſenſu & experientia cognoſcimus, quibus poſtea rationem iungentes, eamq́; ceu ducē ſequentes, hallucinari non poſſumus. Etenim quum cernamus liquidò, ſcammoniam bilem flauam educere: epithymum, atram bilem: ac deniq; coccū gnidium, pituitam: nec credamus medicamenta ipſa purgantia, in ſuam naturam humores trāſmutare & conuertere (id quod Aſclepiades ſomniauit) ſanè perſuaſum habemus, quemedmodum magnes trahit ferrum, ſic medicamēta ſingula, ſua inſita facultate, conuenientem ſibi ſuccum attrahere: nimirum id ratione comprehendentes, quod proprietatem facultatis naturæ cuiuſq; pharmaci uerè * teſtari atq; exprimere poteſt.

Simplicium uires cognoſci ſenſu, experientiaq; qbus adiuncta ſit ratio.

Scāmoniū trahit flauam bilem.

Epithym⁹ atrā bilem expurgat.

Coccus gnidius ſoluit pituitam.

Medicamenta ſingula ꝓpriū ſibi ſuccum attrahere.

Medicamentorꝫ itaq; alia per totas ſubſtantias agūt: alia in ſubſtantia ſua miſcellaneā facultatem ſortiuntur: adeò ut ſæpe in corpore effectus maximè contrarios prodncant. Siquidem lapathi folia comeſta ſubducunt aluum, quam ſumptum eius ſemen aſtringit. Similiter & ſuccus braſſicæ, & uetulorum gallorum ius, & cochlearum marinarum cremores, uentrē commouent: olus autem ipſum, atq; illarum carnes comeſtæ, eundem comprimunt. Aloe, ſquamaq́; æris, excreſcentes ulcerum carnes aſtringunt: aſſumpta uerò per os, uniuerſum corpus expurgant. Lac ubi à nobis diuiditur, contrarias facultates oſtendit. Nam ſerum ipſius bibitum, uētrem reſoluit. Caſeus ingeſtus, ipſum cohibet exactè. Trifolium herba, decocta, im-

Medicamenta plura, ſecundū diuerſas ſui ipſorum partes, uarios effectus producere.

Lactis ſubſtantiæ diuerſæ.

Trifoliū affli-

positaq;, ferarum morsibus auxiliatur: quæ si sanæ pti affricetur, non secus q̃ ferarum morsus eam affligit. Cicuta sturnos quidem, alit: nos autem è medio ollit. Veratrum coturnicibus cibus, homines malè perimit. Nonnulla præterea partes quasdã certas corporis uitiant. Nam lepus marinus, pulmonem exulcerat. Cantharis uesicam peculiariter afficit. Econtrario, affecto iecinori sæpe fuit herba eupatora ex usu. Myrobalanus lienem adiuuat. Sarxiphagon, & Betonica, renes optimè afficiunt. Quum igitur ueteres illi Medici reputarent secum, ineuitabiles esse noxiarum ferarum morsus:: necnon deleteriorum pharmacorum symptomata esse omnino letalia: quumq; etiam perpenderent, hominum naturas differre inter se plurimum, aliudq; alij medicamentum idoneum esse, meritò ipsius theriaces accuratã, exquisitam, & uariam, sunt moliti præparationem, ut hoc nomine ipsa in omnibus suũ finem assequeretur, & ob usus necessitatem magno studio eam mortales omnes expeterent. Nihil siquidem inter uitæ incommoda difficilius mihi uidetur deleterijs medicamentis, ac feris noxijs. Primum autem qui antidoto contra ferarum morsus immiscuit feras, fuisse perhibetur Andromachus, Vir me hercules memorabilis, nec multo ante nos natus: qppe qui Neroni (cuius assecla fuit) ipsius uires atq; compositionem dicarit. Summa autem descriptionis habet in hunc modum. Andromachi senioris, Neronis Archiatri, Theriace ex uiperis, cui nomen est Galene, maximè salutaris ad serpentium atq; omnium ferarum ictus, pharmaca deleteria, affectiones uentriculi, anhelationes, dolores colicos, morbum arcuatum, hydropa, phthisin, omnimodam conuulsionem, pleuritidem, uesicæ ulcera, suppressiones urinæ, cruciatus renum, pestiferos morbos, ac deniq; canis rabidi morsus, si pondere fabæ Aegyptiæ

[Margin:] git sanas particulas:
Cicuta sturnos alit: nos pimit.
Veratrum alit coturnices: homines enecat.
Lepus marinus pulmonẽ exulcerat.
Cantharis uesicam afficit.
Difficilius ĩ uita nihil reperiri posse deleteriis medicamẽtis, ferisq; uirus eiaculantibus.
Andromachi commendatio.
Theriace quibus conueniat affectibus.

ſumatur, cū ternis aquæ calidæ cyathis. Igitur captas uere ineunte uiperas, ceruices illis atq; caudas præcidito, quantum arcta pygmæi manus extenditur: nam utraq; parte uenenum gerūt. Poſtea uerò excoriatas, euiſceratasq;, ab ipſisq; omni adipe amoto, in fictile uas conijcito, affundēs aquæ quod ſatis eſſe uideatur, addensq; germen anethi, ac pauxillum ſalis recentis, & ſinito coqui, donec facilè à carne ipſæ ſpinæ amoueantur. Tunc itaq; carnes ipſas exemptas, cum ſufficienti ad paſtillos fingēdos medulla panis purisſimi, contundito & læuigato, affuſoq; iuſculi quod ſatis eſſe uideatur, manibus opobalſamo intinctis, conficito orbiculos, eosq; in umbra reponito ad totius antidoti compoſitionem. Dein fermento illine ſcillam recentem, non admodum magnam, eamq; in furno uel in patina coque, ut torreātur omnes eius partes ex ęquo. Id ubi factum fuerit, partes eius internæ & tenerrimę cum pari portione optimæ farinæ eruinæ contundantur & læuigentur, atq; in orbiculos digerātur. Verùm Andromachus duplicem portionem eruinæ farinæ adijciendam cenſet: quum tamen æqualis modus fingendis paſtillis ſit optimus. Hæc ubi facta fuerint, accipies paſtillorū Theriacorum drac. xxiiij. paſtillorum ſcillinorū, drach. xl viij. piperis longi, ſucci papaueris, magmatis, hedyochroi, ſing. drach. xxiiij. roſarū ſiccarū, iris Illyricæ, glycyrrhizæ, ſeminis napi ſylueſtris, quem buniada appellant, ſcordij, opobalſami, cinnamomi, agarici, ſing. drach. xij. myrrhæ, coſti, croci, caſię, nardi, ſchœni, ideſt iunci odorati, floris, thuris, piperis albi, & nigri, dictamni, praſij, rheu, ſtœcados, petroſelini Macedonici, calaminthæ, terebinthinæ, zingiberis, quinq; folij radicis, ſing. drach. vj. polij, chamæpityos, ſtyracis, amomi uuæ, meu, nardi Gallicæ Lēniæ ſphragidis, phu pontici, chamædryos Creticę foliorum malabathri, chalcitidis toſtæ, Gētianę, aniſi,

Artiſcorū theriacorum præparatio.

Paſtillorū ſcillinorum pręparatio.

Theriaces antidoti ſecūdum, Andromachū compoſitio.

hypocisthidis ſucci, carpobalſami, gummi, marathri ſeminis, cardamomi, ſeſelis, acaciæ, thlaſpis, hyperici, ſagapeni, ameos, ſing. drach. iiij. Caſtorij, ariſtolochiæ tenuis, dauci ſeminis, bituminis Iudaici, opopanacis, centaurij tenuis, chalbani, ſing. drach. ij. mellis lib. x. Vini falerni quod ſit ſatis. Conueniebat tamen prius hedychroum unguẽtum deſcribere, cuius apud Magnum talis eſt præparatio. Aſpalathi radiculæ corticis, calami aromatici, ſchœni floris, phu, coſti, aſari, xylobalſami, ſing. drach. vj. cinnamomi drach. xxiiij. amomi tantundem. amaraci drach. xx. nardi Indicæ drach. xvj. foliorum malabathri, drach. vj. myrrhæ drach. xxiiij. maſtiches drach. vj. Croci drach. xix. Excipiuntur uino falerno, manibusq́; opobalſamo intinctis, in paſtillos coguntur, & asſiccantur. Elegit porrò Andromachus ex alijs feris ſolas uiperas ad huius præparationem antidoti, ꝙ hæ minus alijs tabificam uim obtineant. Nam baſiliſcus, belua ſufflaua, & triplici frontis apice munita, uel ſi cernatur tantùm, aut ſibilus eius audiatur, actutũ hominem perimit. Quòd ſi ex cæteris animalibus aliquod attigerit animal à baſiliſco extinctum, ſubitò etiam exanimatur. Dryinus ſerpens, tam eſſe pernicioſus proditur, ut ſi qui ipſum per imprudentiam calcarint, eis pedum plantæ excorientur, totaq́; crura intumeſcant, periclitẽturq́; etiam illorum manus, qui ipſis auxilium tulerint. Hæmorrhus, & hæmorrhois, adeò inimici ſunt homini, ut qui ab ipſis percuſſus fuerit, ſanguine per os & nares, ac per uniuerſum corpus effuſo, uita fungatur. Cõmorſi à dipſade, conficiuntur cauſonide. Nam & inexpugnabili ſiti, & æſtu uehementi cruciati, interdum & diſrupti, diem obeunt. Acontias ſerpens, ubi ſe multũ extenderit, ceu iaculum quoddam inſiliens corporibus, ita perimit. Inter aſpides nominata Ptyas, ceruicem exporrigens, longitudinemq́; interualli metita, uene-

Hedychroi unguenti præparatio.

Viperas aliis feris minus obtinere tabificæ facultatis: obidq́; ad antidotum ab Andromacho electas.

Baſiliſcus conſpectus, auditus ue hominẽ perimit.

Dryinus ſerpens.

Hæmorrhus.

Hæmorrhoïs.

Dipſas ſitim inferτ ĩexpugnabilem.

Acontias ſerpens ut pimat.

Ptyas uenenũ corporibus inſpuit.

Aspidum tres species.
Cleopatra post uictum Antonium, ne uiua duceretur Romam a Cæsare, aspide sibi mortem cōsciuit.

num corporibus inspuit. Etenim harum ferarum una (tres quippe aspidū sunt species, hæc uidelicet, & chersæa, necnon chelidonia) perhibēt reginā Cleopatram, quum uellet latere custodes, citra suspicionē sibi mortem subitò consciuisse. Nam quum Augustus deuicto Antonio eam capere incolumen uellet, ac uiuere, studiosiusq́; (sicut par erat) seruare, ut Romanis tam insignem mulierem in triumpho ostenderet, hæc, re intellecta, optauit regina adhuc ex humanis potius decedere, q̄ priuata Romanis cōspici. Quo cōsilio duas mulieres fidissimas, Naeram nēpe et Carmionē, quas ad pulchritudinem corpis mundo subministrādo habebat, ad se uocauit: eisq́; iussit ut ferā uuis ficubusq́; tectam importarēt quo (ut dixi) custodes falleret, prius factura periculum in ipsis mulieribus, an subitò perimere posset. Quæ quidem quum actutum periissent, ferunt ipsam postea sibi exitium pariter conciliasse: fuisseq́; tandē inuentam, manu dextra capiti admota, & diadema, sicut est consentaneum, tenente, ut uel eo usq; spectatoribus uideretur esse regina: quemadmodum Polyxenā scribit Tragicus, quæ & ipsa moriēs, accuratè tamē dedit operam, ut cum decoro caderet. Qua ex re Augustum uehementer fuisse attonitū memorāt: partim ob ancillarum erga reginam amorem, ut cum ea mori non dubitarint: partim, q illa generosam potius mortē maluerit oppetere, q̄ uiuere in seruitute.

Polyxenā dedisse operā, ut cū decoro iam moribunda caderet.

Recitaui hanc historiam, ut ex ipsa intelligeremus, q̄ subitam id genus feræ nobis perniciē concilient. Cæterùm uipera inter reliquas omnes feras caput habet ad inferendum exitium, promptius. Aiunt autem ipsam os aperire ad excipiendam genituram à mare: qua excepta, illius caput abscindere: atq; hunc ipsis esse praui complexus modum: deinde prolem ex semine genitam, matris uētrem erodere, forasq́; erumpere, ac sic iniuriæ paternæ uindices, propriā matrem

Viperā ore excipere genituram a mare, ei⁹q; caput abscīdere post semen èxceptū. Vipereā prolem iniuriç paternæ uindicē, matris uētrem perscindere, atq; sic nasci.

perimere. Mirum autem esse nō debet, si capitibus & caudis præcisis, reliquæ uiperarum partes, efficacius medicamentum reddant: præcipuè carnes ipsarū, quibus ad seruandum facultas quædam est insita: quum reliquorum animalium etiam pleræq; partes, multis morbis opitulentur. Nonnullis quippe murium capita usta, ex melleq; illita, alopeciam sanare possunt. Milui quoq; caput absq; plumis combustum, si quis ex eo quantū tribus digitis comprehendi potest, bibat, aiūt podagræ opitulari. Cameli cerebrum arefactum, potumq; ex aceto, comitialibus morbis medetur: & mustelæ similiter. Hirundinis cerebrum ex melle, ad suffusiones oculorum conducit: ut ouillum, ad dentitiones infantium. Taurini cornu rasura cum aqua pota, sanguinis eruptionem cohibet: femoraq; combusta, etiam sanguinem supprimunt, ut sæpenumero aluum solutam. Ceruini cornu ramentum adustū, & cum uino tritum, circunlitumq;, uacillantes dentes cōfirmat: id quod bouis talus etiā facere perhibetur: qui etiam ex lacte potus, educit rotundos lumbricos, ex oximelite lienem consumit, & leucas tollit illitus, mediocriterq; uenereus existit. Testiculi castoris poti, conuulsionibus auxiliantur. Stercus bubulum, aridū, combustumq;, trium cochlearium mensura iuuat hydropicos. Muscerda ex aceto trita, alopecias persanat: in potu autem sumpta, lapides uesicæ comminuit. Adeps anserinus inflammationibus cum rosaceo medetur. Cerui medulla mitissimum medicamen existit. Vaccini lactis potus dysentericos adiuuat. Fel hyænæ, uisum exacuit. Hippopotami cutis usta, & læuigata ex aqua, illitaq;, digerit phymata: quemadmodum pellicula uiperæ redacta in pollinem, alopecijsq; imposita, mirè pilos regenerat. Exuuium aspidis ex melle tritum, illitumq;, acutissimum uisum conciliat. Cancer fluuiatilis tritus, illitusq;, spicula & surculos extrahit.

Muriū capita.
Milui caput.
Cameli cerebrum.
Hirundinis cerebrum.
Cornu taurinū.
Cornu ceruinum.
Castorium.
Stercus bubulum.
Muscerda.
Lac uaccinum dysentericos sanat.
Viperæ pellicula mire pilos regenerat.
Cancer fluuiatilis.

Cantharis.

Cantharis similiter læuigata, cum bryoniæ radice pota, educit uermes. Scorpius assus, atque ex pane comestus, uesicæ lapides conterit. Terræ intestinum ex uino assumptum, idem molitur. Tritum & ex melicrato bibitum, arcuatum morbum explodit. Ex rosaceo cerato impositum, podagricis inflammationibus conuenit. Accipiter in susino unguento decoctus, hebetudini oculorum medetur. Scarabæus in oleo frictus, auriq; instillatus, doloribus ipsius auxiliatur. Alauda usta si edatur, mirificè colicos iuuat. Multa etiam, uel conspecta duntaxat, uim suam ostendunt. Stellio quippe uisus ab scorpionibus, sustringit ipsos & perimit. Amphisbenam si quæ mulier grauida supergrediatur, facit aborsum. Itaque non est mirabile, si uiperarum corpora, amputatis partibus illis, auxiliandi etiam robur obtineant: imò nec si morsibus ab ipsismet factis, solę uiperæ succurrere possint, uel si nobis inimicissimæ sint. Traditur siquidem nonnulla animalia, si sanguinem quidem humanum ex uulnere manantem contingant, commorsos occidere: si uerò uorētur, nec sanguinē degustarint, uulneratos seruare incolumes posse: quēadmodum & de Helenio etiam proditum est: quo nimirum Dacas, Dalmatasq; aiunt cuspides telorum imbuere: quod uidelicet postquam sanguinem uulneratorum attigerit, ipsa occidere possit: quum ab ipsis tamen citra ullam noxā edatur, ceruiq; à sagittarijs per contactum eius enecti, tutò etiam comedi possint.

Terræ intestinum.

Alauda.

Stellio uisus ab scorpionibus, eos perimit.

Amphisbena.

Viperæ solæ morsib. ab ipsismet factis opitulantur.

Helenii succo infectas sagittas eē letales.

Iā uerò à crocodilo oblęsis, ipsius adipem uulneri impositum, summo esse præsidio nouimus: murisq; aranei morsus ęquè letales, ab ipso redacto in puluerem, superpositoq;, citra dolorem iuuari. Similiter qui à uipera sunt percussi, effugiunt periculum, si trita ipsarum corpora uulneribus imponantur. Etenim si quid ueneni in uiperea carne est relictū, id multiplex ea præparatio delet: plurimum autem illi facultatis auxiliatricis

Muris aranei puluis sanat ab ipso emorsos.

largitur. Cantharis nãq; sola exhibita, uesicam exulcerat, & inimicum est ipsi medicamentum, sæpenumeroq; sua facultate uehementi, hominem iugulat: mista uerò quibusdam aliis, salutaris uesicæ reddit, urinãq; uehementer prouocat. Succus etiam papaueris, quod potus per se, admodum perniciosus existat, latêre neminem arbitror: sin autem cum nonnullis aliis sit præparatus, ægros ita subinde iuuat, ut maximè salutiferum esse ipsis medicamentum uideatur. Itaq; phreniticorum deliria sępe generosè curauit: destitutosq; robore, ob diuturnas uigilias, concilians illis somnum, manifestè restituit. Quin etiam ab araneis cõmorsos, ipsi aranei triti, & cum uino poti, malo liberant. Si igitur solũ uinum feris mistum, à periculo reddit securos, nimirũ theriaca maximè salutare medicamẽ existet, utpote ex tot talibusq; confecta pharmacis, quorum qualitates totæ per totas miscentur, & alterantur, conspirantesq; in unam eãdemq; naturalem temperiem, communem quandam facultatem atq; naturã adquirunt, ab ea diuersam, quæ antea singulis inerat. Eligenda tamẽ sunt, exploranda q; singula medicamenta, prius quàm antidoto indantur: solent quippe à fraudulentis hominibus quàm creberrimè adulterari. Vnius autem cuiuspiam uitium, subinde uniuersa contaminat. Porrò quum uarii uariè hanc antidotum pręparent, nos compositione Andromachi, ceu omnium præstantissima utimur: in regiosq; usus eam pręparamus. Venari autem oportet uiperas initio ueris, quũ latebris relictis, foras in apricum prodeunt, & non adhuc uirus tam exitiale retinent. Intus nanq; delitescentes, quum nulla ex parte difflentur, magis sunt perniciosæ. At egressæ, exuuium, crassum tegumentum, solent deponere. Quare non statim ipsas capere oportet, sed permittere, ut aere aliquandiu fruantur, consuetoq; uescantur cibo, hoc est herbis, buprestibus, cantharidibus, & pi-

Cantharis per se, vesicã exulcerat, aliis autẽ admista salutare illius redditur medicamẽ.

Papaueris succi facultas

Aranei triti potiq; ex vino, morsos ab ipsis, afferunt,

Theriacem cõstituentiũ pharmacorum qualitates, totas per totas misceri, conspirareq; ĩ naturalẽ quandã cõmunẽq; omnium temperiem.

Theriace Andromachi præfertur cæteris.

Viperę qñ venandæ.

Viperę quales sint deligendæ

tyocampis. Eligendæ autẽ sunt colore sufflauæ, * eximia quadam agilitate mobiles, ceruices admodũ extẽsas habentes, oculosq́; tum inflammatos, tum impudentes, atq; adeò intuentes ferinum. Sint etiam latiore capite, corpore autem atq; uentre crassiori, meatumq́; habeant magis ad extremum caudæ locatum: quæ nõ inuoluta, sed potius conuersa esse debet: ac deniq; tranquillum incedant: qua sanè re à masculo distinguit fœmina: qꝫq́; caninos dentes habeat plures duobus. Iam uerò si caudis capitibusq́; amputatis, exanguia protinus, ĩmobiliaq́;, ac prorsus mortua, ipsa animalia cernantur, ad medicaminis compositionẽ non conferunt. At si motum, sanguinemq́; cõseruare aliquandiu possint, tunc eas, ceu præstantissimas coques ad conficiendos trochiscos, quatenus dictum est. Porrò medicamẽta reliqua, contundere, cribroq́; incernere q̃ subtilissimo oportet: nam lęuia insigniter admodum mihi iuuare uidentur, qꝫ facilius apponantur corporibus. Quæ conspergenda læuigandaq́; sunt, ea uino Phalerno læuigentur & conspergantur. Deinde omnibus in hunc modum contritis, Hymettii mellis mediocriter cocti, libras denas adijcies. At resinam chalbanumq́;, seorsum prius eliquata, in mortario postea ipsi medicamẽto immiscebis: omniaq́; tandem manibus modicè opobalsamo intinctis, simul atq; accuratè confundes: atq; itaq; antidotum in uitreis aut argenteis uasis repones. Non autem uehementer ipsa replebis, sed relicto quodam spatio, quo medicamentum perspiret. Quare frequenter operculum detrahes, ut & liberius exhalet, & maturior tibi ipsius usus contingat. Quippe haud modico tempore ad concoctionẽ indiget, ut quando usus postulet, antidotus probè sit cocta. Concoquitur autẽ plurimum duodecim annorum spatio. Cæterùm qui uigentiore ipsa uti uolũt, etiam quinto anno, septimoq́; eam exhibent: præsertim ijs qui à uirulentis bestijs

Viperæ fœminæ masculiq; discrimina.

Theriaces conficiundæ ratio.

Theriacẽ reponendi ratio.

Theriacẽ duodecim annis ad perfectionẽ cõcoqui esseq; validam vsq;

& à cane rabido sunt commorsi: necnon in medicamẽtis letalibus. Est autem potens medicamentum adusq; triginta annos. Nam in aliis affectibus, ubi tanta noxę causa nõ est, sufficere uidetur, quum usus exigit, etiam sexagenarium. Etenim ubi huius antidoti facultas est ualida, si sumatur post pharmacum purgans, eius operationem supprimit: si uerò imbecilla, minimè purgationem impedit. Iuxta differentias autem affectuum, ipsius medicamenti quantitatẽ metimur, congruumq́; misturæ modum administramus. Siquidẽ præter affectus dictos, capitis diuturnos dolores atq; uertigines sanat, auditusq́; difficultatem, & oculorum hebetudinem corrigit. Comitialibus etiam opitulatur, reiicientesq́; sanguinem plurimum iuuat, si quis ipsam cum symphyto decoctam, dilutamq́; ex aqua exibuerit. Insuper intestinorũ uermes exterminat, hepaticos & lienosos restituit, dysenterias, lienterias, uoluulosq́;, pręsertim quum intestina uacant inflãmatione, persanat. Præterea quum corpus multis & copiosis sudoribus diffluit, ipsiusq́; robur est exolutum, nec morbus uini potionem admittit, theriace epota sudorẽ sistit, & collapsas uireis corroborat. Iam uerò in mulieribus etiã menses educit, & uteri sedisq́; suppressas hæmorrhoidas subinde aperit. Nam quum uaria mistaq́; facultate sit prædita, ideo alia diffundens, extenuansq́;, cogit ut excernantur: alia ob uirtutis imbecillitatem præter modum fluentia, solet, uires instaurans, cohibere. Quinetiam uniuersis articularibus morbis auxilio est, quum præterierit augmenti tẽpus, uigorisq́; status accesserit. Tunc nãq; fomentis dolorem leniens, antidotum ꝓpinabis: quæ sanè fluxiones infarctas discutiet, & irruẽtes arcebit. Prodest theriace & sanis, si crebro ipsam assumant. Hoc auxilio usi sæpe succurrimus elephãticis. Nec uerò corporis tantũm, sed animi quoq; affectibus auxiliatur. Quippe melancholicis uitiis, si

ad, annos trigita, iuuareq; ẽt sexagenariam

Theriaces probandæ ratio.

Theriace quibus opituletur affectibus.

Theriace corporis & animi affectibus auxiliatur

ſæpe exhibeatur, medetur, ipſam atram bilem exhauriens: quare pulchrè ad febrem etiam quartanam conuenit quãdoquidem ab atra bile trahit ortum. Ego igitur multos laborantes quartana, hoc præſidio facilè liberaui. Nam uomitu prius ſecundum cibum ipſos euacuans: deinde in ſequenti die ſuccũ abſynthij exhibẽs, ita horis duabus ante acceſſionem ꝓpino antidotum, protinusq́; æger frequenter liberatur ab acceſſione. Aquæ etiam pauorem, omnium morborum peſſimũ, qui morſos à cane rabido ſæpe inuadere ſolet, tollere hoc medicamen conſueuit. Quo quidem morbo correpti, aquam timent, ac propter multam ariditatem, humidi deſyderio tenentur: cæterùm à potu abſtinent, quia mente alienati, id quod auxiliari poſſit, non conſyderant. Proinde fit, ut aquam fugientes, inareſcãt, & conuellantur, ob febrim qua intus uruntur: miſerrimoq́; tandem mortis genere intereant. Canem porrò furentem & rabidum, ab eo qui nihil tale perpeſſus ſit facilè dignoſcere licet. Siquidem ſi audieris gracilem corpore, ſiccum, oculis inflãmatis, cauda demiſſa, ſpumante ore, lingua exerta, eaq́; bilis colore infecta, obuium quemq́; inſilijſſe, citraq́; rationem cucurriſſe: deinde rurſus ſubitò uolentem conſiſtere, furore quodã inſano percitum, momordiſſe non ſibi antea præuiſos: hæc inquam ſi in eo ſic habere intellexeris, ſtatim rabidum eſſe canem intelliges. Quare uulnus ab ipſo illatum longè uaſtius efficies, carne multo interuallo orbiculatim præciſa, ne facilè ad cicatricem perueniat: ſed foramen diu, quadraginta ut minimum diebus, pateſcat, ut per ipſum canis uirus emanet. Cauterijs igitur admodum candentibus locũ ſolemus adurere, et alijs uti medicamentis, quæ extrahendi uim obtinent. Ego uerò antidotum ipſam roſaceo miſtam aliquando in uulnus indidi, ut cucurbitulę inſtar exugeret, ab altoq́; uirus ipſum extraheret: ut quę nõ modò epota, ſed etiã

Quartanæ febris curatio.

Aquæ pauoris omniũ morborũ peſsimi deſcriptio.

Canis rabidi notæ.

Morſus a rabido cane contracti, curatio.

Morſum rabidi canis eſſe conſeruandũ apertũ, ut minimum quadraginta dies.

Theriacẽ etiã admotã vulneri, auxiliari canis rabidi morſui.

admota extrinſecus rabidorum morſibus preſentaneũ remedium exiſtat. Sed neq; ad peſtilentem luem (quæ & ipſa ueluti fera quedam exiſtens, ab aeris putredine exorta, per inſpirationes inſiliens, haud unum aut alterum hominem, ſed plures quoq; ciuitates depaſcit, uaſtat, & populat̃) reperire eſt aliud efficacius remediũ. Nam quemadmodum cõſtat Diuum illum Hippocratem, per ſolam alterationem aeris, diſcusſiſſe olim ab Athenis peſtilentem eius cõſtitutionem, nimirum per totam urbem ex aromaticis lignis, & ſuauiſſimis floribus, uarijs pyris extructis, ut aerem purum hoc modo redditum, inſpirarent homines in mali ſubſidium: ſimili ratione theriace, ceu ipſa quoq; ignis quidam purgatorius exiſtat, præſumentes quidem ipſam in peſtilenti aeris ſtatu, neutiq; malo corripi ſinit: correptis autem mederi poteſt, malitiam inſpirati aeris inalterãs, nec ipſam amplius graſſari permittẽs. Quare in proſpera quoq; ualetudine, ut crebro utaris hac antidoto, conſulo, ſed præcipuè dum per horridam hyemẽ iter facturus es. Iam uerò antidotus hæc ſenſus omnes cõfirmat, acuit mentem, adeoq; ob uarietatem miſcellæ, ab iniurijs corpus ſecurum facit, ut ne à deletherijs quidem euinci posſit: ut fertur de Mithridate, qui non theriace (ut quæ nõdum erat) ſed alia antidoto, quam Mithridation appellauit ſuo nomine, præmunitus, nõ potuit ueneno interire. Quum enim à Pompeio uictus, in extremis cogeretur ſibi ſano per uenenum mortẽ conciſcere, medicamento copioſo epoto, ipſe quidem ob preſumptam antidotum, defungi uita non potuit: filiæ autem, quæ ob eximium erga patrem amorem, oppetere cum eo mortem uolentes, idem medicamẽtum hauſerunt, ſubitò animam exhalarunt. Quod Mithridates ſentiens, Pyſto ſuo familiari iniũxit, ut ipſum iugularet: qui pharmaci opus abſoluens ferro, eum mori uiolenter coegit. At uerò theriace utendum eſt poſt

Peſtilentẽ luẽ eſſe veluti feram quãdam, ab aeris putredine exortam, eiq; nihil efficacius theriace

Peſtilentiã ab Athenis abegit Hippocrates, per totã vrbẽ varias pyras ex materia aromatica extruens.

Theriaca, ceu ignis purgatorius exiſtit

Mithridates p̃munitus antidoto, vinci a veneno nõ potuit, ac proinde opus medicamenti perfecit ferro.

Theriace vtendum esse post absolutam coctionem,

absolutam coctionem, interdum quidem instar Aegyptiæ fabæ, cum binis aquę cyathis, ubi exiguum ad cō coctionem ipsius interuallum erit: interim uerò auellanæ nucis magnitudine, ex tribus aquæ cyathis, quū plus temporis ad pharmaci distributionem es habiturus. Cæterùm per æstatem neutiq; id pharmacum capere consuluerim. Similiter ætate florentibus, calidissimisq; naturis, nec multum, nec sæpe id exhibendum censeo: ijs uerò qui iam inclinant, & plurimum, & crebrò, non ex aqua, sed ex uino, ut propinetur, suadeo. In pueris omnino uitandum id medicamen est: ut quod facile corpora eorum dissoluat. Memini siquidem aliquando puellum ex intempestiuo usu antidoti dissolutum fuisse.

Theriaces propinandæ quantitas.

Theriaces v∕sus q̄bus ætatibus & tp̄ibus congruat, et q̄bus minime.

Theriace corpora puerorū dissoluit.

De salibus theriacis.

SAles theriaci ad prædictos etiam affectus faciunt, modicè tamen ac longo tempore. Neq; enim euanescit ipsorum facultas, tametsi ex cōbustis uiperis cō ficiantur. Multa siquidem euadunt ignis commercio meliora: aut latentem naturam edunt. Aurum quippe iudicamus per ignem: adulteratumq; igne coarguitur: ac flamma exactè purgatum, esse probū apparet. Ferrum igne mollescit, flexūq; nobis ad multos uitæ usus est aptum. Nunquid etiam plurima quæ ingeruntur in corpus, nutriendis nobis ignis beneficio idonea reddū tur? Etenim (ut alia prætercam) uinum statim ab uuis præssum, est crudum: a Solis autem igne concoctum, suauissimū & maximè potabile reddit. Chalcitis etiā, cruda quidem corpora exurit: cocta uerò cicatricem inducit corporibus. Lapis phrygius crudus, acerrimus est: ignitus & cum alijs quibusdam tritus, fit oculorū præsentaneum remedium. Spongiæ combustæ cinis, sanguinis fluxionem potenter inhibet. Viperæ itaq; simul omnes integręq; combustę, insitam prauitatem deponunt: ab igneq; salutares redduntur. Peculiariter

Aurum iudicari per ignem.

Ferrum igne mollescere.

Viperas cōbustas, salutares ab igne reddi.

autem sales medentur maximè affectibus per summã cutem obortis, leucis enim dico, lepræ, atq; agresti impetigini: abiguntq; pedunculos, propriè ex corruptione enascentes. Præterea dentes optimè abstergunt, erodiq; ipsos nõ permittunt, ac flaccidas gingiuas condensant, earumq; fluorem atq; putrilaginẽ reprimunt.

Sales Theriaci quibus auxiliẽtur affectibus.

Præparatio autem eorum est talis. Viperæ prædictis similes, & eodem tẽpore captæ, numero quatuor, non biduo post uenationem sumuntur. Præstiterit tamen si eodem die quo sunt captæ, ijs utaris. Dein salis ammoniaci, uel cõmunis, colore albi, & leniter splendentis, modius Italicus. Cum quo tunduntur minutatim, Gentianę Creticæ, lib. j. S. aristolochiæ rotundæ, tantundem. Centaurij tenuis comę, lib. ij. cardamomi, Armeniaci prasij, sing. vnc. vj. Scordij mõtani, selini, chamædryos Creticæ sing. lib. j. rutæ satiuæ seminis, tantundem. Melle Attico hæc uniuntur: & selibra ipsorum in ollam fictilẽ uacuam conijcitur. Postea quatuor serpentes uiuæ: mox scillæ teneræ, admodumq; recentes, quinq; numero, conciduntur minutim: ita reliqua aliorum pars dimidia adijcitur: atq; ubi cooperueris ollam, lutoq; diligenter obliueres, quatuor foraminibus ipsam pertundes, ut per eam uapor coctionis mensuram indicet. Nam primùm fumus copiosus, obscurus, turbidusq; expirare uidebitur, notans ignem iam inuasisse bestias: quẽ quidem ne inspires ipse, tibi summè cauendũ est. Postea ubi uapor cessauerit, et tenuem quandam flammam per foramina exhibere conspexeris, tunc ipsa exquisitè esse cocta censeto: atq; ita ollam ab igne tollito, tota eam die ac nocte refrigerãs. Deinde exemptos carbones, diligenter eos tundito, & cum his quæ subdam, incernito. Rutæ agrestis seminis, hyssopi Cretici, sing. vnc. ix. agrestis fœniculi seminis, nardi Celticæ, stachyos Scythicæ, sing. vnc. vj. petroselini Macedonici, vnc. iiij. amomi uuæ, vnc.

Sales Theriacos præparãdi ratio.

iij.origani heracliotici summitatum, vnc.ix. hormini seminis torrefacti, vnc.iij.thymi Attici summitatū, vnc. ix. Malabathri Indici fol. vnc.iiij. baccarum iuniperi Laconici carnis, lib.ij.coriandri satiui sem.vnc.vj.piperis albi & nigri, sing.vnc.ij.silphij rad.vnc.x.zingiberis, lib.ij.satyrij sem.uel rad.pulegij montani, seselis Massaliotici rufi, tortili montani seminis, mēthę, sing. vnc.vj.casiæ optimæ vnc.ij.cinnamomi vnc.j.Rursus omnia contundito, concernitoq; & reponito in uitreis uasis: neq; utaris ipsis nisi post dies ferè denos. Porrò ego sales ipsos aliàs pręparaui, non uiperas, sed earum loco, tantundem theriacorum pastillorum, unà cum aliijs medicamentis comburens: qua industria ipsos longè præstantissimos feci.

 FINIS.

Quæ habentur in libello de theriaca ad Pamphilianum, ea omnia huic qui ad Pisonē inscribitur insunt lōge cumulatiora. Qua illum ex industria reliquimus.

Galeni

GALENI PERGAMENI DE ANTIDOTIS LIBER PRIMVS.

EDICAMENTA quæ nõ extrinsecus corpi imposita, sed intra ipsum assumpta, affectibus auxiliantur, antidotos Medici appellant. Tres autem in uniuersum differentiæ ipsarũ existunt. Nonnullæ siquidem letaliũ medicamentorum gratia offeruntur: quædam contra uirulentas feras opitulãtur: aliæ affectibus ex praua uictus ratione obortis succurrunt. Sunt quæ tres hosce polliceantur usus, ut theriace ab Andrcmacho præparata, quæ Mithridation dictam ab usu hominum relegauit. Siquidem quum theriace haud exiguam uiperarum carnem contineat, hoc nomine ad uiperarum morsus præstantior q̃ Mithridation existit. Ad alia uerò Mithridation nihilo minus ualet: imò est etiam in quibus præstantius se exhibeat. At non easdem uires obtinent ipsæ antidoti, & post noxia medicamenta, & ante eadem assumptæ. Nam quæ ipsarum quantitas, quum p̃sumũtur, sufficit ut hoiem illęsum custodiat, ea quadruplo, aut qncuplo aucta, quum post uenenũ datur, auxilio est: idq́; non semel quotidie, sed bis. Quòd si quis etiam singulis diebus, quemadmodum nostro sæculo Imperator Aurelius Antoninus, uel ut ipse Mithridates, medicamentum capiat, omnino à deleterijs uenenis erit securus: ut Mithridatem ferunt, quum exitiali hausto medicamento, potius mortem oppetere, q̃ subijci Romano Imperio, elegisset, nihil reperisse, q̃ perimere ipsum potuerit. Porrò Antoninus summo studio, singulis diebus ex ipsa theriace, instar fabę Aegyptiæ, deglutiebat citra ullum liquorẽ: à qua postea,

Antidoti quæ dicantur.

Antidotorum tres differẽtię.

Theriace, Mithridatium ab usu expulit.

Antidotos dũ post venenum dantur, liberalius esse exibẽdas, q̃ si prę sumerentur.

Mithridates cõmunitus antidoto, perimere se veneno non potuit.

Antonin⁹ Imp. singulis diebus vtebatur theriace, instar Aegyptiæ fabæ.

quum in quotidianis actionibus premeretur sopore, detraxit papaueris succum. Rursus autem quum cruciaretur uigilijs, coactus fuit ex Theriace inueterata, cęterùm ex opio confecta, aliquantulum addere. Quippe eiusmodi medicamenta, si uetustiora sint, ipsam papaueris lachrymam longè mitiorem obtinent. Danda autem maximè opera est, ut medicamenta ex quibus huiuscemodi antidoti præparãtur, q̃ exploratissima sint: quãdoquidem passim solent adulterari. Quæ quidem ut exquisitissima haberem, ipse inuisi aliàs tum Cyprum, tum Palęstinam Syrię: nauigauiq́; in Lemnum. Porrò in quo singula medicamenta alijs gustu aut odore præstant, in illo sanè, id quod ualidum est, principẽ inter similia specie, sibi uendicat locum. Sic enim mel dicimus præstantissimum esse, quod dulcissimum & acerrimum inter omnia alia fuerit: quodq́; colore pallidum, media sit consistẽtia, defluensq́; sensim, suam cõtinuitatem tueatur. Danda autem opera est, ut quod uinum hisce medicamẽtis miscetur, ualidum atq; firmissimum sit, ita ut non immutetur amplius. Etenim imbecillima & aquatissima uina, aut uehementer austera, maximeq́; omnium uinorum acescentia (hæc enim sunt alba & tenuia) ubi præuenerint primis annis acescere, reliquo tẽpore permanẽt. Hæc autẽ ut caput minimè feriunt, sic nec corpus manifestè calfaciunt, nec concoctioni in uentriculo & uenis quicq̃ perspicuè conferunt, nec alendo corpori subministrant: quãuis inter omnia uina celerrimè inueterentur: hoc est, promptè in ueterascentium qualitatem mutentur: quæ qualitas, acrimonia est cum perspicuo calore: postea uerò, amaror, in quem acrimonia mutatur. Cæterùm ut uina ipsa uel acorem, uel amaritudinem contrahant, locus in quo asseruantur reposita, confert. Qui quidem optimus initio est frigidus: postea uerò calidus, aut ecõtrario, calidus p initia. Nam tepidus, facilè ipsa in aco-

Antidoti uetustiores, p papaueris lachrymam longe mitiorẽ possident.

Galenũ medicamentorũ cõquirendorũ gratia, uarias plustrasse regiões

Medicamenta explorandi rõ.

Mel optimum quale nam esse debeat.

Vina, quæ celerrime oĩum inueterentur.

Veterasẽnẽtiũ vinorum qualitas est acrimonia cũ perspicuo calore, cui postea succedit amaritudo.

Vina reponendi ratio.

Tepidus locus vina in acorẽ vertit.

rem uertit. Nonnulla autē sunt adeò imbecilla & aquosa, ut ne initio quidem frigus tolerent. Ac talium custodiēdorum gratia, Pater meus stœbe copiosa calidaq́;, in calidissimam domum coniecta, uasa repleta occultabat: qua industria usus, nunq̃ habuit acidum uinum, sed celerrimè omnia ueterascentia. Quo autem nunq̃ ab scopo aberraret, uasis infundebat uinum non nouis, sed ex quibus aliquod iam uetus uacuasset: curabatq́; ut furni, fociq́; in proprinquo ipsi thecæ uinariæ essent: qua ratione etiam in multis Italiæ locis uinum calfieri intellexi. Verùm quæ in hunc modum parantur uina, ut firma durabiliaq́; sunt, sic capitis dolorem conciliant, propter fumi qualitatem quam contraxerunt. Itaq; eiusmodi omnia uina in medicamentis componendis, quæ intra corpus sumenda sunt, euitabis. In emplastris uerò, & alijs quæ extrinsecus imponuntur medicamentis, etiam talibus uti, si meliora desint, nihil prohibet. Ad antidotos ergo Phalernum uinum, quod nondum præ uetustate amaricet, optimum est. Præstat autē ad theriacem deligere id quod dulcius fuerit, gratia gustus gratioris: cuius solicitudo in medicamētis quæ deglutiuntur, habenda est. Iam uerò mel omne uetustum, redditur ex coctione amarum: neq; id mirum est, quum uel citra cocturam, tēpore amarius ex dulciori reddatur. Quare quod fuerit inueteratum, fugiendum ad antidotos est. In uniuersum autem, Medicum debere esse peritum omnium stirpium, aut plurimarū, oportet. Siquidē compositorū medicaminū uirtus uires simplicium sequit̃: exigua quadā, in ipsa compositurae ratione differentia obueniente. Differentiæ autem stirpium sunt, arbores, frutices, herbę, spinę, uirgulta. Porrò theriaces compositio quam descripsit carmine Andromachus, habet in hunc modum.

Stœben cōducere ad celerē concoctionem uinorum.

Vina quæ maturuerunt præsidio ignis, capitis dolorem conciliant.

Vina antidotis emplastrisq́ commoda, qualia esse debeant.

Mel uetustum ex coctione amaricat, id qđ tēpore uel citra cocturam perpetitur.

Compositorū uirtus, uires simplicium sequitur.

Stirpiū differētiæ quæ sint.

Hinc recitat Galenus carmina Andromachi, ac de

inceps rationem conficiendæ Theriaces explicat, quæ omnia cõsultò reliquimus, ꝙ sint prorsus eadem quæ habentur in cõmẽtario ad Pisonẽ. Itaq; ea tantũ annotabimus impræsentiarum, quorũ in illo non meminit.

Galenus.

Viperas venãdi ratio.

QVod pertinet ad uiperarũ capturas, neq; iuxta marina loca, aut aquas salsuginosas uenandæ sunt. Quippe antidotum ex huiuscemodi compositum uiperis, sitim conciliat. A fœtis etiam est abstinẽdum. Iam uerò, dum coquuntur, salis inijci debet, si quidem conuenienti tempore uiperas cœperis, modicum: sin autem æstate, nihil. Panis ad conficiendos artiscos soleo miscere ipse uipereis carnibus quartam, aut quintam partem. Qui nisi probè sit tostus, uerẽdum est, ne pharmacum ipsum acescat. Satius autem est ut multo citius siccentur, aridum panem cum ipsis carnibus accuratissimè læuigare, ac sic tenues orbiculos fingere: ꝙ si etiam brodium uiperarum affundas. Reponi autẽ debent ubi assicati fuerint, in uase stanneo, uitreo'ue, aut aureo. Cæterùm uitreum quidem & aureum, nullum dolum admittit: stanneũ uerò, adulteratur plumbi mistura. Tale igitur uitare conuenit in uniuersis antidotis: ueluti & quod argento non purgato cõfectum est. Celerrimè nãq; & huic ærugo oboritur. Durat uigor ipsorum orbiculorum, si curiosè sint resiccati, & repositi, tribus & quatuor annis. At scillini trochisci, ex tribus scillæ optimè tostę ꝑtibus, & duabus tenuissimę farinæ erui, similiter conficiuntur.

Artiscos Theriacos conficiẽdi ratio.

Vasa vitrea vel aurea nullum dolum ad mittere, stãnea aũt adulterari plũbi mistura ac ꝓinde ablegãda ab antidotis.

Scillonorum confectio.

Post hæc subdidit Gale. descriptionem magmatis Hedychroi, quam habes in commentario de theriaca ad Pisonem.

Galenus.

Piper longum adulteratũ affusa aqua soluit.

EX medicamentis quæ theriacem constituunt, longũ piper solet adulterari. Cæterùm adulteratum

quidem, affuſa aqua ſoluitur: quod uerò adulterio caret, inſolubile permanet. Contra autem, uerum ſagapenum, ſtatim aqua rigatum ſoluitur: quod non tale eſt, eliqueſcit minimè. Sciendum autem eſt, chalbani partem, in ſagapenum degenerare. Similiter etiã optima caſſia in cinnamomum tranſit. Nec ſecus in optima myrrha opocalpaſon reperitur, ab ipſa myrrha diuerſum. At opocalpaſon eſt letale: multisq́; ob inſcitiam myrrhæ, quæ opocalpaſon continebat, conciliauit exitium. Nam de induſtria nonnulli antidotum præparãtium, ipſam ut laudatisſimam iniecerunt: quòd collyrijs inditam, optimum eſſe medicamentum uiderent. Quemadmodum igitur in pueris gemellis inuicem ſimilibus, qui quidem nõ eis aſſueuerunt, alterũ ab altero nequeunt diſcernere: ijs autem qui unà uixerunt, facillima eſt ipſorum dignotio: ita qui inter ſingula medicamenta eſt uerſatus, facilè uel minimas eorum differentias cognoſcit, quæ latent illos, qui ipſa ſemel tantùm, aut bis, conſpexerint. Roſæ ad theriacem eligendæ ſunt alijs omnibus rubentiores, atq; odoratæ magis. Vnumquodq; ſiquidem præſtantisſimũ eſt, quod prpprium generis ſui odorem ualentisſimũ posſidet. Prẽſtant etiam in quolibet genere, nõ rugoſa, neq; exilia, ſed quæ probè nutritam, ſolidamq́; conſiſtentiam ſortiuntur. Scordium optimum, ex Creta nobis aduehitur, quod quidem cadauera ſupra ipſum iacẽtia, diutisſimè tueri à putredine proditur. Opobalſamum adulterat̃ plurimis modis, quos premo, ne quis ſorte doctrina mea abutatur. Quare neq; eos probo, qui ſcripturas letaliũ medicamentorũ inuulgant. Porrò cinnamomum optimũ debet odoratisſimum eſſe, guſtãti calidũ, colore aũt tale, ut ſi quis lactis colorẽ fuſco admiſcuerit, cum cœrulei pauxillo. At agaricum (quod ſanè adulterium nullum admittit) laudatisſimum eſt quod leuisſimum: ut denſum, graue, & lignoſum, deterrimũ.

Sagapenum aqua rigatum ſoluitur.

Chalbani pars tranſit in ſagapenum.

Caſia in cinamomum conuertitur.

Opocalpaſum eſt letale, reperiturq́; in myrrha.

Præſtantisſimum eſſe medicamentũ qđ propriũ generis ſui odorem valentisſimum posſidet.

Scordiũ cadauera incorrupta tuetur.

Letalium medicamentorum doctrinam inuulgandam nõ eſſe.

Cinnamomi optimi notæ.

Agarici optimi notæ.

Croci optimi notæ.

Crocus optimus eſt, qui flauisſimus, odoratisſimusq́; exiſtens, longo tempure in uigore perdurat. Iam uerò in cinnamomi penuria, duplicata caſſiæ portio iniici enda eſt. Carpeſio etiam ſæpe loco phu utimur. Eſt enim ſimilis genere cum eo facultatis, ſed ualentio ris: nonnihilq́; odoratum refert. Sunt enim tenues feſtucæ, ſurculis cinnamomi perſimiles. Nardus Indica, quæ radix quidem eſt (licet ob ſimilitudinem formæ quā cum ſpicis habet, ſpica nardi uocetur) nō eſt emenda elota. Vnguentarij quippe, coquentes prius eam, ut ad alia ipſius decocto utantur, poſtea inutilem uendunt. Rheon quoq; ipſum adulteratur. Quādoquidem ſtatim in regionibus ubi gignitur, recens nonnulli capientes ipſum, decoquunt, donec totum cremorē reddat: quem poſtea cremorem, ubi accuratius percoxerint, ceu purum, atq; ab aquæ miſtura alienum, ad nos tranſmittunt: ſicuti & rheon ipſum ſiccatum, tanq̃ neq; id prius cocturam fuerit expertum. Cognoſcetur tamen facilè dolus: nam eiuſmodi rheon nec denſam, compactam'ue ſubſtantiam posſidet, ut quod integrū eſt, ſed rarius apparet, aſtrictionemq́; aut obſcurā, aut planè nullam guſtanti exhibet: quam tamen rheon uigens ualidisſimam po ſsidet.

Carpeſij facultas.

Spica nardi radix eſt, ſed ob ſimilitudinem quam cum ſpicis habet, ſic appellatur.

Rheon adulterandi modus.

Rheon eſſe vehemēter aſtringens guſtui.

Deinceps Galenus modum præparandæ Theriaces tradit: qui quidem iam expoſitus eſt, in commentario ad Piſonem. Subiungit etiam cōpoſitiones eiuſdem antidoti, à Damocrate, atq; etiam Critone proditas, quas quidem (quia deſcriptionem Andromachi unicè cōmendat Galenus, eiq́; eſſe inhærendum cenſet) ſtudioſi breuitatis ommittimus.

GALENI PERGAMENI DE ANTIDOTIS,

Liber Secundus.

QVANDOQVIDEM de theriace toto priore libro tractauimus, in præsenti de cæteris antidotis disseramus, ab ijs quæ Andromachus descripsit, exorsi. Antidotus Mithridatia, ad letalia peculiariter efficax, ad omnesq; internos affectus. Dulcis radiculæ, drach. viij. S. obolos iiij. opij drach. iiij. obol. ij. castorei, drach. vj. polij, drach. v. obol. ij. costi tantundem. spicæ nardi, drach. vj. obol. ij. cassiæ drach. v. obol. ij. thuris drac. vj. seseleos drach. v. obo. ij. hypocisthidis succi, drach. vj. achori drach. ij. scordij drach. vj. obol. ij. folij drach. iiij. salis drach. vj. cypheos. drach. vj. obol. ij. myrrhæ drach. vj. croci drach. viij. obol. ij. cinnamomi tantundem. styracis drach. v. obol. iiij. dauci seminis drach. vj. obol. iij. zingiberis drach. vj. obol. ij. phu Põtici drach. ij. petroselini, drach. iiij. obol. iij. nardi Gallicæ, fœniculi seminis, nardi Indicæ, sing. drach. iiij. hyperici, acaciæ, utriusq; drach. ij. gentianæ drach. iiij. anisi, drach. iij. Thlapsi drach. vj. obol. iiij. meu athamantici drach. iiij. rosarum siccarum, cardamomi, sing. drach. iiij. gummi, drach. ij. iunci odorati rotũdi. drach. vj. obol. ij. opopanacis tantũdem. opobalsami drach. vj. obol. iiij. chalbani drach. viij. scinci drach. ij. obol. ij. resinæ terebinthinæ drach. vj. obol. ij. uini Chii. quod sit satis, mellis Attici cocti quantum sat esse uideatur. Conficito.

Antidoti Mitridatiæ descriptio.

Antidotus Aelii Gaii, ad letàlia & uirulenta omnia: quæ, si inspergatur ubi frequentant serpentes, eos fugat. Facit ad omnem oculurum fluxum, & reliquarum partium. Discutit omnes molestias ani

Antidotus Aelii fugans serpentes, ad cõpluresq; affectus ꝑ vtilis.

mi, febresq́; longas & circuitu repetentes persanat. Adhæc, menses, fœtusq́; absq; difficultate educit, auxiliaturq́; phthisicis, auellanæ nucis instar epota, cũ aquę cyathis quaternis. Ad uipereos tamen morsus, ex uino exhibetur. Myrrhæ drach. xij. croci, nardi, utriusq; drach. xij. iunci odorati rotundi, drach. xij. cinnamomi drach. ij. amomi drach. iiij. chalbani drach. ix. resinæ terebinthinæ drach. v. piperis albi drach. x. longi drach. xxxij. costi drach. viij. thuris drach. xij. lachrymę papaueris tantũdem. scordii, drach. L. polii drach. iiij. hypocisthidis succi drach. xij. petroselini drach. viij. seselis drach. xiiij. dauci seminis drach. xvj. opobalsami drach. xij. opopanacis tantundẽ. castorei, drach. viij. mellis Attici. sextar. ij. Conficito.

Antidotus ex sanguinibus a Damocrate scripta.

Damocratis Antidotus ex sanguinibus ad uenena. Sanguinis anserini, & marinæ testudinis, & anatis, & hœdini, siccorũ omnium, sing. drach. ij. Myrrhæ stillatitiæ, spicę nardi, sing. drach. x. cinnamomi drach. vj. rosę fol. sic. drach. viij. iunci rotundi, thuris, costi, sing. drach. j. amomi, piperis albi, utriusq; drach. iij. piperis longi, drach. j. S. croci drach. xij. cassię drach. viij. trifolij radicis, drach. v. polii tantundem. opobalsami drach. iij. petroselini, drach. iiij. baccarum iuniperi, acori, rheu pontici, meu, dictãni, phu, ammoniaci thymiamatis, fœniculi, sing. drach. ij. agarici drach. ij. S. saxatilis rutæ, drach. iij. dauci, drach. ij. anisi, asari, ameos, cumini, sing. drach. j. S. sem. napi syluestris, drach. iij. scordii Cretensis, drach. v. mellis optimi duplum omnium. Detrita omnia, coctoq́; melle excepta, uasis indito.

Rosaceorũ pastillorũ confectio ex Damocrate.

Rosacei pastilli confectio ex Damocrate. Rosæ uirentis foliorum, lib. iij. iunci rotundi, drach, xx. myrrhę drach. xij. croci drach. viij. Contusis rosis atq; per setaceum transmissis, addantur reliqua cõminuta: ac postea rursus simul tundantur, redigantur q; in prægrandes orbiculos.

Crocomagmatis pręparatio.

Crocomagmatis pręparatio Croci Cilicii drach. C.

myrrhæ pinguis, rosarum siccarũ, amyli, gummi sing. drach. L. Omnia uino odorato, marinæ aquæ experte, excipiãtur & læuigẽtur, ac deniq; in trochiscos fringantur. Antidotus præsagiens nomine: qua ebibita, uenenum cum cibo sumptum, prorsus reddetur uomitu. Lemniæ terræ, drach. j. obol. ij. baccarum iuniprri, drach. ij. læuigentur exactè cum olei dulcis pauxillo. Propinatur ex mulsa, nucis ponticæ magnitudo. Asclepiadis ad eos qui letalia biberunt, remedia. Papaueris lachryma epota, confert mouere uomitum ex hydrelæo calente, uel ex oxycrato calido: aluumq; clysmis subducere. Opio epoto, merũ copiosius, statim bibitum iuuat: aut piper cum uino. Conducit etiam lac asininum haustum: atq; clysmi mitiores. Sumpto aconito, iuuat manipulum rutæ, leuigatum uino meraciori, ebibere. Si altercũ nocuit, lac asininum, uel quoduis aliud, cum mulsa calida opitulatur. Si uiride coriãdrum, auxiliatur uinum meracum potum, & pinguius gallinarũ. Lepore marino assumpto prodest lac asininũ bibere: sin minus, uaccinũ, aut caprillum. Si toxium potum sit, uinum dulce adiuuat, oleum rosaceum, sanguis caprillus, semenq; napi cõtritum ex uino. Quibus fungi obsunt, dari debent raphani crudi q̃plurimi: item uinum meracum, & cineris sarmentarij lixiuium: præterea nitrum aceto dilutum, aut fæx uini combusta, tritaq; cum aqua: aut absynthium ex aceto, aut deniq; ruta ex aceto trita, exhibetur. Si ixia fuerit ingesta, succurrit absynthium potum cum uino, castoreo, & ruta. Proderit & oxymeli potare, & uomitiones ciere. Buprestì assumpto, passi plurimi potus, ac dein uomitus opitulatur: necnõ lac calidum bibitum, decoctumq; ficuum in potu datum. Si cãtharides haustæ sint, conducit passum ex oleo bibere, plurimumq; etiã lactis haurire, & plures nucleos pini esse: aut cantharidum alas, pedesq; cum melle detritos linctu assu

Antidotus quã præsagientem nominant.

Remedia ab Asclepiade scripta ad eos qui letalia biberũt.

mere. Psilothro hausto, prodest calentis olei potio, & uomitio excitata: necnon lac caprillum, & maluæ coctæ succus, si cũ oleo hauriatur. Spuma argenti pota, auxiliatur piper, apium, myrrha, cum uino læuigata, bibitaq́; . Gypso ingesto, dari debet potui, cineris sarmentarij lixiuium, & thymus ex aquæ tritus. Lacte in grumos coacto, iuuat aceti potio. Item coagulum ex aqua fontana bibitum. Vel sulfuris, silphijq́; ęqualis portio, læuigata ex posca, bibitaq́;. Hirudinẽ deuoratam, alij muriæ, alij niuis, alij aceti potu expellere tentant. Asclepiades spongiam teneram frigida imbutam faucibus demittere iubet, ut hirudo spongię infixa extrahatur. Qui cerusam hauserint, ijs confert, olei calidi potus, uomitusq́; : necnon lactis asinini haustus. Quum autem ignoratur species deleteriorum quæ aut comesta, aut bibita sunt, aquam affatim calidã cum oleo propinare conuenit, ad uomitũq́; incitare. Vtile etiam fuerit, & circuncidere somnum: subscriptisq́; confectionibus uti.

Antidot⁹ Apollonii a ueneno præseruans.

Apollonij pharmacum præseruatiuum ueneni. Rutæ folia. xx. nuces iuglandes. ij. salis grumus unus. caricæ duæ. Offerantur simul ieiuno stomacho: noxam quippe à letalibus prohibent. Aliud. Baccarum iuniperi, drach. ij. lemnij sigilli, drach. ij. & obol. ij. trita exceptaq́; oleo reponito. Porrigitur ex hydromelite instar auellanę nucis. Hac antidoto Nicomedes Rex utebatur: si quando eorum qui*inuitassent ipsum, habebat fidem suspectam.

Athanasia Mithridatia.

Antidotus Mithridatis, Athanasia dicta, ad letalia medicamenta, & cuiuslibet uirulẽti ictum. Auxiliatur etiam uentriculo, in quo cibus acescit: necnon sanguinem spuentibus, diuturna tussi infestatis, ac breuiter iecorarijs & lienosis, uesicæq́; & uteri affectibus. Piperis albi, grana. xl. costi, meu, asari, acori, dauci Cretici seminis, petroselini, nardi Indicæ, lapidis Nestoritis, sing. drach. iiij. croci, myrrhæ, singul.

drach. viij. cinnamomi, casſiæ, ſingul. drach. xij. mellis Attici cocti, quod ſit ſatis. Datur nucis auellanæ magnitudine, ex mulſo temperato. Antidotus Zopyria uocata, ad prædicta omnia, ad aliosq; affectus efficaciſſima. Opobalſami, drac. iij. nardi, Indicę, myrrhæ Troglodyticæ, iunci rotundi floris, cinnamomi, caracij, coſti recentis, piperis longi, hypociſthidis, polij, piperis pereatici, ſcordij, meu Cretici, cardamomi, ſingul. drach. iiij. thuris maſculi, carpobalſami, dictamni, ſingul. drach. vj. petroſelini, casſiæ rubentis, ſing. drach. vij. croci Corycij, drach. viij. mellis Attici quod ſit ſatis. Datur nucis auellanę inſtar, ſi febris abeſt, ex uino: febrientibus, ex hydromelite. Mithridatis Theriace, qua Rex Mithridates utebatur perpetuò, ut ſe à letali ueneno aſſereret. Quum itaq; à Romanis captus eſſet, nec bis epoto ueneno mori poſſet, gladio ſibi ipſi mortem intulit. Confectio ipſius ſecundum Andromachum habet in hunc modum. Paſtillorum ſcillinorum, drach. xlviij. paſtillorum theriacorum, piperis nigri, hedychroi magmatis, lachrymę papaueris nigri, ſing. drach. xxiiij. roſarum ſiccarum, iunci rotundi odorati floris, polij, ſcordij, ſeminis napi, iridis Illyricæ, agarici, cinnamomi, dulcis radiculæ ſucci, opobalſami, ſing. drach. xij. roris marini, drac. viij. myrrhæ, croci, zingiberis, rheupontici, quinq; folij radicis, nepitæ mõtanæ, marrubij, petroſelini, ſtœcados, coſti, piperis albi, thuris, ſing. drac. j. obol. ij. casſiæ nigræ, drach. iiij. piperis nigri, drach. j. longi tantundem. meu, aſari, acori, dauci ſeminis, anſerini ſangninis ſicci, anatis ſanguinis, ſing. drach. iij. Excipiantur melle Attico, & cocto. Theriaca Aelij admodum efficax. Bryoniæ radicis drach. xvj. trifolij ſeminis, opopanacis, ſing. drach. viij. ariſtolochiæ tenuis, drach. xij. roris marini radicis, iris Illyricæ, Zingiberis, opij, ſingul. drach. viij. rutæ ſylueſtris ſeminis, drac. xij. cumi-

Antidotus Zopyria.

Mithridatis regis Theriace, qua præmunitus, quum postea ueneno extingui nõ poſſet, ſeſe gladio peremit.

Theriace Aelii.

ni Aethiopici, drach. xvj. myrrhæ, casſiæ, caſtorei, ſeſelis, eryngij radicis, ſerpyili, lachrymæ Cyrenaicæ, ſing. drach. vj. Medicæ, drach. xij. ſagapeni drach. vj. croci drach. v. erui farinæ drach. xxiiij. Finguntnr paſtilli ex aqua triobolares, danturq; cum uino.

Theriace Euclidis.

Theriaca Euclidis, ad internos dolores, aſpidũ morſus, pleuritidesq́;, & quartanam febrem, ſi poſt uomitum, inſtar auellanę nucis ſumatur. Caſtorei drac. vj. opopanacis, ſagapeni, ſeſelis, cachreos, chamędryos, chamæpityos, marrubij, ſing. drach. xvj. ſtyracis, bitu minis Iudaici, myrrhæ, ſing. drach. vij. lachrymæ papaueris, drach. viij. mellis lib. j. Conficito. Alia ad febres omnes repetẽtes per circuitus, Harpalo authore. Myrrhæ drac. iiij. piperis longi, uel albi, opij, ſing. drach. ij. caſtorei obol. iij. S. cardamomi, drach. iiij. ſagapeni drach. ij. Trita cum aqua in paſtillos cogũtur, qui obolos duos pendeant. Propinentur ſinguli cum cyathis duobus Adriani uini, & aquæ fontanæ coctæ, quaternis. Si febris urgeat, cum hydromelite.

Morſui rabidi canis potio Cratippi.

Potio Cratippi ad morſus rabidi canis. Cancrorum uſtorum, drach. xx. myrrhæ drach. ij. croci drach. j. S. gentianæ drac. j. piperis albi, grana. x. uini quod ad excipienda ſit ſatis. Datur drachma. j. cum uini cyathis tribus temperati.

Candidum Baphulli.

Album Emplaſtrum Baphulli, quod rabidorum morſibus commodisſimẽ extrinſecus admouetur: daturq; etiam catapotium ex eo nucis auellanæ inſtar, ad dies. xl. Eſt autem alternis diebus amouendum à uulnere, ac rurſus, ubi elueris ſordes, imponendum. Ceræ põticæ, lib. ij. ſpumæ argenti, ceruſæ, ſing. lib. olei ueteris, ſextarium. myrrhæ, medullæ ceruinæ, utriuſq; drach. ij. thuris drachma. Argenti ſpuma oleo coqtur, & quum mutata fuerit, ceruſa inſpergitur, ac cera miſcetur. Vbi tam ſpiſſum euaſerit, ut manus non inficiat, ab igne ſublato, medullã, myrrham, & thus inijcito. Diophanti medicamẽtum,

ad ſcorpionum ictus, & phalangiorum morſus. Ariſtolochiæ drach. iiij. piperis drach. ij. opij drach. j. pyrethri drach. iiij. Fingãtur paſtilli, fabæ Aegyptiæ magnitudine: danturq; duo deglutiendi, & uini meraci cyathi duo. Aliud ad periculoſos ſcorpionum & phalangiorum ictus. Rutæ ſylueſtris ſeminis, erucæ ſeminis, pyrethri, ſtyracis, ſulfuris uiui, ſing. drach. vj. caſtorei drach. ij. Excipito teſtudinis ſanguine, ac ternos obolos ex meraco uino exhibeto. Aliud ad eadem optimum, conferens etiam parturientibus ægrè.

Diophãtis medicamentũ ad ſcorpionum & phalangiorum ictus.

Parturientibus ægre, medicamẽ conueniẽs.

Myrrhæ, caſtorei, ſtyracis, ſingulæ drachmæ. Opij, drach. ij. chalbani drach. iij. Apij ſeminis acetabulum. Aniſi tantũdem. Piperis grana. xxx. Fingitur ex uino, daturq; drachma una, ex uini hemina. Epithema ad phalangiorum ictus, & omnis ſerpentis: qđ etiam in potu auxiliatur. Sulfuris uiui, chalbani, utriuſq; denarij. iiii. Liquoris libyci, nucum auellanarum purgatarum, ſing. drac. ii. uino diſſoluta, & melle excepta imponuntur. Ad uiperarum morſus optimum pharmacum ab Apollodoro compoſitum. Cumini ſylueſtris ſeminis, acetabulum. teſtudinis marinę ſanguinis drach. iiii. coaguli hinnuli, uel leporini, drach. iii. hœdini ſanguinis, drach. iiii. Omnia miſta, uinoq; optimo excepta, reponito: atq; oliuæ magnitudinem, ex uini optimi cyatho dimidio, dum uſus poſtulabit, porrigito. Heræ antidotus, qua Marcus Cathegetes eſt uſus. Trifolii bituminoſi ſeminis. ariſtolochiæ rotundæ, rutæ ſylueſtris, erui inſolati, ſing. drach. vi. Vino excipiuntur, fiuntq; paſtilli drach. iiii. daturq; unus ex uino & oleo. Alia ad letalia, iecinoroſos, inflationes uentris, & incipientes aquæ ſubter cutem ſuffuſiones efficacisſima. Myrrhæ drach. v. nardi Syriacæ, drach. v. S. iunci rotundi floris, drach. ii. S. casſiæ drac. iiii. cinnamomi drach. iii. piperis albi ſeſquidrach. thuris drachma & obolus. coſti drachma. Excipiuntur

Viperarũ morſibus.

Apollodori pharmacum.

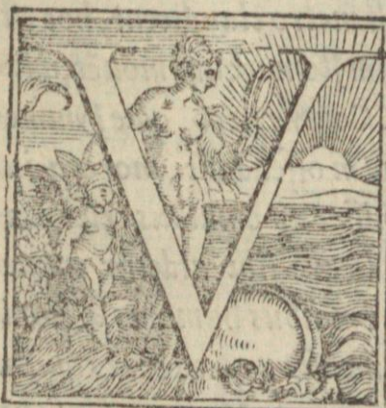
Attico melle, fingũturq́; nucis auellanæ instar: ac dantur ex mulso uel aqua.

 FINIS.

Complura alia ad eosdem affectus, ex diuersis authoribus congerit Galenus remedia. Nos uerò ex omnibus ea in tuam gratiam, Cãdide Lector, elegimus, quæ & præstantissima uidebantur, & facilius parari possunt. Habes itaq; omnes commentarios Galeni, in compendium enchiridionq́; redactos, excepto forte uno uel altero, ex quibus nihil succi exprimi potuit. Nam quod pertinet ad cõmentaria in Hippocratem, quicquid in eis continetur cremoris (nisi fatalia decreta consiliũ nostrum hoc intercipiant) hoc est uniuersas sententias, instar indicis atq; alphabeti digestas, breui in lucem edemus. Tuum igitur est, illis bene precari, qui in hoc sunt toti, ut tuis commodis seruiãt, recteq́; tuis studiis consulant.

AD ORNATISSIMVM VIRVM, D. D. GASPAREM

de la Hoz, Canonicum Secobiensem, Scriptorem Apostolicum, ac bonarum literarum cultorem maximum, Andreæ Lacunæ, Secobiensis, Militis Sancti Petri, de ponderibus & mensuris medicinalibus cõmentarius.

ETVS Prouerbium, & q̃uerissimũ est, mi Gaspar, Vir Ornatissime, optimam esse mensuram in rebus omnibus: quum nimirum omnia quæ in uita & sunt & geruntur, ab ea suam absolutionem, suam lucẽ, suumq́; ornamentum sortiantur: nihilq́; iustum, rectum, aut inculpabile sit, quod mensura (quæ sola uirtus inest omnibus rebus) destituatur. Quãobrem, si exquisitè expendamus singula, quæ cœlesti illa mackina ambiuntur, quæq́; supra cœlos consistunt, omnia certè inueniemus, exactam quandam mensuram, commoderationemq́; à suo conditore accepisse: quã perpetuò tuentur, dum naturæ leges non transgrediuntur. Quippe uniformes illæ orbium cœlestium lationes, pe=

rennes astrorum cursus, ordinatæ uicissitudines temporum, conspirationes elementorum, generationes deniq; omnium quæ supra terram & subter illam fiunt, non aliunde q̃ à symmetria quadã, quæ in accurata partium mensura consistit, proficiscũtur. Iam uerò, q; sanitas quidem corporũ, aliud sit nihil, q̃ debita & absoluta mẽsura eorum ex quibus conflantur: morbus aũt, ab hac symmetria recessus quidam & lapsus, quis ambigit? Nemini etiam est dubium, decreta & leges Reip. mensuras quasdam existere, quæ singulis suum ius dispensant. Vt autem ipsius mensuræ summam efficaciam & uim, exemplo familiarissimo exponam, poemata optimis documentis & sententijs exculta, si metro claudicent, hoc est, mensura non constent, confestim stomachum mouẽt, nauseamq; & fastidium gignunt. Contra uerò, quæ symmetra existunt, etiamsi pudicitiam offendant, moresq; iuuentutis corrumpant, magnificè ab omnibus celebrantur: tantum authoritatis uendicare sibi uidetur emmetron. Cæterùm quum in alijs omnibus humanis actionibus, si rectè perfici debeant, mensura quædam exquisita desyderetur, tum uel maximè in arte Medica ea ipsa requiritur: ut in qua, uel minima à pondere ac mẽsura aberratio, soleat semper ægris perniciosa & piacularis existere. Nam quum generatio nostra, incolumitasq;, miscellæ quatuor elementorũ debeatur, certa quadam mensura confluentium & conspirantium in unam eandemq; temperiem: sanè si quando rhythmus huius soluatur, necessum est ad recuperandum habitum pristinum, reducamur eò, iusta etiã, exploratissimaq; mensura eius, quod

lapsum

lapsum corrigere poßit, administrata. Qua neglecta, si quispiam admoliatur præsidia corpori, morbi seminarium augebit, aut affectum alium maligniorem inducet: ita ut non minus cauendum à tali medico sit, q̃ à morbo ipso. Quũ igitur inter alia Galeni opera, redegissem nuper in succinctam Periochen commentarios illos de compositione medicamentorum κατὰ γένη καὶ κατὰ τόπους, ditissimos naturæ humanæ thesauros: persuasumq́; haberem, neutiq̃ ex eorum lectione percepturos aliquid frugis, qui in ratione ponderum & mensurarum non essent adamussim exercitati: sed potius occasionem capturos, qua sibi ignominiæ notam: ægris conciliarent summam internicionem: precium operæ me facturum existimaui, si quæ ueteribus, ac præcipuè Galeno, circa pondera & mensuras medicinales conscripta sunt, aggerans, ea omnia paucis exposita, sub præfatione nominis tui, in publicam studiosorum commoditatẽ æderem: ut uel ex hoc argumento, amicitia nostra, & nunq̃ peritura necessitudo, omnibus innotesceret: tibi autem, si quis hinc fructus ab aliquo hauriendus esset, prorsus acceptus ferretur. Nec uerò collectanea hæc de mensuris cuiq̃ aptius q̃ tibi nuncupari potuissent, qui (ut cæteras ingenuissimas tui animi dotes impræsentiarum subticeam) diu noctuq́; astronomicis studijs indulgẽs, in eisq́; fœlices tuas horulas, haud oscitãter collocans, nõ modò plagas has inferiores, sed cœlos etiam ipsos metiris, menteq́; supra illos eueheris: contra q̃ faciunt pleriq; alij, qui ubi semel quæ pertinent ad cutem curandam sunt nacti, adeò ingenuarum artium, bonorumq́; omnium institutorum infœlices obliuiscuntur, ut ne inesse quidẽ sibi animã recordentur: ac ꝓinde obruti, demersiq́; cœno suarũ cupiditatum, corporisq́; mole depressi, eam, quocunq; tandem irruat, sequantur: tãtum abest ut (exem-

plo tui) cœlum unq̃ suspectent, aut in meditatione rerũ pulcherrimarum asininas suas cogitationes exerceant. Hi tamen mancipia umbilici sunt: à quorum ingenio tam abes ipse, q̃ qui longissimè. Quippe ita uteris fortunæ bonis, quæ tuo marte acquisita, tibi q̃ largissimè suppetunt, ut eorũ quidem quæ ex usu sunt, nihil desit corpusculo, amicisq́; omnia communia fiant: animus autem ipse, minimè ab eis præpediatur, sed ad altiora aspirans, excolatur atq; locupletetur alijs ornamentis & opibus, quæ tanto illis splendidiores & augustiores sunt, quanto mens nostra corpori dignitate antecellit. Quo sanè tam admirabili amore sapientiæ accensus, & si fluctibus negotiorum nunquam non obruaris, quæ maxima cum dexteritate administras: semper tamen philosophiæ studijs incumbis, in eisq́; tam fœliciter promoues, ut Diuinum istud ingenium tuum sæpenumero admirari compellar. Ne autem huic nostro commentariolo contingat, quod patriæ utriusq; nostrum communi Secobiæ accidit, cuius quidẽ suburbia sunt ciuitate ipsa ampliora, non agam hic tecum pluribus: quum tẽpestiuum iam sit, ut promißis satisfaciamus.

EOrum quę metiri homines solent, quædam solida, corpulẽta, grauia & sibi cõtinua sunt, ut lapis, cera, lignũ, & ferrũ: quædam solida quidẽ & sicca, sed dissoluta & minutula, qualia accumulare consueuimus: ut hordeũ, oriza, & triticum: quædam dæmum in liquidis fluidisq́; consistunt: è quorum numero est oleum, uinum, & mel. Quæ igitur sub prima differentia cõprehenduntur, grauitate dijudicantur: cui negotio statera est inuenta. Quæ uerò humidã consistentiam possident, uasculi cauitate expendunt. At ea quę quum sint arida, aggerari in cumulũ possunt, medio genere ambigunt: modò quippe ipsa librare: modò uasculis mensurare consueuimus: quemadmodum liquores fluentes. Quanq̃ hi quoq; sępenumero reuocãtur ad staterã. Liquida q̃ppe om-

nia quę corpi administrantur, uniuersi ferè iam ponderant, si Hispanos pharmacopolas excipias. Hi nanq; non pondere, quēadmodū in Italia, Gallia, Germania, & Anglia mos est, sed uasculi cauitate liquida medicamenta metiuntur: id quod eqdem probare ullo modo non possum. Nā quum ex liquoribus, hi quidē grauiores sint: illi autem leuiores, atq; tenuiū partium: certè necessum est, dum eos omnes ex ęquo pari uasculi cauitate dispensant, grauissimè interdum hallucinentur, capitaliq; errore labātur. Nemini siquidem in ambiguo est, quæ crassarum sunt partium, ea contracta & exigua mole plurimum continere substātiæ: ut pauxillum sub tumore laxiori, quæ raram consistentiam sortiūtur. Etenim si accipias unam heminam olei: uini aliā: ac tertiam deniq; mellis: cōperies planè, oleum quidem ipsum, uncias. ix. pendere: uinum autem. x. Mel tredecim cum dimidia: ita ut hoc ad uinum sit sesquiplum. Quod uerò aiunt, se non una eademq; mensura, oleū, mel, atq; uinum metiri: sed eorum liquorum singulis habere suā destinatam: id illos non reddit à culpa immunes. Nā quum in generibus singulis non paruum discrimen sit penes grauitatem & leuitatem (omphacinum enim oleum, exempli gratia, quod oliuæ immaturæ fuderūt, hyoscyaminum'ue, tenuitate partiū & leuitate, multis numeris ab irino relinquitur) contingit sanè, ut dum cuiusq; indiuidui unciam unā sese administrare arbitrātur, alterius quidem plus: alterius autem longè minus exhibeant: ac sic artis præcepta euertant. Deberent itaq; aut liquores uniuersos librare: aut singulis eorum speciebus, mensuram peculiarem præscribere: quam quidem inuestigare, esset nimis operosi negotij.

Porrò mensura olei erat Galeni tēpore apud Romanos cornea, pellucidaq;, & lineis quibusdam orbicularibus, quibus unciæ discernerentur, incisa. Sunt aūt innumera ponderum ac mensurarum genera, secundū uarietates regionum ac morū. Quamobrē ea describemus impræsentiarū duntaxat, quæ urbi Romæ, antiquissimæ totius orbis Metropoli,

semp̄ fuerunt familiarisſima: quū præſertim Galenus uniuerſas ferè pharmacoꝝ cōpoſitiones, ad mēſuras Romanorū, ponderaꝗ;, reduxerit: cū qbus, ubi expoſita fuerint, facillimū cuiꝗ; erit, q̄ apud alias ciuitates in uſu habent, cōferre.

De ponderibus.

NOmina pōderum medicinaliū, in quę medici pasſim incidunt, ſunt, mina, libra, vncia, drachma, Scriptulus, obolus, ſiliqua, & granū. Romana igitur mina continet libras.xx. Nam Aegyptia, & Attica.xvj.tantùm conſtant. Libram aūt xij.vnciæ conſtituunt, quarū ſingulę ex drachmis octo conſtant. Porrò drachmam Galenus idē eſſe uult cum Romano denario: ꝙuis contendant aliqui, eam eſſe partem ſeptimam unciæ. Conſtat aūt drachma ſcriptulis tribus, quę à Gręcis γράμματα, ſcrupuli à neotericis, corrupta uoce, appellātur. Quoꝝ quiſꝗ; duos obolos continet: ut horum ſinguli, ſiliquas tres, quę & ceratia dicūtur. At uerò unaquęꝗ; ſiliqua, grana quaterna pendet. Reperiuntur etiā creberrimè inter nomenclaturas ponderū, faba Gręca & Aegyptia: ac præterea nux iuglans, & Pontica. E quibus Græca quidem faba, duos obolos pēdit: Aegyptia autem drach.j.S. At iuglans nux, ſiliquas.lxxij.ut Pontica.xviij. Quæ omnia ordine reſolutorio explicata, facile ex hac tabella diſcernes.

Mina Aegyptia.	vnc. xvj.
Mina Romana.	vnc. xx.
Libra Romana.	vnc. xij.
Vncia.	drach. viij.
Drachma, ſiue denarius, ſiue olca.	ſcript. iij.
Scriptulus, ſiue ſcrupulus.	obolos. ij.
Obolus	ſiliquas. iij.
Siliqua	grana. iiij.
Faba Græca,	obol. ij.
Faba Aegyptia	drach. j.S.
Nux iuglans.	ſiliquas. lxxij.
Nux Pontica.	ſiliquas. xviij.

Si igitur ubiq; locorum & gentium, libræ, unciæ, & drachmæ, essent inter se eædē, liceret profecto nobis, iuxta Galeni dogmata, in quauis orbis plaga & regione, medicamenta citra discrimen præscribere. Quum aūt euarient passim ea pondera, certè nisi quis omnia illa ad tabellā præscriptam reuocet, singulaq; adamussim expēdat, priusq; alicui, pharmacum catharticum porrigat, fieri ullo modo non potest, qn ab scopo aberret, uidelicet aut plus q̄ sit ex usu, propinans: aut minus q̄ morbus postulet. Equidem experiētia didici Hispanicam unciā Romana esse obolis duobus maiorem. Parisiensem, ferè integra drachma. Coloniensis, Bruxellensis, atq; Antuerpiensis unciæ, sunt similes: quarū singulæ Romanam tribus obolis superant. Ab hac, uncia Veneta (quā experiundi gratia, nuper in officina quadā librauī) propemodū sesquidrachma relinquitur. Siquidem Veneta libra medicinalis Romanæ libræ uncias. x. cum dimidia, plus minus, pendet. Pro ratione itaq; harum differentiarum possem ipse iam in singulis horum locorum, numerum drachmarū intrepidè & augere, & detrahere: id quod mihi non perinde liceret absq; summa ęgrotantium clade, si proportionem ponderum quam habent inter se mutuo, accuratè prius non explorassem. Quam quum haberem perspectam, cuidam adolescenti, quem in ædibus Illustrissimi D.D. Ioannis à Mendozza, Cæsariei apud Venetos Oratoris Splendidiss. suscepi curandum, unciam unam soluentis pharmaci exhibui: cuius in urbe Roma propinare drach. vij. ausus non fuissem.

De notis ponderum quibus Medici in officinis utuntur.

VT autem Græcorum characteres, quibus pondera exprimunt, in præsentiarū prætercam, ceu nihil ad nos pertinentes: Medici recentiores pro uncia, hanc notam. ℥. usurpant: quemadmodū hanc, ʒ. pro drachma: similiterq; illam. ℈. pro scriptulo: subdentes postea numerū quem expedire arbitrantur. Vt si ori uentriculi confirmando huiuscemodi unguen instituerimus. ℞ olei absinthij, & cydonio-

rum, anā ℥.ij. Nardini, vnc. S. ceræ elotæ, drach. v. pulu. corallij, & mentæ, anā ℈. j. perinde sonāt ac si scribamus. Olei absinthij & cydoniorum, singulorū vnc. ij. Nardini unciā dimidiam. ceræ elotæ drach. v. pulueris corallij & mentæ, singulorum scriptulum unū &c. Quippe uox (anā) quæ aliquando etiam in Galeni cōmentarijs occurrit, cuiusq; ptes ęquas significat. Præstaret autem medicamenta ipsa, quæ in se humani generis uitam, necem'q; gerunt, minimè quidem notis aut numeris, sed literis extensis exprimere. Qūquidem iota unum sublatum aut additū, imò uerò ēt apiculus unus, sæpe ægros ipsos in exitium atq; internicionem adegit. Porrò ut flores solent dispensari pugillis, sic manipulis herbæ. Cōmuniter autem uolunt esse pugillum, q̄tum tribus digitis apprehēdi possit: manipulum uerò, q̄tum tota manu. Ac pugillum quidem, hac nota P. manipulum autem, hac. M. nostri Medici exprimunt.

Grecæ liquidorum mensuræ (quæ maximè sunt in usu etiam apud Latinos Medicos) partim ex Galeno, partim ex cōmentarijs Iacobi Syluij, Medici hac nostra ætate Clarissimi, excerptæ.

CADVS, siue Ceraunium, capit choas, hoc est Romanos congios. xij. uel libras mensurales. cviij.

CHOA, siue Congius, sextarios sex capit, seu Atticas cotylas. xij. seu libras. ix.

SEXTARIVS cotylas. ij. seu libram unā & dimidiam, seu cyathos. xij. continet.

COTYLA, quam nonnulli heminam appellant, quartarios ij. seu uncias mensurales. ix:

SEMICOTYLA recipit acetabula. ij. uel uncias. iiij cum dimidia, existens quarta sextarij pars.

ACETABVLVM (Græci ὀξύβαφον uocant) sesquicyathum, seu uncias. ij & drach. ij. pendet.

CYATHVS conchas. ij. seu mystra. iiij. seu chemas. v. seu cochlearia. x. seu sescunciam.

CONCHA mystra. ij. seu chemas. ij. cū dimidia, seu drac. vj.

MYSTRVM chemē unam,& quartam eius partem, seu cochlearia.ij.cum dimidio,seu drach.iij.

CHEME cochlearia.ij.seu drach.ij.script.j.& grana.iiij. & quatuor quintas grani.

COCHLEARIVM, drachmam.j.scriptulū dimidium, grana.ij.& duas quintas grani.

Porrò uinum nona parte pōdus olei excedit. Mellis autem ad uinum proportio est sesquipla: hoc est tertia parte mel ipso uino est grauius,ut liquet ex tabella subdita.

Ceraunium Italicum habet	Olei	Vini	Mellis
	lib.xc.	lib.c.	lib. cl.
Congius	lib.vij.& semissem.	lib.viij. vnc.iiij.	lib. xij. & semissem.
Sextarius,	vnc.xv.	vnc.xvj. drach.v. script.j.	lib.ij.vncia.j.
Cotyla	vnc.vij. drac.iiij.	vnc.viij. drach. ij. script.ij.	libra.j. drach.iiij.
Oxybaphum	sescunciam drach.iij.	vncias.ij. script.ij.	vnc.iij. drach.j.
Cyathus	drach.x.	vncia.j. drach.iij. siliquas.iiij.	vnc.ij. script.ij.

Mensuræ aridorum quibus Medici maximē utuntur.

MEDIMNVS capit chœnicas.xlviij.

CHOENIX cotylas.iij. uel sesquisextarium, seu libras.ij. & quadrantem.j.& vnc.iij.

SEXTARIVS cotylas.ij.seu vnc.xiij.

COTYLE oxybapha.iiij.seu vuc.ix.

OXYBAPHVM, sexquicyathum, seu vnc.ij.& drach.ij.

CYATHVS cochlearia.x.seu sescunciam.

COCHLEARIVM drach.j. ſcript.S. grana.ij. & duas quintas grani.
Crebro autē uſurpat Galenus hanc uocem Beſſem: quæ quotieſcunq; occurrerit, pro vncijs octo accipiatur.

Hæc ſunt itaq;, Vir Ornatiſſime, quæ ſub tuo nomine uolui ut omnibus fierent communia ſtudioſis: quare pro tua feceris dignitate, ſi ea contra uitiligatorum morſus defenderis. Vale fœliciter, plurimumq́; ſaluta meo nomine communes utriq; noſtrum amicos, atq; integerrrimos Viros, D. Berrocalem, Scriptorem Apoſtolicum: necnon. D. Falconæum à Gueuara, Iuris prudentiæ licentiatum abſolutiſſimum.

Venetijs. iij. Idus Aprilis. M. D. XLVIII.

SERIES CHARTARVM.

Aaaa Bbbb Cccc Dddd Eeee Ffff Gggg Hhhh Iiii Kkkk Llll Mmmm Nnnn Oooo Pppp Qqqq Rrrr Sſſſ Tttt Vuuu Xxxx Yyyy Zzzz.
AAaa BBbb CCcc DDdd EEee FFff GGgg HHhh.

Omnes ſunt quaterni, præter HHhh, qui eſt duernus.

VENETIIS
Apud Hieronymum Scotum.
1548

